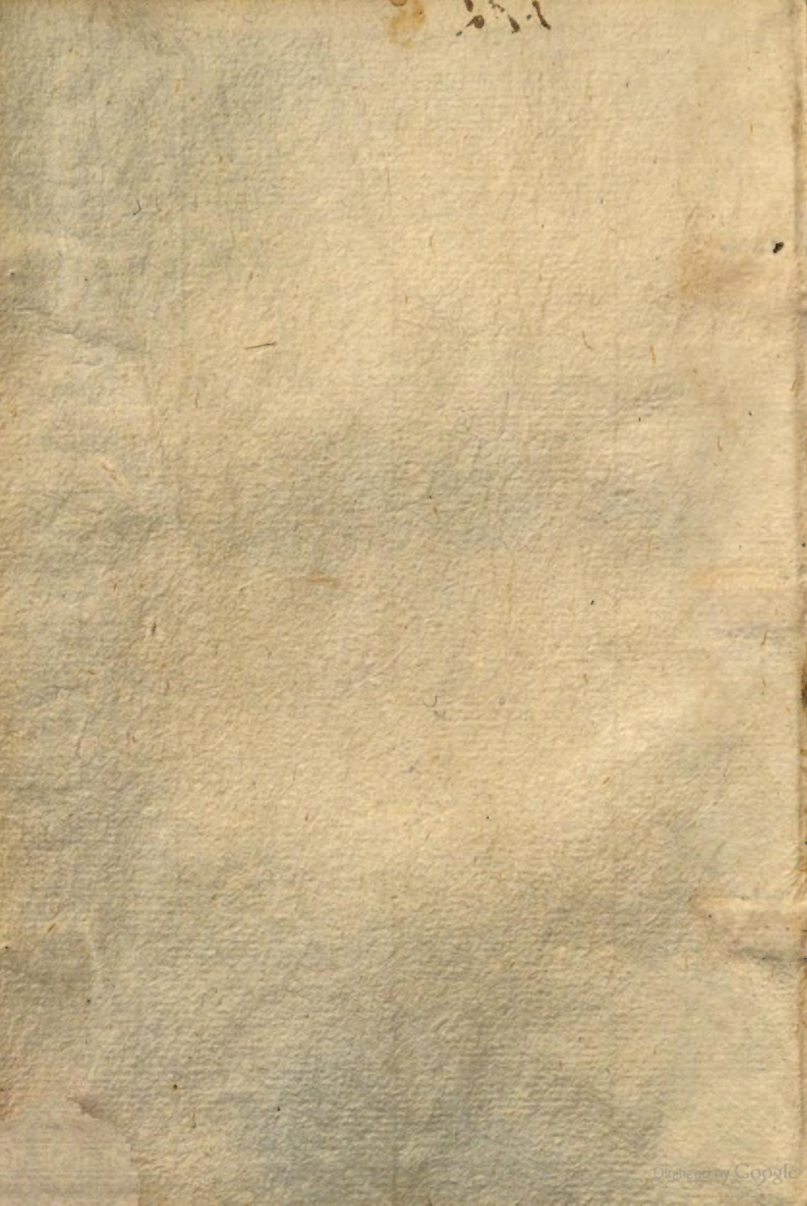
1562

D — B

3

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
15 A
72

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ἀρεοπαγίτου τὰ εὑρισκόμενα.

Μαξίμου σχόλια, εἰς τὰ αὐτά.

Γεωργίου τοῦ παχυμέρη παράφρασις.

Μιχαὴλ τοῦ συγγέλου ἐγκώμιον.

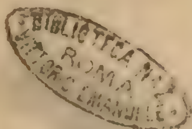
DIONYSII AREOPAGITÆ opera quæ extant.

In eadem Maximi Scholia.

Georgij Pachymeræ Paraphrasis.

Michaëlis Syngeli Encomium.

Latine omnia mox edenda.

Βασιλεῖ τ' ἀγαθῷ κρατερῷ τ' αἰχμητῇ.

PARISIIS, M. D. LXII.

Apud Guil. Morelium, in Græcis typographum Regium.

ILLVSTRISS. PRINCIPI, CARDINALIQVE AMPLISS. CAROLO LOTHARINGO, HOSCE CLARISSIMI ET SANCTISS. DIONYSII AREOPAGITAE LIBROS ERVDITA GEORGII PACHYMERAE PARAPHRASI, ET B. MAXIMI SCHOLIIS DOCTISS. EXPLANATOS: ID EST, EI QVI ALTISSIMVM IN REGNO GALLORVM DIGNITATIS ET ORDINIS ECCLESIASTICI GRADVM TENET, EVM QVI POST APOSTOLOS PRIMVS GALLICVM POPVLVM SVA PRÆDICATIONE CHRISTVM DOCVIT, ET VNIVERSAM

TOTIVS ORBIS ECCLESIAM SVORVM SCRIPTORVM LVMINE COLLVSTRAVIT: ARDENTISSIMO SACRARVM LITERARVM ET SACRORVM EARVM INTERPRETVM PERVESTIGATORI, ACERRIMVM APOSTOLICÆ ET CHRISTIANÆ DOCTRINÆ PROPAGATOREM: ANTISTITEM, ANTISTITI: DIONYSIVM, DIONYSIACI GREGIS MODERATORI: GALLORVM APOSTOLVM, GALLORVM PRIMATI, EVCHARISTIAS ERGO, GVIL. MORELIVS DEDICABAT,

XVI. CAL. APRIL.

M. D. LXII.

DE DIONYSIO AREOPAGITA, *veterum scriptorum testimonia.*

DIONYSIVM Areopagitam, generis nobilitate præclarum, Athenis magistratum illum gessisse quo nihil sanctius, seuerius, constantius in tota Græcia fuit, antequam eum Christiana religione D. Paulus imbueret, veteres testantur auctores, & ex Actorum Apostolicorum verbis colligunt. *Quidam, inquit, viri adhærentes Paulo crediderūt: in quibus & Dionysius ille Areopagita, & mulier nomine Damaris, & alij cum eis.*

AMBROSIVS Epistola 82. lib. 10. loquens de iis quos B. Paulus conuertit, *Ex hoc,* inquit, *numero non immunis gratiæ abiit Apostolus. Siquidem etiam Dionysius Areopagita cum Damari vxore sua aliisque multis credidit itaque illi doctißimorum & eloquentium cœtus, simplici disputatione victos se esse credentium exemplo manifestarunt.*

HILDVINVS in epistola quadam ad Ludouicum Pium semper Augustum, *Quid tenendum,* inquit, *de hoc sanctiß. martyre Christi sit* (de Dionysio loquitur) *quidve credendum, notæ & probatißimæ personæ veracibus dictis declarant. Genere siquidem eum nobilißimum, & philosophiæ magisterio insignem apud Athenas claruisse, & aliarum historiarum & Actuum apostolorum testimonio secula prisca seu instantia cognouerunt. Maxime*

autem ex historia Aristarchi Graecorum Chronographi, qui in epistola ad Onesiphorum primicerium de situ Athenaea ciuitatis, & gestis ibidem apostolorum temporibus scribens, ortum prosapiae, & doctrinam eius atque conuersationis ordinem, seu aetatis tempus, necnon & ordinationem ipsius ac praedicationem, subrogationem etiam episcopi in locum suum, & aduentum illius Romam, ordinabiliter narrat.

Idem Hilduinus alio loco aduersus eos qui hunc Areopagitam, Episcopum Corinthiorum interpretantur Dionysium, *In Ecclesiastica historia discant*, ait, *quòd Dionysius Corinthiorum episcopus de Dionysio Athenarum episcopo in Epistola ad eosdem Athenienses à se directa commemoret. Ita enim ibi libr. 4. cap. 23. scriptum est, Extat quoque & alia eiusdem Dionysii episcopi ad Athenienses epistola, in qua ad Euangelij credulitatem eos inuitat & concitat, seniores simul & arguit quosdam velut prolapsos à fide, cum episcopus eorum Publius fuisset martyrio consummatus. Sed & Quadrati qui Publio martyri successerat in sacerdotium, meminit: simul & memorat quòd labore eius & industria rediuiuus quidam in eis calor fidei reparatus sit. Et illud in eadem designat epistola, quod Dionysius Areopagites qui ab apostolo Paulo instructus credidit Christo, secundum ea quae Apostolorum Actibus designantur, primus apud Athenas ab eodem apostolo episcopus fuerit ordinatus*. Huius epistolæ & aliarum de B. Dionysio exemplar est in Bibliotheca mo-

nasterii Dionysiani, non procul ab vrbe Parisiorum.

EVSEBIVS Cæsariensis, Τὸν ἀρεοπαγίτην ἐκεῖνον, διονύσιος ὄνομα αὐτῷ, ὃν ἐν πράξεσι μετὰ τὴν ἐν ἀρείῳ πάγῳ πρὸς ἀθηναίους παύλου δημηγορίαν πιστεῦσαι ἀνέγραψεν ὁ λουκᾶς, τῆς ἐν ἀθήναις ἐκκλησίας πρῶτον ἐπίσκοπον, ἀρχαίων τις ἕτερος διονύσιος τῆς κορινθίων παροικίας ποιμὴν γενέσθαι ἱστορεῖ. *Areopagitam illum cui Dionysio nomen fuit, & quem in Actis Apostolorum Lucas credidisse commemorat audita Pauli concione quam in Areopago ad Athenienses habuit, primum Atheniensis ecclesiæ episcopum fuisse, alter quidam è veteribus Dionysius Corinthiorum pastor, testatur.*

DIONYSIVM Alexandrinum archiepiscopum in opera Dionysii Areopagitę scholia conscripsisse constat, quæ Maximus Scholiastes citat in hoc opere & Pachymeres.

NOBILITATEM etiam generis, conuersionẽ ad Christum per Paulum, institutionẽ ad Christianismũ per Hierotheum secundum eundem Paulum: vitam, acta, & martyrium, Michael Hierosolymitanus in Dionysii encomio, Maximus in præfatione in Dionysium, & Pachymeres in prologo ad suam paraphrasin, item Suidas in Lexico enarrant, & apertis argumentis docent Areopagitam esse hunc Dionysium librorum horum auctorem,

& qui Galliam fidem Christi docuerit, & martyrio tandem claro vitam cum morte cõmutarit. Omnia hæc testimonia habes à nobis impressa suis locis.

NICEPHORVS Ecclesiasticæ historiæ lib. 2. loquens de Paulo inter Areopagitas Christum prædicante, ait: *Quidam verbis eius credentes, eum sectantur. In quibus & Dionysius Areopagita ille fuit, vnus ex sapientibus illis & delectus viris. Tanta autem fuit in Christum fides, vt non modo dignus diuino lauacro esset, sed etiã ipsius Pauli manibus Atheniensium designaretur episcopus, mirificis prorsus atque diuinis charismatibus & donis pollens. Vixit is etiam familiarius cum diuino viro Hierotheo: quorum vtrique res summas Paulus vt cis, in tertium vsque cælum & paradisum ipsum raptus, initiatus fuerat, de Theologia, Deíque verbi ratione scilicet, necnõ cælesti hierarchia rerúmque omnium absolutissima dispositione atque ordinatione, communicans tradidit: quas res Dionysius postea etiã in scripta retulit. Qui porro, verbo pietatis veríque cultus magnifice prædicando, magna vsus est libertate, multósque annos in partibus occidentalibus Christum glorificans, ad multam peruenit senectutem, & pro ipso Martyrij corona est cohonestatus. Ferunt autem eum, caput suum, quod gladio resectum fuerat, in manibus gerentem, ad duo millia passuum tulisse: ibíque id, in quam inciderat, mulieri tãquam depositum tradidisse. Quæ autem ille scripta, sublimi rerum di-*

uinarum contemplatione, sententiis & elocutione admiranda prorsus & excellentia, longéque ab iis quæ pro hominum captu edita sunt, dißita composuerit, sic se habent. Primum quidem opus de Diuinis nominibus cõscripsit, tredecim capitibus: in quo ad centum quoque alia capita sunt adiecta diuinæ sapientiæ plena. Secũdus ab eo liber scriptus est, cui titulum fecit, De cælesti Hierarchia, capita habẽs quindecim. Tertius de Ecclesiastica hierarchia, capitum septem. Quartus de archana seu mystica Theologia, quinque capitum. Reliquit etiam epistolas decem, quarum postrema Euangelistæ Ioanni, qui supra pectus Domini recubuit, est scripta. Atque hæc quidem eius scripta hodie quoque circunferuntur. Ipse autem aliarũ quoque lucubrationum suarum mentionem facit, quales sunt quæ ab eo Theologicæ dispositiones sunt nominatæ. Item Symbolica Theologia. præterea de Angelicis proprietatibus & ordinibus. Commentarius de anima. De iusto & diuino iudicio. De diuinis hymnis. Item de iis quæ vel intelligentia vel sensu deprehenduntur. Commentarij autem isti omnino visi nõ sunt, neque nobis, neque iis qui ante nos fuerunt, cogniti.

ANASTASIVS Bibliothecarius sedis apostolicæ in epistola ad Carolum regem.

Notandum est, inquit, *quod licet tantæ gloriæ tantæque scientiæ siue antiquitatis iste S. Dionysius fuerit, nunquam tamen aliqua opuscula eum edidisse, nisi fallor, quæcũque orthodoxorum scripta traditio prodit, priusquam Romani pontifices, Gregorius, Marti-*

nus & Agatho dictorum eius in conscriptis suis mentionem fecerint. Et mox. *Vnde ego veram esse Græcorum opinionem coniicio perhibentium libros eius à prioribus hæreticis occultatos, donec longo post tempore ex opusculis eius solus codex qui nunc habetur, est* Romæ *repertus, cæterísque nondum inuentis, in* Græciam *asportatus.* Sequitur. *Denique vir magnus & Apostolicæ vitæ præceptor* Constantinus *philosophus, qui* Romam *sub venerabilis memoriæ* Adriano *iuniori papa veniens,* S. Clementis *corpus sedi suæ restituit, quique totum codicem sæpe memorati & memorandi patris memoriæ commendabat, & quãtum vtilitatis medulla eius habebat, auditoribus cõmendabat: solitus erat dicere, Quod si sanctos, videlicet priores institutores nostros, qui hæreticos vix & quodammodo cum fuste decollauerunt,* Dionysium *contigisset habere, cum acuto illos gladio proculdubio trucidassent: innuens profecto huiusmodi dicto, quia quorum os laboriosius & forte tardius obstruxerunt, facilius & acutius siue velocius (ὀξὺ quippe & acutum significat & velox) obmutescere coegissent.*

Idem Anastasius alia ad eundem epistola: *Hunc beatum* Dionysium Ioannes Chrysostomus *πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ, id est volucrem cæli, vltimo sermonũ suorum libro describit. Huius autem passionis textũ* B. Methodius *qui à sede apostolica* Constantinopolin *presbyter missus, eiusdem vrbis tenuit põtificium, & extunc inter sanctos ab omnibus ob suæ confeßionis & agonis certamen veraciter veneratur & colitur,*

edidit, pauca de multis præcedentibus dictis excerpens.

ORIGENES in Ioannem homilia prima inter eas quæ parte secunda operum in diuersos noui Testaméti locos conscriptę sunt, siue ab eo, siue ab Ruffino aliunde conuersæ, certe auctorem resipiunt antiquissimum & eruditiss. *In ipso enim, vt os loquitur diuinum, viuimus, mouemur & sumus: & vt ait magnus* Dionysius Areopagita, *esse omnium est super essentiam diuinitas.* Locus is est in cælesti Hierarchia, cap. 4. pag. 25.

SOPHRONIVS Hierosolymorũ archiepiscopus ad Sergium patriarcham Constantinopolitanum, *Christi verò adserimus esse virtutem etiam illam quæ dicitur,* Noua *&* Deiuirilis *operatio, non vnam existentem, sed diuersi generis ac differentiæ, quam ex* Areopago *à* Paulo *egregio diuinitus captus* Deo, *vocatus, asseruit* Dionysius. Locus Dionysii est epist. 4. ad Caium, pag. 435.

AGATHO ad Constantinum imperatorem, Heraclium, & Tiberium Augustos: Sanctus *quoque* Dionysius Areopagita *episcopus* Athenien*sis in libro* Diuinorum *nominum cap. 2. similiter docet:* Discretum *est autem à benignißima circa nos* Dei *operatione, hoc quod secundum nos ex nobis integre veréque humanatum est verbum quod est supra substantiam, & operari & pati quanta humanæ eius & diuinæ operationi congruunt præcipua ac*

probabilia. his nanque pater & spiritus nulla ratione communicant, nisi quis dixerit secundũ benignissimam & misericordem voluntatem, & per omnem sublimissimam & ineffabilem Dei *operationem, quã operatus est secundum nos factus incommutabilis, eo quòd deus & dei verbum*. Locus Dionysii est pag. 266.

NICENÆ Synodi canone secundo, Οὐσία γὰρ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας ἐστὶ τὰ θεοπαράδοτα λόγια, ἤγουν ἡ τῶν θείων γραφῶν ἀληθινὴ ἐπιστήμη· καθὼς ὁ μέγας ἀπεφήνατο Διονύσιος. id est, *Hierarchiæ nostræ essentia posita est in oraculis quæ à deo tradita sunt, id est in veraci diuinarum scripturarum scientia & cognitione, quẽadmodum magnus ille ait* Dionysius. & habetur distinct. 38. Can. *Omnes*. Locus est cap. 1. Ecclesiast. Hierarch. pag. 108.

GREGORIVS Nazanzenus εἰς τὰ γενέθλια. Οὕτω μὲν οὖν τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἃ καὶ τοῖς σεραφὶμ συγκαλύπτεται καὶ δοξάζεται τρισὶν ἁγιασμοῖς εἰς μίαν συνιοῦσι κυριότητα καὶ θεότητα· ὃ καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν πρὸ ἡμῶν πεφιλοσόφηται κάλλιστά τε καὶ ὑψηλότατα. *Et ita quidem sancta sanctorum: quæ à seraphim conteguntur & glorificantur tribus sanctificationibus quæ in vnam dominationem atque deitatem coeunt: quemadmodũ alius quispiam maiorum & pulcherrime philosophatus est & sublimissimé*. De magno auctore Dionysio, mihi videtur Gregorius his verbis locutus, ait Budæus. Locum attingere videtur Cælest. Hierarch, cap. 7. pag. 44. 45.

IGNATIVS Epiſtola ad Trallianos ſatis indicat ſe hoſce Dionyſii libros legiſſe, quum ait, Καὶ γὰρ ἐγὼ οὐ καθ' ὅ,τι δέδεμαι, καὶ δύναμαι νοεῖν τὰ ἐπουράνια, καὶ τὰς ἀγγελικὰς τάξεις, καὶ τὰς τῶν ἀρχαγγέλων καὶ στρατιῶν ἐξαλλαγάς, δυνάμεών τε καὶ κυριοτήτων διαφοράς, θρόνων τε καὶ ἐξουσιῶν παραλλαγάς, αἰώνων δὲ μεγαλότητας, τῶν τε χερουβὶμ καὶ σεραφὶμ τὰς ὑπεροχάς, τοῦ τε πνεύματος τὴν ὑψηλότητα, καὶ τοῦ κυρίου τὴν βασιλείαν, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ τοῦ παντοκράτορος θεοῦ ἀπαράθετον. Ταῦτα γινώσκων ἐγώ, οὐ πάντως ἤδη τετελείωμαι, ἢ μαθητής εἰμι οἷος Παῦλος ἢ Πέτρος· πολλὰ γάρ μοι λείπει, ἵνα θεοῦ μὴ ἀπολειφθῶ. *Etenim tametſi vinctus ſum & intelligere poſſum res ſupercæleſtes, & angelicos ordines, archãgelorum & exercituum diuerſitates, virtutum ac dominationum differentias, thronorum & poteſtatum diſtantias, æuorum magnificentias, cherubim & ſeraphim excellentias, ſpiritus ſublimitatem, domini regnum, & præter omnia omnipotentis dei incomparabilitatem: tametſi, inquam hæc cognoſcam, nõ iam omnino perfectus ſum, aut diſcipulus qualis Paulus aut Petrus. Multa enim mihi deſunt, quo minus à deo derelinquar.* Horum ordinum angelicorum recenſio habetur in Dionyſio Cæleſt. hierarch. cap. 6. pag. 34. 35. & deinc. item Eccleſiaſt. cap. 1. Pag. 103. De regno domini, potentia & incõparabilitate, in de Diuinis nominibus cap. 12. Pag. 408.

DAMASCENVS, de fide orthodoxa lib. 1. cap. 12. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῶν ἱερῶν μεμυήμεθα

λογίων, ὡς ὁ θεῖος ἔφη Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὅτι ὁ θεὸς πάντων ἐστὶν αἰτία καὶ ἀρχή, τῶν ὄντων οὐσία, τῶν ζώντων ζωή, τῶν λογικῶν ὄντων λόγος, &c. *Et hæc quidem à sacris oraculis sumus edocti, sicut ait diuinus Dionysius Areopagita, Deum omnium rerum causam esse & principium, earum quæ sunt essentiam, viuentium vitam, vtentium ratione rationem.* Locus est de Diuinis nominibus cap. 1. pag. 243. 244.

Idem libr. 2. cap. 18. Καθὼς δὲ ὁ ἁγιώτατος καὶ θεολογικώτατος φησὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, πάσας ἡ θεολογία, ἤγουν ἡ θεία γραφή, τὰς οὐρανίους οὐσίας ἐννέα κέκληκε. *Quemadmodum autem sanctissimus & theologiæ peritissimus ait Dionysius Areopagita, In vniuersum Theologia, id est sacra scriptura, cælestes essentias nouem esse dixit.* Locus est in Cælesti hierarchia. cap. 6. pag. 34.

Idem de iis qui in fide dormierunt, Ἔφη τοιγαροῦν ὁ πολὺς τὰ θεῖα καὶ βαθὺς Διονύσιος ἐν τῇ περὶ τῶν κεκοιμημένων μυστικῇ θεωρίᾳ, οὑτωσὶ λέξας· ἵν' ἐκ τῶν αὐτοῦ θείων καὶ σεβαστῶν λόγων πρὸς ἐναργῆ ἀπόδειξιν ἐρανίσωμαι· ὡς αἱ τῶν ἁγίων προσευχαί, &c. *Ait itaque rerum diuinarum magnus ac profundus scrutator Dionysius in mystica de Dormientibus contemplatione, in hæc verba (vt ex eius diuinis & venerandis sermonibus delibem) Sāctorum preces, &c.* Locus est Ecclesiast. Hierarchiæ cap. 7. pap. 244.

EVTHYMIVS Zigabenus in Orthodoxæ fidei panoplia part. 1. tit. 2.

DE Patre & filio & spiritu sancto distincta simul

atque coniuncta diuinitatis ratio. Dionysij Areopagitæ *ex cap. de vnita distinctáque Theologia, Patrem quidem esse fontem, vt ita dixerim diuinitatis,* &c. Locus est de Diuinis nominib. cap. 2. pag. 268.

Ex primo cap. libri de Diuinis nominibus, Quambrem in omni fere Theologica disputatione summam diuinitatem sancte celebratam cernimus, &c. Pag. 244. itidem & alii multi Dionysii Areopagitæ loci in eodem opere citantur: quos cuiuis inspicere licet: longum esset, & fortasse superuacaneum, omnes citare.

MAXIMVS philosophus ac martyr Dionysii Areopagitæ sententiam citat serm. 57. capitum Theologicorum seu Sententiarū, quæ ita habet, Τὸ *κατὰ πάντα τοῦ ἀγαθοῦ ἐστερημένον, οὐδαμῆ οὐδαμῶς οὔτε ἦν, οὔτε ἐστὶν, οὔτε ἔσται, οὔτ' εἶναι δύναται, Quod modis omnibus bono priuatum est, id nusquam nec fuit, nec est, nec erit, nec esse potest.* Habetur libro de Diuinis nominibus capit. 4. pag. 320.

GREGORIVS primus, *Fertur, inquit, Dionysius Areopagita, antiquus videlicet & venerabilis pater, dicere, quòd ex minorum angelorum agminibus foras ad explendum ministerium vel visibiliter, vel inuisibiliter mittunt, scilicet quia ad humana solatia aut angeli aut archangeli veniunt. nam superiora illa agmina ab intimis nunquam recedunt,* &c. Ea tractat Dionysius de Cælesti Hierarchia cap. 7. 9. 13. & alias multis in locis eius lib.

DISTINCTIONES *ordinum angelicorum ex sententia doctrináque Dionysij posuit strictim Hieronymus lib.2.aduersum Iouinianum*. Budæus in suo codice adnotauit. Verba autem Hieronymi sunt, *Quare in regno cælorum archangeli sunt, angeli, throni, dominationes, potestates, cherubim & seraphim, & omne nomen quod nominatur, non solũ in præsenti seculo, sed etiam in futuro? Sine causa diuersitas nominum est, vbi non est diuersitas meritorũ. Archangelus vtique aliorum minorum est angelorum archangelus: & potestates, & dominationes habent alia per quæ exerceant potestatem, & in quæ subiecta dominentur*. Tractantur ista libro de Hierarchia cælesti, & potissimum cap.6.

BESSARIO libr.2. cap.3. Defensionis Platonis, *Nam vir sanctißimus, inquit, Dionysius Areopagita, qui primus & summus Christianæ Theologiæ auctor fuit, neminem ante se habuit diuinarum rerum scriptorem, præter apostolum Paulum & Hierotheum Athenarum pontificem, quibus ipse præceptoribus vsus est*. Est & hoc excerptum ex Budæi codice.

DIONYSIVM Areopagitam se Pauli discipulũ primo, deinde Hierothei dicit multis in locis. vt capit. 2. de Diuinis nominibus, pag.275. De Paulo verba facit, cuius mox sententiam citat: Εννοήσας ὁ κοινὸς ἡμῶν καὶ τοῦ καθηγεμόνος ἐπὶ τὴν θείαν φωτοδοσίαν χειραγωγὸς, ὁ πολὺς τὰ θεῖα, τὸ φῶς τοῦ κόσμου, τάδε φησίν. Item eiusdem operis cap.

cap.3. Hierotheum agnoſcit magiſtrum, poſt D. Paulum. pag. 279. item pag. 271.

Rogatus per epiſtolam ad Timotheum ſcribit, vt eſt in lib. de Diuinis nominibus cap. 11. pag. 404. quem παῖδα vocat, pag. 18. 134. φίλον, 236. 420. καλὸν, 255. ἐνθουσιαστικὸν, 282. ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον, 404 Pauli ſecum diſcipulum, 275. comitem in exequiis Virginis Mariæ, 281.

Cum D. Petro, Iacobo fratre domini: cum Timotheo & aliis fratribus, funeri Virginis Mariæ interfuit, & hymnos de ea multorum qui aderãt audiuit: inter quos magiſtrũ ſuum palmam obtinuiſſe teſtatur, pag. 281. 282.

Ignatij diuini meminit, pag. 306. vbi & vſitatum eius ſermonem laudat, ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται. vide Maximi ſcholia in eum locum, pag. 180. vt intelligas quàm incaute Michael Syngelus in Encomio hinc colligat Dionyſiũ ſub Traiano paſſum fuiſſe, pag. 377. Vide itẽ Metrodori, ſiue vt alij volunt, Methodij, martyrium Dionyſij, pag. 393.

Clementem philoſophum citat, pag. 354. quem male de Alexandrino quidam interpretantur. Pachymeres Romanum intelligit, ex ſententia veterum interpretum, pag. 307. Certe in epiſtola Clementis ad Iacobum, ſe philoſophiæ ſtudioſum agnoſcit, & philoſophiam tractaſſe. Huius, opinor, Paulus meminit ad Philippenſes 4.

¶¶

Simonis παράνοιαν & Elymę magi παιδαριώδη ἄνοιαν reprehendit & conuincit, pag. 358. & 375. De iis Act. 8. & 13.

Bartholomæi apostoli, quem θεῖον appellat, dictum recenset, probat & interpretatur, pag. 421.

Iusti, quē ἱερὸν vocat, ἀφήγησιν exponit, pag. 398. Huius Iusti Apostolorum Acta meminerunt, cognomento Iose nuncupantes. Vide Maximi scholion, pag. 275.

Apud Carpū hospitio susceptus est in Creta, pag. 462. vbi & visionem eius quandam recenset. Huius Carpi Paulus meminit, 2. ad Timotheum 4.

Caio θεραπευτῇ epistolas quatuor inscribit, pag. 431. 432. 433. 434. Maximus eundem existimat esse, ad quem D. Euangelista Ioannes tertiam epistolam scripsit, pag. 306. Quòd sit autem θεραπευτὴς idem qui monachus dicitur, Areopagita docet, Ecclesiastic. hierarchiæ cap. 6. & Philo Iudæus περὶ ἱκετῶν, item Euseb. Cæsariensis, quæ de monachis Philo tradit ad Christianos referens, in commune viuētibus. Ioannes Apostolus huius Caii vitę institutum laudat, ac in eo persistere hortatur eum, hospitalitis studiosum & veritatis. Eiusdem Caii mentio fit in Actis Apostolorum 19. Paulus hospitem suum appellat ad Romanos, 16.

Dorotheo λειτουργῷ quintam inscribit, pag.

435.sextam Sopatro ἱερεῖ,437.Polycarpo ἱεράρχῃ septimã, cuius Polycarpi Ignatius meminit: & Ioannis discipulũ fuisse & Smyrnæ episcopum, secundum Irenæum, Maximus docet, pag.314.

Demophilo θεραπευτῇ scribit octauam, eúmque præter alia reprehendit, quod ἅγια ἁγίων sit ingressus, quod populo & monachis non licebat, pag.448. Vt hinc intelligas Christianos tẽpla habuisse, vel quę Iudęorũ erãt, vel ad formam illorum adornata. Semper enim patuisse Christo & apostolis tẽplum Hierosolymis & Euangelia, & Acta Apostolorum testantur: nec id solum, sed synagogæ domos vbiq; terrarum in singulis ciuitatibus ædificatas, vt Petrus ait Act.15. Christus disputat inter doctores in templo, Luc.2. Docet in Synagogis Capernai: Marc.4. Petrus, Iacobus, Ioannes, Andreas, Philippus & reliqui apostoli post ascensionem Christi, semper erant in templo perseuerãtes vnanimiter in oratione & precatione cũ mulieribus, & Maria matre Iesu, & cũ fratribus, laudantes & benedicentes Deum, Luc. 24. Act.1. Intrant Petrus & Ioannes in templum ad horam orationis nonam, ibíque docent, Act.3.4. In porticu Salomonis docent. Act.5. Paulus Damasci ingressus in Synagogas concionatur Act.9. In Ioppe ascendit Petrus in superiora domus Simonis Coriarii

¶¶ 2

vt oraret circa horam sextam, Act. 10.

Paulus in Synagogis docet Salaminæ, Act. 13. Antiochiæ, etiam ad id inuitatus. ibid. Iconii, 14. Thessalonicæ, Berrhœæ, Athenarum, 17. Corinthi, 19. Troadis, 20. Festinat Paulus vt diem pentecostes ageret Hierosolymis, 20. vbi assumptis viris quatuor votum super se habentibus, purificat se cum illis, & offertur oblatio pro vnoquoque eorum, Act. 21. 24.

Constituit idem per singulas ecclesias presbyteros & orant cum ieiuniis, Act. 14. Troadē ipse & comites vna sabbathi conueniunt ad frangēdum panem. erant lampades multæ in cœnaculo vbi erant congregati, Act. 20. Admonet vt episcopi à spiritu sancto positi regere ecclesiam Dei, attendant sibi & vniuerso gregi, ibid. Phœben quæ Ecclesiæ ministrabat Cenchreis, commendat, Rom. 16. Corinthios arguit, quòd in ecclesiam conueniētes, alii alios præuerterent, & cœnam suam quisque ederent: *Nunquid*, inquit, *domos non habetis ad manducandum & bibendum, aut ecclesiā* Dei *contēnitis?* 1. Cor. 11. Mulieres in ecclesia vult tacere, nec loqui, ibid. 14. Se reliquisse Titū in Creta dicit, vt constitueret per ciuitates presbyteros, quos statim appellat episcopos, ad Titū 1.

Nonam epistolam scribit ad Titum, ad quē etiam Paulus scribit. Decimam D. Ioanni Euangelistæ in insula Patmo exulanti, cuius liberat

berationem & ab exilio reuocationem præſagus prædicit.

DE admirabili ſolis deliquio, inuſitato & ſupra naturam euenienti, ea hora qua Christus animam efflauit, ſcribit in epiſtola ad Polycarpum, pag. 442. Maximus, 318. Syngelus, 354. Suidas, in prolegomenis in Maximum.

Plura qui volet, Maximi ſcholia, Pachymeræ paraphraſin, Prologum in Dionyſium, Syngeli Encomium, & martyrium Dionyſii legat. Manifeſte enim conuictos deprehendet huius tam ſanctiſſimi & doctiſſimi Dionyſii accuſatores.

¶¶ 3

QVÆ IN HIS LIbris continentur.

Περὶ τῆς οὐρανίας ἱεραρχίας, ἐν κεφαλαίοις ιε.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙκῆς ἱεραρχίας, ἐν κεφαλαίοις ζ.

ΠΕΡΙ ΘΕΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ
ἐν κεφαλαίοις ιγ̄.

ϛ̄. Περὶ

ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ἐν κεφαλαίοις ε.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΔΕΚΑ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, πρὸς τιμόθεον ἐπίσκοπον, περὶ τῆς οὐρανίας ἱεραρχίας.

Ὅτι πᾶσα θεία ἔλλαμψις κατ' ἀγαθότητα ποικίλως εἰς τὰ προνοούμενα προϊοῦσα, μένει ἁπλῆ· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑνοποιεῖ τὰ ἐλλαμπόμενα. κεφάλ. α.

ΤΩ ΣΥΜΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ τιμοθέῳ, διονύσιος ὁ πρεσβύτερος.

Ασα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων· ἀλλὰ καὶ πᾶσα πατροκινήτου φωτοφανείας πρόοδος, εἰς ἡμᾶς ἀγαθοδότως φοιτῶσα, πάλιν ὡς ἑνοποιὸς δύναμις, ἀνατατικῶς ἡμᾶς ἀναπληροῖ, καὶ ἐπιστρέφει πρὸς τὴν τοῦ συναγωγοῦ πατρὸς ἑνότητα καὶ θεοποιὸν ἁπλότητα· καὶ γὰρ ἐξ αὐτοῦ πάντα καὶ εἰς αὐτὸν, ὡς ὁ ἱερὸς ἔφη λόγος.

Οὐκοῦν Ἰησοῦν ἐπικαλεσάμενοι, τὸ πατρικὸν φῶς, τὸ ὄν, τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, δι' οὗ τὴν πρὸς τὸν ἀρχίφωτον πατέρα προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν, ἐπὶ τὰς τῶν ἱερωτάτων λογίων πατροπαραδότους ἐλλάμψεις ὡς ἐφικτὸν ἀνανεύσωμεν, καὶ τὰς ὑπ' αὐτῶν συμβολικῶς ἡμῖν καὶ ἀναγωγικῶς ἐκφανθείσας τῶν οὐρανίων νοῶν ἱεραρχίας, ὡς οἷοί τέ ἐσμεν ἐποπτεύσωμεν· καὶ τὴν ἀρχικὴν καὶ ὑπεράρχιον τοῦ θεαρχικοῦ πατρὸς φωτοδοσίαν, ἣ τὰς τῶν ἀγγέλων ἡμῖν ἐν τυπωτικοῖς συμβόλοις ἐκφαίνει μακαριωτάτας ἱεραρχίας, ἀΰλοις καὶ ἀτρεμέσι νοὸς ὀφθαλμοῖς εἰσδεξάμενοι, πάλιν ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τὴν ἁπλῆν αὐτῆς ἀναταθῶμεν ἀκτῖνα· καὶ γὰρ οὐδὲ αὐτὴ πώποτε τῆς οἰκείας ἑνικῆς ἐνότητος ἀπολείπεται· πρὸς ἀναγωγικὴν δὲ καὶ ἑνοποιὸν τῶν προνοουμένων σύγκρασιν, ἀγαθοπρεπῶς πληθυνομένη καὶ

προϊοῦσα, μένει τε ἔνδον ἑαυτῆς ἀραρότως ἐν ἀκινήτῳ ταυτότητι μονίμως πεπηγυῖα, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὴν ὡς θεμιτὸν ἀνανεύοντας, ἀναλόγως αὐτοῖς ἀνατείνει, καὶ ἑνοποιεῖ κατὰ τὴν ἁπλωτικὴν αὐτῆς ἕνωσιν· καὶ γὰρ οὐδὲ δυνατὸν ἑτέρως ἡμῖν ἐπιλάμψαι τὴν θεαρχικὴν ἀκτῖνα, μὴ τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἱερῶν παραπετασμάτων ἀναγωγικῶς περικεκαλυμμένην, καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς προνοίᾳ πατρικῇ συμφυῶς καὶ οἰκείως διεσκευασμένην.

Διὸ καὶ τὴν ὁσιωτάτην ἡμῶν ἱεραρχίαν, ἡ τελέταρχις ἱεροθεσία, τῆς τῶν οὐρανίων ἱεραρχιῶν ὑπερκοσμίου μιμήσεως ἀξιώσασα· καὶ τὰς εἰρημένας ἀΰλους ἱεραρχίας, ὑλαίοις σχήμασι καὶ μορφωτικαῖς συνθέσεσι διαποικίλασα, παραδέδωκεν· ὅπως ἀναλόγως ἡμῖν αὐτοῖς, ἀπὸ τῶν ἱερωτάτων πλάσεων, ἐπὶ τὰς ἁπλᾶς καὶ ἀτυπώτους ἀναχθῶμεν ἀναγωγὰς καὶ ἀφομοιώσεις· ἐπεὶ

μηδὲ δυνατόν ἐστι τῷ καθ' ἡμᾶς νοῒ, πρὸς τὴν ἄϋλον ἐκείνην ἀνατανθῆναι τῶν οὐρανίων ἱεραρχιῶν μίμησίν τε καὶ θεωρίαν, εἰ μὴ τῇ κατ' αὐτὸν ὑλαίᾳ χειραγωγίᾳ χρήσαιτο, τὰ μὲν φαινόμενα κάλλη, τῆς ἀφανοῦς εὐπρεπείας ἀπεικονίσματα λογιζόμενος· καὶ τὰς αἰσθητὰς εὐωδίας, ἐκτυπώματα τῆς νοητῆς διαδόσεως· καὶ τῆς ἀΰλου φωτοδοσίας εἰκόνα, τὰ ὑλικὰ φῶτα· καὶ τῆς κατὰ νοῦν θεωρητικῆς ἀποπληρώσεως, τὰς διεξοδικὰς ἱερὰς μαθητείας· καὶ τῆς ἐναρμονίου πρὸς τὰ θεῖα καὶ τεταγμένης ἕξεως, τὰς τῶν ἐνθάδε διακοσμήσεων τάξεις· καὶ τῆς Ἰησοῦ μετουσίας, τὴν τῆς θειοτάτης εὐχαριστίας μετάληψιν, καὶ ὅσα ἄλλα, ταῖς οὐρανίαις μὲν οὐσίαις ὑπερκοσμίως, ἡμῖν δὲ συμβολικῶς παραδέδοται.

Ταύτης οὖν ἕνεκα τῆς ἡμῶν ἀναλόγου θεώσεως, ἡ φιλάνθρωπος τελεταρχία, καὶ τὰς οὐρανίας ἱεραρχίας ἡμῖν ἀναφαίνουσα,

καὶ συλλειτουργὸν αὐτῶν τελοῦσα τὴν καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίαν, τῇ πρὸς δύναμιν ἡμῶν ἀφομοιώσει, τῆς θεοειδοῦς αὐτῶν ἱερώσεως, ταῖς αἰσθηταῖς εἰκόσι τοὺς ὑπερουρανίους ἀνεγράψατο νόας, ἐν ταῖς ἱερογραφικαῖς τῶν λογίων συνθέσεσιν, ὅπως ἂν ἡμᾶς ἀναγάγοι διὰ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τὰ νοητά· καὶ ἐκ τῶν ἱεροπλάστων συμβόλων, ἐπὶ τὰς ἁπλᾶς τῶν οὐρανίων ἱεραρχιῶν ἀκρότητας.

Ὅτι πρεπόντως τὰ θεῖα καὶ οὐράνια καὶ διὰ τῶν ἀνομοίων συμβόλων ἐκφαίνεται. κεφ. β.

Ρὴ τοιγαροῦν ὡς οἶμαι, πρῶτον ἐκθέσθαι, τίνα μὲν εἶναι σκοπὸν ἁπάσης ἱεραρχίας οἰόμεθα, καὶ τί τοὺς αὐτῆς ἑκάστη θιασώτας ὀνίνησιν· ἑξῆς δὲ, τὰς οὐρανίας ἱεραρχίας ὑμνῆσαι, κατὰ τὴν αὐτῶν ἐν τοῖς λογίοις ἐκφαντορίαν· ἑπομένως δὲ τούτοις, εἰπεῖν, ὁποίαις ἱεραῖς μορφώσεσι τὰς οὐρανίας

σχηματίζουσι διακοσμήσεις, αἱ τῶν λογίων ἱερογραφίαι· καὶ πρὸς ποίαν ἀναχθῆναι χρὴ διὰ τῶν πλασμάτων ἁπλότητα, ὅπως μὴ καὶ ἡμεῖς ὡσαύτως τοῖς πολλοῖς ἀνιέρως οἰώμεθα τοὺς οὐρανίους καὶ θεοειδεῖς νόας, πολύποδας εἶναί τινας καὶ πολυπροσώπους, καὶ πρὸς βοῶν κτηνωδίαν, ἢ πρὸς λεόντων θηριομορφίαν τετυπωμένους, καὶ πρὸς ἀετῶν ἀγκυλόχειλον εἶδος, ἢ πρὸς πτηνῶν τριχώδη πτεροφυΐαν διαπεπλασμένους· καὶ τροχούς τινας πυρώδεις ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν φανταζώμεθα, καὶ θρόνους ὑλαίους τῇ θεαρχίᾳ πρὸς ἀνάκλισιν ἐπιτηδείους, καὶ ἵππους τινὰς πολυχρωμάτους, καὶ δορυφόρους ἀρχιστρατήγους· καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς τῶν λογίων ἡμῖν ἱεροπλάστως ἐν ποικιλίᾳ τῶν ἐκφαντορικῶν συμβόλων παραδέδοται· καὶ γὰρ ἀτεχνῶς ἡ θεολογία ταῖς ποιητικαῖς ἱεροπλαστίαις ἐπὶ τῶν ἀσχηματίστων νοῶν ἐχρήσατο, τὸν καθ' ἡμᾶς ὡς εἴρηται νοῦν

ἀνασκευασμένη, καὶ τῆς οἰκείας αὐτῷ καὶ συμφυοῦς ἀναγωγῆς προνοήσασα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀναπλάσασα τὰς ἀναγωγικὰς ἱερογραφίας.

Εἰ δέ τῳ δοκεῖ, τὰς μὲν ἱερὰς ἀποδέχεσθαι συνθέσεις, ὡς τῶν ἁπλῶν ἐφ' ἑαυτῶν ἀγνώστων τε καὶ ἀθεωρήτων ἡμῖν ὑπαρχόντων· ἀπεμφαινούσας δὲ οἴεται τὰς τῶν ἁγίων νοῶν ἐν τοῖς λογίοις εἰκονογραφίας, καὶ πᾶσαν ὡς εἰπεῖν, τὴν ἀπότομον ταύτην τῶν ἀγγελικῶν ὀνομάτων σκηνήν· καὶ χρῆναί φησι τοὺς θεολόγους ἐπὶ σωματοποιΐαν ὅλως τῶν ἀσωμάτων ἐληλυθότας, οἰκείοις αὐτὰ καὶ ὡς δυνατὸν συγγενέσιν ἀναπλάττειν τε καὶ ἐκφαίνειν σχηματισμοῖς, ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν τιμιωτάτων καὶ ἀΰλων πως καὶ ὑπερκειμένων οὐσιῶν, καὶ μὴ ταῖς οὐρανίαις καὶ θεοειδέσιν ἁπλότησι τὰς ἐπὶ γῆς ἐσχάτας περιτιθέντας πολυμορφίας· τὸ μὲν γὰρ, ἡμῶν τε ἀναγωγικώτερον ἔμελλεν εἶναι, καὶ τὰς ὑπερ-

κοσμίους ἐκφαντορίας οὐ κατήγαγεν εἰς τὰς ἀπεμφαινούσας ἀνομοιότητας· ὃ δέ, καὶ εἰς τὰς θείας ἀθέσμως ἐξυβρίζειν δυνάμεις, καὶ τὸν ἡμέτερον ἴσως ἀποπλανᾶν νοῦν, εἰς τὰς ἀνιέρους αὐτῶν ἐνιζάνοντα συνθέσεις· καὶ τάχα δὲ οἰήσεται τὰ ὑπερουράνια, λεοντείων τινῶν καὶ ἱππείων ἑσμῶν ἀποπεπληρῶσθαι, καὶ μυκητικῆς ὑμνολογίας, καὶ ὀρνιθείας ἀγελαρχίας, καὶ ζώων ἄλλων καὶ ὑλῶν ἀτιμοτέρων, ὅσα πρὸς τὸ ἄτοπον καὶ νόθον καὶ ἐμπαθὲς ἀποκλιθεῖσαι, διαγράφουσιν αἱ κατὰ πολὺ ἀνόμοιοι τῶν δῆθεν ἐκφαντορικῶν λογίων ὁμοιότητες· ἀλλ' ἡ τῆς ἀληθείας ὡς οἶμαι, ζήτησις ἀποδείκνυσι τὴν τῶν λογίων ἱερωτάτην σοφίαν, ἐν ταῖς τῶν οὐρανίων νοῶν μορφώσεσιν, ἑκατέρου κομιδῇ προνοήσασαν, ὡς μήτε εἰς τὰς θείας ὡς ἂν φαίη τις, ἐξυβρίσαι δυνάμεις, μήτε μὴν ἡμᾶς εἰς τὰς χαμαιζήλους ἐμπαθῶς ἐμπαγῆναι τῶν εἰκόνων ταπεινότητας.

Ὅτι μὲν γὰρ εἰκότως προβέβληνται τῶν ἀτυπώτων οἱ τύποι, καὶ τὰ σχήματα τῶν ἀσχηματίστων, οὐ μόνην αἰτίαν φαίη τις ἂν εἶναι τὴν καθ᾽ ἡμᾶς ἀναλογίαν, ἀδυνατοῦσαν ἀμέσως ἐπὶ τὰς νοητὰς ἀνατείνεσθαι θεωρίας, καὶ δεομένην οἰκείων καὶ συμφυῶν ἀναγωγιῶν, αἳ τὰς ἐφικτὰς ἡμῖν μορφώσεις προτείνουσι τῶν ἀμορφώτων καὶ ὑπερφυῶν θεαμάτων· ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τοῦτο τοῖς μυστικοῖς λογίοις ἐστὶ πρεπωδέστατον, τὸ διὰ τῶν ἀπορρήτων καὶ ἱερῶν αἰνιγμάτων ἀποκρύπτεσθαι, καὶ ἄβατον τοῖς πολλοῖς τιθέναι τὴν ἱερὰν καὶ κρυφίαν τῶν ὑπερκοσμίων νοῶν ἀλήθειαν· ἔστι γὰρ οὐ πᾶς ἱερὸς, οὐδὲ πάντων ὥς τὰ λόγια φησὶν, ἡ γνῶσις. εἰ δὲ τὰς ἀπεμφαινούσας εἰκονογραφίας αἰτιάσοιτό τις, αἰδεῖσθαι λέγων ἀνατιθέναι τὰ οὕτως αἰσχρὰ μορφώματα, τῶν θεοειδέσι καὶ ἁγιωτάταις διακοσμήσεσιν, ἀπόχρη πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν, ὡς διττός ἐστι τῆς ἱερᾶς ἐκφαντορίας ὁ τρόπος.

Ὁ μὲν, ὡς εἰκὸς, διὰ τῶν ὁμοίων προϊὼν
ἱεροτύπων εἰκόνων· ὁ δὲ, διὰ τῶν ἀνομοίων
μορφοποιϊῶν, εἰς τὸ παντελῶς ἀπεοικὸς καὶ
ἀπεμφαῖνον πλαττόμενος· ἀμέλει καὶ τὴν
σεβασμίαν τῆς ὑπερουσίου θεαρχίας μα-
καριότητα, τῶν ἐκφαντορικῶν λογίων αἱ μυ-
στικαὶ παραδόσεις, ποτὲ μὲν, ὡς λόγον καὶ νοῦν
καὶ οὐσίαν ὑμνοῦσι, τὴν θεοπρεπῆ λογιότη-
τα καὶ σοφίαν αὐτῆς δηλοῦσαι, καὶ ὄντως οὖ-
σαν ὕπαρξιν, καὶ τῆς τῶν ὄντων ὑπάρξεως αἰ-
τίαν ἀληθινήν· καὶ ὡς φῶς αὐτὴν ἀναπλάτ-
τουσι, καὶ ζωὴν ἀποκαλοῦσι τῶν τοιούτων ἱερῶν
ἀναπλασμάτων σεμνοτέρων μὲν ὄντων, καὶ
τῶν προσύλων μορφώσεων ὑπερκεῖσθαί πως
δοκούντων, ἀποδεόντων δὲ καὶ οὕτως τῆς θε-
αρχικῆς πρὸς ἀλήθειαν ἐμφερείας· ἔστι γὰρ
ὑπὲρ πᾶσαν οὐσίαν καὶ ζωὴν, οὐδενὸς μὲν
αὐτὴν φωτὸς χαρακτηρίζοντος, παντὸς δὲ
λόγου καὶ νοῦ τῆς ὁμοιότητος αὐτῆς ἀσυγκρίτως
ἀπολειπομένων· ποτὲ δὲ, τῶν ἀνομοίοις ἐκφαν

πείαις ἀπὸ τῶν αὐτῶν λογίων ὑπερκοσμίως ὑμνεῖται, ἀόρατον αὐτὸ καὶ ἄπειρον καὶ ἀχώρητον ἀποκαλούντων, καὶ τὰ ἐξ ὧν, οὐ τί ἐστιν, ἀλλὰ τί οὐκ ἔστι σημαίνεται· τοῦτο γὰρ ὡς οἶμαι καὶ κυριώτερόν ἐστιν ἐπ' αὐτῆς· ἐπείπερ ὡς ἡ κρυφία καὶ ἡ ἱεραρχικὴ παράδοσις ὑφηγήσατο, τὸ μὲν οὐκ εἶναι κατά τι τῶν ὄντων αὐτὴν, ἀληθεύομεν· ἀγνοοῦμεν δὲ τὴν ὑπερούσιον αὐτῆς καὶ ἀνόητον καὶ ἄῤῥητον ἀοριστίαν. εἰ τοίνυν, αἱ μὲν ἀποφάσεις, ἐπὶ τῶν θείων ἀληθεῖς· αἱ δὲ καταφάσεις, ἀνάρμοστοι τῇ κρυφιότητι τῶν ἀποῤῥήτων, οἰκειοτέρα μᾶλλόν ἐστιν ἐπὶ τῶν ἀοράτων ἡ διὰ τῶν ἀνομοίων ἀναπλάσεων ἐκφαντορία.

Τιμῶσι τοιγαροῦν, οὐκ αἴσχους ἀποπληροῦσι, τὰς οὐρανίους διακοσμήσεις, αἱ τῶν λογίων ἱερογραφίαι, ταῖς ἀνομοίοις αὐτὰς μορφοποιΐαις ἐκφαίνουσαι, καὶ διὰ τούτων ἀποδεικνῦσαι τῶν ὑλικῶν ἁπάντων ὑπερκοσμίως ἐκβεβηκυίας.

Ὅτι δὲ καὶ τὸν ἡμέτερον νοῦν ἀνάγουσι μᾶλλον αἱ ἀπεμφαίνουσαι τῶν ὁμοιοτήτων, οὐκ οἶμαί τινα τῶν εὖ φρονούντων ἀντερεῖν· εἰς μὲν γὰρ τὰς τιμιωτέρας ἱεροπλασίας, εἰκός ἐστι καὶ πλανηθῆναι, χρυσοειδεῖς τινὰς οἰομένους εἶναι τὰς οὐρανίας οὐσίας, καὶ φωτοειδεῖς τινὰς ἄνδρας, καὶ ἐξαστράπτοντας, εὐπρεπεῖς, ἠμφιεσμένους ἐσθῆτα φανήν, καὶ τὸ πυρῶδες ἀβλαβῶς ἀποστίλβοντας, καὶ ὅσοις ἄλλοις ὁμοιοτύποις μορφαῖς ἡ θεολογία τοὺς οὐρανίους ἐσχημάτισε νόας.

Ὅπερ ἵνα μὴ πάθοιεν οἱ μηδὲν τῶν φαινομένων καλῶν ὑψηλότερον ἐννενοηκότες, ἡ τῶν ὁσίων θεολόγων ἀναγωγικὴ σοφία, καὶ πρὸς τὰς ἀπεμφαινούσας ἀνομοιότητας ἱερῶς κατάγεται, μὴ συγχωροῦσα τὸ πρόσυλον ἡμῶν, εἰς τὰς αἰσχρὰς εἰκόνας ἀπομένον ἐπαναπαύεσθαι· διανιστῶσα δὲ τὸ ἀνωφερὲς τῆς ψυχῆς, καὶ ὑπονύττουσα τῇ δυσμορφίᾳ τῶν συνθημάτων, ὡς μὴ θεμιτὸν

μηδὲ ἀληθοῦς δοκοῦντος εἶναι, μηδὲ τοῖς ἄγαν προσύλοις, ὅτι τοῖς οὕτως αἰσχροῖς ἐμφερῆ πρὸς ἀλήθειάν ἐστι τὰ ὑπερουράνια καὶ θεῖα θεάματα· δήλως τε καὶ τοῦτο ἐννοῆσαι χρή, τὸ μηδὲ ἓν τῶν ὄντων εἶναι καθόλου τοῦ καλοῦ μετουσίας ἐστερημένον, εἴπερ ὡς ἡ τῶν λογίων ἀλήθειά φησι, πάντα καλὰ λίαν.

Ἐστιν οὖν ἐκ πάντων ἐπινοῆσαι καλὰς θεωρίας, καὶ τοῖς νοητοῖς τε καὶ νοεροῖς ἐκ τῶν ὑλαίων ἀναπλάσαι τὰς λεγομένας ἀνομοίους ὁμοιότητας, ἑτέρως ἐπὶ τῶν νοερῶν ἐχόντων ἃ τοῖς αἰσθητοῖς ἑτεροίως ἀπονενέμηται. καὶ γὰρ ὁ θυμός, τοῖς μὲν ἀλόγοις ἐξ ἐμπαθοῦς ὁρμῆς ἐγγίνεται, καὶ πάσης ἀλογίας ἐστὶν ἀνάπλεως ἡ θυμοειδὴς αὐτῶν κίνησις· ἀλλ᾽ ἐπὶ τῶν νοερῶν ἑτέρως ἐπὶ χρὴ τὸ θυμικὸν ἐννοῆσαι, δηλοῦν ὡς οἶμαι, τὴν ἀρρενωπὸν αὐτῶν λογιότητα, καὶ τὴν ἀμείλικτον ἕξιν ἐν ταῖς θεοειδέσι καὶ ἀμεταβόλοις ἱδρύσεσιν. ὡσαύτως, ἐπιθυμίαν μὲν εἶναί φαμεν, ἐπὶ

τῶν ἀλόγων ἀπερίσκεπτόν τινα καὶ παράσυρον, ἐξ ἐμφύτου κινήσεως ἢ συνηθείας ἐν τοῖς ἀνομοιώτοις ἀκρατῶς ἐγγινομένην προσπάθειαν, καὶ τὴν ἄλογον τῆς σωματικῆς ὀρέξεως ἐπικράτειαν, ἄπειρον τὸ ζῷον ὠθούσης ἐπὶ τὸ κατ' αἴσθησιν ἐπιθυμητόν. ὅταν δὲ τὰς ἀνομοίους ὁμοιότητας, τοῖς νοεροῖς περιτιθέντες, ἐπιθυμίαν αὐτοῖς περιπλάσωμεν, ἔρωτα θεῖον αὐτὴν ἐννοῆσαι χρὴ τῆς ὑπὲρ λόγον καὶ νοῦν ἀϋλίας, καὶ τὴν ἄκλιτον καὶ ἀνένδοτον ἔφεσιν τῆς ὑπερουσίως ἁγνῆς καὶ ἀπαθοῦς θεωρίας, καὶ τῆς παρ' ἐκείνην τῆς καθαρᾶς καὶ ἀκροτάτης διαυγείας, καὶ τῆς ἀπλανοῦς καὶ καλλοποιοῦ εὐπρεπείας αἰωνίας ὄντως καὶ νοητῆς κοινωνίας. καὶ τὸ ἀκρατὲς ἐκλάβοιμεν ἐπὶ τοῦ συντόνου καὶ ἀνεπιστρόφου, καὶ παρ' μηδενὸς ἐκκόπτεσθαι δυναμένου, διὰ τὸν ἀμιγῆ καὶ ἀναλλοίωτον τῆς θείας καλλονῆς ἔρωτα, καὶ τὴν ὁλικὴν ἀπόκλισιν ἐπὶ τὸ ὄντως ἐφετόν· ἀλλὰ καὶ αὐτὴν

τὴν ἀλογίαν τε καὶ ἀναισθησίαν, ἐπὶ μὲν τῶν ἀλόγων ζώων, ἢ τῶν ἀψύχων ὑλῶν, στέρησιν λόγου καὶ αἰσθήσεως οἰκείως ἀποκαλοῦμεν· ἐπὶ δὲ τῶν ἀΰλων καὶ νοερῶν οὐσιῶν, ἁγιοπρεπῶς τὸ ὑπερέχον αὐτῶν ὡς ὑπερκοσμίων ὁμολογοῦμεν τοῦ καθ' ἡμᾶς μεταβατικοῦ καὶ σωματικοῦ λόγου, καὶ τῆς ὑλαίας καὶ ἀλλοτρίας τῶν ἀσωμάτων νοῶν αἰσθήσεως. ἔστι τοιγαροῦν οὐκ ἀπᾳδούσας ἀναπλάσαι τοῖς οὐρανίοις μορφὰς, κἀκ τῶν ἀτιμοτάτων τῆς ὕλης μερῶν· ἐπεὶ καὶ αὐτὴ πρὸς τοῦ ὄντως καλοῦ τὴν ὕπαρξιν ἐσχηκυῖα, κατὰ πᾶσαν αὐτῆς τὴν ὑλαίαν διακόσμησιν, ἀπηχήματά τινα τῆς νοερᾶς εὐπρεπείας ἔχει· καὶ δυνατόν ἐστι δι' αὐτῶν ἀνάγεσθαι πρὸς τὰς ἀΰλους ἀρχετυπίας, ἀνομοίως ὡς εἴρηται τῶν ὁμοιοτήτων ἐκλαμβανομένων, καὶ τῶν αὐτῶν οὐ ταὐτῶς· ἐναρμονίως δὲ καὶ οἰκείως ἐπὶ τῶν νοερῶν τε καὶ αἰσθητῶν ἰδιοτήτων ὁριζομένων.

Ταῦτα τοὺς μυστικοὺς θεολόγους εὑρήσομεν

οὐ μόναις ταῖς τῶν οὐρανίων διακοσμιῶν ἐκφάνσεσιν ἱερῶς περιπλάττοντας, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς ἔσθ' ὅτε ταῖς θεαρχικαῖς ἐκφαντορίαις· καὶ ποτὲ μὲν, αὐτὴν ἀπὸ τῶν φαινομένων τιμίων ὑμνοῦσιν, ὡς ἥλιον δικαιοσύνης, ὡς ἀστέρα τὸν ἑῷον εἰς νοῦν ἱερῶς ἀνατέλλοντα, καὶ ὡς φῶς ἀπερικαλύπτως καὶ νοητῶς καταυγάζον· ποτὲ δὲ, ἀπὸ τῶν μέσων, ὡς πῦρ ἀβλαβῶς φωτίζον, ὡς ὕδωρ ζωτικῆς ἀποπληρώσεως χορηγὸν, καὶ συμβολικῶς εἰπεῖν, εἰς γαστέρα διαδυόμενον, καὶ ποταμοὺς ἀναβλύζον ἀλέκτως ἀπορρέοντας· ποτὲ δὲ, ἀπὸ τῶν ἐσχάτων, ὡς μῦρον εὐῶδες, ὡς λίθον ἀκρογωνιαῖον. ἀλλὰ καὶ θηριομορφίαν αὐτῇ περιτιθέασι, καὶ λέοντος αὐτῇ καὶ πάνθηρος ἰδιότητα περιάπτουσι, καὶ πάρδαλιν αὐτὴν ἔσεσθαι φασὶ, καὶ ἄρκτον ἀπορουμένην· προσθήσω δὲ καὶ τὸ πάντων ἀτιμότερον εἶναι, καὶ μᾶλλον ἀπεμφαίνειν δοκοῦν, ὅτι καὶ σκώληκος εἶδος αὐτὴν ἑαυτῇ

περι-

περιπλάττουσιν, οἱ τὰ θεῖα δεινοὶ παραδεδώκασιν· οὕτω πάντες οἱ θεόσοφοι καὶ τῆς κρυφίας ἐπιπνοίας ὑποφῆται, τῶν ἀτελέστων καὶ ἀνιέρων ἀχράντως ἀποδιαστέλλουσι τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ τὴν ἀνόμοιον ἱεροπλαστίαν πρεσβεύουσιν, ὡς μήτε τὰ θεῖα τοῖς βεβήλοις εὐχείρωτα εἶναι, μήτε τοὺς τῶν ἱερῶν ἀγαλμάτων φιλοθεάμονας, ὡς ἀληθέσιν ἐναπομεῖναι τοῖς τύποις· καὶ ὥστε τὰ θεῖα τιμᾶσθαι ταῖς ἀληθέσιν ἀποφάσεσι, καὶ ταῖς πρὸς τὰ ἔσχατα τῶν οἰκείων ἀπηχημάτων ἑτεροίαις ἀφομοιώσεσιν.

Οὐδὲν οὖν ἄτοπον, εἰ καὶ τὰς οὐρανίας οὐσίας ἐκ τῶν ἀπεμφαινουσῶν ἀνομοίων ὁμοιοτήτων ἀναπλάττουσι, κατὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας· οὐ γὰρ ἂν ἴσως οὐδὲ ἡμεῖς, εἰς ζήτησιν μὲν ἐξ ἀπορίας, εἰς ἀναγωγὴν δὲ διὰ τῆς ἀκριβοῦς τῶν ἱερῶν ἐρεύνης ἐληλύθειμεν, εἰ μὴ τὸ δυσειδὲς ἡμᾶς ἐξετάραξε τῆς τῶν ἀγγέλων ἐκφαντικῆς ἀναπλάσεως, οὐκ ἐῶν

ἡμῶν τὸν νοῦν ἐναπομεῖναι ταῖς ἀπᾳδούσαις μορφοποιΐαις, ἀλλ' ἐρεθίζον ἀπαναίνεσθαι τὰς ὑλικὰς προσπαθείας, καὶ προσεθίζον ἱερῶς ἀνατείνεσθαι διὰ τῶν φαινομένων ἐπὶ τὰς ὑπερκοσμίους ἀναγωγάς.

Τοσαῦτα μὲν ἡμῖν εἰρήσθω διὰ τὰς ὑλικὰς καὶ ἀπεμφαινούσας τῶν ἱερῶν λογίων ἀγγελοειδεῖς εἰκονογραφίας· ἑξῆς δὲ ἀφορίσασθαι χρή, τί μὲν αὐτὴν εἶναι τὴν ἱεραρχίαν οἰόμεθα· τί δὲ πρὸς αὐτῆς ἱεραρχίας ὀνίνανται τοὺς ἱεραρχίαν κεκληρωμένους. ἡγήσοιτο δὲ τοῦ λόγου χριστός, εἴπερ ἐμοὶ θέμις εἰπεῖν, ὁ ἐμός, ἡ πάσης ἱεραρχικῆς ἐκφαντορίας ἐπίπνοια. σὺ δὲ ὦ παῖ, κατὰ τὴν ὁσίαν τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχικῆς παραδόσεως θεσμοθεσίαν, αὐτός τε ἱεροπρεπῶς ἄκουε τῶν ἱερῶς λεγομένων, ἔνθεος ἐκ θεῶν, ἐν μυήσει γινόμενος, καὶ τῇ κατὰ νοῦν κρυφιότητι τὰ ἅγια περιστείλας ἐκ τῆς ἀνιέρου πληθύος, ὡς ἑνοειδῆ διαφύλαξον· οὐ γὰρ θεμιτόν, ὡς

τὰ λόγια φησὶν, εἰς ὑμᾶς ἀπορρίψαι τὴν τῶν νοητῶν μαργαριτῶν ἀμιγῆ καὶ φωτοειδῆ καὶ καλλοποιὸν εὐκοσμίαν.

Τί ἐστιν ἱεραρχία, καὶ τίς ἡ κατὰ ἱεραρχίαν ὄνησις. κεφ. γ΄.

Ἔστι μὲν ἱεραρχία κατ' ἐμὲ, τάξις ἱερὰ καὶ ἐπιστήμη καὶ ἐνέργεια, πρὸς τὸ θεοειδὲς ὡς ἐφικτὸν ἀφομοιουμένη, καὶ πρὸς τὰς ἐνδιδομένας αὐτῇ θεόθεν ἐλλάμψεις ἀναλόγως ἐπὶ τὸ θεομίμητον ἀναγομένη. τὸ δὲ θεοπρεπὲς κάλλος, ὡς ἁπλοῦν, ὡς ἀγαθὸν, ὡς τελεταρχικὸν, ἀμιγὲς μὲν ἐστι καθόλου πάσης ἀνομοιότητος, μεταδοτικὸν δὲ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ τοῦ οἰκείου φωτὸς, καὶ τελειωτικὸν ἐν τελετῇ θειοτάτῃ κατὰ τὴν πρὸς ἑαυτὸ τῶν τελουμένων ἐναρμονίως ἀπαράλλακτον μόρφωσιν.

Σκοπὸς οὖν ἱεραρχίας ἐστὶν, ἡ πρὸς θεὸν ὡς ἐφικτὸν ἀφομοίωσίς τε καὶ ἕνωσις, αὐτὸν

ἔχουσα πάσης ἱερᾶς ἐπιστήμης τε καὶ ἐνεργείας καθηγεμόνα, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ θεοπάτην εὐπρέπειαν, ἀκλινῶς μὲν ὁρῶν, ὡς δυνατὸν δὲ ἀποτυπούμενος, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ θιασώτας, ἀγάλματα θεῖα τελῶν, ἐσοπτροειδέστατα καὶ ἀκηλίδωτα, δεκτικὰ τῆς ἀρχιφώτου καὶ θεαρχικῆς ἀκτῖνος· καὶ τῆς μὲν ἐνδιδομένης αἴγλης ἱερῶς ἀποπληρούμενα· ταύτην δὲ αὖθις ἀφθόνως εἰς τὰ ἑξῆς ἀναλάμποντα, κατὰ τοὺς θεαρχικοὺς θεσμούς· οὐ γὰρ θεμιτόν ἐστι τοῖς τῶν ἱερῶν τελεταῖς ἢ τοῖς ἱερῶς τελουμένοις, ἐνεργῆσαί τι καθόλου, παρὰ τὰς τῆς οἰκείας τελεταρχίας ἱερὰς διατάξεις. ἀλλ' οὐδὲ ὑπάρχειν ἑτέρως, εἰ τῆς θεωτικῆς αὐτῆς ἀγλαΐας ἐφίενται, καὶ πρὸς αὐτὴν ἱεροπρεπῶς ἀποσκοποῦσι, καὶ ἀποτυποῦνται, κατὰ τὴν ἑκάστου τῶν ἱερῶν νόων ἀναλογίαν. οὐκοῦν ὁ λέγων ἱεραρχίαν, ἱεράν τινα καθόλου διακόσμησιν δηλοῖ. εἰκόνα τῆς θεαρχικῆς ὡραιότητος, ἐν τά-

ξεσι καὶ ἐπιστήμαις ἱεραρχικαῖς, τὰ τῆς οἰ-
κείας ἐλλάμψεως ἱερουργοῦσαν μυστήρια,
καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ὡς θεμιτὸν ἀ-
φομοιουμένην· ἔστι γὰρ ἑκάστῳ τῶν ἱεραρχίαν
κεκληρωμένων ἡ τελείωσις, τὸ κατ' οἰκείαν
ἀναλογίαν ἐπὶ τὸ θεομίμητον ἀναχθῆναι· καὶ
τὸ δὴ πάντων θειότερον, ὡς τὰ λόγια φησὶ,
θεοῦ συνεργὸν γενέσθαι καὶ δεῖξαι τὴν θείαν
ἐνέργειαν ἐν ἑαυτῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀναφαι-
νομένην· οἷον, ἐπειδὴ τάξις ἱεραρχίας ἐστὶ,
τὸ, τοὺς μὲν, καθαίρεσθαι· τοὺς δὲ, καθαίρειν·
καὶ, τοὺς μὲν, φωτίζεσθαι· τοὺς δὲ, φωτίζειν·
καὶ, τοὺς μὲν, τελεῖσθαι· τοὺς δὲ, τελεσιουρ-
γεῖν, ἑκάστῳ τὸ θεομίμητον ἁρμόσει κατὰ τόνδε
τὸν τρόπον· ἡ θεία μακαριότης, ὡς ἐν ἀνθρώ-
ποις εἰπεῖν, ἀμιγὴς μὲν ἐστιν ἁπάσης ἀνο-
μοιότητος, πλήρης δὲ φωτὸς ἀϊδίου, τελεία
καὶ ἀνενδεὴς ἁπάσης τελειότητος, καθαίρου-
σα καὶ φωτίζουσα, καὶ τελεσιουργοῦσα· μᾶλ-
λον δὲ κάθαρσις ἱερὰ καὶ φωτισμὸς, καὶ τε-

λείωσις ὑπὲρ κάθαρσιν, ὑπὲρ φῶς ὑπερτέ-
λειος, αὐτοτελεταρχία, καὶ πάσης μὲν ἱε-
ραρχίας αἰτία, παντὸς δὲ ἱεροῦ κατὰ τὸ ὑ-
πὲρ ἔχον ἐξῃρημένη.

Χρὴ τοίνυν ὡς οἶμαι, τοὺς μὲν καθαι-
ρομένους, ἀμιγεῖς ἀποτελεῖσθαι καθόλου,
καὶ πάσης ἐλευθεροῦσθαι τῆς ἀνομοίου συμ
φύρσεως· τοὺς δὲ φωτιζομένους, ἀποπλη-
ροῦσθαι τοῦ θείου φωτὸς, πρὸς θεωρητικὴν
ἕξιν καὶ δύναμιν ἐν παναγνοῖς νοὸς ὀφθαλ-
μοῖς ἀναγομένους· τοὺς δὲ τελουμένους, ἐκ
τοῦ ἀτελοῦς μεταταττομένους, μετόχους γί-
νεσθαι τῆς τῶν ἐποπτευθέντων ἱερῶν τελει-
ωτικῆς ἐπιστήμης· τοὺς δὲ καθαρτικοὺς, πε-
ριουσίᾳ καθάρσεως, ἑτέροις μεταδιδόναι τῆς
οἰκείας ἁγνότητος· τοὺς δὲ φωτιστικοὺς, ὡς δι-
ειδεστέρους νόας, καὶ πρὸς μετοχὴν φωτὸς καὶ
μετάδοσιν οἰκείως ἔχοντας, καὶ πανολβίως
τῆς ἱερᾶς ἀποπληρουμένους αἴγλης, τὸ κατὰ
πᾶν αὐτῶν ὑπερχεόμενον φῶς, εἰς τοὺς ἀξί-

οις φωτὸς ἐποχετεύειν· τοὺς δὲ τελεσιουργοὺς, ὡς ἐπιστημονικοὺς τῆς τελεστικῆς μεταδόσεως, τελεῖν τοὺς τελουμένους τῇ πανιέρῳ μυήσει τῆς τῶν ἐποπτευθέντων ἱερῶν ἐπιστήμης.

Οὐκοῦν ἑκάστη τῆς ἱεραρχικῆς διακοσμήσεως τάξις, κατὰ τὴν οἰκείαν ἀναλογίαν ἀνάγεται πρὸς τὴν θείαν συνεργίαν, ἐκεῖνα τελοῦσα χάριτι καὶ θεοσδότῳ δυνάμει τὰ τῇ θεαρχίᾳ φυσικῶς καὶ ὑπερφυῶς ἐνόντα, καὶ πρὸς αὐτῆς ὑπερουσίως δρώμενα, καὶ πρὸς τὴν ἐφικτὴν τῶν φιλοθέων νοῶν μίμησιν ἱεραρχικῶς ἐκφαινόμενα.

Τί σημαίνει ἡ τῶν ἀγγέλων ἐπωνυμία. κεφ. δ.

ΤΗΣ τοίνυν ἱεραρχίας αὐτῆς ὅ, τί ποτέ ἐστιν, ὡς οἶμαι καλῶς ἡμῖν ὁρισθείσης, τὴν ἀγγελικὴν ἱεραρχίαν ἑξῆς ὑμνητέον, καὶ τὰς ἱερὰς αὐτῆς ἐν τοῖς λογίοις μορ-

φοποιΐας, ὑπὲρ κοσμίοις ὀφθαλμοῖς ἐποπτευτέον, ὅπως ἀναχθῶμεν ἐπὶ τὴν θεοειδεστάτην αὐτῶν ἁπλότητα, διὰ τῶν μυστικῶν ἀναπλάσεων, καὶ τὴν ἁπάσης ἱεραρχικῆς ἐπιστήμης ἀρχὴν ὑμνήσωμεν ἐν θεοπρεπεῖ σεβασμιότητι, καὶ τελεαρχικαῖς εὐχαριστίαις.

Πρῶτον ἁπάντων ἐκεῖνο εἰπεῖν ἀληθές, ὡς ἀγαθότητι πάσας ἡ ὑπερούσιος θεαρχία τὰς τῶν ὄντων οὐσίας ὑποστήσασα, πρὸς τὸ εἶναι παρήγαγεν· ἔστι γὰρ τοῦτο τῆς πάντων αἰτίας καὶ ὑπὲρ πάντα ἀγαθότητος ἴδιον, τὸ πρὸς κοινωνίαν ἑαυτῆς τὰ ὄντα καλεῖν, ὡς ἑκάστη τῶν ὄντων ὥρισται πρὸς τῆς οἰκείας ἀναλογίας. πάντα μὲν οὖν τὰ ὄντα μετέχει προνοίας ἐκ τῆς ὑπερουσίου καὶ παναιτίου θεότητος ἐκβλυζομένης· οὐ γὰρ ἂν εἴη, εἰ μὴ τῆς τῶν ὄντων οὐσίας καὶ ἀρχῆς μετειλήφει.

Τὰ μὲν οὖν ἄζωα πάντα, τῷ εἶναι, αὐτῆς

μετέχει· τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐστὶν, ἡ ὑπὲρ τὸ εἶναι θεότης. Τὰ δὲ ζῶντα, τῆς αὐτῆς ὑπὲρ πᾶσαν ζωὴν ζωοποιοῦ δυνάμεως. Τὰ δὲ λογικὰ καὶ νοερὰ, τῆς αὐτῆς ὑπὲρ πάντα καὶ λόγον καὶ νοῦν αὐτοτελοῦς καὶ προτελείου σοφίας. δῆλον δὲ ὅτι περὶ αὐτὴν ἐκεῖναι τὴν οὐσίαν εἰσὶν, ὅσαι πολλαχῶς αὐτῆς μετειλήφασιν.

Αἱ γοῦν ἅγιαι τῶν οὐρανίων οὐσιῶν διακοσμήσεις, ὑπὲρ τὰ μόνον ὄντα καὶ ἀλόγως ζῶντα, καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς λογικὰ, τῆς θεαρχικῆς μεταδόσεως ἐν μετουσίᾳ γεγόνασι· νοητῶς γὰρ ἐπὶ τὸ θεομίμητον ἑαυτὰς ἀποτυποῦσαι, καὶ πρὸς τὴν θεαρχικὴν ἐμφέρειαν ὑπερκοσμίως ὁρῶσαι, καὶ μορφοῦν ἐφιέμεναι τὸ νοερὸν αὐτῶν εἶδος, ἀφθονωτέρας εἰκότως ἔχουσι τὰς πρὸς αὐτὴν κοινωνίας, προσεχεῖς μὲν οὖσαι καὶ ἀεὶ πρὸς τὸ ἄναντες, ὡς θεμιτὸν, ἐν συντονίᾳ τοῦ θείου καὶ ἀκλινοῦς ἔρωτος ἀνατεινόμεναι, καὶ τὰς ἀρχι-

καὶ ἐλλάμψεις ἀΰλως καὶ ἀμιγῶς εἰσδεχόμεναι, καὶ πρὸς αὐτὰς ταττόμεναι, καὶ νοερὰν ἔχουσαι τὴν πᾶσαν ζωήν. αὗται γοῦν εἰσὶν αἱ πρώτως καὶ πολλαχῶς ἐν μετουσίᾳ τοῦ θείου γιγνόμεναι, καὶ πρώτως καὶ πολλαχῶς ἐκφαντορικαὶ τῆς θεαρχικῆς κρυφιότητος· διὸ καὶ παρὰ πάντα τῆς ἀγγελικῆς ἐπωνυμίας ἐκκρίτως ἠξίωνται, διὰ τὸ πρώτως εἰς αὐτὰς ἐγγίνεσθαι τὴν θεαρχικὴν ἔλλαμψιν, καὶ δι' αὐτῶν εἰς ἡμᾶς διαπορθμεύεσθαι τὰς ὑπὲρ ἡμᾶς ἐκφαντορίας. οὕτω γοῦν ὁ νόμος, ὡς ἡ θεολογία φησί, δι' ἀγγέλων ἡμῖν ἐδωρήθη· καὶ τοὺς κλεινοὺς τοὺς πρὸ νόμου καὶ μετὰ νόμον, ἡμῶν πατέρας, ἄγγελοι πρὸς τὸ θεῖον ἀνῆγον, ἢ τὸ πρακτέον εἰσηγούμενοι, καὶ πρὸς τὴν θείαν ἀληθείας ὁδὸν ἐκ πλάνης καὶ ζωῆς ἀνιέρου μετάγοντες· ἢ τάξεις ἱεράς, ἢ μυστηρίων ὑπερκοσμίων κρυφίους θεάσεις, ἢ θείας τινὰς προαναῤῥήσεις προφητικῶς ἀναφαίνοντες.

Εἰ δέ τις φαίη καὶ αὐτόθεν ἀμέσως ἐγγενέσθαι τισὶ τῶν ἁγίων, θεοφανείας, μανθανέτω καὶ τοῦτο σαφῶς ἐκ τῶν ἱερωτάτων λογίων, ὡς αὐτὸ μὲν ὅ, τί ποτέ ἐστι τὸ τοῦ θεοῦ κρύφιον, οὐδεὶς ἑώρακεν, οὐδὲ ὄψεται· θεοφάνειαι δὲ τοῖς ὁσίοις γεγόνασι κατὰ τὰς πρεπούσας θεῷ, διά τινων ἱερῶν καὶ τοῖς ὁρῶσιν ἀναλόγων ὁράσεων, ἐκφαντορίας.

Η πάνσοφος δὲ θεολογία τὴν ὅρασιν ἐκείνην, ἥτις ἐν ἑαυτῇ διαγεγραμμένην ἀνέφαινε τὴν θείαν, ὡς ἐν μορφώσει τῶν ἀμορφώτων, ὁμοίωσιν, ἐκ τῆς τῶν ὁρώντων ἐπὶ τὸ θεῖον ἀναγωγῆς, εἰκότως καλεῖ θεοφάνειαν, ὡς δι' αὐτῆς τοῖς ὁρῶσι, θείας ἐγγινομένης ἐλλάμψεως, καί τι τῶν θείων αὐτῶν ἱερῶς μυουμένων.

Ταύτας δὲ τὰς θείας ὁράσεις οἱ κλεινοὶ πατέρες ἡμῶν ἐμυοῦντο διὰ μέσων τῶν οὐρανίων δυνάμεων. ἢ οὐχὶ καὶ τὴν ἱερὰν τοῦ νόμου θεσμοθεσίαν, ἡ τῶν λογίων παράδοσις,

ὡς αὐτόθεν μὲν φησὶν ἐκ θεοῦ τῷ Μωϋσῇ δε-
δωρημένην; ὅπως δὴ ἡμᾶς ἀληθῶς μυή-
σαιτο, θείας αὐτὴν εἶναι καὶ ἱερᾶς ὑποτύπωσιν.

Διδάσκει δὲ καὶ τοῦτο σοφῶς ἡ θεολογία, τὸ δι' ἀγγέλων αὐτὴν εἰς ἡμᾶς περιελθεῖν, ὡς τῆς θεονομικῆς τάξεως ἐκεῖνο θεσμοθετούσης, τὸ διὰ τῶν πρώτων τὰ δεύτερα πρὸς τὸ θεῖον ἀνάγεσθαι· καὶ γὰρ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ὑπερκειμένων τε καὶ ὑφειμένων νοῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὁμοταγέσιν οὗτος ὁ θεσμὸς ὥρισται παρὰ τῆς πάντων ὑπερουσίου ταξιαρχίας, τὸ καθ' ἑκάστην ἱεραρχίαν, πρώτας καὶ μέσας καὶ τελευταίας εἶναι τάξεις τε καὶ δυνάμεις, τὸ τῶν ἡττόνων εἶναι τοὺς θειοτέρους μύστας καὶ χειραγωγοὺς, ἐπὶ τὴν θείαν προσαγωγὴν καὶ ἔλλαμψιν καὶ κοινωνίαν.

Ὁρῶ δὲ ὅτι καὶ τὸ θεῖον τῆς Ἰησοῦ φιλανθρωπίας μυστήριον, ἄγγελοι πρῶτον ἐμυήθησαν· εἶτα δι' αὐτῶν εἰς ἡμᾶς ἡ τῆς γνώσεως χάρις διέβαινεν. οὕτω γοῦν ὁ θειότατος Γα-

βριὴλ, Ζαχαρίαν μὲν τὸν ἱεράρχην ἐμυσταγώγει, τὸν προφήτην ἔσεσθαι τὸν ἐξ αὐτοῦ παρ' ἐλπίδα χάριτι θείᾳ γενησόμενον παῖδα, τῆς ἀγαθοπρεπῶς καὶ σωτηρίως τῷ κόσμῳ ἐπιφανησομένης ἀνδρικῆς τοῦ Ἰησοῦ ἱερουργίας· τὴν δὲ Μαριάμ, ὅπως ἐν αὐτῇ γενήσεται τὸ θεαρχικὸν τῆς ἀφθέγκτου θεοπλαστίας μυστήριον. ἕτερος δὲ τῶν ἀγγέλων τὸν Ἰωσὴφ ἐξεπαίδευσεν, ὅπως ἀληθῶς ἐκπεπλήρωται τὰ θεωδῶς ἐπηγγελμένα τῷ προγόνῳ Δαβίδ. ἄλλος δὲ τοὺς ποιμένας, ὡς τῇ τῶν πολλῶν ἀναχωρήσει καὶ ἡσυχίᾳ κεκαθαρμένους, εὐηγγελίζετο, καὶ σὺν αὐτῷ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου τὴν πολυύμνητον ἐκείνην παρεδίδου τοῖς ἐπὶ γῆς δοξολογίαν.

Ἀνανεύσωμεν δὲ καὶ πρὸς τὰς ὑπερτάτας τῶν λογίων φωτοφανείας· ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ αὐτὸς Ἰησοῦς, ἡ τῶν ὑπερουρανίων οὐσιῶν ὑπερούσιος αἰτία, πρὸς τὸ καθ' ἡμᾶς ἀμεταβόλως ἐληλυθώς, οὐκ ἀποπηδᾷ τῆς ὑπ' αὐ-

τῆς ταχθείσης τε καὶ αἱρεθείσης ἀνθρωποπρεποῦς εὐταξίας· ἀλλ' εὐπειθῶς ὑποτάττεται ταῖς τοῦ πατρὸς καὶ θεοῦ δι' ἀγγέλων διατυπώσεσι· καὶ διὰ μέσων αὐτῶν ἀγγέλλεται τῷ ἰωσὴφ, ἡ πρὸς τοῦ πατρὸς οἰκονομηθεῖσα τοῦ υἱοῦ πρὸς αἴγυπτον ἀναχώρησις, καὶ αὖθις ἡ πρὸς τὴν ἰουδαίαν ἐξ αἰγύπτου μεταγωγή· καὶ δι' ἀγγέλων αὐτὸν ὁρῶμεν ὑπὸ ταῖς πατρικαῖς θεσμοθεσίαις ταττόμενον· ἐῶ γὰρ εἰπεῖν, ὡς εἰδότι τὰ ταῖς ἱερατικαῖς ἡμῶν παραδόσεσιν ἐκπεφασμένα, καὶ περὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ πρὸς ἰησοῦν ἐνισχύσαντος· ἢ ὅτι καὶ αὐτὸς ἰησοῦς, κατὰ τὴν ἡμῶν φυσικὴν ἀγαθουργίαν, εἰς ἐκφαντορικὴν ἐληλυθὼς τάξιν, ἄγγελος μεγάλης βουλῆς ἀνηγόρευται· καὶ γὰρ ὡς αὐτὸς ἀγγελοπρεπῶς φησὶν, ὅσα ἤκουσε παρὰ τοῦ πατρὸς, ἀνήγγειλεν ἡμῖν.

Διὰ τί πᾶσαι αἱ οὐράνιοι οὐσίαι κατὰ κοινοῦ ἄγγελοι λέγονται. κεφ. ε.

ΥΤΗ μὲν οὖν ἐστὶν, ὡς ἡ καθ' ἡμᾶς, αἰτία τῆς ἀγγελικῆς αὐτοῖς λογίοις ἐπωνυμίας· ἐρευνῆσαι δὲ ὡς οἶμαι χρὴ, δι' ἣν αἰτίαν οἱ θεολόγοι, πάσας μὲν ἅμα τὰς οὐρανίους οὐσίας, ἀγγέλους καλοῦσι· πρὸς δὲ τὴν ἐκφαντορικὴν ἐρχόμενοι τῶν ὑπερκοσμίων αὐτῶν διακοσμήσεων, τάξιν ἀγγελικὴν ἰδίως ὀνομάζουσι, τὴν συμπληρωτικῶς ἀποπερατοῦσαν τὰ θεῖα καὶ οὐράνια τάγματα· πρὸ ταύτης δὲ ὑπάρχει μὲν ὡς τάττουσι τοὺς ἀρχαγγελικοὺς διακόσμους, τάς τε ἀρχὰς, καὶ τὰς ἐξουσίας, καὶ τὰς δυνάμεις, ὅσας τε τούτων ὑπερβεβηκυίας οὐσίας αἱ τῶν λογίων ἴσασιν ἐκφαντορικαὶ παραδόσεις.

Φαμὲν δὲ, ὅτι κατὰ πᾶσαν ἱερὰν διακόσμησιν, αἱ μὲν ὑπερβεβηκυῖαι τάξεις, ἔχουσι καὶ τὰς τῶν ὑφειμένων διακοσμήσεων ἐλλάμψεις καὶ δυνάμεις· ἀμέθεκτοι δὲ τῶν

αὐτὰς ὑπερκειμένων εἰσὶν αἱ τελευταῖαι. τὰ μὲν οὖν ἁγιώτατα τῶν ὑπερτάτων οὐσιῶν τάγματα, καὶ ἀγγέλους καλοῦσιν οἱ θεολόγοι· καὶ γάρ εἰσιν ἐκφαντορικὰ καὶ αὐτὰ τῆς θεαρχικῆς ἐλλάμψεως· τὴν τάξιν δὲ τὴν τῶν οὐρανίων νοῶν τελευταίαν, οὐκ ἔχει λόγον ἀρχὰς, ἢ θρόνους, ἢ σεραφὶμ ὀνομάζειν· οὐδὲ γάρ ἐστιν ἐν μετουσίᾳ τῶν ὑπερτάτων δυνάμεων, ἀλλ' ὥσπερ αὕτη τοὺς καθ' ἡμᾶς ἐνθέους ἱεράρχας ἀνάγει πρὸς τὰς ἐγνωσμένας αὐτῇ τῆς θεαρχίας αὐγὰς, οὕτω καὶ τῶν περὶ αὐτὴν οὐσιῶν αἱ πανίεροι δυνάμεις, ἀναγωγικαὶ πρὸς τὸ θεῖον εἰσὶ τῆς ἀποπληρούσης τὰς ἀγγελικὰς ἱεραρχίας διακοσμήσεως· εἰ μὴ ἄρα τις καὶ τοῦτο φαίη, τὸ κοινὰς εἶναι πάσας τὰς ἀγγελικὰς ὀνομασίας, κατὰ τὴν πασῶν τῶν οὐρανίων δυνάμεων εἰς τὸ θεοειδὲς, καὶ τὴν ἐκ θεοῦ φωτοδοσίαν ὑφειμένην ἢ περιοῦσαν κοινωνίαν. ἀλλ' ἵνα μᾶλλον ἡμῖν ὁ λόγος διευκρινηθείη, κατί-

δωμεν

δῶμεν ἱερῶς τὰς ἐν τοῖς λογίοις ἐκπεφασμένας ἀγγελοπρεπεῖς ἰδιότητας ἑκάστης οὐρανίας διακοσμήσεως.

Τίς ἡ πρώτη τῶν οὐρανίων οὐσιῶν διακόσμησις, τίς ἡ μέση, τίς ἡ τελευταία. κεφ. ϛ.

Ὅσοι μέν εἰσι καὶ οἷοι τῶν ὑπερουρανίων οὐσιῶν οἱ διάκοσμοι, καὶ ὅπως αἱ κατ᾽ αὐτοὺς ἱεραρχίαι τελοῦνται, μόνην ἀκριβῶς εἰδέναι φημὶ τὴν θεωτικὴν αὐτῶν τελεταρχίαν· προσέτι καὶ αὐτοὺς ἐγνωκέναι τὰς οἰκείας δυνάμεις τε καὶ ἐλλάμψεις, καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῶν καὶ ὑπερκόσμιον εὐταξίαν· ἀδύνατον γὰρ ἡμᾶς εἰδέναι τὰ τῶν ὑπερουρανίων νοῶν μυστήρια, καὶ τὰς ἁγιωτάτας αὐτῶν τελειώσεις, εἰ μή που φαίη τις, ὅσα δι᾽ αὐτῶν ἡμᾶς ὡς τὰ οἰκεῖα καλῶς εἰδότων, ἡ θεαρχία μεμυσταγώγηκεν. οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν οὐδὲν αὐτοκινήτως ἐροῦμεν· ὅσα δὲ τῶν

ἀγγελικῶν θεαμάτων ὑπὸ τῶν ἱερῶν θεολόγων ἐθεωρήθη, ταῦτα μυηθέντες ἡμεῖς, ὡς οἷοί τέ ἐσμεν, ἐκθησόμεθα.

Πάσας ἡ θεολογία τὰς οὐρανίους οὐσίας ἐννέα, κέκληκεν ἐκφαντορικαῖς ἐπωνυμίαις· ταύτας ὁ θεῖος ἡμῶν ἱεροτελεστής, εἰς τρεῖς ἀφορίζει τριαδικὰς διακοσμήσεις. καὶ πρώτην μὲν εἶναί φησι, τὴν περὶ θεὸν οὖσαν ἀεί, καὶ προσεχῶς αὐτῷ καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἀμέσως ἡνῶσθαι παραδεδομένην· τούς τε γὰρ ἁγιωτάτους θρόνους, καὶ τὰ πολυόμματα καὶ πολύπτερα τάγματα, χερουβὶμ ἑβραίων φωνῇ καὶ σεραφὶμ ὠνομασμένα, κατὰ τὴν πάντων ὑπερκειμένην ἐγγύτητα περὶ θεὸν ἀμέσως ἱδρύεσθαι, φησὶ παραδιδόναι τὴν τῶν ἱερῶν λογίων ἐκφαντορίαν. τὸν τριαδικὸν οὖν τοῦτον διάκοσμον, ὡς ἕνα καὶ ὁμοταγῆ, καὶ ὄντως πρώτην ἱεραρχίαν, ὁ κλεινὸς ἡμῶν ἔφη καθηγεμών· ἧς οὐκ ἔστιν ἑτέρα θεοειδεστέρα, καὶ ταῖς πρωτουργοῖς τῆς θεαρχίας ἐλ-

λάμψεσιν ἀμέσως προσεχεστέρα. δευτέραν δ' εἶναι φησὶ, τὴν ὑπὸ τῶν ἐξουσιῶν, καὶ κυριοτήτων, καὶ δυνάμεων συμπληρουμένην. καὶ τρίτην, ἐπ' ἐσχάτων τῶν οὐρανίων ἱεραρχιῶν, τὴν τῶν ἀγγέλων τε καὶ ἀρχαγγέλων καὶ ἀρχῶν διακόσμησιν.

Περὶ τῶν σεραφὶμ, καὶ χερουβὶμ, καὶ τῶν θρόνων καὶ περὶ τῆς πρώτης αὐτῶν ἱεραρχίας. κεφ. ζ.

ΤΑύτην ἡμεῖς ἀποδεχόμενοι τὴν τῶν ἁγίων ἱεραρχιῶν τάξιν, φαμὲν ὅτι πᾶσα τῶν οὐρανίων νοῶν ἐπωνυμία δήλωσιν ἔχει τῆς ἑκάστου θεοειδοῦς ἰδιότητος. καὶ τὴν μὲν ἁγίαν τῶν σεραφὶμ ὀνομασίαν οἱ τὰ ἑβραίων εἰδότες, ἢ τὸ ἐμπρηστὰς ἐμφαίνειν, ἢ τὸ θερμαίνοντας· τὴν δὲ χερουβὶμ, πλῆθος γνώσεως ἢ χύσιν σοφίας. εἰκότως οὖν ἡ πρώτη τῶν οὐρανίων ἱεραρχιῶν, πρὸς τῶν ὑπερτάτων οὐσιῶν ἱερουργεῖται, τάξιν ἔχουσα τὴν

πασῶν ὑψηλοτέραν, τῷ περὶ θεὸν ἀμέσως
ἱδρῦσθαι, καὶ τὰς πρωτουργοὺς θεοφανείας καὶ
τελειώσεις εἰς αὐτὴν ὡς ἐγγυτάτην ἀρχικω-
τέρως διαπορθμεύεσθαι. θερμαίνοντες γοῦν
ὀνομάζονται καὶ θρόνοι, καὶ χύσις σοφίας, ἐκ-
φαντορικῷ τῶν θεοειδῶν αὐτῶν ἕξεων ὀνό-
ματι. τὸ μὲν γὰρ ἀεικίνητον αὐτῶν περὶ τὰ
θεῖα καὶ ἀκατάληκτον, καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ὀξὺ
καὶ ὑπερζέον τῆς προσεχοῦς καὶ ἀνενδότου καὶ
ἀκλινοῦς ἀεικινησίας, καὶ τὸ τῶν ὑποβεβη-
κότων ἀναγωγικῶς καὶ δραστηρίως ἀφομοιω-
τικόν, ὡς ἀναζέον ἐκεῖνα καὶ ἀναζωπυροῦν
ἐπὶ τὴν ὁμοίαν θερμότητα, καὶ τὸ πρηστηρίως καὶ
ὁλοκαύτως καθαρτικόν, καὶ τὴν ἀπερικάλυ-
πτον καὶ ἄσβεστον, ἔχουσαν ὡσαύτως ἀεί, φω-
τοειδῆ καὶ φωτιστικὴν ἰδιότητα, πάσης ἀλαμ-
ποῦς σκοτοποιΐας ἐλατήριαν οὖσαν καὶ ἀφα-
νιστικήν, ἡ τῶν σεραφὶμ ἐπωνυμία ἐκφαν-
τορικῶς διδάσκει.

Η δὲ τῶν χερουβίμ, τὸ γνωστικὸν αὐτῶν καὶ

θεοπτικόν, καὶ τῆς ὑπερτάτης φωτοδοσίας δεκτικὸν καὶ θεωρητικόν, ἐν πρωτουργῷ δυνάμει τῆς θεαρχικῆς εὐπρεπείας, καὶ τῆς σοφοποιοῦ μεταδόσεως ἀναπεπλασμένον, καὶ κοινωνικὸν ἀφθόνως πρὸς τὰ δεύτερα, τῇ χύσει τῆς δωρηθείσης σοφίας.

Η δὲ τῶν ὑψηλοτάτων καὶ ἐπηρμένων θρόνων, τὸ πάσης ἀκριβῶς ἐξῃρῆσθαι περιπεζίας ὑφέσεως, καὶ τὸ πρὸς ἄναντες ὑπερκοσμίως ἀνωφερές, καὶ πάσης ἐσχατιᾶς ἀρρεπῶς ἀνῳκισμένον, καὶ περὶ τὸν ὄντως ὕψιστον ὁλικαῖς δυνάμεσιν ἀκατασείστως καὶ εὐσταθῶς ἱδρυμένον, καὶ τῆς θεαρχικῆς ἐπιφοιτήσεως ἐν ἀπαθείᾳ πάσῃ καὶ ἀϋλίᾳ δεκτικόν, καὶ τὸ θεοφόρον καὶ θεραπευτικῶς ἐπὶ τὰς θείας ὑποδοχὰς ἀναπεπταμένον.

Αὕτη μὲν ἡ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ὡς καθ' ἡμᾶς ἐκφαντορία· λεκτέον δέ, τίνα τὴν ἱεραρχίαν αὐτῶν οἰόμεθα· τὸν μὲν γὰρ ἁπάσης ἱεραρχίας σκοπὸν τῆς θεομιμήτου θεοει-

θείας ἐξηρτημένον ἀρρεπῶς εἶναι, καὶ τὸ διαιρεῖσθαι πᾶσαν ἱεραρχικὴν πραγματείαν, εἰς μετοχὴν ἱερὰν καὶ μετάδοσιν καθάρσεως ἀμιγοῦς, καὶ θείου φωτὸς, καὶ τελεστικῆς ἐπιστήμης, ἀρκούντως ἤδη πρὸς ἡμῶν εἰρῆσθαι νομίζω. νῦν δὲ εἰπεῖν ἀξίως εὔχομαι τῶν ὑπερτάτων νοῶν, πῶς ἡ κατ᾽ αὐτοὺς ἱεραρχία διὰ τῶν λογίων ἐκφαίνεται. τὰς πρώτας οὐσίας, αἳ μετὰ τὴν οὐσιοποιὸν αὐτῶν θεαρχίαν ἱδρυμέναι, καὶ οἷον ἐν προθύροις αὐτῆς τεταγμέναι, πάσης εἰσὶν ἀοράτου καὶ ὁρατῆς ὑπερβεβηκυῖαι γεγονυίας δυνάμεως, ὡς οἰκείαν οἰητέον εἶναι καὶ κατὰ πᾶν ὁμοειδῆ τὴν ἱεραρχίαν. καθαρὰς μὲν οὖν αὐτὰς ἡγητέον, οὐχ ὡς ἀνιέρων κηλίδων καὶ μολυσμῶν ἠλευθερωμένας, οὐδ᾽ ὡς προσύλων ἀνεπιδέκτους φαντασιῶν, ἀλλ᾽ ὡς πάσης ὑφέσεως ἀμιγῶς ὑψηλοτέρας, καὶ παντὸς ὑποβεβηκότος ἱεροῦ, κατὰ τὴν ὑπερτάτην ἁγνότητα, πάσαις ταῖς θεοειδεστάταις δυνάμεσιν ὑπερι-

ἱδρυμένας, καὶ τῆς οἰκείας αὐτοκινήτου καὶ ταὐτοκινήτου κατὰ τὸ φιλόθεον ἄτρεπτον τάξεως ἀρρεπῶς ἀντεχομένας, καὶ τὴν ἐπὶ τὰ χείρω κατά τι μείωσιν οὐδ' ὅλως εἰδυίας, ἀλλ' ἄπτωτον ἀεὶ καὶ ἀμετακίνητον ἐχούσας τὴν τῆς οἰκείας θεοειδοῦς ἰδιότητος ἀμιγεστάτην ἵδρυσιν· θεωρητικὰς δὲ αὖθις, οὐχ ὡς αἰσθητῶν συμβόλων νοερῶν θεωρούς, οὐδ' ὡς τῇ ποικιλίᾳ τῆς ἱερογραφικῆς θεωρίας ἐπὶ τὸ θεῖον ἀναγομένας, ἀλλ' ὡς πάσης ἀΰλου γνώσεως ὑψηλοτέρου φωτὸς ἀποπληρουμένας, καὶ τῆς τοῦ καλλοποιοῦ καὶ ἀρχικοῦ κάλλους ὑπερουσίου καὶ τρισφαοῦς θεωρίας ὡς θεμιτὸν ἀναπιμπλαμένας· τῆς δὲ Ἰησοῦ κοινωνίας ὡσαύτως ἠξιωμένας, οὐκ ἐν εἰκόσιν ἱεροπλάστοις μορφωτικῶς ἀποτυποῦσι τὴν θεουργικὴν ὁμοίωσιν, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς αὐτῷ πλησιαζούσας ἐν πρώτῃ μετουσίᾳ τῆς γνώσεως τῶν θεουργικῶν αὐτοῦ φώτων. καὶ μὴν ὅτι τὸ θεομίμητον αὐταῖς ὑπερτάτως δε-

διώρηται, καὶ κοινωνοῦσι κατὰ τὸ αὐταῖς ἐφικτὸν, ἐν πρωτουργῷ δυνάμει ταῖς θεουργικαῖς αὐτοῦ καὶ φιλανθρώποις ἀρεταῖς· τετελεσμένας δὲ ὡσαύτως, οὐχ ὡς ποικιλίας ἱερᾶς ἀναλυτικὴν ἐπιστήμην ἐλλαμπομένας, ἀλλ' ὡς πρώτης καὶ ὑπερεχούσης θεώσεως ἀποπληρουμένας, κατὰ τὴν ὑπερτάτην ὡς ἐν ἀγγέλοις τῶν θεουργιῶν ἐπιστήμην· οὐ γὰρ δι' ἄλλων ἁγίων οὐσιῶν, ἀλλὰ πρὸς αὐτῆς τῆς θεαρχίας ἱεραρχούμεναι, τῷ ἐπ' αὐτὴν ἀμέσως ἀνατείνεσθαι, τῇ πάντων ὑπερεχούσῃ δυνάμει καὶ τάξει, καὶ πρὸς τὸ πάναγνον καὶ κατὰ πολυαρρεπὲς ἱδρύονται, καὶ πρὸς τὴν ἄϋλον καὶ νοητὴν εὐπρέπειαν ὡς θεμιτὸν, εἰς θεωρίαν προσάγονται, καὶ τοὺς τῶν θεουργιῶν ἐπιστημονικοὺς λόγους, ὡς πρῶται καὶ περὶ θεὸν οὖσαι, μυοῦνται πρὸς αὐτῆς τελεταρχίας ὑπερτάτως ἱεραρχούμεναι.

Τοῦτο γοῦν οἱ θεολόγοι σαφῶς δηλοῦσι, τὸ, τὰς μὲν ὑφειμένας τῶν οὐρανίων οὐσιῶν δια-

κοσμήτους, πρὸς τὴν ὑπερβεβηκυῖαν εὐκό-
σμως ἐκδιδάσκεσθαι τὰς θεουργικὰς ἐπι-
στήμας· τὰς δὲ πασῶν ὑψηλοτέρας, ὑπ' αὐ-
τῆς θεαρχίας ὡς θεμιτὸν, τὰς μυήσεις ἐλλάμ-
πεσθαι· τινὰς μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσάγουσι πρὸς
τῶν προτέρων ἱερῶν μυουμένας, τὸν κύριον
ἐστὶ τῶν οὐρανίων δυνάμεων, καὶ βασιλέα τῆς
δόξης, τὸν εἰς οὐρανοὺς ἀνθρωποπρεπῶς ἀ-
ναληφθέντα· τινὰς δὲ πρὸς αὐτὸν ἰησοῦν
διαπορούσας, καὶ τῆς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτοῦ θε-
ουργίας τὴν ἐπιστήμην μαθητιώσας· καὶ ταύ-
τας αὐτὸν ἰησοῦν ἀμέσως μυοῦντα, καὶ πρω-
τοδότως αὐταῖς ἐκφαίνοντα τὴν αὐτοῦ φι-
λάνθρωπον ἀγαθουργίαν· ἐγὼ γάρ φησι,
διαλέγομαι δικαιοσύνην καὶ κρίσιν σωτη-
ρίου.

Ἄγαμαι δὲ, ὅτι καὶ τῶν ἐπουρανίων οὐ-
σιῶν αἱ πρῶται, καὶ τόσον ἁπάσας ὑπερκεί-
μεναι, τὴν θεαρχικὴν ἔλλαμψιν ὡς μεσοπε-
τεῖς εὐλαβῶς ἐφίενται· καὶ γὰρ οὐκ αὐτόθεν

ἐρωτῶσι· διὰ τί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια· πρὸς ἑαυτὰς δὲ διαποροῦσι πρότερον, ἐνδεικνύμεναι μὲν, ὅτι μαθητιῶσι, καὶ τῆς θεουργικῆς γνώσεως ἐφίενται· μὴ προπηδῶσαι δὲ τῆς κατὰ θείαν πρόοδον ἐνδιδομένης ἐλλάμψεως.

Οὐκοῦν ἡ πρώτη τῶν οὐρανίων νοῶν ἱεραρχία, πρὸς αὐτῆς τελεταρχίας ἱεραρχουμένη, τῷ ἐπ' αὐτὴν ἀμέσως ἀνατείνεσθαι, τῆς πάναγνοτάτης καθάρσεως τοῦ ἀπλέτου φωτὸς τῆς προτελείου τελεσιουργίας ἀναλόγως αὐτῇ πληρουμένη, καθαίρεται, καὶ φωτίζεται, καὶ τελεσιουργεῖται, πάσης μὲν ὑφέσεως ἀμιγὴς, πρώτου δὲ φωτὸς πλήρης, καὶ πρωτοδότου γνώσεως καὶ ἐπιστήμης μέτοχος ἀποτελουμένη. Συνελὼν δὲ καὶ τοῦτο φαίην ἂν οὐκ ἀπεικότως, ὅτι καὶ κάθαρσίς ἐστι, καὶ φωτισμὸς, καὶ τελείωσις, ἡ τῆς θεαρχικῆς ἐπιστήμης μετάληψις, ἀγνοίας μὲν οἷον ἀποκαθαίρουσα, τῇ κατ' ἀξίαν

ἐνδιδομένῃ γνώσει τῶν τελειοτέρων μυήσεων· φωτίζουσα δὲ, αὐτῇ τῇ θείᾳ γνώσει, δι' ἧς καὶ καθαίρει τὴν οὐ πρότερον ἐποπτεύσασαν ὅσα νῦν ἐκφαίνεται διὰ τῆς ὑψηλοτέρας ἐλλάμψεως, καὶ τελειοῦσα πάλιν αὐτῷ τῷ φωτὶ, τῇ κατ' ἕξιν ἐπιστήμῃ τῶν φανοτάτων μυήσεων.

Αὕτη μὲν οὖν ἐστὶν ὡς κατ' ἐμὴν ἐπιστήμην, ἡ πρώτη τῶν οὐρανίων οὐσιῶν διακόσμησις, ἡ κύκλῳ θεοῦ καὶ περὶ θεὸν ἀμέσως ἑστηκυῖα, καὶ ἁπλῶς καὶ ἀκαταλήκτως περιχορεύουσα τὴν αἰώνιον αὐτοῦ γνῶσιν, κατὰ τὴν ὑπερτάτην ὡς ἐν ἀγγέλοις ἀεικίνητον ἵδρυσιν, πολλὰς μὲν καὶ μακαρίας ὁρῶσα καθαρῶς θεωρίας· ἁπλᾶς δὲ καὶ ἀμέσους μαρμαρυγὰς ἐλλαμπομένη, καὶ θείας τροφῆς ἀποπληρουμένη· πολλῆς μὲν, τῇ πρωτοδότῳ χύσει· μιᾶς δὲ, τῇ ἀποικίλτῳ καὶ ἑνοποιῷ τῆς θεαρχικῆς ἑστιάσεως ἑνότητι· πολλῆς δὲ κοινωνίας θεοῦ καὶ συνεργίας ἠξιωμένη, τῇ πρὸς

ἀγγέλων ὡς ἐφικτὸν ἀφομοιῶσαι τῶν καλῶν ἕ-
ξεών τε καὶ ἐνεργειῶν· πολλὰ δὲ τῶν θείων
ὑπερκειμένως γινώσκουσα, καὶ θεαρχικῆς
ἐπιστήμης τε γνώσεως ἐν μετουσίᾳ κατὰ τὸ
θεμιτὸν γιγνομένη· διὸ καὶ ὕμνους αὐτῆς ἡ θε-
ολογία τοῖς ἐπὶ γῆς παραδέδωκεν, ἐν οἷς ἱε-
ρῶς ἀναφαίνεται τὸ τῆς ὑπερτάτης αὐτῆς ἐλ-
λάμψεως ὑπερέχον· οἱ μὲν γὰρ αὐτῆς αἰσθη-
τῶς εἰπεῖν, ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν ἀνα-
βοῶσιν, Εὐλογημένη ἡ δόξα κυρίου ἐκ τοῦ
τόπου αὐτοῦ. οἱ δέ, τὴν πολυύμνητον ἐκεί-
νην τε σεβασμιωτάτην ἀνακράζουσι θεο-
λογίαν, Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος κύριος Σαβαώθ·
πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. Ταύτας
δὲ τὰς ὑπερτάτας τῶν ὑπερουρανίων νοῶν ὑ-
μνολογίας, ἤδη μὲν ἐν τοῖς περὶ τῶν θείων
ὕμνων ὡς ἐφικτὸν ἀνεπτύξαμεν· καὶ εἴρηται
περὶ τούτων ἐν ἐκείνοις ὡς καθ' ἡμᾶς ἱκα-
νῶς, ἀφ' ὧν εἰς ὑπόμνησιν ἀρκεῖ φάναι το-
σοῦτον κατὰ τὸν παρόντα καιρόν, ὅτι τὴν θεο-

λογικὴν ἐπιστήμην ἡ περὶ τὴν διακόσμησις, ὡς θεμιτὸν ἦν ἀμφιθεῖσα πρὸς τῆς θεαρχικῆς ἀγαθότητος ταύτης, ὡς ἀγαθοειδὴς ἱεραρχία, καὶ τοῖς μετ' αὐτὴν ἐξῆς μεταδίδωκεν, ἐκεῖνα κατ' ἐπιτομὴν εἰπεῖν ὑφηγουμένη, τὸ τὴν σεβασμίαν αὐτὴν καὶ ὑπέρφημον καὶ πολύφημον θεαρχίαν θεμιτὸν εὐλόγως εἶναι πρὸς τῶν θεοδόχων ὡς ἐφικτὸν γινώσκεσθαι καὶ ὑμνεῖσθαι νοῶν· οὗτοι γάρ εἰσιν ὡς θεοειδεῖς οἱ θεῖοι τόποι τῆς θεαρχικῆς, ὡς τὰ λόγια φησὶ, καταπαύσεως· καὶ μὴν ὅτι μονάς ἐστι καὶ ἑνὰς τρισυπόστατος, ἀπὸ τῶν ὑπερουρανίων οὐσιῶν ἄχρι τῶν ἐσχάτων τῆς γῆς διεῖσα τὴν ἀγαθωτάτην αὐτῆς ἐπὶ πάντα τὰ ὄντα πρόνοιαν, ὡς πάσης οὐσίας ὑπεράρχιος ἀρχὴ καὶ αἰτία, καὶ πάντων ὑπερουσίως ἀσχέτῳ συνοχῇ περιδεδραγμένη.

Περὶ τῶν κυριοτήτων, καὶ τῶν δυνάμεων, καὶ τῶν ἐξουσιῶν, καὶ περὶ τῆς μέσης αὐτῶν ἱεραρχίας. κεφ. η.

Ἐπιτέον δὲ νῦν ἡμῖν ἐπὶ τὴν μέσην τῶν οὐρανίων νοῶν διακόσμησιν, τὰς κυριότητας ἐκείνας
M
ὑπερκοσμίοις ὀφθαλμοῖς ὡς ἐφικτὸν ἐποπτεύουσι, καὶ τὰ ὄντως δυνατὰ θεάματα τῶν θείων ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων. καὶ γὰρ ἑκάστη τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς οὐσιῶν ἐπωνυμία, τὰς θεομιμήτους αὐτῶν ἐκφαίνει τοῦ θεοειδοῦς ἰδιότητας. τῶν μὲν οὖν ἁγίων κυριοτήτων τὴν ἐκφαντορικὴν ὀνομασίαν οἶμαι δηλοῦν ἀδούλωτόν τινα καὶ πάσης ὑποπεζίας ὑφέσεως ἐλευθέραν ἀναγωγήν, οὐδὲ μιᾷ τῶν τυραννικῶν ἀνομοιοτήτων, οὐδενὶ τρόπῳ καθόλου κατακλινομένην αὐτὴν ἐλευθεροπρεπῶς ὡς ἀμείλικτον κυριότητα, πάσης μειωτικῆς δουλοποιΐας ὑπερκειμένην, ἀνένδοτον ὑφέσει πάσῃ, καὶ ἐξῃρημένην ἁπάσης ἀνομοιότητος, τῆς ὄντως κυριότητος καὶ κυριαρχίας, ἀκαταλήκτως ἐφιεμένην, καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς κυρίαν ἐμφέρειαν ὡς ἐφικτὸν, ἑαυτὴν

τε καὶ τὰ μετ' αὐτὴν ἀγαθοειδῶς διαπλάττουσα, πρὸς οὐδὲν τῶν εἰκῆ δοκούντων, ἀλλὰ πρὸς τὸ κυρίως ὂν ὁλικῶς ἐπεστραμμένην, καὶ κυριαρχικῆς ἀεὶ θεοειδείας ἐν μετουσίᾳ, κατὰ τὸ δυνατὸν αὐτῇ γινομένην. τὴν δὲ τῶν ἁγίων δυνάμεων ἀῤῥενωπόν τινα καὶ ἀκατάσειστον ἀνδρίαν, εἰς πάσας τὰς κατ' αὐτὴν θεοειδεῖς ἐνεργείας, πρὸς μηδεμίαν ὑποδοχὴν τῶν ἐνδιδομένων αὐτῇ θεαρχικῶν ἐλλάμψεων ἀδρανῶς ἐξασθενοῦσαν, δυνατῶς ἐπὶ τὸ θεομίμητον ἀναγομένην, οὐκ ἀπολείπουσαν ἑαυτῆς ἀνανδρίᾳ τὴν θεοειδῆ κίνησιν, ἀλλ' ἀῤῥεπῶς ἀφορῶσαν εἰς τὴν ὑπερούσιον καὶ δυναμοποιὸν δύναμιν, καὶ ταύτης εἰκόνα δυναμοειδῆ κατὰ τὸ ἐφικτὸν γινομένην, καὶ πρὸς μὲν αὐτὴν ὡς ἀρχιδύναμον δυνατῶς ἐπεστραμμένην· πρὸς δὲ τὰ δεύτερα δυναμοδότως καὶ θεοειδῶς προϊοῦσαν. τὴν δὲ τῶν ἁγίων ἐξουσιῶν, τὴν ὁμοταγῆ τῶν θείων κυριοτήτων καὶ δυνάμεων, τὴν εὔκοσμον καὶ ἀσύμφυρτον περὶ τὰς

θείας ὑποδοχὰς εὐταξίαν, καὶ τὸ τεταγμένον
τῆς ὑπερκοσμίου καὶ νοερᾶς ἐξουσιότητος, οὐ τυ-
ραννικῶς ἐπὶ τὰ χείρω ταῖς ἐξουσιαστικαῖς δυ-
νάμεσιν ἀποκεχρημένης, ἀλλ' ἀκρατήτως
ἐπὶ τὰ θεῖα μετ' εὐταξίας ἀναγομένης τε
καὶ τὰ μετ' αὐτὴν ἀγαθοειδῶς ἀναγούσης, καὶ
πρὸς τὴν ἐξουσιοποιὸν ἐξουσιαρχίαν ὡς θε-
μιτὸν ἀφομοιουμένης, καὶ ταύτην ὡς δυνα-
τὸν, ἀγγέλοις ἀναλαμπούσης, ἐν ταῖς κατ' αὐ-
τὴν εὐκόσμοις τάξεσι τῆς ἐξουσιαστικῆς δυ-
νάμεως· ταύτας ἔχουσα τὰς θεοειδεῖς ἰδιό-
τητας ἡ μέση τῶν οὐρανίων νοῶν διακόσμησις,
καθαίρεται μὲν καὶ φωτίζεται καὶ τελεσιουρ-
γεῖται καθ' ὃν εἴρηται τρόπον, ὑπὸ τῶν θεαρ-
χικῶν ἐλλάμψεων, ἐνδιδομένων αὐτῇ δευτέ-
ρως διὰ τῆς πρώτης ἱεραρχικῆς διακοσμή-
σεως, καὶ διὰ μέσης ἐκείνης δευτεροφανῶς
διαπορθμευομένων. ἀμέλει τὴν δι' ἄλλου λε-
γομένην φοιτᾶν εἰς ἄλλον ἄγγελον ἀκοὴν, σύμ-
βολον ποιησώμεθα τῆς πόρρωθεν ἐπιτελου-
μένης,

μένης, καὶ διὰ τῆς προόδου ἀμυδρουμένης εἰς
δευτέρωσιν τελειώσεως· ὡς γὰρ οἱ δεινοὶ περὶ
τὰς ἱερὰς ἡμῶν τελετάς φασι, τὰς αὐτοφανεῖς
τῶν θείων ἀποπληρώσεις, τῶν δι' ἑτέρων θεοπτι-
κῶν μεθέξεων εἶναι τελειοτέρας· οὕτως οἶμαι
καὶ τῶν ἀγγελικῶν τάξεων τὴν ἄμεσον μετουσίαν
τῶν πρώτως ἐπὶ θεὸν ἀνατεινομένων, ἐναρ-
γεστέραν εἶναι τῶν διὰ μεσότητος ἀποτελουμέ-
νων· διὸ καὶ πρὸς τῆς ἡμῶν ἱερατικῆς παραδό-
σεως τελεστικαὶ καὶ φωτουργοὶ, καὶ καθαρτικαὶ
δυνάμεις, οἱ πρῶτοι νόες ὀνομάζονται τῶν
ὑφειμένων, ὡς δι' αὐτῶν ἐπὶ τὴν πάντων ὑπε-
ρούσιον ἀρχὴν ἀναγομένων, καὶ τῶν τελεταρ-
χικῶν καθάρσεων, καὶ φωτισμῶν, καὶ τελειώ-
σεων ἐν μετουσίᾳ κατὰ τὸ αὐτοῖς θεμιτὸν γινο-
μένων· τοῦτο γάρ ἐστι καθόλου τῇ θείᾳ τάξι
ἀρχίᾳ θεοπρεπῶς νενομοθετημένον, τὸ διὰ
τῶν πρώτων τὰ δεύτερα τῶν θεαρχικῶν μετέ-
χειν ἐλλάμψεων· εὑρήσεις δὲ τοῦτο καὶ πολλαχοῦ
τοῖς θεολόγοις ἐκπεφασμένον· ἡνίκα γὰρ ἡ

θεία καὶ πατρικὴ φιλανθρωπία, τὸν ἰσραὴλ ἐπιστρεπτικῶς ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ σωτηρίας παιδεύσασα, καὶ τιμωροῖς τε ἀτιθάσσοις ἔθνεσιν εἰς ἐπανόρθωσιν ἐκδεδωκυῖα, τῇ πολυτροπίᾳ τῶν προνοουμένων ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταγωγῇ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἠφίει, καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἐπιεικῶς ἐπανήγαγεν εὐπάθειαν, ὁρᾷ τῶν θεολόγων εἷς, ὁ ζαχαρίας, ἕνα τῶν πρώτων ὡς οἶμαι, καὶ περὶ θεὸν ἀγγέλων· κοινὸν γάρ, ὡς ἔφην, ἐστὶ πᾶσι τὸ τῆς ἀγγελικῆς ἐπωνυμίας· πρὸς αὐτοῦ θεοῦ μαθόντα τοὺς περὶ τούτου παρακλητικοὺς ὡς εἴρηται λόγους· ἕτερον δὲ τῶν ὑφειμένων ἀγγέλων, πρὸς ὑπάντησιν τοῦ προτέρου προπορευόμενον, ὡς πρὸς ἐλλάμψεως ὑποδοχὴν καὶ μετάληψιν· εἶτα πρὸς αὐτοῦ τὴν θείαν βουλὴν ὡς πρὸς ἱεράρχου μυούμενον, καὶ τὸ μυῆσαι τὸν θεολόγον ἐπιτρεπόμενον, ὅτι κατακάρπως κατοικηθήσεται ἱερουσαλὴμ ἀπὸ πλήθους ἀνθρώπων.

ἕτερος δὲ τῶν θεολόγων ἰεζεκιὴλ, καὶ πρὸς

αὐλῆς φησὶ τοῦτο πολυιέρως νομοθετηθῆναι, τὸ τοῖς χερουβὶμ ἐπιβεβηκυίας ὑπερενδόξου θεότητος. τὸ γὰρ ἰσραὴλ ὡς εἴρηται, πατρικὴ φιλανθρωπία διὰ παιδείας ἐπὶ τὸ κρεῖττον μετάγουσα, δικαιοσύνῃ θεοπρεπεῖ τῶν ὑπευθύνων ἀποκρίνεσθαι τοὺς ἀνευθύνους ἐδικαίωσε. τοῦτο μυεῖται πρῶτος μετὰ τὰ χερουβὶμ, ὁ τὴν ὀσφὺν σαπφείρῳ διεζωσμένος, ὃς τὸν ποδήρη κατὰ σύμβολον ἱεραρχικὸν ἐνδεδύκει.

Τοὺς δὲ λοιποὺς ἀγγέλους, οἳ τοὺς πελέκεις εἶχον, ἡ θεία ταξιαρχία κελεύει πρὸς τοῦ προλέγου μυεῖσθαι τὴν περὶ τούτου θεοκρισίαν. τῷ μὲν γὰρ, ἔφη μέσην διελθεῖν τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ δοῦναι τὸ σημεῖον εἰς τὰ μέτωπα τῶν ἀνευθύνων ἀνδρῶν. τοῖς δὲ ἄλλοις εἶπε, Πορεύεσθε εἰς τὴν πόλιν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ κόπτετε, καὶ μὴ φείδεσθε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν. ἐπὶ δὲ πάντας ἐφ' οὓς ἐστὶ τὸ σημεῖον, μὴ ἐγγίσητε. Τί ἄν τις εἴποι περὶ τοῦ φήσαντος ἀγγέλου τῷ δανιήλ· ἐξῆλθεν ὁ λόγος· ἢ περὶ αὐτοῦ τοῦ πρώτου, τὸ

πῦρ ἐκ μέσου τῶν χερουβὶμ εἰληφότος, ἢ δὲ τοῦ τοῦ περιφανέστερον, εἰς εὐταξίας ἀγγελικῆς ἀπόδειξιν, ὅτι τὰ χερουβὶμ ἐμβάλλει τὸ πῦρ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ τὴν ἁγίαν στολὴν ἐνδεδυκότος· ἢ περὶ τοῦ κεκληκότος τὸν θειότατον γαβριὴλ, καὶ φήσαντος αὐτῷ, συνέτισον ἐκεῖνον τὴν ὅρασιν· ἢ ὅσα ἄλλα πρὸς τῶν ἱερῶν θεολόγων εἴρηται περὶ τῆς τῶν οὐρανίων ἱεραρχιῶν θεοειδοῦς εὐκοσμίας, πρὸς ἣν ἡ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας εὐταξία, κατὰ τὸ δυνατὸν ἀφομοιουμένη, τὴν ἀγγελικὴν εὐπρέπειαν ὡς ἐν εἰκόσιν ἕξει, τυπουμένη δι' αὐτῆς, καὶ ἀναγομένη πρὸς τὴν ὑπερούσιον ἁπάσης ἱεραρχίας ταξιαρχίαν.

Περὶ τῶν ἀρχῶν, καὶ τῶν ἀρχαγγέλων, καὶ τῶν ἀγγέλων, καὶ περὶ τῆς τελευταίας αὐτῶν ἱεραρχίας. κεφ. θ.

Λοιπὸς ἡμῖν εἰς θεωρίαν ἱερὸς ὁ διάκοσμος, ὁ τὰς ἀγγελικὰς συγκλείων ἱεραρχίας, ὁ πρὸς τῶν θεοειδῶν ἀρχῶν, ἀρχαγγέλων τε καὶ ἀγγέλων

διακοσμουμένας. Τὰς πρώτας μὲν εἰπεῖν ἀναγκαῖον οἶμαι κατὰ τὸ ἐμοὶ δυνατόν, τὰς τῶν ἁγίων αὐτῶν ἐπωνυμιῶν ἐκφαντορίας· ἐκφαίνει γάρ, ἡ μὲν τῶν οὐρανίων ἀρχῶν, τὸ θεοειδῶς ἀρχικὸν καὶ ἡγεμονικὸν μετὰ τάξεως ἱερᾶς, καὶ ταῖς ἀρχικαῖς πρεπωδεστάτης δυνάμεσι· καὶ τὸ πρὸς τὴν ὑπεράρχιον ἀρχὴν αὐτάς τε ὁλικῶς ἐπεστράφθαι, καὶ ἑτέρων ἀρχικῶς ἡγεῖσθαι· καὶ τὸ πρὸς αὐτὴν ἐκείνην ὡς δυνατὸν ἀποτυποῦσθαι τὴν ἀρχοποιὸν ἀρχήν, ἀναφαίνειν τε τὴν ὑπερούσιον αὐτῆς ταξιαρχίαν, τῇ τῶν ἀρχικῶν εὐκοσμίᾳ δυνάμεων.

Ἡ δὲ τῶν ἁγίων ἀρχαγγέλων, ὁμοταγὴς μέν ἐστι ταῖς οὐρανίαις ἀρχαῖς· ἔστι γὰρ αὐτῶν τε καὶ τῶν ἀγγέλων ὡς ἔφην, ἱεραρχία μία καὶ διακόσμησις· πλὴν ἐπείπερ οὐκ ἔστιν ἱεραρχία, μὴ καὶ πρώτας, καὶ μέσας, καὶ τελευταίας δυνάμεις ἔχουσα, ἡ τῶν ἀρχαγγέλων ἁγία τάξις, κοινωνικῶς τῇ ἱεραρχικῇ μεσό-

τητι τῶν ἄκρων ἀντιλαμβάνεται· ταῖς τε γὰρ
ἁγιωτάταις ἀρχαῖς κοινωνεῖ, καὶ τοῖς ἁγίοις
ἀγγέλοις· ταῖς μὲν, ὅτι πρὸς τὴν ὑπερούσιον
ἀρχὴν, ἀρχικῶς ἐπέστραπται, καὶ πρὸς
αὐτὴν ὡς ἐφικτὸν, ἀποτυποῦται, καὶ τοὺς ἀγ-
γέλους ἑνοποιεῖ κατὰ τὰς εὐκόσμους αὐτῆς καὶ
τεταγμένας καὶ ἀοράτους ἡγεμονίας· τοῖς δὲ,
ὅτι καὶ τῆς ὑποφητικῆς ἐστὶ τάξεως, τὰς θε-
αρχικὰς ἐλλάμψεις ἱεραρχικῶς διὰ τῶν
πρώτων δυνάμεων ὑποδεχομένη, καὶ τοῖς
ἀγγέλοις αὐτὰς ἀγαθοειδῶς ἀγγέλλουσα, καὶ
δι᾽ ἀγγέλων ἡμῖν ἀναφαίνουσα, κατὰ τὴν ἱε-
ρὰν ἑκάστου τῶν θείων ἐλλαμπομένων ἀνα-
λογίαν. οἱ γὰρ ἄγγελοι καθὼς ἤδη προειρή-
καμεν, συμπληρωτικῶς ἀποπερατοῦσι τὰς
ὅλας τῶν οὐρανίων νοῶν διακοσμήσεις, κατὰ
τὸ τελευταῖον ὡς ἐν οὐρανίαις οὐσίαις ἔχον-
τες τὴν ἀγγελικὴν ἰδιότητα· ἢ μᾶλλον πρὸς
ἡμῶν ἄγγελοι παρὰ τοὺς προτέρους οἰκει-
ότερον ὀνομαζόμενοι, ὅσῳ καὶ περὶ τὸ ἐμ-

φανέστερον αὐτοῖς ἐστὶν ἡ ἱεραρχία, καὶ μᾶλλον περικόσμιος· τὴν μὲν γὰρ ὑπερτάτην ὡς εἴρηται, διακόσμησιν, ὡς τῷ κρυφίῳ πρωτοταγῶς πλησιάζουσαν κρυφιοειδῶς οἴεσθαι ἱεραρχεῖν τῆς δευτέρας· τὴν δὲ δευτέραν, ἣ συμπληροῦται πρὸς τῶν ἁγίων κυριοτήτων, καὶ δυνάμεων, καὶ ἐξουσιῶν, τῆς τῶν ἀρχῶν καὶ ἀρχαγγέλων καὶ ἀγγέλων ἱεραρχίας, ἡγεῖσθαι, τῆς πρώτης μὲν ἱεραρχίας ἐμφανέστερον, τῆς δὲ μετ᾽ αὐτὴν κρυφιωδέστερον· τὴν δὲ τῶν ἀρχῶν, καὶ ἀρχαγγέλων, καὶ ἀγγέλων, ἐκφαντορικὴν διακόσμησιν, ταῖς ἀνθρωπείαις ἱεραρχίαις δι᾽ ἀλλήλων ἐπιστατεῖν, ἵν᾽ ᾖ κατὰ τάξιν ἡ πρὸς θεὸν ἀναγωγή, καὶ ἐπιστροφή, καὶ κοινωνία, καὶ ἕνωσις· καὶ μὴν καὶ ἡ παρὰ θεοῦ πάσαις ταῖς ἱεραρχίαις ἀγαθοπρεπῶς ἐνδιδομένη, καὶ κοινωνικῶς ἐπιφοιτῶσα, καὶ μετ᾽ εὐκοσμίας ἱερωτάτης πρόοδος· ἔνθεν ἡ θεολογία τὴν καθ᾽ ἡμᾶς ἱεραρχίαν ἀγγέλοις ἀπονενέμηκεν, ἄρχοντα τοῦ

ἰουδαίων λαοῦ τὸν μιχαὴλ ὀνομάζουσα, καὶ ἄλλους ἐθνῶν ἑτέρων· ἔστησε γὰρ ὁ ὕψιστος ὅρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ.

Εἰ δέ τις φαίη, καὶ πῶς ὁ τῶν ἑβραίων λαὸς ἀνήγετο μόνος ἐπὶ τὰς θεαρχικὰς ἐλλάμψεις, ἀποκριτέον, ὅτι μὴ τὰς τῶν ἀγγέλων εὐθείας ἐπιστασίας αἰτιάσασθαι χρὴ τῆς τῶν ἑτέρων ἐθνῶν ἐπὶ τοὺς οὐκ ὄντας θεοὺς ἀποπλανήσεως· ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους οἰκείαις ῥοπαῖς ἐκ τῆς ἐπὶ τὸ θεῖον εὐθείας ἀναγωγῆς ἀποπεπτωκότας, τῇ φιλαυτίᾳ καὶ αὐθαδείᾳ, καὶ τῇ τῶν αὐτοῖς δοκούντων θεοπρεπῶν ἀναλόγως σεβασμιότητι. Τοῦτο μαρτυρεῖται καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ἑβραίων λαὸς πεπονθέναι· ἐπίγνωσιν γὰρ θεοῦ, φησὶν, ἀπώσω, καὶ ὀπίσω τῆς καρδίας σου ἐπορεύθης. οὐδὲ γὰρ ἠναγκασμένην ἔχομεν ζωὴν, οὐδὲ διὰ τὴν τῶν προνοουμένων αὐτεξουσιότητα, τὰ θεῖα φῶτα τῆς προνοητικῆς ἐλλάμψεως ἀπαμβλύνεται· ἀλλ' ἡ τῶν νοερῶν ὄψεων ἀνομοιότης,

τὴν ὑπερπλήρη τῆς πατρικῆς ἀγαθότητος φωτοδοσίαν, ἢ παντελῶς ἀμέθεκτον ποιεῖ, καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν ἀντιτυπίαν ἀδιάδοτον, ἢ τὰς μετουσίας ποιεῖ διαφόρους, μικρὰς ἢ μεγάλας, ἀμυδρὰς ἢ φανάς, τῆς μιᾶς καὶ ἁπλῆς καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἐχούσης καὶ ὑπερηπλωμένης πηγαίας ἀκτῖνος. ἐπεὶ ὅτι γε καὶ τῶν ἑτέρων ἐθνῶν, ἐξ ὧν καὶ ἡμεῖς ἀνενεύσαμεν ἐπὶ τὸ πᾶσιν ἑτοίμως εἰς μετάδοσιν ἀναπεπταμένον τοῦ θεαρχικοῦ φωτὸς ἄπειρόν τε καὶ ἄφθονον πέλαγος, οὐκ ἐκφυλοί τινες ἐπεστάτουν θεοί. μία δὲ πάντων ἀρχή, καὶ πρὸς ταύτην ἀνῆγον τοὺς ἑπομένους, οἱ καθ᾽ ἕκαστον ἔθνος ἱεραρχοῦντες ἄγγελοι· τὸν μελχισεδὲκ ἐννοητέον ἱεράρχην ὄντα φιλοθεώτατον, οὐ τῶν οὐκ ὄντων, ἀλλὰ τοῦ ὄντως ὄντος ὑψίστου θεοῦ· καὶ γὰρ οὐχ ἁπλῶς τὸν μελχισεδὲκ οἱ θεόσοφοι, οὐ φιλόθεον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἱερέα κεκλήκασιν, ἢ ἵνα τοῖς ἐχέφροσιν ἐναργῶς ἐμφαίνωσιν, ὅτι μὴ μό-

νον αὐτὸς ἐπὶ τὸν ὄντως ὄντα θεὸν ἐπέστραπτο· προσέτι δὲ καὶ ἄλλοις ὡς ἱεράρχης ἡγεῖτο τῆς ἐπὶ τὴν ἀληθῆ καὶ μόνην θεαρχίαν ἀναγωγῆς.

Καὶ τοῦτο δὲ τὴν ἱεραρχικὴν σύνεσιν ὑπομνήσομεν, ὅτι καὶ τῷ φαραῷ πρὸς τοῦ τοῖς αἰγυπτίοις ἐπιστατοῦντος ἀγγέλου, καὶ τῷ βαβυλωνίων ἄρχοντι πρὸς τοῦ οἰκείου, καὶ τὸ τῆς πάντων προνοίας καὶ κυριότητος κηδεμονικὸν καὶ ἐξουσιαστικὸν κατὰ τὰς ὁράσεις διεπορθμεύετο, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις οἱ τοῦ ὄντως θεοῦ θεράποντες, ἡγεμόνες καθίσταντο τῆς τῶν τυπωθεισῶν ὑπὸ τῶν ἀγγελικῶν ὁράσεων ἐκφαντορείας, τοῖς τῶν ἀγγέλων ἐγγὺς ἱεροῖς ἀνδράσι, τῷ δανιὴλ, καὶ τῷ ἰωσὴφ ἐκ θεοῦ δι' ἀγγέλων ἀποκαλυφθείσης· μία γάρ ἐστιν ἡ πάντων ἀρχὴ καὶ πρόνοια, καὶ οὐδαμῶς οἰητέον, ἰουδαίων μὲν ἀποκληρωτικῶς ἡγεῖσθαι τὴν θεαρχίαν· ἀγγέλους δὲ ἰδίως, ἢ ὁμοτίμως, ἢ ἀντιθέτως, ἢ θεούς τινας

ἑτέρους ἐπιστατεῖν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν. ἀλλὰ
καὶ τὸ λόγιον ἐκεῖνο κατὰ τήνδε τὴν ἱερὰν ἔν-
νοιαν ἐκληπτέον, οὐχ ὡς μερισαμένου θεοῦ
μεθ' ἑτέρων θεῶν ἢ ἀγγέλων τὴν καθ' ἡμᾶς
ἡγεμονίαν, καὶ τοῦ ἰσραὴλ εἰς ἐθνάρχην καὶ
ἐθναγὸν ἀποκληρωθέντος· ἀλλ' ὡς, αὐτῆς μὲν
τῆς μιᾶς ἁπάντων ὑψίστου προνοίας, πάν-
τας ἀνθρώπους σωστικῶς ταῖς τῶν οἰκείων ἀγ-
γέλων ἀνατατικαῖς χειραγωγίαις διανειμά-
σης· μόνου δὲ σχεδὸν παρὰ πάντας τοῦ ἰσραὴλ
ἐπὶ τὴν τοῦ ὄντως κυρίου φωτοδοσίαν καὶ ἐπί-
γνωσιν ἐπιστραφέντος. ὅθεν ἡ θεολογία, τὸ
μὲν ἑαυτὸν ἀποκληρῶσαι τὸν ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν
τοῦ ὄντως θεοῦ θεραπείαν ἐμφαίνουσα, τὸ ἐ-
γενήθη μερὶς κυρίου, φησίν· ἐνδεικνυμένη δὲ
τὸ, καὶ αὐτὸν ἐν ἴσῳ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν ἀπονε-
μηθῆναι τινὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων, εἰς τὸ δι' αὐτοῦ
τὴν μίαν ἁπάντων ἀρχὴν ἐπιγνῶναι, τὸν μι-
χαὴλ ἔφη τοῦ ἰουδαίων ἡγεῖσθαι λαοῦ, σαφῶς
ἡμᾶς ἐκδιδάσκουσα, τὸ μίαν εἶναι τῶν ὅλων

πρόνοιαν, ἃ πασῶν τῶν ἀοράτων καὶ ὁρατῶν δυνάμεων ὑπερουσίως ὑπερϊδρυμένην· πολλὰς δὲ τοὺς καθ' ἕκαστον ἔθνος ἐπιστάντας ἀγγέλους, ἐπ' αὐτὴν ὡς οἰκείαν ἀρχὴν τοὺς ἑπομένους ἐθελουσίως ὅση δύναμις ἀνατείνοντας.

Ἐπανάληψις καὶ συναγωγὴ τῆς ἀγγελικῆς διατάξίας. κεφ. ι.

Συνῆκται τοίνυν ἡμῖν, ὡς ἡ μὲν πρεσβυτάτη τῶν περὶ θεὸν νόων διακόσμησις, ὑπὸ τῆς τελεαρχικῆς ἐλλάμψεως ἱεραρχουμένη, τῷ ἐπ' αὐτὴν ἀμέσως ἀνατείνεσθαι, κρυφιωτέρᾳ καὶ φανοτέρᾳ τῆς θεαρχίας φωτοδοσίᾳ καθαίρεται, καὶ φωτίζεται, καὶ τελεσιουργεῖται· κρυφιωτέρᾳ μὲν, ὡς νοητοτέρᾳ, καὶ μᾶλλον ἁπλωτικῇ καὶ ἑνοποιῷ· φανοτέρᾳ δὲ, ὡς πρωτοδότῳ καὶ πρωτοφανεῖ καὶ ὁλικωτέρᾳ, καὶ μᾶλλον εἰς αὐτὴν ὡς διειδῆ κεχυμένῃ. πρὸς ταύτης δὲ πάλιν ἀναλόγως, ἡ

δευτέρα· καὶ πρὸς τῆς δευτέρας, ἡ τρίτη· καὶ πρὸς τῆς τρίτης, ἡ καθ' ἡμᾶς ἱεραρχία, κατὰ τὸν αὐτὸν τῆς εὐκόσμου ταξιαρχίας θεσμὸν, ἐν ἁρμονίᾳ θείᾳ καὶ ἀναλογίᾳ, πρὸς τὴν ἁπάσης εὐκοσμίας ὑπεράρχιον ἀρχὴν καὶ περάτωσιν ἱεραρχικῶς ἀνάγεται.

Ἐκφαντορικοὶ δὲ πάντες εἰσὶ, καὶ ἄγγελοι τῶν πρὸ αὐτῶν, οἱ μὲν πρεσβύτατοι, θεοῦ τοῦ κινοῦντος· ἀναλόγως δὲ οἱ λοιποὶ, τῶν ἐκ θεοῦ κεκινημένων· τοσοῦτον γὰρ ἡ πάντων ὑπερούσιος ἁρμονία, τῆς ἑκάστου τῶν λογικῶν τε καὶ νοερῶν ἱερᾶς εὐκοσμίας καὶ τεταγμένης ἀναγωγῆς προενόησεν, ὅτι καὶ αὐτὴ τῶν ἱεραρχιῶν ἑκάστῃ, τάξεις ἱεροπρεπεῖς ἔθετο· καὶ πᾶσαν ἱεραρχίαν ὁρῶμεν εἰς τὰς πρώτας, καὶ μέσας, καὶ τελευταίας δυνάμεις διῃρημένην· ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἑκάστην ἰδικῶς εἰπεῖν, διακόσμησιν, ταῖς αὐταῖς ἐνθέοις ἁρμονίαις διέκρινε. διὸ καὶ αὐτοὺς τοὺς θειοτάτους σεραφὶμ οἱ θεολόγοι φασὶν, ἕτερον πρὸς τὸν ἕτερον κε-

κραγέναι, σαφῶς ἐν τούτῳ καθάπερ οἶμαι δηλοῦντες, ὅτι τὴν θεολογικῶν γνώσεων οἱ πρῶτοι τοῖς δευτέροις μεταδιδόασι.

Προσθείην δ' ἂν καὶ τοῦτο οὐκ ἀπεικότως, ὅτι καὶ καθ' αὑτὸν ἕκαστος οὐράνιός τε καὶ ἀνθρώπειος νοῦς, ἰδικὰς ἔχει καὶ πρώτας καὶ μέσας καὶ τελευταίας τάξεις τε καὶ δυνάμεις, πρὸς τὰς εἰρημένας τῆς καθ' ἕκαστον ἱεραρχικῆς ἐλλάμψεων οἰκείας ἀναγωγὰς ἀναλόγως ἐκφαινομένας, καθ' ἃς ἕκαστος ἐν μετουσίᾳ γίνεται κατὰ τὸ αὐτῷ θεμιτόν τε καὶ ἐφικτὸν, τῆς ὑπεραγνοτάτης καθάρσεως, τοῦ ὑπερπλήρους φωτὸς, τῆς προτελείου τελειώσεως· ἔστι γὰρ οὐδὲν αὐτοτελὲς, ἢ ἀπροσδεὲς καθόλου τελειότητος, εἰ μὴ τὸ ὄντως αὐτοτελὲς καὶ προτέλειον.

Διὰ τί πᾶσαι αἱ οὐράνιαι οὐσίαι, κατὰ κοινοῦ δυνάμεις οὐράνιαι καλοῦνται. κεφ. ια.

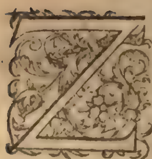
Τούτων δὲ διωρισμένων, ἐκεῖνο ἄξιον ἐννοῆσαι, δι' ἣν αἰτίαν ἁπάσας ὁμοῦ τὰς ἀγγελικὰς

οὐσίας, δυνάμεις οὐρανίας καλεῖν ἅπαντα μέν· οὐ γάρ ἐστιν εἰπεῖν ὡς ἐπὶ τῶν ἀγγέλων, ὅτι πασῶν ἐστὶν ἐσχάτη διακόσμησις, ἡ τῶν ἁγίων δυνάμεων· καὶ τῆς μὲν τῶν ἐσχάτων ἁγιοπρεποῦς ἐλλάμψεως, αἱ τῶν ὑπερκειμένων οὐσιῶν διακοσμήσεις μετέχουσιν· αἱ τελευταῖαι δὲ, τῶν πρώτων οὐδαμῶς· καὶ τούτου χάριν, οὐράνιαι μὲν δυνάμεις, ἅπαντες οἱ θεῖοι νόες ὀνομάζονται· σεραφὶμ δὲ, καὶ θρόνοι, καὶ κυριότητες, οὐδαμῶς· ἀμέθεκτοι γὰρ αἱ τελευταῖαι τῶν ὑπερτάτων εἰσὶν ὁλικῶν ἰδιοτήτων· οἱ γὰρ ἄγγελοι καὶ πρὸ τῶν ἀγγέλων ἀρχάγγελοι, καὶ ἀρχαὶ, καὶ ἐξουσίαι, μετὰ τὰς δυνάμεις ὑπὸ τῆς θεολογίας τατ τόμενοι, κατὰ κοινοῦ πολλάκις ὑφ' ἡμῶν ὁμοῦ ταῖς ἄλλαις ἁγίαις οὐσίαις, οὐράνιαι δυνάμεις ἀποκαλοῦνται.

Φαμὲν δὲ, ὅτι κοινῶς ἐπὶ πάσαις κεχρημένοι τῇ τῶν οὐρανίων ἐπωνυμίᾳ δυνάμεων, οὐ σύγχυσιν τινὰ τῆς ἑκάστης διακοσμήσεως ἰδιο-

τούτων ἐξετάσωμεν. ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τρία διῄρηνται καθ' αὑτοὺς ὑπερκοσμίῳ λόγῳ, πάντες θεῖοι νόες, εἰς οὐσίαν, καὶ δύναμιν, καὶ ἐνέργειαν, ὅταν ἅπαντας, ἤ τινας αὐτῶν ἀπαρατηρήτως οὐρανίας οὐσίας, ἢ οὐρανίας δυνάμεις ἀποκαλοῦμεν, αὐτοὺς περιφραστικῶς τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος, ἐμφαίνειν ἡμᾶς οἰητέον ἐκ τῆς καθ' ἕκαστον αὐτῶν οὐσίας, ἢ δυνάμεως· οὐδὲ γὰρ τὴν ὑπερκειμένην ἰδιότητα τῶν ἤδη καλῶς ἡμῖν διακεκριμένων ἁγίων δυνάμεων, καὶ ταῖς ὑφειμέναις ὁλικῶς προσάπτειν οὐσίαις, ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς ἀσυγχύτου τῶν ἀγγελικῶν διακόσμων ταξιαρχίας· κατὰ γὰρ τὸν πολλάκις ἡμῖν ὀρθῶς ἀποδοθέντα λόγον, αἱ μὲν ὑπερβεβηκυῖαι διακοσμήσεις, περιουσίως ἔχουσι καὶ τὰς τῶν ὑφειμένων ἱερὰς ἰδιότητας· αἱ δὲ τελευταῖαι, τὰς τῶν πρεσβυτέρων ὑπερκειμένας ὁλότητας οὐκ ἔχουσι, μερικῶς εἰς αὐτὰς τῶν προφαινομένων ἐλλάμψεων διὰ τῶν πρώτων ἀναλόγως αὐταῖς διαπορθμευομένων.

Διὰ τί οἱ κατ' ἀνθρώπους ἱεράρχαι, ἄγγελοι καλοῦνται. κεφ. ιβ.

Ζητεῖται δὲ καὶ τοῦτο τοῖς τῶν νοητῶν λογίων φιλοθεάμοσι· καὶ γὰρ ἀμέτεκτα τῶν ὑπερτέρων ὁλοτήτων εἰσὶ τὰ τελευταῖα· δι' ἣν αἰτίαν ὁ καθ' ἡμᾶς ἱεράρχης, ἄγγελος κυρίου παντοκράτορος ὑπὸ τῶν λογίων ὠνόμασται.

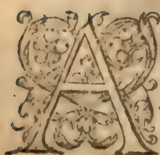
Ἐστι δὲ οὐκ ἐναντίος ὁ λόγος ὡς οἶμαι, προδιωρισμένοις· φαμὲν γὰρ ὅτι τῆς ὁλικῆς καὶ ὑπερκειμένης τῶν πρεσβυτέρων διακόσμων δυνάμεως ἀποδέουσιν οἱ τελευταῖοι· τῆς γὰρ μερικῆς καὶ ἀναλόγου μετέχουσι, κατὰ τὴν μίαν ἁπάντων ἐναρμόνιον καὶ συνδετικὴν κοινωνίαν· οἷον, ἡ τῶν ἁγίων χερουβὶμ τάξις, μετέχει σοφίας καὶ γνώσεως ὑψηλοτέρας· αἱ δὲ τῶν ὑπ' αὐτοὺς οὐσιῶν διακοσμήσεις, μετέχουσι μὲν καὶ αὐταὶ σοφίας καὶ γνώσεως, μερικῆς δὲ

ὅμως ὡς πρὸς ἐκείνους, καὶ ὑφειμένης. καὶ τὸ μὲν ὅλως ἐν μετουσίᾳ σοφίας εἶναι καὶ γνώσεως, κοινόν ἐστι πᾶσι τοῖς θεοειδέσι τῶν νοερῶν· τὸ δὲ προσεχῶς καὶ πρώτως, ἢ δευτέρως καὶ ὑφειμένως, οὐκέτι κοινόν, ἀλλ' ὡς ἑκάστῳ πρὸς τῆς οἰκείας ἀναλογίας ὥρισται. τοῦτο δὲ καὶ περὶ πάντων τῶν θείων νοῶν, οὐκ ἄν τις ἡμαρτημένως ὁρίσαιτο· καὶ γὰρ ὥσπερ οἱ πρῶτοι, περιωπῶς ἔχουσι τὰς τῶν ὑφειμένων ἁγιοπρεπεῖς ἰδιότητας· οὕτως ἔχουσιν οἱ τελευταῖοι, τὰς τῶν προτέρων· οὐ μὴν ὁμοίως, ἀλλ' ὑφειμένως. οὐδὲν οὖν ὡς οἶμαι, τὸ ἄτοπον, εἰ καὶ τὸν καθ' ἡμᾶς ἱεράρχην, ἄγγελον ἡ θεολογία καλεῖ, τὸν κατὰ δύναμιν οἰκείαν μετέχοντα τῆς τῶν ἀγγέλων ἐκφαντορικῆς ἰδιότητος, καὶ πρὸς τὴν ἐκφαντορικὴν αὐτῶν ὁμοίωσιν ὡς ἐφικτὸν ἀνθρώποις, ἀνατεινόμενον.

Εὑρήσεις δὲ, ὅτι καὶ θεοὺς ἡ θεολογία

καλεῖ, τάς τε οὐρανίας καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐσίας, καὶ τοὺς παρ' ἡμῶν φιλοθεωτάτους καὶ ἱεροὺς ἄνδρας, καίτοι τῆς θεαρχικῆς κρυφιότητος ὑπερουσίως ἀπολύτων ἐξῃρημένης τε καὶ ὑφιδρυμένης, καὶ μηδενὸς αὐτῇ τῶν ὄντων ἐμφερεῖς ὀνομάζεσθαι κυρίως καὶ ὁλικῶς δυναμένου. πλὴν ὅσα τῶν νοερῶν τε καὶ λογικῶν πρὸς τὴν ἕνωσιν αὐτῆς ὅση δύναμις, ὁλικῶς ἐπέστραπται, καὶ πρὸς τὰς θείας αὐτῆς ἐλλάμψεις ὡς ἐφικτὸν, ἀκαταλήκτως ἀνατείνεται, τῇ κατὰ δύναμιν εἰ θέμις εἰπεῖν, θεομιμησίᾳ, καὶ τῆς θεϊκῆς ὁμωνυμίας ἠξίωται.

Διὰ τί ὑπὸ τῶν σεραφὶμ λέγεται καθαρθῆναι ὁ προφήτης ἠσαΐας. κεφ. ιγ.

Γε δὴ καὶ τοῦτο κατὰ δύναμιν ἐπισκεψώμεθα, ὅτου ἕνεκα πρὸς ἕνα τῶν θεολόγων ὁ σεραφὶμ ἀποστέλλεσθαι

λέγεται· καὶ γὰρ ἀπορήσειέ τις, ὅτι μὴ τῶν ὑφειμένων τις ἀγγέλων, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ταῖς πρεσβυτάταις οὐσίαις ἐνάριθμος, ἀποκαθαίρει τὸν προφήτην.

Τινὲς μὲν οὖν φασίν, ὅτι κατὰ τὸν ἤδη προαποδοθέντα τῆς πάντων τῶν νοῶν κοινωνίας ὅρον, οὐχ ἕνα τῶν περὶ θεὸν πρωτίστων νοῶν ὀνομάζει τὸ λόγιον ἐπὶ τὴν τοῦ θεολόγου κάθαρσιν ἐληλυθέναι· τινὰ δὲ τῶν ἡμῶν ἐφεστηκότων ἀγγέλων, ὡς ἱερουργὸν τῆς τοῦ προφήτου καθάρσεως, τῇ τῶν σεραφὶμ ὁμωνυμίᾳ κληθῆναι, διὰ τὴν πρηστήριον τῶν εἰρημένων ἁμαρτιῶν ἀναίρεσιν, καὶ τὴν τοῦ καθαρθέντος ἐπὶ τὴν θείαν ὑπακοὴν ἀναζωπύρησιν· καὶ τὸ λόγιον ἕνα τῶν σεραφὶμ ἁπλῶς εἰρηκέναι φασίν, οὐ τῶν περὶ θεὸν ἱδρυμένων, ἀλλὰ τῶν ἡμῖν ἐφεστηκυιῶν καθαρτικῶν δυνάμεων.

Ἕτερος δὲ οὐ σφόδρα ἄτοπον παρέσχετό μοι τινὰ τὴν ἀπολογίαν ὑπὲρ τῆς πα-

ρούσης ἐνςάσεως· ἔφη γὰρ, ὅτι τὴν οἰκείαν καθαρτικὴν ἱερουργίαν ὁ μέγας ἐκεῖνος ὅς τις ποτὲ ἦν ὁ τὴν ὅρασιν διαπλάσας ἄγγελος, εἰς τὸ μυῆσαι τὰ θεῖα τὸν θεολόγον, ἐπὶ θεὸν καὶ μετὰ θεὸν ἐπὶ τὴν πρωτουργὸν ἱεραρχίαν ἀνέθηκε. καὶ μήποτε ἄρα οὗτος ὁ λόγος ἀληθεύεται; ἔλεγε γὰρ ὁ τοῦτο φήσας, ὡς ἡ θεαρχικὴ δύναμις ἐπὶ πάντα φοιτῶσα χωρεῖ, καὶ διὰ πάντων ἀσχέτως διήκει, καὶ πᾶσιν αὖθις ἐστὶν ἀφανὴς, οὐ μόνον ὡς πάντων ὑπερουσίως ἐξῃρημένη, ἀλλὰ καὶ ὡς κρυφίως ἐπὶ πάντας διεῖσα τὰς προνοητικὰς αὐτῆς ἐνεργείας· ἀλλὰ μὴν καὶ πᾶσι τοῖς νοεροῖς ἀναλόγως ἐπιφαίνεται, καὶ τὴν οἰκείαν φωτοδοσίαν ἐγχρείζουσα ταῖς πρεσβυτάταις οὐσίαις, δι' αὐτῶν ὡς πρώτων εἰς τὰς ὑποβεβηκυίας αὐτὴ εὐκόσμως διαδίδωσι, κατὰ τὴν ἑκάστης διακοσμήσεως θεοπτικὴν συμμετρίαν· ἢ ἵνα σαφέστερον εἴπω, καὶ δι' οἰκείων

παραδειγμάτων, εἰ καὶ ἀποδεόντων θεοῦ τοῦ πάντων ἐξῃρημένου, πλὴν ἡμῖν ἐμφανεστέρων. ἡ τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος διάδοσις, εἰς πρώτην ὕλην εὐδιαδότως χωρεῖ, τὴν πασῶν διαφανεστέραν, καὶ δι' αὐτῆς ἐμφανέστερον ἀναλάμπει τὰς οἰκείας μαρμαρυγάς. προσβάλλουσα δὲ ταῖς παχυτέραις ὕλαις, ἀμυδροτέραν ἔχει τὴν διαδοτικὴν ἐπιφάνειαν, ἐκ τῆς τῶν φωτιζομένων ὑλῶν πρὸς φωτοδοσίαν διαπορθμευτικὴν ἕξιν ἀνεπιτηδειότητος, καὶ κατὰ σμικρὸν ἐκ τούτου πρὸς τὸ τελείως σχεδὸν ἀδιάδοτον συστέλλεται. πάλιν ἡ πυρὸς θερμότης, μᾶλλον ἑαυτὴν διαδίδωσιν εἰς τὰ δεκτικώτερα, καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς ἀφομοίωσιν εὐείκτα καὶ εὐάγωγα. πρὸς δὲ τὰς ἀντιτυπεῖς ἐναντίας οὐσίας, ἢ οὐδέν, ἢ ἀμυδρόν τι τῆς ἐκπυρωτικῆς ἐνεργείας ἴχνος ἀναφαίνεται· καὶ τὸ τούτου γε πλεῖον, ὅτι ταῖς μὴ συγγενέσι διὰ τῶν οἰκείως πρὸς αὐ-

τὴν ἐχόντων προσβάλλει· προσέτι, εἰ τύχοι πυρώδη ποιοῦσα τὰ πρὸς ἐκπύρωσιν εὐαλλοίωτα, καὶ δι' αὐτῶν ἢ ὕδωρ, ἢ ἕτερόν τι τῶν οὐκ εὐκόλως ἐκπυρουμένων ἀναλόγως θερμαίνουσα. κατὰ τὸν αὐτὸν οὖν τῆς φυσικῆς εὐταξίας λόγον, ὑπερφυῶς ἡ πάσης εὐκοσμίας ὁρατῆς καὶ ἀοράτου ταξιαρχία, τὴν τῆς οἰκείας φωτοδοσίας λαμπρότητα προσφυῶς ἐν πολυολβίαις χύσεσι ταῖς ὑπερτάταις οὐσίαις ἀναφαίνει· καὶ διὰ τούτων, αἱ μετ' αὐτὰς οὐσίαι, τῆς θείας ἀκτῖνος μετέχουσιν· αὗται γὰρ ἐπιγνοῦσαι πρῶται θεὸν, καὶ θείας ἀρετῆς ὑπερκειμένως ἐφιέμεναι, καὶ πρωτουργοὶ γενέσθαι, τῆς ὡς ἐφικτὸν, θεομιμήτου δυνάμεως καὶ ἐνεργείας ἠξίωνται, καὶ τὰς μετ' αὐτὰς οὐσίας αὐταὶ πρὸς τὸ ἐφάμιλλον, ὅση δύναμις ἀγαθοειδῶς ἀνατείνουσιν, ἀφθόνως αὐταῖς μεταδιδοῦσαι τῆς εἰς αὐτὰς ἐπιφοιτησάσης αἴγλης· καὶ αὖθις ἐκεῖναι ταῖς ὑφειμέναις.

καὶ καθ᾽ ἑκάστην ἡ πρώτη τῇ μετ᾽ αὐτὴν μεταδίδωσι τοῦ δωρουμένου, καὶ εἰς πάσας ἀναλόγως προνοίᾳ διαφοιτῶντος θείου φωτός. ἔστιν οὖν ἅπασι τοῖς φωτιζομένοις ἀρχὴ τοῦ φωτίζεσθαι, θεὸς μὲν φύσει, καὶ ὄντως, καὶ κυρίως, ὡς φωτὸς οὐσία, καὶ αὐτοῦ τοῦ εἶναι καὶ ὁρᾶν αἴτιος· θέσει δὲ, καὶ θεομιμήτως, ἡ κατὰ μέρος ὑπερκειμένη τῇ μετ᾽ αὐτὴν ἑκάστη, τῷ τὰ θεῖα φῶτα δι᾽ αὐτῆς εἰς ἐκείνην ἐποχετεύεσθαι. τὴν οὖν ὑπὲρ πάντων τῶν οὐρανίων νοῶν διακόσμησιν, αἱ τῶν λοιπῶν ἁπάντων ἀγγέλων οὐσίαι κατὰ τὸ εἰκὸς μετὰ θεὸν ἀρχὴν ἡγοῦνται, πάσης ἱερᾶς θεογνωσίας τε καὶ θεομιμησίας, ὡς δι᾽ ἐκείνων εἰς πάσας καὶ εἰς ἡμᾶς τῆς θεαρχικῆς ἐλλάμψεως διαδιδομένης. διὸ καὶ πᾶσαν ἱερὰν καὶ θεομίμητον ἐνέργειαν, ἐπὶ θεὸν μὲν, ὡς αἴτιον ἀναφέρουσιν· ἐπὶ δὲ τοὺς πρώτους θεοειδεῖς νόας, ὡς πρωτουργοὺς τῶν θείων καὶ διδασκάλους. οὐκοῦν ἡ πρώ-

τη τῶν ἁγίων ἀγγέλων διακόσμησις, μᾶλλον ἁπασῶν ἔχει τὴν ἐμπύριον ἰδιότητα, καὶ τὴν κεχυμένην τῆς θεαρχικῆς σοφίας μετάδοσιν, καὶ τὸ γνωστικὸν τῆς ὑπερτάτης τῶν θείων ἐλλάμψεων ἐπιστήμης, καὶ τὴν θρονικὴν ἰδιότητα τὴν ἀναπεπταμένην θεοδοχίαν ἐμφαίνουσαν· αἱ δὲ τῶν ὑφειμένων οὐσιῶν διακοσμήσεις, τῆς ἐμπυρίου, τῆς σοφῆς, τῆς γνωστικῆς, τῆς θεοδόχου δυνάμεως, μετέχουσι μὲν, ὑφειμένως δὲ, καὶ πρὸς τὰς πρώτας ὁρῶσαι, καὶ δι᾽ αὐτῶν ὡς τοῦ θεομιμήτου πρωτουργῶς ἠξιωμένων ἐπὶ τὸ τοῦ θεοειδοῦς ἐφικτὸν ἀναγόμεναι. Τὰς εἰρημένας οὖν ἁγίας ἰδιότητας, ὧν ἐν μετουσίᾳ διὰ τῶν πρώτων αἱ μετ᾽ αὐτὰς οὐσίαι γεγόνασιν, αὐταῖς ἐκείναις μετὰ θεὸν ὡς ἱεράρχαις ἀνατιθέασιν.

Ἔλεγεν οὖν ὁ ταῦτα φήσας, τὴν μὲν ὅρασιν ἐκείνην ὑποδειχθῆναι τῷ θεολόγῳ δι᾽ ἑνὸς τῶν ἐπιστατούντων ἡμῖν ἁγίων καὶ μα-

χαρείων ἀγγέλων, καὶ πρὸς τῆς φωτιστικῆς αὐτοῦ χειραγωγίας, ἐπὶ τὴν νοερὰν ἐκείνην θεωρίαν ἀνατεθῆναι, καθ' ἣν ἑώρα τὰς ὑπερτάτας οὐσίας, ὡς ἐν συμβόλοις εἰπεῖν, ὑπὸ θεὸν καὶ μετὰ θεὸν καὶ περὶ θεὸν ἱδρυμένας, καὶ τὴν ἁπάντων καὶ αὐτῶν ὑπεραῤῥήτως ἐξῃρημένην ὑπεράρχιον ἀκρότητα ἐν μέσῳ τῶν ὑποβεβηκυιῶν δυνάμεων ὑπεριδρυμένην. ἐμάνθανεν οὖν τοῖς ὁρωμένοις ὁ θεολόγος, ὅτι κατὰ πᾶσαν ὑπερούσιον ὑπεροχὴν, ἀσυγκρίτως ὑπερίδρυται τὸ θεῖον, ἁπάσης ὁρατῆς καὶ ἀοράτου δυνάμεως. καὶ μὴν ὅτι πάντων ἐστὶν ἐξῃρημένον ὡς καθόλου, μηδὲ ταῖς πρώταις τῶν ὄντων οὐσίαις ἐμφερὲς, προσέτι καὶ τὸ πάντων αὐτὸ ἀρχὴν καὶ αἰτίαν οὐσιοποιὸν εἶναι, καὶ τῆς τῶν ὄντων ἀδιαλύτου μονῆς ἀναλλοίωτον ἵδρυσιν, ὑφ' ἧς καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ εὖ εἶναι, καὶ αὐταῖς ταῖς ὑπερβεβηκυίαις ἐστὶ δυνάμεσιν. εἶτα τὰς αὐτῶν ἰδίας ἁγιω-

τάτων σεραφὶμ ἐμυεῖτο θεοειδεῖς δυνά-
μεις, τῆς μὲν ἱερᾶς αὐτῶν ἐπωνυμίας τὸ
ἐμπύρειον σημαινούσης, περὶ οὗ μικρὸν
ὕστερον ἡμεῖς ἐροῦμεν, ὡς ἡμῖν ἐφικτὸν ὑ-
φηγήσασθαι τὰς ἐπὶ τὸ θεοειδὲς τῆς ἐμπυ-
ρείου δυνάμεως ἀναγωγάς· τῆς δὲ τῶν πτε-
ρῶν ἑξαπλῆς ἱεροπλασίας τὴν ἐπὶ τὸ θεῖον
ἐν πρώταις, ἐν μέσαις, ἐν τελευταίαις νο-
ήσεσιν ἀπόλυτον καὶ ὑπερτάτην ἀνάστασιν·
ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπειρόπουν αὐτῶν καὶ πολυ-
πρόσωπον ὁρῶν ὁ ἱερὸς θεολόγος, καὶ τὸ
τοῖς πτεροῖς ἀποδιαστέλλεσθαι, τὴν ὑπὸ
τοὺς πόδας καὶ τὴν ὑπὲρ τὰ πρόσωπα
θεωρίαν, καὶ τὴν ἐν τοῖς μέσοις πτεροῖς
ἀεικινησίαν, πρὸς τὴν νοητὴν τῶν ὁρωμένων
ἀνήγετο γνῶσιν, ἐκφαινομένης αὐτῷ τῆς τῶν
ὑπερτάτων νοῶν πολυπόρου καὶ πολυθεά-
μονος δυνάμεως, καὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῶν εὐ-
λαβείας, ἣν ἔχουσιν ὑπερκοσμίως εἰς τὴν ὑ-
ψηλοτέρων καὶ βαθυτέρων αὐθάδη καὶ θρα-

στάσιν καὶ ἀνέφικτον ἵδρυσιν, καὶ τῆς ἐν
συμμετρίᾳ τῶν θεομιμήτων ἐνεργειῶν ἀ-
καταλήκτου καὶ ὑψιπετοῦς ἀεικινησίας· ἀλλὰ
καὶ τὴν θεαρχικὴν ἐκείνην καὶ πολυτίμη-
τον ὑμνῳδίαν ἐμυσταγωγεῖτο, τοῦ τυποῦν-
τος τὴν ὅρασιν ἀγγέλου κατὰ δύναμιν τῷ θε-
ολόγῳ μεταδιδόντος τῆς οἰκείας ἱερογνωσίας.
ἐδίδασκεν οὖν αὐτὸν καὶ τοῦτο, ὅτι κάθαρ-
σίς ἐστι τοῖς ὁπωσοῦν καθαροῖς, ἡ τῆς θε-
αρχικῆς διαυγείας ἁγνότητος ὡς ἐφικτὸν
μετουσία. αὐτὴ δὲ πρὸς αὐτῆς θεαρχίας
ἐξῃρημέναις αἰτίαις εἰς πάντας τοὺς ἱεροὺς
νόας ὑπερουσίῳ κρυφιότητι τελετουργου-
μένη, ταῖς περὶ αὐτὴν ὡς ὑπερτάταις δυ-
νάμεσιν, ἐκφανεστέρα πως ἐστὶ καὶ μᾶλ-
λον ἑαυτὴν ἐκφαίνει καὶ διαδίδωσιν. ἐπὶ
δὲ τῶν δευτέρων, ἢ τῶν ἐσχάτων ἡμῶν νο-
ερῶν δυνάμεων, ὡς αὐτῆς ἑκάστη κατὰ τὸ θε-
οειδὲς διέστηκεν, οὕτω τὴν φανὴν αὐτῆς ἔλ-
λαμψιν συνάγει, πρὸς τὸ τῆς οἰκείας κρυ-

φιότητος ἑνιαῖον ἄγνωστον. ἐλλάμπει δὲ τοῖς καθ' ἕκαστον δευτέροις διὰ τῶν πρώτων, καὶ εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, πρώτως ἐκ τοῦ κρυφίου πρὸς τὸ ἐμφανὲς ἄγεται διὰ τῶν πρώτων δυνάμεων. τοῦτο γοῦν, ὁ θεολόγος ἐδιδάσκετο πρὸς τοῦ φωταγωγοῦντος αὐτὸν ἀγγέλου, ὅτι τὴν κάθαρσιν καὶ πάσας τὰς θεαρχικὰς ἐνεργείας, διὰ τῶν πρώτων οὐσιῶν ἀναλάμπουσας εἰς πάσας τὰς λοιπὰς διαδίδοσθαι κατὰ τὴν ἑκάστης πρὸς τὰς θεουργικὰς μετουσίας ἀναλογίαν· διὸ καὶ τὴν ἐμπυρίως καθαρτικὴν ἰδιότητα, τοῖς σεραφὶμ εἰκότως μετὰ θεὸν ἀνατέθεικεν. οὐδὲν οὖν ἄτοπον, εἰ καθαίρειν λέγεται τὸν θεολόγον ὁ σεραφίμ· ὡς γὰρ ὁ θεὸς καθαίρει πάντας τῷ πάσης καθάρσεως εἶναι αἰτίας, μᾶλλον δέ, παραπλησίῳ γὰρ χρήσομαι παραδείγματι· καθάπερ ὁ καθ' ἡμᾶς ἱεράρχης διὰ τῶν αὐτοῦ λειτουργῶν, ἢ ἱερέων καθαίρων ἢ φωτίζων, αὐτὸς λέγεται καθαί-

ρειν καὶ φωτίζειν, τῶν δι' αὐτοῦ καθιερωμένων
τάξεων ἐπ' αὐτὸν ἀνατιθέντων τὰς οἰκείας ἱε-
ρὰς ἐνεργείας· οὕτω καὶ τὴν οἰκείαν κα-
θαρτικὴν ἐπιστήμην καὶ δύναμιν, ὁ τὴν
κάθαρσιν τοῦ θεολόγου τελετουργῶν ἄγγε-
λος, ἐπὶ θεὸν μὲν, ὡς αἴτιον· ἐπὶ δὲ τὸν σε-
ραφὶμ ὡς πρωτουργὸν ἱεράρχην ἀνατίθη-
σιν, ὡς ἄν τις φαίη, μετ' εὐλαβείας ἀγγελι-
κῆς, τὸν ὑπ' αὐτοῦ καθαιρόμενον ἐκδιδάσκων,
ὅτι τῆς εἰς σὲ παρ' ἐμοῦ τελειουργουμένης
καθάρσεως, ἀρχὴ μὲν ἐστιν ἐξῃρημένη καὶ
οὐσία καὶ δημιουργὸς καὶ αἴτιος, ὁ καὶ τὰς
πρώτας οὐσίας εἰς τὸ εἶναι παραγα-
γὼν, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν ἱδρύσει συνέχων καὶ
διατηρῶν ἀτρέπτους τε καὶ ἀμεταπτώ-
τους, αὐτὰς κινῶν ἐπὶ τὰς πρώτας τῶν οἰ-
κείων προνοητικῶν ἐνεργειῶν μετουσίας·
τοῦτο γὰρ ὁ ταῦτά με διδάσκων ἔφη τὴν τοῦ
σεραφὶμ ἐμφαίνειν ἀποστολήν· ἱεράρχης
δὲ καὶ μετὰ θεὸν ἡγεμὼν, ὁ τῶν πρωτίστων

οὐσιῶν διάκοσμος, παρ' οὗ τὸ καθαίρειν ἐγὼ
θεοειδῶς ἐμυήθην· οὗτος οὖν ἐστιν ὁ δι' ἐμοῦ σε
καθαίρων, δι' οὗ τὰς οἰκείας προνοητικὰς
ἐνεργείας ἐκ τοῦ κρυφίου καὶ εἰς ἡμᾶς προ-
ήγαγεν ἡ πάσης αἰτία καὶ δημιουργὸς κα-
θάρσεως. Ταῦτα μὲν ἐκεῖνος ἐδίδασκέ με·
σοὶ δὲ ἐγὼ μεταδίδωμι· τῆς σῆς δ' ἂν
εἴη νοερᾶς καὶ διακριτικῆς ἐπιστήμης, ἢ
θατέρου τῶν εἰρημένων αἰτιῶν ἀπολυθῆ-
ναι τῆς ἀπορίας, καὶ ταύτην τιμῆσαι πρὸ
τῆς ἑτέρας ὡς τὸ εἰκὸς καὶ τὸ εὔλογον, καὶ
ἴσως τὸ ἀληθὲς ἔχουσαν· ἢ παρ' ἑαυτοῦ τι τῶν
ὄντως ἀληθοῦς συγγενέστερον ἐξευρεῖν, ἢ παρ'
ἑτέρου μαθεῖν, θεοῦ δηλαδὴ διδόντος ῥῆμα,
καὶ προξενούντων ἀγγέλων, καὶ τοῖς φι-
λαγγέλοις ἡμῖν ἀνακαλύψαι διαυγῆ μᾶλ-
λον, εἴπερ οἷόν τε ᾖ, καὶ ἐμοὶ μᾶλλον ἐρα-
στὴν θεωρίαν.

Τί σημαίνει ὁ παραδεδομένος ἀγγελικὸς ἀριθμός. κεφ. ιδ.

K Καὶ τοῦτο δὲ ἄξιον ὡς οἶμαι νοερᾶς ἐπιστασίας, ὅτι τῶν λογίων ἡ περὶ τῶν ἀγγέλων παράδοσις, χιλίας χιλιάδας εἶναι φησί, καὶ μυρίας μυριάδας, τοὺς παρ' ἡμῖν ἀκροτάτους τῶν ἀριθμῶν εἰς ἑαυτοὺς ἐπανακυκλοῦσα, καὶ πολλαπλασιάζουσα, καὶ διὰ τούτων ἐναργῶς ἐμφαίνουσα, τὰς ἡμῖν ἀναριθμήτους τῶν οὐρανίων οὐσιῶν διατάξεις· πολλαὶ γάρ εἰσιν αἱ μακάριαι στρατιαὶ τῶν ὑπερκοσμίων νοῶν, τὴν ἀσθενῆ καὶ συνεσταλμένην ὑπερβεβηκυῖαι τῶν καθ' ἡμᾶς ὑλαίων ἀριθμῶν συμμετρίαν, καὶ πρὸς μόνης γνωστικῶς ὁριζόμεναι τῆς καθ' αὐτὰς ὑπερκοσμίου καὶ οὐρανίας νοήσεως καὶ ἐπιστήμης, τῆς πανολβίως αὐταῖς δωρουμένης ὑπὸ τῆς θεαρχικῆς καὶ ἀπειρογνώστου σοφοποιΐας, τῆς πάντων ὁμοῦ τῶν ὄντων ὑπερουσίως

οὔσης

οὔσης ἀρχῆς, καὶ αἰτίας οὐσιοποιοῦ, καὶ συνεκτικῆς δυνάμεως, καὶ περιεκτικῆς ἀποπερατώσεως.

Τίνες αἱ μορφωτικαὶ τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων εἰκόνες. τί τὸ πυρῶδες. τί τὸ ἀνθρωποειδές. τίνες οἱ ὀφθαλμοί. τίνες αἱ ῥῖνες. τίνα τὰ ὦτα. τίνα τὰ στόματα. τίς ἡ ἁφή. τίνα τὰ βλέφαρα. τίνες αἱ ὀφρύες. τίς ἡ ἀκμή. τίνες οἱ ὀδόντες. τίνες οἱ ὦμοι. τίνες αἱ ὠλέναι καὶ αἱ χεῖρες. τίς ἡ καρδία. τίνα τὰ στήθη. τίνα τὰ νῶτα. τίνες οἱ πόδες. τίνα τὰ πτερά. τίς ἡ γυμνότης. τίς ἡ ἀμφίασις. τίς ἡ λαμπρὰ ἐσθής. τίς ἡ ἱερατική. τίνες αἱ ζῶναι. τίνες αἱ ῥάβδοι. τίνα τὰ δόρατα. τίνες αἱ πελέκεις. τίνα τὰ γεωμετρικὰ σχοινία. τίνες οἱ ἄνεμοι. τίνες αἱ νεφέλαι. τίς ὁ χαλκός. τί τὸ ἤλεκτρον. τίνες οἱ χοροί. τίνες οἱ κρότοι. τίνες αἱ χρόαι τῶν διαφόρων λίθων. τί τὸ λεοντοειδές. τί τὸ βοοειδές. τί τὸ ἀετοειδές. τίνες οἱ ἵπποι. τίνες αἱ διαφοραὶ τῶν ἱππείων χρωμάτων. τίνες οἱ ποταμοί. τίνα τὰ ἅρματα.

τίνες οἱ τροχοί. τίς ἡ λεγομένη χαρὰ τῶν ἀγγέλων. κεφ. ιε.

Ερε δὴ λοιπὸν ἀναπαύοντες ἡμῶν εἰ δοκεῖ, τὸ νοερὸν ὄμμα τῆς περὶ τὰς ὑψηλὰς θεωρίας ἀγγελοπρεποῦς συντονίας, ἐπὶ τὸ διαιρετὸν καὶ πολυμερὲς πλάτος τῆς πολυειδοῦς τῶν ἀγγελικῶν μορφο-

πολλῶν ποικιλίας, καταβάντες, πάλιν ἀπ᾽ αὐτῶν ὡς ἀπ᾽ εἰκόνων ἐπὶ τὴν ἁπλότητα τῶν οὐρανίων νοῶν ἀναλυτικῶς· ἀνακάμπτωμεν. ἔστω δέ σοι προδιεγνωσμένον, ὡς αἱ τῶν ἱεροτύπων εἰκόνων ἀνακαθάρσεις, τὰς αὐτὰς ἔσθ᾽ ὅτε τῶν οὐρανίων οὐσιῶν διακοσμήσεις ἱεραρχούσας ἐμφαίνουσι, καὶ αὖθις ἱεραρχουμένας, καὶ τὰς ἐσχάτας ἱεραρχούσας, ἱεραρχουμένας τε τὰς πρώτας, καὶ τὰς αὐτὰς ὡς εἴρηται, πρώτας τε καὶ μέσας, καὶ τελευταίας ἐχούσας δυνάμεις, οὐδενὸς ἀτόπου λόγου παρεισαγομένου, κατὰ τὸν τοιόνδε τῆς ἀναπτύξεως τρόπον. εἰ μὲν γὰρ ἱεραρχεῖσθαί τινας ὑπὸ τῶν προτέρων λέγομεν, εἶτα τῶν αὐτῶν ἱεραρχούσας, καὶ τὰς προτέρας αὖθις ἱεραρχούσας τῶν τελευταίων ἱεραρχεῖσθαι πρὸς αὐτῶν ἐκείνων τῶν ἱεραρχουμένων, ὄντως ἀτοπία τὸ πρᾶγμα, καὶ συγχύσεως πολλῆς ἀνάμεστον.

Εἰ δὲ τὰς αὐτὰς ἱεραρχεῖν τε καὶ ἱεραρ-

χεῖσθαι λεγομένην, οὐκέτι δὲ τὴν αὐτὴν, ἢ πρὸς τὴν αὐτὴν, ἀλλ' αὐτὴν ἑκάστην, ἱεραρχεῖσθαι μὲν ὑπὸ τῶν προτέρων, ἱεραρχεῖν δὲ τῶν τελευταίων, οὐκ ἀπεικότως ἄν τις φαίη τὰς ἐν τοῖς λογίοις ἱεροπλάστοις μορφώσεις, τὰς αὐτὰς ἔσθ' ὅτε δύνασθαι, καὶ πρώταις, καὶ μέσαις, καὶ τελευταίαις δυνάμεσιν οἰκείως καὶ ἀληθῶς περιτεθῆναι· καὶ τὸ πρὸς τὸ ἄναντες οὖν ἐπιστρεπτικῶς ἀνατείνεσθαι, καὶ τὸ περὶ αὑτὰς ἀρρεπῶς εἱλεῖσθαι, τῶν οἰκείων οὔσας φρουρητικὰς δυνάμεων, καὶ τὸ τῆς περὶ τὰ δεύτερα κοινωνικῆς προόδου τῆς προνοητικῆς αὐτὰς ἐν μεθέξει δυνάμεως εἶναι, πάσαις ἀψευδῶς ἁρμόσει ταῖς οὐρανίαις οὐσίαις, εἰ καὶ, ταῖς μὲν, ὑπερκειμένως καὶ ὁλικῶς ὡς πολλάκις εἴρηται· ταῖς δὲ, μερικῶς καὶ ὑφειμένως.

Ἀρκτέον δὲ τοῦ λόγου καὶ ζητητέον, ἐν

προφερῆ τὴν τὸ πᾶν ἀνακαθαίρουσαν, δι᾽ ἣν αἰτίαν ἡ θεολογία σχεδὸν παρὰ πάντας εὑρίσκεται τιμῶσα τὴν ἐμπύριον ἱερογραφίαν. εὑρήσεις γοῦν αὐτὴν, οὐ μόνον τροχοὺς πυρώδεις διαπλάττουσαν, ἀλλὰ καὶ ζῶα πεπυρωμένα, καὶ ἄνδρας ὥσπερ ἐξαστράπτοντας, καὶ περὶ αὐτὰς τὰς οὐρανίους οὐσίας, σωροὺς ἀνθράκων πυρὸς περιτιθεῖσαν, καὶ ποταμοὺς ἀσχέτῳ ῥοίζῳ πυριφλεγέθοντας· ἀλλὰ καὶ τοὺς θρόνους φησὶ πυρίνους εἶναι, καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ὑπερτάτους σεραφὶμ ἐμπρηστὰς ὄντας, ἐκ τῆς ἐπωνυμίας ἐμφαίνει, καὶ τὴν πυρὸς ἰδιότητα καὶ ἐνέργειαν αὐτοῖς ἀπονέμει, καὶ ὅλως ἄνω καὶ κάτω τὴν ἐμπύριον τιμᾷ ἐκκρίτως τυποπλασίαν.

Τὸ μὲν οὖν πυρῶδες ἐμφαίνειν οἴομαι, τὸ τῶν οὐρανίων νόων θεοειδέστατον· οἱ γὰρ ἱεροὶ θεολόγοι, τὴν ὑπερούσιον καὶ ἀμόρφωτον οὐσίαν, ἐν πυρὶ πολλαχῆ διαγράφουσιν, ὡς ἔχοντι πολλὰς τῆς θεαρχικῆς εἰ θέ-

μὶς εἰπεῖν, ἰδιότητος, ὡς ἐν ὁρατοῖς εἰκόνας. Τὸ γὰρ αἰσθητὸν πῦρ, ἔστι μὲν ὡς εἰπεῖν ἐν πᾶσι, καὶ διὰ πάντων ἀμιγῶς φοιτᾷ, καὶ ἐξῄρηται πάντων· καὶ παμφαὲς ὂν ἅμα καὶ ὡς κρύφιον, ἄγνωστον αὐτὸ καθ' αὑτό, μὴ προσκειμένης ὕλης εἰς ἣν ἀναφαίνοι τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν· ἄσχετόν τε, καὶ ἀθεώρητον· αὐτοκρατητικὸν ἁπάντων· καὶ τὰ ἐν οἷς ἂν ἐγγένηται, πρὸς τὴν οἰκείαν ἄγον ἐνέργειαν· ἀλλοιωτικόν, μεταδοτικὸν ἑαυτοῦ πᾶσι τοῖς ὁπωσοῦν πλησιάζουσιν· ἀνανεωτικὸν τῇ ζωοπύρῳ θερμότητι· φωτιστικὸν ταῖς ἀπερικαλύπτοις ἐλλάμψεσιν· ἀκράτητον, ἀμιγές, διακριτικόν, ἀναλλοίωτον, ἀνωφόρον, ὀξύπορον, ὑψηλόν, οὐδεμιᾶς ἀνεχόμενον ὑποπεζίας ὑφέσεως, ἀεικίνητον, ταὐτοκίνητον, κινητικὸν ἑτέρων, περιληπτικόν, ἀπερίληπτον, ἀπροσδεὲς ἑτέρου, λανθανόντως αὐξητικὸν ἑαυτοῦ, πρὸς τὰς ὑποδεχομένας ὕλας ἐκφαῖνον τὴν ἑαυτοῦ μεγαλειότητα,

δραστήριον, δυνατὸν, ἅπασι παρὸν ἀοράτως· ἀμελούμενον, οὐκ εἶναι δοκοῦν, τῇ τρίψει δὲ καθάπερ τινὶ ζητήσει, συμφυῶς καὶ οἰκείως ἐξαίφνης ἀναφαινόμενον, καὶ αὖθις ἀκαταλήπτως ἀφιπτάμενον· ἀμείωτον ἐν πᾶσι ταῖς πανολβίαις ἑαυτοῦ μεταδόσεσι· καὶ πολλὰς ἄν τις εὕροι τοῦ πυρὸς ἰδιότητας οἰκείας, ὡς ἐν αἰσθηταῖς εἰκόσι, θεαρχικῆς ἐνεργείας. Τοῦτο γοῦν εἰδότες οἱ θεόσοφοι, τὰς οὐρανίας οὐσίας ἐκ πυρὸς διαπλάττουσιν, ἐμφαίνοντες αὐτῶν τὸ θεοειδὲς, καὶ ὡς ἐφικτὸν θεομίμητον.

Ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπομόρφους αὐτοὺς ἀναγράφουσι, διὰ τὸ νοερὸν καὶ τὸ πρὸς τὸ ἄναντες ἔχειν τὰς ὀπτικὰς δυνάμεις, καὶ τὸ τοῦ σχήματος εὐθὺ καὶ ὄρθιον, καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἀρχικὸν καὶ ἡγεμονικὸν, καὶ τὸ κατ' αἴσθησιν μὲν ἐλάχιστον, ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς τῶν ἀλόγων ζώων δυνάμεις· κρατητικὸν δὲ πάντων, τῇ τοῦ νοῦ κατὰ περιουσίαν δυνά-

μει, καὶ τῇ κατὰ λογικὴν ἐπιστήμην ἐπικρατείᾳ, καὶ κατὰ τὸ φύσει τῆς ψυχῆς ἀδούλωτον καὶ ἀκράτητον.

Ἔστι δὲ καὶ καθ' ἕκαστον ὡς οἶμαι, τῆς σωματικῆς ἡμῶν πολυμερείας, εἰκόνας ἐναρμονίους ἐξευρεῖν τῶν οὐρανίων δυνάμεων, φάσκοντας· τὰς μὲν ὀπτικὰς ἐμφαίνειν δυνάμεις, τὴν πρὸς τὰ θεῖα φῶτα διειδεστάτην ἀνάνευσιν, καὶ αὖθις τὴν ἁπαλὴν καὶ ὑγρὰν καὶ οὐκ ἀντίτυπον, ἀλλ' ὀξυκίνητον καὶ καθαρὰν καὶ ἀναπεπταμένην, ἀπαθῶς ὑποδοχὴν τῶν θεαρχικῶν ἐλλάμψεων.

Τὰς δὲ τῶν ὀσφραντῶν διακριτικὰς δυνάμεις, τὸ τῆς ὑπὲρ νοῦν εὐώδους διαδόσεως, ὡς ἐφικτὸν ἀντιληπτικὸν, καὶ τῶν μὴ τοιούτων ἐν ἐπιστήμῃ διακριτικὸν, καὶ ὁλικῶς ἀποφευκτικόν.

Τὰς δὲ τῶν ὤτων δυνάμεις, τὸ μετοχικὸν καὶ γνωστικῶς ὑποδεκτικὸν τῆς θε-

ἀρχικῆς ἐπιπνοίας.

Τὰς δὲ γευστικὰς, τὴν τῶν νοητῶν τροφῶν ἀποπλήρωσιν, καὶ τὸ τῶν θείων καὶ τροφίμων ὀχετῶν ὑποδεκτικόν.

Τὰς ἁπτικὰς δὲ, τὸ τοῦ προσφυοῦς ἢ τοῦ βλάπτοντος ἐν ἐπιστήμῃ διαγνωστικόν.

Τὰ βλέφαρα δὲ καὶ τὰς ὀφρύας, τὸ τῶν θεοπτικῶν νοήσεων φρουρητικόν.

Τὴν ἡβῶσαν δὲ καὶ νεανικὴν ἡλικίαν, τὸ τῆς ἐπακμαζούσης ἀεὶ ζωτικῆς δυνάμεως.

Τοὺς ὀδόντας δὲ, τὸ διαιρετικὸν τῆς ἐνδιδομένης τροφίμου τελειότητος· ἑκάστη γὰρ οὐσία νοερὰ, τὴν δωρουμένην αὐτῇ πρὸς τῆς θειοτέρας ἑνοειδῆ νόησιν προνοητικῇ δυνάμει διαιρεῖ καὶ πληθύνει, πρὸς τὴν τῆς καταδεεστέρας ἀναγωγικὴν ἀναλογίαν.

Τοὺς ὤμους δὲ καὶ τὰς ὠλένας, καὶ αὖθις τὰς χεῖρας, τὸ ποιητικὸν καὶ ἐνεργητικὸν καὶ δραστήριον.

Τὴν δ' αὖ καρδίαν, σύμβολον εἶναι τῆς θεοειδοῦς ζωῆς, τῆς τὴν οἰκείαν ζωτικὴν δύναμιν ἀγαθοειδῶς εἰς τὰ προνοούμενα διασπειρούσης.

Τὰ στέρνα δὲ αὖθις, ἐμφαίνειν τὸ ἀδάμαστον, καὶ τὸ φρουρητικὸν, ὡς ἐπὶ τῆς ὑποκειμένης καρδίας, τοῦ ζωοποιοῦ διαδόσεως.

Τὰ δὲ νῶτα, τὸ συνεκτικὸν τῶν ζωογόνων ἁπασῶν δυνάμεων.

Τοὺς πόδας δὲ, τὸ κινητικὸν, καὶ ὀξὺ, καὶ ἐντρεχὲς τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα πορευτικῆς ἀεικινησίας· διὸ καὶ ὑποπτέρους ἡ θεολογία τοὺς τῶν ἁγίων νοῶν ἐσχημάτισε πόδας· τὸ γὰρ πτερὸν ἐμφαίνει τὴν ἀναγωγικὴν ὀξύτητα, καὶ τὸ οὐράνιον, καὶ τὸ πρὸς τὸ ἄναντες ὁδοποιητικὸν, καὶ τὸ παντὸς χαμαιζήλου διὰ τὸ ἀνωφερὲς ἐξῃρημένον. ἡ δὲ τῶν πτερῶν ἐλαφρεία, τὸ κατὰ μηδὲν πρόσγειον, ἀλλ' ὅλον ἀμιγῶς καὶ ἀβαρῶς ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν ἀναγόμενον.

Τὸ δὲ γυμνὸν καὶ ἀνυπόδετον, τὸ ἄφετον, καὶ εὔλυτον, καὶ ἄσχετον, καὶ καθαρεῦον τῆς τῶν ἐκτὸς προσθήκης, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἁπλότητα τὴν θείαν ὡς ἐφικτὸν ἀφομοιωτικόν.

Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ αὖθις, ἡ ἁπλῆ καὶ πολυποίκιλος σοφία, καὶ τοὺς ἀσκεπεῖς ἀμφιέννυσι, καὶ σκεύη τινὰ δίδωσι περιφέρειν αὐτοῖς, φέρε καὶ τὰ τῶν οὐρανίων νοῶν ἱερὰ περιβλήματα καὶ ὄργανα, κατὰ τὸ ἡμῖν δυνατὸν ἀναπτύξωμεν. τὴν μὲν γὰρ φανὴν ἐσθῆτα, καὶ τὴν πυρώδη, σημαίνειν οἴομαι τὸ θεοειδὲς κατὰ τὴν πυρὸς εἰκόνα, καὶ τὸ φωτιστικὸν διὰ τὰς ἐν οὐρανῷ λήξεις, ὅπου τὸ φῶς, καὶ τὸ καθόλου, νοητῶς ἐλλάμπον, καὶ νοερῶς ἐλλαμπόμενον. τὴν δὲ ἱερατικὴν, τὸ πρὸς τὰ θεῖα καὶ μυστικὰ θεάματα προσαγωγικὸν, καὶ τὸ τῆς ὅλης ζωῆς ἀφιερωμένον.

Τὰς δὲ ζώνας, τὸ τῶν γονίμων αὐτῶν

φρουρητικὸν δυνάμεων, καὶ τὸ τὴν συναγωγὸν αὐτῶν ἕξιν, εἰς αὐτὴν ἑνιαίως συνεστράφθαι, καὶ κύκλῳ μετ' εὐκοσμίας, τῇ ἀμεταπτώτῳ ταυτότητι περὶ ἑαυτὴν συνελίσσεσθαι.

Τὰς δὲ αὖ ῥάβδους, τὸ βασιλικὸν καὶ ἡγεμονικόν, καὶ εὐθέα τὰ πάντα περαῖνον.

Τὰ δὲ δόρατα καὶ τοὺς πελέκεις, τὸ τῶν ἀνομοίων διαιρετικόν, καὶ τὸ τῶν διακριτικῶν δυνάμεων ὀξὺ καὶ ἐνεργές, καὶ δραστήριον.

Τὰ δὲ γεωμετρικὰ καὶ τεκτονικὰ σκεύη, τὸ θεμελιωτικὸν καὶ οἰκοδομητικόν, καὶ τὸ τελειωτικόν, καὶ ὅσα ἄλλα τῆς ἀναγωγοῦ καὶ ἐπιστρεπτικῆς ἐστὶ τῶν δευτέρων προνοίας.

Ἔστι δὲ ὅτε καὶ τῶν εἰς ἡμᾶς θεοκρισιῶν ἐστὶ σύμβολα, τὰ πλαττόμενα τῶν ἁγίων ἀγγέλων ὄργανα· τῶν μὲν, δηλούντων

ἐπανορθωτικὴν παιδείαν, ἢ τιμωρὸν δικαιοσύνην· τὴν δὲ πειρασμάτων ἐλευθερίαν, ἢ παιδείας τέλος, ἢ προτέρας εὐπαθείας ἐπανάληψιν, ἢ προσθήκην ἑτέρων δωρεῶν μικρῶν ἢ μεγάλων, αἰσθητῶν ἢ νοητῶν· καὶ ὅλως οὐκ ἂν ἀπορήσειεν ὁ διορατικὸς νοῦς, οἰκείως ἁρμόσαι τοῖς ἀφανέσι τὰ φαινόμενα.

Τὸ δὲ καὶ ἀνέμους αὐτοὺς ὀνομάζεσθαι, τὴν ὀξεῖαν αὐτῶν ἐμφαίνει, καὶ ἐπὶ πάντα σχεδὸν ἀχρόνως διήκουσαν ποίησιν, καὶ τὴν ἄνωθεν ἐπὶ τὰ κάτω, καὶ αὖθις ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὸ ἄναντες διαπορθμευτικὴν κίνησιν, τὴν ἀνατείνουσαν μὲν τὰ δεύτερα πρὸς τὸ ὑπέρτερον ὕψος, κινοῦσαν δὲ τὰ πρῶτα πρὸς κοινωνικὴν καὶ προνοητικὴν τῶν ὑφειμένων πρόοδον. εἴποι δ᾽ ἄν τις τὴν τοῦ ἀερίου πνεύματος ἀνεμιαίαν ἐπωνυμίαν, καὶ τὸ θεοειδὲς τῶν οὐρανίων νοῶν ἐμφαίνειν· ἔχει γὰρ καὶ τοῦτο θεαρχικῆς ἐνερ-

γείας εἰκόνα καὶ τύπον, ὡς ἐν τῇ συμβολικῇ θεολογίᾳ, κατὰ τὴν τετράστοιχον ἡμῖν ἀνακάθαρσιν διὰ πλειόνων ἀποδέδεικται, κατὰ τὸ τῆς φύσεως κινητικὸν καὶ ζωογόνον, καὶ τὴν ὀξεῖαν καὶ ἀκράτητον χώρησιν, καὶ τὴν ἄγνωστον ἡμῖν καὶ ἀόρατον κρυφιότητα τῶν κινητικῶν ἀρχῶν καὶ ἀποπερατώσεων· οὐ γὰρ οἶδας, φησί, πόθεν ἔρχεται, καὶ ποῦ ὑπάγει.

Ἀλλὰ καὶ νεφέλης αὖθις ἰδέαν ἡ θεολογία περιπλάττει, σημαίνουσα διὰ τούτου, τοὺς ἱεροὺς νόας, τοῦ μὲν κρυφίου φωτὸς ὑπερκοσμίως ἀποπληρουμένους, τὴν πρωτοφανῆ δὲ πρωτοφάνειαν ἀνεκπομπεύτως εἰσδεχομένους, καὶ ταύτην ἀφθόνως εἰς τὰ δεύτερα δευτεροφανῶς καὶ ἀναλόγως διαπορθμεύοντας. καὶ μὴν ὅτι τὸ γόνιμον αὐτοῖς, καὶ ζωοποιὸν, καὶ αὐξητικὸν, καὶ τελειωτικὸν ἐνυπάρχει, κατὰ τὴν νοητὴν ὀμβροτοκίαν, τὴν τὸν ἐκδόχον κόλπον πιαλέοις ὑετοῖς ἐπὶ ζωτικὰς ὠδῖνας ἐκκαλουμένην.

Εἰ δὲ καὶ χαλκοῦ, καὶ ἠλέκτρου, καὶ λίθων πολυχρωμάτων εἶδος ἡ θεολογία ταῖς οὐρανίαις οὐσίαις περιτίθησι, τὸ μὲν ἤλεκτρον, ὡς χρυσοειδὲς ἅμα καὶ ἀργυροειδὲς ἐμφαίνει τὴν ἄσπιλον, ὡς ἐν χρυσῷ, καὶ ἀδάπανον, καὶ ἀμείωτον, καὶ ἄχραντον διαύγειαν· καὶ τὴν φανὴν, ὡς ἐν ἀργύρῳ, καὶ φωτοειδῆ, καὶ οὐρανίαν αἴγλην· τῷ δὲ χαλκῷ, κατὰ τοὺς ἀποδοθέντας λόγους, ἢ τὸ πυρῶδες, ἢ τὸ χρυσοειδὲς ἀπονεμητέον.

Τὰς δὲ τῶν λίθων πολυχρωμάτους ἰδέας ἐμφαίνειν οἰητέον, ἢ ὡς λευκὰς, τὸ φωτοειδές· ἢ ὡς ἐρυθρὰς, τὸ πυρῶδες· ἢ ὡς ξανθὰς, τὸ χρυσοειδές· ἢ ὡς χλοερὰς, τὸ νεανικὸν καὶ ἀκμαῖον· καὶ καθ᾽ ἕκαστον εἶδος εὑρήσεις ἀναγωγικὴν τῶν τυπικῶν εἰκόνων ἀνακάθαρσιν.

Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ταῦτα κατὰ δύναμιν ἡμῖν ἀρκούντως εἰρῆσθαι νομίζω,

μετιτέον ἐπὶ τὴν ἱερὰν ἀνάπτυξιν τῆς τῶν οὐρανίων νοῶν ἱεροτύπου θηρομορφίας.

Καὶ τὴν μὲν λέοντος μορφὴν, ἐμφαίνειν οἰητέον τὸ ἡγεμονικὸν, καὶ ῥωμαλέον, καὶ ἀδάμαστον, καὶ τὸ πρὸς τὴν κρυφιότητα τῆς ἀφθέγμονος θεαρχίας, ὅση δύναμις, ἀφομοιωτικὸν τῇ τῶν νοερῶν ἰχνῶν περικαλύψει, καὶ τῇ μυστικῶς ἀνεκπομπεύτῳ περιστολῇ τῆς κατὰ θείαν ἔλλαμψιν ἐπ᾽ αὐτὴν ἀνατατικῆς πορείας.

Τὴν δὲ τοῦ βοὸς, τὸ ἰσχυρὸν, καὶ ἀκμαῖον, καὶ τοὺς νοεροὺς αὔλακας ἀνευρῦνον εἰς ὑποδοχὴν τῶν οὐρανίων καὶ γονιμοποιῶν ὄμβρων· καὶ τὰ κέρατα, τὸ φρουρητικὸν καὶ ἀκράτητον.

Τὴν δὲ τοῦ ἀετοῦ, τὸ βασιλικὸν, καὶ ὑψίφορον, καὶ ταχυπετὲς, καὶ τὸ πρὸς τὴν δυναμοποιὸν τροφὴν ὀξὺ, καὶ νῆφον, τὸ ἐνδεχές,

καὶ εὐμήχανον, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἄφθονον καὶ πολύφωτον ἀκτῖνα τῆς θεαρχικῆς ἡλιοβολίας, ἐν ταῖς τῶν ὀπτικῶν δυνάμεων εὐρώστοις ἀνατάσεσιν ἀνεμποδίστως κατ' εὐθὺ καὶ ἀκλινῶς θεωρητικόν.

Τὴν δὲ τῶν ἵππων, τὸ εὐπειθὲς, καὶ εὐήνιον· καὶ λευκῶν μὲν ὄντων, τὸ λαμπρὸν, καὶ ὡς μάλιστα τοῦ θείου φωτὸς συγγενές· κυανῶν δὲ ὄντων, τὸ κρύφιον· ἐρυθρῶν δὲ, τὸ πυρῶδες καὶ δραστήριον· συμμίκτων δὲ πρὸς λευκοῦ καὶ μέλανος, τὸ τῇ διαπορθμευτικῇ δυνάμει τῶν ἄκρων συνδετικὸν, καὶ τὰ πρῶτα τοῖς δευτέροις, καὶ τὰ δεύτερα τοῖς πρώτοις, ἐπιστρεπτικῶς ἢ προνοητικῶς συνάπτον.

Ἀλλ' εἰ μὴ τῆς τοῦ λόγου κατεστοχαζόμεθα συμμετρίας, καὶ τὰς κατὰ μέρος τῶν εἰρημένων ζώων ἰδιότητας, καὶ πάσας τὰς σωματικὰς αὐτῶν διαπλάσεις, ἐφηρμόσαμεν ἂν οὐκ ἀπεικότως ταῖς οὐρανίαις δυ-

νάμεσι, κατὰ τὰς ἀνομοίους ὁμοιότητας· τὸ
μὲν θυμοειδὲς αὐτῶν, εἰς τὴν νοερὰν ἀνδρίαν,
ἧς ἐστὶν ἔσχατον ὁ θυμὸς ἀπήχημα· τὴν δὲ
αὖ ἐπιθυμίαν, εἰς τὸν θεῖον ἔρωτα· καὶ συλ-
λήβδην εἰπεῖν, πάσας τὰς τῶν ἀλόγων ζώων
αἰσθήσεις τε καὶ πολυμερείας, εἰς τὰς ἀΰλους
τῶν οὐρανίων οὐσιῶν νοήσεις, καὶ ἑνοειδεῖς δυ-
νάμεις ἀνάγοντες. Ἀρκεῖ δὲ τοῖς ἐχέφρο-
σιν, οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ μιᾶς ἀπεμ-
φαινούσης εἰκόνος ἀνακάθαρσις, εἰς τὴν τῶν
παραπλησίων ὁμοιότροπον διασάφησιν.

Ἐπισκεπτέον δὲ καὶ τὸ ποταμοὺς εἰρῆσθαι,
καὶ τροχούς, καὶ ἅρματα συνημμένα ταῖς
οὐρανίαις οὐσίαις· οἱ μὲν γὰρ ἐμπύριοι πο-
ταμοὶ, σημαίνουσι τοὺς θεαρχικοὺς ὀχετούς,
ἄφθονον αὐταῖς καὶ ἀνέκλειπτον ἐπίρροιαν
χορηγοῦντας, καὶ ζωοποιοῦ θρεπτικοὺς γο-
νιμότητος. Τὰ δὲ ἅρματα, τὴν συζυγι-
κὴν τῶν ὁμοταγῶν κοινωνίαν· οἱ δὲ τροχοί,
πτερωτοὶ μὲν ὄντες, ἐπὶ δὲ τὰ πρόσωθεν ἀνε-

πιστρόφως καὶ ἀκλινῶς πορευόμενοι, τὴν κατ' εὐθεῖαν καὶ ὄρθιον ὁδὸν, τῆς πορευτικῆς αὐτῶν ἐνεργείας δύναμιν, ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀκλινῆ καὶ ἰθύτομον οἶμον ἁπάσης αὐτῶν τῆς νοερᾶς ταξιαρχίας ὑπερκοσμίως ἰθυνομένης.

Ἔστι δὲ καὶ κατ' ἄλλην ἀναγωγὴν ἀνακαθᾶραι τὴν τῶν νοερῶν τάξεων εἰκονογραφίαν· ἐπεκλήθη γὰρ αὐτοῖς, ὥς φησιν ὁ θεολόγος, γὲλ, γέλ. ἐμφαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν φωνὴν, ἀνακυλισμοὺς καὶ ἀνακαλύψεις· οἱ γὰρ ἐμπύριοι καὶ θεοειδεῖς τροχοὶ, τοὺς μὲν ἀνακυλισμοὺς ἔχουσι τῇ περὶ τὸ ταὐτὸν ἀγαθὸν ἀεικινήτῳ κινήσει· τὰς ἀνακαλύψεις δὲ, τῇ τῶν κρυφίων ἐκφαντορείᾳ, καὶ τῇ τῶν περιπεζίων ἀναγωγῇ, καὶ τῇ τῶν ὑψηλῶν ἐλλάμψεων εἰς τὰ ὑφειμένα καταγωγικῇ διαπορθμεύσει.

Λοιπὸς ἡμῖν εἰς διασάφησιν ὁ περὶ τῆς χαρᾶς τῶν οὐρανίων διακοσμήσεων λόγος·

καὶ γὰρ ἄδεκτοι παντελῶς εἰσὶ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς ἐμπαθοῦς ἡδονῆς. συγχαίρειν δὲ θεῷ λέγονται, τῇ τῶν ἀπολωλότων εὑρέσει κατὰ τὴν θεοειδῆ ῥᾳστώνην, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ προνοίᾳ καὶ σωτηρίᾳ τῶν ἐπὶ θεὸν ἐπιστρεφομένων ἀγαθοειδῆ καὶ ἄφθονον εὐφροσύνην, καὶ τὴν εὐπάθειαν ἐκείνην τὴν ἄρρητον, ἧς ἐν μεθέξει πολλάκις γεγόνασι καὶ ἄνδρες ἱεροὶ κατὰ τὰς θεουργοὺς τῶν θείων ἐλλάμψεων ἐπιφοιτήσεις.

Τοσαῦτά μοι περὶ τῶν ἱερῶν ἀναπλάσεων εἰρήσθω, τοῦ μὲν ἀκριβοῦς αὐτῶν ἐκφαντορίας ἀπολειπόμενα, συντελοῦντα δὲ ὡς οἶμαι, πρὸς τὸ μηδὲ ταπεινῶς ἡμᾶς ἐναπομεῖναι ταῖς τυπωτικαῖς φαντασίαις.

Εἰ δὲ καὶ τοῦτο φαίης, ὡς οὐ πάντων ἐξῆς τῶν ἀγγελικῶν ἐν τοῖς λογίοις δυνάμεων, ἢ ἐνεργειῶν, ἢ εἰκόνων ἐποιησάμεθα μνήμην· ἀποκρινούμεθα τἀληθές, ὅτι, τῶν μὲν τὴν ὑπὲρ κόσμον ἐπιστήμην ἠγνοήσαμεν, καὶ μᾶλλον ἐπ᾽ αὐ-

τοῖς ἡμεῖς ἑτέρου τοῦ φωταγωγοῦντος, τοῦ μυοῦντος δεόμεθα. τὰ δὲ ὡς τοῖς εἰρημένοις ὁμοδυνάμα παραλελοίπαμεν, τῆς τε συμμετρίας τοῦ λόγου περινενοηκότες, καὶ τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς κρυφιότητα σιγῇ τιμήσαντες.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, πρὸς Τιμόθεον ἐπίσκοπον, περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας.

Τίς ἡ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας παράδοσις, καὶ τίς ὁ ταύτης σκοπός. κεφ. α.

ΤΩ ΣΥΜΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ Τιμοθέῳ, Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος.

ΤΙ μὲν ἡ καθ' ἡμᾶς ἱεραρχία, παίδων ἱερῶν ἱερώτατε, τῆς ἐνθέου καὶ θείας ἐστὶ καὶ θεουργικῆς ἐπιστήμης, καὶ ἐνεργείας, καὶ τελειώσεως, ἐκ τῶν ὑπερκοσμίων καὶ ἱερωτάτων ἡμᾶς ἀποδεῖξαι λογίων χρή, τοῖς τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας τὴν τελετὴν ἐξ ἱεραρχικῶν μυστηρίων καὶ παραδόσεων τετελεσμένοις. ἀλλ' ὅρα ὅπως οὐκ ἐξορχήσῃ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, εὐλαβηθήσῃ δὲ καὶ τὰ

τοῦ κρυφίου θεοῦ ταῖς νοεραῖς καὶ ἀοράτοις γνώσεσι τιμήσῃς, ἀμέθεκτα μὲν αὐτὰ καὶ ἄχραντα τοῖς ἀτελέστοις διατηρῶν, ἱεροῖς δὲ μόνοις τῶν ἱερῶν μεθ' ἱερᾶς ἐλλάμψεως ἱεροπρεπῶς κοινωνῶν· οὕτω γὰρ ὡς ἡ θεολογία τοῖς θιασώταις ἡμῖν παραδέδωκε· καὶ αὐτὸς Ἰησοῦς ὁ θεαρχικώτατος νοῦς καὶ ὑπερούσιος, ἡ πάσης ἱεραρχίας, ἁγιαστείας τε καὶ θεουργίας ἀρχὴ καὶ οὐσία καὶ θεαρχικωτάτη δύναμις, ταῖς τε μακαρίαις καὶ ἡμῶν κρείττοσιν οὐσίαις, ἐμφανέστερον ἅμα καὶ νοερώτερον ἐλλάμπει, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον αὐτὰς ἀφομοιοῖ κατὰ δύναμιν φῶς, ἡμῶν τε τῷ πρὸς αὐτὸν ἀνατεινομένῳ, καὶ ἡμᾶς ἀνατείνοντι τῶν καλῶν ἔρωτι, συμπτύσσει τὰς πολλὰς ἑτερότητας, καὶ εἰς ἑνοειδῆ καὶ θείαν ἀποτελειώσας ζωὴν, ἕξιν τε καὶ ἐνέργειαν, ἱεροπρεπῆ δωρεῖται τῆς θείας ἱερωσύνης τὴν δύναμιν· ἐξ ἧς ἐπὶ τὴν ἁγίαν ἐρχόμενοι τῆς ἱερατείας ἐνέργειαν, ἐγγύτεροι μὲν αὐτοὶ

γινόμεθα τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς οὐσιῶν τῇ κατὰ δύναμιν ἀφομοιώσει τῆς μονίμου τε καὶ ἀνεξαλλάκτου τῆς αὐτῶν ἱερᾶς ἱδρύσεως, καὶ ταύτῃ πρὸς τὴν μακαρίαν Ἰησοῦ καὶ θεαρχικὴν αἴγλην ἀναβλέψαντες, ὅσα τε ἰδεῖν ἐφικτὸν ἐποπτεύσαντες ἱερῶς, καὶ τῆς τῶν θεαμάτων γνώσεως ἐλλαμφθέντες τὴν μυστικὴν ἐπιστήμην ἀφιερωμένοι καὶ ἀφιερωταί, φωτοειδεῖς καὶ θεουργικοί, τετελεσμένοι καὶ τελεσιουργοὶ γενέσθαι δυνησόμεθα.

Τίς μὲν οὖν ἡ τῶν ἀγγέλων ἐστὶ καὶ ἀρχαγγέλων ἱεραρχία, καὶ τῶν ὑπερκοσμίων ἀρχῶν τε, καὶ ἐξουσιῶν, καὶ δυνάμεων, καὶ κυριοτήτων τε, καὶ θείων θρόνων, ἢ τῶν ὁμοταγῶν τοῖς θρόνοις οὐσιῶν, ἃς ἡ θεολογία προσεχῶς καὶ ἀεὶ περὶ θεόν τε εἶναι καὶ μετὰ θεοῦ παραδίδωσι, χερουβὶμ αὐτὰς ἑβραίων φωνῇ καὶ σεραφὶμ ὀνομάζουσα, ταῖς τῶν διακόσμων αὐτῶν καὶ ἱεραρχιῶν ἁγίαις τάξεσι καὶ διαιρέσεσι περιτυγχάνων, εὑρήσεις ἐν τούτοις ἡμῶν,

οὐκ ἐπαξίως μὲν, ὡς ἐφικτὸν ἐστὶ, καὶ ὡς ἡ θεολογία τῶν ἱερωτάτων γραφῶν ὑφηγήσατο, τὴν κατ' αὐτοὺς ἱεραρχίαν ὑμνηκότων. τοσοῦτον ἐστὶ ὅμως εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ὡς ἐκείνη τε καὶ πᾶσα ἡ νῦν ὑμνουμένη παρ' ἡμῶν ἱεραρχία, μίαν ἔχει καὶ τὴν αὐτὴν διὰ πάσης τῆς ἱεραρχικῆς πραγματείας τὴν δύναμιν, αὐτόν τε τὸν ἱεράρχην, ὡς ἡ κατ' αὐτὸν οὐσία, καὶ ἀναλογία, καὶ τάξις ἔχει τελεσθῆναι κατὰ τὰ θεῖα, καὶ θεωθῆναι, καὶ τοῖς ὑποβεβηκόσι μεταδοῦναι, κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ τῆς ἐγγινομένης αὐτῷ θεόθεν ἱερᾶς θεώσεως. τούς τε ὑποβεβηκότας, ἕπεσθαι μὲν τοῖς κρείττοσιν, ἀνατείνειν δὲ τοὺς ἥττους ἐπὶ τὰ πρόσω. τοὺς δὲ καὶ προϊέναι, καὶ ὡς δυνατὸν ἑτέροις ἡγεῖσθαι, καὶ διὰ ταύτης τῆς ἐνθέου καὶ ἱεραρχικῆς ἁρμονίας, τοῦ ὄντως ὄντος καλοῦ καὶ σοφοῦ καὶ ἀγαθοῦ μετέχειν ἕκαστον ὅση δύναμις.

Ἀλλ' αἱ μὲν ὑπὲρ ἡμᾶς οὐσίαι καὶ τάξεις,

ὧν ἤδη μνήμην ἱερὰν ἐποιησάμην, ἀσώματοί τε εἰσί, καὶ νοητὴ καὶ ὑπερκόσμιός ἐστιν ἡ κατ' αὐτὰς ἱεραρχία· τὴν καθ' ἡμᾶς δὲ, ὁρῶμεν ἀναλόγως ἡμῖν αὐτοῖς, τῇ τῶν αἰσθητῶν συμβόλων ποικιλίᾳ πληθυνομένην, ὑφ' ὧν ἱεραρχικῶς ἐπὶ τὴν ἐνοειδῆ θέωσιν ἐν συμμετρίᾳ τῇ καθ' ἡμᾶς ἀναγόμεθα· θεόν τε καὶ θείαν ἀρετὴν, αἱ μὲν, ὡς νόες, νοοῦσι κατὰ τὸ αὐταῖς θεμιτόν· ἡμεῖς δὲ, αἰσθηταῖς εἰκόσιν ἐπὶ τὰς θείας ὡς δυνατὸν ἀναγόμεθα θεωρίας. ἀληθῶς τε εἰπεῖν, ἓν μέν ἐστιν οὗ πάντες οἱ θεοειδεῖς ἐφίενται, μετέχουσι δὲ οὐχ ἑνιαίως ταὐτοῦ τε καὶ ἑνὸς ὄντος· ἀλλ' ὡς ἑκάστῳ τὰ θεῖα ζυγὰ διανέμει κατ' ἀξίαν τὴν ἀποκλήρωσιν.

Ἀλλά, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἐν τῇ περὶ νοητῶν τε καὶ αἰσθητῶν πραγματείᾳ διεξοδικώτερον εἴρηται· νῦν δὲ τὴν καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίαν, ἀρχήν τε αὐτῆς καὶ οὐσίαν, ὡς οἷόν τε εἰπεῖν πειράσομαι τὴν πασῶν ἱεραρχιῶν ἀρχήν τε καὶ τελείωσιν, Ἰησοῦν ἐπικαλεσάμενος.

Ἐστι μὲν ἱεραρχία πᾶσα κατὰ τὸ σεπτὸν τῆς ἡμετέρας παραδόσεως, ὁ πᾶς τῶν ὑποκειμένων ἱερῶν λόγος, καθολικωτάτη τῆς τῆσδε τυχὸν ἱεραρχίας, ἢ τῆσδε, ἱερῶν συγκεφαλαίωσις. ἡ καθ' ἡμᾶς οὖν ἱεραρχία λέγεται καὶ ἔστιν ἡ περιεκτικὴ τῆς καθ' αὐτὴν ἁπάντων ἱερῶν πραγματεία, καθ' ἣν ὁ θεῖος ἱεράρχης τελούμενος, ἁπάντων ἕξει τῶν καθ' αὐτὸν ἱερωτάτων τὴν μέθεξιν, ὡς ἱεραρχίας ἐπώνυμος. ὡς γὰρ ἱεραρχίαν ὁ φήσας, ἁπάντων ὁμοῦ συλλήβδην ἔφη τὴν τῶν ἱερῶν διακόσμησιν· οὕτως ἱεράρχην ὁ λέγων, δηλοῖ τὸν ἔνθεόν τε καὶ θεῖον ἄνδρα, τὸν πάσης ἱερᾶς ἐπιστήμονα γνώσεως, ἐν ᾧ καὶ καθαρῶς ἡ καθ' αὐτὸν ἱεραρχία πᾶσα τελεῖται καὶ γινώσκεται. Ταύτης ἀρχὴ τῆς ἱεραρχίας, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, ἡ οὐσία τῆς ἀγαθότητος, ἡ μία τῶν ὄντων αἰτία τριάς, ἐξ ἧς καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ εὖ εἶναι τοῖς οὖσι δι' ἀγαθότητα. Ταύτῃ δὲ τῇ πάντων ἐπέκεινα θεαρχικωτάτῃ μακαριό-

τητι, τῇ τελεωτῇ τῇ μονάδι, τῇ ὄντως οὔσῃ κατὰ τό, ἡμῖν μὲν ἀνέφικτον, αὐτῇ δὲ ἐπιστητόν, θέλημα μέν ἐστιν, ἡ λογικὴ σωτηρία καθ᾽ ἡμᾶς τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐσιῶν· ἡ δέ, οὐχ ἑτέρως γενέσθαι δύναται, μὴ θεουμένων τῶν σῳζομένων· ἡ δὲ θέωσίς ἐστιν ἡ πρὸς θεὸν ὡς ἐφικτὸν ἀφομοίωσίς τε καὶ ἕνωσις· ἁπάσης δὲ τοῦτο κοινὸν ἱεραρχίας τὸ πέρας, ἡ πρὸς θεόν τε καὶ τὰ θεῖα προσεχὴς ἀγάπησις, ἐνθέως τε καὶ ἑνιαίως ἱερουργουμένη, καὶ πρό γε τούτου τῶν ἐναντίων ἡ παντελὴς καὶ ἀνεπίστροφος ἀποφοίτησις, ἡ γνῶσις τῶν ὄντων, ᾗ ὄντα ἐστίν· ἡ τῆς ἱερᾶς ἀληθείας ὅρασίς τε καὶ ἐπιστήμη· ἡ τῆς ἑνοειδοῦς τελειώσεως ἔνθεος μέθεξις, αὐτοῦ τοῦ ἑνὸς ὡς ἐφικτόν· ἡ τῆς ἐποψίας ἑστίασις, τρέφουσα νοητῶς καὶ θεοῦσα πάντα τὸν εἰς αὐτὴν ἀνατεινόμενον.

Λέγωμεν τοίνυν, ὡς ἡ θεαρχικὴ μακαριότης, ἡ φύσει θεότης, ἡ ἀρχὴ τῆς θεώσεως, ἐξ ἧς τὸ θεοῦσθαι τοῖς θεουμένοις, ἀγαθότητι θείᾳ,

τὴν ἱεραρχίαν, ἐπὶ σωτηρείᾳ καὶ θεώσει πάν-
των τῶν λογικῶν τε καὶ νοερῶν οὐσιῶν, ἐδω-
ρήσατο. καὶ ταῖς μὲν ὑπερκοσμίοις καὶ μακα-
ρίαις λήξεσιν, ἀϋλωτέραν τε καὶ νοερωτέραν·
οὐ γὰρ ἔξωθεν αὐτὰς ὁ θεὸς ἐπὶ τὰ θεῖα κι-
νεῖ· νοητῶς δὲ καὶ ἔνδοθεν ἐλλαμπομένων αὐ-
τῶν, ἐν αὐγῇ καθαρᾷ καὶ ἀΰλῳ, τὴν θεοτά-
την βούλησιν· ἡμῖν δὲ, ὃ ἐκείναις ἑνιαίως τε
καὶ συνεπτυγμένως δωρητὸν, ἐκ τῶν θεοπαρα-
δότων λογίων, ὡς ἡμῖν ἐφικτὸν, ἐν ποικιλίᾳ
καὶ πλήθει διαιρετῶν συμβόλων δεδώρηται·
οὐσία γὰρ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς ἱεραρχίας ἐστὶ, τὰ
θεοπαράδοτα λόγια· σεπτότατα δὲ λόγια
ταῦτα φαμὲν, ὅσα πρὸς τῶν ἐνθέων ἡμῶν
ἱεροτελεστῶν ἐν ἁγιογράφοις ἡμῖν καὶ θεολο-
γικαῖς δεδώρηται δέλτοις· καὶ μὴν ὅσα πρὸς
τῶν αὐτῶν ἱερῶν ἀνδρῶν ἀϋλωτέρᾳ μυήσει, καὶ
γείτονί πως ἤδη τῆς οὐρανίας ἱεραρχίας, ἐκ
νοὸς εἰς νοῦν διὰ μέσου λόγου, σωματικοῦ
μὲν, ἀϋλωτέρου δὲ ὅμως, γραφῆς ἐκτὸς, οἱ

καθηγεμόνες ἡμῶν ἐμυήθησαν, οὐδὲ ταῦτα τῶν ἐνθέων ἱεραρχῶν, ἐς τὸ τῆς ἱερουργίας κοινὸν ἀπαρακαλύπτοις νοήσεσιν, ἀλλ' ἐν συμβόλοις ἱεροῖς παραδεδωκότων· ἔστι γὰρ οὐ πᾶς ἱερὸς, οὐδὲ πάντων, ὡς τὰ λόγιά φησιν, ἡ γνῶσις.

Ἀναγκαίως οὖν οἱ πρῶτοι τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας καθηγεμόνες, ἐκ τῆς ὑπερουσίου θεαρχίας, αὐτοί τε ἀναπλησθέντες τοῦ ἱεροῦ δώρου, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς αὐτὸ προαγαγεῖν ὑπὸ τῆς θεαρχικῆς ἀγαθότητος ἀπεσταλμένοι, καὶ αὐτοὶ δὲ ἀφθόνως ἐρῶντες, ὡς θεῖοι τῆς τῶν μετ' αὐτοὺς ἀναγωγῆς καὶ θεώσεως, αἰσθηταῖς εἰκόσι τὰ ὑπερουράνια, καὶ ποικιλίᾳ, καὶ πλήθει τὸ συνεπτυγμένον, καὶ ἐν ἀνθρωπίνοις τε τὰ θεῖα, καὶ ἐνύλοις τὰ ἄϋλα, καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς τὰ ὑπερούσια, ταῖς ἐγγράφοις τε αὐτῶν καὶ ἀγράφοις μυήσεσι, κατὰ τοὺς ἱεροὺς ἡμῖν ἔδοσαν θεσμούς· οὐ τῶν ἀνιέρων ἕνεκα μόνον, οἷς οὐδὲ τῶν συμβόλων ἅπτεσθαι θεμιτόν· ἀλλ' ὅτι καὶ συμβολική τίς ἐστιν, ὅπερ ἔφην,

ἀναλόγως ἡμῖν αὐτοῖς ἡ καθ' ἡμᾶς ἱεραρχία, δεομένη τῶν αἰσθητῶν εἰς τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὰ νοητὰ θειοτέραν ἡμῶν ἀναγωγήν· ἀνακεκαλυμμένοι γε ὅμως εἰσὶν οἱ τῶν συμβόλων λόγοι, τοῖς θείοις ἱεροτελεσταῖς, οὓς οὐ θεμιτὸν ἐξάγειν εἰς τοὺς ἔτι τελειουμένους, εἰδότας ὡς οἱ τῶν ἱερῶν θεοπαραδότως νομοθέται, ταῖς τῶν διακόσμων εὐσταθέσι καὶ ἀσυμφύρτοις τάξεσι, καὶ ταῖς τοῦ ἑκάστου κατ' ἀξίαν προσήκοντος ἀναλόγοις καὶ ἱεραῖς ἀπονεμήσεσι, τὴν ἱεραρχίαν διετάξαντο· διὸ καὶ ταῖς σαῖς ἱεραῖς ὁμολογίαις πεισθείς· ἀναμνῆσαι γὰρ αὐτῶν, εὐαγές· ὡς ἁπάσης μὲν ὑπερκειμένης ἱεραρχικῆς ἱερολογίας· οὐ μεταδώσεις ἑτέρῳ παρὰ τοὺς ὁμοταγεῖς σοι θεοειδεῖς ἱεροτελεστάς, αὐτούς τε πείσεις ὁμολογῆσαι κατὰ θεσμὸν ἱεραρχικόν, καθαρῶν μὲν καθαρῶς ἐφάπτεσθαι, κοινωνεῖν δὲ μόνοις τῶν θεουργικῶν τοῖς θείοις, καὶ τῶν τελείων τελειωτικοῖς, ἁγίοις τε τῶν παναγεστάτων, ἀλ-

λων τε ἱεραρχικῶν σοι καὶ τούτου μεταδέδωκα τοῦ ἐνθέου δώρου.

Περὶ τῶν ἐν τῷ φωτίσματι τελουμένων. κεφ. β.

Εἴρηται τοίνυν ἡμῖν ἱερῶς, ὡς οὗτός ἐστι τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας σκοπός, ἡ πρὸς θεὸν ἡμῶν ὡς ἐφικτὸν ἀφομοίωσίς τε καὶ ἕνωσις· ταύτης δὲ ὡς τὰ θεῖα διδάσκει λόγια, ταῖς τῶν σεβασμιωτάτων ἐντολῶν ἀγαπήσεσι καὶ ἱερουργίαις μόνως τευξόμεθα· Τηρήσει γάρ φησιν, ὁ ἀγαπῶν με, τὸν λόγον μου, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. Τίς οὖν ἐστιν ἀρχὴ τῆς τῶν σεπτοτάτων ἱερουργίας ἐντολῶν· ἡ πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ἱερολογιῶν καὶ ἱερουργιῶν ὑποδοχὴν ἐπιτηδειότητα, μορφοῦσα τὰς ψυχικὰς ἡμῶν ἕξεις· ἡ πρὸς τὴν τῆς ὑπερουρανίας

λήξεως ἀναγωγὴν ἡμῶν, ὁδοποίησις· ἡ τῆς ἱερᾶς καὶ θεοπάτης ἡμῶν ἀναγεννήσεως, παράδοσις· ὡς γὰρ ὁ κλεινὸς ἡμῶν ἔφη καθηγεμών, ἡ κατὰ νοῦν μὲν ἐπὶ τὰ θεῖα πρωτίστη κίνησις, ἡ ἀγάπησίς ἐστι τοῦ θεοῦ· τῆς δὲ ἱερᾶς ἀγαπήσεως ἡ πρὸς τὴν ἱερουργίαν τῶν θείων ἐντολῶν ἀρχικωτάτη πρόοδος, ἡ τοῦ εἶναι θείως ἡμᾶς ἀρρητοτάτη δημιουργία· εἰ γὰρ τὸ εἶναι θείως ἐστὶν ἡ θεία γέννησις, οὐ μή ποτέ τι γνοίη τῶν θεοπαραδότων, οὔτε μὴν ἐνεργήσειεν ὁ μηδὲ τὸ ὑπάρχειν ἐνθέως ἐσχηκώς· ἢ οὐχὶ καὶ ἡμῖν, ἀνθρωπίνως φαμὲν, ὑπάρξαι δεῖ πρῶτον, εἶτα ἐνεργῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς, ὡς τοῦ μηδαμῶς ὄντος, οὐδὲ κίνησιν, ἀλλ' οὐδὲ ὕπαρξιν ἔχοντος, τοῦ δέ πως ὄντος, ἐκεῖνα μόνον ἐνεργοῦντος ἢ πάσχοντος ἐν οἷς εἶναι πέφυκεν; ἀλλά, τοῦτο μὲν ὡς οἶμαι, σαφές· ἑξῆς δὲ τὰ θεῖα τῆς θεογενεσίας ἐποπτεύσωμεν σύμβολα· καί μοι μηδεὶς ἀτέλεστος ἐπὶ τὴν θέαν ἴτω· καὶ γὰρ οὐδὲ

ταῖς

ταῖς ἡλιοτεύκτοις αὐγαῖς ἐν ἀσθενέσι κόραις ἀντωπεῖν ἀκίνδυνον· οὐδὲ τοῖς ὑπὲρ ἡμᾶς ἐγχειρεῖν, ἀβλαβές, εἴπερ ἀληθὴς ἡ κατὰ τὸν νόμον ἱεραρχία, τὸν μὲν Ὀζίαν, ὅτι τοῖς ἱεροῖς ἐνεχείρησεν, ἀποστρεφομένη· τὸν Κορὲ δέ, ὅτι τοῖς ὑπὲρ αὐτὸν ἱεροῖς· τὸν δὲ Ναδὰβ καὶ Ἀβιοὺδ, ὅτι τοῖς οἰκείοις ἀνιέρως ἀπεχρήσαντο.

Μυστήριον φωτίσματος.

ΟΜΕΝ ἱεράρχης ἑκάστοτε τῇ πρὸς θεὸν ἀφομοιώσει ἅπαντας ἀνθρώπους θέλων σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, διακηρύττει πᾶσι τὰ ὄντως εὐαγγέλια, θεὸν ἵλεω τοῖς ἐπὶ γῆς ἐξ οἰκείας ἔντε καὶ φυσικῆς ἀγαθότητος αὐτὸν ὡς ἡμᾶς εὐτόνως ἀφικέσθαι διὰ φιλανθρωπίαν ἀξιώσαντα, καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν ἑνώσει δίκην πυρὸς ἀφομοιῶσαι τὰ ἑνωθέντα, κατὰ τὴν αὐτῶν πρὸς θέωσιν ἐπιτηδειότητα· Ὅσοι γὰρ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν

τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν.

Ὁ τούτων ἀγαπήσας τὴν ὄντως ὑπερκοσμίαν τῆς ἱερᾶς μετουσίαν, ἐλθὼν ἐπί τινα τῶν μεμυημένων, πείθει μὲν αὐτὸν, ἡγήσασθαι αὐτοῦ τῆς ἐπὶ τὸν ἱεράρχην ὁδοῦ· αὐτὸς δὲ ὁλικῶς ἐπακολουθήσειν ἐπαγγέλλεται τοῖς παραδοθησομένοις, καὶ ἀξιοῖ τῆς τε προσαγωγῆς αὐτοῦ, καὶ συμπάσης τῆς ἐπὶ τὸ ἑξῆς ζωῆς τὴν ἐπιστασίαν ἀναδέξασθαι. Τὸν δὲ, τῆς μὲν ἐκείνου σωτηρίας ἱερῶς ἐρῶντα, πρὸς δὲ τὸ τοῦ πράγματος ὕψος ἀντιμετροῦντα τὸ ἀνθρώπινον, φρίκη μὲν ἄφνω καὶ ἀμηχανία περιΐσταται· τελευτῶν δὲ ὅμως, ποιήσειν τὸ αἰτηθὲν ἀγαθοειδῶς ὡμολόγησε, καὶ παραλαβὼν αὐτὸν ἄγει πρὸς τὸν τῆς ἱεραρχίας ἐπώνυμον.

Ὁ δὲ μετ' εὐφροσύνης, ὡς τὸ ἐπ' ὤμων πρόβατον εἰσδεξάμενος τοῖν ἀνδροῖν,

ἐστέφθη πρῶτα καὶ ὑμνεῖ διὰ νοερᾶς εὐχαριστίας, καὶ σωματοειδοῦς προσκυνήσεως τὴν μίαν ἀγαθοεργέτιν ἀρχήν, ὑφ᾽ ἧς τὰ καλούμενα καλεῖται, καὶ τὰ σωζόμενα σώζεται.

Εἶτα πᾶσαν ἱερὰν διακόσμησιν, ἐπὶ συνεργίᾳ μὲν καὶ συνεορτάσει τῆς τἀνδρὸς σωτηρίας, εὐχαριστίᾳ δὲ τῆς θείας ἀγαθότητος, εἰς τὸν ἱερὸν χῶρον συναγαγὼν, ἐν ἀρχῇ μὲν, ὕμνον τινὰ τοῖς λογίοις ἐγκείμενον ἅμα πᾶσι τοῖς τῆς ἐκκλησίας πληρώμασιν ἱερολογεῖ· καὶ μετὰ τοῦτο τὴν ἱερὰν ἀσπασάμενος τράπεζαν, πρὸς τὸν ἄνδρα παρόντα πρόσεισι, καὶ πυνθάνεται παρ᾽ αὐτοῦ τί βουλόμενος ἥκει.

Τοῦ δὲ θεοφιλῶς αἰτιασαμένου κατὰ τὴν τοῦ ἀναδόχου παράδοσιν, τὴν ἀθεότητα, τὴν ἀγνωσίαν τοῦ ὄντως καλοῦ, τὴν τῆς ἐνθέου ζωῆς ἀνενεργησίαν· ἀξιοῦντός τε διὰ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ μεσιτείας, θεοῦ καὶ τῶν θείων τυχεῖν, μαρτύρεται μὲν αὐτῷ τὴν ὀφειλομένην

ὁλικὴν γενέσθαι προσέλευσιν, ὡς παντελείῳ καὶ ἀμώμῳ ὄντι θεῷ, καὶ τὴν ἔνθεον αὐτῷ πολιτείαν ὑφηγησάμενος, καὶ προσερωτήσας εἰ οὕτω πολιτεύσαιτο, μετὰ τὴν ὁμολογίαν, ἐπιτίθησιν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὴν χεῖρα, καὶ σφραγισάμενος, ἀπογράψασθαι κελεύει τοῖς ἱερεῦσι τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἀνάδοχον.

Τῶν δὲ ἀπογραψαμένων, εὐχὴν ἱερὰν ποιεῖται, καὶ ταύτην ἁπάσης αὐτῷ τῆς ἐκκλησίας συμπληρωσάσης, ὑπολύει μὲν αὐτὸν, καὶ ἀπαμφιέννυσι διὰ τῶν λειτουργῶν· εἶτα στήσας ἐπὶ δυσμαῖς προσέχοντα, καὶ τὰς χεῖρας ἀπωθοῦντα, πρὸς τὴν αὐτὴν ἀπεστραμμένας χώραν, ἐμφυσῆσαι μὲν αὐτῷ τρὶς διακελεύεται τῷ σατανᾷ, καὶ προσέτι τὰ τῆς ἀποταγῆς ὁμολογῆσαι· καὶ τρὶς αὐτῷ τὴν ἀποταγὴν μαρτυρόμενος, ὁμολογήσαντα τρὶς τοῦτο, μετάγει πρὸς ἕω, καὶ πρὸς οὐρανὸν ἀναβλέψαντα, καὶ

τὰς χεῖρας ἀνατείνουσα, κελεύει συντάξασθαι τῷ χριστῷ, καὶ πάσαις ταῖς θεοπαραδότοις ἱερολογίαις.

Τοῦ δὲ καὶ τοῦτο πεποιηκότος, μαρτύρεται πάλιν αὐτῷ τρεῖς τὴν ὁμολογίαν· καὶ πάλιν αὐτοῦ τρεῖς ὁμολογήσαντος, ἐπευξάμενος εὐλογεῖ καὶ χειροθετεῖ. καὶ τελείως ἀπαμφιεσάντων αὐτὸν τῶν λειτουργῶν, κομίζουσι μὲν οἱ ἱερεῖς τὸ τῆς χρίσεως ἅγιον ἔλαιον· ὁ δὲ, τῆς χρίσεως διὰ τοῦ σφραγίσαι τρεῖς ἀπαρξάμενος, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι τὸν ἄνδρα χρῖσαι πανσώμως παραδοὺς, αὐτὸς ἐπὶ τὴν μητέρα τῆς υἱοθεσίας ἔρχεται· καὶ τὸ ταύτης ὕδωρ ταῖς ἱεραῖς ἐπικλήσεσι καθαγιάσας, καὶ τρισὶ τοῦ παναγεστάτου μύρου σταυροειδέσι χύσεσι τελειώσας αὐτὸ, καὶ ταῖς τοῦ μύρου πανιέροις ἐπιβολαῖς ἰσαρίθμως τὸ ἱερὸν τῆς τῶν θεολήπτων προφητῶν ἐπιπνοίας μελῴδημα συνεπιφθεγξάμενος, κελεύει τὸν

ἄνδρα περισχοινισθῆναι, καί τινος ἱερέως ἐκ τῆς ἀπογραφῆς αὐτόν τε καὶ τὸν ἀνάδοχον ἀνακηρύξαντος, ὁ μὲν ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἄγεται, πρὸς τὴν τοῦ ἱεράρχου χεῖρα πρὸς αὐτὸν χειραγωγούμενος· ὁ δὲ ἱεράρχης ἄνωθεν ἑστηκώς, ἀναβοησάντων πάλιν ἐπὶ τοῦ ἱεράρχου κατὰ τὸ ὕδωρ τὸ ὄνομα τοῦ τελουμένου, τῶν ἱερέων, τρὶς μὲν αὐτὸν ὁ ἱεράρχης βαπτίζει, ταῖς τρισὶ τοῦ τελουμένου καταδύσεσι καὶ ἀναδύσεσι τὴν τρισσὴν τῆς θείας μακαριότητος ἐπιβοήσας ὑπόστασιν.

Παραλαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ ἱερεῖς, ἐγχειρίζουσι τῷ τῆς προσαγωγῆς ἀναδόχῳ τε καὶ ἡγεμόνι· καὶ σὺν αὐτῷ περιβαλόντες ἐσθῆτα τῷ τελουμένῳ κατάλληλον, ἐπὶ τὸν ἱεράρχην αὖθις ἀπάγουσιν. ὁ δὲ τῷ θεουργικωτάτῳ μύρῳ τὸν ἄνδρα σφραγισάμενος, μέτοχον ἀποφαίνει λοιπὸν τῆς ἱεροτελεστικωτάτης εὐχαριστίας.

Ταῦτα δὲ τελέσας, ἀπὸ τῆς ἐπὶ τὰ δεύτερα προόδου, πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν πρώτων ἀνατείνεται θεωρίαν, ὡς κατὰ μηδένα καιρὸν ἢ τρόπον, ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ παρὰ τὰ οἰκεῖα τρεπόμενος, ἀλλ' ἀπὸ θείων εἰς θεῖα προσεχῶς καὶ ἀεὶ τῷ θεαρχικῷ πνεύματι μεταπλαττόμενος.

ΘΕΩΡΙΑ.

ΑΥΤΗ μὲν οὖν, ὡς ἐν συμβόλοις, ἡ τῆς ἱερᾶς τελετὴ θεογενεσίας, οὐδὲν ἀπρεπὲς ἢ ἀνίερον, οὐδὲ τῶν αἰσθητῶν ἔχουσα εἰκόνων, ἀλλ' ἀξιοθέου θεωρίας αἰνίγματα φυσικοῖς καὶ ἀνθρωποπρεπέσιν ἐσόπτροις εἰκονιζόμενα· τί γὰρ ἂν φανείη διαμαρτάνουσα, καὶ τοῦ θειοτέρου λόγου τῶν τελουμένων σεσιγημένου, πειθοῖ καὶ θεορρημοσύνῃ, τὴν τῶν προσιόντων εὐζωΐαν ἱερῶς διαπραγματευομένη, καὶ τὴν ἁπάσης ὁμοῦ κακίας διὰ τῆς ἐναρέτου καὶ θείας ζωῆς ἀποκάθαρσιν, τῇ

δι' ὕδατος φυσικῇ καθάρσει, σωματικώτερον αὐτῷ διαγγέλλουσα. αὕτη δ' οὖν, εἰ καὶ μηδὲν τι θειότερον εἶχεν ἡ τῶν τελουμένων συμβολικὴ παράδοσις, οὐκ ἀνίερος ἦν, ὡς οἶμαι, διδασκαλίαν μὲν εὐθέτου ζωῆς εἰσηγουμένη, τὴν παντελῆ δὲ τῆς ἐν κακίᾳ πολιτείας ἀποκάθαρσιν, ὁλικῶς τῷ σώματι καθαιρομένῳ φυσικῶς δι' ὕδατος αἰνιττομένη.

Ἀλλ' ἔστω μὲν αὕτη τοῖς ἀτελέσιν εἰσαγωγικὴ ψυχαγωγία, τά τε ἱεραρχικὰ καὶ ἑνοειδῆ τῆς πληθύος ὡς θέμις ἀποδιαστέλλουσα, καὶ συμμετροῦσα ταῖς κατὰ μέρος τάξεσι τὴν ἐναρμόνιον ἀναγωγήν· ἡμεῖς δὲ ἀναβάσεσιν ἱεραῖς, ἐπὶ τὰς τῶν τελουμένων ἀρχὰς ἀναβλέψαντες, καὶ ταύτας ἱερῶς μυηθέντες, ἐπιγνωσόμεθα τίνων εἰσὶ χαρακτήρων τὰ ἐκτυπώματα, καὶ τίνων ἀφανῶν αἱ εἰκόνες· ἔστι γὰρ ὡς ἐν τῇ περὶ νοητῶν τε καὶ αἰσθητῶν πραγματείᾳ

σαφῶς διηγόρευται, τὰ μὲν αἰσθητῶς ἱερὰ, τῶν νοητῶν ἀπεικονίσματα, καὶ ἐπ' αὐτὰ χειραγωγία καὶ ὁδός· τὰ δὲ νοητὰ, τῆς κατ' αἴσθησιν ἱεραρχικῆς ἀρχὴ καὶ ἐπιστήμη.

Λέγομεν τοίνυν ὡς ἔστιν ἡ τῆς θείας μακαριότητος ἀγαθότης, ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσα τὰς τοῦ οἰκείου φωτὸς ἀγαθοεργέτιδας ἀκτῖνας, ἐπὶ πάσας ἀφθόνως ἁπλοῦσα τὰς νοερὰς ὄψεις. εἴτ' οὖν ἀποσταίη τοῦ νοητοῦ φωτὸς, ἡ τῶν νοερῶν αὐθαίρετος αὐτεξουσιότης, κακίας ἔρωτι συμμύσασα τὰς φυσικῶς ἐνεσπαρμένας αὐτῇ πρὸς τὸ φωτίζεσθαι δυνάμεις, ἀπήρηται τοῦ παρόντος αὐτῇ φωτὸς οὐκ ἀποστάντος, ἀλλ' ἐπιλάμποντος αὐτῇ μυωπαζούσῃ, καὶ ἀποστρεφομένῃ προστρέχοντος ἀγαθοειδῶς· εἴτε τοῦ μετρίως αὐτῇ δοθέντος ὅρου τοὺς ὅρους ὑπερπηδήσοι, καὶ πρὸς τὰς ὑπὲρ τὴν κατ' αὐτὴν ὄψιν αὐγὰς αὐτωπῆσαι τολμηρῶς ἐπιχειρήσοι, τὸ μὲν

φῶς ἐνεργήσῃ παρὰ τὰ φωτὸς οὐδέν. αὐτὴ δὲ τοῖς τελείοις ἁπλῶς ἐπιβάλλουσα, τῶν μὲν δυσοικείων οὐκ ἂν ἐφίκοιτο, τοῦ μετείου δ' ἀκόσμως ὑπερφερνοῦσα δι' ἑαυτὴν ἀπολεύξεται· πλὴν ὅπερ ἔφην, ἀγαθουργικῶς ἀεὶ ταῖς νοεραῖς ὄψεσι τὸ θεῖον ἥπλωται φῶς· ἔνεστί τε αὐταῖς ἀντιλαβέσθαι παρόντος αὐτοῦ, καὶ ἀεὶ πρὸς θεοπρεπῆ τῶν οἰκείων μετάδοσιν ὄντος ἑτοιμοτάτου. πρὸς ταύτην ὁ θεῖος ἱεράρχης ἀπολυποῦται τὴν μίμησιν, τὰς φωτοειδεῖς αὐτοῦ τῆς ἐνθέου διδασκαλίας αὐγὰς ἀφθόνως ἐπὶ πάντας ἁπλῶν, καὶ τὸν προσιόντα φωτίσαι θεομιμήτως ἑτοιμότατος ὢν, οὐ φθόνῳ, οὐδὲ ἀνιέρῳ τῆς προτέρας ἀποστασίας, ἢ ἀμετρίας μῆνιδι χρώμενος, ἀλλ' ἐνθέως ἀεὶ τοῖς προσιοῦσι ταῖς αὐτοῦ φωταγωγίαις ἱεραρχικῶς ἐλλάμπων ἐν εὐκοσμίᾳ καὶ τάξει καὶ ἀναλογίᾳ τῆς ἑκάστου πρὸς τὰ ἱερὰ συμμετρίας.

Ἀλλ᾽ ἐπείπερ εὐταξίας ἐστὶν ἀρχὴ τὸ θεῖον ἱερᾶς, καθ᾽ ἣν ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες οἱ ἱεροὶ νόες, ὁ παρὰ τὸ οἰκεῖον τῆς φύσεως ὁρατὸν ἀνατρέχων, ἐν ἀρχῇ μὲν ὅστις ποτέ ἐστιν, αὐτὸς ὄψεται, καὶ τοῦτο λήψεται πρῶτον ἐκ τῆς παρὰ τὸ φῶς ἀνανεύσεως ἱερὸν δῶρον· ὁ δὲ τὰ οἰκεῖα καλῶς ἀπαρεσπαθέσιν ὀφθαλμοῖς ἐπισκοπήσας, τὴν ἀλαμπῆ μὲν ἀποφοιτήσει τῆς ἀγνωσίας μυχῶν· τῆς θεοῦ δὲ τελεωτάτης ἑνώσεως καὶ μεθέξεως ἀτελὴς ὤν, αὐτὸς οὐκ αὐτόθεν ἐπιθυμήσει· κατὰ βραχὺ δὲ διὰ τῶν αὐτοῦ πρώτων ἐπὶ τὰ ἔτι πρότερα, καὶ δι᾽ ἐκείνων ἐπὶ τὰ πρώτιστα· καὶ τελειωθείς, ἐπὶ τὴν ἀκρότητα τὴν θεαρχικήν, ἐν τάξει καὶ ἱερῶς ἀναχθήσεται· ταύτης ἐστὶ τῆς εὐκόσμου καὶ ἱερᾶς τάξεως εἰκών, ἡ τοῦ προσιόντος αἰδώς, καὶ τὴν καθ᾽ ἑαυτὸν ἐπιγνωμοσύνη, τῆς ἐπὶ τὴν ἱεράρχην ὁδοῦ, τὸν ἀνάδοχον ἔχουσα καθηγεμόνα.

Τὸν δὴ οὕτως ἀναγόμενον ἡ θεία μακαριότης εἰς τὴν ἑαυτῆς μετουσίαν εἰσδέχεται, καὶ τοῦ οἰκείου φωτός, ὥσπερ τινὸς αὐτῷ σημείου μεταδίδωσιν, ἔνθεον ἀποτελοῦσα καὶ κοινωνὸν τῆς τῶν ἐνθέων ἀποκληρώσεως καὶ ἱερᾶς κατατάξεως· ὧν ἐστὶ σύμβολον ἱερόν, ἡ τοῦ ἱεράρχου τῷ προσιόντι δωρουμένη σφραγίς, καὶ τῶν ἱερέων ἡ σωτηριώδης ἀπογραφή, τοῖς σωζομένοις αὐτὸν ἐγκαταλέγουσα, καὶ μνημοσύνοις ἱεροῖς ἀνατιθεῖσα πρὸς αὐτῷ καὶ τὸν ἀνάδοχον, ὡς τὸν ζωοποιοῦ πρὸς ἀλήθειαν πορείας, τὸν μέν, ἐραστὴν ἀληθῆ καὶ συνοπαδὸν ἡγεμόνος ἐνθέου· τὸν δέ, ἀπλανῆ τῶν θεοπαραδότοις ἡγήσεσι τοῦ ἑπομένου χειραγωγόν. ἀλλ' οὐκ ἔνεστι τῶν ἄκρως ἐναντίων ἅμα μετέχειν, οὐδὲ τὸν κοινωνίαν τινὰ πρὸς τὸ ἓν ἐσχηκότα, μεριστὰς ἔχειν ζωάς, εἰ τῆς τοῦ ἑνὸς ἀντέχεται βεβαίας μεθέξεως· ἀλλ' ἄσχετον εἶναι χρὴ καὶ ἀκατάτακτον ἐν πάσαις ταῖς

τοῦ ἑνοειδοῦς διαιρέσεσιν. ὥσπερ ἡ τῶν συμβόλων παράδοσις ἱερῶς αἰνιττομένη, τὸν προσιόντα τῆς οἷον προτέρας ζωῆς ἀπεκδύσασα, καὶ μέχρι τῶν κατ' ἐκείνην ἐσχάτων σχέσεων ἀπολύσασα, γυμνὸν καὶ ἀνυπόδετον ἵστησι, πρὸς δυσμὰς ἀφορῶντα, καὶ τῇ τῶν χειρῶν ἀπώσει, τὰς τῆς ἀλαμποῦς κακίας ἀναινόμενον κοινωνίας, καὶ τὴν ἐγγενομένην αὐτῷ τῆς ἀνομοιότητος ἕξιν, ὥσπερ ἐκπνέοντα, καὶ τὰς ὁλικὰς ὁμολογήσαντα, πρὸς τὸ τοῦ θεοειδοῦς ἐναντίον, ἀποταγάς.

Οὕτω παντελῶς ἄσχετον αὐτὸν καὶ ἀκοινώνητον γεγονότα, πρὸς ἕω μετάγει τῆς ἐν τῷ θείῳ φωτὶ στάσιν τε καὶ ἀνάνευσιν ἔσεσθαι καθαρῶς ἐν τῇ παντελεῖ τῆς κακίας ἀποφοιτήσει διαγγέλλουσα, καὶ τὰς ἱερὰς αὐτοῦ τῆς πρὸς τὸ ἓν ὁλικῆς συννεύσεως ὁμολογίας, ἑνοειδοῦς γενομένου φιλαλήθως ἀποδεχομένη. ἀλλ' ἔστι που δῆλον ὡς

οἶμαι, τοῖς τῶν ἱεραρχικῶν ἐπιστήμοσιν, ὅτι ταῖς διηνεκέσιν ἐν συντονίᾳ πρὸς ἓν ἀνατάσεσι, καὶ ταῖς τῶν ἐναντίων ὁλικαῖς νεκρώσεσι καὶ ἀνυπαρξίαις, τὸ ἀνομοίωτον ἴσχει τὰ νοερὰ τῆς θεοειδοῦς ἕξεως· οὐ γὰρ ἀναχωρῆσαι χρὴ μόνον ἀπὸ κακίας ἁπάσης, ἀλλὰ καὶ ἀρρενωπῶς ἀμάλθακτον εἶναι καὶ ἀφόβητον ἀεὶ πρὸς τὴν ἐπ᾽ αὐτὴν ὀλέθριον ὕφεσιν: οὐδὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς ἀληθείας ἔρωτος ἂν καταλῆξαι ποτὲ γενέσθαι, προσεχῶς δὲ καὶ αἰωνίως ἐπ᾽ αὐτὴν ὅσῃ δύναμις ἀνατείνεσθαι, τὴν ἐπὶ τὰ τελειότερα τῆς θεαρχίας ἀναγωγὴν ἱερῶς ἀεὶ διαπραγματευόμενον.

Ὁρᾷς δὲ τὰς τούτων ἀκριβεῖς εἰκόνας ἐν τοῖς ἱεραρχικῶς τελουμένοις· ὁ μὲν γὰρ θεοειδὴς ἱεράρχης, ἀπάρχεται τῆς ἱερᾶς ἀλοιφῆς· οἱ δὲ ἱερεῖς ὑπ᾽ αὐτῷ τελοῦσι τὴν τῆς χρίσεως ἱερουργίαν, ἐπὶ τοὺς ἱεροὺς ἐν τύπῳ τὸν τελούμενον ἀγῶνας ἐκκα-

λούμενοι, καθ᾽ οὓς ὑπ᾽ ἀθλοθέτῃ Χριστῷ γινόμενος, ἐπειδὴ ὡς θεὸς ἔστι τῆς ἀθλοθεσίας δημιουργός· ὡς σοφὸς δὲ τοὺς νόμους αὐτῆς τέθεικεν· εἰργάσατο δὲ ὡς καλὸς εὐπρεπῆ τοῖς νικῶσι τὰ ἔπαθλα· καὶ τὸ ἔτι θειότερον, ἐπείπερ ὡς ἀγαθὸς ἐν τοῖς ἀθληταῖς ἐγεγόνει μετ᾽ αὐτῶν ἱερῶς, ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ἐλευθερίας καὶ νίκης, πρὸς τὸ τοῦ θανάτου καὶ τῆς φθορᾶς ἀγωνιζόμενος κράτος, τοῖς μὲν ἀγῶσιν ὡς θείοις ὁ τελούμενος ἐπιβήσεται χαίρων· ἐμμενεῖ δὲ ταῖς τοῦ σοφοῦ νομοθεσίαις, καὶ κατ᾽ αὐτὰς ἀπαραβάτως ἀγωνιεῖται πρὸς τὴν τῶν καλῶν ἐπάθλων ἐλπίδα βεβαίως ἔχων ὑπ᾽ ἀγαθῷ τῆς ἀθλοθεσίας κυρίῳ τε ἡγεμόνι ταττόμενος· ἐπιβὰς δὲ τοῖς θείοις ἴχνεσι τοῦ ἀθλητῶν πρώτου δι᾽ ἀγαθότητα ταῖς θεομιμήτοις ἀθλήσεσι, τὰς πρὸς θέωσιν ἐναντίας αὐτῷ καταπαλαίσας ἐνεργείας τε καὶ ὑπάρξεις, συναποθνήσκει Χριστῷ μυστικῶς εἰπεῖν,

τῇ ἀμυδρίᾳ, κατὰ τὸ βάπτισμα.

Καί μοι συνετῶς ἐννόει τὰ ἱερὰ μεθ' ὅσης οἰκειότητος ἔχει τὰ σύμβολα· καὶ γὰρ ἐπειδὴ θάνατός ἐστιν ἐφ' ἡμῶν, οὐ τῆς οὐσίας ἀνυπαρξία, κατὰ τὸ δόξαν ἑτέροις, ἀλλ' ἡ τῶν ἡνωμένων διάκρισις, εἰς τὸ ἡμῖν ἀφανὲς ἄγουσα, τὴν ψυχὴν μὲν, ὡς ἐν στερήσει σώματος ἀειδῆ γιγνομένην· τὸ σῶμα δὲ, ὡς ἐν γῇ καλυπτόμενον, καθ' ἑτέραν τινὰ τῶν σωματοειδῶν ἀλλοιώσεων, ἐκ τοῦ κατ' ἄνθρωπον ἰδέας ἀφανιζόμενον, οἰκείως ἡ δι' ὕδατος ὁλικὴ κάλυψις εἰς τὴν τοῦ θανάτου καὶ τοῦ τῆς ταφῆς ἀειδοῦς εἰκόνα παρείληπται.

Τὸν οὖν ἱερῶς βαπτιζόμενον ἡ συμβολικὴ διδασκαλία μυσταγωγεῖ ταῖς ἐν τῷ ὕδατι τρισὶ καταδύσεσι τὸν θεαρχικὸν τὸν τριημερονύκτου ταφῆς Ἰησοῦ τοῦ ζωοδότου μιμεῖσθαι θάνατον, ὡς ἐφικτὸν ἀνδράσι τὸ θεομίμητον, ἐν ᾧ κατὰ τὴν τοῦ λογίου μυστηριώδη καὶ κρυφίαν παράδοσιν, οὐδὲν εὕρηκεν ὁ

τοῦ

τοῦ κόσμου ἄρχων.

Ἑξῆς δὲ φωτοειδεῖς ἐσθῆτας ἐπιβάλλουσι τῷ τελουμένῳ· τῇ γὰρ ἀνδρικῇ καὶ θεοειδεῖ τῶν ἐναντίων ἀπαθείᾳ, καὶ τῇ πρὸς τὸ ἓν ἐν συντονίᾳ συννεύσει τὸ ἄκοσμον κοσμεῖται, καὶ τὸ ἀνείδεον εἰδοποιεῖται τῇ φωτοειδεῖ καθόλου ζωῇ λαμπρυνόμενον.

Ἡ δὲ τοῦ μύρου τελειωτικὴ χρίσις, εὐώδη ποιεῖ τὸν τετελεσμένον· ἡ γὰρ ἱερὰ τῆς θεογενεσίας τελείωσις, ἑνοῖ τὰ τελεσθέντα τῷ θεαρχικῷ πνεύματι· τὴν δὲ νοητῶς εὐωδοποιὸν καὶ τελεσιουργὸν ἐπιφοίτησιν ἀρρητοτάτην οὖσαν, ἐπιγνῶναι νοερῶς παρίημι τοῖς ἠξιωμένοις τῆς κατὰ τὸν νοῦν τοῦ θείου πνεύματος ἱερᾶς καὶ θεουργοῦ κοινωνίας.

Ἐν τέλει δὲ πάντων ὁ ἱεράρχης ἐπὶ τὴν ἱερωτάτην εὐχαριστίαν καλεῖ τὸν τετελεσμένον, καὶ τῆς τῶν τελεσικῶν μυστηρίων αὐτῷ μεταδίδωσι κοινωνίας.

Περὶ τῶν ἐν τῇ συνάξει τελουμένων. κεφ. γ΄.

ΑΛΛ' εὖ γε, ὅτι ταύτης ἐμνήσθημεν, καὶ οὐ θεμιτὸν ἐμοὶ παραδραμόντι, τὴν ἱεραρχικὴν τι περὶ ταύτης ἕτερον ὑμνῆσαι· καὶ γάρ ἐστι κατὰ τὸν κλεινὸν ἡμῶν καθηγεμόνα, τελείων τελετή· καὶ χρὴ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὴν ἱερογραφικῶς ἐκθέμενον ἐκ τῆς ἐνθέου κατὰ τὰ λόγια καὶ ἱεραρχικῆς ἐπιστήμης, ἐπὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς ἀναχθῆναι τῷ θεαρχικῷ πνεύματι θεωρίαν.

Καὶ πρῶτόν γε τοῦτο ἱερῶς ἐποπτεύσωμεν, ὅτου δὴ ἕνεκα τὸ κοινὸν καὶ ταῖς ἄλλαις ἱεραρχικαῖς τελεταῖς, ἐκκρίτως αὐτῇ παρὰ τὰς λοιπὰς ἀνατέθειται, καὶ ἑνιαίως ἀπηγόρευται, κοινωνία τε καὶ σύναξις, ἑκάστης ἱεροτελεστικῆς πραγματείας, καὶ τὰς μεριστὰς ἡμῶν ζωὰς εἰς ἑνοειδῆ θέωσιν συναγούσης, καὶ τῇ τῶν διαιρετῶν θεοειδεῖ συμπτύξει τὴν πρὸς τὸ ἓν κοινωνίαν καὶ ἕνωσιν δωρουμένης.

Φαμὲν δέ, ὅτι ταῖς τῶν ἄλλων ἱεραρχικῶν συμβόλων μεθέξεσιν, ἡ τελείωσις ἐκ τῆς ταύτης θεαρχικῆς καὶ τελειωτικῆς ἐστὶ δωρεᾶς· οὐ γὰρ ἔνεστι σχεδόν τινα τελεσθῆναι τελετὴν ἱεραρχικήν, μὴ τῆς θειοτάτης εὐχαριστίας ἐν κεφαλαίῳ τῶν καθ᾿ ἕκαστα τελουμένων τὴν ἐπὶ τὸ ἓν τοῦ τελεσθέντος ἱερουργούσης συναγωγήν, καὶ τῇ θεοπαραδότῳ δωρεᾷ τῶν τελειωτικῶν μυστηρίων τελεσιουργούσης αὐτοῦ τὴν πρὸς θεὸν κοινωνίαν. εἰ τοίνυν ἑκάστη τῶν ἱεραρχικῶν τελετῶν, ἀτελὴς μὲν οὖσα, τὴν πρὸς τὸ ἓν ἡμῶν κοινωνίαν καὶ σύναξιν οὐ τελεσιουργήσει, καὶ τὸ εἶναι τελετὴ διὰ τὸ ἀτέλεστον ἀφῄρηται· τὸ δὲ τέλος ἁπάσης καὶ τὸ κεφάλαιον, ἡ τῶν θεαρχικῶν μυστηρίων τῷ τελουμένῳ μετάδοσις, εἰκότως ἡ ἱεραρχικὴ σύνεσις, ἐπωνυμίαν αὐτῇ κυρίαν ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων ἀληθείας ἐφεῦρεν· οὕτω δὴ καὶ τὴν ἱερὰν τῆς θεογενεσίας τελετήν, ἐπειδὴ πρώτου φωτὸς μεταδίδωσι, καὶ πασῶν ἐστὶν ἀρχὴ τῶν θείων

φωταγωγιῶν, ἐκ τοῦ τελουμένου τὴν ἀληθῆ τοῦ φωτίσματος ἐπωνυμίαν ὑμνουμένην· εἰ γὰρ καὶ πᾶσι κοινὸν τοῖς ἱεραρχικοῖς, τὸ φωτὸς ἱεροῦ μεταδιδόναι τοῖς τελουμένοις· ἀλλ' αὐτή τὸ πρώτως ἰδεῖν ἐδωρήσατό μοι, καὶ διὰ τοῦ ταύτης ἀρχικωτάτου φωτὸς, ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων ἱερῶν ἐποψίαν φωταγωγούμενοι. ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἀνασκεψώμεθα καὶ κατίδωμεν ἱεραρχικῶς τὴν καθ' ἕκαστον ἀκριβῆ τῆς ἁγιωτάτης τελετῆς ἱερουργίαν καὶ θεωρίαν.

Μυστήριον συνάξεως, εἴτουν κοινωνίας.

Ο ΜΕΝ ἱεράρχης εὐχὴν ἱερὰν ἐπὶ τοῦ θείου θυσιαστηρίου τελέσας, ἐξ αὐτοῦ τοῦ θυμιᾶν ἀρξάμενος, ἐπὶ πᾶσαν ἔρχεται τὴν τοῦ ἱεροῦ χώρου περιοχήν· ἀναλύσας δὲ πάλιν ἐπὶ τὸ θεῖον θυσιαστήριον, ἄρχεται τῆς ἱερᾶς τῶν ψαλμῶν μελῳδίας, συναδούσης αὐτῷ τὴν ψαλμικὴν ἱερολογίαν ἁπάσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακοσμήσεως. ἑξῆς

δὲ, διὰ τῶν λειτουργῶν ἡ τῶν ἁγιογράφων δέλτων ἀνάγνωσις ἀκολούθως γίνεται. καὶ μετὰ ταύτας, ἔξω γίγνονται τῆς ἱερᾶς περιοχῆς οἱ κατηχούμενοι, καὶ πρὸς αὐτοῖς οἱ ἐνεργούμενοι, καὶ οἱ ἐν μετανοίᾳ ὄντες· μένουσι δὲ οἱ τῆς τῶν θείων ἐποψίας καὶ κοινωνίας ἄξιοι.

Τῶν λειτουργῶν δὲ, οἱ μὲν, ἑστᾶσι παρὰ τὰς τοῦ ἱεροῦ πύλας συγκεκλεισμένας· οἱ δὲ, ἄλλο τι τῶν τῆς οἰκείας τάξεως ἐνεργοῦσιν· οἱ δὲ τῆς λειτουργικῆς διακοσμήσεως ἔκκριτοι σὺν τοῖς ἱερεῦσιν, ἐπὶ τοῦ θείου θυσιαστηρίου προστιθέασι τὸν ἱερὸν ἄρτον, καὶ τὸ τῆς εὐλογίας ποτήριον, προομολογηθείσης ὑπὸ παντὸς τοῦ τῆς ἐκκλησίας πληρώματος, τῆς καθολικῆς ὑμνολογίας· πρὸς οἷς ὁ θεῖος ἱεράρχης εὐχὴν ἱερὰν τελεῖ· καὶ τὴν ἁγίαν εἰρήνην ἅπασι διαγγέλλει· καὶ ἀσπασαμένων ἀλλήλους ἁπάντων, ἡ μυστικὴ τῶν ἱερῶν πτυχῶν ἀνάρρησις ἐπιτελεῖται· καὶ νιψαμένων

τὰς χεῖρας ὕδατι, τοῦ ἱεράρχου καὶ τῶν ἱερέων, ὁ μὲν ἱεράρχης ἐν μέσῳ τοῦ θείου θυσιαστηρίου καθίσταται· περιεστᾶσι δὲ μόνοι μετὰ τῶν ἱερέων οἱ τῶν λειτουργῶν ἔκκριτοι. Καὶ τὰς ἱερὰς θεουργίας ὁ ἱεράρχης ὑμνήσας, ἱερουργεῖ τὰ θειότατα, καὶ ὑπὸ ὄψιν ἄγει τὰ ὑμνημένα διὰ τῶν ἱερῶς προκειμένων συμβόλων· καὶ τὰς δωρεὰς τῶν θεουργιῶν ὑποδείξας, εἰς κοινωνίαν αὐτῶν ἱερὰν, αὐτός τε ἔρχεται, καὶ τοὺς ἄλλους προτρέπεται· μετασχὼν δὲ καὶ μεταδοὺς τῆς θεαρχικῆς κοινωνίας, εἰς εὐχαριστίαν ἱερὰν καταλήγει, τῶν πολλῶν μὲν, εἰς μόνα τὰ θεῖα σύμβολα παρακυψάντων· αὐτοῦ δὲ ἀεὶ τῷ θεαρχικῷ πνεύματι πρὸς τὰς ἁγίας τῶν τελουμένων ἀρχὰς, ἐν μακαρίοις καὶ νοητοῖς θεάμασιν, ἱεραρχικῶς ἐν καθαρότητι τῆς θεοειδοῦς ἕξεως ἀναγομένου.

ΘΕΩΡΙΑ.

ΔΕΥΡΟ δὴ οὖν ὦ παῖ καλὲ, μετὰ

τὰς εἰκόνας ἐν τάξει καὶ ἱερᾶς ἐπὶ τὴν θεοειδῆ
τῶν ἀρχετύπων ἀλήθειαν, ἐκεῖνο τοῖς ἔτι τε-
λειουμένοις, εἰς ἐναρμόνιον αὐτῶν ψυχαγω-
γίαν εἰπὼν, ὡς οὐδὲ τῶν συμβόλων ἡ ποικί-
λη καὶ ἱερὰ σύνθεσις, ἀνόητος αὐτοῖς ὑπάρ-
χει, μέχρι τῶν ἐκτὸς φαινομένη μόνον· αἱ
μὲν γὰρ ἱερώταται τῶν λογίων ᾠδαὶ καὶ ἀνα-
γνώσεις, διδασκαλίαν αὐτοῖς ἐναρέτου ζωῆς
ὑφηγοῦνται· καὶ πρό γε τούτου, τὴν παντελῆ
τῆς φθοροποιοῦ κακίας ἀποκάθαρσιν· ἡ δὲ
θειοτάτη τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἄρτου καὶ ποτη-
ρίου, κοινὴ καὶ εἰρηναία μετάδοσις, ὁμοτροπίαν
αὐτοῖς ἔνθεον ὡς ὁμοτρόφοις νομοθετεῖ, καὶ τοῦ
θειοτάτου δείπνου καὶ ἀρχισυμβόλου τῶν τε-
λουμένων εἰς μνήμην ἱερὰν ἄγει· καθ' ὃ καὶ
αὐτὸς ὁ τῶν συμβόλων δημιουργὸς, ἀποκλη-
ρεῖ δικαιότατα, τὸν οὐχ ὁσίως αὐτῷ καὶ ὁμο-
τρόπως τὰ ἱερὰ συνδειπνήσαντα, διδά-
σκων εὐαγῶς τε ἅμα καὶ θεοπρεπῶς, ὡς ἡ
καθ' ἕξιν ἀληθὴς ἐπὶ τὰ θεῖα προσέλευσις,

τὴν περὶ τὸ ὅμοιον αὐτῶν κοινωνίαν τοῖς προσιοῦσι χαρίζεται.

Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἔφην, ἐπὶ τὰ τῶν ἀδύτων προπύλαια καλῶς διαγεγραμμένα, τοῖς ἀτελέσιν ἔτι πρὸς θεωρίαν αὐτάρκη καταλείποντες, εἰσέλθωμεν ἀπὸ τῶν αἰτιατῶν εἰς τὰ αἴτια, κατὰ τὴν ἱερὰν ἡμῶν σύναξιν, καὶ τὴν εὐπρεπῆ τῶν νοητῶν ἰησοῦ φωταγωγοῦντος ὀψόμεθα θεωρίαν, τὸ μακάριον ἀποστίλβουσαν ἐμφανῶς τῶν ἀρχετύπων κάλλος. ἀλλ' ὦ θειοτάτη καὶ ἱερὰ τελετή, τὰ περικείμενά σοι, συμβολικῶς ἀμφιέσματα τῶν αἰνιγμάτων ἀποκαλυψαμένη, τηλαυγῶς ἡμῖν ἀναδείχθητι, καὶ τὰς νοερὰς ἡμῶν ὄψεις ἑνιαίου καὶ ἀπερικαλύπτου φωτὸς ἀποπλήρωσον.

Δεῖ δὴ οὖν ἡμᾶς ἐντὸς παρεῖναι τῶν πανιέρων, οἴομαι, τὸ νοητὸν τοῦ περιφόρτου τῶν ἀγαλμάτων ἀπογυμνώσαντας, ὡς τὸ θεοειδὲς αὐτοῦ κάλλος ἐνατενίσαι, καὶ τὸν ἱεράρχην ἐνθέως ἰδεῖν, ἀπὸ τοῦ θείου θυσιαστηρίου μέχρι

τῶν ἐσχάτων τοῦ ἱεροῦ, μετ' εὐοσμίας ἰόντα, καὶ πάλιν ἐπ' αὐτὸ τελειωτικῶς ἀποκαθιστάμενον· ἥ τε γὰρ ὑπὲρ πάντα θεαρχικὴ μακαριότης, εἰ καὶ ἀγαθότητι θείᾳ πρόεισιν εἰς τὴν τῶν μετεχόντων αὐτῆς ἱερῶν κοινωνίαν, ἀλλ' οὐκ ἔξω τῆς κατ' οὐσίαν ἀκινήτου στάσεως καὶ ἱδρύσεως γίγνεται· καὶ πᾶσι δὲ τοῖς θεοειδέσιν ἀναλόγως ἐλλάμπει περὶ ἑαυτὴν ὄντως οὖσα, καὶ τῆς οἰκείας ὅλως οὐ παρασαλευομένη ταυτότητος· ὡσαύτως ἡ θεία τῆς συνάξεως τελετὴ, καὶ ἑνιαίαν καὶ ἁπλῆν ἔχουσα καὶ συνεπτυγμένην ἀρχὴν, εἰς τὴν ἱερὰν ποικιλίαν τῶν συμβόλων φιλανθρώπως πληθύνεται καὶ μέχρι πάσης χωρεῖ τῆς θεαρχικῆς εἰκονογραφίας, ἀλλ' ἑνοειδῶς ἐκ τούτων αὖθις εἰς τὴν οἰκείαν μονάδα συνάγεται, καὶ ἑνοποιεῖ τοὺς ἐπ' αὐτὴν ἱερῶς ἀναγομένους. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ θεοειδῶς τρόπον ὁ θεῖος ἱεράρχης, εἰ καὶ τὴν ἑνιαίαν αὐτοῦ τῆς ἱεραρχίας ἐπιστήμην ἀγαθοειδῶς

εἰς τοὺς ὑποβεβηκότας κατάγει, τοῖς τῶν ἱερῶν αἰνιγμάτων πλήθεσι χρώμενος· ἀλλ' αὖθις, ὡς ἀπόλυτος καὶ τοῖς ἥττοσιν ἀκατάσχετος, εἰς τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀμειώτως ἀποκαθίσταται· καὶ τὴν εἰς τὸ ἓν, ἑαυτοῦ νοερὰν ποιησάμενος εἴσοδον, ὁρᾷ καθαρῶς τοὺς τῶν τελουμένων ἑνοειδεῖς λόγους, τὸ ἐπὶ τὰ δεύτερα φιλανθρώπου προόδου τὸ πέρας, τὴν εἰς τὰ πρῶτα θειοτέραν ἐπιστροφὴν ποιούμενος.

Ἡ δὲ τῶν ψαλμῶν ἱερολογία, συνουσιωμένη πᾶσι σχεδὸν τοῖς ἱεραρχικοῖς μυστηρίοις, οὐκ ἤμελλεν ἀπηρτίσθαι τοῦ πάντων ἱεραρχικωτάτου· πᾶσα μὲν γὰρ ἱερὰ καὶ ἁγιόγραφος δέλτος, ἢ τὴν ἐκ θεοῦ τῶν ὄντων γενητὴν ὕπαρξίν τε καὶ διακόσμησιν· ἢ τὴν νομικὴν ἱεραρχίαν καὶ πολιτείαν· ἢ τῶν τοῦ θείου λαοῦ κληροδοσιῶν διανεμήσεις καὶ κατασχέσεις· ἢ κριτῶν ἱερῶν, ἢ βασιλέων σοφῶν, ἢ ἱερέων ἐνθέων σύνεσιν· ἢ παλαιῶν ἀνδρῶν ἐν ποι-

κιλία, καὶ πλήθη τῶν λυόντων ἀκατάστατον
ἐν καρτερίᾳ φιλοσοφίαν· ἢ τῶν περικλέων
σοφὰς ὑποθήκας· ἢ θείων ἐρώτων ᾄσματα
καὶ ἐνθέους εἰκόνας· ἢ τῶν ἐσομένων τὰς ὑποφη-
τικὰς προαναρρήσεις· ἢ τὰς ἀνδρικὰς Ἰησοῦ
θεουργίας· ἢ τὰς τῶν αὐτοῦ μαθητῶν θεοπα-
ραδότους καὶ θεομιμήτους πολιτείας, καὶ ἱε-
ρὰς διδασκαλίας· ἢ τὴν κρυφίαν καὶ μυστι-
κὴν ἐποπτείαν τοῦ τῶν μαθητῶν ἀγαπητοῦ καὶ
θεσπεσίου· ἢ τὴν ὑπερκόσμιον Ἰησοῦ θεολο-
γίαν τοῖς περὶ θέωσιν ἐπιτηδείοις ὑφηγή-
σατο, καὶ ταῖς ἱεραῖς τῶν τελετῶν καὶ θεοει-
δέσιν ἀναγωγαῖς συνερρίζωσεν· ἡ δὲ τῶν
θείων ᾠδῶν ἱερογραφία, σκοπὸν ἔχουσα τὰς
θεολογίας τε καὶ θεουργίας ἁπάσας ὑμνῆ-
σαι, καὶ τὰς τῶν θείων ἀνδρῶν ἱερολογίας
τε καὶ ἱερουργίας αἰνέσαι, καθολικὴν ποιεῖ-
ται τῶν θείων ᾠδὴν καὶ ἀφήγησιν, πρὸς πά-
σης ἱεραρχικῆς τελετῆς ὑποδοχὴν καὶ με-
τάδοσιν, ἕξιν οἰκείαν ἐμποιοῦσα τοῖς ἐνθέως

αὐτὴν ἱερολογοῦσιν.

Ὅταν οὖν ἡ περιεκτικὴ τῶν πανιέρων ὑμνολογία τὰς ψυχικὰς ἡμῶν ἕξεις ἐναρμονίως διαθῇ, πρὸς τὰ μικρὸν ὕστερον ἱερουργηθησόμενα, καὶ τῇ τῶν θείων ᾠδῶν ὁμοφωνίᾳ, τὴν πρὸς τὰ θεῖα καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους ὁμοφροσύνην, ὡς μιᾷ καὶ ὁμολόγῳ τῶν ἱερῶν χορείᾳ, νομοθετήσῃ τὰ συντετμημένα καὶ συνεσκιασμένα μᾶλλον ἐν τῇ νοερᾷ τῶν ψαλμῶν ἱερολογίᾳ, διὰ πλειόνων καὶ σαφεστέρων εἰκόνων καὶ ἀναρρήσεων εὐρύνεται, ταῖς ἱερωτάταις τῶν ἁγιογράφων συντάξεων ἀναγνώσεσιν. Ἐν ταύταις ὁ βλέπων ἱερῶς, ὄψεται τὴν ἑνοειδῆ καὶ μίαν σύμπνοιαν, ὡς ὑφ' ἑνὸς τοῦ θεαρχικοῦ πνεύματος κεκινημένην, ὅθεν εἰκότως ἐν κόσμῳ μετὰ τὴν ἀρχαιοτέραν παράδοσιν, ἡ καινὴ διαθήκη κηρύττεται, τῆς ἐνθέου καὶ ἱεραρχικῆς τάξεως, ἐκεῖνο οἶμαι δηλούσης, ὡς, ἡ μὲν, ἔφη, τὰς ἐσομένας Ἰησοῦ θεουργίας· ἡ δὲ, ἐτέλεσε· καὶ ὡς, ἐκείνη

μὲν, ἐν εἰκόσι τῶν ἀληθῶν ἐγράφη· αὕτη δέ, τὴν πρόοδον ὑπέδειξε· τῆς γὰρ ἐκείνης προαναῤῥήσεως ἡ κατὰ ταύτην τελεσιουργία, τὴν ἀλήθειαν ἐπιστώσατο, καὶ ἔστι τῆς θεολογίας ἡ θεουργία συγκεφαλαίωσις.

Τούτων, οἱ μὲν ἀπερισάλπιγκτοι καθόλου τῶν ἱερῶν τελετῶν, οὐδὲ τὰς εἰκόνας ὁρῶσιν, ἀναιδῶς ἀπειπάμενοι τὴν σωτηριώδη τῆς θεογενεσίας μύησιν, καὶ τοῖς λογίοις ὀλεθρίως ἀντιφθεγξάμενοι, τό, Ὁδούς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι. Τοὺς δὲ κατηχουμένους, ἐνεργουμένους τε, καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ ὄντας, ὁ τῆς ἁγίας ἱεραρχίας θεσμός, ἐφίησι μὲν ἐπακοῦσαι τῆς ψαλμικῆς ἱερολογίας, καὶ τῆς ἐνθέου τῶν πανιέρων γραφῶν ἀναγνώσεως· εἰς δὲ τὰς ἑξῆς ἱερουργίας καὶ θεωρίας, οὐ συγκαλεῖται τούτους, ἀλλὰ τοὺς τελείους τῶν τελεσιουργῶν ὀφθαλμούς· ἔστι γὰρ ἡ θεοειδὴς ἱεραρχία, δικαιοσύνης ἱερᾶς ἀνάπλεως, καὶ τὸ κατ᾿ ἀξίαν ἑκάστῳ σωτηρίως ἀπονέμει, τὴν ἐναρ-

μόνιον ἑκάστου τῶν θείων μέθεξιν ἐν συμμετρίᾳ καὶ ἀναλογίᾳ κατὰ καιρὸν ἱερῶς διανεμομένη. ἡ μὲν οὖν ἐσχάτη τοῖς κατηχουμένοις ἀπονενέμηται τάξις· εἰσὶ γὰρ ἀμέθεκτοι καὶ ἀμύητοι παντὸς ἱεραρχικοῦ τελεστηρίου, μηδὲ τὴν κατὰ θείαν ἀπότεξιν ἔνθεον ἐσχηκότες ὕπαρξιν, ἀλλ' ἔτι πρὸς τῶν πατρικῶν λογίων μαιευόμενοι, καὶ ζωοποιοῖς μορφώμασι διαπλαττόμενοι πρὸς τὴν ἐκ θεογενεσίας ἀρχίζωον καὶ ἀρχίφωτον ἢ μακαρίαν προσαγωγήν. ὥσπερ οὖν, εἰ ἀτέλεστα καὶ ἀμόρφωτα προεκπέσοι τὰ κατὰ σάρκα βρέφη τῆς οἰκείας μαιεύσεως, ὡς ἀμβλωθρίδια καὶ ἐκτρώματα, τὴν ἀγέννητον καὶ ἄζωον καὶ ἀφώτιστον ἐπὶ γῆς ἀπόπτωσιν ἕξει, καὶ οὐκ ἂν τις εὖ φρονῶν εἴποι πρὸς τὸ φαινόμενον ἀποσκοπῶν ἐπὶ τὸ φῶς αὐτὰ προαχθῆναι, τοῦ κατὰ γαστέρα σκότους ἀπαλλαγέντα· φαίη γὰρ ἂν ἡ τῶν σωμάτων ἐπιστημονικὴ προστάτις ἰατρικὴ, τὸ φῶς ἐ-

νεργεῖν εἰς τὰ δεκτικὰ τοῦ φωτός· οὕτω καὶ τῶν ἱερῶν ἡ πάνσοφος ἐπιστήμη, πρῶτα μὲν αὐτούς, τῇ τῶν μορφωτικῶν, καὶ ζωοποιῶν λογίων εἰσαγωγικῇ τροφῇ μαιεύεται· τελεσφορήσασα δὲ, τὴν πρὸς θεογενεσίαν αὐτῶν ὑπόστασιν, ἐνδίδωσι σωτηρίας αὐτοῖς ἐν τάξει, τὴν πρὸς τὰ φωτοειδῆ καὶ τελεσιουργικὰ κοινωνίαν· νῦν δὲ ὡς ἀτελέστων ἀποδιαστέλλει τὰ τέλεια, τῆς τε εὐκοσμίας τῶν ἱερῶν προμηθουμένη, καὶ τῆς τῶν κατηχουμένων ἐν θεοειδεῖ τῶν ἱεραρχικῶν τάξει μαιεύσεως καὶ ζωῆς.

Η δὲ τῶν ἐνεργουμένων πληθύς, ἀνίερος μὲν καὶ αὐτή· δευτέρα δὲ, πρὸς τὸ ἄνω τῆς τῶν κατηχουμένων ἐστὶν ἐσχατιᾶς· οὐδὲ γὰρ ἴσον, ὡς οἶμαι, τὸ παντελῶς ἀμυήτου, καὶ τῶν θείων τελετῶν ἄκρως ἀκοινωνήτου, τὸ μετουσίαν τινὰ τῶν ἱερωτάτων ἐσχηκὸς τελεστηρίων· ἔτι δὲ ταῖς ἐναντίαις, ἢ θέλξεσιν, ἢ ταραχαῖς ἐνεσχημένον, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς

ἢ τῶν πανιέρων θέα καὶ κοινωνία συστέλλεται, καὶ μάλα γε εἰκότως· εἰ γάρ ἐστιν ἀληθές, ὡς ὁ καθόλου θεῖος ἀνὴρ ὁ τῶν θείων ἄξιος κοινωνός, ὁ πρὸς τὸ τοῦ κατ' αὐτὸν θεοειδοῦς ἄκρον ἐν παντελέσι καὶ τελεωτικαῖς θεώσεσιν ἀνηγμένος, οὐδὲ τὰ σαρκὸς ἐνεργήσει παρὰ τὰ κατὰ φύσιν ἀναγκαιότατα, καὶ τοῦτο εἰ τύχοι παρέργως· ναὸς δὲ ἅμα καὶ ὀπαδὸς ἐν τῇ καθ' αὐτὸν ἀκροτάτῃ θεώσει τοῦ θεαρχικοῦ πνεύματος ἔσται, τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἐνιδρύων, οὐκ ἂν ὁ τοιοῦτος ποτὲ πρὸς τῶν ἐναντίων ἐνεργηθείη φαντασιῶν ἢ δειμάτων. γελάσεται δὲ αὐτὰ καὶ προσιόντα καταπαλαίσει, καὶ ἐκδιώξεται, καὶ δράσει μᾶλλον ἢ πείσεται, καὶ πρὸς τῷ τῆς οἰκείας ἕξεως ἀπαθεῖ καὶ ἀνενδότῳ, καὶ ἑτέροις ἰατρὸς ὀφθήσεται τῶν τοιούτων ἐνεργημάτων. οἶμαι δὲ ἔγωγε πρὸς τούτῳ, μᾶλλον δὲ οἶδα σαφῶς, ὡς ἡ τῶν ἱεραρχικῶν ἀμιγεστάτη διάκρισις περὶ τούτων οἶδεν ἐνεργουμένους ἐναγεστάτην ἐνέργειαν,

ὅσοι

ὅσοι τῆς θεοειδοῦς ἀποστάντες ζωῆς, ὁμό-
φρονές τε καὶ ὁμότροποι τοῖς ὀλεθρίοις γί-
γνονται δαίμοσι, τὰ μὲν ὄντως ὄντα καὶ ἀ-
θανάτως καλὰ, καὶ αἰωνίως ἡδέα, δι' ἐσχά-
την καὶ ἑαυτοῖς ὀλέθριον ἀνοησίαν ἀπο-
στρεφόμενοι· τὴν πρόσυλον δὲ καὶ πολυ-
παθεστάτην ἀλλοίωσιν, καὶ τὰς ὀλλυμένας
καὶ φθοροποιοὺς ἡδονὰς, καὶ τὴν ἀβέβαιον
ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις, οὐκ οὖσαν, ἀλλὰ δο-
κοῦσαν εὐπάθειαν ἐπιθυμοῦντες καὶ ἐνερ-
γοῦντες. οἱ πρῶτοι δὴ οὗτοι καὶ κυ-
ριώτεροι ἐκείνων ὑπὸ τῆς τοῦ λειτουργοῦ
διακριτικῆς φωνῆς ἀφοριζέσθωσαν· οὐ
γὰρ θεμιτὸν αὐτοῖς, ἑτέρου τινὸς ἱεροῦ μετα-
σχεῖν, ἢ τῆς τῶν λογίων ἐπιστρεπτικῆς ἐπὶ τὰ
κρείττω διδασκαλίας. εἰ γὰρ ἡ τῶν θείων
ὑπερκόσμιος ἱερουργία, καὶ τοὺς ἐν μετα-
νοίᾳ, καὶ τοὺς πρὸς αὐτὴν ἤδη γεγονότας
ἀποκρύπτεται, τὸ μὴ παντελῶς ἱερώτατον
οὐ προσιεμένη· προσφωνεῖ δὲ καὶ τοῦτο πα-

νάγκως, ὅτι καὶ τοῖς κατά τι πρὸς τὸ τοῦ θεοειδοῦς ἄκρον ἀτελῶς ἐξαναθέουσιν ἀθέατός εἰμι καὶ ἀκοινώνητος· ἀποσοβεῖ γὰρ ἡ κατὰ πολὺ ἀμιγεστάτη φωνή, καὶ τοὺς μὴ δυναμένους συνδεθῆναι τοῖς τῶν θειοτάτων ἀξίως κοινωνοῖς· πολλῷ γε μᾶλλον ἡ τῶν ἐμπαθῶν ἐνεργουμένων πληθὺς ἀνίερος ἔσται καὶ πάσης ἀλλοτρία τῆς τῶν ἱερῶν ἐποψίας καὶ κοινωνίας, ἐπειδὴ τοῦ θείου γεγόνασιν ἔξω ναοῦ, καὶ τῆς ὑπερκειμένης αὐτοῖς ἱερουργίας, οἱ τῶν τελετῶν ἀμύητοι καὶ ἀτέλεστοι, καὶ πρὸς αὐτοῖς οἱ τῆς ἱερᾶς ἀποστάται ζωῆς· ἑπομένως τε τούτοις, οἱ πρὸς τὰ τῶν ἐναντίων δείματά τε καὶ φάσματα, δι' ἀνανδρίαν εὐπαθεῖς, ὡς οὐκ ἀφικόμενοι διὰ τῆς πρὸς τὰ θεῖα συντόνου καὶ ἀνενδότου συννεύσεως ἐπὶ τὸ τῆς θεοειδοῦς ἕξεως ἀκίνητον καὶ δραστήριον. εἶτα πρὸς αὐτοῖς, οἱ τῆς ἐναντίας μὲν ἀποστάντες ζωῆς, οὔπω δὲ καὶ τῶν φαντασιῶν αὐτῆς ἕξει καὶ

ἔρωτι θείῳ καὶ ἀμιγεῖ καθαρθέντες· καὶ μετ' αὐτοὺς, οἱ μὴ καθάπαξ ἑνοειδεῖς, καὶ νομικῶς εἰπεῖν ἄμωμοι καὶ ἀλώβητοι παντελῶς, οἱ πανίεροι τῶν πανιέρων ἱερουργοὶ καὶ φιλοθεάμονες, τὴν ἁγιωτάτην τελετὴν ἁγιοπρεπῶς ἐποπτεύοντες, ὑμνοῦσιν ὑμνολογίᾳ καθολικῇ τὴν ἀγαθουργὸν καὶ ἀγαθοδότιν ἀρχὴν, ὑφ' ἧς αἱ σωτηριώδεις ἡμῖν ἀνεδείχθησαν τελεταὶ, τὴν ἱερὰν τῶν τελουμένων θέωσιν ἱερουργοῦσαι. τὸν ὕμνον δὲ τοῦτον, οἱ μὲν, ὑμνολογίαν καλοῦσιν· οἱ δὲ, τῆς θρησκείας τὸ σύμβολον· ἄλλοι δὲ, ὡς οἶμαι θειότερον, ἱεραρχικὴν εὐχαριστίαν, ὡς περιεκτικὴν τῶν εἰς ἡμᾶς θεόθεν ἀφικομένων ἱερῶν δώρων· δοκεῖ γάρ μοι τῶν ὑμνουμένων ἁπασῶν θεουργιῶν ἡ πραγματεία περὶ ἡμᾶς γεγονέναι, τὴν μὲν οὐσίαν ἡμῶν καὶ ζωὴν ἀγαθοειδῶς ὑποστήσασα, καὶ ἀρχετύποις κάλλεσι τὸ θεοειδὲς ἡμῶν μορφώσασα, καὶ θειοτέρας ἕξεως καὶ ἀναγωγῆς ἐν μετουσίᾳ

καταστήσασα· κατιδοῦσα δὲ τὴν ἐξ ἀπειροτεξίας ἐγγενομένην ἡμῖν ἐρημίαν τῶν θείων δωρεῶν, ἐπισκευάσασα ἡμᾶς ἀγαθοῖς εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀνακαλέσασθαι, καὶ τῇ παντελεῖ τῶν ἡμετέρων προσλήψει τὴν τελεωτάτην τῶν οἰκείων μετάδοσιν ἀγαθουργῆσαι, καὶ ταύτῃ κοινωνίαν ἡμῖν θεοῦ καὶ τῶν θείων δωρήσασθαι.

Οὕτω δὲ τῆς θεαρχικῆς φιλανθρωπίας ἱερῶς ὑμνηθείσης, ἐγκεκαλυμμένος μὲν ὁ θεῖος ἄρτος προστίθεται, καὶ τὸ τῆς εὐλογίας ποτήριον· ὁ δὲ θειότατος ἀσπασμὸς ἱερουργεῖται, καὶ τῶν ἁγιογράφων πτυχῶν ἡ μυστικὴ καὶ ὑπερκόσμιος ἀνάρρησις· οὐ γὰρ ἔνεστι πρὸς τὸ ἓν συνάγεσθαι, καὶ τῆς τοῦ ἑνὸς μετέχειν εἰρηναίας ἑνώσεως, τοὺς πρὸς ἑαυτοὺς διῃρημένους· εἰ γὰρ ὑπὸ τῆς τοῦ ἑνὸς θεωρίας καὶ γνώσεως ἐλλαμπόμενοι, πρὸς τὴν ἑνοειδῆ καὶ θείαν συναγωγὴν ἑνοποιηθεῖμεν, οὐκ ἂν ἐπὶ τὰς μεριστὰς ἀ-

ναζοίμεθα κατὰ τὴν πληθὺν ἐπιθυμίας, ἐξ ὧν αἱ πρόσυλοι δημιουργοῦνται, καὶ ἐμπαθεῖς πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ὁμοφυεῖς ἀπέχθειαι. Ταύτην οὖν ὡς οἶμαι, τὴν ἑνοειδῆ καὶ ἀδιαίρετον ζωὴν, ἡ τῆς εἰρήνης ἱερουργία νομοθετεῖ, τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἐνιδρύουσα, καὶ τῶν μεριστῶν ἀποδιαστέλλουσα τὰ θεῖα καὶ ἑνιαῖα θεάματα.

Τῶν δὲ ἱερῶν πτυχῶν ἡ μετὰ τὴν εἰρήνην ἀνάρρησις, ἀνακηρύττει τοὺς ὁσίως βεβιωκότας, καὶ πρὸς ἐναρέτου ζωῆς τελείωσιν ἀμεταστάτως ἀφικομένους· ἡμᾶς μὲν, ἐπὶ τὴν δι' ὁμοιότητος αὐτῶν μακαριστὴν ἕξιν καὶ θεοειδῆ λῆξιν προτρέπουσα, καὶ χειραγωγοῦσα· τοὺς δὲ, ὡς ζῶντας ἀνακηρύττουσα, καὶ ὡς ἡ θεολογία φησὶν, οὐ νεκρωθέντας, ἀλλ' εἰς θειοτάτην ζωὴν ἐκ θανάτου μεταφοιτήσαντας. σκόπει δὲ, ὅτι καὶ μνημοσύνοις ἱεροῖς ἀνατίθενται, τῆς θείας μνήμης οὐκ ἀνθρωπικῶς ἐν τῇ τοῦ μνημονικοῦ φαντα-

σίᾳ δηλουμένης, ἀλλ᾽ ὡς ἄν τις φαίη, θεοπρεπῶς, κατὰ τὴν ἐν θεῷ τὴν τετελεσμένων θεοειδῶν τιμίαν καὶ ἀμετάστατον γνῶσιν· Ἔγνω γὰρ ἔφη τὰ λόγια, τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ τίμιος ἐναντίον κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ, τοῦ θανάτου τῶν ὁσίων ἀντὶ τῆς ἐν ὁσιότητι τελειώσεως εἰρημένου. καὶ τοῦτο δὲ ἱερῶς ἐννόησον, ὡς ἐπιτεθέντων τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ τῶν σεβασμίων συμβόλων, δι᾽ ὧν ὁ χριστὸς σημαίνεται καὶ μετέχεται, παρέστιν ἀδιαστάτως ἡ τῶν ἁγίων ἀπογραφὴ, τὸν συνεζευγμένον αὐτῶν ἀδιαιρέτως ἐμφαίνουσα τῆς πρὸς αὐτὸν ὑπερκοσμίου καὶ ἱερᾶς ἑνώσεως.

Τούτων δὲ καθ᾽ ὃν εἴρηται θεσμὸν ἱερουργηθέντων, ἑστὼς ἐπίπροσθεν τῶν ἁγιωτάτων συμβόλων, ὕδατι τὰς χεῖρας ὁ ἱεράρχης νίπτεται, μετὰ τοῦ σεμνοῦ τῶν ἱερέων τάγματος. ὅτι μὲν οὖν ὡς τὰ λόγια φησὶν, Ὁ λελουμένος οὐ δεῖταί τινος ἑτέ-

ρας, εἰ μὴ τῆς τῶν ἄκρων, εἴτουν ἐσχάτων
ἑαυτοῦ, νίψεως, δι' ἧς ἀκροτάτης καθάρ-
σεως, ἐν πανάγνῳ τοῦ θεοειδοῦς ἕξει, καὶ
πρὸς τὰ δεύτερα προϊὼν ἀγαθοειδῶς,
ἄσχετος ἔσται καὶ ἀπόλυτος, ὡς καθάπαξ
ἑνοειδής, καὶ πρὸς τὸ ἓν αὖθις ἑνιαίως ἐ-
πιστρεφόμενος, ἄχραντον ποιήσεται καὶ ἀ-
κηλίδωτον τὴν ἐπιστροφήν, ὡς τοῦ θεοει-
δοῦς ἀποσώζων τὸ πλῆρες καὶ ὁλόκληρον·
ὁ μὲν ἱερὸς λουτὴρ ὡς εἰρήκαμεν, ἐν τῇ
κατὰ νόμον ἦν ἱεραρχίᾳ· νῦν δὲ τοῦ ἱεράρ-
χου καὶ τῶν ἱερέων; ἡ τῶν χειρῶν ἀποκά-
θαρσις αὐτὴν ὑπαινίσσεται· τοὺς γὰρ ἐπὶ τὴν
πανιερωτάτην ἰόντας ἱερουργίαν, ἀποκεκα-
θάρθαι δεῖ καὶ τὰς ἐσχάτας τῆς ψυχῆς φαν-
τασίας, καὶ δι' ὁμοιότητος αὐτῇ κατὰ τὸ δυνα-
τὸν προσιέναι· φανοτέρας γὰρ οὕτω τὰς θεο-
φανείας περιαυγασθήσονται, τῶν ὑπερκοσμίων
μαρμαρυγῶν εἰς τὴν τῶν ὁμοιοειδῶν ἐσόπτρων
ἀγλαΐαν ὁλικώτερον καὶ διαυγέστερον

ἐφιέντων δεῖναι τὴν οἰκείαν ἀγλαΐαν. ἡ δὲ τοῦ ἱεράρχου καὶ τῶν ἱερέων ἄχρι τῶν ἄκρων εἴτουν ἐσχάτων ἀπόνιψις ἐπίπροσθεν γίνεται τῶν ἁγιωτάτων συμβόλων, ὡς ἐπὶ χριστοῦ τὰς πάσας ἐφορῶντος ἡμῶν τὰς κρυφιωτάτας ἐννοίας, καὶ τῆς ἀκροτάτης καθάρσεως ἐν τοῖς αὐτοῦ πανεπισκόποις ἀκριβασμοῖς, καὶ ταῖς δικαιοτάταις καὶ ἀδεκάστοις κρίσεσιν ἱερολογουμένης. οὕτω τοῖς θείοις ὁ ἱεράρχης ἑνοῦται, καὶ τὰς ἱερὰς θεουργίας ὑμνήσας, ἱερουργεῖ τὰ θειότατα, καὶ ὑπ' ὄψιν ἄγει τὰ ὑμνημένα. τίνας μὲν οὖν εἶναι τὰς εἰς ἡμᾶς θεουργίας φαμὲν, ἑξῆς ἀφηγητέον ὅση δύναμις· οὐ γὰρ ἁπάσας ὑμνεῖν ἱκανὸς ἐγὼ, μήτι γε σαφῶς εἰδέναι καὶ ἑτέροις μυσταγωγεῖν· ὅσα δὲ πρὸς τῶν ἐνθέων ἱεραρχῶν, ἀκολούθως τοῖς λογίοις ὑμνεῖται καὶ ἱερουργεῖται, ταῦτα ὡς ἡμῖν ἐφικτὸν ἐροῦμεν, τὴν ἱεραρχικὴν ἐπίπνοιαν ἀρωγὸν ἐπικαλεσάμενοι.

Τὴν δὲ ἀνθρωπείαν φύσιν ἀρχῆθεν ἀπὸ τῶν θείων ἀγαθῶν ἀνοήτως ἐξολισθήσασαν, ἡ πολυπαθεστάτη ζωὴ διαδέχεται, καὶ τὸ τοῦ φθοροποιοῦ θανάτου πέρας· ἀκολούθως γὰρ ἡ τῆς ὄντως ἀγαθότητος ὀλέθριος ἀποστασία, καὶ τῆς ἱερᾶς ἐν τῷ παραδείσῳ θεσμοθεσίας ὑπερβασία, τὸν ἐξοιστρήσαντα τοῦ ζωοποιοῦ ζυγοῦ, ταῖς οἰκείαις ῥοπαῖς, καὶ θελκτικαῖς τοῦ ἐναντίου καὶ δυσμενέσιν ἀπάταις, τοῖς ἐναντίοις τῶν θείων ἀγαθῶν παραδέδωκεν, ἔνθεν ἐλεεινῶς, ἀντὶ μὲν αἰωνίου, τὸ θνητὸν ἀντηλλάξατο· τὴν δὲ οἰκείαν ἀρχὴν ἐν φθαρτικαῖς ἐσχηκυῖα γενέσεσιν, ἐπὶ τὸ τῆς ἀρχῆς κατάλληλον εἰκότως ἦγε τὸ πέρας· ἀλλὰ καὶ τῆς θείας καὶ ἀναγωγοῦ ζωῆς ἐθελουσίως ἀποπεσοῦσα, πρὸς τὴν ἐναντίαν ἐσχατιὰν ἠνέχθη, τὴν πολυπαθεστάτην ἀλλοίωσιν. πλανωμένη δὲ, καὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ τῆς ἐπὶ τὸν ὄντως ὄντα θεὸν ἐκτετραμμένη, καὶ ταῖς ὀλεθρίαις καὶ κα-

χεργέτισιν ὑποταττομένη πληθῦσιν, ἠλάνθανεν οὐ θεοὺς, οὐδὲ φίλους, ἀλλὰ δυσμενεῖς θεραπεύουσα· τῶν δὲ ἀφειδῶς αὐτῇ κατὰ τὸ οἰκεῖον ἀνηλεὲς ἀποκεχρημένων, εἰς ἀνυπαρξίας οἰκτρῶς ἐμπεπτώκει καὶ ἀπωλείας κίνδυνον. ἡ δὲ τῆς θεαρχικῆς ἀγαθότητος ἀπειροτάτη φιλανθρωπία, καὶ τὴν αὐτουργὸν ἡμῶν ἀγαθοπρεπῶς οὐκ ἀπηνήνατο πρόνοιαν, ἀλλὰ ἐν ἀληθεῖ μεθέξει τῶν καθ' ἡμᾶς γενομένη πάντων ἀναμαρτήτως, καὶ πρὸς τὸ ταπεινὸν ἡμῶν ἑνοποιηθεῖσα, μετὰ τῆς τῶν οἰκείων ἀσυγχύτου καὶ ἀλωβήτου παντελῶς ἕξεως, τὴν πρὸς αὐτὴν ἡμῖν κοινωνίαν ὡς ὁμογενέσι λοιπὸν ἐδωρήσατο, καὶ τῶν οἰκείων ἀνέδειξε μετόχους καλῶν· τῆς μὲν ἀποστατικῆς πληθύος, ὡς ἡ κρυφία παράδοσις ἔχει, τὸ καθ' ἡμῶν καταλύσασα κράτος, οὐ κατὰ δύναμιν ὡς ὑπερισχύουσα· κατὰ δὲ τὸ μυστικῶς ἡμῖν παραδοθὲν λόγιον,

ἐν κρίσει καὶ δικαιοσύνῃ, τὰ καθ' ἡμᾶς δὲ πρὸς τοὐναντίον ἄπαν, ἀγαθουργῶς μετεσκευάσατο. τὸ μὲν γὰρ κατὰ νοῦν ἡμῶν ἀλαμπὲς, ἐνέπλησεν ὀλβίου καὶ θειοτάτου φωτὸς, καὶ τοῖς θεοειδέσιν ἐκόσμησε τὸ ἀνείδεον κάλλεσι. τὸ δὲ τῆς ψυχῆς οἰκητήριον ἐν παντελεῖ σωτηρίᾳ τῆς ὅσον οὔπω καταπεσούσης ἡμῶν οὐσίας, ἐναγεστάτων παθῶν καὶ φθοροποιῶν μολυσμῶν ἠλευθέρωσεν, ἀναγωγὴν ἡμῖν ὑπερκόσμιον δείξασα, καὶ πολιτείαν ἔνθεον ἐν ταῖς πρὸς αὐτὴν ἡμῶν ἱεραῖς κατὰ τὸ δυνατὸν ἀφομοιώσεσι. τὸ θεομίμητον δὲ πῶς ἂν ἡμῖν ἑτέρως ἐγγένοιτο, μὴ τῆς τῶν ἱερωτάτων θεουργιῶν μνήμης ἀνανεουμένης ἀεὶ ταῖς ἱεραρχικαῖς ἱερολογίαις τε καὶ ἱερουργίαις. τοῦτο οὖν ποιοῦμεν ὡς τὰ λόγια φησὶν, εἰς τὴν αὐτῆς ἀνάμνησιν. ἔνθεν ὁ θεῖος ἱεράρχης ἐπὶ τοῦ θείου θυσιαστηρίου καταστὰς, ὑμνεῖ τὰς εἰρημένας ἱερὰς θεουργίας

ἰησοῦ τῆς θειοτάτης ἡμῶν προνοίας, ἃς ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ γένους ἡμῶν εὐδοκίᾳ τοῦ πανα-γεστάτου πατρὸς ἐν πνεύματι ἁγίῳ κατὰ τὸ λόγιον ἐτελείωσεν. ὑμνήσας δὲ καὶ τὴν σεβασμίαν αὐτῶν καὶ νοητὴν θεωρίαν ἐν νοεροῖς ὀφθαλμοῖς ἐποπτεύσας, ἐπὶ τὴν συμβολικὴν αὐτῶν ἱερουργίαν ἔρχεται, καὶ τοῦτο θεοπαραδότως· ὅθεν εὐλαβῶς τε ἅμα καὶ ἱεραρχικῶς μετὰ τοὺς ἱεροὺς τῶν θεουργιῶν ὕμνους, ὑπὲρ τῆς ὑπὲρ αὐτὸν ἱερουργίας ἀπολογεῖται, πρότερον ἱερῶς πρὸς αὐτὸν ἀναβοῶν, Σὺ εἶπας, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

Εἶτα τῆς θεομιμήτου ταύτης ἱερουργίας ἄξιος αἰτήσας γενέσθαι, καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν χριστὸν ἀφομοιώσει τὰ θεῖα τελέσαι, καὶ διαδοῦναι πανάγνως, καὶ τοὺς τῶν ἱερῶν μεθέξοντας ἱεροπρεπῶς μεταχεῖν, ἱερουργεῖ τὰ θειότατα, καὶ ὑπ' ὄψιν ἄγει τὰ ὑμνημένα διὰ τῶν ἱερῶς προκειμένων συμ-

βόλων· τὸν γὰρ ἐγκεκαλυμμένον καὶ ἀδιαίρετον
ἄρτον ἀνακαλύψας, καὶ εἰς πολλὰ διελών, καὶ
τὸ ἑνιαῖον τοῦ ποτηρίου πᾶσι καταμερίσας,
συμβολικῶς τὴν ἑνότητα πληθύνει, καὶ
διανέμει, παναγεστάτην ἐν τούτοις ἱερουρ-
γίαν τελῶν. τὸ γὰρ ἓν καὶ ἁπλοῦν καὶ κρύ-
φιον Ἰησοῦ τοῦ θεαρχικωτάτου λόγου, τῇ
καθ' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσει πρὸς τὸ σύνθε-
τόν τε καὶ ὁρατὸν ἀναλλοιώτως ἀγαθότη-
τι καὶ φιλανθρωπίᾳ προελήλυθε, καὶ τὴν
πρὸς αὐτὸν ἡμῶν ἑνοποιὸν κοινωνίαν ἀγαθουρ-
γῶς διεπραγματεύσατο, τὰ καθ' ἡμᾶς
ταπεινὰ τοῖς θειοτάτοις αὐτοῦ κατ' ἄκρον ἑνώ-
σας, εἴπερ καὶ ἡμεῖς ὡς μέλη σώματι συ-
ναρμολογηθῶμεν αὐτῷ, κατὰ τὸ ταὐτὸν τῆς
ἀλωβήτου καὶ θείας ζωῆς, καὶ μὴ τοῖς φθο-
ροποιοῖς πάθεσι κατανεκρωθέντες, ἀνάρ-
μοστοι καὶ ἀκόλλητοι καὶ ἀσύζωοι γενώμεθα
πρὸς τὰ θεῖα μέλη καὶ ὑγιέστατα. χρὴ γὰρ
ἡμᾶς εἰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐφιέμεθα κοινωνίας,

εἰς τὴν θεοτάτην αὐτοῦ κατὰ σάρκα ζωὴν ἀποσκοπεῦσαι, καὶ τῇ πρὸς αὐτὴν ἀφομοιώσει τῆς ἱερᾶς ἀναμαρτησίας εἰς τὴν θεοειδῆ καὶ ἀλώβητον ἕξιν ἀναδραμεῖν· οὕτω γὰρ ἐναρμονίως ἡμῖν τὴν πρὸς τὸ ὅμοιον κοινωνίαν δωρήσεται.

Ταῦτα τοῖς ἱερῶς δρωμένοις ὁ ἱεράρχης ἐμφαίνει, τὰ μὲν ἐγκεκαλυμμένα δῶρα πρὸς τὸ ἐμφανὲς ἄγων· τὸ δὲ ἑνιαῖον αὐτῶν εἰς πολλὰ διαιρῶν, καὶ τῇ τῶν διανεμομένων πρὸς τὰ ἐν οἷς γίγνεται κατ' ἄκρον ἑνώσει, κοινωνοὺς αὐτῶν ἀποτελῶν τοὺς μετέχοντας. Διαγράφει γὰρ ἐν τούτοις αἰσθητῶς, ὑπ' ὄψιν ἄγων Ἰησοῦν τὸν χριστὸν, τὴν νοητὴν ἡμῶν ὡς ἐν εἰκόσι ζωὴν, ἐκ τοῦ κατὰ τὸ θεῖον κρυφίου, τῇ πολυτελεῖ καὶ ἀσυγχύτῳ καθ' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσει φιλανθρώπως ἐξ ἡμῶν εἰδοποιούμενον, καὶ πρὸς τὸ μεριστὸν ἡμῶν ἀναλλοιώτως ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν ἑνὸς προϊόντα, καὶ διὰ τῆς ἀγα-

θεουργοῦ ταύτης φιλανθρωπίας, εἰς μετουσίαν ἑαυτοῦ καὶ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν καλοῦντα τὸ ἀνθρώπειον φῦλον, εἴπερ ἑνωθῶμεν αὐτοῦ τῇ θειοτάτῃ ζωῇ, πρὸς αὐτὴν ἡμῶν κατὰ δύναμιν ἀφομοιώσει, καὶ ταύτῃ πρὸς ἀλήθειαν, κοινωνοὶ θεοῦ καὶ τῶν θείων ἀποτελεσθησόμεθα.

Μεταλαβὼν δὲ καὶ μεταδοὺς τῆς θεαρχικῆς κοινωνίας, εἰς εὐχαριστίαν ἱερὰν καταλήγει μετὰ παντὸς τοῦ τῆς ἐκκλησίας ἱεροῦ πληρώματος· ἡ μετοχὴ γὰρ τῆς μεταδόσεως ἡγεῖται, καὶ τῆς μυστικῆς διανεμήσεως, ἡ τῶν μυστηρίων μετάληψις· αὕτη γὰρ ἡ καθολικὴ τῶν θείων εὐκοσμία καὶ τάξις, πρότερον ἐν μετουσίᾳ γενέσθαι καὶ ἀποπληρῶσαι τὸν ἱερὸν καθηγεμόνα, τῶν δι' αὐτοῦ θεόθεν ἑτέροις δωρηθησομένων, οὕτω τε καὶ ἄλλοις μεταδοῦναι. διὸ καὶ τῶν ἐν θείοις διδασκαλίαις οἱ τολμηρῶς ἀποκεχρημένοι, πρὸ τῆς κατ' αὐτὰς πολιτείας καὶ ἕξεως, ἀνίεροι καὶ ἔκφυλοι πάντη τῆς ἱερᾶς εἰσὶ θεσμοθεσίας.

ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν ἡλιακῶν μαρμαρυγῶν, αἱ λεπτότεραι καὶ διειδέστεραι τῶν οὐσιῶν, πρῶται τῆς εἰσρεούσης αἴγλης ἀποπληροῦνται, τὸ κατὰ πολὺ ἑαυτῶν ὑπερχεόμενον φῶς, εἰς τὰ μετ' αὐτὰς ἡλιοειδῶς μετοχετεύουσιν· οὕτω καὶ θείου παντὸς οὐ τολμητέον ἑτέροις ἡγήσασθαι, τὸν μὴ κατὰ πᾶσαν ἕξιν αὐτοῦ γεγονότα θεοειδέστατον, καὶ πρὸς τῆς θείας ἐπιπνοίας καὶ κρίσεως ἁρμοστὴν ἀναδεδειγμένον.

Ἐν τούτοις ἡ πᾶσα τῶν ἱερέων διακόσμησις ἱεραρχικῶς συναχθεῖσα, καὶ τοῖς θειοτάτοις κοινωνήσασα, μετ' εὐχαριστίας ἱερᾶς καταλήγει, τὰς τῶν θεουργιῶν ἀναλόγως ἐπιγνοῦσα, καὶ ὑμνήσασα χάριτας, ὥστε οἱ τῶν θείων ἀμέτοχοι καὶ ἀγνῶτες, οὐκ ἂν εἰς εὐχαριστίαν ἀφίκοιντο, καίτοι κατ' οἰκείαν φύσιν ἀξίων οὐσῶν εὐχαριστεῖσθαι τῶν θειοτάτων δωρεῶν· ἀλλ' ὅπερ ἔφην, οὐδὲ προσβλέψαι ποτὲ τοῖς θείοις δώροις

ἐκ τῆς ἐπὶ τὰ χείρω ἐνδόσεως ἐθελήσαντες, ἀχάριστοι πρὸς τὰς ἀπείρους τῶν θεουργιῶν διαμεμενήκασι χάριτας. Γεύσασθε φησὶ τὰ λόγια, καὶ ἴδετε· τῇ γὰρ ἱερᾷ τῶν θείων μυήσει τὰς μεγαλοδωρεὰς αὐτῶν οἱ μυούμενοι χάριτας ἐπιγνώσονται· καὶ τὸ θειότατον αὐτῶν ὕψος καὶ μέγεθος ἐν τῇ μεθέξει πάνυ ἱερῶς ἐποπτεύοντες, τὰς ὑπερουρανίας εὐχαρίστως ὑμνήσουσι τῆς θεαρχίας ἀγαθουργίας.

Περὶ τῶν ἐν τῷ μύρῳ τελουμένων, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ τελειουμένων. κεφ. δ.

Τοσαῦτα τῆς ἁγιωτάτης συνάξεως ἐστὶ, καὶ οὕτω καλὰ τὰ νοητὰ θεάματα τὴν πρὸς τὸ ἓν ἡμῶν, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, ἱεραρχικῶς ἱερουργοῦντα κοινωνίαν καὶ σύναξιν. ἀλλ' ἔστι ταύτης ὁμοταγὴς ἑτέρα τελεσιουργία· μύρου τελετὴν

αὐτὴν οἱ καθηγεμόνες ἡμῶν ὀνομάζουσι. τὰ μέρη τοίνυν αὐτῆς ἐν τάξει κατὰ τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἐπισκοπήσαντες, οὕτω πρὸς τὸ ἓν αὐτῆς διὰ τῶν μερῶν ἱεραρχικαῖς θεωρίαις ἀναχθησόμεθα.

Μυστήριον τελετῆς μύρου.

ΚΑΤΑ τὸν αὐτὸν τῆς συνάξεως τρόπον, αἱ τῶν ἀτελειώτων ἀπολύονται τάξεις, περιηγησαμένων δηλαδὴ τῆς τε ἱεραρχικῆς ἐπὶ πᾶν τὸ ἱερὸν εὐόσμου περιαγωγῆς, καὶ τῆς ψαλμικῆς ἱερολογίας, καὶ τῆς τῶν θειοτάτων λογίων ἀναγνώσεως· εἶτα τὸ μύρον ὁ ἱεράρχης λαβὼν, ἐπιτίθησι τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ, περικεκαλυμμένον ὑπὸ δυοκαίδεκα πτέρυξιν ἱεραῖς, ἀναβοώντων ἁπάντων ἁγιωτάτῃ φωνῇ, τὸ ἱερὸν τῶν θεολήπτων προφητῶν ἐπιπνοίας μελῴδημα, καὶ τὴν ἐπ᾽ αὐτῷ τελουμένην εὐχὴν ἀποπληρώσας, ἐν ταῖς ἁγιωτάταις τῶν ἀφιερουμέ-

νων τελεταῖς αὐτῷ χρῆται, πρὸς πᾶσαν σχεδὸν ἱεραρχικὴν τελεσιουργίαν.

ΘΕΩΡΙΑ.

Η ΜΕΝ οὖν εἰσαγωγικὴ τῆς τελεστικῆς ταύτης ἱερουργίας ἀναγωγή, διὰ τῶν κατὰ τὸ θεῖον μύρον ἱερῶς δρωμένων, ἐκεῖνο οἶμαι δηλοῖ, τὸ περικεκαλύφθαι τῶν ὁσίων ἀνδρῶν τὸ κατὰ νοῦν ἱερὸν καὶ εὐῶδες· ἥτις ἐνθέως ἐγκελεύεται τοῖς ἱεροῖς ἀνδράσι, μὴ φαινομένας ἔχειν ἐπὶ δόξῃ κενῇ τὰς κατ᾽ ἀρετὴν τοῦ κρυφίου θεοῦ καλὰς καὶ εὐώδεις ἀφομοιώσεις· ἄχραντοι γάρ εἰσιν αἱ τοῦ θεοῦ κρύφιαι καὶ ὑπὲρ νοῦν εὐώδεις εὐπρέπειαι, καὶ νοητῶς ἐμφαίνονται μόνοις τοῖς νοεροῖς, ὁμοειδεῖς ἔχειν ἐθέλουσαι τὰς κατ᾽ ἀρετὴν ἐν ψυχαῖς ἀπαραφθάρτους εἰκόνας. τὸ γὰρ τῆς θεοειδοῦς ἀρετῆς ἀπαράγραπτον εὖ μεμιμημένον ἄγαλμα, πρὸς ἐκεῖνο τὸ νοητὸν καὶ εὐῶδες ἀφορῶν κάλλος, οὕτως

ἑαυτὸ τυποῖ καὶ διαπλάττει πρὸς τὸ κάλλι-
στον μίμημα. καὶ καθάπερ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν
εἰκόνων, εἰ πρὸς τὸ ἀρχέτυπον εἶδος ὁ γρα-
φεὺς ἀκλινῶς εἰσορᾷ, πρὸς μηδὲν ἄλλο τῶν
ὁρατῶν ἀνθελκόμενος, ἢ κατά τι μεριζό-
μενος, αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅστις ἐστὶ τὸν γραφόμε-
νον, εἰ θέμις εἰπεῖν, διπλασιάσῃ, καὶ δείξει τὸ
ἀληθὲς ἐν τῷ ὁμοιώματι, καὶ τὸ ἀρχέτυπον
ἐν τῇ εἰκόνι, καὶ ἑκάτερον ἐν ἑκατέρῳ παρὰ
τὸ τῆς οὐσίας διάφορον· οὕτω τοῖς φιλοκά-
λοις ἐν νῷ γραφεῦσιν, ἡ πρὸς τὸ εὐῶδες καὶ
κρύφιον κάλλος ἀτενὴς καὶ ἀπερίκλιτος θε-
ωρία, τὸ ἀπλανὲς δωρήσεται καὶ θεοειδέστατον
ἴνδαλμα. εἰκότως οὖν πρὸς τὴν ὑπερουσίως
εὐώδη καὶ νοητὴν εὐπρέπειαν, οἱ θεῖοι γρα-
φεῖς τὸ νοερὸν ἑαυτῶν ἀμεταστρέπτως εἰδο-
ποιοῦντες, οὐδὲ μίαν δρῶσι τῶν ἐν αὐτοῖς θε-
ομιμήτων ἀρετῶν, εἰς τὸ θεαθῆναι κατὰ τὸ
λόγιον, τοῖς ἀνθρώποις· ἀλλ' ἱερῶς ἐποπτεύ-
ουσιν, ὡς ἐν εἰκόνι, τῷ θείῳ μύρῳ, τὰ τῆς ἐκ-

κλησίας ἱερώτατα περικεκαλυμμένα· διὸ καὶ αὐτοὶ τὸ κατ' ἀρετὴν ἱερὸν καὶ θεοειδέστατον, εἴσω τοῦ θεομιμήτου καὶ θεογράπτου νοὸς, ἱερῶς περικαλύπτοντες, πρὸς μόνην ἀποβλέπουσι τὴν ἀρχέτυπον νόησιν. οὐδὲ γὰρ ἀθέατοι μόνον εἰσὶ τοῖς ἀνομοίοις, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὶ πρὸς τὴν ἐκείνων καθέλκονται θέαν· ὅθεν ἑαυτοῖς ἀκολούθως, οὐδὲ τῶν δοκούντων εἰκῆ καλῶν καὶ δικαίων, ἀλλὰ τῶν ὄντως ὄντων ἐρῶσιν, οὐδὲ πρὸς δόξαν ὁρῶσι τὴν ὑπὸ πλήθους ἀλόγως μακαριζομένην· ἀλλὰ τὸ καλὸν ἢ χεῖρον ἐφ' ἑαυτοῦ θεομιμήτως κρίναντες, ἀγάλματα θεῖα τῆς θεαρχικωτάτης εἰσὶν εὐωδίας, ἥ τις ἐφ' ἑαυτῆς τὸ ἀληθῶς εὐῶδες ἔχουσα, πρὸς τὸ τοῖς πολλοῖς ἀνομοίως δοκοῦν οὐκ ἐπιστρέφεται, ταῖς ἀληθέσιν αὐτῆς εἰκόσιν ἐντυποῦσα τὸ ἀνυπόκριτον.

Φέρε δὴ λοιπὸν, ἐπειδὴ τὴν ἐκτὸς εὐπρέπειαν ἐθεασάμεθα τῆς ὅλης καλῆς ἱερουργίας, εἰς τὸ θειότερον αὐτῆς ἀποβλέψωμεν

κάλλος, αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς ἀποκαλυψαμένην τὰ παραπετάσματα, θεώμενοι τῆς μακαρίας ἀποστίλβουσαν ἐμφανῶς αἴγλην, καὶ τῆς ἀπερικαλύπτου τοῖς νοεροῖς ἀποπληροῦσαν ἡμᾶς εὐωδίας· οὐδὲ γὰρ ἡ φαινομένη τοῦ μύρου τελεσιουργία, τοῖς περὶ τὸν ἱεράρχην ἐστὶν ἀκοινώνητος ἢ ἀθέατος, ἀλλὰ τοὐναντίον ἄχρις αὐτῶν διήκουσα, καὶ ἱστῶσα τὴν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς θεωρίαν, ὑπ' αὐτῶν ἱερῶς περικαλύπτεται, καὶ τοῦ πλήθους ἱεραρχικῶς ἀποδιαστέλλεται· τοῖς γὰρ ἐνθέοις ἀνδράσιν ἡ τῶν πανιέρων ἀκτὶς, ὡς συγγενέσι τοῦ νοητοῦ, καθαρῶς καὶ ἀμέσως ἐλλάμπουσα, καὶ τὰς νοερὰς αὐτῶν ἀντιλήψεις ἀπερικαλύπτως εὐωδιάζουσα πρὸς τὸ ὑφειμένον, οὐκέτι ὁμοίως πρόεισιν, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν ὡς κρυφίων τοῦ νοητοῦ θεωρῶν ἀνεκπομπεύτως εἰς τὸ τοῖς ἀνομοίοις ἄσχετον, ὑπὸ πτερωτοῖς αἰνίγμασι συγκαλύπτεται· δι' ὧν ἱερῶν αἰνιγμάτων, αἱ τῶν ὑποβεβηκότων εὔκοσμοι τάξεις ἀνάγονται

πρὸς τὴν κατ' αὐτὰς ἱερὰν ἀναλογίαν.

Ἔστι δὴ οὖν, ὅπερ ἔφην, ἡ νῦν ὑμνουμένη παρ' ἡμῖν ἱερὰ τελετουργία, τῆς τελεστικῆς τῶν ἱεραρχικῶν τάξεως καὶ δυνάμεως· διὸ καὶ ταύτην οἱ θεῖοι καθηγεμόνες ἡμῶν, ὡς ὁμοταγῆ καὶ ταὐτουργὸν τῷ τῆς συνάξεως ἱερῷ τελεστηρίῳ, ταῖς αὐταῖς εἰκόσιν ὡς τὰ πολλά, καὶ μυστικαῖς διακοσμήσεσι καὶ ἱερολογίαις διετάξαντο. καὶ τὸν μὲν ἱεράρχην ὡσαύτως ὄψῃ τὴν ἀπὸ τοῦ θειοτέρου τόπου καλὴν εὐωδίαν, εἰς τὰ ἑξῆς ἱερὰ περιφέροντα, καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν ἀναλύσει, διδάσκοντα τῶν θείων τὴν μετουσίαν, ἐν ἅπασι μὲν γίνεσθαι κατ' ἀξίαν τοῖς ἱεροῖς· ἀμείωτον δὲ εἶναι καὶ ἀκίνητον πάντῃ καὶ εἴσω τῆς κατὰ θείαν ἵδρυσιν ἰδιότητος ἀπαραλλάκτως ἑστηκυῖαν. ἐπίσης δὲ πάλιν αἱ τῶν λογίων ᾠδαὶ καὶ ἀναγνώσεις, τοὺς μὲν ἀτελέστους μαιεύονται πρὸς ζωηφόρον υἱοθεσίαν, ἐπιστροφὴν δὲ ἱερὰν ποιοῦνται τῶν ἐναγῶς ἐνεργου-

μένων· ἀφαιροῦσι δὲ τὴν ἐναντίαν ποιὰν καὶ θέλξιν ἐκ τῶν ἀνάνδρως ἐνεργουμένων, τὸ τῆς θεοειδοῦς ἕξεως καὶ δυνάμεως ἀκρότατον ἀναλόγως αὐτοῖς ὑποδεικνῦσαι, καθ' ἣν ἐκδηματώσουσι μᾶλλον αὐτοὶ τὰς ἐναντίας δυνάμεις, καὶ τῆς ἑτέρων ἰατρείας προεστήσονται τὸ θεομιμήτως, ἀκίνητον μὲν, ἐκ τῶν οἰκείων καλῶν· πρὸς δὲ τὰς ἐναντίας ποιὰς δραστήριον οὐκ ἔχοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ δωρούμενοι· τοῖς δὲ εἰς νοῦν ἱερὸν ἐκ τῶν χειρόνων μεταφοιτήσασιν, ἕξιν ἱερὰν ἐντιθέντας πρὸς τὸ μὴ αὖθις ὑπὸ κακίας ἁλῶναι· τοὺς δὲ πρὸς τὸ εἶναι παναγνεῖς ἐνδεεῖς τελέως ἀποκαθαίρουσι· τοὺς δὲ ἱεροὺς ἄγουσιν ἐπὶ τὰς θείας εἰκόνας καὶ ἐποψίας αὐτῶν καὶ κοινωνίας· ἑστιῶσι δὲ τοὺς πανιέρεις ἐν μακαρίοις καὶ νοητοῖς θεάμασιν ἀποπληροῦσαι τὸ ἑνοειδὲς αὐτῶν τοῦ ἑνὸς, καὶ ἑνοποιοῦσαι.

Τί δὲ, οὐχὶ καὶ τὰς μὴ παντὴ καθαρὰς, ὧν ἤδη μνήμην ἐποιησάμεθα, τάξεις, ἀμιγῶς

ἀπολύει, κατὰ τὴν αὐτὴν τῆς συνάξεως τάξιν,
ἡ παροῦσα νῦν ἱερὰ τελετουργία, μόνοις ἐν
εἰκόσιν ὁρωμένη τοῖς ἱεροῖς, καὶ πρὸς μόνων
ἀμέσως τῶν πανιέρων ἱεραρχικαῖς ἀναγω-
γαῖς ἐποπτευομένη καὶ ἱερουργουμένη. Ταῦ-
τα μὲν οὖν ἤδη πολλάκις ἡμῖν εἰρημένα, πε-
ριττόν ἐστιν ὡς οἶμαι, τοῖς αὐτοῖς ἐπανακυ-
κλεῖν λόγοις, τὸ μὴ πρὸς τὰ ἑξῆς μεταβῆ-
ναι τὸν ἱεράρχην ἐν θείως ὁρῶντας ὑπὸ δυο-
καίδεκα πτέρυξι περικεκαλυμμένον ἔχοντα
τὸ θεῖον μύρον, καὶ τὴν παναγεστάτην ἐπ' αὐ-
τῷ τελείωσιν ἱερουργοῦντα. λέγομεν
τοίνυν ὡς ἡ τοῦ μύρου σύνθεσις, συναγω-
γή τις ἐστὶν εὐπνόων ὑλῶν ἐν ἑαυτῇ πλου-
σίως ἔχουσα ποιότητας εὐόσμους· ἧς οἱ με-
ταχόντες εὐωδιάζονται, κατὰ τὴν ἀναλογίαν
τοῦ ποσοῦ τῆς ἐγγινομένης αὐτοῖς τοῦ εὐώδους
μεθέξεως· πεπείσμεθα δὲ εἶναι τὸν θεαρχικώ-
τατον Ἰησοῦν ὑπερουσίως εὐώδη, νοηταῖς δια-
δόσεσι τὸ νοερὸν ἡμῶν ἀποπληροῦντα θείας

ἡδονῆς· ἡ γὰρ τῶν αἰσθητῶν εὐωδῶν ἀντίληψις, εὐπαθεῖν ποιεῖ καὶ τρέφει σὺν ἡδονῇ πολλῇ τὸ τῶν ὀσφραντῶν ἡμῶν διακριτικόν, εἴπερ ἀβλαβές τε εἴη καὶ πρὸς τὸ εὐῶδες ἐν συμμελείᾳ κατάλληλον, ἀναλόγως ἄν τις φαίη καὶ τὰς νοερὰς ἡμῶν δυνάμεις πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ὕφεσιν ἀπαραφθάρτως διακειμένας, ἐν τῇ τοῦ ἐν ἡμῖν κριτικοῦ φυσικῇ ῥώσει, κατὰ τὰ θεουργικὰ μέτρα, καὶ τὴν κατάλληλον τοῦ νοὸς πρὸς τὸ θεῖον ἐπιστροφήν, ἐν ἀντιλήψει τῆς θεαρχικῆς εὐωδείας γίνεσθαι, καὶ εὐπαθείας ἱερᾶς πληροῦσθαι καὶ θειοτάτης τροφῆς.

Ἐοικυῖα οὖν ἡ τῶν μύρων συμβολικὴ σύνθεσις ὡς ἐν μορφώσει τῶν ἀμορφώτων, αὐτὸν ἡμῖν ὑπογράφει τὸν Ἰησοῦν, πηγαῖον ὄντα τῶν θείων εὐωδῶν ἀντιλήψεων ὄλβον, ἀναλογίαις θεαρχικαῖς, εἰς τὰ θεοειδέστατα τῶν νοερῶν ἀναδιδόντα τοὺς θειοτάτους ἀτμούς, ἐφ' οἷς οἱ νόες εὐπαθῶς ἡδόμενοι, καὶ τῶν ἱερῶν ἀντιλήψεων ἀποπληρούμενοι, τροφῇ νοητῇ χρῶνται, τῇ

περὶ τὸ νοερὸν αὐτῶν εἰσδύσῃ τὴν κατὰ θείαν μέθεξιν εὐωδῶν διαδόσεων.

Ἐστι δὲ ὡς οἶμαι, δῆλον, ὅτι ταῖς ὑπὲρ ἡμᾶς οὐσίαις, ὡς θειοτέραις, ἡ τῆς πηγαίας εὐωδίας ἀνάδοσις, ἐγγυτέρα πως ἐστὶ, καὶ μᾶλλον ἑαυτὴν ἐκφαίνει, καὶ διαδίδωσιν εἰς τὸ διειδέστατον αὐτῶν, καὶ εὐεκτικὸν τῆς κατὰ νοῦν ἀντιληπτικῆς δυνάμεως ἀφθόνως ὑπερβλύζουσα, καὶ πολυπλασίως εἰσδυομένη· πρὸς δὲ τὰ τῶν νοερῶν ὑφειμένα καὶ μὴ ὡσαύτως δεκτικὰ, τῆς ὑπὲρ πάντην ἀχράντως ἀποκρύψασα θέαν καὶ μέθεξιν, ἀναλόγοις τῶν μετεχόντων ἀτμοῖς, ἐν συμμετρίᾳ θεαρχικῇ διαδίδοται. τῆς ὑπὲρ ἡμᾶς οὖν ἁγίων οὐσιῶν ἡ τόσον ὑπερκειμένη τῶν σεραφὶμ τάξις, ἐν τῇ τῶν πτερύγων δυοκαιδεκάδι σημαίνεται, περὶ τὴν Ἰησοῦ ἑστῶσα καὶ ἱδρυμένη, τοῖς μακαριωτάτοις αὐτοῦ θεάμασιν, ὡς θεμιτὸν ἐπιβάλλουσα, καὶ τῆς νοητῆς διαδόσεως, ἱερῶς ἐν πανάγνοις ὑποδοχαῖς ἀποπληρουμένη, καὶ τῆς

πολυΰμνητον ἀγαθήλως εἰπεῖν, ἀσιγήτοις στόμασιν ἀνακράζουσα θεολογίαν· ἡ γὰρ ἱερὰ τῶν ὑπερκοσμίων νοῶν γνῶσις, ἀκάματός τε ἐστί, καὶ ἀκατάληκτον ἔχει τὸν θεῖον ἔρωτα, κακίας τε ἅμα πάσης ὑπέρκειται καὶ λήθης· ὅθεν ὡς οἶμαι, τὸ τῆς ἀσιγήτου κραυγῆς ὑπαινίσσεται τὴν αἰώνιον αὐτῶν καὶ ἀμετάστατον ἐν στερρονίᾳ πάσῃ καὶ εὐχαριστίᾳ τῶν θείων ἐπιστήμην καὶ νόησιν.

Τὰς μὲν οὖν ἀσωμάτους τῶν σεραφὶμ ἰδιότητας ἐν τοῖς λογίοις αἰσθηταῖς εἰκόσι τῶν νοητῶν ἐκφαντορικαῖς ἱερῶς ἀναγεγραμμένας ἐν τοῖς διακόσμοις τῶν ὑπερουρανίων ἱεραρχιῶν ὡς οἶμαι, καλῶς ἐθεασάμεθα, καὶ τοῖς σοῖς νοεροῖς ὀφθαλμοῖς ὑπεδείξαμεν· ὅμως ἐπειδὴ καὶ νῦν οἱ τῆς ἱεραρχίας ἱερῶς παρεστῶτες, αὐτὴν ἡμῖν ἐκείνην ἀπολυποδσι, τὴν ὑπὲρ πᾶσαν διακόσμησιν ἐν ἐπιτομῇ καὶ νῦν ἀϋλωτάταις ὄψεσι τὴν θεοειδεστάτην αὐτῶν ἀγλαΐαν ὀψόμεθα.

Τὸ μὲν οὖν ἀπειροπρόσωπον αὐτῶν, καὶ πολύποιον, οὐκ φανταστικόν ἐστιν ὡς οἶμαι, τὸ πολυθεάμονος αὐτῶν εἰς τὰς θεοπτάτας ἐλλάμψεις ἰδιότητος, καὶ τῆς ἀεικινήτου καὶ πολυπόρου τῶν θείων ἀγαθῶν νοήσεως· τὴν δὲ τῶν πτερῶν ὡς τὰ λόγια φησιν, ἑξαπλῆν θέσιν, οὐκ ἀριθμὸν ἱερὸν ἐμφαίνειν οἴομαι, κατὰ τὸ δόξαν ἑτέροις· ἀλλ' ὅτι τῆς περὶ θεὸν ὑπερτάτης οὐσίας καὶ τάξεως, ἀναγωγικὰ καὶ ἀπόλυτα παντελῶς, ἐστὶ καὶ ὑπερκόσμια, τὰ πρῶτα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα τῶν νοερῶν αὐλῆς καὶ θεοειδῶν δυνάμεων· ὅθεν ἡ τῶν λογίων ἱερωτάτη σοφία, τὴν τῶν πτερῶν διάπλασιν ἱερογραφοῦσα, περὶ τὰ πρῶτα καὶ τὰ μέσα, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἐντίθησι τὰ πτερά, τὸ καθόλου πτερωτὸν αὐτῶν αἰνισσομένη, τὸ παντοδαπὸν τῆς ἐπὶ τὸ ὄντως ὂν ἀναγωγικῆς δυνάμεως.

Εἰ δὲ τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς πόδας καλύπτουσι, καὶ μόνοις πέτονται μέσοις πτεροῖς, ἐν-

νόησιν ἱερῶς, ὅτι τοσοῦτον ἐξῃρημένη τῶν ὑπερτάτων οὐσιῶν ἡ τάξις, εὐλαβὴς ἐστὶ περὶ τὰ τῶν νοήσεων αὐτῆς ὑψηλότερα καὶ βαθύτερα, καὶ μέσοις πτεροῖς ἐν συμμελείᾳ πρὸς θεοπτίαν ἀνάγεται, τοῖς θείοις ζυγοῖς ὑποτιθεῖσα τὴν οἰκείαν ζωὴν, καὶ πρὸς αὐτῶν ἱερῶς ἐπιτελουμένη πρὸς τὴν ἑαυτῆς ἐπιγνωμοσύνην.

Τὸ δὲ τοῖς λογίοις εἰρημένον, ὡς ἐκέκραγον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, ἐκεῖνο οἶμαι δηλοῦν, ὅτι τῶν θεοπτικῶν αὐτῶν νοήσεων ἀλλήλοις ἀφθόνως μεταδιδόασι. καὶ τοῦτο δὲ ἱερᾶς ἀξιώσωμεν μνήμης, ὡς ἡ τῶν λογίων ἑβραΐα φωνὴ, καὶ ἐμφατικὴν ἐπωνυμίαν καλεῖ τὰς ἁγιωτάτας τῶν σεραφὶμ οὐσίας, ἐκ τοῦ κατὰ θείαν καὶ ἀκίνητον ζωὴν διαπύρου καὶ ὑπερζέοντος.

Εἴπερ οὖν ὡς οἱ τὰ ἑβραίων ἀφερμηνεύσαντες φασὶν, οἱ ἁγιότατοι σεραφὶμ, ἐμπρησταὶ καὶ θερμαίνοντες ὑπὸ τῆς θεολογίας ὀνο-

μάθωσιν ἐκφαντορικῷ τοῦ οὐσιώδους αὐτῶν ἕξεως ὀνόματι, τοῦ θείου μύρου κατὰ τὴν συμβολικὴν εἰκονογραφίαν ἀνακινητικὰς ἔχουσι δυνάμεις εἰς ἔκφανσιν αὐτοῦ καὶ δραστικωτέρων αὐτῶν μετάδοσιν ἐκκαλουμένας. ἡ γὰρ ὑπὲρ νοῦν εὐώδης οὐσία, πρὸς τὴν διαπύρων καὶ καθαρωτάτων νοῶν εἰς ἔκφανσιν ἀνακινεῖσθαι φιλεῖ, καὶ τὰς θεοτάτας αὐτῆς ἐπιπνοίας, ἐν πολυολβίαις διαδόσεσιν δωρεῖται τοῖς οὕτως αὐτὴν ὑπερκοσμίως ἐκκαλουμένοις. οὐκοῦν ἡ θεοτάτη τῶν ὑπερουρανίων οὐσιῶν τάξις, οὐκ ἠγνόηκε τὸν θεαρχικώτατον Ἰησοῦν εἰς τὸ ἁγιάζεσθαι κατεληλυθότα· νοεῖ δὲ αὐτὸν ἱερῶς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἑαυτὸν ὑφέντα διὰ θείαν καὶ ἄρρητον ἀγαθότητα, καὶ πρὸς τοῦ πατρὸς, αὐτοῦ τε καὶ τοῦ πνεύματος, αὐτὸν θεοπρεπῶς ἁγιαζόμενον ὁρῶσα, τὴν οἰκείαν οἶδεν ἀρχὴν, ἐν οἷς αὐτὸς θεαρχικῶς δρᾷ, ὃ κατ' οὐσίαν ἀναλλοίωτον ἔχουσαν· ὅθεν ἡ τῶν ἱερῶν συμβόλων παράδοσις,

ἁγιαζομένῳ τῷ θείῳ μύρῳ τοὺς σεραφὶμ παρίστησιν, ἀπαράλλακτον εἰδυῖα, καὶ διαγράφουσα τὸ κρεῖσσον, ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ὁλικῇ πρὸς ἀλήθειαν ἐνδεεῖ θεομιμήσει· ἔτι δὲ προσέτι τὸ θειότερον, ὅτι τῷ θείῳ μύρῳ χρῆται πρὸς παντὸς ἱεροῦ τελεσιουργίαν, ἐναργῶς ἀποδεικνύουσα κατὰ τὸ λόγιον, ἁγιάζοντα τὸν ἁγιαζόμενον, ὡς ἀεὶ ταὐτὸν ὄντα ἑαυτῷ κατὰ πᾶσαν τὴν θεαρχικὴν ἀγαθουργίαν· διὸ δὴ καὶ τῆς ἱερᾶς θεογενεσίας ἡ τελεσιουργὸς δωρεὰ καὶ χάρις, ἐν ταῖς τοῦ μύρου τελεῖται θεοτάταις τελειώσεσιν· ὅθεν ὡς οἶμαι, καὶ τῷ καθαρτικῷ βαπτιστηρίῳ, τὸ μύρον ἐν σταυροειδέσι βολαῖς ἐπιχέων ὁ ἱεράρχης, ὑπ' ὄψιν ἄγει τοῖς θεωρητικοῖς ὀφθαλμοῖς, ἄχρις δὴ καὶ αὐτοῦ θανάτου διὰ σταυροῦ τὸν Ἰησοῦν ὑπὲρ τῆς ἡμῶν θεογενεσίας καταδυόμενον αὐτῇ τῇ θείᾳ καὶ ἀκραλήτῳ καθόδῳ, τοὺς εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ κατὰ τὸ κρύφιον λόγιον βαπτιζομέ-

ζομένους, ἐκ τῆς τοῦ φθοροποιοῦ θανάτου παλαιᾶς καταπόσεως ἀγαθοπρεπῶς ἀνασπῶντα καὶ ἀνακαινίζοντα πρὸς ἔνθεον καὶ αἰώνιον ὕπαρξιν.

Ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτῷ τῷ τελεσθέντι τὴν ἱερωτάτην τῆς θεογενεσίας τελετήν, τὴν τοῦ θεαρχικοῦ πνεύματος ἐπιφοίτησιν, ἡ τοῦ μύρου δωρεῖται τελειωτικὴ χρίσις, ὑποτυπούσης ὡς οἶμαι, τῆς ἱερᾶς τῶν συμβόλων εἰκονογραφίας, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δι' ἡμᾶς ἀνθρωποπρεπῶς τῷ θεαρχικῷ πνεύματι καθαγιασθέντος, ἀναλλοιώτως τῆς οὐσιώδους θεότητος ἕξει τὸ θειότατον πνεῦμα χορηγούμενον.

Καὶ τοῦτο δὲ ἱεραρχικῶς ἐννόησον, ὅτι καὶ τοῦ θείου θυσιαστηρίου τὴν ἱερὰν τελείωσιν, ἡ τῶν ἁγιωτάτων τελετῶν θεσμοθεσία, ταῖς τοῦ ἱερωτάτου μύρου τελετουργεῖ παναγέσιν ἐπιχύσεσιν. ἔστι δὲ ὑπερουράνιος καὶ ὑπερούσιος ἡ θεωρία, πάσης τῆς θεουργικῆς

ἡμῶν ἁγιαστείας ἀρχὴ καὶ οὐσία καὶ τελεσιουργὸς δύναμις. εἰ γάρ ἐστι τὸ θειότατον ἡμῶν θυσιαστήριον, ἰησοῦς, ἡ θεαρχικὴ τῶν θείων νοῶν ἀφιέρωσις, ἐν ᾧ κατὰ τὸ λόγιον ἀφιερούμενοι, καὶ μυστικῶς ὁλοκαυτούμενοι, τὴν προσαγωγὴν ἔχομεν, ὑπερκοσμίοις ὀφθαλμοῖς ἐποπτεύσωμεν αὐτὸ τὸ θειότατον θυσιαστήριον, ἐν ᾧ τὰ τελούμενα τελεῖται, καὶ ἁγιάζεται πρὸς αὐτοῦ τοῦ θειοτάτου μύρου τελούμενον· ἁγιάζει γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν ὁ πανάγιώτατος ἰησοῦς, καὶ πάσης ἡμᾶς ἁγιαστείας ἀποπληροῖ τῶν ἐπ' αὐτῷ τελουμένων οἰκονομικῶς εἰς ἡμᾶς, ὡς θεογεννήτορες λοιπὸν ἀγαθουργικῶς διαβαινόντων· ὅθεν ὡς οἶμαι, κατὰ νοῦν ἱεραρχικὸν θεοπαραδότως οἱ θεῖοι τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας καθηγεμόνες, τὴν πάνσεπτον ταύτην ἱερουργίαν, μύρου τελετὴν ἐκ τοῦ τελουμένου πραγματικῶς ὀνομάζουσιν, ὡς ἂν τις φαίη, θεοῦ τελετήν,

ἑκατέρωθεν τῷ τὴν θείαν αὐτῆς τελεταρχίαν ὑμνοῦντες· ἔστι γὰρ αὐτοῦ τελετὴ καὶ τὸ δι' ἡμᾶς δι' θεοπρεπῶς ἁγιάζεσθαι, καὶ τὸ θεουργικῶς ἅπαντα τελεῖν καὶ ἁγιάζειν τὰ τελούμενα. Τὸ δὲ ἱερὸν τῶν θεολήπτων προφητῶν ἐπιπνοίας μελῴδημα, φασὶν οἱ τὰ Ἑβραίων εἰδότες, τὸ αἶνος θεοῦ, δηλοῦν, ἢ τὸ αἰνεῖτε τὸν κύριον. ἁπάσης οὖν ἱερᾶς θεοφανείας καὶ θεουργίας, ἐν τῇ ποικίλῃ συνθέσει τῶν ἱεραρχικῶν συμβόλων ἱερογραφουμένης, οὐκ ἀνάρμοστόν ἐστι μεμνῆσθαι τῆς θεοκινήτου τῶν προφητῶν ὑμνολογίας· διδάσκει γὰρ ἀγαθῶς τε ἅμα καὶ ἱεροπρεπῶς, αἴνων ἱερῶν ἀξίας εἶναι τὰς θεαρχικὰς ἀγαθουργίας.

Περὶ τῶν ἱερατικῶν τελειώσεων. κεφ. ε.

Αὕτη μὲν ἡ θειοτάτη τοῦ μύρου τελεσιουργία· καιρὸς δ' ἂν εἴη μετὰ τὰς θείας ἱερουργίας, αὐτὰς ἐκθέσθαι τὰς

ἱερατικὰς τάξεις τε καὶ ἀποκληρώσεις, δυνάμεις τε αὐτῶν καὶ ἐνεργείας καὶ τελειώσεις καὶ τὴν ὑπ' αὐτὰς τριάδα τῶν ὑποβεβηκυιῶν τάξεων, ὅπως ἂν ἀποδειχθείη τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας ἡ διακόσμησις, τὸ μὲν ἄτακτον καὶ ἀκόσμητον καὶ συμπεφορημένον, ἀμιγῶς ἀποδιαστέλλουσα καὶ ἀποκληροῦσα· τὸ κόσμιον δὲ καὶ τεταγμένον καὶ εὐσταθὲς, ἐν ταῖς κατ' αὐτὴν ἀναφαίνουσα τῶν ἱερῶν τάξεων ἀναλογίαις. καὶ τὴν μὲν ἁπάσης ἱεραρχίας τριαδικὴν διαίρεσιν, ἐν ταῖς ἤδη πρὸ ἡμῶν ὑμνημέναις ἱεραρχίαις ὡς οἶμαι καλῶς ἐξεθέμεθα, φήσαντες ὡς ἡ καθ' ἡμᾶς ἱερὰ παράδοσις ἔχει πᾶσαν ἱεραρχικὴν πραγματείαν εἰς τὰς θειοτάτας τελετὰς διαιρεῖσθαι, καὶ τοὺς ἐνθέους αὐτῶν ἐπιστήμονας καὶ μύστας, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἱερῶς τελουμένους.

Οὐκοῦν, ἡ μὲν ἁγιωτάτη τῶν ὑπερουρανίων οὐσιῶν ἱεραρχία, τελετὴν μὲν ἔχει τὴν

κατὰ δύναμιν οἰκείαν θεοῦ καὶ τὴν θείων ἀϋλοτάτην νόησιν, καὶ τὴν τῆς θεοειδοῦς ὁλόκληρον καὶ ὡς ἐφικτὸν θεομίμητον ἕξιν· φωταγωγοὺς δὲ καὶ πρὸς τὴν ἱερὰν ταύτην τελείωσιν ἡγεμόνας, τὰς περὶ θεὸν πρωτίστας οὐσίας. αὗται γὰρ εἰς τὰς ὑποβεβηκυίας ἱερὰς τάξεις ἀγαθοειδῶς καὶ ἀναλόγως διαπορθμεύουσι τὰς δωρουμένας αὐταῖς ἀεὶ θεουργικὰς γνώσεις, ὑπὸ τῆς αὐτοτελοῦς καὶ σοφοποιοῦ τῶν θείων νοῶν θεαρχίας. αἱ δὲ τῶν πρώτων οὐσιῶν ὑφειμέναι διακοσμήσεις, ὡς δι' ἐκείνων ἱερῶς ἀναγόμεναι πρὸς τὴν θεουργὸν τῆς θεαρχίας ἔλλαμψιν, αἱ τελούμεναι τάξεις εἰσί τε καὶ ἀληθῶς ὀνομάζονται. μετ' ἐκείνην δὲ τὴν οὐρανίαν καὶ ὑπερκόσμιον ἱεραρχίαν, εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς ἀγαθουργικῶς ἡ θεαρχία τὰς ἱερωτάτας αὐτῆς δωρεὰς προφέρουσα, νηπίοις μὲν οὖσι κατὰ τὸ λόγιον ἐδωρήσατο τὴν κατὰ νόμον ἱεραρχίαν, ἀμυδραῖς τῶν ἀλη-

θῶν εἰκόσι, καὶ πορρωτάτοις τῶν ἀρχετύπων ἀπεικονίσμασι, καὶ δυσθεωρήτοις αἰνίγμασι καὶ τύποις οὐκ εὐδιαφανὲς ἔχουσι τὴν ἐγκεκαλυμμένην αὐτοῖς θεωρίαν ἀνάλογον φῶς, ὡς ἀσθενέσιν ὄψεσιν ἀβλαβῶς ἐπιλάμψασα. Ταύτῃ δὲ τῇ κατὰ νόμον ἱεραρχίᾳ, τελετὴ μέν, ἡ πρὸς τὴν πνευματικὴν λατρείαν ἀναγωγή. χειραγωγοὶ δὲ πρὸς ταύτην, οἱ τὴν ἁγίαν ἐκείνην σκηνὴν ὑπὸ μωσέως ἱερῶς μυηθέντες, τοῦ πρώτου τῶν κατὰ νόμον ἱεραρχῶν μύστου καὶ ἡγεμόνος· πρὸς τὴν ἱερὰν σκηνὴν εἰσαγωγικῶς ἱερογραφῶν τὴν κατὰ νόμον ἱεραρχίαν, εἰκόνα τύπου δειχθέντος αὐτῷ κατὰ τὸ σιναῖον ὄρος ἐκάλει, πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον ἱερουργούμενα· τελούμενοι δέ, οἱ πρὸς τὴν νομικῶν συμβόλων ἀναλόγως, ἐπὶ τελεωτέραν μύησιν ἀναγόμενοι. τὴν τελεωτέραν δὲ μύησιν ἡ θεολογία τὴν καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίαν φησίν, ἀποπλήρωσιν αὐτὴν ἐκείνης ἀποκαλοῦσα καὶ ἱερὰν λῆ-

ξιν. ἔστι δὲ καὶ οὐρανία καὶ νομικὴ κοινωνικῶς τῇ μεσότητι τῶν ἄκρων ἀντιλαμβανομένη, τῇ μὲν, κοινωνοῦσα ταῖς νοεραῖς θεωρίαις· τῇ δὲ, ὅτι καὶ συμβόλοις αἰσθητοῖς ποικίλλεται, καὶ δι' αὐτῶν ἱερῶς ἐπὶ τὸ θεῖον ἀνάγεται. τὸ τελεστὸν δὲ ὡσαύτως ἔχει τῆς ἱεραρχικῆς διαιρέσεως, εἰς τὰς ἁγιωτάτας τῶν τελετῶν ἱερουργίας διαιρουμένη, καὶ τοὺς θεοειδεῖς τῶν ἱερῶν ὑπηρέτας, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἀναλόγως ἐπὶ τὰ ἱερὰ προσαγομένους. ἑκάστη δὲ τῶν τριῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας διαιρέσεως, ἀκολούθως τῇ τε νομικῇ καὶ τῇ θειοτέρᾳ τῶν καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίᾳ, πρώτη καὶ μέση καὶ τελευταία τάττεται δυνάμει, τό τε ἱεροπρεποῦς ἀναλογίας προμηθουμένη, καὶ τῆς ἁπάντων εὐκόσμου καὶ κατὰ τάξιν ἐναρμονίου καὶ συνδετικῆς κοινωνίας.

Ἡ μὲν οὖν ἁγιωτάτη τῶν τελετῶν ἱερουργία πρώτην μὲν ἔχει θεοειδῆ δύναμιν τὴν ἱερὰν τῶν

ἀτελέστων κάθαρσιν· μέσην δέ, τὴν τῶν καθαρθέντων φωτιστικὴν μύησιν· ἐσχάτην δὲ καὶ τῶν προτέρων συγκεφαλαιωτικήν, τὴν τῶν μυηθέντων ἐν ἐπιστήμῃ τῶν οἰκείων μυήσεων τελείωσιν. ἡ δὲ τῶν ἱερουργῶν διακόσμησις, ἐν μὲν τῇ δυνάμει τῇ πρώτῃ, διὰ τῶν τελετῶν ἀποκαθαίρει τοὺς ἀτελέστους· ἐν τῇ μέσῃ δέ, φωταγωγεῖ τοὺς καθαρθέντας· ἐν ἐσχάτῃ δὲ καὶ ἀκροτάτῃ τῶν ἱερουργῶν δυνάμεων, ἀποτελειοῖ τοὺς τῷ θείῳ φωτὶ κεκοινωνηκότας ἐν ταῖς τῶν θεωρηθέντων ἐλλάμψεων ἐπιστημονικαῖς τελειώσεσιν. ἡ δὲ τῶν τελουμένων δύναμις, ἡ πρώτη μέν ἐστιν, ἡ καθαιρομένη· μέση δὲ μετὰ τὴν κάθαρσιν, ἡ φωτιζομένη καὶ τινῶν ἱερῶν θεωρητική· τελευταία δὲ καὶ θειοτέρα τῶν ἄλλων, ἡ τῶν ἱερῶν φωτισμῶν, ὧν ἐγεγόνει θεωρός, ἐλλαμπομένη τὴν τελειωτικὴν ἐπιστήμην. τῆς μὲν οὖν ἁγίας τῶν τελετῶν ἱερουργίας, ἡ τριττὴ δύναμις

ὕμνηται· τῆς μὲν ἱερᾶς θεογενεσίας, ἐκ τῶν λογίων ἀποδειχθείσης καθάρσεως καὶ φωτιστικῆς ἐλλάμψεως· τῆς συνάξεως δὲ καὶ τῆς τοῦ μύρου τελετῆς, τελειωτικῆς τῶν θεουργιῶν γνώσεως καὶ ἐπιστήμης, δι' ἧς ἱερῶς ἡ πρὸς τὴν θεαρχίαν ἑνοποιὸς ἀναγωγὴ καὶ μακαριωτάτη κοινωνία τελεσιουργεῖται. νῦν δὲ τὴν ἱερατικὴν διακόσμησιν ἑξῆς ἀφηγητέον, εἰς καθαρτικὴν καὶ φωτιστικὴν καὶ τελειωτικὴν εὐταξίαν διαιρουμένην.

Θεσμὸς μὲν οὗτός ἐστι τῆς θεαρχίας ὁ πανίερος, τὸ διὰ τῶν πρώτων τὰ δεύτερα πρὸς τὸ θειότατον αὐτῆς ἀνάγεσθαι φέγγος. ἢ οὐχὶ καὶ τὰς αἰσθητὰς τῶν στοιχείων οὐσίας ὁρῶμεν εἰς τὰ μᾶλλον αὐταῖς συγγενέστερα πρότερον ἰούσας, καὶ δι' ἐκείνων ἐφ' ἕτερα τὴν οἰκείαν διϊούσας ἐνέργειαν; εἰκότως οὖν, ἡ πάσης ἀοράτου καὶ ὁρατῆς εὐκοσμίας ἀρχὴ καὶ ἵδρυσις, εἰς τοὺς θεοειδεστέροις πρώτοις ἐνδίδωσι τὰς θεουργι-

καὶ ἀκτῖνας ἰέναι, καὶ δι' ἐκείνων ὡς διαφανεστέρων νοῶν, καὶ πρὸς μετοχὴν φωτὸς καὶ μετάδοσιν οἰκείως ἐχόντων, εἰς τοὺς ὑφειμένους ἀναλόγως αὐτοῖς ἐλλάμπει, καὶ ἐπιφαίνεται. Τούτων οὖν ἐστὶ τῶν πρώτων θεοπτικῶν, τὸ τοῖς δευτέροις ἀφθόνως ἐν συμμετρίᾳ τῇ κατ' αὐτοὺς ἀποδεῖξαι τὰ πρὸς αὐτῶν ἱερῶς ἐποπτευθέντα θεῖα θεάματα, καὶ τὸ μυῆσαι τὰ ἱεραρχικὰ τῶν μετ' ἐπιστήμης τελειωτικῆς τὰ θεῖα τῆς κατ' αὐτοὺς ἱεραρχίας ἅπαντα καλῶς μυηθέντων, καὶ τὴν τελεσιουργὸν τοῦ μυῆσαι δύναμιν προσειληφότων, καὶ τὸ μεταδοῦναι κατ' ἀξίαν τὰ ἱερὰ τῶν ἐπιστημονικῶς καὶ ὁλοκλήρως μετασχόντων τῆς ἱερατικῆς τελειώσεως.

Οὐκοῦν ἡ θεία τῶν ἱεραρχῶν τάξις, πρώτη μέν ἐστι τῶν θεοπτικῶν τάξεων· ἀκροτάτη δὲ καὶ ἐσχάτη πάλιν ἡ αὐτή· καὶ γὰρ εἰς αὐτὴν ἀποτελεῖται καὶ ἀποπληροῦται πᾶσα τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας ἡ δια-

κόσμησις· ὡς γὰρ ἅπασαν ἱεραρχίαν ὁρῶ-
μεν εἰς τὸν Ἰησοῦν ἀποπερατουμένην, οὕτως
ἑκάστην εἰς τὸν οἰκεῖον ἔνθεον ἱεράρχην. ἡ δὲ
τῆς ἱεραρχικῆς τάξεως δύναμις, ἐν πά-
σαις χωρεῖ ταῖς ἱεραῖς ὁλότησι, καὶ διὰ
πασῶν τῶν ἱερῶν τάξεων ἐνεργεῖ τὰ τῆς οἰ-
κείας ἱεραρχίας μυστήρια· ἐκκρίτως δὲ
αὐτῇ παρὰ τὰς λοιπὰς τάξεις τὰς αὐτουργίας,
ὁ θεῖος θεσμὸς ἀπονενέμηκε τὰς θειοτέρας
ἱερουργίας. αὗται δὲ εἰσὶν αἱ τελεσιουργοὶ τῆς
θεαρχικῆς δυνάμεως εἰκόνες, ἀποτελοῦ-
σαι πάντα τὰ θειότατα σύμβολα, καὶ πάσας
τὰς ἱερὰς διακοσμήσεις· εἰ γὰρ καὶ πρὸς
τῶν ἱερέων τελοῦνταί τινα τῶν σεβασμί-
ων συμβόλων, ἀλλ᾽ οὔποτε τὴν ἱερὰν θεο-
γενεσίαν ὁ ἱερεὺς ἐνεργήσει τοῦ θειοτάτου μύ-
ρου χωρὶς, οὐδὲ τὰ τῆς θείας κοινωνίας
τελέσει μυστήρια, μὴ τῷ θειοτάτῳ θυ-
σιαστηρίῳ τῶν κοινωνικῶν ἐπιτεθέντων
συμβόλων· ἀλλ᾽ οὐδὲ αὐτὸς ἱερεὺς ἔσται,

μὴ παρὰ τῶν ἱεραρχικῶν τελειώσεων εἰς τοῦτο κεκληρωμένος. ὅθεν ἡ θεία θεσμοθεσία, τὴν τῶν ἱεραρχικῶν τάξεων ἀνιαστείαν, καὶ τὴν τοῦ θείου μύρου τελείωσιν, καὶ τὴν ἱερὰν τοῦ θυσιαστηρίου τελετουργίαν, ταῖς τῶν ἐνθέων ἱεραρχῶν τελεσιουργοῖς δυνάμεσιν ἐνιαίως ἀπεκλήρωσεν.

Ἔστιν οὖν ἡ ἱεραρχικὴ τάξις, ἡ τῆς τελειωτικῆς δυνάμεως ἀναπεπλησμένη, τὰ τελεσιουργὰ τῆς ἱεραρχίας ἐκκρίτως τελετουργοῦσα, καὶ τὰς ἐπιστήμας τῶν ἱερῶν ἐκφαντορικῶς μυοῦσα, καὶ ἐκδιδάσκουσα τὰς ἀναλόγους αὐτῶν καὶ ἱερὰς ἕξεις τε καὶ δυνάμεις. ἡ δὲ τῶν ἱερέων φωταγωγικὴ τάξις, ἐπὶ τὰς θείας τῶν τελετῶν ἐποψίας χειραγωγεῖ τοὺς τελουμένους ὑπὸ τῇ τῶν ἐνθέων ἱεραρχῶν τάξει, καὶ μετ᾽ αὐτῆς ἱερουργοῦσα τὰς οἰκείας ἱερουργίας· ἐν οἷς μὲν αὐτὴ δρᾷ τὰς θεουργίας ὑποδεικνύουσα διὰ τῶν ἱερωτάτων συμβόλων τε

θεωρητικοὺς τοὺς προσιόντας ἀποτελοῦσα, καὶ τῶν ὁσίων τελετῶν κοινωνούς, εἰς τὴν ἱεράρχην δὲ ἀναπέμπουσα τοὺς τῆς ἐπιστήμης τῶν θεωρηθεισῶν ἱερουργιῶν ἐφιεμένους. ἡ δὲ τῶν λειτουργῶν τάξις, ἡ καθαρτική, καὶ τῶν ἀνομοίων διακριτική, πρὸ τῆς ἐπὶ τὰς τῶν ἱερέων ἱερουργίας προσαγωγῆς, ἀποκαθαίρει τοὺς προσιόντας, ἀμιγεῖς αὐτοὺς ἀποτελοῦσα τῶν ἐναντίων, καὶ πρὸς ἱερουργικὴν ἐποψίαν καὶ κοινωνίαν ἐπιτηδείους. ὅθεν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς θεογενεσίας, οἱ λειτουργοὶ τὸν προσιόντα τῆς παλαιᾶς ἀπογυμνοῦσιν ἐσθῆτος· ἔτι μὴν καὶ ὑπολύουσι, καὶ πρὸς δυσμὰς εἰς ἀποταγὴν ἱστῶσι, καὶ αὖθις πρὸς ἕω μετάγουσι· τῆς καθαρτικῆς γὰρ εἰσὶ τάξεως καὶ δυνάμεως, ἀποβαλεῖν ὁλικῶς ἐγκελευόμενοι τοῖς προσιοῦσι, τὰς τῆς προτέρας ζωῆς ἀμφιέσεις, καὶ τὸ τοῦ προτέρου βίου σκότος ὑποδεικνύντες καὶ ἐκδιδάσκοντες αὐτοὺς ἀπο-

παραμένους τοῖς ἀλαμπέσιν, ἐπὶ τὰ φωτιστικὰ μεταταχθῆναι. καθαρτικὴ τοίνυν ἐστὶν ἡ λειτουργικὴ διακόσμησις, ἐπὶ τὰς θείας τῶν ἱερέων ἱερουργίας ἀνάγουσα τοὺς κεκαθαρμένους, καὶ τοὺς ἀτελέστους ἀποκαθαίρουσα καὶ μαιευομένη ταῖς καθαρτικαῖς τῶν λογίων ἐπάμψεσι καὶ διδασκαλίαις, καὶ προσέτι τοὺς ἀνιέρους τῶν ἱερέων ἀμιγῶς ἀποδιαστέλλουσα· διὸ καὶ ταῖς ἱεραῖς αὐτὴν ἐφίστησι πύλαις ἡ ἱεραρχικὴ θεσμοθεσία, τὴν πρὸς τὰ ἱερὰ τῶν προσιόντων εἴσοδον, ἐν ταῖς παντελέσι καθάρσεσιν αἰνισσομένη καὶ τὴν ἐπὶ τὰς ἱερὰς αὐτῶν ἐποψίας καὶ κοινωνίας προσαγωγὴν, ταῖς καθαρτικαῖς δυνάμεσιν ἐγχειρίζουσα, καὶ διὰ τούτων αὐτοὺς ἀκηλιδώτους εἰσδεχομένη.

Δέδεικται τοίνυν ἡμῖν, ἡ μὲν τῶν ἱεραρχῶν τάξις, τελεστικὴ, καὶ τελεσιουργός· ἡ δὲ τῶν ἱερέων, φωτιστικὴ καὶ φωταγωγός· ἡ δὲ τῶν λειτουργῶν, καθαρτικὴ καὶ διακριτική,

δηλαδὴ τῆς ἱεραρχικῆς τάξεως, οὐ τελεσιουργεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ φωτίζειν ἅμα καὶ καθαίρειν ἐπισταμένης, καὶ τῆς τῶν ἱερέων δυνάμεως ἐχούσης ἐν ἑαυτῇ μετὰ τῆς φωτιστικῆς, καὶ τὴν καθαρτικὴν ἐπιστήμην· αἱ μὲν γὰρ ἥττους, ἐπὶ τὰ κρείττω μεταπηδᾶν ἀδυνατοῦσι, πρὸς τὸ μηδὲ θεμιτὸν αὐταῖς εἶναι πρὸς τοιαύτην ἐγχειρεῖν ἀλαζονείαν· αἱ δὲ θειότεραι δυνάμεις, μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τὰς ὑφειμένας τῆς αὐτῶν τελειότητος ἱερὰς ἐπιστήμας γιγνώσκουσιν· ὅμως ἐπειδὴ θείων εἰσὶν ἐνεργειῶν εἰκόνες, αἱ ἱερατικαὶ διακοσμήσεις τῆς εὐκόσμου καὶ ἀσυγχύτου τῶν θείων ἐνεργειῶν τάξεως, ἐν ἑαυταῖς δεικνῦσαι τὰς τεταγμένας ἐλλάμψεις εἰς τὰς πρώτας καὶ μέσας καὶ τελευταίας ἱερὰς ἐνεργείας καὶ τάξεις, ἐν διακρίσεσιν ἱεραρχικαῖς ἐτάχθησαν, ἐμφαίνουσαι καθάπερ ἔφην, ἐν ἑαυταῖς τῶν θείων ἐνεργειῶν τὸ τεταγμένον καὶ ἀσύμφυρτον. ἐπειδὴ γὰρ ἡ θεαρχία τοὺς ἐν οἷς ἂν ἐγγίνηται

νόας ἀποκαθαίρει πρῶτον, εἶτα φωτίζει, καὶ φωτισθέντας ἀποτελεῖ πρὸς θεοειδῆ τελεσιουργίαν, εἰκότως ἡ ἱεραρχικὴ τῶν θείων εἰκόνων, εἰς διακεκριμένας ἑαυτὴν διαιρεῖ τάξεις τε καὶ δυνάμεις, ἐναργῶς ὑποδεικνῦσα τὰς θεαρχικὰς ἐνεργείας, ἐν πάνυ ἀσφαλεστάταις καὶ ἀμιγέσι τάξεσιν, εὐσταθῶς καὶ ἀσυγχύτως ἑστηκυίας.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰς ἱερατικὰς τάξεις τε καὶ ἀποπληρώσεις, δυνάμεις τε αὐτῶν καὶ ἐνεργείας εἰρήκαμεν, ὡς ἡμῖν ἐφικτὸν, καὶ τὰς ἱερωτάτας αὐτῶν ὡς οἷοί τε ἐσμὲν, ἐποπτεύσωμεν τελειώσεις.

Μυστήριον ἱερατικῶν τελειώσεων.

Ο ΜΕΝ ἱεράρχης ἐπὶ τὴν ἱεραρχικὴν τελείωσιν προσαγόμενος, ἄμφω τὼ πόδε κλίνας ἐπὶ πρόσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχει τὰ θεοπαράδοτα λόγια, καὶ τὴν ἱεραρχικὴν χεῖρα· καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ,

πρὸς

πρὸς τοῦ τελοῦντος αὐτὸν ἱεράρχου ταῖς παναγεστάταις ἐπικλήσεσιν ἀποτελεῖται. ὁ δὲ ἱερεὺς ἄμφω τὼ πόδε κλίνας ἐπίπροσθεν τοῦ θείου θυσιαστηρίου, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχει τὴν ἱεραρχικὴν δεξιάν· καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ πρὸς τοῦ τελοῦντος αὐτὸν ἱεράρχου ταῖς ἱεροποιοῖς ἐπικλήσεσιν ἁγιάζεται. ὁ δὲ λειτουργὸς ἕνα τῶν ποδῶν κλίνας ἐπίπροσθεν τοῦ θείου θυσιαστηρίου, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχει τὴν τοῦ τελοῦντος αὐτὸν ἱεράρχου δεξιάν, τελούμενος ὑπ' αὐτοῦ ταῖς τῶν λειτουργῶν τελεστικαῖς ἐπικλήσεσιν. ἑκάστῳ δὲ αὐτῶν ἡ σταυροειδὴς ἐνσημαίνεται πρὸς τοῦ τελοῦντος ἱεράρχου σφραγίς, καὶ καθ' ἕκαστον ἀνάρρησις ἱερὰ γίγνεται, καὶ τελειωτικὸς ἀσπασμός, ἀσπαζομένου παντὸς ἱερατικοῦ παρόντος ἀνδρὸς, καὶ τοῦ τελέσαντος ἱεράρχου τὰ πρός τι τῶν εἰρημένων ἱερατικῶν ταγμάτων ἀποτελεσθέντα.

ΘΕΩΡΙΑ.

ΚΟΙΝΑ μὲν ἐστὶ τοῖς ἱεράρχαις τε

καὶ ἱερεῦσι καὶ λειτουργοῖς, ἐν ταῖς ἱερατικαῖς αὐτῶν τελειώσεσιν, ἡ πρὸς τὸ θεῖον θυσιαστήριον προσαγωγὴ, καὶ ὑπόπτωσις, ἡ τῆς ἱεραρχικῆς χειρὸς ἐπίθεσις, ἡ σταυροειδὴς σφραγὶς, ἡ ἀνάρρησις, ὁ τελειωτικὸς ἀσπασμός· ἐξαίρετα δὲ καὶ ἔκκριτα τοῖς ἱεράρχαις μὲν, ἡ τῶν λογίων ἐπὶ κεφαλῆς ἐπίθεσις, οὐκ ἐχόντων τοῦτο τῶν ὑφειμένων ταγμάτων· τοῖς δὲ ἱερεῦσιν, ἡ ἀμφοῖν τοῖν ποδοῖν κλίσις, οὐκ ἐχούσης τοῦτο τῆς τῶν λειτουργῶν τελειώσεως· οἱ γὰρ λειτουργοὶ καθὼς εἴρηται, τὸν ἕνα, κλίνουσι τοῖν ποδοῖν μόνον.

Η μὲν οὖν ἐπὶ τὸ θεῖον θυσιαστήριον προσαγωγὴ καὶ ὑπόπτωσις, αἰνίττεται πᾶσι τοῖς ἱερατικῶς τελουμένοις, ὑποτιθέναι καθόλου τελετάρχῃ θεῷ τὴν οἰκείαν ζωὴν, καὶ τὴν ἑαυτῶν νοερὰν ὁλότητα, πάναγνον αὐτῷ καὶ καθιερωμένην προσαγαγεῖν, καὶ ὁμοιοειδῆ, καὶ ὡς δυνατὸν ἀξίαν οὖσαν τοῦ θεαρχικοῦ καὶ παναγεστάτου καὶ ἱερείου καὶ θυσιαστηρίου τοῦ

καθιεροῦντος ἱερατικῶς τοὺς θεοειδεῖς νόας.

Ἡ δὲ τῆς ἱεραρχικῆς χειρὸς ἐπίθεσις, ὁμοῦ μὲν ἐμφαίνει τὴν τελεταρχικὴν σκέπην, ὑφ᾽ ἧς ὡς παῖδες ἱεροὶ περιέπονται πατρικῶς, αὐτοῖς μὲν ἕξιν καὶ δύναμιν ἱερατικὴν δωρουμένης, τὰς ἐναντίας δὲ αὐτῶν δυνάμεις ἀποῤῥαπιζούσης. διδάσκει δὲ ἅμα καὶ πάσας τελεῖν τὰς ἱερατικὰς ἐνεργείας, ὡς ὑπὸ θεῷ πράττοντας τοὺς τελεσθέντας, καὶ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν αὐτὸν ἔχοντας ἐν πᾶσι καθηγεμόνα.

Ἡ σταυροειδὴς δὲ σφραγὶς, τὴν ἁπασῶν ὁμοῦ τῶν σαρκικῶν ὀρέξεων ἀνενεργησίαν, καὶ τὴν θεομίμητον ζωὴν, ἀφορῶσαν ἀκλινῶς εἰς τὴν ἀνδρικὴν Ἰησοῦ θεοτάτην ζωὴν, ἄχρι σταυροῦ καὶ θανάτου μετὰ θεαρχικῆς ἀναμαρτησίας ἐληλυθότος, καὶ τοὺς οὕτω ζῶντας, ὡς ὁμοιοειδεῖς ἐνσημαίνοντος τῇ σταυροειδεῖ τῆς οἰκείας ἀναμαρτησίας εἰκόνι.

Τὴν ἱερὰν δὲ τῶν τελειώσεων καὶ τῶν τε-

λουμένων ἀνάρρησιν ὁ ἱεράρχης ἀναβοᾷ, τοῦ μυστηρίου δηλοῦντος, ὡς ὁ φιλόθεος ἱεροτελεστὴς, ἐκφαντορικός ἐστι τῆς θεαρχικῆς ἐκλογῆς, οὐκ αὐτὸς ἰδίᾳ χάριτι τοὺς τελουμένους ἐπὶ τὴν ἱερατικὴν ἄγων τελείωσιν· ἀλλ' ὑπὸ θεοῦ κινούμενος εἰς πάσας τὰς ἱεραρχικὰς ἁγιαστείας. οὕτω μωσῆς ὁ νομικὸς ἱεροτελεστὴς, οὐδὲ ἀδελφὸν ὄντα τὸν ἀαρὼν εἰς ἱερατικὴν τελείωσιν ἄγει, καὶ φιλόθεον αὐτὸν εἶναι καὶ ἱερατικὸν οἰόμενος, ἄχρις οὗ θεόθεν εἰς τοῦτο κινηθεὶς, ὑπὸ τελετάρχῃ θεῷ, τὴν ἱερατικὴν τελείωσιν ἱεραρχικῶς ἐτελεσιούργησεν. ἀλλὰ καὶ ὁ θεαρχικὸς ἡμῶν καὶ πρῶτος ἱεροτελεστής· ἐγεγόνει γὰρ καὶ τοῦτο δι' ἡμᾶς ὁ φιλανθρωπότατος ἰησοῦς· οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν, ὡς τὰ λόγια φησὶν, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτὸν, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ· διὸ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν ἱερατικὴν τελείωσιν ἄγων τοὺς μαθητὰς, καίπερ ὑπάρχων ὡς θεὸς τελετάρ-

χῆς, ὅμως ἐπὶ τὸν πολυαγέστατον αὐτοῦ πατέρα, καὶ τὸ θεαρχικὸν πνεῦμα, τὴν τελεταρχικὴν ἀνατίθησιν ἱεραρχικῶς τελεσιουργίαν, παραγγέλλων τοῖς μαθηταῖς, ὡς τὰ λόγιά φησιν, Ἀπὸ ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου, ὅτι ὑμεῖς βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ. καὶ μὴν καὶ αὐτὸς ὁ τῶν μαθητῶν κορυφαῖος, μετὰ τῆς ὁμοταγοῦς αὐτῷ καὶ ἱεραρχικῆς δεκάδος εἰς τὴν τοῦ δυοκαιδεκάτου τῶν μαθητῶν ἐληλυθὼς ἱερατικὴν τελείωσιν, ἐπὶ τῇ θεαρχίᾳ τὴν ἐκλογὴν εὐλαβῶς καταλέλοιπεν, Ἀνάδειξον, φήσας, ὃν ἐξελέξω, καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ θείου κλήρου θεαρχικῶς ἀναδεδειγμένον, εἰς τὸν τῆς ἁγίας δυοκαιδεκάδος ἱεραρχικὸν ἀριθμὸν εἰσεδέξατο. περὶ δὲ τοῦ θείου κλήρου τοῦ τῷ ματθίᾳ θεαρχικῶς ἐπιπεσόντος, ἕτεροι μὲν ἄλλα εἰρήκασιν, οὐκ εὐαγῶς ὡς οἶμαι· τὴν ἐμὴν δὲ καὶ αὐτὸς ἔννοιαν ἐρῶ· δοκεῖ

γάρ μοι τὰ λόγια κλῆρον ὀνομάσαι, θεαρχικόν τι δῶρον, ὑποδηλοῖ ἐκείνῳ τῷ ἱεραρχικῷ χορῷ τὸν ὑπὸ τῆς θείας ἐκλογῆς ἀναδεδειγμένον· πλήν γε ὅτι τὸν θεῖον ἱεράρχην οὐκ αὐτοκινήτως χρὴ τὰς ἱερατικὰς ποιεῖσθαι τελεσιουργίας, ἀλλ' ὑπὸ θεῷ κινοῦντι ταύτας ἱεραρχικῶς καὶ οὐρανίως τελεσιουργεῖν.

Ὁ δὲ ἱερὸς τῷ τέλει τῆς ἱερατικῆς τελειώσεως ἀσπασμὸς, ἱερὰν ἔμφασιν ἔχει· πάντες γὰρ ὅσοι πάρεισι τῶν ἱερατικῶν ὄντες τάξεων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ τελέσας ἱεράρχης, ἀσπάζονται τὸν τετελεσμένον· ὅταν γὰρ ἱερατικαῖς ἕξεσι καὶ δυνάμεσι, καὶ θείᾳ κλήσει καὶ ἁγιαστείᾳ, πρὸς ἱερατικὴν τελεσιουργίαν ἀφίκηται νοῦς ἱερὸς, ἐραστός ἐστι τοῖς ὁμοταγέσι καὶ ἱερωτάταις τάξεσιν, ὡς τὸ θεοειδέστατον ἀνηγμένος κάλλος, ἐρῶν τῶν ὁμοειδῶν νοῶν, καὶ πρὸς αὐτῶν ἱερῶς ἀντερώμενος· ἔνθεν ὁ πρὸς ἀλλήλους ἱερατικὸς ἀσπασμὸς ἱερουργεῖται, τὴν τῶν ὁμοειδῶν νοῶν ἱερὰν κοινωνίαν ὑποδη-

λαῶν, καὶ τὴν ἐπ᾽ ἀλλήλοις ἐραστὴν εὐφροσύνην, ὡς ὁλοκλήρως ἀποσώζουσαν ἱερατικῇ μορφώσει τὸ θεοειδέστατον κάλλος.

Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἔφην, ἐστὶ τὰ κοινὰ τῆς ὅλης ἱερατικῆς τελειώσεως· ὁ δὲ ἱεράρχης ἔκκριτον ἔχει τὴν τῶν λογίων ἐπὶ κεφαλῆς ἱερωτάτην ἐπίθεσιν· ἐπειδὴ γὰρ ἡ τελειωτικὴ τῆς πάσης ἱερατείας δύναμις καὶ ἐπιστήμη, τοῖς ἐνθέοις ἱεράρχαις ὑπὸ τῆς θεαρχικῆς δωρεῖται καὶ τελεταρχικῆς ἀγαθότητος, εἰκότως ἐπὶ τῶν ἱεραρχικῶν κεφαλῶν ἐπιτίθεται τὰ θεοπαράδοτα λόγια τὰ περιεκτικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς ἐκφαντορικὰ πάσης θεολογίας, θεουργίας, θεοφανείας, ἱερολογίας, ἱερουργίας, ἑνὶ λόγῳ πάντων τῶν θείων καὶ ἱερῶν ἔργων τε καὶ λόγων τῶν ὑπὸ τῆς ἀγαθουργοῦ θεαρχίας, τῇ καθ᾽ ἡμᾶς ἱεραρχίᾳ δεδωρημένων, ὡς τοῦ θεοειδοῦς ἱεράρχου, πάσης μὲν ἱεραρχικῆς δυνάμεως ὁλοκλήρως μεθέξοντος, πασῶν δὲ τῶν ἱεραρχικῶν ἱερολογιῶν τε καὶ ἱερουρ-

γίαν τὴν ἀληθῆ καὶ θεοπαράδοτον ἐπιστήμην, οὐκ ἐλλαμφθησομένου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις ἀναλογίαις ἱεραρχικαῖς μεταδώσοντος, καὶ τελεσιουργήσοντος ἐν θειοτάταις γνώσεσι, καὶ ἀκροτάταις ἀναγωγαῖς, ἱεραρχικῶς ἅπαντα τὰ τῆς ὅλης ἱεραρχίας τελεστικώτατα. τοῖς δὲ ἱερεῦσι τῶν δυοῖν ποδοῖν ἡ κλίσις, ἔκκριτόν ἐστι παρὰ τὴν λειτουργικὴν διακόσμησιν, ὡς τὸν ἕνα κλινούσης ἐκείνης, καὶ τούτῳ τῷ ἱεραρχικῷ σχήματι τελειουμένης.

Η μὲν οὖν κλίσις, ἐμφαίνει τὴν ὑποκειμένην προσαγωγὴν τοῦ προσάγοντος, ὑποτιθέντος θεῷ τὸ ἱερῶς προσαγόμενον· ἐπειδὴ δὲ ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, αἱ τρεῖς τῶν ἱεροτελεστῶν διακοσμήσεις; διὰ τῶν τριῶν ἁγιωτάτων τελετῶν καὶ δυνάμεων, ἐφεστᾶσι ταῖς τρισὶ τῶν τελουμένων τάξεσι, καὶ τὴν ὑπὸ τὰ θεῖα ζυγά, σωστικὴν αὐτῶν ἱερουργοῦσι προσαγωγήν, εἰκότως ἡ

λειτουργικὴ τάξις, ὡς μόνον καθαρτικὴ, τὴν μὲν ἱερουργεῖ τῶν καθαιρομένων προσαγωγὴν ὑπὸ τὸ θεῖον αὐτὴν ὑποτιθεῖσα θυσιαστήριον, ὡς ἐν αὐτῷ τῶν καθαιρομένων νοῶν ὑπερκοσμίως ἱερουμένων. οἱ δὲ ἱερεῖς ἄμφω τὼ πόδε κλίνουσιν, ὡς τῶν ὑπ᾽ αὐτῶν ἱερῶν προσαγομένων, οὐ μόνον κεκαθαρμένων, ἀλλὰ καὶ ταῖς φανοτάταις αὐτῶν ἱερουργίαις ἀναγωγικῶς ἀποκεκαθαρμένης ζωῆς, εἰς θεωρητικὴν ἕξιν καὶ δύναμιν ἱερουργικῶς ἀποτελεσθέντων. ὁ δὲ ἱεράρχης, ἄμφω τὼ πόδε κλίνων, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχει τὰ θεοπαράδοτα λόγια, τοὺς ὑπὸ τῆς λειτουργικῆς δυνάμεως ἐκκεκαθαρμένους, καὶ πρὸς τῆς ἱερουργοῦ πεφωτισμένους πρὸς τὴν τῶν ἐποπτευθέντων ὑπ᾽ αὐτῶν ἱερῶν ἀναλόγως αὐτοὺς ἐπιστήμην ἱεραρχικῶς ἄγων, καὶ δι᾽ αὐτῆς ἀποτελειῶν τοὺς προσαγομένους, εἰς τὴν κατ᾽ αὐτοὺς ὁλόκληρον ἀφιέρωσιν.

Περὶ τῶν τελουμένων τάξεων. κεφ. ς.

ὖται μὲν αἱ ἱερατικαὶ τάξεις τε καὶ ἀποκληρώσεις, δυνάμεις τε αὐτῶν καὶ ἐνέργειαι καὶ τελειώσεις· τὴν δὲ ὑπ' αὐτὰς τριάδα τῶν τελουμένων τάξεων, ἑξῆς ἀφηγητέον.

Λέγομεν τοίνυν ὅτι, καθαιρόμεναι μέν εἰσι τάξεις, αἱ τῶν ἱερουργιῶν καὶ τελετουργιῶν ἀποδιεστελλόμεναι πληθύες, ὧν ἤδη μνήμην ἐποιησάμεθα· τὸ μὲν ὡς ἔτι πρὸς τῶν λειτουργῶν τοῖς μαιευτικοῖς λογίοις πρὸς ζωτικὴν ἀπότεξιν μορφουμένης τε καὶ διαπλαττομένης· τὸ δὲ, ὡς ἔτι πρὸς τὴν ἱερὰν ἧς ἀπέστη ζωῆς ἀνακικλησκομένης τῇ τῶν ἀγαθῶν λογίων ἐπιστρεπτικῇ διδασκαλίᾳ· τὸ δὲ, ὡς ἔτι πρὸς τῶν ἐναντίων πτοιῶν ἀνάνδρως ἐκδειματουμένης, καὶ πρὸς τῶν δυναμοποιῶν λογίων ἐπιρρωννυμένης· τῆς δὲ, ὡς ἔτι πρὸς τὰς ἱερὰς ἐνεργείας, ἐκ τῶν χειρόνων μεταγομέ-

νης· τῆς δὲ, ὡς μεταχθείσης μὲν, οὔπω δὲ τὸ παναγνῶς ἀνεπίστροφον ἐν θειοτέραις ἕξεσι καὶ ἀσαλεύτοις ἐσχηκυίας· αὗται γάρ εἰσιν αἱ καθαιρόμεναι τάξεις ὑπὸ τῆς λειτουργικῆς μυήσεως, καὶ καθαρτικῆς δυνάμεως. ταύτας οἱ λειτουργοὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῶν δυνάμεσι τελεσιουργοῦσι, πρὸς τὸ τελέως ἐκκαθαρθείσας αὐτὰς, εἰς τὴν φωτιστικὴν τῶν φανοτάτων ἱερουργιῶν θεωρίαν τε καὶ κοινωνίαν μεταχθῆναι. μέση δὲ τάξις ἐστὶν, ἡ θεωρητικὴ καὶ τινῶν ἱερῶν ἀναλόγως ἐν καθαρότητι πάσῃ κοινωνὸς, ἡ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τὸ φωτίζειν αὐτὴν ἀπονεμηθεῖσα· καὶ γάρ ἐστιν ὡς οἶμαι, δῆλον, ὡς ἡ καθαρθεῖσα πάσης ἀνιέρου κηλῖδος, καὶ πανάγνον ἐσχηκυῖα τὴν τοῦ οἰκείου νοὸς ἀκίνητον ἵδρυσιν, ἐπὶ τὴν θεωρητικὴν ἕξιν καὶ δύναμιν ἱερουργικῶς μετάγεται, καὶ κοινωνεῖ τοῖς κατ' αὐτὴν θειοτάτοις συμβόλοις, ἐν ταῖς θεωρίαις αὐτῶν καὶ κοινωνίαις, ἁπάσης ἱερᾶς εὐφρο-

σιώνης ἀποπληρουμένη, καὶ πρὸς τὸν θεῖον τῆς ἐπιστήμης αὐτῶν ἔρωτα ταῖς ἀναγωγικαῖς αὐτῶν δυνάμεσιν ἀναλόγως ἀναπτερουμένη. Ταύτην ἐγώ φημι τὴν τοῦ ἱεροῦ λαοῦ τάξιν, ὡς διὰ πάσης ἐληλυθυῖαν καθάρσεως, καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν φανοτάτων τελετῶν ἐποψίας καὶ κοινωνίας ὡς θεμιτὸν ἠξιωμένην.

Η δὲ τῶν τελουμένων ἁπασῶν ὑψηλοτέρα τάξις, ἡ τῶν μοναχῶν ἐστὶν ἱερὰ διακόσμησις, πᾶσαν μὲν ἀποκεκαθαρμένην κάθαρσιν, ὁλικῇ δυνάμει καὶ παντελεῖ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ἁγνότητι· πάσης δὲ ὅσης θεμιτὸν αὐτῇ, θεωρεῖν ἱερουργίας, ἐν νοερᾷ θεωρίᾳ καὶ κοινωνίᾳ γεγυμνημένη, καὶ ταῖς τῶν ἱεραρχῶν τελεστικαῖς δυνάμεσιν ἐγχειριζομένη, καὶ ταῖς ἐνθέοις αὐτῶν ἐλλάμψεσι καὶ ἱεραρχικαῖς παραδόσεσιν ἐκδιδασκομένη τὰς ἐποπτευθείσας τῶν κατ' αὐτὴν ἱερῶν τελετῶν ἱερουργίας, καὶ πρὸς τῆς ἱερᾶς αὐτῶν ἐπιστήμης ἀναλόγως εἰς τελειοτάτην ἀναγω-

μένην τελείωσιν. ἔνθεν οἱ θεῖοι καθηγεμόνες ἡμῶν ἐπωνυμιῶν αὐτοὺς ἱερῶν ἠξίωσαν, οἱ μὲν, θεραπευτάς· οἱ δὲ, μοναχοὺς ὀνομάζοντες, ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ καθαρᾶς ὑπηρεσίας καὶ θεραπείας, καὶ τῆς ἀμερίστου καὶ ἑνιαίας ζωῆς, ὡς ἑνοποιούσης αὐτοὺς ἐν ταῖς τῶν διαιρετῶν ἱεραῖς συμπτύξεσιν, εἰς θεοειδῆ μονάδα καὶ φιλόθεον τελείωσιν· διὸ καὶ τελεστικὴν αὐτοῖς ἐδωρήσατο χάριν ἡ ἱερὰ θεσμοθεσία, καί τινος αὐτοὺς ἠξίωσεν ἀφιερωτικῆς ἐπικλήσεως, οὐχ ἱεραρχικῆς· ἐκείνη γὰρ ἐπὶ μόναις γίγνεται ταῖς ἱερατικαῖς τάξεσιν, ἀλλ᾽ ἱερουργικῆς ὑπὸ τῶν ὁσίων ἱερέων τῇ ἱεραρχικῇ τελετουργίᾳ δευτέρως ἱερουργουμένης.

Μυστήριον μοναχικῆς τελειώσεως.

Ο ΜΕΝ ἱερεὺς ἕστηκεν ἐπίπροσθεν τοῦ θείου θυσιαστηρίου, τὴν μοναχικὴν ἐπίκλησιν ἱερολογῶν· ὁ δὲ τελούμενος, ὀπίσω τοῦ ἱερέως ἕστηκεν, οὐκ ἄμφω τὼ πόδε κλίνων,

οὐχ ἕνα τῶν ποδῶν, οὐκ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχων τὰ θεοπαράδοτα λόγια· μόνον δὲ τῷ ἱερεῖ παρεστὼς ἱερολογοῦντι τὴν ἐπ' αὐτῷ μυστικὴν ἐπίκλησιν. τελέσας δὲ ταύτην ὁ ἱερεὺς, ἐπὶ τὸν τελούμενον ἐλθὼν, ἐπερωτᾷ πρῶτον αὐτὸν, εἰ πάσαις ἀποτάσσεται ταῖς διαιρεταῖς, οὐ μόνον ζωαῖς, ἀλλὰ καὶ φαντασίαις· εἶτα, τὴν τελεωτάτην αὐτῷ ζωὴν ὑφηγεῖται, μαρτυρόμενος, ὅτι χρὴ τῆς μέσης αὐτὸν ὑπερανεστηκέναι. ταῦτα δὲ πάντα τοῦ τελουμένου προσεχῶς ὁμολογήσαντος, τῷ σταυροειδεῖ τύπῳ σφραγισάμενος αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, ἀποκείρει, τὴν τρισσὴν τῆς θείας μακαριότητος ἐπιβοήσας ὑπόστασιν, καὶ τὴν ἐσθῆτα πᾶσαν ἀπαμφιέσας, ἑτέραν ἀμφιέννυσι, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἱερῶν ἀνδρῶν ὅσοι πάρεισιν, ἀσπασάμενος, αὐτὸν κοινωνὸν ἀποτελεῖ τῶν θεαρχικῶν μυστηρίων.

ΘΕΩΡΙΑ.

Τὸ μηδένα τῶν ποδῶν κλίνειν, μηδ' ἐ-

πὶ κεφαλῆς ἔχειν τὰ θεοπαράδοτα λόγια, παρεστάναι δὲ τῷ ἱερεῖ τὴν ἐπίκλησιν ἱερολογοῦντι, δηλοῖ τὴν μοναχικὴν τάξιν, οὐκ εἶναι προσαγωγικὴν ἑτέρων, ἀλλ' ἐφ' ἑαυτῆς ἑστῶσαν ἐν μοναδικῇ καὶ ἱερᾷ στάσει, ταῖς ἱερατικαῖς ἑπομένην τάξεσι, καὶ πρὸς αὐτῶν ὡς ὀπαδὸν ἐπὶ τὴν θείαν τῶν κατ' αὐτὴν ἱερῶν ἐπιστήμην εὐπειθῶς ἀναγομένην.

Η δὲ τῶν μεριστῶν, οὐ μόνον ζωῶν, ἀλλὰ καὶ φαντασιῶν ἀποταγή, τὴν τελεωτάτην ἐμφαίνει τῶν μοναχῶν φιλοσοφίαν, ἐν ἐπιστήμῃ τῶν ἑνοποιῶν ἐντολῶν ἐνεργουμένην· ἔστι γὰρ ὡς ἔφην, οὐ τῆς μέσης τῶν τελουμένων τάξεως, ἀλλὰ τῆς πασῶν ὑψηλοτέρας· διὸ καὶ πολλὰ τῶν πρὸς τῆς μέσης τάξεως ἀκατακρίτως ἐνεργουμένων, ἀπείρηται τρόπῳ παντὶ τοῖς ἑνιαίοις μοναχοῖς, ὡς πρὸς τὸ ἓν αὐτῶν ὀφειλόντων ἑνοποιεῖσθαι, καὶ πρὸς ἱερὰν μονάδα συνάγεσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἱερατικὴν ὡς θεμιτὸν, ἀπομορφοῦσθαι ζωήν, ὡς τὸ

συγγενὲς αὐτῆς ἔχουσαν ἐν πολλοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτῇ παρὰ τὰς λοιπὰς τῶν τελουμένων τάξεις πλησιάζουσαν.

Ἡ δὲ τοῦ σταυροειδοῦς τύπου σφραγὶς, ὡς ἤδη πρὸς ἡμῶν εἴρηται, δηλοῖ τὴν πασῶν ὁμοῦ τῶν σαρκικῶν ὀρέξεων ἀνενεργησίαν. ἡ δὲ τῶν τριχῶν ἀπόκαρσις, ἐμφαίνει τὴν καθαρὰν καὶ ἀσχημάτιστον ζωὴν, οὐκ ἐπιπλάστοις σχήμασι τὸ κατὰ νοῦν δυσειδὲς ἐπιθετικῶς καλλωπίζουσαν, ἀλλ' αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς οὐκ ἀνθρωπικοῖς κάλλεσιν, ἀλλ' ἑνιαίοις καὶ μοναχοῖς εἰς τὸ θεοειδέστατον ἀναγομένην.

Ἡ δὲ τῆς προτέρας ἐσθῆτος ἀποβολὴ, καὶ τῆς ἑτέρας λῆψις, τὴν ἀπὸ μέσης ἱερᾶς ζωῆς, ἐπὶ τὴν τελεωτέραν μετάταξιν ἐμφαίνει· καθάπερ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς θεογενεσίας, ἡ τῆς ἐσθῆτος ἄμειψις ἐδήλου τὴν ἀποκαθαιρομένης ζωῆς εἰς θεωρητικὴν καὶ φωτιστικὴν ἕξιν ἀναγωγήν. εἰ δὲ καὶ νῦν ὁ ἱεράρχης τε καὶ πάντες

ὅσοι

ὅσοι πάρεισιν ἱεροὶ, τὸν τετελεσμένον ἀσπάζονται, τὴν ἱερὰν τῶν θεοειδῶν ἐννόησιν κοινωνίαν, ἀγαπητικῶς ἐν εὐφροσύνῃ θεία συνηδομένων ἀλλήλοις.

Ἐν τέλει δὲ πάντων ὁ ἱερεὺς, ἐπὶ τὴν θεαρχικὴν κοινωνίαν καλεῖ τὸν τελεσμένον, ἐμφαίνων ἱερῶς, ὡς ὁ τελεσθεὶς, εἴπερ ἀληθῶς ἐπὶ τὴν μοναχικὴν ἀφίκοιτο καὶ ἑνιαίαν ἀναγωγὴν, οὐ θεωρητικὸς μόνον ἔσται τῶν κατ' αὐτὸν ἱερῶν, οὐδὲ κατὰ μέσην τάξιν ἐπὶ τὴν κοινωνίαν ἥξει τῶν ἱερωτάτων συμβόλων, ἀλλὰ μετὰ θείας τῶν ὑπ' αὐτοῦ μετεχομένων ἱερῶν γνώσεως ἑτέρως ἢ κατὰ τὸν ἱερὸν λαὸν, ἐπὶ τὴν μετάληψιν ἥξει τῆς θεαρχικῆς κοινωνίας· διὸ καὶ ταῖς ἱερατικαῖς τάξεσιν, ἐν ταῖς ἱεροτελεστικαῖς αὐτῶν ἁγιαστείαις, ἐν τέλει τῶν ἱερωτάτων αὐτῶν ἀφιερώσεων, ἡ τῆς ἁγιωτάτης εὐχαριστίας κοινωνία μεταδίδοται παρὰ τοῦ τελέσαντος αὐτὰς ἱεράρχου· οὐ μόνον ὅτι τῶν

θεαρχικῶν μυστηρίων ἡ μετάληψις, ἑκάστης ἱεραρχικῆς μεθέξεώς ἐστι τὸ κεφάλαιον· δηλονότι τοῦ αὐτῆς τῆς κοινωνικῆς καὶ θεοπάτης δωρεᾶς, ἀναλόγως αὐταῖς καθ' ἑκάστην αἱ ἱεραὶ πᾶσαι τάξεις μετέχουσι πρὸς τὴν οἰκείαν αὐτῶν τῆς θεώσεως ἀναγωγὴν καὶ τελείωσιν. συνῆκται τοίνυν ἡμῖν, ὡς αἱ μὲν ἅγιαι τελεταὶ, κάθαρσίς εἰσι καὶ φωτισμὸς καὶ τελείωσις· οἱ δὲ λειτουργοὶ, καθαρτικὴ τάξις· οἱ δὲ ἱερεῖς, φωτιστική· τελεστικὴ δὲ, οἱ θεοειδεῖς ἱεράρχαι· καθαιρομένη δὲ τάξις, ἡ τῆς ἱερᾶς ἐποψίας καὶ κοινωνίας ἀμέτοχος, ὡς ἔτι καθαιρομένη· θεωρητικὴ δὲ τάξις, ὁ ἱερὸς λαός· τετελεσμένη δὲ τάξις, ἡ τῶν ἑνιαίων μοναχῶν. οὕτω γὰρ ἡ καθ' ἡμᾶς ἱεραρχία ταῖς θεοπαραδότοις τάξεσιν ἱερῶς διατετουμένη, ταῖς οὐρανίαις ἱεραρχίαις ὁμοειδής ἐστι, τοὺς θεομιμήτους αὐτῆς ὡς ἐν ἀνθρώποις ἀποσώζουσα, καὶ θεοειδεῖς χαρακτῆρας.

Ἀλλ' ἐρεῖς, ὅτι ταῖς οὐρανίαις ἱεραρχίαις ἐλλείπουσι πάντως αἱ καθαιρόμεναι τάξεις· οὐ γὰρ θεμιτὸν, οὐδὲ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς ἐστί τις οὐρανία διακόσμησις ἐναγής· ἐγὼ δὲ, ὅτι μὲν ἀλώβητοι παντελῶς εἰσὶ, καὶ τὸ πανάγνον ὑπερκοσμίως ἔχουσιν, ὁμολογήσαιμι πάντως, εἰ μὴ παντελῶς ἀποπέσοιμι τοῦ ἱερωτάτου νοός· εἰ γάρ τις αὐτῶν ὑπὸ κακίας ἑάλω, τῆς μὲν οὐρανίας καὶ ἀμιγοῦς ἀποπεπτώκει τῶν θείων νοῶν ἁρμονίας, εἰς τὴν ἀλαμπῆ δὲ τῶν ἀποστατικῶν πληθύων ἐφέρετο πτῶσιν. Ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν ἱερῶς ἐπὶ τῆς οὐρανίας ἱεραρχίας, ὅτι κάθαρσίς ἐστι ταῖς ὑφειμέναις οὐσίαις ἡ παρὰ θεοῦ τῶν τέως ἀγνοουμένων ἔλλαμψις, ἐπὶ τελεωτέραν αὐτὰς ἐπιστήμην ἄγουσα τῶν θεαρχικῶν γνώσεων, καὶ τῆς ἀγνοίας ὧν οὔπω τὴν ἐπιστήμην εἶχον, οἷον ἀποκαθαίρουσα διὰ τῶν πρώτων καὶ θειοτέρων οὐσιῶν ἀναγομένας, εἰς τὰς ὑπερτέρας τῶν

θεοπτιῶν καὶ φανοτέρας μετὰ μαρμαρυγάς· οὕτω καὶ φωτιζόμεναι τάξεις εἰσὶ καὶ τελούμεναι, καὶ καθαρτικαὶ, καὶ φωτιστικαὶ, καὶ τελεστικαὶ κατὰ τὴν οὐρανίαν ἱεραρχίαν, ὡς τῶν ὑπερτάτων καὶ θειοτέρων οὐσιῶν, τὰς ὑφειμένας ἱερὰς καὶ οὐρανίας διακοσμήσεις, ἀγνοίας μὲν ἁπάσης ἀποκαθαιρουσῶν, ἐν τάξεσι καὶ ἀναλογίαις τῶν οὐρανίων ἱεραρχιῶν· πληρουσῶν δὲ αὐγὰς τῶν θειοτάτων ἐλλάμψεων, καὶ τελουσῶν ἐν τῇ παναγεστάτῃ τῶν θεαρχικῶν νοήσεων ἐπιστήμῃ. καὶ γὰρ ἤδη πρὸς ἡμῶν εἴρηται, καὶ τοῖς λογίοις θεοειδῶς διηγόρευται, ὃ μὴ ταὐτὰς εἶναι πάσας τὰς οὐρανίας διακοσμήσεις, ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τῶν θεοπτικῶν ἐλλάμψεων ἐπιστήμαις· ἀλλ' ἐκ θεοῦ μὲν, ἀμέσως τὰς πρώτας· δι' ἐκείνων δὲ, πάλιν ἐκ θεοῦ τὰς ὑφειμένας, ἀναλόγως αὐταῖς ἐλλάμπεσθαι τὰς φανοτάτας τῆς θεαρχικῆς ἀκτῖνος αὐγάς.

Περὶ τῶν ἐπὶ τοῖς κεκοιμημένοις τελουμένων. κεφ. ζ.

Τούτων δὲ διωρισμένων, ἀναγκαῖον εἰπεῖν ὡς οἶμαι, καὶ τὰ πρὸς ἡμῶν ἱερῶς ἐπὶ τῶν κεκοιμημένων τελούμενα. καὶ γὰρ οὐδὲ τοῦτο κοινόν ἐστι τοῖς ἱεροῖς τε καὶ ἀνιέροις· ἀλλ' ὥσπερ ἀλλοῖον εἶδός ἐστι τῆς ἑκατέρων ζωῆς, οὕτω καὶ πρὸς θάνατον ἰόντες, οἱ μὲν ἱερὰν ἐσχηκότες ζωὴν, εἰς τὰς ἀληθεῖς ἐπαγγελίας τῆς θεαρχίας ἀποσκοποῦντες, ὡς τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν ἐν τῇ κατ' αὐτὴν ἀναστάσει τεθεαμένοι, μετὰ βεβαίας καὶ ἀληθοῦς τῆς ἐλπίδος ἐν εὐφροσύνῃ θείᾳ πρὸς τὸ τοῦ θανάτου πέρας ἴασιν, ὡς ἐπὶ τέλος ἱερῶν ἀγώνων, ἐν παντελεῖ καὶ ἀτελευτήτῳ ζωῇ καὶ σωτηρίᾳ, τὰ κατ' αὐτοὺς ἔσεσθαι πάντως εἰδότες διὰ τῆς ἐσομένης αὐτῶν ὁλικῆς ἀναστάσεως. αἱ μὲν γὰρ ἱεραὶ ψυχαὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τὰ χείρω κατὰ τὸν τῇδε βίον δυνάμεναι καταπίπτειν τροπὴν, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τὴν ἐπὶ τὸ ἄτρεπτον ἕξουσι θεοει-

δεστάτην μετάταξιν. τὰ δὲ καθαρὰ τῶν ἱερῶν ψυχῶν, ὁμόζυγα καὶ ὁμοπόρευτα σώματα συναπογραφέντα καὶ συναθλήσαντα κατὰ τοὺς θείους αὐτῶν ἱδρῶτας, ἐν τῇ τῶν ψυχῶν ἀτρέπτῳ κατὰ τὴν θείαν ζωὴν ἱδρύσει, συναπολήψεται τὴν οἰκείαν ἀνάστασιν· ἑνωθέντα γὰρ αἷς ἥνωντο κατὰ τὸν τῇδε βίον ἱεραῖς ψυχαῖς ὡς μέλη χριστοῦ γεγονότα, τὴν θεοειδῆ καὶ ἄφθαρτον ἀθάνατόν τε καὶ μακαρίαν ἀπολήψεται λῆξιν. ἐν τούτοις μὲν οὖν ἡ τῶν ἱερῶν ἐστὶ κοίμησις ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀσαλεύτοις ἐλπίσιν εἰς τὸ τῶν θείων ἀγώνων ἀφικνουμένη πέρας. τῶν δὲ ἀνιέρων, οἱ μὲν, εἰς ἀνυπαρξίαν ἀλόγως οἴονται χωρεῖν· οἱ δὲ, τὴν σωματικὴν εἰσάπαξ ἀπορρήγνυσθαι τῶν οἰκείων ψυχῶν συζυγίαν, ὡς ἀνάρμοστον αὐταῖς, ἐν θεοειδεῖ ζωῇ καὶ μακαρίαις λήξεσιν, οὐκ ἐννοήσαντες, οὐδὲ ἱκανῶς ἐν ἐπιστήμῃ θείᾳ μυηθέντες, ἀρξεῖσθαι ἤδη τὴν καθ' ἡμᾶς ἐν χριστῷ θεοειδεστάτην

ζωήν. ἄλλοι δὲ σωμάτων ἄλλων ἀπονέμουσι ταῖς ψυχαῖς συζυγίας, ἀδικοῦντες τὸ ἐπ᾽ αὐτοῖς, ὡς οἶμαι, τὰ συμπονήσαντα ταῖς θείαις ψυχαῖς, καὶ τῶν ἱερῶν ἀντιδόσεων οὐκ εὐαγῶς ἀποστεροῦντες τὰ πρὸς τὸ πέρας ἥκοντα τῶν θειοτάτων δρόμων. ἄλλοι δὲ οὐκ οἶδ᾽ ὅπως, ἐπὶ προσύλους ἐννοίας ἀποκλιθέντες εἰρήκασιν, ὁμοειδῆ τοῦ τῆδε βίου τὴν τοῖς ὁσίοις ἐπηγγελμένην ἁγιωτάτην καὶ μακαριωτάτην λῆξιν, καὶ τροφὰς οἰκείας ἀλλοιωτῷ βίῳ τοῖς ἰσαγγέλοις ἀθεμίτως ἀπέρριψαν. ἀλλ᾽ οὐκ ἀποπεσεῖταί τις ποτὲ τῶν ἱερωτάτων ἀνδρῶν εἰς τὰς τοιάσδε πλάνας· ἀλλ᾽ ὅλους αὐτοὺς ἀπολήψεσθαι τὴν χριστοειδῆ λῆξιν εἰδότες, ὅταν ἐπὶ τὸ πέρας ἥκωσι τοῦ τῆδε βίου, τὴν εἰς ἀφθαρσίαν αὐτῶν ὁδὸν, ὡς ἐγγυτέραν ἤδη γεγενημένην, ἐμφανέστερον ὁρῶσι, καὶ τὰς δωρεὰς τῆς θεαρχίας ὑμνοῦσι, καὶ θείας ἡδονῆς ἀποπληροῦνται, τὴν ἐπὶ τὰ χείρω τροπὴν οὐκέτι δεδοικότες,

ἀλλ' εὖ εἰδότες, ὅτι τὰ κληθέντα καλὰ, βεβαίως καὶ αἰωνίως ἕξουσιν. οἱ δὲ μολυσμῶν ἀνάπλεοι καὶ ἀνιέρων κηλίδων, εἴ τινος ἱερᾶς τινὸς τετυχήκασι μυήσεως· αὐτοὶ δὲ ταύτην ἐκ τοῦ οἰκείου νοὸς ὀλεθρίως ἀπορραπίσαντες, ἐπὶ τὰς φθοροποιοὺς ηὐτομόλησαν ἐπιθυμίας· ὅταν ἐπὶ τὸ τέλος ἔρχωνται τῆς ἐνθάδε ζωῆς, οὐκ ἔτι ὁμοίως αὐτοῖς τῆς καταφρονηθείσης φανεῖται τῶν λογίων ἡ θεία θεσμοθεσία· τὰς ὀλλυμένας δὲ τῶν οἰκείων παθῶν ἡδονὰς ἑτέροις ὀφθαλμοῖς ἐπισκοπήσαντες, καὶ τὴν ἱερὰν ζωὴν, ἧς ἀνοήτως ἐκπεπτώκασι, μακαρίσαντες, ἐλεεινῶς καὶ ἀβουλήτως ἀποσχίζονται τοῦ τῆδε βίου, πρὸς μηδεμίαν ἱερὰν ἐλπίδα χειραγωγούμενοι, διὰ τὴν χείρονα ζωήν.

Τούτων δὲ οὐδενὸς γιγνομένου κατὰ τὰς κοιμήσεις τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν, αὐτὸς μὲν ὁ πρὸς τὸ πέρας ἐρχόμενος τῶν οἰκείων ἀγώνων, εὐφροσύνης ἱερᾶς ἀποπληροῦται, καὶ σὺν

ἡδονῇ πολλῇ, πρὸς τὴν ὁδὸν ἐπιβαίνει τῆς ἱερᾶς παλιγγενεσίας. οἱ δὲ τοῦ κοιμηθέντος οἰκεῖοι, κατὰ τὴν θείαν οἰκειότητα καὶ ὁμοτροπίαν, αὐτόν τε ὅς τίς ἐστι, μακαρίζουσι, πρὸς τὸ νικηφόρον εὐκταίως ἀφικόμενον τέλος, καὶ τῷ τῆς νίκης αἰτίῳ χαριστηρίους ᾠδὰς ἀναπέμπουσι, προσέτι καὶ αὐτοὺς ἀφικέσθαι πρὸς τὴν ὁμοίαν εὐχόμενοι λῆξιν. λαβόντες δὲ αὐτὸν, ἐπὶ τὸν ἱεράρχην ἄγουσιν, ὡς ἐπὶ στεφάνων ἱερῶν δόσιν. ὁ δὲ ἀσμένως ὑποδέχεται, καὶ τελεῖ τὰ κατὰ θεσμὸν ἱερὸν ἐπὶ τοῖς ὁσίως κεκοιμημένοις τελούμενα.

Μυστήριον ἐπὶ τῶν ἱερῶς κεκοιμημένων.

ΣΥΝαγαγὼν ὁ θεῖος ἱεράρχης τὸν ἱερὸν χορὸν, εἰ μὲν ἱερατικῆς ἐγεγόνει τάξεως ὁ κεκοιμημένος, ἐπίπροσθεν τοῦ θείου θυσιαστηρίου κατακλίνας αὐτὸν, ἀπάρχεται τῆς πρὸς θεὸν εὐχῆς καὶ εὐχαριστίας. εἰ δὲ τοῖς εὐαγέσι μοναχοῖς, ἢ τῷ ἱερῷ λαῷ κατελέλεκτο,

παρὰ τὸ τίμιον ἱερατεῖον αὐτὸν κατακλινεῖ, πρὸ τῆς ἱερατικῆς εἰσελεύσεως· εἶτα τελεῖ τὴν πρὸς θεὸν εὐχαριστήριον εὐχὴν ὁ ἱεράρχης· ἑξῆς δὲ οἱ λειτουργοὶ τὰς ἐν τοῖς θείοις λογίοις ἐμφερομένας ἀψευδεῖς ἐπαγγελίας περὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν ἀναστάσεως ἀναγνόντες, ἱερῶς ᾄδουσι τὰς ὁμολόγους καὶ ταὐτοδυνάμους ταῖν ψαλμικῶν λογίων ᾠδάς. εἶτα τῶν λειτουργῶν ὁ πρῶτος, ἀπολύει τοὺς κατηχουμένους, καὶ ἀνακηρύττει τοὺς ἤδη κεκοιμημένους ἁγίους· μεθ' ὧν ἀξιοῖ τὸν ἄρτι τελειωθέντα τῆς ὁμοταγοῦς ἀναρρήσεως, καὶ προτρέπεται πάντας αἰτῆσαι τὴν ἐν χριστῷ μακαρίαν τελείωσιν. εἶτα προσελθὼν ὁ θεῖος ἱεράρχης, εὐχὴν ἱερωτάτην ἐπ' αὐτῷ ποιεῖται, καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν, αὐτὸς τε ὁ ἱεράρχης ἀσπάζεται τὸν κεκοιμημένον, καὶ μετ' αὐτὸν οἱ παρόντες ἅπαντες.

ἀσπασαμένων δὲ πάντων, ἐπιχέει τῷ κεκοιμημένῳ τὸ ἔλαιον ὁ ἱεράρχης, καὶ τὴν

ὑπὲρ πάντων εὐχὴν ἱερὰν ποιησάμενος, ἀποτίθησιν ἐν οἴκῳ τιμίῳ τὸ σῶμα, μεθ' ἑτέρων ὁμοταγῶν ἱερῶν σωμάτων.

ΘΕΩΡΙΑ.

ΤΑΥΤΑ μὲν εἴπερ ἴδοιεν, ἢ ἀκούσαιεν οἱ ἀνίεροι, τὰ παρ' ἡμῖν τελούμενα, πλατὺ γελάσουσιν ὡς οἶμαι, καὶ τῆς πλανήσεως ἡμᾶς ἐλεήσουσιν. οὐ δεῖ δὲ πρὸς τοῦτο θαυμάζειν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσωσιν, ὡς τὰ λόγιά φησιν, οὐδὲ μὴ συνήσουσιν. ἡμεῖς δὲ τὰ νοητὰ τῶν τελουμένων ἐποπτεύσαντες, ἰησοῦ φωταγωγοῦντος εἴπωμεν, ὡς οὐκ ἀλόγως ὁ ἱεράρχης ἐπὶ τὸν ὁμοταγῆ χῶρον εἰσάγει, καὶ ἐπιτίθησι τὸν κεκοιμημένον· ἐμφαίνει γὰρ ἱερῶς, ὡς κατ' ἐκείνας ἔσονται πάντες ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τὰς ἀποκληρώσεις, καθ' ἃς ἐνταῦθα τὴν οἰκείαν ζωὴν ἀπεκληρώσατο, οἷον, εἰ θεοειδῆ τις ἔσχεν ἐνταῦθα

καὶ ἱερωτάτην ζωήν, ὡς ἀνδρὶ τὸ θεομίμητον ἐφικτόν, ἐν θείαις ἔσται κατὰ τὸν αἰῶνα τὸν μέλλοντα καὶ μακαρίαις λήξεσιν. εἰ δὲ τῆς καθ' ἄκρον θεοειδοῦς ὑφειμένην, ἱερὰν δὲ ὅμως, ὁμοειδεῖς καὶ οὗτος ἀπολήψεται τὰς ἱερὰς ἀμοιβάς. ὑπὸ ταύτης τῆς θείας δικαιοσύνης, ὁ ἱεράρχης εὐχαριστήσας, εὐχὴν ἱερὰν ποιεῖται, καὶ τὴν σεβασμίαν ὑμνεῖ θεαρχίαν, ὡς καθαιρετικὴν μὲν τοῦ κατὰ πολύτων ἡμῶν ἀδίκου καὶ τυραννικοῦ κράτους· μεταγωγὸν δὲ ἡμῶν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα δικαιότατα κρίματα.

Αἱ δὲ τῶν θεαρχικῶν ἐπαγγελιῶν ᾠδαὶ καὶ ἀναγνώσεις, ἐκφαντορικαὶ μέν εἰσι τῶν μακαριωτάτων λήξεων, εἰς ἃς οἱ θείαν ἐσχηκότες τελείωσιν, αἰωνίως καταταχθήσονται· τοῦ δὲ κοιμηθέντος ἱερῶς ἀποδεκτικαί, τῶν ἔτι δὲ ζώντων προτρεπτικαὶ πρὸς τὴν ὁμοίαν τελείωσιν.

Σκόπει δέ, ὅτι νῦν οὐ πάσας κατὰ τὸ συνή-

θεὶς, αἱ καθαιρόμεναι τάξεις ἀπολύονται· μόνοι δὲ τῶν ἱερῶν ἐκβάλλονται χώρων, οἱ κατηχούμενοι· καὶ γὰρ, αὕτη μὲν ἀμύητός ἐστι καθόλου πάσης ἱερᾶς τελετῆς, καὶ πρὸς οὐδὲν, οὐ μικρὸν, οὐ μέγα, τῶν ἱερῶς τελουμένων ἐποπτεύειν αὐτῇ θεμιτὸν, ὡς οὐδὲ τῆς τῶν ἱερῶν ὀπτικῆς δυνάμεως μεταχούσῃ, διὰ τῆς ἀρχιφώτου καὶ φωτοδότιδος θεογενεσίας. αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν καθαιρομένων τάξεις, ἐν μυήσει μὲν ἤδη γεγόνασιν ἱερᾶς παραδόσεως· ἀνοήτως δὲ πρὸς τὰ χείρω παλινδρομήσασαι, δέον ἐπὶ τὰ πρόσω τὴν οἰκείαν ἀναγωγὴν ἀποτελέσωσαι, τῆς θεαρχικῆς μὲν, ὡς ἐν συμβόλοις ἱεροῖς, ἐποψιῶν καὶ κοινωνιῶν εὐλόγως ἀποδιαστέλλονται. βλαβήσονται γὰρ, ἀνιέρως αὐτῶν μετέχουσαι, καὶ πρὸς πλείονα τῶν θείων καὶ ἑαυτῶν ἐλεύσονται περιφρόνησιν· οὐκ ἀπεικότως δὲ παρεῖσιν ἐπὶ τοῖς νῦν τελουμένοις, ἐναργῶς ἐκδιδασκόμεναι καὶ ὁρῶσαι

τὴν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀδειλίαν θανάτου, καὶ τὰ τῶν ἁγίων γέρα πρὸς τῶν ἀληθῶν λογίων ὑμνούμενα, καὶ τὰς ἠπειλημένας ἀσεβέσι τοῖς κατ' αὐτὰς διεξέργεις ἀτελευτήτους δίκας· ἔσται γὰρ αὐταῖς ἴσως ὄφελος ὁρώσαις τὸν ἱερῶς τετελειωμένον ὑπὸ τῆς λειτουργικῆς διαρρήσεως, ὡς κοινωνὸν ὄντως ὄντα τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων, ἱερῶς διακηρυττόμενον· καὶ τάχα καὶ αὗται πρὸς τὴν ὁμοίαν ἔφεσιν ἥξουσι, καὶ πρὸς τῆς λειτουργικῆς ἐπιστήμης ἐκδιδαχθήσονται, μακαρίαν ἀληθῶς εἶναι τὴν ἐν Χριστῷ τελείωσιν.

Εἶτα προσελθὼν ὁ θεῖος ἱεράρχης, εὐχὴν ἱερὰν ἐπὶ τῷ κεκοιμημένῳ ποιεῖται· καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν, αὐτός τε ὁ ἱεράρχης αὐτὸν ἀσπάζεται, καὶ ἑξῆς οἱ παρόντες ἅπαντες. ἡ μὲν οὖν εὐχὴ, τῆς θεαρχικῆς ἀγαθότητος δεῖται, πάντα μὲν ἀφεῖναι τὰ δι' ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἡμαρτημένα τῷ κεκοιμημένῳ· καταλάξαι δὲ αὐτὸν ἐν φωτὶ καὶ

χώρᾳ ζώντων, εἰς κόλπους ἀβραὰμ, καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰακὼβ, ἐν τόπῳ οὗ ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός.

Ταῦτα μὲν οὖν ὡς οἶμαι, δηλοῖ, τὰ τῶν ἁγίων μακαριώτατα χώρα· τί γὰρ ἂν γένοιτο τῆς παντελῶς ἀλύπου καὶ φωτιστικῆς ἀθανασίας ἰσόρροπον, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ταῖς ἡμῶν ἀναλόγοις σημασίαις, αἱ πάντων ὑψηλότεραι νοὸς ἐπαγγελίαι σημαινόμεναι, τῆς πραγματικῆς αὐτῶν ἀληθείας ἀποδεούσας ἔχουσι τὰς ὀνομασίας· ἀληθὲς γὰρ ἐστὶ τὸ λόγιον οἰητέον, ὅτι ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. κόλποι δέ εἰσιν ὡς οἶμαι, τῶν μακαρίων πατριαρχῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων ἁπάντων, αἱ θεόταται καὶ μακάρισται λήξεις, αἱ τοὺς θεοειδεῖς ὑποδεχόμεναι πάντας, εἰς τὴν ἐν αὐταῖς ἀγήρω καὶ μακαριωτάτην τελείωσιν.

Φαίης δ' ἂν ἴσως, ταῦτα μὲν ὀρθῶς εἰρῆσθαι παρ' ἡμῶν· ἀπορεῖν δέ, ὅπου ἕνεκα τῆς θεαρχικῆς ἀγαθότητος ὁ ἱεράρχης δεῖται, τῶν ἡμαρτημένων αὐτῷ τῷ κεκοιμημένῳ τὴν ἄφεσιν, καὶ τὴν τοῖς θεοειδέσιν ὁμοταγῆ καὶ φανοτάτην ἀποκλήρωσιν· εἰ γὰρ ἀμοιβὰς ἀπολήψεται πᾶς ὑπὸ τῆς θείας δικαιοσύνης, ὧν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, χρηστῶν ἢ ἑτέρων ἔδρασεν· ἐτέλεσε δὲ τὰς κατὰ τὸν τῇδε βίον οἰκείας ἐνεργείας ὁ κεκοιμημένος, παρὰ τίνος ἱεραρχικῆς εὐχῆς, ἐφ' ἑτέραν λῆξιν μεταταχθήσεται, παρὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐνθάδε ζωῆς ἀμοιβαίαν. ἐγὼ δέ, ὅτι μὲν ἀμοιβαίαν ἕξει τὴν ἀποκλήρωσιν ἕκαστος, εὖ οἶδα, τοῖς λογίοις ἀκολουθῶν· ἀπέκλεισε γὰρ φησὶν ὁ κύριος, καθ' αὐτοῦ, καὶ κομίσεται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν, εἴτε κακόν. ὅτι δὲ καὶ τῶν δικαίων αἱ προσευχαὶ κατὰ τὸν τῇδε βίον, μήτιγε μετὰ θάνατον, εἰς τοὺς ἀξίους ἱε-

ρῶν

ρῶν εὐχῶν ἐνεργοῦσι μόνον, αἱ τῶν λογίων ἡμᾶς ἐκδιδάσκουσιν ἀληθεῖς παραδόσεις· ἢ τί πρὸς τοῦ σαμουὴλ, ὁ σαοὺλ ἀπώνατο· τί δὲ τὸν τῶν ἑβραίων λαὸν ὤνησεν ἡ προφητικὴ προσευχή· καὶ γὰρ ὡς εἴ τις ἡλίου τὰ οἰκεῖα διαιρουμένου φῶτα, τοῖς ἀβλαβέσιν ὀφθαλμοῖς, ἐν μετουσίᾳ τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς αἰτεῖ γενέσθαι, τὰς οἰκείας ὄψεις ἐξαφανίζων· οὕτω πρὸς ἀδυνάτους ἤρτηται καὶ περιττὰς ἐλπίδας, ὁ τὰς τῶν ἁγίων ἐξαιτῶν προσευχὰς, καὶ τὰς κατὰ φύσιν αὐτῶν ἱερὰς ἐνεργείας ἐξαίνων, ἀπροσεξίᾳ τῶν θείων δώρων, καὶ τῶν φανοτάτων καὶ ἀγαθοδοτίδων ἐντολῶν ἀποφοιτήσας. Φημὶ δὲ, τοῖς λογίοις ἑπόμενος, ὡς ὠφέλιμοι πάμπολυ εἰσὶν ἐν τῷδε τῷ βίῳ τῶν ἁγίων αἱ προσευχαὶ, κατὰ τόνδε τὸν τρόπον, εἴ τις ἱερῶν ἐφιέμενος δώρων, καὶ πρὸς μετοχὴν αὐτῶν ἕξιν ἱερὰν ἔχων, ὡς τῆς οἰκείας ἐπιγνώμων βραχύτητος, ἐξιτῶν ἐπί τινα τῶν ὁσίων ἀνδρῶν ἀξιώσειεν αὐτὸν οἱ

γίνεσθαι συλλήπτορα καὶ συνικέτην, ὠφεληθήσεται πάντως ἐκ τούτου τὴν πάσης ὑπερκειμένην ὠφέλειαν· ἐπιδώσεται γὰρ ὧν αἰτεῖ θεοτάτων δώρων, ἀποδεχομένης αὐτὸν τῆς θεαρχικῆς ἀγαθότητος, τῆς τε οἰκείας δι' ἀγαθὸν ἐπιγνωμοσύνης, καὶ τῆς ἐπὶ τοῖς ὁσίοις αἰδοῦς, καὶ τῆς τῶν αἰτηθεισῶν ἱερῶν αἰτήσεων ἐπαινετῆς ἐφέσεως, καὶ καταλλήλου καὶ θεοειδοῦς ἕξεως· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς θεαρχικοῖς κρίμασι νενομοθετημένον, ὃ τὰ θεῖα δῶρα τοῖς ἀξίοις τῶν μετασχεῖν ἐν τάξει θεοπρεπεστάτῃ, δωρεῖσθαι διὰ τῶν ἀξίων τῶν μεταδοῦναι. Ταύτην οὖν εἴ τις ἀτιμάσειε τὴν ἱερὰν εὐκοσμίαν· καὶ πρὸς ἀθλίαν οἴησιν ἐληλυθὼς, ἱκανὸν ἑαυτὸν οἰηθείη πρὸς τὴν θεαρχικὴν ὁμιλίαν, καὶ τῶν ὁσίων ὑπερφρονήσοι. καὶ μὴν, εἰ τὰς αἰτήσεις ἀναξίας τε θεοῦ, καὶ μὴ ἱερὰς αἰτήσοι, καὶ τὴν ἔφεσιν τῶν θείων εἰ μὴ σύντονον ἔχοι καὶ ἑαυτῷ κατάλληλον, ἀποτεύ-

ξεται δι' ἑαυτὸν τῆς ἀνεπιστήμονος αἰτήσεως.
περὶ δὲ τῆς εἰρημένης εὐχῆς, ἣν ὁ ἱεράρχης ἐπεύχεται τῷ κεκοιμημένῳ, τὴν εἰς ἡμᾶς ἐλθοῦσαν ἐκ τῶν ἐνθέων ἡμῶν καθηγεμόνων παράδοσιν, εἰπεῖν ἀναγκαῖον.

Ὁ θεῖος ἱεράρχης ἐκφαντορικός ἐστιν, ὡς τὰ λόγια φησί, τῶν θεαρχικῶν δικαιωμάτων· ἄγγελος γὰρ κυρίου παντοκράτορος θεοῦ ἐστί. μεμάθηκεν οὖν ἐκ τῶν θεοπαραδότων λογίων, ὅτι τοῖς ὁσίως βιώσασιν, ἡ φανοτάτη καὶ θεία ζωὴ κατ' ἀξίαν ὑπὸ τῶν δικαιοτάτων ζυγῶν ἀντιδίδοται, παρορώσης ἀγαθότητι τῆς θεαρχικῆς φιλανθρωπίας, τὰς ἐγγενομένας αὐτοῖς ἐξ ἀνθρωπίνης ἀσθενείας κηλῖδας· ἐπείπερ οὐδεὶς, ὡς τὰ λόγια φησί, καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου. ταῦτα μὲν οὖν ὁ ἱεράρχης οἶδεν ἐπηγγελμένα πρὸς τῶν ἀληθῶν λογίων· αἰτεῖ δὲ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ δωρηθῆναι τοῖς ὁσίως βιώσασι τὰς ἱερὰς ἀντιδόσεις, ἅμα

μὲν ἐπὶ τὸ θεομίμητον ἀγαθοειδῶς ἐκλιπαρούμενος, καὶ τὰς ἑτέρων δωρεὰς ὡς οἰκείας ἐξαιτῶν χάριτας· ἅμα δὲ καὶ τὰς ἀψευδεῖς ἐπαγγελίας εἰδὼς ἐσομένας, καὶ τοῖς παροῦσιν ἐκφαντορικῶς ἐμφαίνων, ὅτι τὰ παρ' αὐτοῦ κατὰ θεσμὸν ἱερὸν ἐξαιτούμενα, πάντως ἔσται τοῖς κατὰ θείαν ζωὴν τετελειωμένοις· οὐ γὰρ ἂν ὁ ἱεράρχης ὁ τῆς θεαρχικῆς δικαιώσεως ὑποφήτης, ἐξῄτει ποτὲ τὰ μὴ τῷ θεῷ προσφιλέστατα, καὶ πρὸς αὐτοῦ δοθήσεσθαι θεοειδῶς ἐπηγγελμένα· διὸ τοῖς ἀνιέροις οὐκ ἐπεύχεται ταῦτα κεκοιμημένοις· οὐ μόνον ὅτι τῆς ὑποφητικῆς ἐν τούτῳ παραπήσεται τάξεως, καί τι τῶν ἱεραρχικῶν αὐθαδῶς τολμήσει, μὴ πρὸς τοῦ τελεάρχου κεκινημένος· ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς ἐναγοῦς εὐχῆς ἀποτεύξεται πρὸς τοῦ δικαίου λογίου καὶ αὐτὸς οὐκ ἀπεικότως ἀκούων· αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖτε. οὐκοῦν ὁ θεῖος ἱεράρ-

χης ἐξαιτεῖ τὰ θεοειδῶς ἐπηγγελμένα καὶ φίλα θεῷ, καὶ πάντως δωρηθησόμενα, καὶ τὸ τῆς οἰκείας ἀγαθοειδοῦς ἕξεως ἐπιδεικνὺς τῷ φιλαγάθῳ θεῷ, καὶ τοῖς παροῦσιν ἐκφαντορικῶς ἐμφαίνων τὰ τοῖς ὁσίοις ἐσόμενα δῶρα· οὕτω καὶ τὰς ἀφοριστικὰς ἔχουσιν οἱ ἱεράρχαι δυνάμεις, ὡς ἐκφαντορικοὶ τῶν θείων δικαιωμάτων, οὐχ ὡς ταῖς αὐτῶν ἀλόγοις ὁρμαῖς τῆς πανσόφου θεαρχίας, εὐφήμως εἰπεῖν, ὑπηρετικῶς ἑπομένης· ἀλλ' ὡς αὐτῶν ὑποφητικῶς ὑποκινουμένων τῷ τελεταρχικῷ πνεύματι, τοὺς κεκριμένους θεῷ κατ' ἀξίαν ἀφοριζόντων. λάβετε γὰρ φησί, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. καὶ τῷ τὰς θείας ἀποκαλύψεις τοῦ παναγεστάτου πατρὸς ἐλλαμπομένῳ τὰ λόγιά φησιν· ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν

τοῖς οὐρανοῖς· ὡς ἐκείνου καὶ πάντως τοῦ κατ' αὐτὸν ἱεράρχου, κατὰ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας τῶν πατρικῶν δικαιωμάτων ἀποκαλύψεις, ἐκφαντορικῶς καὶ διαπορθμευτικῶς τούς τε θεοφιλεῖς προσιεμένου, καὶ τοὺς ἀθέους ἀποκηρύττοντος· καὶ τὴν ἱερὰν γὰρ ἐκείνην θεολογίαν, ὡς τὰ λόγια φησὶν, οὐκ αὐτοκινήτως, οὐδὲ σαρκὸς καὶ αἵματος ἀποκαλυψάντων, ἀλλ' ὑπὸ θεοῦ νοητῶς αὐτὸν τὰ θεῖα μυήσαντος, ἀπεφθέγξατο. τοὺς μὲν οὖν ἐνθέους ἱεράρχας, οὕτω καὶ τοῖς ἀφορισμοῖς, καὶ πάσαις ταῖς ἱεραρχικαῖς δυνάμεσι χρηστέον, ὅπως ἂν ἡ τελετάρχις αὐτοὺς θεαρχία κινήσοι· τοὺς δὲ ἄλλους οὕτω τοῖς ἱεράρχαις, ἐν οἷς μὲν δρῶσιν ἱεραρχικῶς προσεκτέον, ὡς ὑπὸ θεοῦ κεκινημένοις· ὁ ἀθετῶν γὰρ ὑμᾶς φησὶν, ἐμὲ ἀθετεῖ.

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ τῆς εἰρημένης εὐχῆς ἀκόλουθα· τελέσας γὰρ αὐτὴν ὁ ἱεράρχης, αὐτός τε ἀσπάζεται τὸν κεκοιμημέ-

νον, καὶ ἑξῆς οἱ παρόντες ἅπαντες. ἡδὺς γάρ ἐστι καὶ τίμιος ἅπασι τοῖς θεοειδέσιν, ὁ κατὰ θείαν ζωὴν τετελειωμένος. μετὰ δὲ τὸν ἀσπασμὸν, ἐπιχέει τῷ κεκοιμημένῳ τὸ ἔλαιον ὁ ἱεράρχης. μέμνησο δὲ, ὅτι κατὰ τὴν ἱερὰν θεογενεσίαν πρὸ τοῦ θειοτάτου βαπτίσματος, πρώτη μέθεξις ἱεροῦ συμβόλου δωρεῖται τῷ τελουμένῳ, μετὰ τὴν ὁλικὴν τῆς προτέρας ἐσθῆτος ἀπαμφίασιν, τὸ τῆς χρίσεως ἔλαιον· ἐν τέλει δὲ νῦν ἁπάντων, ἐπὶ τῷ κεκοιμημένῳ τὸ ἔλαιον ἐπιχέεται· καὶ τότε μὲν, ἡ τοῦ ἐλαίου χρίσις, ἐπὶ τοὺς ἱεροὺς ἀγῶνας ἐκάλει τὸν τελούμενον· νῦν δὲ, τὸ ἐπιχεόμενον ἔλαιον ἐμφαίνει, κατὰ τοὺς αὐτοὺς ἱεροὺς ἀγῶνας ἀθλήσαντα καὶ τελειωθέντα τὸν κεκοιμημένον.

Ταῦτα τελέσας ὁ ἱεράρχης, ἀποτίθησιν ἐν οἴκῳ τιμίῳ τὸ σῶμα μεθ᾽ ἑτέρων ὁμοταγῶν ἱερῶν σωμάτων· εἰ γὰρ ἐν ψυχῇ καὶ σώματι τὴν θεοφιλῆ ζωὴν ὁ κεκοιμημένος

ἐβίω, ὅμοιον ἔσται μετὰ τῆς ὁσίας ψυχῆς, καὶ τὸ συναθλῆσαν αὐτῇ σῶμα κατὰ τοὺς ἱεροὺς ἱδρῶτας. ἔνθεν ἡ θεία δικαιοσύνη μετὰ τοῦ σφετέρου σώματος αὐτῇ δωρεῖται τὰς ἀμοιβαίας λήξεις, ὡς ὁμοπορεύτῳ καὶ συμμετόχῳ τῆς ὁσίας ἢ τῆς ἐναντίας ζωῆς· διὸ καὶ τῶν ἱερῶν ἡ θεία θεσμοθεσία τὰς θεαρχικὰς κοινωνίας ἀμφοῖν δωρεῖται· τῇ ψυχῇ μὲν, ἐν καθαρᾷ θεωρίᾳ καὶ ἐν ἐπιστήμῃ τῶν τελουμένων· τῷ σώματι δὲ, κατὰ τὸ θειότατον ὡς ἐν εἰκόνι μύρον, καὶ τὰ τῆς θεαρχικῆς κοινωνίας ἱερώτατα σύμβολα, τὸν ὅλον ἄνθρωπον ἁγιάζουσα, καὶ τὴν ὁλικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ἱερουργοῦσα, καὶ τελειοτάτην αὐτοῦ τὴν ἀνάστασιν ἔσεσθαι διαγγέλλουσα ταῖς καθολικαῖς ἁγιστείαις.

Τὰς δὲ τελεστικὰς ἐπικλήσεις, οὐ θεμιτὸν ἐν γραφαῖς ἀφερμηνεύειν, οὐδὲ τὸ μυστικὸν αὐτῶν, ἢ τὰς ἐπ᾽ αὐταῖς ἐνεργουμένας ἐκ θεοῦ δυνάμεις, ἐκ τοῦ κρυφίου πρὸς τὸ κοι-

νὸν ἐξάγειν· ἀλλ᾽ ὡς ἡ καθ᾽ ἡμᾶς ἱερὰ παράδοσις ἔχει, ταῖς ἀνεκπομπεύτοις μυήσεσιν αὐτὰς ἐκμαθὼν, καὶ πρὸς θεοτέραν ἕξιν καὶ ἀναγωγὴν ἔρωτι θείῳ καὶ ἐνεργείαις ἱεραῖς ἀποτελεσθεὶς, ὑπὸ τῆς τελεταρχικῆς ἐλλάμψεως ἀναχθήσῃ πρὸς τὴν ὑπερτάτην αὐτῶν ἐπιστήμην.

Τὸ δὲ καὶ παῖδας οὔπω τὰ θεῖα συνιέναι δυναμένους, τῆς ἱερᾶς μετόχους γίγνεσθαι θεογενεσίας, καὶ τῶν ἱερωτάτων τῆς θεαρχικῆς κοινωνίας συμβόλων, δοκεῖ μὲν, ὡς φὴς, τοῖς ἀνιέροις εὐλόγου γέλωτος ἄξιον, εἰ τοὺς ἀκοῦσαι μὴ δυναμένους ἐκδιδάσκουσιν οἱ ἱεράρχαι τὰ θεῖα, καὶ τοῖς μὴ νοοῦσιν εἰκῆ παραδιδόασι τὰς ἱερὰς παραδόσεις· καὶ τὸ ἔτι γελοιότερον, ὡς ὑπὲρ αὐτῶν ἕτεροι τὰς ἀποταγὰς φασὶ, καὶ τὰς ἱερὰς ὁμολογίας.

Δεῖ δὲ τὴν σὴν ἱεραρχικὴν σύνεσιν μὴ χαλεπαίνειν ἐπὶ τοῖς πεπλανημένοις, ἀλλ᾽ εὐλαβῶς τε ἅμα καὶ τῆς αὐτῶν φωταγωγίας

χαίρειν ἀγαπητικῶς ἀπολογεῖσθαι πρὸς τὰς ὑπ᾽ αὐτῶν προφερομένας ἐνστάσεις, προστιθέντα καὶ τοῦτο κατὰ θεσμὸν ἱερόν, ὡς οὐκ ἐν τῇ καθ᾽ ἡμᾶς γνώσει πάντα τὰ θεῖα περιγράφεται· πολλὰ δὲ τῶν ὑφ᾽ ἡμῶν ἀγνοουμένων. αἰτίας ἔχει θεοπρεπεῖς, ἡμῖν μὲν ἠγνοημένας, ἐπιστητὰς δὲ τοῖς ἡμῶν κρείττοσι τάξεσι· πολλὰ δὲ καὶ τὰς ὑπερτάτας οὐσίας λέληθε, καὶ πρὸς μόνης ἀκριβῶς ἔγνωσται τῆς πανσόφου καὶ σοφοποιοῦ θεαρχίας· πλεῖόν γε, ὅτι καὶ περὶ τούτου ταῦτα φαμὲν ἅπερ οἱ θεοειδεῖς ἡμῶν ἱεροτελεσταί, πρὸς τῆς ἀρχαίας μυηθέντες παραδόσεως, εἰς ἡμᾶς προσήγαγον· φασὶ γὰρ ὅπερ ἐστὶ καὶ ἀληθές, ὅτι κατὰ θεσμὸν ἱερὸν ἀναγόμενα τὰ βρέφη, πρὸς ἕξιν ἱερὰν ἥξουσι, πάσης ἀποτελούμενα πλάνης, καὶ ἀνιέρου ζωῆς ἀπείρατα. τοῦτο τοῖς θείοις ἡμῶν καθηγεμόσιν εἰς νοῦν ἐληλυθός, ἔδοξεν εἰσδέχεσθαι τὰ βρέφη κατὰ τόνδε τὸν ἱερὸν τρό-

πον, ὥστε τοὺς φυσικοὺς τοῦ προσαγομένου παιδὸς γονέας, παραδιδόναι τὸν παῖδα τινὶ τῶν μεμυημένων ἀγαθῷ τὰ θεῖα παιδαγωγῷ, καὶ τὸ λοιπὸν ὑπ' αὐτῷ τὸν παῖδα τελεῖν, ὡς ὑπὸ θείῳ πατρὶ καὶ σωτηρίας ἱερᾶς ἀναδόχῳ. τοῦτον οὖν ὁ ἱεράρχης ὁμολογοῦντα, κατὰ τὴν ἱερὰν ἀναγωγὴν τὸν παῖδα ζωὴν ἀπαιτεῖ τὰς ἀποταγὰς ὁμολογῆσαι, καὶ τὰς ἱερὰς ὁμολογίας, οὐχ ὡς ἂν ἐκεῖνοι γελῶντες φαῖεν, ἄλλον ἀντ' ἄλλου τὰ θεῖα μυεῖν· οὐδὲ γὰρ τοῦτο φησὶν, ὡς ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἐγὼ τὰς ἀποταγὰς, ἢ τὰς ἱερὰς ὁμολογίας ποιοῦμαι· ἀλλ' ὅτι ὁ παῖς ἀποτάσσεται καὶ συντάσσεται· τοῦτ' ἔστιν, ὁμολογῶ τὸν παῖδα πείσειν εἰς νοῦν ἱερὸν ἰόντα, ταῖς ἐμαῖς ἐνθέοις ἀναγωγαῖς, ἀποτάξασθαι μὲν ὁλικῶς τοῖς ἐναντίοις, ὁμολογῆσαι δὲ καὶ ἐνεργῆσαι τὰς θείας ὁμολογίας. οὐδὲν οὖν ὡς οἶμαι τὸ ἄτοπον, εἰ κατὰ θείαν ὁ παῖς ἀναγωγὴν ἀνάγεται, καθηγεμόνα

καὶ ἀνάδοχον ἱερὸν ἔχων, ἕξιν αὐτῷ τῶν θείων ἐμποιοῦντα, καὶ φυλάττοντα τῶν ἐναντίων ἀπείρατον. μεταδίδωσι δὲ τῷ παιδὶ τῶν ἱερῶν συμβόλων ὁ ἱεράρχης, ὅπως ἐν αὐτοῖς ἀνατραφείη, καὶ μηδὲ σχοίη ζωὴν ἑτέραν, εἰ μὴ τὴν τὰ θεῖα θεωροῦσαν ἀεί, καὶ κοινωνὸν αὐτῶν ἐν προκοπαῖς ἱεραῖς γινομένην, ἕξιν τε ἱερὰν ἐν τούτοις ἴσχουσαν, ἀναγομένην τε ἱεροπρεπῶς ὑπὸ τοῦ θεοειδοῦς ἀναδόχου.

Τοσαῦτα ὦ παῖ, καὶ οὕτω καλὰ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας, ὤφθη μοι τὰ ἑνοειδῆ θεάματα· παρ' ἄλλων δὲ ἴσως ὀπτικωτέρων νοῶν, οὐ ταῦτα μόνον ἐθεωρήθη, φανότερα δὲ πολλῷ καὶ θεοειδέστερα. καὶ σοὶ δέ, ὡς οἶμαι, πάντως ἐλλάμψει τηλαυγέστερα κάλλη καὶ θειότερα τοῖς εἰρημένοις ἐπαναβαθμοῖς χρωμένῳ, πρὸς ὑπερτέραν ἀκτῖνα. μετάδος οὖν ὦ φίλε, καὶ αὐτὸς ἐμοὶ τελειοτέρας ἐλλάμψεως, καὶ δεῖξον ἐμοῖς ὀφθαλμοῖς ἀ-

παρ' αὐτῶν ἰδεῖν δυνηθείης εὐπρεπέστερα κάλλη καὶ ἑνοειδέστερα· θαῤῥῶ γὰρ ὅτι τοῖς εἰρημένοις ἐγὼ τοὺς ἐναποκειμένους ἐν σοὶ τοῦ θείου πυρὸς ἀνασκαλεύσω σπινθῆρας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, πρὸς τιμόθεον ἐπίσκοπον ἐφέσου, περὶ θείων ὀνομάτων.

Τίς ὁ τοῦ λόγου σκοπὸς, καὶ τίς ἡ περὶ θείων ὀνομάτων παράδοσις. κεφ. α.

ΤΩ ΣΥΜΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ τιμοθέῳ, διονύσιος ὁ πρεσβύτερος.

ΝΥΝ δὲ ὦ μακάριε, μετὰ τὰς θεολογικὰς ὑποτυπώσεις, ἐπὶ τὴν τῶν θείων ὀνομάτων ἀνάπτυξιν, ὡς ἐφικτὸν μετελεύσομαι. ἔστω δὲ καὶ νῦν ἡμῖν ὁ τῶν λογίων θεσμὸς προδιωρισμένος, τὸ τὴν ἀλήθειαν ἡμᾶς καταδείσασθαι τῶν περὶ θεοῦ λεγομένων, οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας ἀνθρωπίνης λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει τῆς πνευματοκινήτου τῶν θεολόγων δυνάμεως, καθ' ἣν τοῖς ἀφθέγκτοις καὶ

ἀγνώστοις ἀφθέγκτως καὶ ἀγνώστως συνα-
πτόμεθα, κατὰ τὴν κρείττονα τὴν καθ' ἡμᾶς
λογικῆς καὶ νοερᾶς δυνάμεως καὶ ἐνεργείας
ἕνωσιν. καθόλου τοιγαροῦν οὐ τολμητέον εἰ-
πεῖν, οὔτε μὴν ἐννοῆσαί τι περὶ τῆς ὑπε-
ρουσίου καὶ κρυφίας θεότητος, παρὰ τὰ θεοειδῶς
ἡμῖν ἐκ τῶν ἱερῶν λογίων ἐκπεφασμένα.
τῆς γὰρ ὑπὲρ λόγον καὶ νοῦν καὶ οὐσίαν αὐ-
τῆς ὑπερουσιότητος ἀγνωσία, αὐτῇ τὴν ὑ-
περούσιον ἐπιστήμην ἀναθετέον, τοσοῦτον ἐπὶ
τὸ ἄναντες ἀνανεύοντας, ὅσον ἑαυτὴν ἐνδίδω-
σιν ἡ τῶν θεαρχικῶν λογίων ἀκτίς, πρὸς τὰς
ὑπερτέρας αὐγάς, τῇ περὶ τὰ θεῖα, σωφρο-
σύνῃ καὶ ὁσιότητι συστελλομένους· καὶ γὰρ εἴ τι
δεῖ τῇ πανσόφῳ καὶ ἀληθεστάτῃ θεολογίᾳ
πείθεσθαι κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἑκάστου τῶν
νοῶν, ἀνακαλύπτεται τὰ θεῖα, καὶ ἐποπτεύε-
ται τῆς θεαρχικῆς ἀγαθότητος, ἐν σωστικῇ
δικαιοσύνῃ τῶν ἐν μέτρῳ τὴν ἀμετρίαν
θεοπρεπῶς, ὡς ἀχώρητον ἀποδιαστελλούσης.

ὥσπερ γὰρ ἄληπτα καὶ ἀθεώρητα τοῖς αἰσθητοῖς ἐστὶ τὰ νοητά· καὶ τοῖς ἐν πλάσει καὶ τύπω, τὰ ἁπλᾶ καὶ ἀτύπωτα· τοῖς τε κατὰ σωμάτων σχήματα μεμορφωμένοις, ἡ τῶν ἀσωμάτων ἀναφὴς καὶ ἀσχημάτιστος ἀμορφία· κατὰ τὸν αὐτὸν τῆς ἀληθείας λόγον, ὑπέρκειται τῶν οὐσιῶν ἡ ὑπερούσιος ἀοριστία· καὶ τῶν νοῶν, ἡ ὑπὲρ νοῦν ἑνότης· καὶ πάσαις διανοίαις ἀδιανόητόν ἐστι τὸ ὑπὲρ διάνοιαν ἕν, ἄρρητόν τε λόγῳ παντὶ, τὸ ὑπὲρ λόγον ἀγαθὸν, ἑνὰς ἑνοποιὸς ἁπάσης ἑνάδος, καὶ ὑπερούσιος οὐσία, καὶ νοῦς ἀνόητος, καὶ λόγος ἄρρητος, ἀλογία καὶ ἀνοησία καὶ ἀνωνυμία, κατὰ μηδὲν τῶν ὄντων οὖσα· καὶ αἴτιον μὲν τοῦ εἶναι πᾶσιν, αὐτὸ δὲ μὴ ὂν, ὡς πάσης οὐσίας ἐπέκεινα, καὶ ὡς ἂν αὐτὴ περὶ ἑαυτῆς κυρίως καὶ ἐπιστητῶς ἀποφαίνοιτο.

Περὶ ταύτης οὖν ὡς εἴρηται, τῆς ὑπερουσίου καὶ κρυφίας θεότητος, οὐ τολμητέον εἰπεῖν, οὔτε μὴν ἐννοῆσαί τι, παρὰ τὰ θεοει-

δῶς

δῶς ἡμῖν ἐκ τῶν ἱερῶν λογίων ἐκπεφασμένα. καὶ γὰρ ὡς αὐτὴ περὶ ἑαυτῆς ἐν τοῖς λογίοις ἀγαθοπρεπῶς παραδέδωκεν, ἡ μὲν αὐτῆς ὅ,τι ποτέ ἐστιν ἐπιστήμη καὶ θεωρία, πᾶσιν ἄβατός ἐστι τοῖς οὖσιν, ὡς πάντων ὑπερουσίως ἐξῃρημένη. καὶ πολλοὺς τῶν θεολόγων εὑρήσεις, οὐ μόνον ὡς ἀόρατον αὐτὴν καὶ ἀπερίληπτον ὑμνηκότας, ἀλλὰ καὶ ἀνεξερεύνητον ἅμα καὶ ἀνεξιχνίαστον, ὡς οὐκ ὄντος ἴχνους οὐδενὸς, τῶν ἐπὶ τὴν κρυφίαν αὐτῆς ἀπειρίαν διεληλυθότων. οὐ μὴν ἀκοινώνητόν ἐστι καθόλου τἀγαθὸν οὐδενὶ τῶν ὄντων, ἀλλ' ἐφ' ἑαυτοῦ μονίμως τὴν ὑπερούσιον ἱδρύσαν ἀκτῖνα ταῖς ἑκάστου τῶν ὄντων ἀναλόγοις ἐλλάμψεσιν ἀγαθοπρεπῶς ἐπιφαίνεται, καὶ πρὸς τὴν ἐφικτὴν αὐτοῦ θεωρίαν καὶ κοινωνίαν καὶ ὁμοίωσιν ἀνατείνει τοὺς ἱεροὺς νόας, τοὺς ὡς θεμιτὸν αὐτῷ καὶ ἱεροπρεπῶς ἐπιβάλλοντας, καὶ μήτε πρὸς τὸ ὑπέρτερον τῆς ἐναρμονίως ἐνδιδομένης θεοφανείας, ἀδυ-

νάτως ἀπαυθαδιζομένους, μήτε πρὸς τὸ κάταντες ἐκ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον ὑφέσεως ἀπολισθαίνοντας, ἀλλ' εὐσταθῶς τε καὶ ἀκλινῶς ἐπὶ τὴν ἀκτῖνα τὴν αὐτοῖς ἐπιλάμπουσαν ἀνατεινομένους, καὶ τῷ συμμέτρῳ τῶν θεμιτῶν ἐλλάμψεων ἔρωτι μετ' εὐλαβείας ἱερᾶς, σωφρόνως τε καὶ ὁσίως ἀναπτερουμένους.

Τούτοις ἑπόμενοι τοῖς θεαρχικοῖς ζυγοῖς, οἳ καὶ τὰς ὅλας διακυβερνῶσι τῶν ὑπερουρανίων τάξεων ἁγίας διακοσμήσεις, τὸ μὲν ὑπὲρ νοῦν καὶ οὐσίαν, τῆς θεαρχίας κρύφιον ἀνεξερευνήτοις καὶ ἱεραῖς νοὸς εὐλαβείαις· τὰ δὲ ἄρρητα, σώφρονι σιγῇ τιμῶντες, ἐπὶ τὰς ἐλλαμπούσας ἡμῖν ἐν τοῖς ἱεροῖς λογίοις αὐγὰς ἀνατεινόμεθα, καὶ πρὸς αὐτῶν φωταγωγούμεθα πρὸς τοὺς θεαρχικοὺς ὕμνους, ὑπ' αὐτῶν ὑπερκοσμίως φωτιζόμενοι, καὶ πρὸς τὰς ἱερὰς ὑμνολογίας τυπούμενοι, πρὸς τὸ καὶ ὁρᾶν τὰ συμμέτρως ἡμῖν δι' αὐ-

τῶν δωρούμενα θεαρχικὰ φῶτα, καὶ τὴν ἀγαθοδότιν ἀρχὴν ἁπάσης ἱερᾶς φωτοφανείας ὑμνεῖν, ὡς αὐτὴ περὶ ἑαυτῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς λογίοις παραδέδωκεν· οἷον, ὅτι πάντων ἐστὶν αἰτία, καὶ ἀρχὴ, καὶ οὐσία, καὶ ζωή· καὶ τῶν μὲν ἀποπιπτόντων αὐτῆς, ἀνάκλησίς τε καὶ ἀνάστασις· τῶν δὲ πρὸς τὸ τοῦ θεοειδοῦς παραφθαρτικὸν ἀπολισθησάντων, ἀνακαινισμὸς καὶ ἀναμόρφωσις· τῶν δὲ κατά τινα σάλον ἀνίερον παρακινουμένων, ἵδρυσις ἱερά· καὶ τῶν ἑστηκότων, ἀσφάλεια· καὶ τῶν ἐπ' αὐτὴν ἀναγομένων, ἀνατατικὴ χειραγωγία· καὶ τῶν φωτιζομένων, ἔλλαμψις· καὶ τῶν τελουμένων, τελεταρχία· καὶ τῶν θεουμένων, θεαρχία· καὶ τῶν ἁπλουμένων, ἁπλότης· καὶ τῶν ἑνιζομένων, ἑνότης· ἀρχῆς ἁπάσης ὑπερουσίως ὑπεράρχιος ἀρχὴ, καὶ τοῦ κρυφίου, κατὰ τὸ θεμιτὸν, ἀγαθὴ μεταδότις, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἡ τῶν ζώντων ζωή· καὶ τῶν ὄντων οὐσία, πάσης ζωῆς καὶ οὐσίας

ἀρχὴ καὶ αἰτία, διὰ τὴν αὐτῆς εἰς τὸ εἶναι τὰ ὄντα παρακλητικὴν καὶ συνοχικὴν ἀγαθότητα.

Ταῦτα παρὰ τῶν θείων λογίων μεμυήμεθα, καὶ πᾶσαν ὡς εἰπεῖν, τὴν ἱερὰν τῶν θεολόγων ὑμνολογίαν, εὑρήσεις πρὸς τὰς ἀγαθουργοὺς τῆς θεαρχίας προόδους, ἐκφαντορικῶς καὶ ὑμνητικῶς τὰς θεωνυμίας διασκευάζουσαν. ὅθεν ἐν πάσῃ σχεδὸν τῇ θεολογικῇ πραγματείᾳ, τὴν θεαρχίαν ὁρῶμεν ἱερῶς ὑμνουμένην· ὡς μονάδα μὲν καὶ ἑνάδα, διὰ τὴν ἁπλότητα καὶ ἑνότητα τῆς ὑπερφυοῦς ἀμερίας· ἐξ ἧς ὡς ἑνοποιοῦ δυνάμεως ἑνιζόμεθα, καὶ τῶν μεριστῶν ἡμῶν ἑτεροτήτων ὑπερκοσμίως συμπτυσσομένων, εἰς θεοειδῆ μονάδα συναγόμεθα, καὶ θεομίμητον ἕνωσιν· ὡς τριάδα δὲ, διὰ τὴν τρισυπόστατον τῆς ὑπερουσίου γονιμότητος ἔκφανσιν, ἐξ ἧς πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ἐστὶ καὶ ὀνομάζεται· ὡς αἰτίαν δὲ τῶν ὄντων, ἐπειδὴ πάντα πρὸς τὸ εἶναι πα-

ῥήθη διὰ τὴν αὐτῆς οὐσιοποιὸν ἀγαθότητα· σοφὴν δὲ καὶ καλὴν, ὅτι τὰ ὄντα πάντα τὰ τῆς οἰκείας φύσεως ἀδιάφθαρτα διασώζοντα, πάσης ἁρμονίας ἐνθέου καὶ ἱερᾶς εὐπρεπείας ἐστὶν ἀνάπλεα· φιλάνθρωπον δὲ διαφερόντως, ὅτι τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς πρὸς ἀλήθειαν ὁλικῶς ἐν μιᾷ τῶν αὐτῆς ὑποστάσεων, ἐκοινώνησεν, ἀνακαλουμένη πρὸς ἑαυτὴν καὶ ἀνατιθεῖσα τὴν ἀνθρωπίνην ἐσχατιὰν· ἐξ ἧς ἀρρήτως ὁ ἁπλοῦς Ἰησοῦς συνετέθη, καὶ παράτασιν εἴληφε χρονικὴν ὁ ἀΐδιος, καὶ εἴσω τῆς καθ᾽ ἡμᾶς ἐγεγόνει φύσεως, ὁ πάσης τῆς κατὰ πᾶσαν φύσιν τάξεως ὑπερουσίως ἐκβεβηκὼς μετὰ τῆς ἀμεταβόλου καὶ ἀσυγχύτου τῶν οἰκείων ἱδρύσεως· καὶ ὅσα ἄλλα θεουργικὰ φῶτα τοῖς λογίοις ἀκολούθως, ἡ τῶν ἐνθέων ἡμῶν καθηγεμόνων κρυφία παράδοσις ἐκφαντορικῶς ἡμῖν ἐδωρήσατο, ταῦτα καὶ ἡμεῖς μεμυήμεθα· νῦν μὲν ἀναλόγως ἡμῖν, διὰ τῶν ἱερῶν παραπετασμά-

των τῆς τῶν λογίων καὶ τῶν ἱεραρχικῶν πα-
ραδόσεων φιλανθρωπίας, αἰσθητοῖς τὰ νο-
ητὰ, καὶ τοῖς οὖσι τὰ ὑπερούσια περικαλυ-
πτούσης, καὶ μορφὰς καὶ τύπους τοῖς ἀμορ-
φώτοις τε καὶ ἀτυπώτοις περιτιθείσης, καὶ
τὴν ὑπερφυῆ καὶ ἀσχημάτιστον ἁπλότητα
τῇ ποικιλίᾳ τῶν μεριστῶν συμβόλων, πλη-
θυνούσης τε καὶ διαπλατούσης. Τότε δὲ,
ὅταν ἄφθαρτοι καὶ ἀθάνατοι γενώμεθα, καὶ
τῆς χριστοειδοῦς καὶ μακαριωτάτης ἐφικώ-
μεθα λήξεως, πάντοτε σὺν κυρίῳ κατὰ τὸ
λόγιον ἐσόμεθα, τῆς μὲν ὁρατῆς αὐτοῦ θεο-
φανείας, ἐν πανάγνοις θεωρίαις ἀποπλη-
ρούμενοι, φανοτάταις μετὰ μαρμαρυγαῖς ἡμᾶς
περιαυγαζούσης, ὡς τοὺς μαθητὰς ἐν ἐκεί-
νῃ τῇ θειοτάτῃ μεταμορφώσει· τῆς δὲ νοητῆς
αὐτοῦ φωτοδοσίας, ἐν ἀπαθεῖ καὶ ἀΰλῳ τῷ νῷ
μετέχοντες, καὶ τῆς ὑπὲρ νοῦν ἑνώσεως ἐν ταῖς
τῶν ὑπερφανῶν ἀκτίνων ἀγνώστοις καὶ μα-
καρίαις ἐπιβολαῖς, ἐν θειοτέρᾳ μιμήσει τῶν

ὑπερουρανίων νοῶν· ἰσάγγελοι γὰρ, ὥς ἡ τῶν λογίων ἀλήθειά φησιν, ἐσόμεθα, καὶ υἱοὶ θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. νῦν δὲ, ὡς ἡμῖν ἐφικτὸν, οἰκείοις μὲν εἰς τὰ θεῖα συμβόλοις χρώμεθα, κἀκ τούτων αὖθις ἐπὶ τὴν ἁπλῆν καὶ ἡνωμένην τῶν νοητῶν θεαμάτων ἀλήθειαν, ἀναλόγως ἀνατεινόμεθα, καὶ μετὰ πᾶσαν τὴν καθ' ἡμᾶς τῶν θεοειδῶν νόησιν, ἀποπαύοντες ἡμῶν τὰς νοερὰς ἐνεργείας, εἰς τὴν ὑπερούσιον ἀκτῖνα, κατὰ τὸ θεμιτὸν ἐπιβαλλόμεθα, ἐν ᾗ πάντα τὰ πέρατα πασῶν τῶν γνώσεων ὑπὲρ ἀῤῥήτως προϋφέστηκεν· ἣν οὔτε ἐννοῆσαι δυνατὸν, οὔτε εἰπεῖν, οὔτε ὅλως πως θεωρῆσαι, διὰ τὸ πάντων αὐτὴν ἐξῃρημένην εἶναι, καὶ ὑπεράγνωστον· καὶ πασῶν μὲν τῶν οὐσιωδῶν γνώσεων καὶ δυνάμεων τὰς ἀποπερατώσεις ἅμα καὶ πάσας ὑπερουσίως ἐν ἑαυτῇ προειληφυῖαν· πάντων δὲ ἀπεριλήπτῳ δυνάμει, καὶ τῶν ὑπερουρανίων νοῶν ὑπεριδρυμένην· εἰ γὰρ αἱ γνώσεις πᾶσαι τῶν ὄντων εἰσί,

καὶ εἰς τὰ ὄντα τὸ πέρας ἔχουσιν, ἡ πάσης οὐ-
σίας ἐπέκεινα, καὶ πάσης γνώσεώς ἐστιν ἐξῃ-
ρημένη· καὶ μὴν, εἰ κρείττων ἐστὶ παντὸς λό-
γου καὶ πάσης γνώσεως, καὶ ὑπὲρ νοῦν καθόλου
καὶ οὐσίαν ἵδρυται, πάντων μὲν οὖσα περιλη-
πτική, καὶ συναπτική, καὶ συλληπτική, καὶ προ-
ληπτική· πᾶσι δὲ αὐτὴ καθόλου ἄληπτος. καὶ
οὔτε αἴσθησις αὐτῆς ἐστιν, οὔτε φαντασία, οὔ-
τε δόξα, οὔτε ὄνομα, οὔτε λόγος, οὔτε ἐπα-
φή, οὔτε ἐπιστήμη, πῶς ὁ περὶ θείων ὀνομά-
των ἡμῖν διαπραγματευθήσεται λόγος,
ἀκλήτου τε ὑπερωνύμου τῆς ὑπερουσίου θεό-
τητος ἀποδεικνυμένης. ἀλλ' ὅπερ ἔφημεν,
ἡνίκα τὰς θεολογικὰς ὑποτυπώσεις ἐξετι-
θέμεθα, τὸ ἕν, τὸ ἄγνωστον, τὸ ὑπερούσιον, αὐτο-
τἀγαθόν, ὅπερ ἐστὶ, τὴν τριαδικὴν ἑνάδα φη-
μὶ, τὴν ὁμόθεον, καὶ ὁμοάγαθον, οὔτε εἰπεῖν,
οὔτε ἐννοῆσαι δυνατόν. ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν
ἁγίων δυνάμεων ἀγγελοπρεπεῖς ἑνώσεις,
ἃς εἴτε ἐπιβολάς, εἴτε παραδοχὰς χρὴ φά

ναι τῆς ὑπὲρ ἄγνωστου καὶ ὑπὲρ φῶσιν ἀγαθότητος, ἄρρητοί τέ εἰσι καὶ ἄγνωστοι, καὶ μόνοις αὐτοῖς ἐνυπάρχουσι τοῖς ὑπὲρ γνῶσιν ἀγγελικὴν ἠξιωμένοις αὐτῶν ἀγγέλοις. Ταύταις οἱ θεοειδεῖς ἀγγελομιμήτως, ὡς ἐφικτὸν, ἑνούμενοι νόες, ἐπειδὴ κατὰ πάσης νοερᾶς ἐνεργείας ἀπόπαυσιν, ἡ τοιάδε γίγνεται τῶν ἐκθεουμένων νοῶν πρὸς τὸ ὑπέρθεον φῶς ἕνωσις· ὑμνοῦσιν αὐτὸ κυριώτατα διὰ τῆς πάντων τῶν ὄντων ἀφαιρέσεως, τοῦτο ἀληθῶς καὶ ὑπερφυῶς ἐλλαμφθέντες, ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸ μακαριωτάτης ἑνώσεως, ὅτι, πάντων μέν ἐστι τῶν ὄντων αἴτιον, αὐτὸ δὲ οὐδὲν, ὡς πάντων ὑπερουσίως ἐξῃρημένον.

Τὴν μὲν οὖν ὑπερουσιότητα τὴν θεαρχικὴν, ὅ, τί ποτέ ἐστιν ἡ τῆς ὑπεραγαθότητος ὑπερύπαρξις, οὔτε ὡς λόγον ἢ δύναμιν, οὔτε ὡς νοῦν, ἢ ζωὴν, ἢ οὐσίαν ὑμνῆσαι θεμιτὸν οὐδενὶ τῶν ὅσοι τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἀλήθειαν ἀληθείας εἰσὶν ἐρασταί· ἀλλ᾽ ὡς πάσης ἕξεως,

κινήσεως, ζωῆς, φαντασίας, δόξης, ὀνόματος, λόγου, διανοίας, νοήσεως, οὐσίας, στάσεως, ἱδρύσεως, ἑνώσεως, πέρατος, ἀπειρίας, ἁπάντων ὅσα ὄντα ἐστὶν, ὑπεροχικῶς ἀφηρημένην. ἐπειδὴ δὲ ὡς ἀγαθότητος ὕπαρξις, αὐτῷ τῷ εἶναι, πάντων ἐστὶ τῶν ὄντων αἰτία, τὴν ἀγαθαρχικὴν τῆς θεαρχίας πρόνοιαν, ἐκ πάντων τῶν αἰτιατῶν ὑμνητέον· ἐπεὶ καὶ περὶ αὐτὴν πάντα, καὶ αὐτῆς ἕνεκα, καὶ αὐτὴ ἐστὶ πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῇ συνέστηκε· καὶ τῷ εἶναι ταύτην, ἡ τῶν ὅλων παραγωγὴ καὶ ὑπόστασις. καὶ αὐτῆς πάντα ἐφίεται· τὰ μὲν νοερὰ καὶ λογικὰ, γνωστικῶς· τὰ δὲ ὑφειμένα τούτων, αἰσθητικῶς· καὶ τὰ ἄλλα κατὰ ζωτικὴν κίνησιν, ἢ οὐσιώδη καὶ ἑκτικὴν ἐπιτηδειότητα.

Τοῦτο γοῦν εἰδότες οἱ θεολόγοι, καὶ ὡς ἀνώνυμον αὐτὴν ὑμνοῦσι, καὶ ἐκ παντὸς ὀνόματος· ἀνώνυμον μὲν, ὡς ὅταν φασὶ τὴν θεαρχίαν αὐτὴν ἐν μιᾷ τῶν μυστικῶν τῆς

συμβολικῆς θεοφανείας ὁ ἐράστων ἐπιπλῆξαι τῷ φήσαντι, τί τὸ ὄνομά σου· καὶ ὥσπερ ἀπὸ πάσης αὐτὸν θεωνυμικῆς γνώσεως ἀπάγουσαν, φάναι τὸ, καὶ ἵνα τί ἐρωτᾷς τὸ ὄνομά μου, καὶ τοῦτό ἐστι θαυμαστόν. ἢ οὐχὶ τοῦτο ὄντως ἐστὶ τὸ θαυμαστὸν ὄνομα, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, τὸ ἀνώνυμον, τὸ παντὸς ὑπεριδρυμένον ὀνόματος ὀνομαζομένου, εἴτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, εἴτε ἐν τῷ μέλλοντι. πολυώνυμον δὲ, ὡς ὅταν αὖθις αὐτὴν εἰσάγωσι φάσκουσαν· ἐγώ εἰμι ὁ ὤν· ἡ ζωὴ, τὸ φῶς, ὁ θεὸς, ἡ ἀλήθεια. καὶ ὅταν αὐτὴν τὴν πάντων αἴτιον οἱ θεόσοφοι πολυωνύμως ἐκ πάντων τῶν αἰτιατῶν ὑμνῶσιν, ὡς ἀγαθὸν, ὡς καλὸν, ὡς σοφὸν, ὡς ἀγαπητὸν, ὡς θεὸν θεῶν, ὡς κύριον κυρίων, ὡς ἅγιον ἁγίων, ὡς αἰώνιον, ὡς ὄντα, καὶ ὡς αἰώνων αἴτιον· ὡς ζωῆς χορηγὸν, ὡς σοφίαν, ὡς νοῦν, ὡς λόγον, ὡς γνώστην, ὡς ὑπερέχοντα πάντας τοὺς θησαυροὺς ἁπάσης γνώσεως, ὡς δύναμιν, ὡς δυνάστην, ὡς βασιλέα

τῶν βασιλευόντων, ὡς παλαιὸν ἡμερῶν, ὡς ἀγήρω καὶ ἀναλλοίωτον, ὡς σωτηρίαν, ὡς δικαιοσύνην, ὡς ἁγιασμὸν, ὡς ἀπολύτρωσιν, ὡς ἐν μεγέθει πάντων ὑπερέχοντα, καὶ ὡς ἐν αὔρᾳ λεπτῇ· καί γε καὶ ἐν νόοις αὐτὸν εἶναί φασι, καὶ ἐν ψυχαῖς καὶ ἐν σώμασι, καὶ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν γῇ, καὶ ἅμα ἐν ταὐτῷ· τὸν αὐτὸν, ἐγκόσμιον, περικόσμιον, ὑπερκόσμιον, ὑπερουράνιον, ὑπερούσιον, ἥλιον, ἀστέρα, πῦρ, ὕδωρ, πνεῦμα, δρόσον, νεφέλην, αὐτόλιθον, καὶ πέτραν, πάντα τὰ ὄντα, καὶ οὐδὲν τῶν ὄντων.

Οὕτως οὖν, τῇ πάντων αἰτίᾳ καὶ ὑπὲρ πάντα οὔσῃ, καὶ τὸ ἀνώνυμον ἐφαρμόσει, καὶ πάντα τὰ τῶν ὄντων ὀνόματα, ἵνα ἀκριβῶς ᾖ τῶν ὅλων βασιλεία, καὶ περὶ αὐτὴν ᾖ τὰ πάντα, καὶ αὐτῆς ὡς αἰτίας, ὡς ἀρχῆς, ὡς πέρατος ἐξηρτημένα· καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ λόγιον ᾖ τὰ πάντα ἐν πᾶσι· καὶ ἀληθῶς ὑμνῆται πάντων ὑποστάτις, ἀρχικὴ, καὶ τελειωτικὴ, καὶ συνεκτικὴ φρουρὰ, καὶ ἑστία,

καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστρεπτική· καὶ ταῦτα ἡνωμένως, ἀσχέτως, ἐξῃρημένως· οὐ γὰρ συνοχῆς, ἢ ζωῆς, ἢ τελειώσεως αἰτία μόνον ἐστὶν, ἵνα ἀπὸ μόνης ταύτης, ἢ τῆς ἑτέρας προνοίας, ἡ ὑπερώνυμος ἀγαθότης ὀνομασθείη. πάντα δὲ ἁπλῶς καὶ ἀπεριορίστως ἐν ἑαυτῇ τὰ ὄντα προείληφε, ταῖς παντελέσι τῆς μιᾶς αὐτῆς καὶ πανταιτίου προνοίας ἀγαθότησι, καὶ ἐκ τῶν ὄντων ἁπάντων ἐναρμονίως ὑμνεῖται, καὶ ὀνομάζεται.

Καὶ γοῦν οὐ ταύτας μόνας οἱ θεολόγοι τὰς θεωνυμίας πρεσβεύουσι, τὰς ἀπὸ τῶν παντελῶν ἢ τῶν μερικῶν προνοιῶν, ἢ τῶν προνοουμένων· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τινῶν ἐσθ' ὅτε θείων φασμάτων ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνακτόροις, ἢ ἄλλοθί ποι τοὺς μύστας, ἢ τοὺς προφήτας καταλαμψάντων, κατ' ἄλλας καὶ ἄλλας αἰτίας τε καὶ δυνάμεις ὀνομάζουσι τὴν ὑπερφαῆ, καὶ ὑπερώνυμον ἀγαθότητα, καὶ μορφὰς αὐτῇ, καὶ τύπους ἀν-

θωρακικοὺς, ἢ πυρίνους, ἢ ἠλεκτρίνους περιτιθέασι, καὶ ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ὦτα, καὶ πλοκάμους, καὶ πρόσωπα, καὶ χεῖρας, καὶ μετάφρενα, καὶ πτερὰ, καὶ βραχίονας, καὶ ὀπίσθια, καὶ πόδας ὑμνοῦσι· στεφάνους τε καὶ θώκους, καὶ ποτήρια, καὶ κρατῆρας αὐτῇ καὶ ἄλλα ἄττα μυστικὰ περιπλάττουσι· περὶ ὧν ἐν τῇ συμβολικῇ θεολογίᾳ κατὰ δύναμιν ἐρρέθη. νῦν δὲ, ὅσα τῆς παρούσης ἐστὶ πραγματείας, ἐκ τῶν λογίων συναγαγόντες, καὶ ὥσπερ τινὶ κανόνι τοῖς εἰρημένοις χρώμενοι, καὶ πρὸς αὐτὰ σκοποῦντες, ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν νοητῶν θεωνυμιῶν προΐωμεν, καὶ ὅπερ ἀεὶ κατὰ πᾶσαν ἡμῖν θεολογίαν ὁ ἱεραρχικὸς θεσμὸς ὑφηγεῖται, θεοπτικῇ διανοίᾳ τὰς θεοειδεῖς ἐποπτεύσωμεν, κυρίως εἰπεῖν, θεωρίας, καὶ ὦτα ἱερὰ ταῖς τῶν ἱερῶν θεωνυμιῶν ἀναπτύξεσι παραθώμεθα, τοῖς ἁγίοις τὰ ἅγια κατὰ τὴν θείαν παράδοσιν ἐνιδρύοντες, καὶ τῶν ἀμυήτων αὐτὰ

γελώτων καὶ ἐμπαιγμάτων ἐξαιρούμενοι· μᾶλλον δὲ αὐτοὺς ἐκείνους, εἴπερ ὅλως εἰσὶ τοιοίδε τινὲς ἄνθρωποι, τῆς ἐπὶ τούτῳ θεομαχίας ἀπολυτρούμενοι.

Σοὶ μὲν οὖν, ταῦτα φυλάξαι χρεών, ὦ καλὲ Τιμόθεε, κατὰ τὴν ἱερωτάτην ὑφήγησιν, καὶ μήτε ῥητὰ, μήτε ἔκφορα τὰ θεῖα ποιεῖν, εἰς τοὺς ἀμυήτους· ἐμοὶ δὲ δοίη ὁ θεὸς θεοπρεπῶς ὑμνῆσαι τὰς τῆς ἀκλήτου καὶ ἀκατονομάστου θεότητος ἀγαθουργικὰς πολυωνυμίας, καὶ μὴ ἀφέλοι λόγον ἀληθείας ἀπὸ τοῦ στόματός μου.

Περὶ ἡνωμένης καὶ διακεκριμένης θεολογίας, καὶ τίς ἡ θεία ἕνωσις καὶ διάκρισις. κεφ. β.

ΗΝ θεαρχικὴν ὅλην ὕπαρξιν ὅ, τι ποτέ ἐστιν, ἡ αὐτοαγαθότης ἀφορίζουσα καὶ ἐκφαίνουσα

παρὰ τῶν λογίων ὑμνεῖται· καὶ τί γὰρ ἄλλο μαθεῖν ἐστὶν ἐκ τῆς ἱερᾶς θεολογίας, ὁπότ᾽ ἂν φησὶ τὴν θεαρχίαν αὐτὴν ὑφηγουμένην εἰπεῖν· τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ· οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ μόνος ὁ θεός. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις ἐξετασθὲν ἡμῖν, ἀποδέδεικται, ὅτι πάσας ἀεὶ τὰς θεοπρεπεῖς θεωνυμίας, οὐ μερικῶς, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῆς ὅλης καὶ παντελοῦς καὶ ὁλοκλήρου καὶ πλήρους θεότητος, ὑπὸ τῶν λογίων ὑμνεῖσθαι· καὶ πάσας αὐτὰς ἀμερῶς, ἀπολύτως, ἀπαρατηρήτως, ὁλικῶς, ἀπάσῃ τῇ ὁλότητι τῆς ὁλοτελοῦς καὶ πάσης θεότητος ἀνατίθεσθαι. καὶ γοῦν ὡς ἐν ταῖς θεολογικαῖς ὑποτυπώσεσιν ὑπεμνήσαμεν, εἰ μὴ περὶ τῆς ὅλης θεότητος φαίη τις τοῦτο εἰρῆσθαι, βλασφημεῖ, καὶ ἀποσχίζειν ἀθέσμως τολμᾷ τὴν ὑπερηνωμένην ἑνάδα· ῥητέον οὖν ὡς ἐπὶ πάσης θεότητος αὐτὸ ἐκληπτέον· καὶ γὰρ αὐτός πη ὁ ἀγαθοφυὴς ἔφη λόγος, ἐγὼ ἀγαθός εἰμι· καὶ τις τῶν θεολήπτων

προ-

περιφιλῶν ὑμνεῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἀγαθόν· καὶ αὖθις τό, ἐγώ εἰμι ὁ ὤν· εἰ μὴ καθ' ὅλης φήσουσι τῆς θεότητος ὑμνεῖσθαι, καθ' ἕν τι μέρος αὐτὸ περιγράψαι βιάσονται, πῶς ἀκούσονται τοῦ, τάδε λέγει, ὁ ὤν, ὁ ἦν, ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ· καί, σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ ὄν, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται· εἰ μὴ ὅλην εἶναί φασι τὴν θεαρχικὴν ζωήν, πῶς ἀληθὴς ὁ φήσας ἱερὸς λόγος, ὥσπερ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ· καί, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν. ὅτι δὲ καὶ τὴν κυρείαν ἔχει τῶν ὅλων ἡ ὅλη θεότης, περὶ μὲν τῆς θεογόνου θεότητος, ἢ τῆς υἱικῆς, οὐδὲ εἰπεῖν ἐστιν ὡς οἶμαι, ποσαχῆ τῆς θεολογίας, ἐπὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ διαθρυλλεῖται τὸ κύριος· ἀλλὰ καὶ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστι. καὶ τὸ καλὸν δὲ καὶ τὸ σοφὸν ἐπὶ τῆς ὅλης θεότητος ὑμνεῖται, καὶ τὸ φῶς, καὶ τὸ θεοποιόν, καὶ τὸ αἴτιον, καὶ πάντα ὅσα

τῆς ὅλης θεαρχίας ἐστὶν, εἰς πᾶσαν ἀνάγει τὰ λόγια τὴν θεαρχικὴν ὑμνῳδίαν· περιληπτικῶς μὲν, ὡς ὅταν λέγῃ, τὰ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ· διεξοδικῶς δὲ, ὡς ὅταν φαίη, τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ, τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε· καὶ, ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου, καὶ κτισθήσονται. καὶ ἵνα συλλήβδην φαίη τις, αὐτὸς ὁ θεαρχικὸς ἔφη λόγος, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν, καὶ πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ἐστι· καὶ πάντα τὰ ἐμὰ, σά ἐστι· καὶ τὰ σὰ, ἐμά· καὶ αὖθις, ὅσα ἐστὶ τοῦ πατρὸς καὶ αὐτοῦ, τῷ θεαρχικῷ πνεύματι κοινωνικῶς καὶ ἡνωμένως ἀνατίθησι, τὰς θεουργίας, τὸ σέβας, τὴν πηγαίαν καὶ ἀνέκλειπτον αἰτίαν, καὶ διανομὴν τῶν ἀγαθοπρεπῶν δώρων, καὶ οὐδένα τῶν ἐν τοῖς θείοις λογίοις ἀδιαστρόφοις ἐννοίαις ἐντεθραμμένων, οἶμαι πρὸς τοῦτο ἀντερεῖν, ὅτι τὰ θεοπρεπῆ πάντα, τῇ ὅλῃ θεαρχίᾳ πρόσεστι κατὰ τὸν θεοτελῆ λόγον. τούτων οὖν ἡμῖν, βεβα-

χέως μὲν ἐν τούτοις καὶ μερικῶς, ἐν ἄλλοις δὲ ἱκανῶς ἐκ τῶν λογίων ἀποδεδειγμένων τε καὶ διωρισμένων, ὁποίαν ἀναπτύξαι θεωνυμίαν ὁλικὴν ἐγχειρήσομεν, ἐπὶ τῆς ὅλης αὐτῆς θεότητος ἐκληπτέον.

Εἰ δέ τις φαίη, σύγχυσιν ἡμᾶς ἐν τούτῳ κατὰ τῆς θεοπρεποῦς διαιρέσεως εἰσάγειν· τὸν τοιόνδε λόγον ἡμεῖς οὔτε αὐτὸν οἰόμεθα πείθειν ἱκανόν, ὡς ἔστιν ἀληθής· εἰ μὲν γάρ ἐστί τις ὅλως ὁ τοῖς λογίοις ἀνθιστάμενος, πόρρω που πάντως ἔσται καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς φιλοσοφίας· καὶ εἰ μὴ τῆς ἐκ τῶν λογίων αὐτῷ θεοσοφίας μέλει, πῶς δὴ ἡμῖν μελήσει τῆς ἐπὶ τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ χειραγωγίας. εἰ δὲ εἰς τὴν τῶν λογίων ἀλήθειαν ἀποσκοπεῖ, τούτῳ καὶ ἡμεῖς κανόνι καὶ φωτὶ χρώμενοι πρὸς τὴν ἀπολογίαν, ὡς οἷοί τέ ἐσμεν, ἀκλινῶς βαδιούμεθα, φάσκοντες ὡς ἡ θεολογία, τὰ μὲν, ἡνωμένως παραδίδωσι· τὰ δὲ, διακεκριμένως· καὶ οὔτε τὰ ἡνωμένα

διαιρεῖν θεμιτόν, οὔτε τὰ διακεκριμένα συγχεῖν· ἀλλ' ἑπομένους αὐτῇ κατὰ δύναμιν, ἐπὶ τὰς θείας μαρμαρυγὰς ἀνανεύειν. καὶ γὰρ ἐκεῖθεν τὰς θείας ἐκφαντορίας παραλαβόντες, ὥσπερ τινὰ κανόνα κάλλιστον ἀληθείας, τὰ ἐκεῖ κείμενα φρουρεῖν ἐν ἑαυτοῖς ἀπλήθυντα καὶ ἀμείωτα καὶ ἀπαράτρεπτα σπεύδομεν, ἐν τῇ φρουρᾷ τῶν λογίων φρουρούμενοι καὶ πρὸς αὐτῶν, εἰς τὸ φρουρεῖν τὰς αὐτὰ φρουρεῖσθαι δυναμούμενοι.

Τὰ μὲν οὖν ἡνωμένα, τῆς ὅλης θεότητός ἐστιν, ὡς ἐν ταῖς θεολογικαῖς ὑποτυπώσεσι διὰ πλειόνων ἐκ τῶν λογίων ἀπεδείξαμεν, τὸ ὑπεράγαθον, τὸ ὑπέρθεον, τὸ ὑπερούσιον, τὸ ὑπέρζωον, τὸ ὑπέρσοφον, καὶ ὅσα τῆς ὑπεροχικῆς ἐστιν ἀφαιρέσεως· μεθ' ὧν καὶ τὰ αἰτιολογικὰ πάντα, τὸ ἀγαθόν, τὸ καλόν, τὸ ὄν, τὸ ζωογόνον, τὸ σοφόν, καὶ ὅσα ἐκ τῶν ἀγαθοπρεπῶν αὐτῆς δωρεῶν, ἡ πάντων ἀγαθῶν αἰτία κατονομάζεται. τὰ δὲ διακεκριμένα,

τὸ πατρὸς ὑπερούσιον ὄνομα καὶ χρῆμα, καὶ υἱοῦ, καὶ πνεύματος, οὐδεμιᾶς ἐν τούτοις ἀντιστροφῆς, ἢ ὅλως κοινότητος ἐπεισαγομένης. ἔστι δὲ αὖθις πρὸς τούτῳ διακεκριμένον, ἡ καθ' ἡμᾶς ἰησοῦ παντελὴς καὶ ἀναλλοίωτος ὕπαρξις, καὶ ὅσα τῆς κατ' αὐτὴν ἐστὶ φιλανθρωπίας οὐσιώδη μυστήρια.

Χρὴ δὲ ὡς οἶμαι, μᾶλλον ἀναλαβόντας ἡμᾶς τὸν παντελῆ τῆς θείας ἑνώσεώς τε καὶ διακρίσεως ἐκθέσθαι τρόπον, ὅπως ἂν ἡμῖν εὐσύνοπτος ὁ πᾶς ἐγγένηται λόγος, τὸ μὲν ποικίλον ἅπαν καὶ ἀσαφὲς ἀπαναινόμενος· εὐδιακρίτως δὲ καὶ σαφῶς καὶ εὐτάκτως τὰ οἰκεῖα κατὰ δύναμιν ὁρθοῦσαν· καλοῦσι γὰρ ὅπερ καὶ ἐν ἑτέροις ἔφην, οἱ τῆς καθ' ἡμᾶς θεολογικῆς παραδόσεως ἱερομύσται, τὰς μὲν ἑνώσεις τὰς θείας, τὰς τῆς ὑπεραρρήτου καὶ ὑπεραγνώστου μονιμότητος, κρυφίας καὶ ἀνεκφοιτήτους ὑπεριδρύσεις· τὰς διακρίσεις δέ, τὰς ἀγαθοπρεπεῖς τῆς θεαρχίας προόδους

τε καὶ ἐκφάνσεις· καί φασι τοῖς ἱεροῖς λογίοις ἑπόμενοι, καὶ τῆς εἰρημένης ἑνώσεως ἴδια· καὶ αὖθις, τῆς διακρίσεως εἶναί τινας ἰδικὰς καὶ ἑνώσεις καὶ διακρίσεις, οἷον ἐπὶ τῆς ἑνώσεως τῆς θείας, ἤτοι τῆς ὑπερουσιότητος, ἡνωμένον μέν ἐστι τῇ ἐναρχικῇ τριάδι, καὶ κοινὸν ἡ ὑπερούσιος ὕπαρξις, ἡ ὑπέρθεος θεότης, ἡ ὑπεράγαθος ἀγαθότης· ἡ πάντων ἐπέκεινα, τῆς ἐπέκεινα πάντων ὅλης ἰδιότητος ταυτότης· ἡ ὑπὲρ ἐναρχίαν ἑνότης, τὸ ἄφθεγκτον, τὸ πολύφωνον, ἡ ἀγνωσία, τὸ πάννοητον, ἡ πάντων θέσις, ἡ πάντων ἀφαίρεσις, τὸ ὑπὲρ πᾶσαν καὶ θέσιν καὶ ἀφαίρεσιν, ἡ ἐν ἀλλήλαις, εἰ οὕτω χρὴ φάναι, τῶν ἐναρχικῶν ὑποστάσεων μονὴ καὶ ἵδρυσις, ὁλικῶς ὑπερηνωμένη, καὶ οὐδενὶ μέρει συγκεχυμένη, καθάπερ φῶτα λαμπτήρων, ἵνα αἰσθητοῖς καὶ οἰκείοις χρήσωμαι παραδείγμασιν, ὄντα ἐν οἴκῳ ἑνὶ, καὶ ὅλα ἐν ἀλλήλοις ὅλοις ἐστὶν ἀκραιφνῆ καὶ ἀκριβῆ τὴν

ἀπ' ἀλλήλων ἰδικῶς ὑφισταμένην ἔχει διάκρισιν ἡνωμένα τῇ διακρίσει, καὶ τῇ ἑνώσει διακεκριμένα. καὶ γοῦν ὁρῶμεν, ἐν οἴκῳ πολλῶν ἐνόντων λαμπτήρων πρὸς ἕν τι φῶς ἑνούμενα τὰ πάντων φῶτα, καὶ μίαν αἴγλην ἀδιάκριτον ἀναλάμποντα, καὶ οὐκ ἄν τις ὡς οἶμαι, δύναιτο τοῦδε τοῦ λαμπτῆρος τὸ φῶς ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἐκ τοῦ πάντα τὰ φῶτα περιέχοντος ἀέρος διακρῖναι καὶ ἰδεῖν αὐτὸ θατέρου θάτερον, ὅλων ἐν ὅλοις ἀμιγῶς συγκεκραμένων· ἀλλὰ καὶ εἰ τὸν ἕνα τις τῶν πυρσῶν ὑπεξαγάγοι τοῦ δωματίου, συνεξελεύσεται καὶ τὸ οἰκεῖον ἅπαν φῶς, οὐδέν τι τῶν ἑτέρων φώτων ἐν ἑαυτῷ συνεπισπώμενον, ἢ τοῦ ἑαυτοῦ τοῖς ἑτέροις καταλεῖπον· ἦν γὰρ αὐτῶν, ὅπερ ἔφην, ἡ ὅλων πρὸς ὅλα παντελὴς ἕνωσις ἀμιγὴς καθόλου, καὶ οὐδενὶ μέρει συμπεφυρμένη, καὶ ταῦτα ὄντως ἐν σώματι τῷ ἀέρι, καὶ ἐξ ἐνύλου τοῦ πυρὸς ἠρτημένου τοῦ φωτὸς, ὅπου γε καὶ τὴν ὑπερούσιον ἕνωσιν

ὑπεξῃρημένης φαμέν, οὐ τῶν ἐν σώμασι μόνων ἑνώσεων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ψυχαῖς αὐταῖς καὶ ἐν αὐτοῖς νόοις, ἃς ἔχουσιν ἀμιγῶς καὶ ὑπερκοσμίως, δι᾽ ὅλων ὅλα τὰ θεοειδῆ καὶ ὑπερουράνια φῶτα κατὰ μέθεξιν ἀνάλογον τοῖς μετέχουσι, τῆς πάντων ὑπερηρημένης ἑνώσεως.

Ἔστι δὲ καὶ διάκρισις ἐν ταῖς ὑπερουσίοις θεολογίαις, οὐχ ἣν ἔφην μόνον, ὅτι κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἕνωσιν ἀμιγῶς ἵδρυται, καὶ ἀσυγχύτως ἑκάστη τῶν ἐναρχικῶν ὑποστάσεων· ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τὰ τῆς ὑπερουσίου θεογονίας οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς ἄλληλα· μόνη δὲ πηγὴ τῆς ὑπερουσίου θεότητος ὁ πατὴρ, οὐκ ὄντος υἱοῦ τοῦ πατρὸς, οὐδὲ πατρὸς τοῦ υἱοῦ, φυλαττόντων δὲ τὰ οἰκεῖα τῶν ὕμνων εὐαγῶς ἑκάστῃ τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων. αὗται μὲν αἱ κατὰ τὴν ἄφθεγκτον ἕνωσίν τε καὶ ὕπαρξιν, ἑνώσεις τε καὶ διακρίσεις. εἰ δὲ καὶ θεία διάκρισίς ἐστιν, ἡ ἀγαθοπρεπὴς πρόοδος τῆς ἑνώ

σεως τῆς θείας ὑπερηνωμένως ἑαυτὴν ἀγαθότητι πληθυνούσης τε καὶ πολλαπλασιαζούσης, ἡνωμέναι μέν εἰσι κατὰ τὴν θείαν διάκρισιν, αἱ ἄσχετοι μεταδόσεις, αἱ οὐσιώσεις, αἱ ζωώσεις, αἱ σοφοποιήσεις, αἱ ἄλλαι δωρεαὶ τῆς πάντων αἰτίας ἀγαθότητος, καθ' ἃς ἐκ τῶν μετόχων καὶ τῶν μετεχόντων, ὑμνεῖται τὰ ἀμεθέκτως μετεχόμενα. καὶ τοῦτο κοινόν, καὶ ἡνωμένον, καὶ ἕν ἐστι τῇ ὅλῃ θεότητι, τὸ πᾶσαν αὐτὴν ὅλην ὑφ' ἑκάστου τῶν μετεχόντων μετέχεσθαι, καὶ ὑπ' οὐδενὸς οὐδενὶ μέρει, καθάπερ σημεῖον ἐν μέσῳ κύκλου, πρὸς πασῶν τῶν ἐν τῷ κύκλῳ περικειμένων εὐθειῶν· καὶ ὥσπερ σφραγῖδος ἐκτυπώματα πολλὰ μετέχει τῆς ἀρχετύπου σφραγῖδος, καὶ ἐν ἑκάστῳ τῶν ἐκτυπωμάτων, ὅλης καὶ ταὐτῆς οὔσης καὶ ἐν οὐδενὶ κατ' οὐδὲν μέρος· ὑπέρκειται δὲ καὶ τούτων ἡ τῆς παναιτίου θεότητος ἀμεθεξία, τῷ μήτε ἐπαφὴν αὐτῆς εἶναι, μήτε ἄλλην τινὰ πρὸς τὰ

μετέχοντα συμμιγῆ κοινωνίαν.

Καίτοι φαίη τις, οὐκ ἔστιν ἡ σφραγὶς ἐν ὅλοις τοῖς ἐκμαγείοις ὅλη καὶ ταὐτή· τούτου δὲ οὐχ ἡ σφραγὶς, αἰτία· πᾶσαν γὰρ ἑαυτὴν ἐκείνη καὶ ταὐτὴν ἑκάστῳ ἐπιδίδωσιν· ἡ δὲ τῶν μετεχόντων διαφορότης, ἀνόμοια ποιεῖ τὰ ἀπομόργματα, τῆς μιᾶς καὶ ὅλης καὶ ταὐτῆς ἀρχετυπίας· οἷον, εἰ μὲν ἁπαλὰ καὶ εὐτύπωτα ᾖ, καὶ λεῖα καὶ ἀχάρακτα, καὶ μήτε ἀντίτυπα καὶ σκληρὰ, μήτε εὐδιάχυτα καὶ ἀσύστατα, καθαρὸν ἕξει καὶ σαφῆ καὶ ἐναπομένοντα τὸν τύπον· εἰ δέ τι τῆς εἰρημένης ἐπιτηδειότητος ἐλλείποι, τοῦτο αἴτιον ἔσται τοῦ ἀμεθέκτου καὶ ἀτυπώτου καὶ τοῦ ἀσαφοῦς, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἀνεπιτηδειότητι μετοχῆς γίνεται. διακέκριται δὲ τῆς ἀγαθοπρεποῦς εἰς ἡμᾶς θεουργίας, τὸ καθ' ἡμᾶς ἐξ ἡμῶν ὁλικῶς καὶ ἀληθῶς οὐσιωθῆναι τὸν ὑπερούσιον λόγον, καὶ δρᾶσαι καὶ παθεῖν ὅσα τῆς ἀνθρωπικῆς αὐτοῦ θεουργίας ἐστὶν ἔκκριτα

καὶ ἐξαίρετα· τούτοις γὰρ ὁ πατὴρ καὶ τὸ πνεῦμα κατ' οὐδένα κεκοινώνηκε λόγον· εἰ μή πού τις φαίη κατὰ τὴν ἀγαθοπρεπῆ καὶ φιλάνθρωπον βούλησιν, καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν ὑπερκειμένην καὶ ἄρρητον θεουργίαν, ἣν δέδρακε καθ' ἡμᾶς γεγονὼς ὁ ἀναλλοίωτος, ᾗ θεὸς καὶ θεοῦ λόγος· οὕτω καὶ ἡμεῖς τὰ θεῖα καὶ ἑνοῦν τῷ λόγῳ καὶ διακρίνειν σπεύδομεν, ὡς αὐτὰ τὰ θεῖα καὶ ἥνωται καὶ διακέκριται.

Ἀλλὰ, τούτων μὲν τῶν ἑνώσεών τε καὶ διακρίσεων, ὅσας ἐν τοῖς λογίοις θεοπρεπεῖς αἰτίας εὑρήκαμεν, ἐν ταῖς θεολογικαῖς ὑποτυπώσεσιν, ἰδίᾳ περὶ ἑκάστου διαλαβόντες, ὡς ἐφικτὸν ἐξεθέμεθα, τὰ μὲν ἀνελίξαντες τῷ ἀληθεῖ λόγῳ καὶ ἀναπτύξαντες, καὶ τὸν ἱερὸν καὶ τὸν ἀνεπιθόλωτον νοῦν, ἐπὶ τὰ φανὰ τῶν λογίων θεάματα προσάγοντες· τοῖς δὲ, ὡς μυστικοῖς κατὰ τὴν θείαν παράδοσιν ὑπὲρ νοερὰν ἐνέργειαν ἐπιβαλόντες· πάντα

γὰρ τὰ θεῖα, καὶ ὅσα ἡμῖν ἐκπέφανται, ταῖς μετοχαῖς μόναις γινώσκεται. αὐτὰ δὲ ὁποῖά ποτέ ἐστι κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρχὴν καὶ ἵδρυσιν, ὑπὲρ νοῦν ἐστὶ καὶ πᾶσαν οὐσίαν, καὶ γνῶσιν. οἷον, εἰ τὴν ὑπερούσιον κρυφιότητα, θεὸν, ἢ ζωὴν, ἢ οὐσίαν, ἢ φῶς, ἢ λόγον ὀνομάσαιμεν, οὐδὲν ἕτερον νοοῦμεν, ἢ τὰς εἰς ἡμᾶς ἐξ αὐτῆς προαγομένας δυνάμεις, ἐκθεωτικὰς, ἢ οὐσιοποιοὺς, ἢ ζωογόνους, ἢ σοφοδώρους· αὐτὴν δὲ κατὰ τὴν πασῶν τῶν νοερῶν ἐνεργειῶν ἀπόλεσιν ἐπιβάλλομεν, οὐδεμίαν ὁρῶντες θέωσιν, ἢ ζωὴν, ἢ οὐσίαν· ἢ τις ἀκριβῶς ἐμφερής ἐστι τῇ πάντων ἐξῃρημένῃ κατὰ πᾶσαν ὑπεροχὴν αἰτίᾳ. πάλιν, ὅτι μὲν ἐστι πηγαία θεότης ὁ πατὴρ, ὁ δὲ ἰησοῦς καὶ τὸ πνεῦμα, τῆς θεογόνου θεότητος, εἰ οὕτω χρὴ φάναι, βλαστοὶ θεόφυτοι, καὶ οἷον ἄνθη καὶ ὑπερούσια φῶτα, πρὸς τῶν ἱερῶν λογίων παρειλήφαμεν· ὅπως δὲ ταῦτά ἐστιν, οὔτε εἰπεῖν, οὔτε ἐννοῆσαι δυνατόν.

Ἀλλὰ μέχρι τούτου πᾶσα τῆς καθ' ἡμᾶς
νοερᾶς ἐνεργείας ἡ δύναμις, ὅτι πᾶσα θεία
πατριὰ καὶ υἱότης ἐκ τῆς πάντων ἐξῃρη-
μένης πατριαρχίας καὶ υἱαρχίας δεδώρηται
καὶ ἡμῖν καὶ ταῖς ὑπερουρανίαις δυνάμεσιν,
ἐξ ἧς καὶ θεοὶ, καὶ θεῶν υἱοὶ, καὶ θεῶν πατέρες
οἱ θεοειδεῖς γίγνονται καὶ ὀνομάζονται νόες,
πνευματικῶς δηλαδὴ τῆς τοιᾶσδε πατρότη-
τος καὶ υἱότητος ἐκτελουμένης, τουτ' ἔστιν ἀ-
σωμάτως, ἀΰλως, νοητῶς τοῦ θεαρχικοῦ
πνεύματος ὑπὲρ πᾶσαν νοητὴν ἀϋλίαν καὶ
θέωσιν ὑπεριδρυμένου, καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ,
πάσης πατριᾶς καὶ υἱότητος θείας, ὑπεροχι-
κῶς ἐξῃρημένων· οὐδὲ γάρ ἐστιν ἀκριβὴς ἐμ-
φέρεια τοῖς αἰτιατοῖς καὶ τοῖς αἰτίοις· ἀλλ' ἔχει μὲν
τὰ αἰτιατὰ, τὰς τῶν αἰτίων ἐνδεχομένας εἰκόνας.
αὐτὰ δὲ τὰ αἴτια, τῶν αἰτιατῶν ἐξῄρηται καὶ ὑ-
περίδρυται, κατὰ τὸν τῆς οἰκείας ἀρχῆς λόγον.
καὶ ἵνα τοῖς καθ' ἡμᾶς χρησώμεθα παραδεί-
γμασιν, ἡδοναὶ καὶ λῦπαι λέγονται ποιητικαὶ

τὸ ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι· αὗται δὲ οὔτε ἥδονται, οὔτε λυποῦνται· καὶ τὸ πῦρ θερμαῖνον καὶ καῖον, οὐ λέγεται καίεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι· καὶ ζωὴν εἴ τις φαίη τὴν αὐτοζωήν, ἢ φωτίζεσθαι τὸ αὐτοφῶς, οὐκ ὀρθῶς ἐρεῖ κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, εἰ μή που καθ᾽ ἕτερον ταῦτα εἴποι τρόπον, ὅτι περιατῶς καὶ οὐσιωδῶς προένεστι τὰ τῶν αἰτιατῶν τοῖς αἰτίοις.

Ἀλλὰ καὶ τὸ πάσης θεολογίας ἐκφανέστατον, ἡ καθ᾽ ἡμᾶς Ἰησοῦ θεοπλαστία· καὶ ἄρρητός ἐστι λόγῳ παντί, καὶ ἄγνωστος νῷ παντί, καὶ αὐτῷ τῷ προτίστῳ τῶν πρεσβυτάτων ἀγγέλων. καὶ τὸ μὲν ἀνδρικῶς αὐτὸν οὐσιωθῆναι, μυστικῶς παρειλήφαμεν· ἀγνοοῦμεν δὲ ὅπως ἐκ παρθενικῶν αἱμάτων, ἑτέρῳ παρὰ τὴν φύσιν θεσμῷ διεπλάττετο· καὶ ὅπως ἀβρόχοις ποσί, σωματικὸν ὄγκον ἔχουσι καὶ ὕλης βάρος, ἐπεπόρευτο τὴν ὑγρὰν καὶ ἄστατον οὐσίαν· καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τῆς ὑπερφυοῦς ἐστὶν Ἰησοῦ φυσιολογίας. ταῦτα δὲ ἡμῖν τε ἐν

ἄλλοις ἱκανῶς εἴρηται, καὶ τῷ κλεινῷ καθηγεμόνι κατὰ τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ στοιχειώσεις ὕμνηται λίαν ὑπερφυῶς· ἅπερ ἐκεῖνος, εἴτε παρὰ τῶν ἱερῶν θεολόγων παρείληφεν, εἴτε καὶ ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς τῶν λογίων ἐρεύνης συνεώρακεν, ἐκ πολλῆς τῆς περὶ αὐτὰ γυμνασίας τε καὶ τριβῆς· εἴτε καὶ ἔκ τινος ἐμυήθη θειοτέρας ἐπιπνοίας, οὐ μόνον μαθὼν, ἀλλὰ καὶ παθὼν τὰ θεῖα· κἀκ τῆς πρὸς αὐτὰ συμπαθείας, εἰ οὕτω χρὴ φάναι, πρὸς τὴν ἀδίδακτον αὐτῶν καὶ μυστικὴν ἀποτελεσθεὶς ἕνωσιν καὶ πίστιν· καὶ ἵνα τὰ πολλὰ καὶ μακάρια θεάματα τῆς κρατίστης ἐκείνου διανοίας ἐν ἐλαχίστοις παραθώμεθα, τάδε περὶ τοῦ ἰησοῦ φησὶν, ἐν ταῖς συνηγμέναις αὐτῷ θεολογικαῖς στοιχειώσεσι.

Τοῦ ἁγιωτάτου ἱεροθέου ἐκ τῶν θεολογικῶν στοιχειώσεων.

Η ΠΑΝΤΩΝ αἰτία καὶ ἀποπληρωτικὴ τοῦ ἰησοῦ θεότης, ἡ τὰ μέρη τῇ ὁλότητι

σύμφωνα διασώζουσα, καὶ οὔτε μέρος, οὔτε ὅλον οὖσα, καὶ ὅλον καὶ μέρος, ὡς πάντα, καὶ μέρος, καὶ ὅλον ἐν ἑαυτῇ συνειληφυῖα καὶ ὑπερέχουσα, καὶ προέχουσα· τελεία μὲν ἐστιν ἐν τοῖς ἀτελέσιν, ὡς τελειάρχις· ἀτελὴς δὲ, ἐν τοῖς τελείοις· ὡς ὑπερτελὴς, καὶ προτέλειος· εἶδος εἰδοποιὸν, ἐν τοῖς ἀειδέσιν, ὡς ειδεάρχις· ἀνείδεος, ἐν τοῖς εἴδεσιν, ὡς ὑπὲρ εἶδος οὐσία τῶν ὅλαις οὐσίαις ἀχράντως ἐπιβαλλοῦσα, καὶ ὑπερούσιος, ἁπάσης οὐσίας ἐξῃρημένη, τὰς ὅλας ἀρχὰς καὶ τάξεις ἀφορίζουσα, καὶ πάσης ἀρχῆς καὶ τάξεως ὑπεριδρυμένη· καὶ μέτρον ἐστὶ τῶν ὄντων· καὶ αἰὼν, καὶ ὑπὲρ αἰῶνα, καὶ πρὸ αἰῶνος· πλήρης, ἐν τοῖς ἐνδεέσιν· ὑπερπλήρης, ἐν τοῖς πλήρεσιν· ἄρρητος, ἀφθέγκτος, ὑπὲρ νοῦν, ὑπὲρ ζωὴν, ὑπὲρ οὐσίαν. ὑπερφυῶς ἔχει τὸ ὑπερφυὲς, ὑπερουσίως τὸ ὑπερούσιον. ὅθεν ἐπειδὴ καὶ ἕως φύσεως ἡ παρὰ φιλανθρωπίας ἐλήλυθε, καὶ ἀληθῶς οὐσιώθη, καὶ ἀνὴρ ὁ ὑπέρθεος ἐχρημάτισεν· ἵλεω

δὲ

δὲ εἴη τὰ πρὸς ἡμῶν τὰ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ὑμνούμενα· κἂν τούτοις ἔχει τὸ ὑπερφυὲς καὶ ὑπερούσιον, οὐ μόνον ᾗ ἀναλλοιώτως ἡμῖν καὶ ἀσυγχύτως κεκοινώνηκε, μηδὲν πεπονθὼς εἰς τὸ ὑπερπλῆρες αὐτοῦ, πρὸς τῆς ἀφθέγκτου κενώσεως· ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τὸ πάντων καινῶν καινότατον, ἐν τοῖς φυσικοῖς ἡμῶν ὑπερφυὴς ἦν, ἐν τοῖς κατ᾽ οὐσίαν ὑπερούσιος, πάντα τὰ ἡμῶν ἐξ ἡμῶν ὑπὲρ ἡμᾶς ὑπερέχων.

Τούτων μὲν οὖν ἅλις· ἐπὶ δὲ τὸν τοῦ λόγου σκοπὸν προΐωμεν. τὰ κοινὰ καὶ ἡνωμένα τῆς διακρίσεως τῆς θείας ὀνόματα, κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν ἀνελίττοντες, καὶ ἵνα σαφῶς περὶ πάντων ἑξῆς προδιορισώμεθα, διάκρισιν θείαν φαμὲν ὡς εἴρηται, τὰς ἀγαθοπρεπεῖς τῆς θεαρχίας προόδους· δωρουμένη γὰρ πᾶσι τοῖς οὖσι, καὶ ὑπερχέουσα τὰς τῶν ὅλων ἀγαθῶν μετουσίας, ἡνωμένως μὲν διακρίνεται, πληθύεται δὲ ἑνικῶς, καὶ πολ-

λαπλασιάζεται ἐκ τοῦ ἑνὸς ἀνεκφοιτήτως· οἶμαι ἐπειδὴ ὤν ἐστιν ὁ θεὸς ὑπερουσίως· δωρεῖται δὲ τὸ εἶναι τοῖς οὖσι, καὶ παράγει τὰς ὅλας οὐσίας, πολλαπλασιάζεσθαι λέγεται τὸ ἓν ὂν ἐκεῖνο τῇ ἐξ αὐτοῦ παραγωγῇ τῶν πολλῶν ὄντων, μένοντος δὲ οὐδὲν ἧττον ἐκείνου, καὶ ἑνὸς ἐν τῷ πληθυσμῷ, καὶ ἡνωμένου κατὰ τὴν πρόοδον, καὶ πλήρους ἐν τῇ διακρίσει, τῷ πάντων εἶναι τῶν ὄντων ὑπερουσίως ἐξῃρημένον, καὶ τῇ ἑνιαίᾳ τῶν ὅλων παραγωγῇ, καὶ τῇ ἀνελαττώτῳ χύσει τῶν ἀμειώτων αὐτοῦ μεταδόσεων· ἀλλὰ καὶ ἓν ὤν, καὶ παντὶ μέρει καὶ ὅλῳ, καὶ ἑνὶ καὶ πλήθει, τοῦ ἑνὸς μεταδιδοὺς, ἕν ἐστιν ὡσαύτως ὑπερουσίως, οὔτε μέρος ὂν τοῦ πλήθους, οὔτε ἐκ μερῶν ὅλον· καὶ οὕτως οὔτε ἕν ἐστιν, οὔτε ἑνὸς μετέχει, οὐδὲ τὸ ἓν ἔχει· πόῤῥω δὲ τούτων ἕν ἐστιν, ὑπὲρ τὸ ἕν, τοῖς οὖσιν ἕν, καὶ πλῆθος ἀμερὲς, ἀπλήρωτον, ὑπερπλῆρες, πᾶν ἓν καὶ πλῆθος παράγον, καὶ τελειοῦν, καὶ συνέχον· πάλιν

τῇ ἐξ αὐτοῦ θεώσει, τῷ κατὰ δύναμιν ἑκάστου
θεοειδεῖ θεῶν πολλῶν γιγνομένων, δοκεῖ μὲν
εἶναι καὶ λέγεται τοῦ ἑνὸς θεοῦ διάκρισις καὶ
πολλαπλασιασμός· ἔστι δὲ οὐδὲν ἧττον ὁ ἀρ-
χίθεος καὶ ὑπέρθεος ὑπερουσίως, εἷς θεός, ἀ-
μέριστος ἐν τοῖς μεριστοῖς, ἡνωμένος ἑαυτῷ,
καὶ τοῖς πολλοῖς ἀμιγὴς καὶ ἀπλήθυντος· καὶ
τοῦτο ὑπερφυῶς ἐννοήσας ὁ κοινὸς ἡμῶν καὶ
τοῦ καθηγεμόνος ἐπὶ τὴν θείαν φωτοδοσίαν
χειραγωγός, ὁ πολὺς τὰ θεῖα, τὸ φῶς τοῦ κό-
σμου, τάδε φησὶν ἐνθεαστικῶς ἐν τοῖς ἱεροῖς
αὐτοῦ γράμμασι· καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶ λεγό-
μενοι θεοί, εἴτε ἐν οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσ-
περ οὖν εἰσὶ θεοὶ πολλοί, καὶ κύριοι πολλοί· ἀλ-
λ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ
ἡμεῖς εἰς αὐτόν· καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός,
δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. Καὶ γὰρ
ἐπὶ τῶν θείων αἱ ἑνώσεις τῶν διακρίσεων ἐπικρα-
τοῦσι καὶ προκατάρχουσι, καὶ οὐδὲν ἧττόν·

ἐστὶν ἡνωμένα, καὶ μετὰ τὴν τοῦ ἑνὸς ἀνεκφοίτητον καὶ ἑνιαίαν διάκρισιν. Ταύτας ἡμεῖς τὰς κοινὰς καὶ ἡνωμένας τῆς ὅλης θεότητος διακρίσεις, εἴτουν ἀγαθοπρεπεῖς προόδους, ἐκ τῶν ἐμφαινουσῶν αὐτὰς ἐν τοῖς λογίοις θεωνυμιῶν ὑμνῆσαι κατὰ τὸ δυνατὸν πειρασόμεθα, τούτου καθάπερ εἴρηται προδιεγνωσμένου, τὴν πᾶσαν ἀγαθουργικὴν θεωνυμίαν, ἐφ᾽ ἧσπερ ἂν κεῖται τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων, ἐπὶ τῆς ὅλης αὐτὴν ἐκληφθῆναι θεαρχικῆς ὁλότητος ἀπαραιτήτως.

Τίς ἡ τῆς εὐχῆς δύναμις, καὶ περὶ τοῦ μακαρίου Ἱεροθέου, καὶ περὶ εὐλαβείας καὶ συγγραφῆς θεολογικῆς. κεφ. γ.

ΚΑΙ πρώτην εἰ δοκεῖ, τὴν παντελῆ καὶ τῶν ὅλων τοῦ θεοῦ προόδων ἐκφαντορικὴν ἀγαθωνυμίαν ἐπισκεψώμεθα, τὴν ἀγαθαρχικὴν καὶ ὑπεράγαθον ἐπικαλεσάμενοι τριάδα, τὴν ἐκφαντορικὴν

τῶν ὅλων ἑαυτῆς ἀγαθωτάτων προνοιῶν. χρὴ
γὰρ ἡμᾶς ταῖς εὐχαῖς πρότερον ἐπ' αὐτήν, ὡς
ἀγαθαρχίαν, προσανάγεσθαι, καὶ μᾶλλον
αὐτῇ πλησιάζοντας, ἐν τούτῳ μυεῖσθαι τὰ
πανάγαθα δῶρα τὰ περὶ αὐτὴν ἱδρυμένα.
καὶ γάρ, αὐτὴ μὲν ἅπασι πάρεστιν, οὐ πάντα
δὲ αὐτῇ πάρεστι. τότε δέ, ὅταν αὐτὴν ἐπι-
καλώμεθα, πανάγνοις μὲν εὐχαῖς, ἀνεπι-
θολώτῳ δὲ νῷ, καὶ τῇ πρὸς θείαν ἕνωσιν ἐ-
πιτηδειότητι, τότε καὶ ἡμεῖς αὐτῇ πάρεσμεν.
αὐτὴ γὰρ οὔτε ἐν τόπῳ ἐστίν, ἵνα καὶ ἀπῇ τι-
νός, ἢ ἐξ ἑτέρων εἰς ἕτερα μεταβῇ. ἀλλὰ καὶ
τὸ ἐν πᾶσι τοῖς οὖσιν αὐτὴν εἶναι λέγειν, ἀπο-
λείπεται τῆς ὑπὲρ πάντα καὶ πάντων περι-
ληπτικῆς ἀπειρίας. ἡμᾶς οὖν αὐτοὺς ταῖς εὐ-
χαῖς ἀνατείνωμεν ἐπὶ τὴν τῶν θείων καὶ ἀ-
γαθῶν ἀκτίνων ὑψηλοτέραν ἀνάνευσιν, ὥς-
περ εἰ πολυφώτου σειρᾶς ἐκ τῆς οὐρανίας ἀ-
κρότητος ἠρτημένης, εἰς δεῦρο δὲ καθηκού-
σης, καὶ ἀεὶ αὐτῆς ἐπὶ τὸ πρόσω χεροῖν ἀμοι-

ραῖς δραττόμενοι, καθέλκειν μὲν αὐτὴν ἐδοκοῦμεν, τῷ ὄντι δὲ οὐ κατήγομεν ἐκείνην, ἄνω τε καὶ κάτω παροῦσαν· ἀλλ' αὐτοὶ ἡμεῖς ἀνηγόμεθα πρὸς τὰς ὑψηλοτέρας τῶν πολυφώτων ἀκτίνων μαρμαρυγάς· ἢ ὥσπερ εἰς ναῦν ἐμβεβηκότες, καὶ ἀντεχόμενοι τῶν ἔκ τινος πέτρας εἰς ἡμᾶς ἐκτεινομένων πεισμάτων, καὶ οἷον ἡμῖν εἰς ἀντίληψιν ἐκδιδομένων, οὐκ ἐφ' ἡμᾶς τὴν πέτραν, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς τῷ ἀληθεῖ καὶ τὴν ναῦν ἐπὶ τὴν πέτραν προσήγομεν· ὥσπερ καὶ τὸ ἔμπαλιν, εἴ τις τὴν παραλίαν πέτραν ἑστὼς ἐπὶ τῆς νηὸς ἀπώσειαν, δράσει μὲν οὐδὲν εἰς τὴν ἑστῶσαν καὶ ἀκίνητον πέτραν· ἑαυτὸν δὲ ἐκείνης ἀποχωρίσει· καὶ ὅσῳ μᾶλλον αὐτὴν ἀπώσεται, μᾶλλον αὐτῆς ἀκοντισθήσεται. διὸ καὶ πρὸ παντός, καὶ μᾶλλον θεολογίας, εὐχῆς ἀπάρχεσθαι χρεών, οὐχ ὡς ἐφελκομένους τὴν ἁπανταχῆ παροῦσαν καὶ οὐδαμῆ δύναμιν, ἀλλ' ὡς ταῖς θείαις μνείαις

καὶ ἐπικλήσεσιν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐγχειρίζοντας αὐτῇ καὶ ἑνοῦντας.

Καὶ τοῦτο δὲ ἴσως ἀπολογίας ἄξιον, ὅτι τοῦ κλεινοῦ καθηγεμόνος ἡμῶν ἱεροθέου, τὰς θεολογικὰς στοιχειώσεις ὑπερφυῶς συναγαγόντος, ἡμεῖς ὡς οὐχ ἱκανῶν ἐκείνων, ἄλλας τε καὶ τὴν παροῦσαν θεολογίαν συνεγραψάμεθα· καίτοι γε, εἰ μὲν ἐκεῖνος ἐξῆς διαπραγματεύσασθαι πάσας τὰς θεολογικὰς πραγματείας ἠξίωσε, καὶ μερικαῖς ἀνελίξεσι διῆλθεν ἁπάσης θεολογίας κεφάλαιον, οὐκ ἂν ἡμεῖς ἐπὶ τοσοῦτον, ἢ μανίας, ἢ σκαιότητος ἐληλύθειμεν, ὡς ἢ ὀπτικώτερον ἐκείνου καὶ θειότερον οἰηθῆναι ταῖς θεολογίαις ἐπιβαλεῖν· ἢ δὶς τὰ αὐτὰ περιττῶς λέγοντας, εἰκαιολογῆσαι· πρὸς ἔτι καὶ ἀδικῆσαι καὶ διδάσκαλον καὶ φίλον ὄντα, καὶ ἡμᾶς τοὺς μετὰ παῦλον τὸν θεῖον ἐκ τῶν ἐκείνου λόγων στοιχειωθέντας, τὴν κλεινοτάτην αὐτοῦ καὶ θεωρίαν καὶ ἔκφανσιν ἑαυτοῖς ὑφαρπάζοντας·

ἀλλ' ἐπειδὴ τῷ ὄντι τὰ θεῖα πρεσβυτικῶς ὑφηγούμενος ἐκεῖνος, συνοπτικοὺς ἡμῖν ὅρους ἐξέθετο, καὶ ἐν ἑνὶ πολλὰ περιειληφότας, ὡς οἶμαι ἡμῖν, καὶ ὅσοι καθ' ἡμᾶς διδάσκαλοι τῶν νεοτελῶν ψυχῶν, ἐγκελευόμενος ἀναπτύξαι καὶ διακρῖναι τῷ ἡμῖν συμμέτρῳ λόγῳ τὰς συνοπτικὰς καὶ ἑνιαίας τῆς νοερωτάτης τἀνδρὸς ἐκείνου δυνάμεως συνελίξεις· καὶ πολλάκις ἡμᾶς καὶ αὐτὸς εἰς τοῦτο παρετρέψας, καὶ τήν γε βίβλον αὐτὴν, ὡς ὑπεραίρουσαν ἀνταπέσταλκας· ταύτῃ τοι καὶ ἡμεῖς, τοὺς μὲν, ὡς τελείων καὶ πρεσβυτικῶν διανοιῶν διδάσκαλον, τοῖς ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἀφορίζομεν, ὥσπερ τινὰ δεύτερα λόγια, καὶ τῶν θεογείστων ἀκόλουθα· τοῖς καθ' ἡμᾶς δὲ ἡμεῖς ἀναλόγως ἡμῖν τὰ θεῖα παραδώσομεν· εἰ γὰρ τελείων ἐστὶν ἡ στερεὰ τροφὴ, τὸ ταύτην ἑστιᾶν ἑτέρους, ὁπόσης ἂν εἴη τελειότητος. ὀρθῶς οὖν ἡμῖν καὶ τοῦτο εἴρηται, τὸ, τὴν μὲν αὐτοπτικὴν τῶν νοητῶν λογίων θέαν, καὶ τὴν συνο-

τελικὴν αὐτῶν διδασκαλίαν, πρεσβυτικῆς
δεῖσθαι δυνάμεως· τὴν δὲ τῶν εἰς τοῦτο φε-
ρόντων λόγων ἐπιστήμην καὶ ἐκμάθησιν τοῖς
ὑφειμένοις καθιερωταῖς καὶ ἱερωμένοις ἁρ-
μόζειν· καίτοι καὶ τοῦτο ἡμῖν ἐπιτετήρηται λίαν
ἐμμελῶς· ὥστε τοῖς αὐτοῦ τῷ θείῳ καθη-
γεμόνι κατ' ἔκφανσιν σαφῆ διηυκρινημένοις,
μηδ' ὅλως ἐγκεχειρηκέναι ποτὲ πρὸς ταὐ-
τολογίαν, εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ προτεθέντος αὐτοῦ
λογίου διασάφησιν· ἐπεὶ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς
θεολήπτοις ἡμῶν ἱεράρχαις, ἡνίκα καὶ ἡμεῖς
ὡς οἶσθα, καὶ αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡ-
μῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν θέαν τοῦ ζωαρχικοῦ
καὶ θεοδόχου σώματος συνεληλύθαμεν· πα-
ρῆν δὲ καὶ ὁ ἀδελφόθεος ἰάκωβος, καὶ πέ-
τρος, ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη τῶν θεολό-
γων ἀκρότης· εἶτα ἐδόκει μετὰ τὴν θέαν ὑ-
μνῆσαι τοὺς ἱεράρχας ἅπαντας, ὡς ἕκαστος
ἦν ἱκανὸς, τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα
τῆς θεαρχικῆς ἀσθενείας, πάντων ἐκράτει

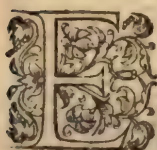
μετὰ τοὺς θεολόγους, ὡς οἶσθα, τῶν ἄλλων ἱερομυστῶν ὅλος ἐκδημῶν, ὅλος ἐξιστάμενος ἑαυτοῦ, καὶ τὴν πρὸς τὰ ὑμνούμενα κοινωνίαν πάσχων, καὶ πρὸς πάντων ὧν ἠκούετο, καὶ ἑωρᾶτο, καὶ ἐγιγνώσκετο, καὶ οὐκ ἐγιγνώσκετο θεόληπτος εἶναι, θεῖος ὑμνολόγος κρινόμενος. καὶ τί ἄν σοι περὶ τῶν ἐκεῖ θεολογηθέντων λέγοιμι· καὶ γὰρ εἰ μὴ καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι, πολλάκις οἶδα παρὰ σοῦ καὶ μέρη τινὰ τῶν ἐνθεαστικῶν ἐκείνων ὑμνῳδιῶν ἐπακούσας· οὕτω σοι σπουδὴ μὴ ἐκ παρέργου τὰ θεῖα μεταδιώκειν.

Ἀλλ' ἵνα τὰ ἐκεῖ μυστικὰ καὶ ὡς τοῖς πολλοῖς ἄρρητα, καὶ ὡς ἐγνωσμένα σοι παραλείψωμεν, ὅτε τοῖς πολλοῖς ἐχρῆν κοινωνῆσαι· καὶ ὅσους δυνατὸν ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἱερογνωσίαν προσαγαγεῖν, ὅπως ὑπερεῖχε τοὺς πολλοὺς τῶν ἱερῶν διδασκάλων, καὶ χρόνου τριβῇ, καὶ νοῦ καθαρότητι, καὶ ἀποδείξεων ἀκριβείᾳ, καὶ ταῖς λοιπαῖς ἱερο-

λογίαις· ὥστε οὐκ ἄν ποτε πρὸς οὕτω μέγαν ἥλιον ἀντωπεῖν ἐνεχειρήσαμεν· οὕτω γὰρ ἡμεῖς ἑαυτῶν συνῃσθήμεθα καὶ ἴσμεν, ὡς οὔτε ἱκανῶς νοῆσαι τὰ νοητὰ τῶν θείων χωροῦμεν· οὔτε ὅσα τὰ ῥητὰ τῆς θεογνωσίας ἐξειπεῖν καὶ φράσαι· πόῤῥω δὲ ὄντες, ἀπολειπόμεθα τῆς τῶν θείων ἀνδρῶν εἰς θεολογικὴν ἀλήθειαν ἐπιστήμης· ὅτι πάντως ἂν εἰς τοῦτο διὰ περιττὴν εὐλάβειαν ἐληλύθαμεν, εἰς τὸ μηδόλως ἀκούειν ἢ λέγειν τι περὶ τῆς θείας φιλοσοφίας, εἰ μὴ κατὰ νοῦν εἰλήφαμεν, ὡς οὐ χρὴ τῆς ἐνδεχομένης τῶν θείων γνώσεως ἀμελεῖν· καὶ τοῦτο ἡμᾶς ἔπεισεν, οὐ μόνον αἱ κατὰ φύσιν ἐφέσεις τῶν νοῶν, ἐρωτικῶς ἀεὶ γλιχόμεναι τῆς ἐγχωρούσης τῶν ὑπὲρ φύσιν θεωρίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ τῶν θείων θεσμῶν ἡ ἀρίστη διάταξις· τὰ μὲν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀποφάσκουσα πολυπραγμονεῖν, καὶ ὡς ὑπὲρ ἀξίαν, καὶ ὡς ἀνέφικτα· πάντα δὲ ὅσα ἐν ἡμῖν ἐφίεται καὶ δεδώρηται μανθάνειν, προσεχῶς

ἐγκελευομένην καὶ ἑτέροις ἀγαθοειδῶς μεταδιδόναι. Τούτοις οὖν καὶ ἡμεῖς πειθόμενοι, καὶ πρὸς τὴν ἐφικτὴν τῶν θείων εὕρεσιν μὴ ἀποκαμόντες, ἢ ἀποδειλιάσαντες, ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ δυναμένους εἰς τὰ ἡμῶν κρείττονα θεωρεῖν, ἀβοηθήτους καταλιπεῖν οὐ καρτεροῦντες, ἐπὶ τὸ συγγράφειν ἑαυτοὺς καθήκαμεν, καινὸν μὲν οὐδὲν εἰσηγεῖσθαι τολμῶντες, λεπτοτέραις δὲ καὶ ταῖς κατὰ μέρος ἕκαστον ἐξετάσεσι, τὰ συνοπτικῶς εἰρημένα τῷ ὄντως ἱεροθέῳ, διακρίνοντες καὶ ἐκφαίνοντες.

Περὶ ἀγαθοῦ, φωτὸς, καλοῦ, ἔρωτος, ἐκστάσεως, ζήλου· καὶ ὅτι τὸ κακὸν οὔτε ὂν, οὔτε ἐξ ὄντος, οὔτε ἐν τοῖς οὖσι. κεφ. δ.

ΙΕΝ δὴ οὖν, ἐπ᾽ αὐτὴν ἤδη τῷ λόγῳ τὴν ἀγαθωνυμίαν χωρῶμεν· ἣν ἐξῃρημένως οἱ θεολόγοι τῇ ὑπερθέῳ θεότητι, καὶ ἀπὸ πάντων, ἀφορίζουσιν αὐτὴν ὡς οἶμαι, τὴν θεαρχικὴν ὕπαρξιν, ἀγαθότητα

λέγοντες· καὶ ὅτι τῷ εἶναι τὸ ἀγαθὸν, ὡς οὐσιῶδες ἀγαθὸν, εἰς πάντα τὰ ὄντα διατείνει τὴν ἀγαθότητα. καὶ γὰρ ὥσπερ ὁ καθ' ἡμᾶς ἥλιος, οὐ λογιζόμενος, ἢ προαιρούμενος, ἀλλ' αὐτῷ τῷ εἶναι φωτίζει πάντα τὰ μετέχειν τοῦ φωτὸς αὐτοῦ κατὰ τὸν οἰκεῖον δυνάμενα λόγον· οὕτω δὴ καὶ τἀγαθὸν, ὑπὲρ ἥλιον, ὡς ὑπὲρ ἀμυδρὰν εἰκόνα τὸ ἐξῃρημένως ἀρχέτυπον αὐτῇ τῇ ὑπάρξει, πᾶσι τοῖς οὖσιν ἀναλόγως ἐφίησι τὰς τῆς ὅλης ἀγαθότητος ἀκτῖνας· διὰ ταύτας ὑπέστησαν αἱ νοηταὶ καὶ νοεραὶ πᾶσαι καὶ οὐσίαι, καὶ δυνάμεις, καὶ ἐνέργειαι· διὰ ταύτας εἰσὶ καὶ ζωὴν ἔχουσι τὴν ἀνέκλειπτον καὶ ἀμείωτον, ἁπάσης φθορᾶς καὶ θανάτου, καὶ ὕλης καὶ γενέσεως καθαρεύουσαι, καὶ τῆς ἀστάτου καὶ ῥευστῆς, καὶ ἄλλοτε ἄλλως φερομένης ἀλλοιώσεως ἀνῳκισμέναι· καὶ ὡς ἀσώματοι καὶ ἄϋλοι νοοῦνται· καὶ ὡς νόες ὑπερκοσμίως νοοῦσι, καὶ τοὺς τῶν ὄντων οἰκείως ἐλλάμπονται λόγους· καὶ αὖθις εἰς τὰ

συγχυθῇ, τὰ οἰκεῖα διαπορθμεύουσι, καὶ τὴν μονὴν ἐκ τῆς ἀγαθότητος ἔχουσι· καὶ ἵδρυσις αὐταῖς ἐκεῖθέν ἐστι, καὶ συνοχὴ, καὶ φρουρὰ καὶ ἑστία τῶν ἀγαθῶν, καὶ αὐτῆς ἐφιέμεναι, καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ εὖ εἶναι ἔχουσι, καὶ πρὸς αὐτὴν ὡς ἐφικτὸν ἀποτυπούμεναι· καὶ ἀγαθοειδεῖς εἰσὶ καὶ ταῖς μετ᾽ αὐτὰς κοινωνοῦσιν ὡς ὁ θεῖος θεσμὸς ὑφηγεῖται, τῶν εἰς αὐτὰς ἐκ τἀγαθοῦ διαφοιτησάντων δώρων.

Ἐκεῖθεν αὐταῖς αἱ ὑπερκόσμιοι τάξεις, αἱ πρὸς ἑαυτὰς ἑνώσεις, αἱ ἐν ἀλλήλαις χωρήσεις, αἱ ἀσύγχυτοι διακρίσεις, αἱ πρὸς τὰς κρείττους ἀναγωγικαὶ τῶν ὑφειμένων δυνάμεις, αἱ περὶ τὰ δεύτερα πρόνοιαι τῶν πρεσβυτέρων, αἱ τῶν οἰκείων ἑκάστης δυνάμεως φρουραὶ, καὶ περὶ ἑαυτὰς ἀμετάπτωτοι συνελίξεις, αἱ περὶ τὴν ἔφεσιν τἀγαθοῦ ταυτότητες καὶ ἀκρότητες, καὶ ὅσα ἄλλα εἴρηται πρὸς ἡμῶν ἐν τῷ περὶ τῶν ἀγγελικῶν ἰδιοτήτων καὶ τάξεων· ἀλλὰ καὶ ὅσα τοῦ οὐρα-

νίας ἱεραρχίας ἐστὶν, αἱ ἀγγελοπρεπεῖς κα-
θάρσεις, αἱ ὑπερκόσμιοι φωταγωγίαι, καὶ τὰ
τελεσιουργὰ τῆς ὅλης ἀγγελικῆς τελειότη-
τος, ἐκ τῆς πανταιτίου καὶ πηγαίας ἐστὶν ἀ-
γαθότητος· ἐξ ἧς καὶ τὸ ἀγαθοειδὲς αὐταῖς
ἐδωρήθη, καὶ τὸ ἐκφαίνειν ἐν ἑαυταῖς τὴν κρυ-
φίαν ἀγαθότητα, καὶ τὸ εἶναι ἀγγέλους ὥσπερ ἐ-
ξαγγελτικὰς τῆς θείας σιγῆς, καὶ οἷον φῶτα φανὰ
τοῦ ἐν ἀδύτοις ὄντος ἑρμηνευτικὰ προβεβ-
λημένας· ἀλλὰ καὶ μετ᾽ ἐκείνους τοὺς ἱεροὺς
καὶ ἁγίους νόας, αἱ ψυχαὶ καὶ ὅσα ψυχῶν ἀγα-
θὰ, διὰ τὴν ὑπεράγαθόν ἐστιν ἀγαθότητα·
τὸ νοερὰς αὐτὰς εἶναι, τὸ ἔχειν τὴν οὐσιώδη ζωὴν
ἀνώλεθρον· αὐτὸ τὸ εἶναι, τὸ δύνασθαι πρὸς
τὰς ἀγγελικὰς ἀνατεινομένας ζωὰς, δι᾽ αὐ-
τῶν ὡς ἀγαθῶν καθηγεμόνων, ἐπὶ τὴν πάν-
των ἀγαθῶν ἀγαθαρχίαν ἀνάγεσθαι, καὶ τῶν
ἐκεῖθεν ἐκβλυζομένων ἐλλάμψεων ἐν με-
τουσίᾳ γίνεσθαι κατὰ τὴν σφῶν ἀναλογίαν, καὶ τῆς
τῆς ἀγαθοειδοῦς δωρεᾶς ὅση δύναμις μετέχειν,

καὶ ὅσα ἄλλα παρ᾽ ἡμῶν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς ἀπηρίθμηται. ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῶν εἰ χρὴ φάναι τῶν ἀλόγων ψυχῶν, ἢ ζώων, ὅσα τὸν ἀέρα τέμνει, καὶ ὅσα ἐπὶ γῆς βαίνει, καὶ ὅσα εἰς γῆν ἐκλέπεται, καὶ τὰ ἐν ὕδασι τὴν ζωὴν, ἢ ἀμφιβίως λαχόντα, καὶ ὅσα ὑπὸ γῆν ἐγκεκαλυμμένα ζῆ καὶ ἐγκεχωσμένα, καὶ ἁπλῶς ὅσα τὴν αἰσθητικὴν ἔχει ψυχὴν, ἢ ζωὴν, καὶ ταῦτα πάντα διὰ τἀγαθὸν ἐψύχωται καὶ ἐζώωται. καὶ φυτὰ δὲ πάντα τὴν θρεπτικὴν καὶ κινητικὴν ἔχει ζωὴν, ἐκ τἀγαθοῦ, καὶ ὅση ἄψυχος καὶ ἄζωος οὐσία, διὰ τἀγαθόν ἐστι, καὶ δι᾽ αὐτὸ τῆς οὐσιώδους ἕξεως ἔλαχεν.

Εἰ δὲ καὶ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα ἐστὶν, ὥσπερ οὖν ἐστὶ, τἀγαθὸν, καὶ τὸ ἀνείδεον εἰδοποιεῖ, καὶ ἐν αὐτῷ μόνῳ καὶ τὸ ἀνούσιον, οὐσίας ὑπερβολή· καὶ τὸ ἄζωον, ὑπερέχουσα ζωή· καὶ τὸ ἄνουν, ὑπερέχουσα σοφία, καὶ ὅσα ἐν τἀγαθῷ τῆς τῶν ἀνειδέων ἐστὶν ὑπεροχικῆς

εἰδο-

εἰδοποιίας. καὶ εἰ θεμιτὸν φάναι, τἀγαθοῦ τὸ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα, καὶ αὐτὸ τὸ μὴ ὂν ἐφίεται, καὶ φιλονεικεῖ πως ἐν τἀγαθῷ καὶ αὐτὸ εἶναι, τῷ ὄντως ὑπερουσίῳ, κατὰ τὴν πάντων ἀφαίρεσιν.

Ἀλλ᾽ ὅπερ ἡμᾶς ἐν μέσῳ τοῦ διαδραμεῖν διαπέφευγε, καὶ τῶν οὐρανίων ἀρχῶν καὶ ἀποπερατώσεων αἰτία, τἀγαθὸν, τῆς ἀναυξοῦς καὶ ἀμειώτου, καὶ ὅλως ἀναλλοιώτου ταύτης οὐσίας, καὶ τῶν ἀψόφων εἰ οὕτω χρὴ φάναι, τοῦ παμμεγέθους οὐρανοποιίας κινήσεων, καὶ τῶν ἀστρῴων τάξεων καὶ εὐπρεπειῶν, καὶ φώτων, καὶ ἱδρύσεων, καὶ τῆς ἐνίων ἀστέρων μεταβατικῆς πολυκινησίας, καὶ τῆς τῶν δύο φωστήρων, οὓς τὰ λόγια καλεῖ μεγάλους, ἀπὸ τῶν αὐτῶν εἰς τὰ αὐτὰ περιοδικῆς ἀποκαταστάσεως, καθ᾽ ἃς, αἱ παρ᾽ ἡμῖν ἡμέραι καὶ νύκτες ὁριζόμεναι, καὶ μῆνες, καὶ ἐνιαυτοὶ μετρούμενοι, τὰς τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἐν χρόνῳ κυκλικὰς κινήσεις ἀφορίζουσι, καὶ ἀριθμοῦσι, καὶ

τὰ πλεῖστα καὶ συνέχουσι. Τί δ' ἂν τις φαίη περὶ αὐτῆς καθ' αὐτὴν τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος· ἐκ τἀγαθοῦ γὰρ τὸ φῶς, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος· διὸ καὶ φωτωνυμικῶς ὑμνεῖται τἀγαθὸν, ὡς ἐν εἰκόνι τὸ ἀρχέτυπον ἐκφαινόμενον· ὡς γὰρ ἡ τῆς πάντων ἐπέκεινα θεότητος ἀγαθότης, ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων καὶ πρεσβυτάτων οὐσιῶν, ἄχρι τῶν ἐσχάτων διήκει· καὶ ἔτι ὑπὲρ πάσας ἐστὶ, μήτε τῶν ἄνω φθανουσῶν αὐτῆς τὴν ὑπεροχὴν, μήτε τῶν κάτω τὴν περιοχὴν διαβαινουσῶν· ἀλλὰ καὶ φωτίζει τὰ δυνάμενα πάντα, καὶ δημιουργεῖ, καὶ ζωοῖ, καὶ συνέχει, καὶ τελεσιουργεῖ· καὶ μέτρον ἐστὶ τῶν ὄντων, καὶ αἰὼν, καὶ ἀριθμὸς, καὶ τάξις, καὶ περιοχὴ, καὶ αἰτία, καὶ τέλος· οὕτω δὴ καὶ ἡ τῆς θείας ἀγαθότητος ἐμφανὴς εἰκὼν, ὁ μέγας οὗτος, καὶ ὁλολαμπὴς, καὶ ἀείφωτος ἥλιος, κατὰ πολλοστὸν ἀπήχημα τἀγαθοῦ, καὶ πάντα ὅσα μετέχειν αὐτοῦ δύναται, φωτίζει, καὶ ὑπε-

ρηπλωμένον ἔχει τὸ φῶς, εἰς πάντα ἐξαπλοῖ τὸν ὁρατὸν κόσμον, ἄνω τε καὶ κάτω, τὰς τῶν οἰκείων ἀκτίνων αὐγάς· καὶ εἴ τι αὐτῶν οὐ μετέχει, τοῦτο οὐ τῆς ἀδρανείας, ἢ τῆς βραχύτητός ἐστι τῆς φωτιστικῆς αὐτοῦ διαδόσεως· ἀλλὰ τὴν διὰ φωτοληψίας ἀνεπιτηδειότητα, μὴ ἀναπλουμένων εἰς τὴν φωτὸς μετουσίαν· ἀμέλει πολλὰ τῶν οὕτως ἐχόντων ἡ ἀκτὶς διαβαίνουσα, τὰ μετ' ἐκεῖνα φωτίζει· καὶ οὐδέν ἐστι τῶν ὁρατῶν οὗ μὴ ἐφικνεῖται κατὰ τὸ τῆς οἰκείας αἴγλης ὑπερβάλλον μέγεθος. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν γένεσιν τῶν αἰσθητῶν σωμάτων συμβάλλεται, καὶ πρὸς ζωὴν αὐτὰ κινεῖ, καὶ τρέφει, καὶ αὔξει, καὶ τελειοῖ, καὶ καθαίρει, καὶ ἀνανεοῖ· καὶ μέτρον ἐστὶ, καὶ ἀριθμὸς ὡρῶν, ἡμερῶν, καὶ παντὸς τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου τὸ φῶς· αὐτὸ γάρ ἐστι τὸ φῶς, εἰ καὶ τότε ἀσχημάτιστον ἦν· ὅπερ ὁ θεῖος ἔφη Μωσῆς, καὶ αὐτὴν ἐκείνην ὁρίσαι τὴν πρώτην τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν τριάδα·

καὶ ὥσπερ πάντα πρὸς ἑαυτὴν ἡ ἀγαθότης ἐπιστρέφει, καὶ ἀρχισυναγωγός ἐστι τῶν ἐσκεδασμένων, ὡς ἐναρχικὴ καὶ ἑνοποιὸς θεότης, καὶ πάντα αὐτῆς ὡς ἀρχῆς, ὡς συνοχῆς, ὡς τέλους ἐφίεται· καὶ τἀγαθόν ἐστιν, ὡς τὰ λόγιά φησιν, ἐξ οὗ τὰ πάντα ὑπέστη, καὶ ἔστιν, ὡς ἐξ αἰτίας παντελοῦς παρηγμένα· καὶ ἐν ᾧ τὰ πάντα συνέστηκεν, ὡς ἐν παντοκρατορικῷ πυθμένι φρουρούμενα καὶ διακρατούμενα, καὶ εἰς ὃ τὰ πάντα ἐπιστρέφεται, καθάπερ εἰς οἰκεῖον ἑκάστῳ πέρας· καὶ οὗ ἐφίεται πάντα, τὰ μὲν νοερὰ καὶ λογικά, γνωστικῶς· τὰ δὲ αἰσθητικά, αἰσθητικῶς· τὰ δὲ αἰσθήσεως ἄμοιρα, τῇ ἐμφύτῳ κινήσει τῆς ζωτικῆς ἐφέσεως· τὰ δὲ ἄζωα καὶ μόνον ὄντα, τῇ πρὸς μόνην τὴν οὐσιώδη μέθεξιν ἐπιτηδειότητι. κατὰ τὸν αὐτὸν τῆς ἐμφανοῦς εἰκόνος λόγον, καὶ τὸ φῶς συνάγει καὶ ἐπιστρέφει πρὸς ἑαυτὸ πάντα τὰ ὄντα, τὰ ὁρῶντα, τὰ κινούμενα, τὰ φωτιζόμενα, τὰ θερμαινόμενα,

τὰ ὅλως ὑπὸ τὴν αὐτοῦ μαρμαρυγὴν συνεχόμενα· διὸ καὶ ἥλιος, ὅτι πάντα ἀολλῆ ποιεῖ, καὶ συνάγει τὰ διεσκεδασμένα· καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ αἰσθητὰ ἐφίεται, ἢ ὡς τοῦ ὁρᾶν, ἢ ὡς τοῦ κινεῖσθαι, καὶ φωτίζεσθαι, καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ ὅλως συνέχεσθαι πρὸς τοῦ φωτὸς ἐφιέμενα. καὶ οὐ δήπου φημὶ κατὰ τὸν τῆς παλαιότητος λόγον, ὅτι θεὸς ὢν ὁ ἥλιος καὶ δημιουργὸς τοῦδε τοῦ παντὸς ἰδίως ἐπιτροπεύει τὸν ἐμφανῆ κόσμον· ἀλλ᾽ ὅτι τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης.

Ἀλλὰ, ταῦτα μὲν ἐν τῇ συμβολικῇ θεολογίᾳ· νῦν δὲ τὴν νοητὴν τἀγαθοῦ φωτωνυμίαν ἡμῖν ὑμνητέον, καὶ ῥητέον, ὅτι φῶς νοητὸν ὁ ἀγαθὸς λέγεται, διὰ τὸ, πάντα μὲν ὑπερουράνιον νοῦν ἐμπιμπλάναι νοητοῦ φωτός· πᾶσαν δὲ ἄγνοιαν καὶ πλάνην ἐλαύνειν ἐκ πασῶν, αἷς ἂν ἐγγίνηται ψυχαῖς, καὶ πά-

σαις αὐταῖς φωτὸς ἱεροῦ μεταδιδόναι, καὶ τοὺς νοεροὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἀνακαθαίρειν τῆς περικειμένης αὐταῖς ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀχλύος, καὶ ἀνακινεῖν καὶ ἀναπτύσσειν τὴν πολλῷ βάρει τοῦ σκότους συμμεμυκότας· καὶ μεταδιδόναι, πρῶτα μὲν, αὐτῆς μετρίας· εἶτα, ἐκείνων ὥσπερ ἀπογευομένων φωτός· καὶ μᾶλλον ἐφιεμένων, μᾶλλον ἑαυτὴν ἐνδιδόναι, καὶ περιττῶς ἐπιλάμπειν, ὅτι ἠγάπησαν πολύ· καὶ ἀεὶ ἀνατείνειν αὐτὰς ἐπὶ τὰ πρόσω, κατὰ τὴν σφῶν εἰς ἀνάνευσιν ἀναλογίαν.

Φῶς οὖν νοητὸν λέγεται, τὸ ὑπὲρ πᾶν φῶς, ἀγαθόν, ὡς ἀκτὶς πηγαία καὶ ὑπερβλύζουσα φωτοχυσία, πάντα τὸν ὑπερκόσμιον καὶ περικόσμιον, καὶ ἐγκόσμιον νοῦν, ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτῆς καταλάμπουσα, καὶ τὰς νοερὰς αὐτῶν ὅλας ἀνανεάζουσα δυνάμεις, καὶ πάντας περιέχουσα, τῷ ὑπερτετάσθαι· καὶ πάντων ὑπερέχουσα, τῷ ὑπερκεῖσθαι· καὶ ἁπλῶς, πᾶσαν τῆς φωτιστικῆς δυνά-

μεως τὴν κυρείαν, ὡς ἀρχίφωτος καὶ ὑπέρφωτος, ἐν ἑαυτῇ συλλαβοῦσα, καὶ ὑπερέχουσα, καὶ προέχουσα, καὶ τὰ νοερὰ καὶ τὰ λογικὰ πάντα συνάγουσα καὶ ἀολλῆ ποιοῦσα· καὶ γὰρ ὥσπερ ἡ ἄγνοια διαιρετικὴ τῶν πεπλανημένων ἐστίν, οὕτως ἡ τοῦ νοητοῦ φωτὸς παρουσία, συναγωγὸς καὶ ἑνωτικὴ τῶν φωτιζομένων ἐστί, καὶ τελειωτική, καὶ ἔτι ἐπιστρεπτικὴ πρὸς τὸ ὄντως ὄν, ἀπὸ τῶν πολλῶν δοξασμάτων ἐπιστρέφουσα, καὶ τὰς ποικίλας ὄψεις, ἢ κυριώτερον εἰπεῖν, φαντασίας, εἰς μίαν ἀληθῆ καὶ καθαρὰν, καὶ μονοειδῆ συνάγουσα γνῶσιν, καὶ ἑνὸς καὶ ἑνωτικοῦ φωτὸς ἐμπιπλῶσα.

Τοῦτο τἀγαθὸν ὑμνεῖται πρὸς τῶν ἱερῶν θεολόγων, καὶ ὡς καλὸν, καὶ ὡς κάλλος, καὶ ὡς ἀγάπη, καὶ ὡς ἀγαπητὸν, καὶ ὅσαι ἄλλαι εὐπρεπεῖς εἰσὶ τῆς καλλοποιοῦ καὶ κεχαριτωμένης ὡραιότητος θεωνυμίαι. Τὸ δὲ καλὸν καὶ κάλλος, οὐ διαιρετέον ἐπὶ τῆς ἐν ἑνὶ

τὰ ὅλα συνειληφυίας αἰτίας· ταῦτα γὰρ, ἐπὶ μὲν τῶν ὄντων ἁπάντων, εἰς μετοχὰς καὶ μετέχοντα διαιροῦντες, καλὸν μὲν εἶναι λέγομεν, τὸ κάλλους μετέχον· κάλλος δὲ, τὴν μετοχὴν τῆς καλλοποιοῦ τῶν ὅλων καλῶν αἰτίας. τὸ δὲ ὑπερούσιον καλὸν, κάλλος μὲν λέγεται, διὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ πᾶσι τοῖς οὖσι μεταδιδομένην οἰκείως ἑκάστῳ καλλονὴν, καὶ ὡς τῆς πάντων εὐαρμοστίας καὶ ἀγλαίας αἴτιον, δίκην φωτὸς ἐναστράπτον ἅπασι τὰς καλλοποιοὺς τῆς πηγαίας ἀκτῖνος αὐτοῦ μεταδόσεις, καὶ ὡς πάντα πρὸς ἑαυτὸ καλοῦν· ὅθεν καὶ κάλλος λέγεται, καὶ ὡς ὅλα ἐν ὅλοις εἰς ταὐτὸ συνάγον. καλὸν δὲ ὡς πάγκαλον ἅμα καὶ ὑπέρκαλον, καὶ ἀεὶ ὂν κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως καλὸν, καὶ οὔτε γιγνόμενον, οὔτε ἀπολλύμενον, οὔτε αὐξανόμενον, οὔτε φθίνον· οὐδὲ, τῇ μὲν καλὸν, τῇ δὲ αἰσχρόν· οὐδὲ, τοτὲ μὲν, τοτὲ δὲ οὔ· οὐδὲ, πρὸς μὲν τὸ, καλὸν· πρὸς δὲ τὸ, αἰσχρόν· οὔτε, ἔν-

θα μὲν, ἔνθα δὲ οὔ· ὡς, πῇ μὲν ὂν καλόν, πῇ δὲ οὐ καλόν· ἀλλ' ὡς αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μεθ' ἑαυτοῦ μονοειδὲς ἀεὶ ὂν καλόν· καὶ ὡς παντὸς καλοῦ τὴν πηγαίαν καλλονὴν ὑπεροχικῶς ἐν ἑαυτῷ προέχον· τῇ γὰρ ἁπλῇ καὶ ὑπερφυεῖ τῶν ὅλων καλῶν φύσει, πᾶσα καλλονή, καὶ πᾶν καλόν, ἑνοειδῶς κατ' αἰτίαν προϋφέστηκεν. ἐκ τοῦ καλοῦ τούτου πᾶσι τοῖς οὖσι τὸ εἶναι, κατὰ τὸν οἰκεῖον λόγον ἕκαστα καλά, καὶ διὰ τὸ καλὸν αἱ πάντων ἐφαρμογαί, καὶ φιλίαι, καὶ κοινωνίαι· καὶ τῷ καλῷ τὰ πάντα ἥνωται· καὶ ἀρχὴ πάντων τὸ καλόν, ὡς ποιητικὸν αἴτιον· καὶ κινοῦν τὰ ὅλα καὶ συνέχον, τῷ τῆς οἰκείας καλλονῆς ἔρωτι· καὶ πέρας πάντων, καὶ ἀγαπητόν, ὡς τελικὸν αἴτιον· τοῦ καλοῦ γὰρ ἕνεκα πάντα γίγνεται· καὶ παραδειγματικόν, ὅτι κατ' αὐτὸ πάντα ἀφορίζεται· διὸ καὶ ταὐτόν ἐστι τἀγαθῷ τὸ καλόν, ὅτι τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν πάντα ἐφίεται· καὶ οὐκ ἔστι τι τῶν ὄντων,

ὃ μὴ μετέχει τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ. τολμήσει δὲ καὶ τοῦτο εἰπεῖν ὁ λόγος, ὅτι καὶ τὸ μὴ ὂν, μετέχει τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ· τότε γὰρ καὶ αὐτὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν, ὅταν ἐν θεῷ κατὰ τὴν πάντων ἀφαίρεσιν ὑπερουσίως ὑμνῆται. τοῦτο τὸ ἓν ἀγαθὸν καὶ καλὸν ἑνικῶς ἐστι πάντων τῶν πολλῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν αἴτιον. ἐκ τούτου πᾶσαι τῶν ὄντων αἱ οὐσιώδεις ὑπάρξεις· αἱ ἑνώσεις, αἱ διακρίσεις· αἱ ταὐτότητες, αἱ ἑτερότητες· αἱ ὁμοιότητες, αἱ ἀνομοιότητες· αἱ κοινωνίαι τῶν ἐναντίων, αἱ ἀσυμμιξίαι τῶν ἡνωμένων· αἱ πρόνοιαι τῶν ὑπερτέρων, αἱ ἀλληλουχίαι τῶν ὁμοστοίχων, αἱ ἐπιστροφαὶ τῶν καταδεεστέρων, αἱ πάντων ἑαυτῶν φρουρητικαὶ καὶ ἀμετακίνητοι μοναὶ καὶ ἱδρύσεις· καὶ αὖθις, αἱ πάντων ἐν πᾶσιν οἰκείως ἑκάστῳ κοινωνίαι, καὶ ἐφαρμογαὶ, καὶ ἀσύγχυτοι φιλίαι, καὶ ἁρμονίαι τοῦ παντός· αἱ ἐν τῷ παντὶ συγκράσεις, καὶ αἱ ἀδιάλυτοι συνοχαὶ τῶν ὄντων·

αἱ ἀνέκλειπτοι διαδοχαὶ τῶν γινομένων· αἱ στάσεις πᾶσαι, καὶ αἱ κινήσεις, αἱ τῶν νοῶν, αἱ τῶν ψυχῶν, αἱ τῶν σωμάτων· στάσις γάρ ἐστι πᾶσι καὶ κίνησις, τὸ ὑπὲρ πᾶσαν στάσιν καὶ πᾶσαν κίνησιν ἐνιδρύον· ἕκαστον ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ, καὶ κινοῦν ἐπὶ τὴν οἰκείαν κίνησιν.

Καὶ κινεῖσθαι μὲν οἱ θεῖοι λέγονται νόες· κυκλικῶς μὲν, ἑνούμενοι ταῖς ἀνάρχοις καὶ ἀτελευτήτοις ἐλλάμψεσι τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ. κατ' εὐθεῖαν δὲ, ὁπόταν προΐωσιν εἰς τὴν τῶν ὑφειμένων πρόνοιαν, εὐθεία τὰ πάντα περαίνοντες. ἑλικοειδῶς δὲ, ὅτι καὶ προνοοῦντες τῶν καταδεεστέρων, ἀνεκφοιτήτως μένουσιν ἐν ταυτότητι περὶ τὸ τῆς ταυτότητος αἴτιον καλὸν καὶ ἀγαθὸν, ἀκαταλήκτως περιχορεύοντες.

Ψυχῆς δὲ κίνησίς ἐστι, κυκλικὴ μὲν, ἡ εἰς ἑαυτὴν εἴσοδος ἀπὸ τοῦ ἔξω καὶ τῶν νοερῶν αὐτῆς δυνάμεων ἡ ἑνοειδὴς συνέλιξις, ὥσπερ ἔν τινι

κύκλῳ τὸ ἀπλανὲς αὐτῇ δωρουμένη, καὶ ἀπὸ τῶν πολλῶν τῶν ἔξωθεν αὐτὴν ἐπιστρέφουσα καὶ συνάγουσα, πρῶτον εἰς ἑαυτήν, εἶτα ὡς ἑνοειδῆ γενομένην, ἑνοῦσα ταῖς ἑνιαίως ἡνωμέναις δυνάμεσι, καὶ οὕτως ἐπὶ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν χειραγωγοῦσα, τὸ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα, καὶ ἓν καὶ ταὐτόν, καὶ ἄναρχον καὶ ἀτελεύτητον. ἑλικοειδῶς δὲ ψυχὴ κινεῖται, καθ' ὅσον οἰκείως ἑαυτῇ τὰς θείας ἐλλάμπεται γνώσεις, οὐ νοερῶς καὶ ἑνιαίως, ἀλλὰ λογικῶς καὶ διεξοδικῶς, καὶ οἷον συμμίκτοις καὶ μεταβατικαῖς ἐνεργείαις. τὴν κατ' εὐθεῖαν δέ, ὅταν οὐκ εἰς ἑαυτὴν εἰσιοῦσα καὶ ἑνικῇ νοερότητι κινουμένη· τοῦτο γὰρ ὡς ἔφην, ἐστὶ τὸ κατὰ κύκλον· ἀλλὰ πρὸς τὰ περὶ ἑαυτὴν προϊοῦσα, καὶ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ὥσπερ ἀπό τινων συμβόλων πεποικιλμένων καὶ πεπληθυσμένων, ἐπὶ τὰς ἁπλᾶς καὶ ἡνωμένας ἀνάγεται θεωρίας.

Τούτων οὖν, καὶ τῶν αἰσθητῶν ἐν τῷδε

τῶν πολυτρόπων κινήσεων, καὶ πολλῷ πρότερον τῆς ἑκάστου μονῆς καὶ στάσεως, καὶ ἱδρύσεως αἴτιόν ἐστι, καὶ συνοχικόν, καὶ πέρας τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν, τὸ ὑπὲρ πᾶσαν στάσιν καὶ κίνησιν· διὸ πᾶσα στάσις καὶ κίνησις, καὶ ἐξ οὗ, καὶ ἐν ᾧ, καὶ εἰς ὅ, καὶ οὗ ἕνεκα· καὶ γὰρ ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ καὶ οὐσία, καὶ ζωὴ πᾶσα, καὶ νοῦ καὶ ψυχῆς, καὶ πάσης φύσεως αἱ σμικρότητες, αἱ ἰσότητες, αἱ μεγαλειότητες· τὰ μέτρα πάντα, καὶ αἱ τῶν ὄντων ἀναλογίαι, καὶ ἁρμονίαι, καὶ κράσεις· αἱ ὁλότητες, τὰ μέρη· πᾶν ἕν, καὶ πλῆθος· αἱ συνδέσεις τῶν μερῶν, αἱ παντὸς πλήθους ἑνώσεις· αἱ τελειότητες τῶν ὁλοτήτων· τὸ ποιόν, τὸ ποσόν, τὸ πηλίκον, τὸ ἄπειρον· αἱ συγκρίσεις, αἱ διακρίσεις· πᾶσα ἀπειρία, πᾶν πέρας· οἱ ὅροι πάντες, αἱ τάξεις, αἱ ὑπεροχαί· τὰ στοιχεῖα, τὰ εἴδη· πᾶσα οὐσία, πᾶσα δύναμις· πᾶσα ἐνέργεια, πᾶσα ἕξις· πᾶσα αἴσθησις, πᾶς λόγος· πᾶσα νόησις, πᾶσα ἐπαφή· πᾶσα ἐπιστήμη· πᾶσα

κύκλῳ μὲν ἀπλανὴς αὐτῇ διωρισμένη, καὶ ἀπὸ τῶν πολλῶν τῶν ἔξωθεν αὐτὴν ἐπιστρέφουσα καὶ συνάγουσα, πρῶτον εἰς ἑαυτήν, εἶτα ὡς ἑνοειδῆ γενομένην, ἑνοῦσα ταῖς ἑνιαίως ἡνωμέναις δυνάμεσι, καὶ οὕτως ἐπὶ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν χειραγωγοῦσα, τὸ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα, καὶ ἓν καὶ ταὐτόν, καὶ ἄναρχον καὶ ἀτελεύτητον. ἑλικοειδῶς δὲ ψυχὴ κινεῖται, καθ' ὅσον οἰκείως ἑαυτῇ τὰς θείας ἐλλάμπεται γνώσεις, οὐ νοερῶς καὶ ἑνιαίως, ἀλλὰ λογικῶς καὶ διεξοδικῶς, καὶ οἷον συμμίκτοις καὶ μεταβατικαῖς ἐνεργείαις. τὴν κατ' εὐθεῖαν δέ, ὅταν οὐκ εἰς ἑαυτὴν εἰσιοῦσα καὶ ἑνικῇ νοερότητι κινουμένη· τοῦτο γὰρ ὡς ἔφην, ἐστὶ τὸ κατὰ κύκλον· ἀλλὰ πρὸς τὰ περὶ ἑαυτὴν προϊοῦσα, καὶ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ὥσπερ ἀπὸ τινῶν συμβόλων πεποικιλμένων καὶ πεπληθυσμένων, ἐπὶ τὰς ἁπλᾶς καὶ ἡνωμένας ἀνάγεται θεωρίας.

Τούτων οὖν, καὶ τῶν ἀγαθ[illegible] δε

τῶν πολυτιτελῶν κινήσεων, καὶ πολλῷ πρότερον τῆς ἑκάστου μονῆς καὶ στάσεως, καὶ ἱδρύσεως αἴτιόν ἐστι, καὶ συνοχικόν, καὶ πέρας τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν, τὸ ὑπὲρ πᾶσαν στάσιν καὶ κίνησιν· διὸ πᾶσα στάσις καὶ κίνησις, καὶ ἐξ οὗ, καὶ ἐν ᾧ, καὶ εἰς ὅ, καὶ οὗ ἕνεκα· καὶ γὰρ ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι᾽ αὐτοῦ καὶ οὐσία, καὶ ζωὴ πᾶσα, καὶ νοῦ καὶ ψυχῆς, καὶ πάσης φύσεως αἱ σμικρότητες, αἱ ἰσότητες, αἱ μεγαλειότητες· τὰ μέτρα πάντα, καὶ αἱ τῶν ὄντων ἀναλογίαι, καὶ ἁρμονίαι, καὶ κράσεις· αἱ ὁλότητες, τὰ μέρη· πᾶν ἕν, καὶ πλῆθος· αἱ συνδέσεις τῶν μερῶν, αἱ παντὸς πλήθους ἑνώσεις· αἱ τελειότητες τῶν ὁλοτήτων· τὸ ποιόν, τὸ ποσόν, τὸ πηλίκον, τὸ ἄπειρον· αἱ συγκρίσεις, αἱ διακρίσεις· πᾶσα ἀπειρία, πᾶν πέρας· οἱ ὅροι πάντες, αἱ τάξεις, αἱ ὑπεροχαί· τὰ στοιχεῖα, τὰ εἴδη· πᾶσα οὐσία, πᾶσα δύνα[illegible] πᾶσα ἐνέργεια, πᾶσα ἕξις· πᾶσ[illegible] πᾶς λόγος· πᾶσα νόησις, πᾶ[illegible] πᾶσα [illegible] πᾶσα

τάττουσι καὶ συνέχουσι. Εἰ δ' ἄν τις φαίη περὶ αὐτῆς καθ' αὑτὴν τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος· ἐκ τἀγαθοῦ γὰρ τὸ φῶς, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος· διὸ καὶ φωτωνυμικῶς ὑμνεῖται τἀγαθὸν, ὡς ἐν εἰκόνι τὸ ἀρχέτυπον ἐκφαινόμενον· ὡς γὰρ ἡ τῆς πάντων ἐπέκεινα θεότητος ἀγαθότης, ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων καὶ πρεσβυτάτων οὐσιῶν, ἄχρι τῶν ἐσχάτων διήκει· καὶ ἔτι ὑπὲρ πάσας ἐστὶ, μήτε τῶν ἄνω φθανουσῶν αὐτῆς τὴν ὑπεροχὴν, μήτε τῶν κάτω τὴν περιοχὴν διαβαινουσῶν· ἀλλὰ καὶ φωτίζει τὰ δυνάμενα πάντα, καὶ δημιουργεῖ, καὶ ζωοῖ, καὶ συνέχει, καὶ τελεσιουργεῖ· καὶ μέτρον ἐστὶ τῶν ὄντων, καὶ αἰὼν, καὶ ἀριθμὸς, καὶ τάξις, καὶ περιοχὴ, καὶ αἰτία, καὶ τέλος· οὕτω δὴ καὶ ἡ τῆς θείας ἀγαθότητος ἐμφανὴς εἰκὼν, ὁ μέγας οὗτος, καὶ ὁλολαμπὴς, καὶ ἀείφωτος ἥλιος, κατὰ πολλοστὸν ἀπήχημα τἀγαθοῦ, καὶ πάντα ὅσα μετέχειν αὐτοῦ δύναται, φωτίζει, καὶ ὑπε-

ρηπλωμένον ἔχει τὸ φῶς, εἰς πάντα ἐξαπλοῖ τὸν ὁρατὸν κόσμον, ἄνω τε καὶ κάτω, τὰς τῶν οἰκείων ἀκτίνων αὐγάς· καὶ εἴ τι αὐτῶν οὐ μετέχει, τοῦτο οὐ τῆς ἀδρανείας, ἢ τῆς βραχύτητός ἐστι τῆς φωτιστικῆς αὐτοῦ διαδόσεως· ἀλλὰ τῶν διὰ φωτοληψίας ἀνεπιτηδειότητα, μὴ ἀναπλουμένων εἰς τὴν φωτὸς μετουσίαν· ἀμέλει πολλὰ τῶν οὕτως ἐχόντων ἡ ἀκτὶς διαβαίνουσα, τὰ μετ' ἐκεῖνα φωτίζει· καὶ οὐδέν ἐστι τῶν ὁρατῶν οὗ μὴ ἐφικνεῖται κατὰ τὸ τῆς οἰκείας αἴγλης ὑπερβάλλον μέγεθος. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν γένεσιν τῶν αἰσθητῶν σωμάτων συμβάλλεται, καὶ πρὸς ζωὴν αὐτὰ κινεῖ, καὶ τρέφει, καὶ αὔξει, καὶ τελειοῖ, καὶ καθαίρει, καὶ ἀνανεοῖ· καὶ μέτρον ἐστὶ, καὶ ἀριθμὸς ὡρῶν, ἡμερῶν, καὶ παντὸς τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου τὸ φῶς· αὐτὸ γάρ ἐστι τὸ φῶς, εἰ καὶ τότε ἀσχημάτιστον ἦν· ὅπερ ὁ θεῖος ἔφη Μωσῆς, καὶ αὐτὴν ἐκείνην ὁρίσαι τὴν πρώτην τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν τριάδα·

καὶ ὥσπερ πάντα πρὸς ἑαυτὴν ἡ ἀγαθότης ἐπιστρέφει, καὶ ἀρχισυναγωγός ἐστι τῶν ἐσκεδασμένων, ὡς ἐναρχικὴ καὶ ἑνοποιὸς θεότης, καὶ πάντα αὐτῆς ὡς ἀρχῆς, ὡς συνοχῆς, ὡς τέλους ἐφίεται· καὶ τἀγαθόν ἐστιν, ὡς τὰ λόγιά φησιν, ἐξ οὗ τὰ πάντα ὑπέστη, καὶ ἔστιν, ὡς ἐξ αἰτίας παντελοῦς παρηγμένα· καὶ ἐν ᾧ τὰ πάντα συνέστηκεν, ὡς ἐν παντοκρατορικῷ πυθμένι φρουρούμενα καὶ διακρατούμενα, καὶ εἰς ὃ τὰ πάντα ἐπιστρέφεται, καθάπερ εἰς οἰκεῖον ἑκάστῳ πέρας· καὶ οὗ ἐφίεται πάντα, τὰ μὲν νοερὰ καὶ λογικὰ, γνωστικῶς· τὰ δὲ αἰσθητικὰ, αἰσθητικῶς· τὰ δὲ αἰσθήσεως ἄμοιρα, τῇ ἐμφύτῳ κινήσει τῆς ζωτικῆς ἐφέσεως· τὰ δὲ ἄζωα καὶ μόνον ὄντα, τῇ πρὸς μόνην τὴν οὐσιώδη μέθεξιν ἐπιτηδειότητι. κατὰ τὸν αὐτὸν τῆς ἐμφανοῦς εἰκόνος λόγον, καὶ τὸ φῶς συνάγει καὶ ἐπιστρέφει πρὸς ἑαυτὸ πάντα τὰ ὄντα, τὰ ὁρῶντα, τὰ κινούμενα, τὰ φωτιζόμενα, τὰ θερμαινόμενα,

τὰ ὅλως ὑπὸ τὴν αὐτοῦ μετὰ μαρυγῶν συνε-
χόμενα· διὸ καὶ ἥλιος, ὅτι πάντα ἀολλῆ ποιεῖ,
καὶ συνάγει τὰ διεσκεδασμένα· καὶ πάντα
αὐτοῦ τὰ αἰσθητὰ ἐφίεται, ἢ ὡς τοῦ ὁρᾶν, ἢ ὡς
τοῦ κινεῖσθαι, καὶ φωτίζεσθαι, καὶ θερμαίνε-
σθαι, καὶ ὅλως συνέχεσθαι πρὸς τοῦ φω-
τὸς ἐφιέμενα. καὶ οὐ δήπου φημὶ κατὰ τὸν
τῆς παλαιότητος λόγον, ὅτι θεὸς ὢν ὁ ἥλιος
καὶ δημιουργὸς τοῦδε τοῦ παντὸς ἰδίως ἐπι-
τροπεύει τὸν ἐμφανῆ κόσμον· ἀλλ᾽ ὅτι τὰ ἀ-
όρατα τοῦ θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποι-
ήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐ-
τοῦ δύναμις καὶ θειότης.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῇ συμβολικῇ θεο-
λογίᾳ· νῦν δὲ τὴν νοητὴν τἀγαθοῦ φωτω-
νυμίαν ἡμῖν ὑμνητέον, καὶ ῥητέον, ὅτι φῶς νο-
ητὸν ὁ ἀγαθὸς λέγεται, διὰ τὸ, πάντα μὲν
ὑπερουράνιον νοῦν ἐμπιμπλάναι νοητοῦ φω-
τός· πᾶσαν δὲ ἄγνοιαν καὶ πλάνην ἐλαύνειν
ἐκ πασῶν, αἷς ἂν ἐγγίνηται ψυχαῖς, καὶ πά-

σαις αὐταῖς φωτὸς ἱεροῦ μεταδιδόναι, καὶ τοὺς νοεροὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἀνακαθαίρειν τῆς περικειμένης αὐταῖς ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀχλύος, καὶ ἀνακινεῖν καὶ ἀναπτύσσειν τὰς πολλῷ βάρει τοῦ σκότους συμμεμυκότας· καὶ μεταδιδόναι, πρῶτα μὲν, αὐτῆς μετρίας· εἶτα, ἐκείνων ὥσπερ ἀπογευομένων φωτός· καὶ μᾶλλον ἐφιεμένων, μᾶλλον ἑαυτὴν ἐνδιδόναι, καὶ περιττῶς ἐπιλάμπειν, ὅτι ἠγάπησαν πολύ· καὶ ἀεὶ ἀνατείνειν αὐτὰς ἐπὶ τὰ πρόσω, κατὰ τὴν σφῶν εἰς ἀνάνευσιν ἀναλογίαν.

Φῶς οὖν νοητὸν λέγεται, τὸ ὑπὲρ πᾶν φῶς, ἀγαθὸν, ὡς ἀκτὶς πηγαία καὶ ὑπερβλύζουσα φωτοχυσία, πάντα τὸν ὑπερκόσμιον καὶ περικόσμιον, καὶ ἐγκόσμιον νοῦν, ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτῆς καταλάμπουσα, καὶ τὰς νοερὰς αὐτῶν ὅλας ἀνανεάζουσα δυνάμεις, καὶ πάντας περιέχουσα, τῷ ὑπερτετάσθαι· καὶ πάντων ὑπερέχουσα, τῷ ὑπερκεῖσθαι· καὶ ἁπλῶς, πᾶσαν τῆς φωτιστικῆς δυνά-

μεως τὴν κυρείαν, ὡς ἀρχίφωτος καὶ ὑπέρφωτος, ἐν ἑαυτῇ συλλαβοῦσα, καὶ ὑπερέχουσα, καὶ προέχουσα, καὶ τὰ νοερὰ καὶ τὰ λογικὰ πάντα συνάγουσα καὶ ἀολλῆ ποιοῦσα· καὶ γὰρ ὥσπερ ἡ ἄγνοια διαιρετική τῶν πεπλανημένων ἐστίν, οὕτως ἡ τοῦ νοητοῦ φωτὸς παρουσία, συναγωγὸς καὶ ἑνωτικὴ τῶν φωτιζομένων ἐστί, καὶ τελειωτική, καὶ ἔτι ἐπιστρεπτικὴ πρὸς τὸ ὄντως ὄν, ἀπὸ τῶν πολλῶν δοξασμάτων ἐπιστρέφουσα, καὶ τὰς ποικίλας ὄψεις, ἢ κυριώτερον εἰπεῖν, φαντασίας, εἰς μίαν ἀληθῆ καὶ καθαράν, καὶ μονοειδῆ συνάγουσα γνῶσιν, καὶ ἑνὸς καὶ ἑνωτικοῦ φωτὸς ἐμπιπλῶσα.

Τοῦτο τἀγαθὸν ὑμνεῖται πρὸς τῶν ἱερῶν θεολόγων, καὶ ὡς καλόν, καὶ ὡς κάλλος, καὶ ὡς ἀγάπη, καὶ ὡς ἀγαπητόν, καὶ ὅσαι ἄλλαι εὐπρεπεῖς εἰσὶ τῆς καλλοποιοῦ καὶ κεχαριτωμένης ὡραιότητος θεωνυμίαι. τὸ δὲ καλὸν καὶ κάλλος, οὐ διαιρετέον ἐπὶ τῆς ἐν ἑνὶ

τὰ ὅλα συνειληφυίας αἰτίας· ταῦτα γάρ, ἐπὶ μὲν τῶν ὄντων ἁπάντων, εἰς μετοχὰς καὶ μετέχοντα διαιροῦντες, καλὸν μὲν εἶναι λέγομεν, τὸ κάλλους μετέχον· κάλλος δέ, τὴν μετοχὴν τῆς καλλοποιοῦ τῶν ὅλων καλοῦ αἰτίας. Τὸ δὲ ὑπερούσιον καλόν, κάλλος μὲν λέγεται, διὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ πᾶσι τοῖς οὖσι μεταδιδομένην οἰκείως ἑκάστῳ καλλονήν, καὶ ὡς τῆς πάντων εὐαρμοστίας καὶ ἀγλαΐας αἴτιον, δίκην φωτὸς ἐναστράπτον ἅπασι τὰς καλλοποιοὺς τῆς πηγαίας ἀκτῖνος αὐτοῦ μεταδόσεις, καὶ ὡς πάντα πρὸς ἑαυτὸ καλοῦν· ὅθεν καὶ κάλλος λέγεται, καὶ ὡς ὅλα ἐν ὅλοις εἰς ταὐτὸ συνάγον. Καλὸν δὲ ὡς πάγκαλον ἅμα καὶ ὑπέρκαλον, καὶ ἀεὶ ὂν κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως καλόν, καὶ οὔτε γιγνόμενον, οὔτε ἀπολλύμενον, οὔτε αὐξανόμενον, οὔτε φθίνον· οὐδέ, τῇ μὲν καλόν, τῇ δὲ αἰσχρόν· οὐδέ, τοτὲ μέν, τοτὲ δὲ οὔ· οὐδέ, πρὸς μὲν τό, καλόν· πρὸς δὲ τό, αἰσχρόν· οὔτε, ἔν-

θα μὲν, ἔνθα δὲ οὔ· ὡς, καὶ μὲν ὂν καλὸν,
καὶ πῆ οὐ καλόν· ἀλλ' ὡς αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ με-
θ' ἑαυτοῦ μονοειδὲς ἀεὶ ὂν καλόν· καὶ ὡς παν-
τὸς καλοῦ τὴν πηγαίαν καλλονὴν ὑπερο-
χικῶς ἐν ἑαυτῷ προέχον· τῇ γὰρ ἁπλῇ καὶ
ὑπερφυεῖ τῶν ὅλων καλῶν φύσει, πᾶσα καλ-
λονὴ, καὶ πᾶν καλὸν, ἑνοειδῶς κατ' αἰτίαν
προϋφέστηκεν. ἐκ τοῦ καλοῦ τούτου πᾶσι
τοῖς οὖσι τὸ εἶναι, κατὰ τὸν οἰκεῖον λόγον ἕκαστα
καλὰ, καὶ διὰ τὸ καλὸν αἱ πάντων ἐφαρ-
μογαὶ, καὶ φιλίαι, καὶ κοινωνίαι· καὶ τῷ κα-
λῷ τὰ πάντα ἥνωται· καὶ ἀρχὴ πάντων τὸ
καλὸν, ὡς ποιητικὸν αἴτιον· καὶ κινοῦν τὰ ὅλα
καὶ συνέχον, τῷ τῆς οἰκείας καλλονῆς ἔρωτι·
καὶ πέρας πάντων, καὶ ἀγαπητὸν, ὡς τελικὸν
αἴτιον· τοῦ καλοῦ γὰρ ἕνεκα πάντα γίγνεται·
καὶ παραδειγματικὸν, ὅτι κατ' αὐτὸ πάντα
ἀφορίζεται· διὸ καὶ ταὐτόν ἐστι τἀγαθῷ τὸ
καλὸν, ὅτι τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ κατὰ πᾶσαν
αἰτίαν πάντα ἐφίεται· καὶ οὐκ ἔστι τι τῶν ὄντων,

ὃ μὴ μετέχει τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ. τολμή-
σει δὲ καὶ τοῦτο εἰπεῖν ὁ λόγος, ὅτι καὶ τὸ μὴ
ὂν, μετέχει τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ· τότε γὰρ
καὶ αὐτὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν, ὅταν ἐν θεῷ κατὰ
τὴν πάντων ἀφαίρεσιν ὑπερουσίως ὑμνῆ-
ται. τοῦτο τὸ ἓν ἀγαθὸν καὶ καλὸν ἑνικῶς ἐστὶ
πάντων τῶν πολλῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν αἴ-
τιον. ἐκ τούτου πᾶσαι τῶν ὄντων αἱ οὐσιώ-
δεις ὑπάρξεις· αἱ ἑνώσεις, αἱ διακρίσεις· αἱ
ταυτότητες, αἱ ἑτερότητες· αἱ ὁμοιότητες,
αἱ ἀνομοιότητες· αἱ κοινωνίαι τῶν ἐναντίων,
αἱ ἀσυμμιξίαι τῶν ἡνωμένων· αἱ προνοίαι
τῶν ὑπερτέρων, αἱ ἀλληλουχίαι τῶν ὁμοστοί-
χων, αἱ ἐπιστροφαὶ τῶν καταδεεστέρων, αἱ
πάντων ἑαυτῶν φρουρητικαὶ καὶ ἀμετακί-
νητοι μοναὶ καὶ ἱδρύσεις· καὶ αὖθις, αἱ πάν-
των ἐν πᾶσιν οἰκείως ἑκάστῳ κοινωνίαι, καὶ
ἐφαρμογαὶ, καὶ ἀσύγχυτοι φιλίαι, καὶ ἁρ-
μονίαι τοῦ παντός· αἱ ἐν τῷ παντὶ συγκρά-
σεις, καὶ αἱ ἀδιάλυτοι συνοχαὶ τῶν ὄντων·

αἱ ἀνέκλειπτοι διαδοχαὶ τῶν γινομένων· αἱ στάσεις πᾶσαι, καὶ αἱ κινήσεις, αἱ τῶν νοῶν, αἱ τῶν ψυχῶν, αἱ τῶν σωμάτων· στάσις γάρ ἐστι πᾶσι καὶ κίνησις, τὸ ὑπὲρ πᾶσαν στάσιν καὶ πᾶσαν κίνησιν ἐνιδρύον· ἕκαστον ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ, καὶ κινοῦν ἐπὶ τὴν οἰκείαν κίνησιν.

Καὶ κινεῖσθαι μὲν οἱ θεῖοι λέγονται νόες· κυκλικῶς μὲν, ἑνούμενοι ταῖς ἀνάρχοις καὶ ἀτελευτήτοις ἐλλάμψεσι τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ. κατ' εὐθεῖαν δὲ, ὁπόταν προΐωσιν εἰς τὴν τῶν ὑφειμένων πρόνοιαν, εὐθεῖα τὰ πάντα περαίνοντες. ἑλικοειδῶς δὲ, ὅτι καὶ προνοοῦντες τῶν καταδεεστέρων, ἀνεκφοιτήτως μένουσιν ἐν ταυτότητι περὶ τὸ τῆς ταυτότητος αἴτιον καλὸν καὶ ἀγαθὸν, ἀκαταλήκτως περιχορεύοντες.

Ψυχῆς δὲ κίνησίς ἐστι, κυκλικὴ μὲν, ἡ εἰς ἑαυτὴν εἴσοδος ἀπὸ τῶν ἔξω καὶ τῶν νοερῶν αὐτῆς δυνάμεων ἡ ἑνοειδὴς συνέλιξις, ὥσπερ ἔν τινι

κύκλῳ μὲν ἀπλανὲς αὐτῇ δωρουμένη, καὶ ἀ-
πὸ τῶν πολλῶν τῶν ἔξωθεν αὐτὴν ἐπιστρέ-
φουσα καὶ συνάγουσα, πρῶτον εἰς ἑαυτὴν,
εἶτα ὡς ἑνοειδῆ γενομένην, ἑνοῦσα ταῖς ἑνι-
αίως ἡνωμέναις δυνάμεσι, καὶ οὕτως ἐπὶ τὸ
καλὸν καὶ ἀγαθὸν χειραγωγοῦσα, τὸ ὑπὲρ
πάντα τὰ ὄντα, καὶ ἓν καὶ ταυτὸν, καὶ ἄναρ-
χον καὶ ἀτελεύτητον. ἑλικοειδῶς δὲ ψυ-
χὴ κινεῖται, καθ' ὅσον οἰκείως ἑαυτῇ τὰς θείας
ἐλλάμπεται γνώσεις, οὐ νοερῶς καὶ ἑνιαίως,
ἀλλὰ λογικῶς καὶ διεξοδικῶς, καὶ οἷον συμ-
μίκτοις καὶ μεταβατικαῖς ἐνεργείαις. τὴν
κατ' εὐθεῖαν δὲ, ὅταν οὐκ εἰς ἑαυτὴν εἰσιοῦ-
σα καὶ ἑνικῇ νοερότητι κινουμένη· τοῦτο γὰρ ὡς
ἔφην, ἐστὶ τὸ κατὰ κύκλον· ἀλλὰ πρὸς τὰ
περὶ ἑαυτὴν προϊοῦσα, καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω-
θεν, ὥσπερ ἀπὸ τινῶν συμβόλων πεποικιλ-
μένων καὶ πεπληθυσμένων, ἐπὶ τὰς ἁπλᾶς
καὶ ἡνωμένας ἀνάγεται θεωρίας.

Τούτων οὖν, καὶ τῶν αἰσθητῶν ἐν τῷδε

των πολυτρόπων κινήσεων, καὶ πολλῷ πρότερον τῆς ἑκάστου μονῶν καὶ στάσεων, καὶ ἱδρύσεων αἴτιόν ἐστι, καὶ συνοχικὸν, καὶ πέρας τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν, τὸ ὑπὲρ πᾶσαν στάσιν καὶ κίνησιν· διὸ πᾶσα στάσις καὶ κίνησις, καὶ ἐξ οὗ, καὶ ἐν ᾧ, καὶ εἰς ὃ, καὶ οὗ ἕνεκα· καὶ γὰρ ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι᾽ αὐτοῦ καὶ οὐσία, καὶ ζωὴ πᾶσα, καὶ νοῦ καὶ ψυχῆς, καὶ πάσης φύσεως αἱ σμικρότητες, αἱ ἰσότητες, αἱ μεγαλειότητες· τὰ μέτρα πάντα, καὶ αἱ τῶν ὄντων ἀναλογίαι, καὶ ἁρμονίαι, καὶ κράσεις· αἱ ὁλότητες, τὰ μέρη· πᾶν ἕν, καὶ πλῆθος· αἱ συνδέσεις τῶν μερῶν, αἱ παντὸς πλήθους ἑνώσεις· αἱ τελειότητες τῶν ὁλοτήτων· τὸ ποιὸν, τὸ ποσὸν, τὸ πηλίκον, τὸ ἄπειρον· αἱ συγκρίσεις, αἱ διακρίσεις· πᾶσα ἀπειρία, πᾶν πέρας· οἱ ὅροι πάντες, αἱ τάξεις, αἱ ὑπεροχαὶ τὰ στοιχεῖα, τὰ εἴδη· πᾶσα οὐσία, πᾶσα δύναμις· πᾶσα ἐνέργεια, πᾶσα ἕξις· πᾶσα αἴσθησις, πᾶς λόγος· πᾶσα νόησις, πᾶσα ἐπαφή· πᾶσα ἐπιστήμη· πᾶσα

ἕνωσις· καὶ ἁπλῶς πᾶν ὂν ἐκ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, καὶ ἐν τῷ καλῷ καὶ ἀγαθῷ ἐστὶ, καὶ εἰς τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἐπιστρέφεται· καὶ πάντα ὅσα ἐστὶ καὶ γίνεται, διὰ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ γίνεται· καὶ πρὸς αὐτὸ πάντα ὁρᾷ, καὶ ὑπ' αὐτοῦ κινεῖται, καὶ συνέχεται· καὶ αὐτοῦ ἕνεκα, καὶ δι' αὐτὸ, καὶ ἐν αὐτῷ πᾶσα ἀρχὴ παραδειγματικὴ, τελικὴ, ποιητικὴ, εἰδικὴ, στοιχειώδης, καὶ ἁπλῶς πᾶσα ἀρχὴ, πᾶσα συνοχὴ, πᾶν πέρας· ἢ ἵνα συλλαβὼν εἴπω, πάντα τὰ ὄντα, ἐκ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ· καὶ πάντα τὰ οὐκ ὄντα, ὑπερουσίως ἐν τῷ καλῷ καὶ ἀγαθῷ· καὶ ἔστι πάντων ἀρχὴ, καὶ πέρας ὑπεράρχιον, καὶ ὑπερτελές· ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ, καὶ εἰς αὐτὸ τὰ πάντα, ὥς φησιν ὁ ἱερὸς λόγος. πᾶσιν οὖν ἐστὶ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν, ἐφετὸν, καὶ ἐραστὸν, καὶ ἀγαπητόν· καὶ δι' αὐτὸ, καὶ αὐτοῦ ἕνεκα, καὶ τὰ ἥττω τῶν κρειττόνων ἐπιστρεπτικῶς ἐρῶσι, καὶ κοινωνικῶς τὰ ὁμόστοιχα τῶν

ὁμοταγῶν, καὶ τὰ κρείττω τῶν ἡττόνων προνοητικῶς, καὶ αὐτὰ ἑαυτῶν ἕκαστα συνεκτικῶς, καὶ πάντα τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἐφιέμενα, ποιεῖ καὶ βούλεται πάντα ὅσα ποιεῖ καὶ βούλεται. παρρησιάσεται δὲ καὶ τοῦτο εἰπεῖν ὁ ἀληθὴς λόγος, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πάντων αἴτιος, δι' ἀγαθότητος ὑπερβολὴν πάντων ἐρᾷ, πάντα ποιεῖ, πάντα τελειοῖ, πάντα συνέχει, πάντα ἐπιστρέφει· καὶ ἔστι καὶ ὁ θεῖος ἔρως ἀγαθὸς ἀγαθοῦ, διὰ τὸ ἀγαθόν. αὐτὸς γὰρ ὁ ἀγαθοεργὸς τῶν ὄντων ἔρως, ἐν τἀγαθῷ καθ' ὑπερβολὴν προϋπάρχων, οὐκ εἴασεν αὐτὸν ἄγονον ἐν ἑαυτῷ μένειν· ἐκίνησε δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πρακτικεύεσθαι κατὰ τὴν ἁπάντων γεννητικὴν ὑπερβολήν.

Καὶ μήτις ἡμᾶς οἰέσθω παρὰ τὰ λόγια τὴν τοῦ ἔρωτος ἐπωνυμίαν πρεσβεύειν· ἔστι μὲν γὰρ ἄλογον ὡς οἶμαι καὶ σκαιὸν, τὸ μὴ τῇ δυνάμει τοῦ σκοποῦ προσέχειν, ἀλλὰ ταῖς λέξεσι· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι τῶν τὰ θεῖα νοεῖν ἐθελόντων

ἴδιον, ἀλλὰ τοὺς ἤχους ψιλοὺς εἰσδεχομένων, καὶ τούτους ἄχρι τῶν ὤτων ἀδιαβάτως ἔξωθεν συνεχόντων, καὶ οὐκ ἐθελόντων εἰδέναι, τί μὲν ἡ τοιάδε λέξις σημαίνει· πῶς δὲ αὐτὴν χρὴ καὶ δι' ἑτέρων ὁμοδυνάμων καὶ ἐκφαντικωτέρων λέξεων διασαφῆσαι, προσπασχόντων δὲ στοιχείοις, καὶ γραμμαῖς ἀνοήτοις, καὶ συλλαβαῖς, καὶ λέξεσιν ἀγνώστοις, μὴ διαβαινούσαις εἰς τὸ τῆς ψυχῆς αὐτῶν νοερόν, ἀλλ' ἔξω περὶ τὰ χείλη καὶ τὰς ἀκοὰς αὐτῶν διαβομβουμέναις, ὥσπερ οὐκ ἐξὸν, τὸ τέσσαρα ἀριθμὸν διὰ τοῦ δὶς δύο σημαίνειν· ἢ τὰ εὐθύγραμμα, διὰ τῶν ὀρθογράμμων· ἢ τὴν μητρίδα, διὰ τῆς πατρίδος· ἢ ἕτερόν τι τῶν πολλοῖς τοῦ λόγου μέρεσι ταὐτὸ σημαινόντων· δέον εἰδέναι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὅτι στοιχείοις, καὶ συλλαβαῖς, καὶ λέξεσι, καὶ γραφαῖς, καὶ λόγοις χρώμεθα διὰ τὰς αἰσθήσεις, ὡς ὅταν ἡμῶν ἡ ψυχὴ ταῖς νοεραῖς ἐνεργείαις ἐπὶ τὰ νοητὰ κινεῖται, περιτταὶ μετὰ

τῶν

τῶν αἰσθητῶν αἱ αἰσθήσεις· ὥσπερ καὶ αἱ νοεραὶ δυνάμεις, ὅταν ἡ ψυχὴ θεοειδὴς γενομένη, δι' ἑνώσεως ἀγνώστου ταῖς τοῦ ἀπροσίτου φωτὸς ἀκτῖσιν ἐπιβάλλῃ ταῖς ἀνομμάτοις ἐπιβολαῖς· ὅταν δὲ ὁ νοῦς διὰ τῶν αἰσθητῶν ἀνακινεῖσθαι σπεύδῃ πρὸς θεωρητικὰς νοήσεις, τιμιώτεραι πάντως εἰσὶν αἱ ἐπιδηλότεραι τῶν αἰσθήσεων διαπορθμεύσεις· οἱ σαφέστεροι λόγοι, τὰ τρανέστερα τῶν ὁρατῶν· ὡς ὅταν ἀτρανώτατα ᾖ τὰ παρακείμενα ταῖς αἰσθήσεσιν, οὐδὲ αὐταὶ τῷ νῷ παραστῆσαι τὰ αἰσθητὰ καλῶς δυνήσονται. πλὴν ἵνα μὴ ταῦτα εἰπεῖν δοκῶμεν, ὡς τὰ θεῖα λόγια παρακινοῦντες, ἀκουέτωσαν αὐτῶν οἱ τὴν ἔρωτος ἐπωνυμίαν διαβάλλοντες. ἐράσθητι αὐτῆς, φησὶ, καὶ τηρήσει σε· περιχαράκωσον αὐτὴν, καὶ ὑψώσει σε· τίμησον αὐτὴν, ἵνα σε περιλάβῃ· καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὰς ἐρωτικὰς θεολογίας ὑμνεῖται.

Καίτοι ἔδοξέ τισι τῶν καθ' ἡμᾶς ἱερο-

λόγων, καὶ πότερον εἴη τὸ τοῦ ἔρωτος ὄνομα, τὸ τῆς ἀγάπης. γράφει δὲ καὶ ὁ θεῖος ἰγνάτιος, ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται. καὶ ἐν ταῖς προεισαγωγαῖς τῶν λογίων, εὑρήσεις τινὰ λέγοντα περὶ τῆς θείας σοφίας, ἐραστὴς ἐγενόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς. ὥστε τοῦτο δὴ τὸ τοῦ ἔρωτος ὄνομα μὴ φοβηθῶμεν· μηδέ τις ἡμᾶς θορυβείτω λόγος περὶ τούτου δεδιττόμενος· ἐμοὶ γὰρ δοκοῦσιν οἱ θεολόγοι, κοινὸν μὲν ἡγεῖσθαι τὸ τῆς ἀγάπης, καὶ τὸ τοῦ ἔρωτος ὄνομα· διὰ τοῦτο δὲ τοῖς θείοις μᾶλλον ἀναθεῖναι τὸν ὄντως ἔρωτα, διὰ τὴν ἄτοπον τῶν τοιούτων ἀνδρῶν πρόληψιν. θεοπρεπῶς γὰρ τοῦ ὄντως ἔρωτος, οὐχ ὑφ' ἡμῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῶν λογίων αὐτῶν ὑμνουμένου, τὰ πλήθη μὴ χωρήσαντα τὸ ἑνοειδὲς τῆς ἐρωτικῆς θεωνυμίας, οἰκείως ἑαυτοῖς ἐπὶ τὸν μεριστὸν καὶ σωματοπρεπῆ καὶ διῃρημένον ἐξωλίσθησαν, ὃς οὐκ ἔστιν ἀληθὴς ἔρως, ἀλλ' εἴδωλον, ἢ μᾶλλον ἔκπτωσις

τοῦ ὄντως ἔρωτος· ἀχώρητον γάρ ἐστι τῷ πλή-
θει, τὸ ἑνιαῖον τοῦ θείου καὶ ἑνὸς ἔρωτος. διὸ καὶ
ὡς δυσχερέστερον ὄνομα τοῖς πολλοῖς δοκοῦν,
ἐπὶ τῆς θείας σοφίας τάττεται, πρὸς ἀνα-
γωγὴν αὐτῶν καὶ ἀνάστασιν εἰς τὴν τοῦ ὄν-
τως ἔρωτος γνῶσιν· καὶ ὥστε ἀπολυθῆναι
τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσχερείας. ἐφ' ἡμῶν δὲ αὖ-
θις, ἔνθα καὶ ἄτοπόν τι πολλάκις ἦν οἰηθῆ-
ναι τοὺς χαμαιζήλους κατὰ τὸ δοκοῦν εὐφη-
μότερον, ἐπέπεσέ τις φησὶν, ἡ ἀγάπησίς σου
ἐπ' ἐμέ, ὡς ἡ ἀγάπησις τῶν γυναικῶν, ἐπὶ
τοῖς ὀρθῶς τῶν θείων ἀκροωμένοις ἐπὶ τῆς αὐ-
τῆς δυνάμεως τάττεται πρὸς τῶν ἱερῶν θεο
λόγων τὸ τῆς ἀγάπης καὶ τὸ τοῦ ἔρωτος ὄνομα
κατὰ τὰς θείας ἐκφαντορίας· καὶ ἔστι τοῦτο δυ
νάμεως ἑνοποιοῦ καὶ συνδετικῆς, καὶ δια-
φερόντως συγκρατικῆς ἐν τῷ καλῷ καὶ ἀ-
γαθῷ, διὰ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν προϋφεστώ-
σης, καὶ ἐκ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ διὰ τὸ καλὸν
καὶ ἀγαθὸν ἐκδιδομένης, καὶ συνεχούσης

μὲν τὰ ὁμόταγῆ κατὰ τὴν κοινωνικὴν ἀλληλουχίαν· κινούσης δὲ τὰ πρῶτα πρὸς τὴν τῶν ὑφειμένων πρόνοιαν, καὶ ἐνιδρυούσης τὰ καταδεέστερα τῇ ἐπιστροφῇ τοῖς ὑπερτέροις.

Ἔστι δὲ καὶ ἐκστατικὸς ὁ θεῖος ἔρως, οὐκ ἐῶν ἑαυτῶν εἶναι τοὺς ἐραστάς, ἀλλὰ τῶν ἐρωμένων· καὶ δηλοῦσι, τὰ μὲν ὑπέρτερα τῆς προνοίας γινόμενα τῶν καταδεεστέρων· καὶ τὰ ὁμόστοιχα, τῆς ἀλλήλων συνοχῆς· καὶ τὰ ὑφειμένα, τῆς πρὸς τὰ πρῶτα θειοτέρας ἐπιστροφῆς. διὸ καὶ παῦλος ὁ μέγας ἐν κατοχῇ τοῦ θείου γεγονὼς ἔρωτος, καὶ τῆς ἐκστατικῆς αὐτοῦ δυνάμεως μετειληφώς, ἐνθέῳ στόματι ζῶ ἐγώ, φησίν, οὐκ ἔτι, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ χριστός· ὡς ἀληθὴς ἐραστὴς καὶ ἐξεστηκώς, ὡς αὐτός φησι, τῷ θεῷ, καὶ οὐ τὴν ἑαυτοῦ ζῶν, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἐραστοῦ ζωήν, ὡς σφόδρα ἀγαπητήν. Τολμητέον δὲ καὶ τοῦτο ὑπὲρ ἀληθείας εἰπεῖν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πάντων αἴτιος, τῷ καλῷ καὶ ἀγαθῷ τῶν πάντων ἐ-

ρωτι δι' ὑπερβολὴν τῆς ἐρωτικῆς ἀγαθότητος, ἔξω ἑαυτοῦ γίνεται, ταῖς εἰς τὰ ὄντα πάντα προνοίαις, καὶ οἷον ἀγαθότητι καὶ ἀγαπήσει καὶ ἔρωτι θέλγεται, καὶ ἐκ τοῦ ὑπὲρ πάντα καὶ πάντων ἐξῃρημένου πρὸς τὸ ἐν πᾶσι κατάγεται κατ' ἐκστατικὴν ὑπερούσιον δύναμιν ἀνεκφοίτητον ἑαυτοῦ· διὸ καὶ ζηλωτὴν αὐτὸν οἱ τὰ θεῖα δεινοὶ προσαγορεύουσιν, ὡς πολὺν τὸν εἰς τὰ ὄντα ἀγαθὸν ἔρωτα, καὶ ὡς πρὸς ζῆλον ἐγερτικὸν τῆς ἐφέσεως αὐτοῦ τῆς ἐρωτικῆς, καὶ ὡς ζηλωτὴν αὐτὸν ἀποδεικνῦντα· ᾧ καὶ τὰ ἐφιέμενα, ζηλωτά· καὶ ὡς τῶν προνοουμένων, ὄντων αὐτῷ ζηλωτῶν· καὶ ὅλως τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἐστι τὸ ἐραστόν, καὶ ὁ ἔρως, καὶ ἐν τῷ καλῷ καὶ ἀγαθῷ προΐδρυται, καὶ διὰ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ γίνεται.

Τί δὲ ὅλως οἱ θεολόγοι βουλόμενοι, ποτὲ μὲν, ἔρωτα καὶ ἀγάπην αὐτὸν φασί· ποτὲ δὲ, ἐραστὸν καὶ ἀγαπητόν· τοῦ μὲν γὰρ, αἴτιος, καὶ

ὥσπερ προβολὰς, καὶ ἀπογεννήτωρ. τὸ δὲ, αὐτὸς ἐστὶ· καὶ τῇ μὲν, κινεῖται· τῇ δὲ, κινεῖ· ἢ ὅτι αὐτὸς ἑαυτοῦ τε ἑαυτῷ ἐστὶ προαγωγικὸς καὶ κινητικός; Ταύτῃ δὲ, ἀγαπητὸν μὲν καὶ ἐραστὸν αὐτὸ καλοῦσιν, ὡς καλὸν καὶ ἀγαθόν· ἔρωτα δὲ αὖθις καὶ ἀγάπην, ὡς κινητικὴν ἅμα, καὶ ὡς ἀναγωγὸν δύναμιν ὄντα ἐφ᾽ ἑαυτὸν, τὸ μόνον αὐτὸ δι᾽ ἑαυτὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν, καὶ ὥσπερ ἔκφανσιν ὄντα ἑαυτοῦ δι᾽ ἑαυτοῦ, καὶ τῆς ἐξῃρημένης ἑνώσεως ἀγαθὴν πρόοδον καὶ ἐρωτικὴν κίνησιν, ἁπλῆν, αὐτοκίνητον, αὐτενέργητον, προοῦσαν ἐν τἀγαθῷ, καὶ ἐκ τἀγαθοῦ τοῖς οὖσιν ἐκβλυζομένην, καὶ αὖθις εἰς τἀγαθὸν ἐπιστρεφομένην· ἐν ᾧ καὶ τὸ ἀτελεύτητον ἑαυτοῦ καὶ ἄναρχον ὁ θεῖος ἔρως ἐνδείκνυται διαφερόντως, ὥσπερ τις ἀΐδιος κύκλος, διὰ τἀγαθὸν, ἐκ τἀγαθοῦ, καὶ ἐν τἀγαθῷ, καὶ εἰς τἀγαθὸν, ἐν ἀπλανεῖ συνελίξει περιπορευόμενος, καὶ ἐν ταὐτῷ, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ προϊὼν ἀεὶ, καὶ μένων,

καὶ ἀποκαθιστάμενος. Ταῦτα καὶ ὁ κλεινὸς ἡμῶν ἱεροτελεστὴς ἐνθέως ὑφηγήσατο κατὰ τοὺς ἐρωτικοὺς ὕμνους· ὧν οὐκ ἄτοπον ἐπιμνησθῆναι, καὶ οἷον ἱεράν τινα κεφαλὴν ἐπιθεῖναι τῷ περὶ ἔρωτος ἡμῶν λόγῳ.

Ἱεροθέου τοῦ ἁγιωτάτου, ἐκ τῶν ἐρωτικῶν ὕμνων.

ΤΟΝ ἔρωτα, εἴτε θεῖον, εἴτε ἀγγελικὸν, εἴτε νοερὸν, εἴτε ψυχικὸν, εἴτε φυσικὸν εἴποιμεν, ἑνωτικήν τινα, καὶ συγκρατικὴν ἐννοήσωμεν δύναμιν, τὰ μὲν ὑπέρτερα κινοῦσαν ἐπὶ πρόνοιαν τῶν καταδεεστέρων· τὰ δὲ ὁμόστοιχα πάλιν εἰς κοινωνικὴν ἀλληλουχίαν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων τὰ ὑφειμένα πρὸς τὴν τῶν κρειττόνων, καὶ ὑπερκειμένων ἐπιστροφήν.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν αὐτῶν ἐρωτικῶν ὕμνων.

ΕΠΕΙΔΗ τοὺς ἐκ τοῦ ἑνὸς πολλοὺς ἔρωτας διετάξαμεν, ἑξῆς εἰρηκό-

τες, οἷαι μὲν αἱ τῶν ἐγκοσμίων τε καὶ ὑπερκοσμίων ἐρώτων γνώσεις τε καὶ δυνάμεις, ὧν ὑπερέχουσι κατὰ τὸν ἀποδοθέντα τοῦ λόγου σκοπὸν, αἱ τῶν νοερῶν τε, καὶ νοητῶν ἐρώτων τάξεις τε καὶ διακοσμήσεις· μεθ' οὓς οἱ αὐτονόητοι, καὶ θεῖοι τῶν ὄντως ἐκεῖ καλῶν ἐρώτων ὑπερεστᾶσι, καὶ ἡμῖν οἰκείως ὕμνηνται· νῦν αὖθις ἀναλαβόντες ἁπάσας εἰς τὸν ἕνα, καὶ συνεπτυγμένον ἔρωτα, καὶ πάντων αὐτῶν πατέρα συνελίξωμεν ἅμα, καὶ συναγάγωμεν ἀπὸ τῶν πολλῶν, πρῶτον εἰς δύο συναιροῦντες αὐτὸν ἐρωτικὰς καθόλου δυνάμεις, ὧν ἐπικρατεῖ, καὶ προκαθάρχει πάντως ἡ ἐκ τοῦ πάντων ἐπέκεινα παντὸς ἔρωτος ἄσχετος αἰτία, καὶ πρὸς ἣν ἀνατείνεται συμφυῶς ἑκάστῳ τῶν ὄντων ὁ ἐκ τῶν ὄντων ἁπάντων ὁλικὸς ἔρως.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν αὐτοῦ ἐρωτικῶν ὕμνων.

ΑΓΕ δὴ καὶ ταύτας πάλιν εἰς ἓν συ-

ναγαγόντες εἴπωμεν, ὅτι μία τίς ἐστιν ἁπλῆ δύναμις ἡ αὐτοκινητικὴ πρὸς ἑνωτικήν τινα κρᾶσιν ἐκ τἀγαθοῦ μέχρι τοῦ τῶν ὄντων ἐσχάτου· καὶ ἀπ' ἐκείνου πάλιν ἑξῆς διὰ πάντων εἰς τἀγαθὸν ἐξ ἑαυτῆς, καὶ δι' ἑαυτῆς, καὶ ἐφ' ἑαυτῆς ἑαυτὴν ἀνακυκλοῦσα, καὶ εἰς ἑαυτὴν ἀεὶ ταυτῶς ἀνελιττομένη.

Καίτοι φαίη τις, εἰ πᾶσίν ἐστι τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν, ἐραστὸν καὶ ἐφετὸν, καὶ ἀγαπητόν· ἐφίεται γὰρ αὐτοῦ καὶ τὸ μὴ ὂν, ὡς εἴρηται, καὶ φιλονεικεῖ πως ἐν αὐτῷ εἶναι· καὶ αὐτό ἐστι τὸ εἰδοποιὸν, καὶ τῶν ἀνειδέων, καὶ ἐπ' αὐτοῦ, καὶ τὸ μὴ ὂν ὑπερουσίως λέγεται καὶ ἔστι· πῶς ἡ δαιμονία πληθὺς οὐκ ἐφίεται τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ· πρόσυλος δὲ οὖσα, καὶ τῆς ἀγγελικῆς περὶ τὴν ἔφεσιν τἀγαθοῦ ταυτότητος ἀποπεπτωκυῖα, κακῶν ἁπάντων αἰτία καὶ ἑαυτῇ καὶ τοῖς ἄλλοις γίγνεται, ὅσα κακύνεσθαι λέγεται. πῶς δὲ ὅλως ἐκ τἀγαθοῦ παραχθὲν τὸ δαιμόνιον φῦλον, οὐκ ἔστιν ἀγαθοει-

δές· ἢ πῶς ἀγαθὸν ἐκ τἀγαθοῦ γεγονὸς, ἠλλοιώθη· καὶ τί τὸ κακῦναν αὐτό. καὶ ὅλως τί τὸ κακόν ἐστι· καὶ ἐκ τίνος ἀρχῆς ὑπέστη· καὶ ἐν τίνι τῶν ὄντων ἐστί· καὶ πῶς ὁ ἀγαθὸς αὐτὸ παραγαγεῖν ἠβουλήθη· πῶς δὲ βουληθεὶς ἠδυνήθη· καὶ εἰ ἐξ ἄλλης αἰτίας τὸ κακὸν, τίς ἑτέρα τοῖς οὖσι παρὰ τἀγαθὸν αἰτία· πῶς δὲ καὶ προνοίας οὔσης, ἔστι τὸ κακὸν, ἢ γινόμενον ὅλως, ἢ μὴ ἀναιρούμενον· καὶ πῶς ἐφίεταί τι τῶν ὄντων αὐτοῦ παρὰ τἀγαθόν.

Ταῦτα μὲν οὖν ἴσως ἐρεῖ τοιόσδε ἀπορῶν λόγος. ἡμεῖς δὲ ἀξιώσομεν αὐτὸν εἰς τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν ἀποβλέπειν, καὶ πρῶτόν γε τοῦτο εἰπεῖν παῤῥησιασόμεθα.

Τὸ κακὸν, οὐκ ἔστιν ἐκ τἀγαθοῦ· καὶ εἰ ἐκ τἀγαθοῦ ἐστὶν, οὐ κακόν· οὐδὲ γὰρ πυρὸς τὸ ψύχειν, οὔτε ἀγαθοῦ τὸ μὴ ἀγαθὰ παράγειν· καὶ εἰ τὰ ὄντα πάντα ἐκ τἀγαθοῦ· φύσις γὰρ τῷ ἀγαθῷ, τὸ παράγειν καὶ σώζειν· τῷ δὲ κακῷ, τὸ φθείρειν καὶ ἀπολύειν· οὐδὲν

ἐστι τῶν ὄντων, οὐκ ἐκ τοῦ κακοῦ· καὶ οὐδὲ αὐτὸ ἔσται τὸ κακόν, εἴπερ καὶ ἑαυτῷ κακὸν εἴη. καὶ εἰ μὴ τοῦτο, οὐ πάντῃ κακὸν τὸ κακόν· ἀλλ' ἔχει τινὰ τἀγαθοῦ, καθ' ἣν ὅλως ἐστί, μοῖραν· καὶ εἰ τὰ ὄντα τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἐφίεται, καὶ πάντα ὅσα ποιεῖ διὰ τὸ δοκοῦν ἀγαθὸν ποιεῖ· καὶ πᾶς ὁ τῶν ὄντων σκοπός, ἀρχὴν ἔχει καὶ τέλος τἀγαθόν· οὐδὲν γὰρ εἰς τὴν τοῦ κακοῦ φύσιν ἀποβλέπον, ποιεῖ ἃ ποιεῖ· πῶς ἔσται τὸ κακὸν ἐν τοῖς οὖσιν, ἢ ὅλως ὂν τῆς τοιαύτης ἀγαθῆς ὀρέξεως παρῃρημένον. καὶ εἰ τὰ ὄντα πάντα ἐκ τἀγαθοῦ, καὶ τἀγαθὸν ἐπέκεινα τῶν ὄντων, ἔστι μὲν ἐν τἀγαθῷ καὶ τὸ μὴ ὄν, ὄν· τὸ δὲ κακόν, οὔτε ὄν ἐστιν· εἰ δὲ μή, οὐ πάντῃ κακόν, οὔτε μὴ ὄν· οὐδὲν γὰρ ἔσται τὸ καθόλου μὴ ὄν, εἰ μὴ ἐν τἀγαθῷ κατὰ τὸ ὑπερούσιον λέγοιτο. τὸ μὲν οὖν ἀγαθὸν ἔσται, καὶ τοῦ ἁπλῶς ὄντος, καὶ τοῦ μὴ ὄντος, πολλῷ προτέρως ὑπεριδρυμένον· τὸ δὲ κακόν, οὔτε ἐν τοῖς οὖσιν, οὔτε ἐν τοῖς μὴ οὖσιν·

ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ μὴ ὄντος μᾶλλον ἀπέχον τἀγαθοῦ, ἀλλότριον, καὶ ἀνουσιώτερον. πόθεν οὖν ἐστι τὸ κακόν, εἴποι τις· εἰ γὰρ μὴ ἔστι τὸ κακόν, ἀρετὴ καὶ κακία ταὐτόν, καὶ ἡ πᾶσα τῇ ὅλῃ, καὶ ἡ ἐν μέρει τῇ ἀνὰ λόγον· ἢ οὐδὲ τὸ τῇ ἀρετῇ μαχόμενον, ἔσται κακόν· καίτοι ἐναντία σωφροσύνη καὶ ἀκολασία, καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀδικία· καὶ οὐ δήπου κατὰ τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἄδικόν φημι, καὶ τὸν σώφρονα καὶ τὸν ἀκόλαστον· ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἔξω φαινομένης τοῦ ἐναρέτου πρὸς τὸν ἀντικείμενον διαστάσεως, ἐν αὐτῇ πολλῷ πρότερον τῇ ψυχῇ καθόλου διεστήκασι τῶν ἀρετῶν αἱ κακίαι, καὶ πρὸς τὸν λόγον τὰ πάθη στασιάζει, καὶ ἐκ τούτων ἀνάγκη δοῦναί τι τῷ ἀγαθῷ κακὸν ἐναντίον· οὐ γὰρ ἑαυτῷ τἀγαθὸν ἐναντίον, ἀλλ᾽ ὡς ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, καὶ ἑνὸς ἔκγονον αἰτίου, κοινωνίᾳ, καὶ ἑνότητι, καὶ φιλίᾳ χαίρει· καὶ οὐδὲ τὸ ἔλαττον ἀγαθὸν, τῷ μείζονι ἐναντίον· οὔτε γὰρ τὸ ἧττον θερμὸν ἢ

ψυχρὸν, τῷ πλείονι ἐναντίον· ἔστιν οὖν ἐν τοῖς οὖσι, καὶ ὂν ἐστὶ, καὶ ἀντιτέθειται καὶ ἠναντίωται τἀγαθῷ τὸ κακόν. Καὶ εἰ φθορά ἐστι τῶν ὄντων, οὐκ ἐκβάλλει τοῦτο τοῦ εἶναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ἔσται καὶ αὐτὸ ὂν, καὶ ὄντων γενεσιουργόν. ἢ οὐχὶ πολλάκις ἡ τοῦδε φθορὰ, τοῦδε γίνεται γένεσις; καὶ ἔσται τὸ κακὸν, εἰς τὴν τοῦ παντὸς συμπλήρωσιν συντελοῦν, καὶ τῷ ὅλῳ τὸ μὴ ἀτελὲς εἶναι, δι' ἑαυτὸ παρεχόμενον.

Ἐρεῖ δὲ πρὸς ταῦτα ὁ ἀληθὴς λόγος, ὅτι τὸ κακὸν ᾗ κακὸν, οὐδεμίαν οὐσίαν ἢ γένεσιν ποιεῖ· μόνον δὲ κακύνει καὶ φθείρει τὸ ἐπ' αὐτῷ, τὴν τῶν ὄντων ὑπόστασιν· εἰ δὲ γενεσιουργόν τις αὐτὸ εἶναι λέγει, καὶ τῇ τούτου φθορᾷ, τῷ ἑτέρῳ διδόναι γένεσιν, ἀποκριτέον ἀληθῶς, οὐχ ᾗ φθορὰ, δίδωσι γένεσιν· ἀλλ' ᾗ μὲν φθορὰ, καὶ κακὸν, φθείρει καὶ κακύνει μόνον· γένεσις δὲ καὶ οὐσία, διὰ τὸ ἀγαθὸν γίνεται· καὶ ἔσται τὸ κακὸν, φθορὰ μὲν, δι' ἑαυτό·

γενεσιουργὸν δέ, διὰ τὸ ἀγαθόν· καὶ ἡ μὲν κα-
κὸν, οὔτε ὂν, οὔτε ὄντων ποιητικόν· διὰ δὲ τὸ
ἀγαθὸν, καὶ ὂν, καὶ ἀγαθὸν ὂν, καὶ ἀγαθῶν ποιη-
τικόν· μᾶλλον δέ· οὐδὲ γὰρ ἔσται τὸ αὐτὸ κατὰ
τὸ αὐτὸ καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν· οὐδὲ τοῦ αὐ-
τοῦ φθορὰ καὶ γένεσις ἡ αὐτὴ κατὰ τὸ αὐτὸ δύ-
ναμις, οὔτε αὐτοδύναμις, ἢ αὐτοφθορά· τὸ
μὲν αὐτοκακὸν, οὔτε ὂν, οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε
γενεσιουργὸν, οὔτε ὄντων καὶ ἀγαθῶν ποιητι-
κόν· τὸ δὲ ἀγαθὸν, ἐν οἷς μὲν ἂν τελέως ἐγ-
γένηται, τέλεια ποιεῖ, καὶ ἀμιγῆ, καὶ ὁλόκλη-
ρα ἀγαθά· τὰ δὲ ἧττον αὐτοῦ μετέχοντα, καὶ
ἀτελῆ ἐστὶν ἀγαθὰ, καὶ μεμιγμένα διὰ τὴν
ἔλλειψιν τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ οὐκ ἔστι καθόλου
τὸ κακὸν, οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε ἀγαθοποιόν· ἀλ-
λὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τῷ ἀγαθῷ πλησιά-
ζον, ἀναλόγως ἔσται ἀγαθόν. ἐπειδὴ ἡ διὰ
πάντων φοιτῶσα παντελὴς ἀγαθότης, οὐ
μέχρι μόνον χωρεῖ τῶν περὶ αὐτὴν παναγά-
θων οὐσιῶν, ἐκτείνεται δὲ ἄχρι τῶν ἐσχάτων,

ταῖς μὲν, ὁλικῶς παροῦσα· ταῖς δέ, ὑφειμέ-
νως· ἄλλαις δέ, ἐσχάτως, ὡς ἕκαστον αὐτῆς με-
τέχειν δύναται τῶν ὄντων· καὶ τὰ μέν, πάντῃ
τοῦ ἀγαθοῦ μετέχει· τὰ δέ, μᾶλλον καὶ ἧττον
ἐστέρηται· τὰ δέ, ἀμυδροτέραν ἔχει τοῦ ἀγα-
θοῦ μετουσίαν· καὶ ἄλλοις, κατ' ἔσχατον ἀπήχη-
μα πάρεστι τἀγαθόν· εἰ γὰρ μὴ ἀναλόγως ἑ-
κάστῳ τἀγαθὸν παρῆν, ἦν ἂν τὰ θειότατα καὶ
πρεσβύτατα τὴν τῶν ἐσχάτων ἔχοντα τάξιν.
πῶς δὲ καὶ ἦν δυνατόν, μονοειδῶς πάντα με-
τέχειν τοῦ ἀγαθοῦ, μὴ πάντα ὄντα ταὐτῶς εἰς
τὴν ὁλικὴν αὐτοῦ μέθεξιν ἐπιτήδεια· νῦν δέ,
τοῦτό ἐστι τῆς τοῦ ἀγαθοῦ δυνάμεως, τὸ ὑπερ-
βάλλον μέγεθος, ὅτι καὶ τὰ ἐστερημένα καὶ τὴν
ἑαυτοῦ στέρησιν δυναμοῖ, κατὰ τὸ ὅλως αὐτοῦ
μετέχειν· καὶ εἰ χρὴ παρρησιασάμενον εἰ-
πεῖν τἀληθῆ, καὶ τὰ μαχόμενα αὐτῷ, τῇ αὐτοῦ
δυνάμει καὶ ἔστι καὶ μάχεσθαι δύναται.
μᾶλλον δέ, ἵνα συλλαβὼν εἴπω, τὰ ὄντα
πάντα καθ' ὅσον ἐστί, καὶ ἀγαθά ἐστι, καὶ ἐκ

τἀγαθοῦ· καθ' ὅσον δὲ ἐστέρηται τοῦ ἀγαθοῦ, οὔτε ἀγαθά, οὔτε ὄντα ἐστίν· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἕξεων, οἷον θερμότητος ἢ ψυχρότητος, ἔστι τὰ θερμανθέντα, καὶ ἀπολειπούσης αὐτὰ τῆς θερμότητος, καὶ ζωῆς, καὶ νοῦ, πολλὰ τῶν ὄντων ἄμοιρα· καὶ οὐσίας ὁ θεὸς ἐξῄρηται, καὶ ἔστιν ὑπερουσίως· καὶ ἁπλῶς, ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων πάντων, καὶ ἀπελθούσης, ἢ μηδὲ ἐγγινομένης πάντῃ τῆς ἕξεως, ἔστι τὰ ὄντα, καὶ ὑφίστασθαι δύναται· τὸ δὲ κατὰ πάντα τρόπον τοῦ ἀγαθοῦ ἐστερημένον, οὐδαμῆ οὐδαμῶς οὔτε ἦν, οὔτε ἔστιν, οὔτε ἔσται, οὔτε εἶναι δύναται· οἷον ὁ ἀκόλαστος, εἰ καὶ ἐστέρηται τἀγαθοῦ, κατὰ τὴν ἄλογον ἐπιθυμίαν, ἐν τούτῳ μὲν, οὔτε ἔστιν, οὔτε ὄντων ἐπιθυμεῖ· μετέχει δὲ ὅμως τἀγαθοῦ, κατ' αὐτὸ τὸ τῆς ἑνώσεως καὶ φιλίας ἀμυδρὸν ἀπήχημα. καὶ ὁ θυμὸς δὲ μετέχει τἀγαθοῦ, κατ' αὐτὸ τὸ κινεῖσθαι, καὶ ἐφίεσθαι τὰ δοκοῦντα κακὰ πρὸς τὸ δοκοῦν καλὸν ἀνορθοῦν καὶ ἐπιστρέφειν.

καὶ

καὶ αὐτὸς ὁ τῆς χειρίστης ζωῆς ἐφιέμενος, ὡς ὅλως ζωῆς ἐφιέμενος, καὶ τῆς ἀρίστης αὐτῷ δοκούσης, κατ' αὐτὸ τὸ ἐφίεσθαι, καὶ ζωῆς ἐφίεσθαι, καὶ πρὸς ἀρίστην ζωὴν ἀποσκοπεῖν, μετέχει τἀγαθοῦ. καὶ εἰ παντελῶς τἀγαθὸν ἀνέλῃς, οὔτε οὐσία ἔσται, οὔτε ζωή, οὔτε ἔφεσις, οὔτε κίνησις, οὔτε ἄλλο οὐδέν. ὥστε καὶ τὸ γίνεσθαι ἐκ φθορᾶς γένεσιν, οὐκ ἔστι κακοῦ δύναμις, ἀλλ' ἥττονος ἀγαθοῦ παρουσία, καθ' ὅσον καὶ νόσος ἔλλειψίς ἐστι τάξεως οὐ πάσης· εἰ γὰρ τοῦτο γένηται, οὔτε ἡ νόσος αὐτὴ ὑποστήσεται· μένει δὲ καὶ ἔστιν ἡ νόσος, οὐσίαν ἔχουσα τὴν ἐλαχίστην τάξιν, καὶ ἐν αὐτῇ παρυφισταμένη· τὸ γὰρ παντελῶς ἄμοιρον τοῦ ἀγαθοῦ, οὔτε ὄν, οὔτε ἐν τοῖς οὖσι· τὸ δὲ μικτόν, διὰ τὸ ἀγαθόν, ἐν τοῖς οὖσι· καὶ κατὰ τοῦτο, ἐν τοῖς οὖσι καὶ ὄν, καθ' ὅσον τοῦ ἀγαθοῦ μετέχει· μᾶλλον δέ, τὰ ὄντα πάντα κατὰ τοσοῦτον ἔσται μᾶλλον καὶ ἧττον, καθ' ὅσον τοῦ ἀγαθοῦ μετέχει· καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι

τὸ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄν, οὔτε ἔσται· τὸ δέ, πῆ μὲν ὄν, πῆ δὲ μὴ ὄν, καθ' ὅσον μὲν ἀποπέπτωκε τοῦ ἀεὶ ὄντος, οὐκ ἔστιν· καθ' ὅσον δὲ τοῦ εἶναι μετείληφε, κατὰ τοσοῦτόν ἐστι καὶ τὸ ὅλως εἶναι, καὶ τὸ μὴ ὂν αὐτοῦ διακρατεῖται, καὶ διασώζεται· καὶ τὸ κακόν, τὸ μὲν πάντη τοῦ ἀγαθοῦ ἀποπεπτωκός, οὔτε ἐν τοῖς μᾶλλον, οὔτε ἐν τοῖς ἧττον, ἀγαθὸν ἔσται. τὸ δέ, πῆ μὲν ἀγαθόν, πῆ δ' οὐκ ἀγαθόν, μάχεται μὲν ἀγαθῷ τινι, οὐχ ὅλῳ δὲ τῷ ἀγαθῷ· κρατεῖται δὲ καὶ αὐτὸ τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μετουσίᾳ, καὶ οὐσιοῖ καὶ τὴν ἑαυτοῦ στέρησιν τὸ ἀγαθόν, τῇ ὅλως αὐτοῦ μεθέξει. πάντη γὰρ ἀπελθόντος τοῦ ἀγαθοῦ, οὔτε καθόλου τι ἔσται ἀγαθόν, οὔτε μικτόν, οὔτε αὐτοκακόν· εἰ γὰρ τὸ κακόν, ἀτελές ἐστιν ἀγαθόν, ἀπουσίᾳ παντελεῖ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ τὸ ἀτελές, καὶ τὸ τέλειον ἀγαθὸν ἀπέσται· καὶ τότε μόνον ἔσται καὶ ὀφθήσεται τὸ κακόν, ἡνίκα, τοῖς μέν, ἐστὶ κακόν, οἷς ἠναντίωται· τῶν δέ, ὡς ἀγαθῶν, ἐξήρηται· μάχε-

εσθαι γὰρ ἀλλήλοις τὰ αὐτὰ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐν πᾶσιν ἀδύνατον. οὐκ ἄρα ὂν τὸ κακόν.

Ἀλλὰ οὐδὲ ἐν τοῖς οὖσιν ἐστὶ τὸ κακόν. εἰ γὰρ πάντα τὰ ὄντα, ἐκ τἀγαθοῦ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς οὖσι. καὶ πάντα περιέχει τἀγαθόν. ἢ οὐκ ἔσται τὸ κακὸν ἐν τοῖς οὖσιν, ἢ ἐν τἀγαθῷ ἔσται. καὶ μὴν ἐν τἀγαθῷ οὐκ ἔσται· καὶ γὰρ οὐδὲ ἐν πυρὶ τὸ ψυχρόν, οὐδὲ τὸ κακύνεσθαι τῷ καὶ τὸ κακὸν ἀγαθύνοντι. εἰ δὲ ἔσται, πῶς ἔσται ἐν τἀγαθῷ τὸ κακόν. εἰ μὲν ἐξ αὐτοῦ, ἄτοπον καὶ ἀδύνατον. οὐ δύναται γάρ, ὡς ἡ τῶν λογίων ἀλήθειά φησι, δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν. οὐδὲ μὴν τὸ ἀνάπαλιν. εἰ δὲ οὐκ ἐξ αὐτοῦ, ἐξ ἄλλης δῆλον ὅτι ἀρχῆς καὶ αἰτίας. καὶ γὰρ ἢ τὸ κακόν, ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ ἔσται. ἢ τὸ ἀγαθόν, ἐκ τοῦ κακοῦ. ἢ εἰ μὴ τοῦτο δυνατόν, ἐξ ἄλλης ἀρχῆς καὶ αἰτίας ἔσται καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. πᾶσα γὰρ δυάς, οὐκ ἀρχή. μονὰς δὲ ἔσται πάσης δυάδος ἀρχή. καίτοι ἄτοπον ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ

δύο παντελῶς ἐναντία παρεῖναι, καὶ εἶναι· καὶ αὐτὴν τὴν ἀρχὴν, οὐχ ἁπλῆν καὶ ἑνιαίαν, ἀλλὰ μεριστὴν, καὶ δυοειδῆ, καὶ ἐναντίαν ἑαυτῇ, καὶ ἠλλοιωμένην. καὶ μὴν οὔτε δύο τῶν ὄντων, ἐναντίας ἀρχὰς δυνατὸν εἶναι, καὶ ταύτας ἐν ἀλλήλαις, καὶ ἐν τῷ παντὶ, καὶ μαχομένας· εἰ γὰρ τοῦτο δοθείη, ἔσται καὶ ὁ θεὸς οὐκ ἀπήμων, οὐδὲ ἐκτὸς δυσχερείας, εἴπερ εἴη τι καὶ αὐτῷ τὸ ἐνοχλοῦν. ἔπειτα, ἔσται πάντα ἄτακτα, καὶ ἀεὶ μαχόμενα· καίτοι φιλίας πᾶσι τοῖς οὖσι τὸ ἀγαθὸν μεταδίδωσι· καὶ αὐτοειρήνη, καὶ εἰρήνης δωρεὸς ὑμνεῖται πρὸς τῶν ἱερῶν θεολόγων· διὸ καὶ φίλα τἀγαθὰ, καὶ ἐναρμόνια πάντα, καὶ μιᾶς ζωῆς ἔκγονα, καὶ πρὸς ἓν ἀγαθὸν συντεταγμένα, καὶ προσηνῆ, καὶ ὅμοια, καὶ προσήγορα ἀλλήλοις· ὥστε οὐκ ἐν θεῷ τὸ κακόν· καὶ τὸ κακόν, οὐκ ἔνθεον· ἀλλ' οὐδὲ ἐκ θεοῦ τὸ κακόν· ἢ γὰρ οὐκ ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθοποιεῖ, καὶ ἀγαθὰ παράγει· καὶ οὐ, ποτὲ μὲν,

καὶ εἶναι· ποτὲ δὲ, οὒ, καὶ οὐ πάντα· μεταβολὴν γὰρ ἐν τούτῳ πείσεται καὶ ἀλλοίωσιν, ὃ περὶ αὐτὸ τὸ πάντων θειότατον, τὴν αἰτίαν. εἰ δὲ ἐν θεῷ τἀγαθὸν, ὕπαρξίς ἐστιν, ἔσται ὁ μεταβάλλων ἐκ τἀγαθοῦ θεὸς, ποτὲ μὲν ὢν, ποτὲ δὲ οὐκ ὤν. εἰ δὲ μεθέξει τὸ ἀγαθὸν ἔχει, καὶ ἐξ ἑτέρου ἕξει, καὶ ποτὲ μὲν ἕξει, ποτὲ δὲ οὐχ ἕξει· οὐκ ἄρα ἐκ θεοῦ τὸ κακὸν, οὔτε ἐν θεῷ, οὔτε ἁπλῶς, οὔτε κατὰ χρόνον.

Ἀλλ' οὔτε ἐν ἀγγέλοις ἐστὶ τὸ κακόν· εἰ γὰρ ἐξαγγέλλει τὴν ἀγαθότητα τὴν θείαν ὁ ἀγαθοειδὴς ἄγγελος, ἐκεῖνο ὢν κατὰ μέθεξιν δευτέρως, ὅπερ κατ' αἰτίαν τὸ ἀγγελλόμενον πρώτως, εἰκών ἐστι τοῦ θεοῦ ὁ ἄγγελος, φανέρωσις τοῦ ἀφανοῦς φωτὸς, ἔσοπτρον ἀκραιφνὲς, διειδέστατον, ἀλώβητον, ἄχραντον, ἀκηλίδωτον, εἰσδεχόμενον ὅλην, εἰ θέμις εἰπεῖν, τὴν ὡραιότητα τῆς ἀγαθοτύπου θεοειδείας, καὶ ἀμιγῶς ἀναλάμπον ἐν ἑαυτῷ, καθάπερ οἷόν τέ ἐστι, τὴν ἀγαθότητα τῆς ἐν ἀδύ-

τοῖς σιγῆς. οὐκ ἄρα οὐδὲ ἐν ἀγγέλοις ἐστὶ τὸ κακόν· ἀλλὰ τῷ κολάζειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, εἰσὶ κακοί. τούτῳ γοῦν τῷ λόγῳ καὶ οἱ σωφρονισταὶ τῶν πλημμελούντων, κακοί· καὶ τῶν ἱερέων, οἱ τὸν βέβηλον, τῶν θείων μυστηρίων ἀπείργοντες. καίτοι οὐδὲ τὸ κολάζεσθαι κακόν, ἀλλὰ τὸ ἄξιον γενέσθαι κολάσεως· οὐδὲ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπείργεσθαι τῶν ἱερῶν, ἀλλὰ τὸ ἐναγῆ καὶ ἀνίερον γενέσθαι, καὶ τῶν ἀχράντων ἀνεπιτήδειον.

Ἀλλ' οὔτε οἱ δαίμονες φύσει κακοί· καὶ γὰρ εἰ φύσει κακοί, οὔτε ἐκ τἀγαθοῦ, οὔτε ἐν τοῖς οὖσιν, οὔτε μὴν ἐξ ἀγαθῶν μετέβαλον, φύσει καὶ ἀεὶ κακοὶ ὄντες. ἔπειτα, ἑαυτοῖς εἰσὶ κακοί, ἢ ἑτέροις· εἰ μὲν ἑαυτοῖς, καὶ φθείρουσιν ἑαυτούς· εἰ δὲ ἄλλοις, πῶς φθείροντες, ἢ τί φθείροντες· οὐσίαν, ἢ δύναμιν, ἢ ἐνέργειαν; εἰ μὲν οὐσίαν, πρῶτον μὲν, οὐ παρὰ φύσιν· τὰ γὰρ φύσει ἄφθαρτα, οὐ φθείρουσιν, ἀλλὰ τὰ δεκτικὰ φθορᾶς. ἔπειτα, οὐδὲ τοῦτο

πάντῃ καὶ πάντη κακόν. ἀλλ' οὐδὲ φθείρεταί τι τῶν ὄντων, καθ' ὃ οὐσία καὶ φύσις, ἀλλὰ τῇ ἐλλείψει τῆς κατὰ φύσιν τάξεως, ὁ τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς συμμετρίας λόγος ἀσθενεῖ μένειν ὡσαύτως ἔχων· ἡ δὲ ἀσθένεια, οὐ παντελής· ἡ γὰρ παντελὴς, καὶ τὴν φθορὰν, καὶ τὸ ὑποκείμενον ἀνεῖλε· καὶ ἔσται ἡ τοιαύτη φθορὰ, καὶ ἑαυτῆς φθορά· ὥστε τὸ τοιοῦτον, οὐ κακὸν, ἀλλ' ἐλλειπὲς ἀγαθόν. τὸ γὰρ πάντῃ ἄμοιρον τοῦ ἀγαθοῦ, οὔτε ἐν τοῖς οὖσιν ἔσται. καὶ περὶ τῆς εἰς δύναμιν καὶ ἐνέργειαν φθορᾶς, ὁ αὐτὸς λόγος. εἶτα, πῶς οἱ ἐκ θεοῦ γενόμενοι δαίμονες, εἰσὶ κακοί· τὸ γὰρ ἀγαθὸν, ἀγαθὰ παράγει καὶ ὑφίστησι. καίτοι λέγονται κακοὶ, φαίη τις ἄν. ἀλλ' οὐ καθ' ὅ εἰσιν· ἐκ τἀγαθοῦ γάρ εἰσι, καὶ ἀγαθὴν ἔλαχον οὐσίαν· ἀλλὰ καθ' ὃ οὐκ εἰσὶν, ἀσθενήσαντες, ὡς τὰ λόγια φησὶ, τηρῆσαι τὴν ἑαυτῶν ἀρχήν. ἐν τίνι γὰρ εἰπέ μοι, κακύνεσθαί φαμεν τοὺς δαίμονας, εἰ μὴ ἐν τῇ παύσει τῆς τῶν θείων ἀγαθῶν ἕξεως

καὶ ἐνεργείας; ἄλλως τε, εἰ φύσει κακοὶ οἱ δαίμονες, ἀεὶ κακοί· καίτοι τὸ κακὸν, ἄστατόν ἐστιν. οὐκοῦν, εἰ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχουσιν, οὐ κακοί· τὸ γὰρ ἀεὶ ταὐτὸν, τοῦ ἀγαθοῦ ἴδιον· εἰ δὲ οὐκ ἀεὶ κακοὶ, οὐ φύσει κακοί· ἀλλ' ἐνδείᾳ τῶν ἀγγελικῶν ἀγαθῶν. καὶ οὐ πάντῃ ἄμοιροι τοῦ ἀγαθοῦ, καθ' ὃ καὶ εἰσὶ, καὶ ζῶσι, καὶ νοοῦσι, καὶ ὅλως ἐστί τις ἐν αὐτοῖς ἐφέσεως κίνησις. κακοὶ δὲ εἶναι λέγονται, διὰ τὸ ἀσθενεῖν περὶ τὴν κατὰ φύσιν ἐνέργειαν. παρατροπὴ οὖν ἐστιν αὐτοῖς, τὸ κακὸν, καὶ τῶν προσηκόντων αὐτοῖς ἔκβασις, καὶ ἀπευξία, καὶ ἀτέλεια, καὶ ἀδυναμία, καὶ τῆς σωζούσης τὴν ἐν αὐτοῖς τελειότητα δυνάμεως, ἀσθένεια, καὶ ἀποφυγὴ, καὶ ἀπόπτωσις. ἄλλως τε, τί τὸ ἐν δαίμοσι κακόν· θυμὸς ἄλογος, ἄνους ἐπιθυμία, φαντασία προπετής· ἀλλὰ ταῦτα, εἰ καὶ ἐν δαίμοσίν ἐστιν, οὐ πάντῃ, οὐδὲ ἐπὶ πάντων, οὐδὲ αὐτὰ καθ' αὑτὰ κακά· καὶ γὰρ ἐφ' ἑτέρων ζώων, οὐχ ἡ σχέσις τούτων, ἀλλ' ἡ

διαίρεσίς ἐστι καὶ φθορὰ τοῦ ζώου, καὶ κακόν· ἡ δὲ σχέσις σώζει καὶ εἶναι ποιεῖ τὰ ταύτην ἔχουσαν τὴν τοῦ ζώου φύσιν. Οὐκ ἄρα κακὸν τὸ δαιμόνιον φῦλον, ᾗ ἐστὶ κατὰ φύσιν, ἀλλ' ᾗ οὐκ ἔστι· καὶ οὐκ ἠλλοιώθη τὸ δοθὲν αὐτοῖς ὅλον ἀγαθόν, ἀλλ' αὐτοὶ τοῦ δοθέντος ἀποπεπτώκασιν ὅλου ἀγαθοῦ, καὶ τὰς δοθείσας αὐτοῖς ἀγγελικὰς δωρεὰς, οὐ μήποτε αὐτὰς ἠλλοιῶσθαί φαμεν· ἀλλ' εἰσὶ καὶ ὁλόκληροι, καὶ παμφαεῖς εἰσὶ, κἂν αὐτοὶ μὴ ὁρῶσιν, ἀπομύσαντες αὐτῶν τὰς ἀγαθοπτικὰς δυνάμεις· ὥστε ὃ εἰσι, καὶ ἐκ τἀγαθοῦ εἰσὶ, καὶ ἀγαθοὶ, καὶ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἐφίενται, τοῦ εἶναι, καὶ ζῆν, καὶ νοεῖν, τῶν ὄντων ἐφιέμενοι· καὶ τῇ στερήσει, καὶ ἀποφυγῇ, καὶ ἀποπτώσει τῶν προσηκόντων αὐτοῖς ἀγαθῶν, λέγονται κακοί· καὶ εἰσὶ κακοὶ, καθ' ὃ οὐκ εἰσί· καὶ τοῦ μὴ ὄντος ἐφιέμενοι, τοῦ κακοῦ ἐφίενται.

Ἀλλὰ ψυχάς τις εἶναι λέγει κακάς; εἰ μὲν ὅτι συγγίνονται κακοῖς προνοητικῶς τε καὶ σω-

στικῶς, τοῦτο οὐ κακόν, ἀλλ' ἀγαθόν, καὶ ἐκ τἀγαθοῦ, τοῦ καὶ τὸ κακὸν ἀγαθύνοντος. εἰ δὲ τὸ κακύνεσθαι ψυχάς φαμεν, ἐν τίνι κακύνονται, εἰ μὴ ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν ἕξεων καὶ ἐνεργειῶν ἐλλείψει, καὶ διὰ τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν ἀτευξία καὶ ἀπολισθήσει· καὶ γὰρ καὶ τὸν ἀέρα τὸν περὶ ἡμᾶς ἐσκοτίσθαι φαμέν, ἐλλείψει καὶ ἀπουσία φωτός· αὐτὸ δὲ τὸ φῶς, ἀεὶ φῶς ἐστί, τὸ καὶ τὸ σκότος φωτίζον. οὐκ ἄρα οὔτε ἐν δαίμοσιν, οὔτε ἐν ἡμῖν τὸ κακόν, ὡς ὂν κακόν· ἀλλ' ὡς ἔλλειψις καὶ ἐρημία τῆς τῶν οἰκείων ἀγαθῶν τελειότητος.

Ἀλλ' οὐδὲ ἐν ζώοις ἀλόγοις ἐστὶ τὸ κακόν· εἰ γὰρ ἀφέλῃς θυμόν, καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ τἆλλα ὅσα λέγεται, καὶ οὐκ ἔστιν ἁπλῶς τῇ ἑαυτῶν φύσει κακά, τὸ μὲν ἁδρὸν καὶ γαῦρον ὁ λέων ἀπολέσας, οὐδὲ λέων ἔσται· προσηνὴς δὲ πᾶσι γενόμενος ὁ κύων, οὐκ ἔσται κύων, εἴπερ κυνός, τὸ φυλακτικόν, καὶ τὸ προσίεσθαι μὲν τὸ οἰκεῖον, ἀπελαύνειν δὲ τὸ ἀλλότριον· ὥστε τὸ

μὴ φθείρεσθαι τὴν φύσιν, οὐ κακόν· φθορὰ γὰρ φύσεως, ἀσθένεια καὶ ἔλλειψις τῶν φυσικῶν ἕξεων καὶ ἐνεργειῶν καὶ δυνάμεων. καὶ εἰ πάντα τὰ διὰ γενέσεως, ἐν χρόνῳ ἔχει τὸ τέλειον, οὐδὲ τὸ ἀτελὲς πάντη παρὰ πᾶσαν τὴν φύσιν.

Ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῇ ὅλῃ φύσει τὸ κακόν· εἰ γὰρ οἱ πάντες φυσικοὶ λόγοι παρὰ τῆς καθόλου φύσεως, οὐδέν ἐστιν αὐτῇ τὸ ἐναντίον. τῇ καθ' ἕκαστον δέ, τὸ μὲν, κατὰ φύσιν ἔσται· τὸ δέ, οὐ κατὰ φύσιν· ἄλλῃ γὰρ ἄλλο παρὰ φύσιν, καὶ τὸ τῇδε κατὰ φύσιν, τῇδε παρὰ φύσιν. φύσεως δὲ κακία, τὸ παρὰ φύσιν, ἡ στέρησις τῶν τῆς φύσεως· ὥστε οὐκ ἔστι κακὴ φύσις, ἀλλὰ τοῦτο τῇ φύσει κακόν, τὸ ἀδυνατεῖν τὰ τῆς οἰκείας φύσεως ἐκτελεῖν.

Ἀλλ' οὐδὲ ἐν σώμασι τὸ κακόν· αἶσχος γὰρ καὶ νόσος, ἔλλειψις εἴδους καὶ στέρησις τάξεως· τοῦτο δὲ οὐ πάντη κακόν, ἀλλ' ἧττον καλόν· εἰ γὰρ παντελὴς γένοιτο λύσις κάλλους, καὶ εἴδους, καὶ τάξεως, οἰχήσεται καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα.

ὅτι δὲ οὐδὲ κακίας αἴτιον τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα, δῆλον ἐκ τοῦ δυνατὸν εἶναι καὶ ἄνευ σώματος παρυφίστασθαι κακίαν, ὥσπερ ἐν δαίμοσι· τοῦτο γάρ ἐστι καὶ νοῖς, καὶ ψυχαῖς, καὶ σώμασι κακὸν, ἡ τῆς ἕξεως τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσθένεια καὶ ἀπόπτωσις.

Ἀλλ' οὐδὲ τὸ πολυθρύλλητον, ἐν ὕλῃ τὸ κακὸν, ὥς φασί, καθὸ ὕλη· καὶ γὰρ καὶ αὐτὴ τοῦ κόσμου, καὶ κάλλους, καὶ εἴδους ἔχει μετουσίαν· εἰ δὲ τούτων ἐκτὸς οὖσα ἡ ὕλη, καθ' ἑαυτὴν ἄποιός ἐστι καὶ ἀνείδεος, πῶς ποιεῖ τι ἡ ὕλη, ἡ μηδὲ τὸ πάσχειν δύνασθαι καθ' ἑαυτὴν ἔχουσα· ἄλλως τε, πῶς ἡ ὕλη κακόν· εἰ μὲν γὰρ οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἐστιν, οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν· εἰ δέ πως ὂν, τὰ δὲ ὄντα πάντα ἐκ τἀγαθοῦ, καὶ αὐτὴ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ ἂν εἴη· καὶ ἢ τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ ποιητικὸν, ἢ τὸ κακὸν ὡς ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ ὂν, ἀγαθόν· ἢ τὸ κακὸν, τοῦ ἀγαθοῦ ποιητικὸν, ἢ καὶ τὸ ἀγαθὸν, ὡς ἐκ τοῦ κακοῦ κακόν· ἢ δύο αὖθις ἀρχαὶ, καὶ

αὗται ἄλλης μιᾶς ἐξημμέναι κορυφῆς. εἰ δὲ ἀναγκαίαν φασὶ τὴν ὕλην πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ παντὸς κόσμου, πῶς ἡ ὕλη κακόν· ἄλλο γὰρ τὸ κακόν, καὶ ἄλλο τὸ ἀναγκαῖον. πῶς δὲ ὁ ἀγαθὸς ἐκ τοῦ κακοῦ παράγει τινὰ πρὸς γένεσιν· ἢ πῶς κακόν, τὸ τοῦ ἀγαθοῦ δεόμενον· φεύγει γὰρ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν, τὸ κακόν· πῶς δὲ γεννᾷ καὶ τρέφει τὴν φύσιν ἡ ὕλη κακὴ οὖσα· τὸ γὰρ κακὸν ᾗ κακόν, οὐδενός ἐστι γεννητικόν, ἢ θρεπτικόν, ἢ ὅλως ποιητικόν, ἢ σωστικόν. εἰ δὲ φαῖεν, αὐτὴν μὲν οὐ ποιεῖν κακίαν ἐν ψυχαῖς, ἐφέλκεσθαι δὲ αὐτάς, πῶς ἔσται τοῦτο ἀληθές· πολλαὶ γὰρ αὐτῶν εἰς τὸ ἀγαθὸν βλέπουσι. καίτοι, πῶς ἐγίνετο τοῦτο τῆς ὕλης πάντως αὐτὰς εἰς τὸ κακὸν ἐφελκομένης· ὥστε οὐκ ἐξ ὕλης ἐν ψυχαῖς τὸ κακόν, ἀλλ' ἐξ ἀτάκτου καὶ πλημμελοῦς κινήσεως. εἰ δὲ καὶ τοῦτό φασι, τῇ ὕλῃ πάντως ἕπεσθαι, καὶ ἀναγκαία ἡ ἄστατος ὕλη τοῖς ἐφ' ἑαυτῶν ἱδρύσθαι μὴ δυναμένοις, πῶς

τὸ κακὸν ἀναγκαῖον, ἢ τὸ ἀναγκαῖον κακόν.

Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ὁ φαμὲν, ἡ στέρησις κατὰ δύναμιν οἰκείαν μάχεται τῷ ἀγαθῷ· ἡ γὰρ παντελὴς στέρησις, καθόλου ἀδύναμος· ἡ δὲ μερικὴ, οὐ καθὸ στέρησις, ἔχει τὴν δύναμιν, ἀλλὰ καθὸ οὐ παντελής ἐστι στέρησις· στερήσεως γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ μερικῆς οὔσης, οὔπω κακὸν, καὶ γενομένης, καὶ ἡ τοῦ κακοῦ φύσις ἀπελήλυθε.

Συνελόντι δὲ φάναι, τὸ ἀγαθὸν ἐκ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ὅλης αἰτίας· τὸ δὲ κακὸν, ἐκ πολλῶν καὶ μερικῶν ἐλλείψεων.

Οἶδεν ὁ θεὸς τὸ κακὸν, ᾗ ἀγαθόν· καὶ παρ' αὐτῷ αἱ αἰτίαι τῶν κακῶν, δυνάμεις εἰσὶν ἀγαθοποιοί.

Εἰ δὲ τὸ κακὸν ἀΐδιον, καὶ δημιουργεῖ, καὶ δύναται, καὶ ἔστι, καὶ δρᾷ, πόθεν αὐτῷ ταῦτα· ἢ ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ τῷ ἀγαθῷ ἐκ τοῦ κακοῦ, ἢ ἀμφοῖν ἐξ ἄλλης αἰτίας;

Πᾶν τὸ κατὰ φύσιν, ἐξ αἰτίας ὡρισμένης

δύναται. εἰ δὲ τὸ κακὸν ἀναίτιον καὶ ἀόριστον, οὐ κατὰ φύσιν· οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ φύσει τὸ παρὰ φύσιν· οὐδὲ ἀτεχνίας ἐν τῇ τέχνῃ λόγος.

Ἆρα ἡ ψυχὴ τῶν κακῶν αἰτία, καθάπερ τὸ πῦρ τοῦ θερμαίνειν· καὶ πάντα οἷς ἂν γειτνιάσῃ κακίας ἀναπίμπλησιν; ἢ ἀγαθὴ μὲν ἡ τῆς ψυχῆς φύσις, ταῖς δὲ ἐνεργείαις, ποτὲ μὲν οὕτως ἔχει, ποτὲ δὲ οὐχ οὕτως; εἰ μὲν φύσει, καὶ τὸ εἶναι αὐτῆς κακόν· καὶ πόθεν αὐτῇ τὸ εἶναι· ἢ ἐκ τῆς δημιουργικῆς τῶν ὅλων ὄντων ἀγαθῆς αἰτίας; ἀλλ' εἰ ἐκ ταύτης, πῶς κατ' οὐσίαν κακόν· ἀγαθὰ γὰρ πάντα ταύτης ἔκγονα. εἰ δὲ ταῖς ἐνεργείαις, οὐδὲ τοῦτο ἀμετάβλητον· εἰ δὲ μή, πόθεν αἱ ἀρεταί, μὴ καὶ ἀγαθοειδοῦς αὐτῆς γινομένης. λείπεται ἄρα τὸ κακόν, ἀσθένεια καὶ ἔλλειψις τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι.

Τῶν ἀγαθῶν τὸ αἴτιον ἕν. εἰ τῷ ἀγαθῷ τὸ κακὸν ἐναντίον, τοῦ κακοῦ τὰ αἴτια πολλά· οὐ μὴν τὰ ποιητικὰ τῶν κακῶν, λόγοι καὶ δυνάμεις· ἀλλ' ἀδυναμία καὶ ἀσθένεια καὶ μίξις τῶν ἀνο-

μοίων ἀσύμμετρος. οὔτε ἀκίνητα καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα τὰ κακά, ἀλλ' ἄπειρα, καὶ ἀόριστα, καὶ ἐν ἄλλοις φερόμενα καὶ τούτοις ἀπείροις.

Πάντων καὶ τῶν κακῶν ἀρχὴ καὶ τέλος ἔσται τὸ ἀγαθόν· τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ ἕνεκα πάντα καὶ ὅσα ἀγαθά, καὶ ὅσα ἐναντία· καὶ γὰρ καὶ ταῦτα πράττομεν τὸ ἀγαθὸν ποθοῦντες· οὐδεὶς γὰρ εἰς τὸ κακὸν ἀποβλέπων ποιεῖ ἃ ποιεῖ· διὸ οὔτε ὑπόστασιν ἔχει τὸ κακόν, ἀλλὰ παρυπόστασιν, τοῦ ἀγαθοῦ ἕνεκα, καὶ οὐχ ἑαυτοῦ γινόμενον.

Τῷ κακῷ τὸ εἶναι θετέον κατὰ συμβεβηκός, καὶ δι' ἄλλο καὶ οὐκ ἐξ ἀρχῆς οἰκείας· ὥστε τὸ γινόμενον, ὀρθὸν μὲν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ ἕνεκα γίνεται· τῷ ὄντι δέ, οὐκ ὀρθὸν εἶναι, διότι τὸ μὴ ἀγαθόν, ἀγαθὸν οἰόμεθα. δέδεικται ἄλλο τὸ ἐφετόν, καὶ ἄλλο τὸ γινόμενον· οὐκοῦν τὸ κακὸν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ παρὰ τὸν σκοπόν, καὶ παρὰ τὴν φύσιν,

φύσιν, καὶ παρὰ τὴν αἰτίαν, καὶ παρὰ τὴν ἀρχὴν, καὶ παρὰ τὸ τέλος, καὶ παρὰ τὸν ὅρον, καὶ παρὰ τὴν βούλησιν, καὶ παρὰ τὴν ὑπόστασιν· στέρησις ἄρα ἐστὶ τὸ κακὸν, καὶ ἔλλειψις, καὶ ἀσθένεια, καὶ ἀσυμμετρία, καὶ ἁμαρτία, καὶ ἄσκοπον, καὶ ἀκαλλὲς, καὶ ἄζωον, καὶ ἄνουν, καὶ ἄλογον, καὶ ἀτελὲς, καὶ ἀνίδρυτον, καὶ ἀναίτιον, καὶ ἀόριστον, καὶ ἄγονον, καὶ ἀργὸν, καὶ ἀδρανὲς, καὶ ἄτακτον, καὶ ἀνόμοιον, καὶ ἄπειρον, καὶ σκοτεινὸν, καὶ ἀνούσιον, καὶ αὐτὸ μηδαμῶς μηδαμῇ μηδὲν ὄν.

Πῶς ὅλως δύναταί τι τὸ κακὸν τῇ πρὸς τὸ ἀγαθὸν μίξει· τὸ γὰρ πάντῃ τοῦ ἀγαθοῦ ἄμοιρον, οὔτε ἐστί τι, οὔτε δύναται· καὶ γὰρ εἰ τὸ ἀγαθὸν καὶ ὄν ἐστι, καὶ βουλητὸν, καὶ δυνάμενον, καὶ δραστήριον, πῶς δυνήσεταί τι τὸ ἐναντίον τἀγαθῷ, τὸ οὐσίας, καὶ βουλήσεως, καὶ δυνάμεως, καὶ ἐνεργείας ἐστερημένον.

Οὐ πάντα πᾶσι καὶ πάντῃ τὰ αὐτὰ κατὰ τὸ αὐτὸ κακά· δαίμονι κακὸν, τὸ παρὰ τὸν ἀ-

γαθοειδῆ νοῦ εἶναι· ψυχῇ, τὸ κατὰ λόγον· σώματι, τὸ κατὰ φύσιν.

Πῶς ὅλως τὰ κακά, προνοίας οὔσης· οὐκ ἔστι τὸ κακόν, ᾗ κακόν, οὔτε ὄν, οὔτε ἐν τοῖς οὖσι· καὶ οὐδὲν τῶν ὄντων ἐστὶν ἀπρονόητον· οὐδὲ γάρ ἐστι τὸ κακὸν ὄν, ἀμιγὲς ὑπάρχον τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ εἰ μηδὲν τῶν ὄντων ἀμέτοχον τοῦ ἀγαθοῦ· κακὸν δέ, ἡ ἔλλειψις τοῦ ἀγαθοῦ· οὐδὲν δὲ τῶν ὄντων ἐστέρηται καθόλου τοῦ ἀγαθοῦ· ἐν πᾶσι τοῖς οὖσιν ἡ θεία πρόνοια, καὶ οὐδὲν τῶν ὄντων ἀπρονόητον· ἀλλὰ καὶ τοῖς γινομένοις κακοῖς, ἀγαθοπρεπῶς ἡ πρόνοια κέχρηται, πρὸς τὴν αὐτῶν ἢ ἄλλων, ἢ ἰδικὴν, ἢ κοινὴν ὠφέλειαν, καὶ οἰκείως ἑκάστου τῶν ὄντων προνοεῖ. διὸ καὶ τὸν εἰκαῖον τῶν πολλῶν οὐκ ἀποδεξόμεθα λόγον, οἳ χρῆναί φασι τὴν πρόνοιαν καὶ ἄκοντας ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ἄγειν· τὸ γὰρ φθεῖραι φύσιν, οὐκ ἔστι προνοίας· ὅθεν ὡς πρόνοια τῆς ἑκάστου φύσεως σωστική, τῶν αὐτοκινήτων, ὡς αὐτοκινήτων

προνοεῖ, καὶ τῶν ὅλων, καὶ τῶν καθ' ἕκαστον, οἰκείως ὅλῳ καὶ ἑκάστῳ, καθ' ὅσον ἡ τῶν προνοουμένων φύσις ἐπιδέχεται τὰς τῆς ὅλης καὶ παντοδαπῆς προνοίας ἐκδιδομένας ἀναλόγως ἑκάστῳ προνοητικὰς ἀγαθότητας.

Οὐκ ἄρα ὂν τὸ κακὸν, οὐδὲ ἐν τοῖς οὖσι τὸ κακόν· οὐδαμοῦ γὰρ τὸ κακὸν, ᾗ κακόν· καὶ τὸ γίνεσθαι τὸ κακὸν, οὐ κατὰ δύναμιν, ἀλλὰ δι' ἀσθένειαν· καὶ τοῖς δαίμοσιν, ὃ μέν εἰσι, καὶ ἐκ τἀγαθοῦ, καὶ ἀγαθόν· τὸ δὲ κακὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀποπτώσεως· καὶ ἀλλοίωσις, ἡ περὶ τὴν ταυτότητα καὶ τὴν ἕξιν ἀσθένεια, τῆς παρασκευούσης αὐτοῖς ἀγγελοπρεποῦς τελειότητος· καὶ ἐφίενται τοῦ ἀγαθοῦ, καθ' ὃ τοῦ εἶναι, καὶ ζῆν, καὶ νοεῖν ἐφίενται· καὶ καθὸ οὐκ ἐφίενται τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ μὴ ὄντος ἐφίενται· καὶ οὐκ ἔστι τοῦτο ἔφεσις, ἀλλὰ τῆς ὄντως ἐφέσεως ἁμαρτία.

Ἐν γνώσει δὲ ἁμαρτάνοντας καλεῖ τὰ λόγια, τοὺς περὶ τὴν ἄληστον τοῦ ἀγαθοῦ γνῶσιν,

ἢ τὴν πτίησιν ἐξασθενοῦντας· καὶ τοὺς εἰδότας τὸ θέλημα, καὶ μὴ ποιοῦντας· τοὺς ἀκηκοότας μὲν, ἀσθενοῦντας δὲ περὶ τὴν πίστιν, ἢ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ ἀβούλητόν τισι τὸ συνιέναι τοῦ ἀγαθῦναι, κατὰ τὴν παρατροπὴν, ἢ τὴν ἀσθένειαν τῆς βουλήσεως· καὶ ὅλως τὸ κακὸν, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, ἀσθένεια, καὶ ἀδυναμία, καὶ ἔλλειψίς ἐστιν, ἢ τῆς γνώσεως, ἢ τῆς ἀλήστου γνώσεως, ἢ τῆς πίστεως, ἢ τῆς ἐφέσεως, ἢ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀγαθοῦ. καίτοι φαίη τις, οὐ τιμωρητὸν ἡ ἀσθένεια, τοὐναντίον δὲ, συγγνωστόν· εἰ μὲν οὐκ ἐξῆν τὸ δύνασθαι, καλῶς ἂν εἶχεν ὁ λόγος· εἰ δὲ ἐκ τἀγαθοῦ τὸ δύνασθαι, τοῦ διδόντος κατὰ τὰ λόγια, τὰ προσήκοντα πᾶσιν ἁπλῶς, οὐκ ἐπαινετὸν ἡ τῆς ἐκ τἀγαθοῦ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἕξεως ἀμαρτία, καὶ παρατροπὴ, καὶ ἀποφυγὴ, καὶ ἀπόπτωσις. ἀλλὰ, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ δικαίου καὶ θείου δικαιωτηρίου κατὰ δύναμιν ἱκανῶς εἰρήσθω, καθ᾽ ἣν

ἱερὰν πραγματείαν ἡ τῶν λογίων ἀλήθεια, τοὺς σοφιστικοὺς καὶ ἀδικίαν καὶ ψεῦδος κατὰ τοῦ θεοῦ λαλοῦντας ἀπεῤῥάπισεν ὡς παράφρονας λόγους. νῦν δὲ ὡς καθ' ἡμᾶς, ἀρκούντως ὕμνηται τἀγαθόν, ὡς ὄντως ἀγαστόν, ὡς ἀρχὴ, καὶ πέρας πάντων, ὡς περιοχὴ τῶν ὄντων, ὡς εἰδοποιὸν τῶν οὐκ ὄντων, ὡς πάντων ἀγαθῶν αἴτιον, ὡς τῶν κακῶν ἀναίτιον, ὡς πρόνοια καὶ ἀγαθότης παντελὴς καὶ ὑπερβάλλουσα τὰ ὄντα καὶ τὰ οὐκ ὄντα, καὶ τὰ κακά, καὶ τὴν ἑαυτῆς στέρησιν ἀγαθύνουσα, πᾶσιν ἐφετὸν, καὶ ἐραστὸν, καὶ ἀγαπητὸν, καὶ ὅσα ἄλλα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὁ ἀληθὴς ἀπέδειξεν ὡς οἶμαι λόγος.

Περὶ ὄντος, ἐν ᾧ καὶ περὶ παραδειγμάτων. κεφ. ε.

Μετιτέον δὲ νῦν ἐπὶ τὴν ὄντως οὖσαν τοῦ ὄντως ὄντος θεολογικὴν οὐσιωνυμίαν· τοσοῦτον δὲ ὑπομνήσομεν, ὅτι τῷ

λόγῳ σκοπός, οὐ τὴν ὑπερούσιον οὐσίαν, ᾗ ὑπερούσιος, ἐκφαίνειν· ἄρρητον γὰρ τοῦτο, καὶ ἄγνωστόν ἐστι, καὶ παντελῶς ἀνέκφαντον, καὶ αὐτὴν ὑπεραῖρον τὴν ἕνωσιν· ἀλλὰ τὴν οὐσιοποιὸν εἰς τὰ ὄντα πάντα τῆς θεαρχικῆς οὐσιαρχίας πρόοδον ὑμνῆσαι· καὶ γὰρ ἡ τἀγαθοῦ θεωνυμία, τὰς ὅλας τοῦ πάντων αἰτίου προόδους ἐκφαίνουσα, καὶ εἰς τὰ ὄντα, καὶ εἰς τὰ οὐκ ὄντα ἐκτείνεται, καὶ ὑπὲρ τὰ ὄντα, καὶ ὑπὲρ τὰ οὐκ ὄντα ἐστίν· ἡ δὲ τοῦ ὄντος, εἰς πάντα τὰ ὄντα ἐκτείνεται, καὶ ὑπὲρ τὰ ὄντα ἐστίν· ἡ δὲ τῆς ζωῆς, εἰς πάντα τὰ ζῶντα ἐκτείνεται, καὶ ὑπὲρ τὰ ζῶντά ἐστιν· ἡ δὲ τῆς σοφίας, εἰς πάντα τὰ νοερά, καὶ λογικά, καὶ αἰσθητικὰ ἐκτείνεται, καὶ ὑπὲρ πάντα ταῦτά ἐστι.

Ταύτας οὖν ὁ λόγος ὑμνῆσαι ποθεῖ τὰς τῆς προνοίας ἐκφαντορικὰς θεωνυμίας· οὐ γὰρ ἐκφράσαι τὴν αὐτοϋπερούσιον ἀγαθότητα, καὶ οὐσίαν, καὶ ζωήν, καὶ σοφίαν, τῆς αὐτοϋ-

περουσίου θεότητος ἐπαγγέλλεται, τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἀγαθότητα, καὶ θεότητα, καὶ οὐσίαν, καὶ σοφίαν, καὶ ζωὴν, ἐν ἀποκρυφίοις ὡς τὰ λόγιά φησιν, ὑπεριδρυμένης· ἀλλὰ τὴν ἐκπεφασμένην ἀγαθοποιὸν πρόνοιαν, ὑπεροχικῶς ἀγαθότητα, καὶ πάντων ἀγαθῶν αἰτίαν ὑμνεῖ, καὶ ὄν, καὶ ζωὴν, καὶ σοφίαν, τὴν οὐσιοποιὸν, καὶ ζωοποιὸν, καὶ σοφοδότιν αἰτίαν, τῶν οὐσίας, καὶ ζωῆς, καὶ νοῦ, καὶ λόγου, καὶ αἰσθήσεως μετειληφότων. Οὐκ ἄλλο δὲ εἶναι τἀγαθόν φησι, καὶ ἄλλο τὸ ὄν, καὶ ἄλλο τὴν ζωὴν, ἢ τὴν σοφίαν· οὐδὲ πολλὰ τὰ αἴτια καὶ ἄλλων ἄλλας παρακτικὰς θεότητας, ὑπερεχούσας καὶ ὑφειμένας, ἀλλ' ἑνὸς θεοῦ τὰς ὅλας ἀγαθὰς προόδους· καὶ τὰς παρ' ἡμῶν ἐξυμνουμένας θεωνυμίας· καὶ τὴν μὲν, εἶναι τῆς παντελοῦς τοῦ ἑνὸς θεοῦ προνοίας ἐκφαντικὴν τὰς δὲ, τῶν ὁλικωτέρων αὐτοῦ καὶ μερικωτέρων.

Καίτοι φαίη τις, ἀνθ' ὅτου τοῦ ὄντος τὴν ζωὴν, καὶ τῆς ζωῆς τὴν σοφίαν ὑπερτεινομένην;

τῶν ὄντων μὲν, τὰ ζῶντα· τῶν δὲ ὅσα ζῇ, τὰ
αἰσθητικά· καὶ τούτων, τὰ λογικά· καὶ τῶν λο-
γικῶν, οἱ νόες ὑπερέχουσι, καὶ περὶ θεόν εἰσι,
καὶ μᾶλλον αὐτῷ πλησιάζουσι. καίτοι ἔδει
τὰ τῶν μειζόνων ἐκ θεοῦ δωρεῶν μετέχον-
τα, καὶ κρείττονα εἶναι, καὶ τῶν λοιπῶν ὑπε-
ρέχειν. ἀλλ' εἰ μὲν ἀνούσια, καὶ ἄζωα τὶς ὑ-
πετίθετο τὰ νοερὰ, καλῶς ἂν εἶχεν ὁ λόγος·
εἰ δὲ καὶ εἰσὶν οἱ θεῖοι νόες ὑπὲρ τὰ λοιπὰ ὄν-
τα, καὶ ζῶσιν ὑπὲρ τὰ ἄλλα ζῶντα, καὶ νοοῦσι,
καὶ γινώσκουσιν ὑπὲρ αἴσθησιν καὶ λόγον, καὶ
παρὰ πάντα τὰ ὄντα τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ
ἐφίενται, καὶ μετέχουσιν, αὐτοὶ μᾶλλόν εἰσι
περὶ τἀγαθὸν, οἱ περισσῶς αὐτοῦ μετέχον-
τες, καὶ πλείους, καὶ μείζους ἐξ αὐτοῦ δωρεὰς
εἰληφότες, ὥσπερ καὶ τὰ λογικὰ τῶν αἰσθη-
τικῶν ὑπερέχει, πλεονεκτοῦντα τῇ περιουσίᾳ
τοῦ λόγου, καὶ ταῦτα τῇ αἰσθήσει, καὶ ἄλλα τῇ
ζωῇ· καὶ ἔστιν ὡς οἶμαι, τοῦτο ἀληθὲς, ὅτι τὰ
μᾶλλον τοῦ ἑνὸς καὶ ἀπειροδώρου θεοῦ μετέ-

χοντα, μᾶλλόν εἰσιν αὐτῷ πλησιαίτερα, καὶ θειότερα τῶν ἀπολειπομένων.

Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων εἴπομεν, φέρε τἀγαθὸν ὡς ὄντως ὄν, καὶ τῶν ὄντων ἁπάντων οὐσιοποιὸν ἀνυμνήσωμεν. ὁ ὤν, ὅλου τοῦ εἶναι κατὰ δύναμιν ὑπερούσιός ἐστιν, ὑποστάτις αἰτία, καὶ δημιουργὸς ὄντος, ὑπάρξεως, ὑποστάσεως, οὐσίας, φύσεως· ἀρχὴ καὶ μέτρον αἰώνων· καὶ χρόνων ὀντότης, καὶ αἰὼν τῶν ὄντων· χρόνος, τῶν γινομένων, τὸ εἶναι τοῖς ὁπωσοῦν οὖσι· γένεσις, τοῖς ὁπωσοῦν γινομένοις· ἐκ τοῦ ὄντος, αἰών, καὶ οὐσία, καὶ ὄν, καὶ χρόνος, καὶ γένεσις, καὶ γινόμενον, τὰ ἐν τοῖς οὖσιν ὄντα, καὶ τὰ ὁπωσοῦν ὑπάρχοντα, καὶ ὑφεστῶτα· καὶ γὰρ ὁ θεός, οὔ πως ἐστὶν ὤν, ἀλλ' ἁπλῶς καὶ ἀπεριορίστως, ὅλον ἐν ἑαυτῷ τὸ εἶναι συνειληφὼς καὶ προειληφώς· διὸ καὶ βασιλεὺς λέγεται τῶν αἰώνων, ὡς ἐν αὐτῷ καὶ περὶ αὐτὸν παντὸς τοῦ εἶναι, καὶ ὄντος, καὶ ὑφεστηκότος, καὶ οὔτε ἦν, οὔτε ἔσται, οὔτε ἐγένετο, οὔτε γί-

νεται, οὔτε γενήσεται· μᾶλλον δὲ, οὔτε ἔστιν, ἀλλ' αὐτός ἐστι τὸ εἶναι τοῖς οὖσι· καὶ οὐ τὰ ὄντα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι τῶν ὄντων, ἐκ τοῦ προαιωνίως ὄντος· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ αἰὼν τῶν αἰώνων, ὁ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων.

Ἀναλαβόντες οὖν εἴπωμεν, ὅτι πᾶσι τοῖς οὖσι, καὶ τοῖς αἰῶσι, τὸ εἶναι παρὰ τοῦ προόντος· καὶ πᾶς μὲν αἰὼν καὶ χρόνος ἐξ αὐτοῦ, παντὸς δὲ καὶ αἰῶνος καὶ χρόνου, καὶ παντὸς ὁπωσοῦν ὄντος, ὁ προών, ἀρχὴ καὶ αἰτία· καὶ πάντα αὐτοῦ μετέχει, καὶ οὐδενὸς τῶν ὄντων ἀποστατεῖ· καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε· καὶ ἁπλῶς, εἴ τι ὁπωσοῦν ἐστιν, ἐν τῷ προόντι καὶ ἔστι, καὶ ἐπινοεῖται, καὶ σώζεται· καὶ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτοῦ μετεχόντων, τὸ εἶναι προβέβληται· καὶ ἔστιν αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ εἶναι πρεσβύτερον τοῦ αὐτοζωὴν εἶναι, καὶ αὐτοσοφίαν εἶναι, καὶ αὐτοομοιότητα θείαν εἶναι, καὶ τὰ ἄλλα ὅσων τὰ ὄντα μετέχοντα, πρὸ πάντων αὐτῶν τοῦ εἶναι

μετέχει· μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὰ καθ' αὐτὰ
πάντα, ὧν τὰ ὄντα μετέχει τοῦ αὐτοῦ καθ' αὐ-
τὸ εἶναι μετέχει· καὶ οὐδέν ἐστιν ὄν, οὗ μή ἐστιν
οὐσία καὶ αἰών, τὸ αὐτὸ εἶναι. πάντων οὖν εἰ-
κότως τῶν ἄλλων ἀρχικώτερον, ὡς ὤν, ὁ
θεὸς ἐκ τῆς πρεσβυτέρας τῶν ἄλλων αὐτοῦ δω-
ρεῶν ὑμνεῖται· καὶ γὰρ τὸ προεῖναι καὶ ὑπε-
ρεῖναι προέχων, καὶ ὑπερέχων τὸ εἶναι, πᾶν,
αὐτό φημι καθ' αὐτὸ τὸ εἶναι προϋπεστήσα-
το, καὶ τῷ εἶναι αὐτῷ πᾶν τὸ ὁπωσοῦν ὂν ὑπε-
στήσατο. καὶ γοῦν αἱ ἀρχαὶ τῶν ὄντων πᾶσαι,
τοῦ εἶναι μετέχουσαι, καὶ εἰσὶ· καὶ ἀρχαί εἰσι, καὶ
πρότερον εἰσιν· ἔπειτα, ἀρχαί εἰσι, καὶ εἰ βού-
λει, τῶν ζώντων ὡς ζώντων ἀρχὴν φάναι
τὴν αὐτοζωὴν, καὶ τῶν ὁμοίων, ὡς ὁμοίων τὴν
αὐτοομοιότητα· καὶ τῶν ἡνωμένων, ὡς ἡνωμένων,
τὴν αὐτοένωσιν· καὶ τῶν τεταγμένων, ὡς τεταγμέ-
νων, τὴν αὐτοτάξιν· καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τοῦδε, ἢ
τοῦδε, ἢ ἀμφοτέρων, ἢ πολλῶν μετέχοντα, τό-
δε, ἢ τόδε, ἢ ἀμφότερα, ἢ πολλά ἐστι τὰς αὐ-

τὸ μετοχὰς εὑρήσεις, τοῦ εἶναι πρῶτον αὐτὰς μετεχούσας, καὶ τῷ εἶναι πρῶτον μενούσας· ἔπειτα τοῦδε, ἢ τοῦδε ἀρχὰς οὔσας, καὶ τῷ μετέχειν τοῦ εἶναι, καὶ οὔσας καὶ μετεχομένας. εἰ δὲ ταῦτα τῇ μετοχῇ τοῦ εἶναί ἐστι, πολλῷ γε μᾶλλον τὰ αὐτῶν μετέχοντα.

Πρώτην οὖν τὴν τοῦ αὐτὸ εἶναι δωρεὰν, ἡ αὐτοϋπεράγαθος ἀγαθότης προβαλλομένη τῇ πρεσβυτέρᾳ πρώτῃ τῶν μετοχῶν, ὑμνεῖται, καὶ ἔστιν ἐξ αὐτῆς, καὶ ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι, καὶ αἱ τῶν ὄντων ἀρχαὶ, καὶ τὰ ὄντα πάντα, καὶ τὰ ὁπωσοῦν τῷ εἶναι διακρατούμενα· καὶ τοῦτο ἀσχέτως, καὶ συνειλημμένως, καὶ ἑνιαίως· καὶ γὰρ ἐν μονάδι πᾶς ἀριθμὸς ἑνοειδῶς προϋφέστηκε· καὶ ἔχει πάντα ἀριθμὸν ἡ μονὰς ἐν ἑαυτῇ μοναχῶς· καὶ πᾶς ἀριθμὸς, ἥνωται μὲν ἐν τῇ μονάδι· καθ' ὅσον δὲ τῆς μονάδος πρόεισι, κατὰ τοσοῦτον διακρίνεται, καὶ πληθύνεται, καὶ ἐν κέντρῳ πᾶσαι αἱ τοῦ κύκλου γραμμαὶ κατὰ μίαν ἕνωσιν συνυφεστή-

κασι· καὶ πάσας ἔχει τὸ σημεῖον ἐν ἑαυτῷ τὰς εὐθείας ἑνοειδῶς ἡνωμένας πρός τε ἀλλήλας, καὶ πρὸς τὴν μίαν ἀρχήν, ἀφ' ἧς προῆλθον· καὶ ἐν αὐτῷ μὲν τῷ κέντρῳ, παντελῶς ἥνωνται· βραχὺ δὲ αὐτοῦ διαστᾶσαι, βραχὺ καὶ διακρίνονται· μᾶλλον δὲ ἀποστᾶσαι, μᾶλλον· καὶ ἁπλῶς, καθ' ὅσον τῷ κέντρῳ πλησιαίτεραί εἰσι, κατὰ τοσοῦτον καὶ αὐτῷ, καὶ ἀλλήλαις ἥνωνται· καὶ καθ' ὅσον αὐτοῦ, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἀλλήλων διεστήκασιν.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὅλῃ τῶν ὅλων φύσει πάντες οἱ τῆς καθ' ἕκαστον φύσεως λόγοι, συνειλημμένοι εἰσὶ κατὰ μίαν ἀσύγχυτον ἕνωσιν· καὶ ἐν τῇ ψυχῇ μονοειδῶς αἱ τῶν κατὰ μέρος πάντων προνοητικαὶ τοῦ ὅλου σώματος δυνάμεις. Οὐδὲν οὖν ἄτοπον, ἐξ ἀμυδρῶν εἰκόνων, ἐπὶ τὸ πάντων αἴτιον ἀναβάντας, ὑπερκοσμίοις ὀφθαλμοῖς θεωρῆσαι πάντα ἐν τῷ πάντων αἰτίῳ, καὶ τὰ ἀλλήλοις ἐναντία, μονοειδῶς καὶ ἡνωμένως· ἀρχὴ γάρ ἐστι τῶν

ὄντων, ἀφ' ἧς καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι, καὶ πάντα τὰ ὁπωσοῦν ὄντα, πᾶσα ἀρχή, πάντα πέρας, πᾶσα ζωή, πᾶσα ἀθανασία, πᾶσα σοφία, πᾶσα τάξις, πᾶσα ἁρμονία, πᾶσα δύναμις, πᾶσα φρουρά, πᾶσα ἵδρυσις, πᾶσα διανομή, πᾶσα νόησις, πᾶς λόγος, πᾶσα αἴσθησις, πᾶσα ἕξις, πᾶσα στάσις, πᾶσα κίνησις, πᾶσα ἕνωσις, πᾶσα κρᾶσις, πᾶσα φιλία, πᾶσα ἐφαρμογή, πᾶσα διάκρισις, πᾶς ὅρος, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τῷ εἶναι ὄντα, τὰ ὄντα πάντα χαρακτηρίζει.

Καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς πάντων αἰτίας αἱ νοηταὶ καὶ νοεραὶ τῶν θεοειδῶν ἀγγέλων οὐσίαι, καὶ αἱ τῶν ψυχῶν, καὶ αἱ τοῦ παντὸς κόσμου φύσεις, καὶ τὰ ὁπωσοῦν ἢ ἐν ἑτέροις ὑπάρχειν, ἢ κατ' ἐπίνοιαν εἶναι λεγόμενα. καὶ γοῦν αἱ πανάγιαι καὶ πρεσβύταται δυνάμεις ὄντως οὖσαι, καὶ οἷον ἐν προθύροις τῆς ὑπερουσίου τριάδος ἱδρυμέναι παρ' αὐτῆς, καὶ ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ εἶναι, καὶ τὸ θεοειδῶς εἶναι

ἔχουσι· καὶ μετ' ἐκείνας αἱ ὑφειμέναι, τὸ ὑφειμένως· καὶ αἱ ἔσχαται, τὸ ἐσχάτως, ὡς πρὸς ἀγγέλους· ὡς πρὸς ἡμᾶς δέ, ὑπερκοσμίως. καὶ αἱ ψυχαὶ, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὄντα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τὸ εἶναι, καὶ τὸ εὖ εἶναι ἔχει καὶ ἔστι, καὶ εὖ ἐστὶν, ἐκ τοῦ προόντος τὸ εἶναι καὶ τὸ εὖ εἶναι ἔχοντα, καὶ ἐν αὐτῷ καὶ ὄντα, καὶ εὖ ὄντα· καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀρχόμενα, καὶ ἐν αὐτῷ φρουρούμενα, καὶ εἰς αὐτὸν περατούμενα.

Καὶ τὰ μὲν πρεσβεῖα τοῦ εἶναι, νέμει ταῖς κρείττοσιν οὐσίαις, ἃς καὶ αἰωνίας καλεῖ τὰ λόγια. τὸ δὲ εἶναι αὐτὸ, τῶν ὄντων πάντων οὐδέποτε ἀπολείπεται· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ εἶναι, ἐκ τοῦ προόντος· καὶ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ εἶναι, καὶ οὐκ αὐτὸς τοῦ εἶναι· καὶ ἐν αὐτῷ ἐστὶ τὸ εἶναι, καὶ οὐκ αὐτὸς ἐν τῷ εἶναι· καὶ αὐτὸν ἔχει τὸ εἶναι, καὶ οὐκ αὐτὸς ἔχει τὸ εἶναι· καὶ αὐτὸς ἐστι τοῦ εἶναι καὶ αἰὼν, καὶ ἀρχὴ, καὶ μέτρον, προουσίας ὢν, καὶ ὄντος, καὶ αἰῶνος, καὶ

πάντων οὐσιοποιὸς ἀρχὴ, καὶ μεσότης, καὶ τελευτή· καὶ διὰ τοῦτο, πρὸς τῶν λογίων ὁ ὄντως προών, κατὰ πᾶσαν τῶν ὄντων ἐπίνοιαν, πολλαπλασιάζεται· καὶ τὸ ἦν, ἐπ' αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔστι, καὶ τὸ ἔσται· καὶ τὸ ἐγένετο, καὶ γίνεται, καὶ γενήσεται, κυρίως ὑμνεῖται· ταῦτα γὰρ πάντα τοῖς θεοπρεπῶς νοοῦσι, τὸ κατὰ πᾶσαν αὐτὸν ἐπίνοιαν ὑπερουσίως εἶναι σημαίνει· καὶ τῶν πανταχῶς ὄντων αἴτιον· καὶ γὰρ οὐ, τόδε μὲν ἐστὶ, τόδε δὲ οὐκ ἔστιν· οὐδὲ, πῆ μὲν ἐστὶ, πῆ δὲ οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ πάντα ἐστὶν, ὡς πάντων αἴτιος· καὶ ἐν αὐτῷ πάσας ἀρχὰς, πάντα συμπεράσματα, πάντων τῶν ὄντων συνέχων καὶ προέχων· καὶ ὑπὲρ τὰ πάντα ἐστὶν, ὡς πρὸ πάντων ὑπερουσίως ὑπερών· διὸ καὶ πάντα αὐτοῦ καὶ ἅμα κατηγορεῖται· καὶ οὐδέν ἐστι τῶν πάντων, πάνσχημος, πολυείδεος, ἄμορφος, ἀκαλλὴς, ἀρχὰς καὶ μέσα καὶ τέλη τῶν ὄντων, ἀσχέτως καὶ ἐξῃρημένως ἐν ἑαυτῷ προειληφὼς, καὶ πᾶσι τὸ εἶναι κατὰ

μίαν

μίαν καὶ ὑπερηνωμένην αἰτίαν ἀπεριλύτως ἐπιλάμπων· εἰ γὰρ ὁ καθ' ἡμᾶς ἥλιος, τὰς τῶν αἰσθητῶν οὐσίας καὶ ποιότητας, καίτοι πολλὰς καὶ διαφόρους οὔσας, ὅμως αὐτὸς εἷς ὢν, καὶ μονοειδὲς ἐπιλάμπων φῶς, ἀνανεοῖ, καὶ τρέφει, καὶ φρουρεῖ, καὶ τελειοῖ, καὶ διακρίνει, καὶ ἑνοῖ, καὶ ἀναθάλπει, καὶ γόνιμα εἶναι ποιεῖ, καὶ αὔξει, καὶ ἐξαλλάττει, καὶ ἐνιδρύει, καὶ ἐκφύει, καὶ ἀνακινεῖ, καὶ ζωοῖ πάντα, καὶ τῶν ὅλων ἕκαστον οἰκείως ἑαυτῷ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ἡλίου μετέχει, καὶ τὰς τῶν πολλῶν μετεχόντων ὁ εἷς ἥλιος αἰτίας ἐν ἑαυτῷ μονοειδῶς προείληφε· πολλῷ γε μᾶλλον ἐπὶ τῆς καὶ αὐτοῦ καὶ πάντων αἰτίας, προϋφεστάναι τὰ πάντα τῶν ὄντων παραδείγματα, κατὰ μίαν ὑπερούσιον ἕνωσιν συγχωρητέον· ἐπεὶ καὶ οὐσίας παράγει, κατὰ τὴν ἀπὸ οὐσίας ἔκβασιν. παραδείγματα δέ φαμεν εἶναι, τοὺς ἐν θεῷ τῶν ὄντων οὐσιοποιοὺς καὶ ἑνιαίως προϋφεστῶτας λόγους, οὓς ἡ θεολογία

προορισμοὺς καλεῖ, καὶ θεῖα καὶ ἀγαθὰ θελήματα, τῶν ὄντων ἀφοριστικὰ καὶ ποιητικά, καθ' οὓς ὁ ὑπερούσιος τὰ ὄντα πάντα καὶ προώρισε καὶ παρήγαγεν.

Εἰ δὲ ὁ φιλόσοφος ἀξιοῖ Κλήμης, καὶ πρός τι παραδείγματα λέγεσθαι, τὰ ἐν τοῖς οὖσιν ἀρχηγικώτερα, πρόεισι μέν, οὐ διὰ κυρίων καὶ παντελῶν ἢ ἁπλῶν ὀνομάτων ὁ λόγος αὐτῷ· συγχωροῦντας δὲ καὶ τοῦτο ὀρθῶς λέγεσθαι, τῆς θεολογίας μνημονευτέον φασκούσης, ὅτι οὐ παρέδειξά σοι αὐτὰ τοῦ πορεύεσθαι ὀπίσω αὐτῶν· ἀλλ' ἵνα διὰ τῆς τούτων ἀναλογικῆς γνώσεως ἐπὶ τὴν πάντων αἰτίαν, ὡς οἷοί τε ἐσμέν, ἀναχθῶμεν. πάντα τοίνυν αὐτῇ τὰ ὄντα, κατὰ μίαν τὴν πάντων ἐξῃρημένην ἕνωσιν, ἀναθετέον· ἐπείπερ ἀπὸ τοῦ εἶναι, τῆς οὐσιοποιοῦ προόδου καὶ ἀγαθότητος ἀρξαμένη, καὶ διὰ πάντων φοιτῶσα, καὶ πάντα ἐξ ἑαυτῆς τοῦ εἶναι πληροῦσα, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς οὖσιν ἀγαλλομένη, πάντα μὲν ἐν ἑαυτῇ

περιέχει, καὶ κατὰ μίαν ἁπλότητος ὑπερβολὴν πᾶσαν διπλόην ἀπηνωμένην· πάντα δὲ ὡσαύτως περιέχει, καὶ κατὰ τὴν ὑπερηπλωμένην αὐτῆς ἀπειρίαν, καὶ πρὸς πάντων ἑνικῶς μετέχεται, καθάπερ καὶ φωνὴ μία οὖσα καὶ ἡ αὐτὴ, πρὸς πολλῶν ἀκοῶν ὡς μία μετέχεται.

Πάντων οὖν ἀρχὴ καὶ τελευτὴ τῶν ὄντων ὁ προών· ἀρχὴ μὲν, ὡς αἴτιος· τέλος δὲ, ὡς οὗ ἕνεκα, καὶ πέρας πάντων, καὶ ἀπειρία πάσης ἀπειρίας καὶ πέρατος ὑπεροχικῶς τῶν ὡς ἀντικειμένων· ἐν ἑνὶ γὰρ, ὡς πολλάκις εἴρηται, τὰ ὄντα πάντα, καὶ προέχει καὶ ὑπέστησε, παρὼν τοῖς πᾶσι, καὶ πανταχοῦ, καὶ κατὰ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ πᾶν, καὶ ἐπὶ πάντα προϊὼν, καὶ μένων ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἑστὼς καὶ κινούμενος, καὶ οὔτε ἑστὼς οὔτε κινούμενος, οὔτε ἀρχὴν ἔχων, ἢ μέσον, ἢ τελευτήν· οὔτε ἔν τινι τῶν ὄντων, οὐδέ τι τῶν ὄντων ὤν· καὶ οὔτε ὅλως αὐτῷ προσήκει τι τῶν αἰωνίως ὄντων, ἢ τῶν χρονικῶς ὑφισταμένων· ἀλλὰ καὶ χρόνου, καὶ αἰῶνος,

καὶ τὸ ἐν αἰῶνι, καὶ τὸ ἐν χρόνῳ πάντων ἐξήρηται· διότι καὶ αὐτοαιὼν καὶ τὰ ὄντα, καὶ τὰ μέτρα τῶν ὄντων, καὶ τὰ μετρούμενα, δι' αὐτοῦ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις εὐκαιρότερον εἰρήσθω.

Περὶ ζωῆς. κεφ. ϛ.

ΝΥν δὲ ὑμνητέον ἡμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἐξ ἧς ἡ αὐτοζωή, καὶ πᾶσα ζωή· καὶ ὑφ' ἧς, εἰς πάντα τὰ ὁπωσοῦν ζωῆς μετέχοντα, τὸ ζῆν οἰκείως ἑκάστῳ διασπείρεται. καὶ γοῦν, ἡ τῶν ἀθανάτων ἀγγέλων ζωὴ καὶ ἡ ἀθανασία, καὶ τὸ ἀνώλεθρον αὐτὸ τῆς ἀγγελικῆς ἀεικινησίας, ἐξ αὐτῆς καὶ δι' αὐτήν, καὶ ἔστι καὶ ὑφέστηκε· διὸ καὶ ζῶντες ἀεὶ καὶ ἀθάνατοι λέγονται καὶ οὐκ ἀθάνατοι πάλιν, ὅτι μὴ παρ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸ ἀθάνατοι εἶναι καὶ αἰωνίως ζῆν· ἀλλ' ἐκ τῆς ζωοποιοῦ καὶ πάσης ζωῆς ποιητικῆς καὶ συνοχικῆς αἰ-

τίας· δὲ ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ὄντος ἐλέγομεν, ὅτι καὶ τοῦ αὐτοεῖναι ἐστὶν αἰών· οὕτω δὲ ἐνθάδε πάλιν, ὅτι καὶ τῆς αὐτοζωῆς ἐστὶν ἡ ὑπὲρ ζωὴν ἡ θεία ζωὴ, ζωτικὴ, καὶ ὑποστατικὴ, καὶ πᾶσα ζωὴ, καὶ ζωτικὴ κίνησις ἐκ τῆς ζωῆς τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ζωὴν καὶ πᾶσαν ἀρχὴν πάσης ζωῆς. ἐξ αὐτῆς καὶ αἱ ψυχαὶ τὸ ἀνώλεθρον ἔχουσι, καὶ ζῷα πάντα, καὶ φυτὰ κατ' ἔσχατον ἀπήχημα τῆς ζωῆς ἔχουσι τὸ ζῆν· ἧς αὐτῶν ἀφαιρουμένης κατὰ τὸ λόγιον, ἐκλείπει πᾶσα ζωὴ, καὶ πρὸς αὐτὴν δὲ τὰ ἐκλελοιπότα τῇ πρὸς τὸ μετέχειν αὐτῆς ἀσθενείᾳ, πάλιν ἐπιστρεφόμενα, πάλιν ζῷα γίνεται.

Καὶ δωρεῖται μὲν πρώτως τῇ αὐτοζωῇ τὸ εἶναι ζωὴν, καὶ πάσῃ ζωῇ, καὶ τῇ καθ' ἕκαστα τὸ εἶναι οἰκείως ἑκάστην, ὃ εἶναι πέφυκε· καὶ ταῖς μὲν ὑπερουρανίαις ζωαῖς τὴν ἄϋλον, καὶ θεοειδῆ, καὶ ἀναλλοίωτον ἀθανασίαν, δὲ τὴν ἀρρεπῆ καὶ ἀπαρέγκλιτον ἀεικινησίαν, ὑπερεκτεινομένη διὰ περιουσίαν ἀγαθότητος, καὶ

εἰς τὴν δαιμονίαν ζωήν. οὐδὲ γὰρ ἐκείνη τὸ εἶναι παρ' ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς καὶ τὸ εἶναι ζωὴ, καὶ τὴν διαμονὴν ἔχει. διαδιδομένη δὲ καὶ ἀνδράσι, τὴν ὡς συμμίκτοις ἐνδεχομένην ἀγγελοειδῆ ζωὴν, καὶ ὑπερβλύσει φιλανθρωπίας, καὶ ἀποφοιτῶντας ἡμᾶς εἰς ἑαυτὴν ἐπιστρέφουσα καὶ ἀνακαλουμένη. καὶ τὸ δὴ θειότερον, ὅτι καὶ ὅλους ἡμᾶς, ψυχάς φημι καὶ τὰ συζυγῆ σώματα πρὸς παντελῆ ζωὴν καὶ ἀθανασίαν ἐπήγγελται μεταθήσειν, πρᾶγμα, τῇ παλαιότητι μὲν ἴσως παρὰ φύσιν δοκοῦν· ἐμοὶ δὲ καὶ σοὶ καὶ τῇ ἀληθείᾳ, καὶ θεῖον καὶ ὑπὲρ φύσιν· ὑπὲρ φύσιν δὲ, τὴν καθ' ἡμᾶς φημὶ, τὴν ὁρωμένην, οὐ τὴν παντοσθενῆ τῆς θείας ζωῆς· αὐτῇ γὰρ ὡς πασῶν οὔσῃ τῶν ζωῶν φύσει, καὶ μάλιστα τῶν θειοτέρων, οὐδεμία ζωὴ παρὰ φύσιν, ἢ ὑπὲρ φύσιν· ὥστε οἱ περὶ τούτου τῆς παρανοίας σίμωνος ἀντιῤῥητικοὶ λόγοι, πόῤῥω θείου χοροῦ, καὶ τῆς σῆς ἱερᾶς ψυχῆς ἀπε-

ληλέαθωσαν· ἔλαθε γὰρ αὐτόν, ὡς οἶμαι, καὶ ταῦτα (σοφὸν οἰόμενον εἶναι), ὃ μὴ δεῖν τὸν εὖ φρονοῦντα τῷ περιφανεῖ τῆς αἰσθήσεως λόγῳ συμμάχῳ χρῆσθαι, κατὰ τῆς πάντων ἀφανοῦς αἰτίας· καὶ τοῦτό ἐστι ῥητέον αὐτῷ, ὃ παρὰ φύσιν εἰπεῖν· αὐτῇ γὰρ οὐδὲν ἐναντίον.

Ἐξ αὐτῆς ζωοῦται, καὶ παραθάλπεται, καὶ ζῷα πάντα, καὶ φυτά, καὶ εἴτε νοερὰν εἴποις, εἴτε λογικήν, εἴτε αἰσθητικήν, εἴτε θρεπτικὴν καὶ αὐξητικήν, εἴτε ὁποίαν ποτὲ ζωήν, ἢ ζωῆς ἀρχήν, ἢ ζωῆς οὐσίαν, ἐξ αὐτῆς τε ζῇ καὶ ζωοῖ, τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ζωήν, καὶ ἐν αὐτῇ κατ' αἰτίαν ἑνοειδῶς προϋφέστηκεν· ἡ γὰρ ὑπέρζωος καὶ ζωαρχικὴ ζωή, καὶ πάσης ζωῆς ἐστὶν αἰτία, καὶ ζωογόνος, καὶ ἀποπληρωτική, καὶ διαιρετικὴ ζωῆς· καὶ ἐκ πάσης ζωῆς ὑμνητέα, κατὰ τὴν πολυγονίαν τῶν πασῶν ζωῶν, ὡς παντοδαπή, τε πάσῃ ζωῇ θεωρουμένη καὶ ὑμνουμένη, τε ὡς ἀνενδεής, μᾶλλον δὲ ὑπερπλήρης ζωῆς, ἡ αὐτόζωος, καὶ

ὡς ὑπὲρ πᾶσαν ζωὴν ζωοποιός, καὶ ὑπέρζωος, ἢ ὅπως ἄν τις τὴν ζωὴν τὴν ἄφθεγκτον ἀνθρωπικῶς ἀνυμνήσοι.

Περὶ σοφίας, νοῦ, λόγου, ἀληθείας, πίστεως. κεφ. ζ.

Ερε δέ, εἰ δοκεῖ, τὴν ἀγαθὴν καὶ αἰωνίαν ζωήν, καὶ ὡς σοφήν, καὶ ὡς αὐτοσοφίαν ὑμνήσωμεν· μᾶλλον δέ, ὡς πάσης σοφίας ὑποστατικήν, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν σοφίαν, καὶ σύνεσιν ὑπερέχουσαν· οὐ γὰρ μόνον ὁ θεὸς ὑπερπλήρης ἐστὶ σοφίας, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός· ἀλλὰ καὶ παντὸς λόγου, καὶ νοῦ, καὶ σοφίας ὑπερίδρυται· καὶ τοῦτο ὑπερφυῶς ἐννοήσας ὁ θεῖος ὄντως ἀνήρ, ὁ κοινὸς ἡμῶν καὶ τοῦ καθηγεμόνος ἥλιος, τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων φησίν, οὐ μόνον ὅτι πᾶσα ἀνθρωπίνη διάνοια πλάνη τίς ἐστι, κρινομένη πρὸς τὸ σταθερὸν καὶ μόνιμον τῶν θείων καὶ τελειοτάτων νοήσεων·

ἀλλ' ὅτι καὶ συνήθές ἐστι τοῖς θεολόγοις, ἀντιπεπονθότως ἐπὶ θεοῦ τὰ τῆς στερήσεως ἀποφάσκειν· οὕτω καὶ ἀόρατόν φησι τὰ λόγια, τὸ παμφαὲς φῶς· καὶ τὸν πολυύμνητον, καὶ πολυώνυμον, ἄρρητον καὶ ἀνώνυμον· καὶ τὸν πᾶσι παρόντα, καὶ ἐκ πάντων εὑρισκόμενον, ἀκατάληπτον, καὶ ἀνεξιχνίαστον. τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ καὶ νῦν ὁ θεῖος ἀπόστολος ὑμνῆσαι λέγεται μωρίαν θεοῦ, τὸ φαινόμενον ἐν αὐτῇ παράλογον καὶ ἄτοπον, εἰς τὴν ἄρρητον καὶ πρὸ λόγου πάντος ἀναγαγὼν ἀλήθειαν. ἀλλ' ὅπερ ἐν ἄλλοις ἔφην, οἰκείως ἡμῖν τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς παραλαμβάνοντες, καὶ τῇ συντρόφῳ τῶν αἰσθήσεων ἐνειλούμενοι, καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς τὰ θεῖα παραβάλλοντες ἀπατώμεθα, κατὰ τὸ φαινόμενον τὸν θεῖον καὶ ἀπόρρητον λόγον μεταδιώκοντες, δέον εἰδέναι τὸν καθ' ἡμᾶς νοῦν, τὴν μὲν ἔχειν δύναμιν εἰς τὸ νοεῖν, δι' ἧς τὰ νοητὰ βλέπει· τὴν δὲ ἕνωσιν ὑπεραίρουσαν τὴν τοῦ νοῦ φύσιν, δι' ἧς

συνάπτεται πρὸς τὰ ἐπέκεινα ἑαυτοῦ. κατὰ ταύτην οὖν τὰ θεῖα νοητέον, οὐ καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' ὅλους ἑαυτοὺς ὅλων ἑαυτῶν ἐξισταμένους, καὶ ὅλους θεοῦ γιγνομένους· κρεῖττον γὰρ εἶναι θεοῦ, καὶ μὴ ἑαυτῶν· οὕτω γὰρ ἔσται τὰ θεῖα δοτὰ τοῖς μετὰ θεοῦ γινομένοις. ταύτην οὖν τὴν ἄλογον καὶ ἄνουν καὶ μωρὰν σοφίαν, ὑπεροχικῶς ὑμνοῦντες, εἴπωμεν, ὅτι πάντος ἐστὶ νοῦ, καὶ λόγου, καὶ πάσης σοφίας, καὶ συνέσεως αἰτία· καὶ αὐτῆς ἐστὶ πᾶσα βουλή, καὶ παρ' αὐτῆς πᾶσα γνῶσις καὶ σύνεσις· καὶ ἐν αὐτῇ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως εἰσὶν ἀπόκρυφοι· καὶ γὰρ ἑπομένως τοῖς ἤδη προειρημένοις, ἡ ὑπέρσοφος καὶ πάνσοφος αἰτία, καὶ τῆς αὐτοσοφίας, καὶ τῆς ὅλης, καὶ τῆς καθ' ἕκαστον ἐστὶν ὑποστάτις.

Ἐξ αὐτῆς αἱ νοηταὶ καὶ νοεραὶ τῶν ἀγγελικῶν νοῶν δυνάμεις, τὰς ἁπλᾶς καὶ μακαρίας ἔχουσι νοήσεις, οὐκ ἐν μεριστοῖς, ἢ ἀπὸ μεριστῶν, ἢ αἰσθήσεων, ἢ λόγων διεξοδικῶν

συνάγουσαι τὴν θείαν γνῶσιν· οὐδὲ ὑπό τινος κοινοῦ πρὸς ταῦτα συμπεριεχόμεναι, πάντος δὲ ὑλικοῦ καὶ πλήθους καθαρεύουσαι, νοερῶς, ἀΰλως, ἑνοειδῶς, τὰ νοητὰ τῶν θείων νοοῦσι· καὶ ἔστιν αὐταῖς ἡ νοερὰ δύναμις καὶ ἐνέργεια, τῇ ἀμιγεῖ καὶ ἀχράντῳ καθαρότητι κατηγλαϊσμένη, καὶ συνοπτικὴ τῶν θείων νοήσεων ἀμερείᾳ, καὶ ἀϋλίᾳ· καὶ τῷ θεοειδῶς ἑνὶ πρὸς τὸν θεῖον καὶ ὑπέρσοφον καὶ νοῦν, καὶ λόγον, ὡς ἐφικτὸν ἀποτυπουμένη διὰ τὴν θείαν σοφίαν. Καὶ ψυχαὶ τὸ λογικὸν ἔχουσι, διεξοδικῶς μὲν καὶ κύκλῳ περὶ τὴν τῶν ὄντων ἀλήθειαν περιπορευόμεναι, καὶ τῷ μεριστῷ, καὶ τῷ πολυδαπῷ τῆς ποικιλίας ἀπολειπόμεναι τῶν ἑνιαίων νοῶν· τῇ δὲ τῶν πολλῶν εἰς τὸ ἓν συνελίξει, καὶ τῶν ἰσαγγέλων νοήσεων, ἐφ' ὅσον ψυχαῖς οἰκεῖον καὶ ἐφικτὸν, ἀξιούμεναι· ἀλλὰ καὶ τὰς αἰσθήσεις αὐτὰς, οὐκ ἄν τις ἁμάρτοι σκοποῦ, τῆς σοφίας ἀπήχημα φήσας. καίτοι καὶ ὁ δαιμόνιος νοῦς, ᾗ νοῦς, ἐξ αὐτῆς ἐστι·

καθ' ὅσον δὲ νοῦς ἐστὶν ἢ λεγόμενος τυχεῖν οὗ
ἐφίεται, μὴ εἰδώς, μήτε βουλόμενος, ἐκ πλω-
σιν σοφίας κυριώτερον αὐτὸν προσρητέον.
ἀλλ' ὅτι μὲν σοφίας αὐτῆς καὶ πάσης, καὶ νοῦ
παντός, καὶ λόγου, καὶ αἰσθήσεως πάσης ἡ θεία
σοφία, καὶ ἀρχή, καὶ αἰτία, καὶ ὑποστάτις,
καὶ τελείωσις, καὶ φρουρά, καὶ πέρας, εἴρηται·
πῶς δὲ αὐτὸς ὁ θεὸς ὁ ὑπέρσοφος, σοφία, καὶ
νοῦς, καὶ λόγος, καὶ γνῶσις, ὑμνεῖται· πῶς γὰρ
νοήσει τι τῶν νοητῶν, οὐκ ἔχων νοερὰς ἐνερ-
γείας· ἢ πῶς γνώσεται τὰ αἰσθητά, πάσης
αἰσθήσεως ὑπεριδρυμένος. καίτοι πάντα
αὐτὸν εἰδέναι φησὶ τὰ λόγια, καὶ οὐδὲν δια-
φεύγειν τὴν θείαν γνῶσιν· ἀλλ' ὅπερ ἔφην
πολλάκις, τὰ θεῖα θεοπρεπῶς νοητέον. τὸ γὰρ
ἄνουν, καὶ ἀναίσθητον, καθ' ὑπεροχήν, οὐ
κατ' ἔλλειψιν ἐπὶ θεοῦ τακτέον· ὥσπερ καὶ
τὸ ἄλογον ἀνατίθεμεν τῷ ὑπὲρ λόγον· καὶ τὴν
ἀτέλειαν, τῷ ὑπερτελεῖ, καὶ προτελείῳ· καὶ
τὸν ἀναφῆ καὶ ἀόρατον γνόφον, τῷ φωτὶ τῷ

ἀπροσίτῳ, καθ' ὑπεροχὴν τοῦ ὁρατοῦ φω-
τός. ὥστε ὁ θεῖος νοῦς πάντα συνέχει τῇ πάν-
των ἐξῃρημένῃ γνώσει, κατὰ τὴν πάντων αἰ-
τίαν, ἐν ἑαυτῷ τὴν πάντων εἴδησιν προ-
ειληφώς, πρὶν ἀγγέλους γενέσθαι, εἰδὼς καὶ
παράγων ἀγγέλους· καὶ πάντα τὰ ἄλλα, ἔν-
δοθεν καὶ ἀπ' αὐτῆς, ἵν' οὕτως εἴπω, τῆς ἀρ-
χῆς εἰδώς, καὶ εἰς οὐσίαν ἄγων· καὶ τοῦτο οἶμαι
παραδιδόναι τὸ λόγιον, ὁπόταν φησίν, ὁ εἰ-
δὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν· οὐ γὰρ
ἐκ τῶν ὄντων τὰ ὄντα μανθάνων, εἶδεν ὁ θεῖος
νοῦς, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ κατ' αἰτίαν
τὴν πάντων εἴδησιν, καὶ γνῶσιν, καὶ οὐσίαν
προέχει καὶ προσυνείληφεν, οὐ κατ' εἰ-
δέαν ἑκάστοις ἐπιβάλλων, ἀλλὰ κατὰ μίαν τῆς
αἰτίας περιοχήν, τὰ πάντα εἰδὼς καὶ συνέ-
χων, ὥσπερ καὶ τὸ φῶς κατ' αἰτίαν ἐν ἑαυ-
τῷ τὴν εἴδησιν τοῦ σκότους προείληφεν, οὐκ
ἄλλοθεν εἰδὼς τὸ σκότος, ἢ ἀπὸ τοῦ φωτός. ἑ-
αυτὴν οὖν ἡ θεία σοφία γινώσκουσα, γνώσε-

ται πάντα, ἀΰλως τὰ ὑλικά, καὶ ἀμερίστως τὰ μεριστά, καὶ τὰ πολλὰ ἑνιαίως αὐτῷ τῷ ἑνὶ τὰ πάντα, καὶ γινώσκουσα καὶ παράγουσα· καὶ γὰρ εἰ κατὰ μίαν αἰτίαν ὁ θεὸς πᾶσι τοῖς οὖσι τοῦ εἶναι μεταδίδωσι, κατὰ τὴν αὐτὴν ἑνικὴν αἰτίαν, εἴσεται πάντα ὡς ἐξ ἑαυτοῦ ὄντα, καὶ ἐν ἑαυτῷ προϋφεστηκότα· καὶ οὐκ ἐκ τῶν ὄντων λήψεται τὴν αὐτῶν γνῶσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς ἑκάστοις τῆς αὐτῶν, καὶ ἄλλοις τῆς ἄλλων γνώσεως ἔσται χορηγός. Οὐκ ἄρα ὁ θεὸς ἰδίαν ἔχει τὴν ἑαυτοῦ γνῶσιν, ἑτέραν δὲ τὴν κοινῇ τὰ ὄντα πάντα συλλαμβάνουσαν· αὐτὴ γὰρ ἑαυτὴν ἡ πάντων αἰτία γινώσκουσα, σχολῇ που τὰ ἀπ' αὐτῆς καὶ ὧν ἐστὶν αἰτία, ἀγνοήσει. Ταύτῃ γοῦν ὁ θεὸς τὰ ὄντα γιγνώσκει, οὐ τῇ ἐπιστήμῃ τῶν ὄντων, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ. καὶ γὰρ καὶ τοὺς ἀγγέλους εἰδέναι φησὶ τὰ λόγια τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐ κατ' αἰσθήσεις αὐτὰ γιγνώσκοντας, αἰσθητά γε ὄντα· κατ' οἰκείαν δὲ τοῦ θεοειδοῦς νοὸς δύναμιν καὶ φύσιν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις, ζητῆσαι χρή, πῶς ἡμεῖς θεὸν γινώσκομεν, οὐδὲ νοητόν, οὐδὲ αἰσθητόν, οὐδέ τι καθόλου τῶν ὄντων ὄντα· μήποτε οὖν ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι θεὸν γινώσκομεν, οὐκ ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως· ἄγνωστον γὰρ τοῦτο, καὶ πάντα λόγον καὶ νοῦν ὑπεραῖρον· ἀλλ' ἐκ τῆς πάντων τῶν ὄντων διατάξεως, ὡς ἐξ αὐτοῦ προβεβλημένης, καὶ εἰκόνας τινάς, καὶ ὁμοιώματα τῶν θείων αὐτοῦ παραδειγμάτων ἐχούσης, εἰς τὸ ἐπέκεινα πάντων ὁδῷ καὶ τάξει κατὰ δύναμιν ἄνειμεν ἐν τῇ πάντων ἀφαιρέσει καὶ ὑπεροχῇ, καὶ ἐν τῇ πάντων αἰτίᾳ· διὸ καὶ ἐν πᾶσιν ὁ θεὸς γινώσκεται, καὶ χωρὶς πάντων, καὶ διὰ γνώσεως ὁ θεὸς γινώσκεται, καὶ διὰ ἀγνωσίας· καὶ ἔστιν αὐτοῦ καὶ νόησις, καὶ λόγος, καὶ ἐπιστήμη, καὶ ἐπαφὴ, καὶ αἴσθησις, καὶ δόξα, καὶ φαντασία, καὶ ὄνομα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα, καὶ οὔτε νοεῖται, οὔτε λέγεται, οὔτε ὀνομάζεται· καὶ οὐκ ἔστι τι τῶν ὄντων, οὐδὲ ἔν τινι τῶν ὄντων γινώσκεται·

καὶ ἐν πᾶσι πάντα ἐστί, καὶ ἐν οὐδενὶ οὐδέν, καὶ ἐκ πάντων πᾶσι γινώσκεται, καὶ ἐξ οὐδενὸς οὐδενί· καὶ γὰρ ταῦτα ὀρθῶς περὶ θεοῦ λέγομεν· καὶ ἐκ τῶν ὄντων ἁπάντων ὑμνεῖται κατὰ τὴν πάντων ἀναλογίαν ὧν ἐστὶν αἴτιος· καὶ ἔστιν αὖθις ἡ θειοτάτη τοῦ θεοῦ γνῶσις, ἡ δι' ἀγνωσίας γινωσκομένη, κατὰ τὴν ὑπὲρ νοῦν ἕνωσιν, ὅταν ὁ νοῦς τῶν ὄντων πάντων ἀποστάς, ἔπειτα καὶ ἑαυτὸν ἀφείς, ἑνωθῇ ταῖς ὑπερφαέσιν ἀκτῖσιν, ἐκεῖθεν καὶ ἐκεῖ τῷ ἀνεξερευνήτῳ βάθει τῆς σοφίας καταλαμπόμενος. καίτοι καὶ ἐκ πάντων, ὅπερ ἔφην, αὐτὴν γνωστέον· αὕτη γάρ ἐστι κατὰ τὸ λόγιον, ἡ πάντων ποιητική, καὶ ἀεὶ πάντα διαρμόζουσα, καὶ τῆς ἀλύτου τῶν πάντων ἐφαρμογῆς, καὶ τάξεως αἰτία, καὶ ἀεὶ τὰ τέλη τῶν προτέρων συνάπτουσα ταῖς ἀρχαῖς τῶν δευτέρων, καὶ τὴν μίαν τοῦ παντὸς σύμπνοιαν καὶ ἁρμονίαν καλλιεργοῦσα.

Λόγος δὲ ὁ θεὸς ὑμνεῖται παρὰ τῶν ἱε-

ρῶν λογίων, οὐ μόνον ὅτι καὶ λόγου καὶ νοῦ καὶ σοφίας ἐστὶ χορηγός· ἀλλ' ὅτι καὶ τὰς πάντων αἰτίας ἐν ἑαυτῷ μονοειδῶς προείληφε· καὶ ὅτι διὰ πάντων χωρεῖ διϊκνούμενος ὡς τὰ λόγιά φησιν, ἄχρι τοῦ πάντων τέλους· καὶ πρό γε τούτων, ὅτι πάσης ἁπλότητος ὁ θεῖος ὑπερήπλωται λόγος, καὶ πάντων ἐστὶν ὑπὲρ πάντα κατὰ τὸ ὑπερούσιον ἀπολελυμένος. οὗτος ὁ λόγος ἐστὶν ἡ ἁπλῆ καὶ ὄντως οὖσα ἀλήθεια· περὶ ἣν ὡς καθαρὰν καὶ ἀπλανῆ τῶν ὅλων γνῶσιν ἡ θεία πίστις ἐστίν, ἡ μόνιμος τῶν πεπιστευμένων ἵδρυσις, ἡ τούτους ἐνιδρύουσα τῇ ἀληθείᾳ, καὶ αὐτοῖς τὴν ἀλήθειαν ἀμεταπτώτῳ ταυτότητι, τὴν ἁπλῆν τῆς ἀληθείας γνῶσιν ἐχόντων τῶν πεπεισμένων· εἰ γὰρ ἡ γνῶσις ἑνωτικὴ τῶν ἐγνωκότων καὶ ἐγνωσμένων· ἡ δὲ ἄγνοια μεταβολῆς ἀεὶ καὶ τῆς ἐξ ἑαυτοῦ τῷ ἀγνοοῦντι διαιρέσεως αἰτία, τὸν ἐν ἀληθείᾳ πιστεύσαντα κατὰ τὸν ἱερὸν λόγον οὐδὲν ἀποκινήσει τῆς κατὰ τὴν ἀληθῆ πί-

σιν οὐσίας· ἐφ' ᾗ τὸ μόνιμον ἕξει τῆς ἀκινήτου καὶ ἀμεταβόλου ταὐτότητος. οὐ γὰρ οἶδεν ὁ περὶ τὴν ἀλήθειαν ἑνωθεὶς, ὅτι εὖ ἔχει, κἂν οἱ πολλοὶ νουθετοῖεν αὐτὸν, ὡς ἐξεστηκότα· λανθάνει μὲν, ὡς εἰκὸς αὐτοὺς ἐκ πλάνης τῇ ἀληθείᾳ, διὰ τῆς ὄντως πίστεως ἐξεστηκώς· αὐτὸς δὲ ἀληθῶς οἶδεν ἑαυτὸν, οὐχ ὅ φασιν ἐκεῖνοι μαινόμενον, ἀλλὰ τῆς ἀστάτου καὶ ἀλλοιωτῆς περὶ τὴν παντοδαπὴν τῆς πλάνης ποικιλίαν φορᾶς, διὰ τῆς ἁπλῆς καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχούσης ἀληθείας, ἠλευθερωμένον. οὕτως γοῦν οἱ τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσοφίας ἀρχηγικοὶ καθηγεμόνες, ὑπὲρ ἀληθείας ἀποθνήσκουσι πᾶσαν ἡμέραν, μαρτυροῦντες ὡς εἰκὸς καὶ λόγῳ παντὶ καὶ ἔργῳ, τῇ ἑνιαίᾳ τῶν χριστιανῶν ἀληθογνωσίᾳ, τὸ πασῶν αὐτὴν εἶναι καὶ ἁπλουστέραν καὶ θειοτέραν· μᾶλλον δὲ τὸ αὐτὴν εἶναι τὴν μόνην ἀληθῆ καὶ μίαν καὶ ἁπλῆν θεογνωσίαν.

Περὶ δυνάμεως, δικαιοσύνης, σωτηρίας, ἀπολυτρώσεως, ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀνισότητος. κεφ. η.

ΑΛΛ' ἐπειδὴ τὴν θείαν ἀλήθειαν καὶ ὑπέρσοφον σοφίαν, καὶ ὡς δύναμιν ὑμνοῦσι, καὶ ὡς δικαιοσύνην οἱ θεολόγοι, καὶ σωτηρίαν αὐτὴν ἀποκαλοῦσι, καὶ ἀπολύτρωσιν, φέρε καὶ ταύτας ὡς ἐφικτὸν ἡμῖν τὰς θεωνυμίας ἀναπτύξωμεν. καὶ ὅτι μὲν ἡ θεαρχία πάσης ἐξῄρηται καὶ ὑπερέχει τῆς ὅπως ποτὲ καὶ οὔσης καὶ ἐπινοουμένης δυνάμεως, οὐκ οἶμαί τινα τῶν ἐν τοῖς θείοις λογίοις ἐντεθραμμένων ἀγνοεῖν· πολλαχοῦ γὰρ ἡ θεολογία καὶ τὴν κυρείαν αὐτῇ, καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ὑπερουρανίων δυνάμεων ἀφορίζουσα διαδέδοται. πῶς οὖν αὐτὴν οἱ θεολόγοι καὶ ὡς δύναμιν ὑμνοῦσι, τὴν πάσης ἐξῃρημένην δυνάμεως· ἢ πῶς ἐπ' αὐτῇ τὴν δυναμωνυμίαν ἐκλάβοιμεν.

Λέγομεν τοίνυν ὅτι δύναμίς ἐστιν ὁ θεὸς,

ὡς πᾶσαν δύναμιν ἐν ἑαυτῷ προέχων καὶ ὑπερέχων, καὶ ὡς πάσης δυνάμεως αἴτιος, καὶ πάντα κατὰ δύναμιν ἄκλιτον καὶ ἀπεριόριστον παράγων, καὶ ὡς αὐτοῦ τοῦ εἶναι δύναμιν, ἢ τὴν ὅλην, ἢ τὴν καθ' ἕκαστον αἴτιος ὤν, καὶ ὡς ἀπειροδύναμος, οὐ μόνον τῷ πᾶσαν δύναμιν παράγειν, ἀλλὰ καὶ τῷ ὑπὲρ πᾶσαν καὶ τὴν αὐτοδύναμιν εἶναι, καὶ τῷ ὑπερδύνασθαι, καὶ ἀπειράκις ἀπείρους τῶν οὐσῶν δυνάμεων ἑτέρας παραγαγεῖν· καὶ τῷ μὴ ἄν ποτε δυνηθῆναι τὰς ἀπείρους καὶ ἐπ' ἄπειρον παραγομένας δυνάμεις, τὴν ὑπεράπειρον αὐτοῦ τῆς δυναμοποιοῦ δυνάμεως ἀμβλῦναι ποίησιν, καὶ τῷ ἀφθέγκτῳ καὶ ἀγνώστῳ καὶ ἀνεπινοήτῳ τῆς πάντα ὑπερεχούσης αὐτοῦ δυνάμεως, ἣ διὰ περιουσίαν τοῦ δυνατοῦ, καὶ τὴν ἀσθένειαν δυναμοῖ, καὶ τὰ ἔσχατα τῶν ἀπηχημάτων αὐτῆς συνέχει καὶ διακρατεῖ· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν κατ' αἴσθησιν δυνατῶν ὁρῶμεν, ὅτι τὰ

ὑπέρλαμπρα φῶτα, καὶ μέχρι τῶν ἀμβλειῶν ὁράσεων φθάνει, καὶ τοὺς μεγάλους φασὶ τῶν ψόφων, καὶ εἰς τὰς μὴ λίαν εὐκόλως τῶν ἤχων ἀντιλαμβανομένας ἀκοὰς εἰσδύεσθαι· τὸ γὰρ πάντη ἀνήκοον, οὐδὲ ἀκοή· καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέπον, οὐδὲ ὅρασις.

Αὕτη δ' οὖν ἡ ἀπειροδύναμος τοῦ θεοῦ διάδοσις, εἰς πάντα τὰ ὄντα χωρεῖ, καὶ οὐδέν ἐστι τῶν ὄντων ὃ παντελῶς ἀφῄρηται τὸ ἔχειν τινὰ δύναμιν· ἀλλ' ἢ νοεράν, ἢ λογικήν, ἢ αἰσθητικήν, ἢ ζωτικήν, ἢ οὐσιώδη δύναμιν ἔχει. καὶ αὐτὸ δέ, εἰ θέμις εἰπεῖν, τὸ εἶναι δύναμιν, εἰς τὸ εἶναι ἔχει παρὰ τῆς ὑπερουσίου δυνάμεως.

Ἐξ αὐτῆς εἰσὶν αἱ θεοειδεῖς τῶν ἀγγελικῶν διακόσμων δυνάμεις· ἐξ αὐτῆς καὶ τὸ εἶναι ἀμεταπτώτως ἔχουσι, καὶ πάσας αὐτῶν τὰς νοερὰς καὶ ἀθανάτους ἀεικινησίας, καὶ τὸ ἀρρεπὲς αὐτὸ, καὶ τὴν ἀνελάττωτον ἔφεσιν τοῦ ἀγαθοῦ, παρὰ τῆς ἀπειραγάθου δυνάμεως

εἰλήφασιν, αὐτῆς ἐφιείσης αὐτοῖς τὸ δύνασθαι καὶ τὸ εἶναι ταῦτα, καὶ ἐφίεσθαι ἀεὶ εἶναι, καὶ αὐτὸ τὸ δύνασθαι ἐφίεσθαι τοῦ ἀεὶ δύνασθαι.

Πρόεισι δὲ τὰ τῆς ἀνεκλείπτου δυνάμεως καὶ εἰς ἀνθρώπους, καὶ ζῶα, καὶ φυτὰ, καὶ τὴν ὅλην τοῦ παντὸς φύσιν· καὶ δυναμοῖ τὰ ἡνωμένα, πρὸς τὴν ἀλλήλων φιλίαν καὶ κοινωνίαν· καὶ τὰ διακεκριμένα, πρὸς τὸ εἶναι κατὰ τὸν οἰκεῖον ἕκαστα λόγον καὶ ὅρον ἀσύγχυτα καὶ ἀσύμφυρτα· καὶ τὰς τοῦ παντὸς τάξεις καὶ εὐθυμοσύνας εἰς τὸ οἰκεῖον ἀγαθὸν διασώζει. καὶ τὰς ἀθανάτους τῶν ἀγγελικῶν ἑνάδων ζωὰς ἀλωβήτους διαφυλάττει, καὶ τὰς οὐρανίας, καὶ φωστηρικὰς καὶ ἀστρῴους οὐσίας, καὶ τάξεις ἀναλλοιώτους· καὶ τὸν αἰῶνα δύνασθαι εἶναι ποιεῖ· καὶ τὰς τοῦ χρόνου περιελίξεις, διακρίνει μὲν ταῖς προόδοις, συνάγει δὲ ταῖς ἀποκαταστάσεσι. καὶ τὰς τοῦ πυρὸς δυνάμεις ἀσβέστους ποιεῖ, καὶ τὰς τοῦ ὕδατος ἐπιρροὰς ἀνεκλείπτους, καὶ τὴν ἀερίαν χύ-

σιν ὁρίζει, καὶ τὴν γῆν ἐπ' οὐδενὸς ἱδρύει, καὶ τὰς ζωογόνους αὐτῆς ὠδῖνας ἀδιαφθόρους φυλάττει· καὶ τὴν ἐν ἀλλήλοις τῶν στοιχείων ἁρμονίαν καὶ κρᾶσιν, ἀσύγχυτον καὶ ἀδιαίρετον ἀποσώζει· καὶ τὴν ψυχῆς καὶ σώματος σύνδεσιν συνέχει· καὶ τὰς τῶν φυτῶν θρεπτικὰς καὶ αὐξητικὰς δυνάμεις ἀνακινεῖ· καὶ διακρατεῖ τὰς οὐσιώδεις τῶν ὅλων δυνάμεις· καὶ τὴν τοῦ παντὸς ἀδιάλυτον μονὴν ἀσφαλίζεται· καὶ τὴν θέωσιν αὐτὴν δωρεῖται, δύναμιν εἰς τοῦτο τοῖς ἐκθεουμένοις παρέχουσα. καὶ ὅλως οὐδέν ἐστι καθόλου τῶν ὄντων, τὴν παγκρατορικὴν ἀσφάλειαν καὶ περιοχὴν τῆς θείας δυνάμεως ἀφῃρημένον· τὸ γὰρ καθόλου μηδεμίαν δύναμιν ἔχον, οὔτε ἐστὶν, οὔτε τί ἐστιν, οὔτε ἐστί τις αὐτοῦ παντελῶς θέσις.

Καίτοι φησὶν Ἐλύμας ὁ μάγος, εἰ παντοδύναμός ἐστιν ὁ θεὸς, πῶς λέγεται τι μὴ δύνασθαι πρὸς τοῦ καθ' ὑμᾶς θεολόγου. λοιδορεῖται δὲ

τῷ θείῳ παύλῳ φήσαντι, μὴ δύνασθαι τὸν
θεὸν ἑαυτὸν ἀρνήσασθαι. προσθεὶς δὲ τοῦτο,
λίαν ὀῤῥωδῶ μὴ καὶ ἀνοίας ὀφλήσω γέλω-
τα, παίδων ἀθυρόντων οἰκοδομήματα, καὶ
ἐπὶ ψάμμου καὶ ἀσθενῆ καταλύειν ἐπιχει-
ρῶν· καὶ ὥσπερ τινὸς ἀνεφίκτου σκοποῦ κα-
ταστοχάζεσθαι σπεύδων τῆς περὶ τούτου θεο-
λογικῆς διανοίας. ἡ γὰρ ἑαυτοῦ ἄρνησις, ἔκ-
πτωσις ἀληθείας ἐστίν· ἡ δὲ ἀλήθεια, ὄν ἐστι· καὶ
ἡ τῆς ἀληθείας ἔκπτωσις, τοῦ ὄντος ἔκπτω-
σις. εἰ τοίνυν ἡ ἀλήθεια ὄν ἐστιν· ἡ δὲ ἄρνησις
τῆς ἀληθείας, τοῦ ὄντος ἔκπτωσις, ἐκ τοῦ ὄντος
ἐκπεσεῖν ὁ θεὸς οὐ δύναται· καὶ τὸ μὴ εἶναι
οὐκ ἔστιν, ὡς ἄν τις φαίη τὸ μὴ δύνασθαι
οὐ δύναται, καὶ τὸ μὴ εἰδέναι κατὰ στέρησιν
οὐκ οἶδεν. ὅπερ ὁ σοφὸς οὐκ ἐννοήσας, μι-
μεῖται τοὺς τῶν ἀθλητῶν ἀπειρονίκας· οἳ πολ-
λάκις ἀσθενεῖς εἶναι τοὺς ἀνταγωνιστὰς ὑπο-
θέμενοι, κατὰ τὸ δοκοῦν ἑαυτοῖς, καὶ πρὸς ἀ-
πόντας αὐτοὺς ἀνδρείως σκιαμαχοῦντες, καὶ

τὸν ἀέρα διακένοις πληγαῖς, εὐθαρσῶς καταπαίοντες, οἴονται τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν κεκρατηκέναι· καὶ ἀνακηρύττουσιν ἑαυτούς, οὔτε εἰδότες τὴν ἐκείνων δύναμιν. ἡμεῖς δὲ τοῦ θεολόγου κατὰ τὸ ἐφικτὸν στοχαζόμενοι, τὸν ὑπερδύναμον θεὸν ὑμνοῦμεν, ὡς παντοδύναμον, ὡς μακάριον, καὶ μόνον δυνάστην, ὡς δεσπόζοντα ἐν τῇ δυναστείᾳ αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος, ὡς κατ᾽ οὐδὲν τῶν ὄντων ἐκπεπτωκότα· μᾶλλον δὲ καὶ ὑπερέχοντα, ἢ περιέχοντα πάντα τὰ ὄντα κατὰ δύναμιν ὑπερούσιον· καὶ πᾶσι τοῖς οὖσι τὸ δύνασθαι εἶναι· καὶ τόδε εἶναι κατὰ περιουσίαν ὑπερβαλλούσης δυνάμεως, ἀφθόνῳ χύσει δεδωρημένον· δικαιοσύνη δὲ αὖθις ὁ θεός, ὡς πᾶσι τὰ κατ᾽ ἀξίαν ἀπονέμων ὑμνεῖται, καὶ εὐμετρίαν, καὶ κάλλος, καὶ εὐταξίαν, καὶ διακόσμησιν, καὶ πάσας διανομὰς καὶ τάξεις ἀφορίζων ἑκάστῳ κατὰ τὸν ὄντως ὄντα δικαιότατον ὅρον· καὶ πᾶσι τῆς αὐτῶν ἑκάστων αὐτοπραγίας αἴτιος

ὤν· πάντα γὰρ ἡ θεία δικαιοσύνη τάττει καὶ ὁροθετεῖ· καὶ πάντα ἀπὸ πάντων ἀμιγῆ καὶ ἀσύμφυρτα διασώζουσα, τὰ ἑκάστῳ προσήκοντα πᾶσι τοῖς οὖσι δωρεῖται κατὰ τὴν ἑκάστῳ τῶν ὄντων ἐπιβάλλουσαν ἀξίαν. καὶ εἰ ταῦτα ὀρθῶς φαμὲν, ὅσοι τῇ θείᾳ διαλοιδοροῦνται δικαιοσύνῃ, λανθάνουσιν ἑαυτῶν ἀδικίαν ἐναργῆ καταψηφιζόμενοι· φασὶ γὰρ ὀφείλειν ἐνεῖναι τοῖς θνητοῖς τὴν ἀθανασίαν, καὶ τοῖς ἀτελέσι τὸ τέλειον, καὶ τοῖς αὐτοκινήτοις τὴν ἑτεροκίνητον ἀνάγκην, καὶ τοῖς ἀλλοιωτοῖς τὴν ταυτότητα, καὶ τὰ τελειοδύναμα τοῖς ἀσθενέσι, καὶ ἀΐδια εἶναι τὰ ἔγχρονα, καὶ ἀμετάβολα τὰ φύσει κινούμενα, καὶ τὰς ἐπικαίρους ἡδονὰς αἰωνίας, καὶ ὅλως τὰ ἄλλων ἄλλοις ἀποδιδόασι, δέον εἰδέναι τὴν θείαν δικαιοσύνην ἐν τούτῳ ὄντως οὖσαν ἀληθῆ δικαιοσύνην, ὅτι πᾶσιν ἀπονέμει τὰ οἰκεῖα κατὰ τὴν ἑκάστου τῶν ὄντων ἀξίαν, καὶ τὴν ἑκάστου φύσιν ἐπὶ τῆς οἰκείας

διασώζει τάξεως καὶ δυνάμεως.

Ἀλλ' εἴποι ἄν τις, οὐκ ἔστι δικαιοσύνης, ἄνδρας ὁσίους ἐᾶν ἀβοηθήτους, ὑπὸ τῶν φαύλων ἐκτρυχομένους. πρὸς ὃ ῥητέον, ὡς εἰ μὲν ἀγαπῶσιν οὓς φῂς ὁσίους, τὰ ἐπὶ γῆς, ὑπὸ τῶν περισύλων ζηλούμενα, τοῦ θείου πάντως ἐκπεπλώκασιν ἔρωτος· καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως ὅσιοι κληθεῖεν ἄν, ἀδικοῦντες τὰ ὄντως ἐραστὰ καὶ θεῖα, τοῖς ἀζηλώτοις καὶ ἀνεράστοις ὑπ' αὐτῶν οὐκ εὐαγῶς προευδοκιμούμενα. εἰ δὲ τῶν ὄντως ὄντων ἐρῶσι, εὐφραίνεσθαι χρὴ τοὺς τινῶν ἐφιεμένους, ἡνίκα τῶν ἐφετῶν τυγχάνουσιν. ἢ οὐχὶ τότε μᾶλλον πλησιάζουσι ταῖς ἀγγελικαῖς ἀρεταῖς, ὅταν ὡς δυνατὸν ἐφέσει τῶν θείων ἀναχωρῶσι τῆς τῶν ὑλικῶν προσπαθείας, ἐγγυμναζόμενοι πρὸς τοῦτο λίαν ἀνδρικῶς, ἐν ταῖς ὑπὲρ τοῦ καλοῦ περιστάσεσιν· ὥστε ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι τοῦτο μᾶλλόν ἐστι τῆς θείας δικαιοσύνης ἴδιον, τὸ μὴ θέλγειν καὶ ἀπολλύειν τῶν ἀρίστων τὴν ἀρρε-

νότητα ταῖς τῶν ὑλικῶν διαδόσεσι. μηδὲ εἴτις ἐπιχειροίη τοῦτο ποιεῖν, ἐᾶν ἀβοηθήτους, ἀλλ' ἐνιδρύειν αὐτοὺς ἐν τῇ καλῇ καὶ ἀμειλίκτῳ στάσει, καὶ ἀπονέμειν αὐτοῖς τοιούτοις οὖσι τὰ κατ' ἀξίαν.

Αὕτη γοῦν ἡ θεία δικαιοσύνη, καὶ σωτηρία τῶν ὅλων ὑμνεῖται, τὴν ἰδίαν ἑκάστου καὶ καθαρὰν ἀπὸ τῶν ἄλλων οὐσίαν καὶ τάξιν ἀποσώζουσα καὶ φυλάττουσα, καὶ αἰτία καθαρῶς οὖσα τῆς ἐν τοῖς ὅλοις ἰδιοπραγίας. εἰ δέ τις τὴν σωτηρίαν ὑμνοίη, ὡς ἐκ τῶν χειρόνων τὰ ὅλα σωστικῶς ἀναρπάζουσαν, πάντως που καὶ τοῦτον ἡμεῖς τὸν ὑμνῳδὸν τῆς παντοδαπῆς σωτηρίας ἀποδεξόμεθα. καὶ ταύτην δὲ καὶ πρώτην σωτηρίαν τῶν ὅλων ἀξιώσομεν αὐτὸν ὁρίζεσθαι τὴν πάντα ἐφ' ἑαυτῶν ἀμετάβλητα καὶ ἀστασίαστα καὶ ἀρρεπῆ πρὸς τὰ χείρω διασώζουσαν, καὶ πάντα φρουροῦσαν, ἄμαχα καὶ ἀπολέμητα τοῖς ἑαυτῶν ἕκαστα λόγοις διακοσμούμενα,

καὶ πᾶσαν ἀνισότητα καὶ ἀλλοτριοπρα-
γίαν ἐκ τῶν ὅλων ἐξορίζουσαν, καὶ τὰς ἀ-
ναλογίας ἑκάστου συνιστάνουσαν ἀμεταπτώ-
τους εἰς τὰ ἐναντία, καὶ ἀμεταχωρήτους· ἐ-
πεὶ καὶ ταύτην τὴν σωτηρίαν, οὐκ ἀπὸ
σκοποῦ τις ὑμνήσοι τῆς ἱερᾶς θεολογίας, ὡς
πάντα τὰ ὄντα τῇ σωστικῇ τῶν ἁπάντων ἀ-
γαθότητι, τῆς τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀποπτώ-
σεως ἀπολυτρουμένην, καθ' ὅσον ἡ ἑκάστου
τῶν σωζομένων ἐπιδέχεται φύσις· διὸ καὶ ἀ-
πολύτρωσιν αὐτὴν ὀνομάζουσιν οἱ θεολόγοι,
καὶ καθ' ὅσον οὐκ ἐᾷ τὰ ὄντως ὄντα πρὸς τὸ
μὴ εἶναι διαπεσεῖν, καὶ καθ' ὅσον εἰ καί τι πρὸς
τὸ πλημμελὲς καὶ ἄτακτον ἀποσφαλείη,
καὶ μείωσίν τινα πάθοι τῆς τῶν οἰκείων ἀγα-
θῶν τελειότητος· καὶ τοῦτο τοῦ πάθους, καὶ τῆς
ἀδρανείας, καὶ τῆς στερήσεως ἀπολυτροῦται,
πληροῦσα τὸ ἐνδεές, καὶ πατρικῶς τὴν ἀ-
πονίαν ὑπερείδουσα, καὶ ἀνιστῶσα τοῦ κακοῦ
μᾶλλον δὲ ἱστῶσα ἐν τῷ καλῷ, καὶ τὸ ὑπεκ-

ρυὲν ἀγαθὸν ἀναπληροῦσα, καὶ τάττουσα, καὶ κοσμοῦσα τὴν ἀταξίαν αὐτοῦ, καὶ ἀκοσμίαν, καὶ ὁλόκληρον ἀποτελοῦσα, καὶ πάντων ἀπολύουσα τῶν λελωβημένων.

Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ περὶ δικαιοσύνης, εἴρηται, καθ' ἣν ἡ πάντων ἰσότης μετρεῖται καὶ ὁρίζεται· καὶ πᾶσα ἀνισότης, ἡ κατὰ στέρησιν τῆς ἐν αὐτοῖς ἑκάστοις ἰσότητος ἐξορίζεται· τὴν γὰρ ἀνισότητα εἴ τις ἐκλάβοι, τὰς ἐν τῷ ὅλῳ τῶν ὅλων πρὸς ὅλα διαφοράς· καὶ ταύτης ἡ δικαιοσύνη φρουρητική, μὴ συγχωροῦσα συμμιγῆ τὰ ὅλα ἐν ὅλοις γενόμενα διαταραχθῆναι· φυλάττουσα δὲ τὰ ὄντα πάντα κατ' εἶδος ἕκαστον, ἐν ᾧ ἕκαστον εἶναι πέφυκε.

Περὶ μεγάλου, μικροῦ· ταὐτοῦ, ἑτέρου· ὁμοίου, ἀνομοίου· στάσεως, κινήσεως, ἰσότητος. κεφ. Θ.

Πειδὴ δὲ καὶ τὸ μέγα, καὶ τὸ μικρὸν ἀνατίθεται τῷ πάντων αἰτίῳ· καὶ τὸ ταὐτὸν, καὶ τὸ ἕτερον· καὶ τὸ ὅμοιον, καὶ τὸ ἀνόμοιον· καὶ ἡ στάσις, καὶ ἡ κίνησις· φέρε καὶ τούτων τῶν θεωνυμικῶν ἀγαλμάτων ὅσα ἡμῖν ἐμφανῆ, θεωρήσωμεν. μέγας μὲν οὖν ὁ θεὸς ἐν τοῖς λογίοις ὑμνεῖται, καὶ ἐν μεγέθει, καὶ ἐν αὔρᾳ λεπτῇ τὴν θείαν ἐμφαινούσῃ σμικρότητα. καὶ ταὐτὸς, ὅταν φῇ τὰ λόγια· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ. καὶ ἕτερος, ἡνίκα ὡς πολύσχημος καὶ πολυειδὴς ὑπὸ τῶν αὐτῶν λογίων διαπλάττεται. καὶ ὅμοιος, ὡς ὁμοίων καὶ ὁμοιότητος ὑποστάτης. καὶ ἀνόμοιος πᾶσιν, ὡς οὐκ ὄντος αὐτῷ τοῦ ὁμοίου. καὶ ἑστὼς, καὶ ἀκίνητος, καὶ καθήμενος εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ κινούμενος, ὡς ἐπὶ πάντα πορευόμενος. καὶ ὅσαι ἄλλαι ταύταις ὁμοδύναμοι θεωνυμίαι πρὸς τῶν λογίων ὑμνοῦνται.

Μέγας μὲν οὖν ὁ θεὸς ὀνομάζεται, κατὰ

τὸ ἰδίως αὐτοῦ μέγα, τὸ πᾶσι τοῖς μεγάλοις ἑαυτοῦ μεταδιδοῦν, καὶ παντὸς μεγέθους ἔξωθεν ὑπερχεόμενον καὶ ὑπερεκτεινόμενον, πάντα τόπον περιέχον, πάντα ἀριθμὸν ὑπερβάλλον, πᾶσαν ἀπειρίαν διαβαῖνον, κατά τε τὸ ὑπερπλῆρες αὐτοῦ καὶ μεγαλουργὸν, καὶ τὰς πηγαίας αὐτοῦ δωρεάς· καθ' ὅσον αὗται πρὸς πάντων μετεχόμεναι κατὰ ἀπειρόδωρον χύσιν, ἀμείωτοι παντελῶς εἰσὶ, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν ὑπερπληρότητα· καὶ οὐκ ἐλαττοῦνται ταῖς μετοχαῖς, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὑπερβλύζουσι. τὸ μέγεθος τοῦτο καὶ ἄπειρόν ἐστι, καὶ ἄποσον, καὶ ἀνάριθμον· καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ ὑπεροχὴ, κατὰ τὴν ἀπόλυτον καὶ ὑπερτεταμένην τῆς ἀπεριλήπτου μεγαλειότητος χύσιν.

Σμικρὸν δὲ, ἤτοι λεπτὸν, ἐπ' αὐτοῦ λέγεται, τὸ παντὸς ὄγκου καὶ διαστήματος ἐκβεβηκός· καὶ τὸ διὰ πάντων ἀκωλύτως χωροῦν. καίτοι καὶ πάντων στοιχειωτικὸν αἴτιόν

ἔστι τὸ σμικρόν· οὐδαμῇ γὰρ εὑρήσεις τινὰ τοῦ σμικροῦ ἰδέαν ἀμέτοχον. οὕτως οὖν ἐπὶ θεοῦ τὸ σμικρὸν ἐκληπτέον, ὡς ἐπὶ πάντα καὶ διὰ πάντων ἀνεμποδίστως χωροῦν, καὶ ἐνεργοῦν, καὶ διϊκνούμενον ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸν ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· μᾶλλον δὲ τῶν ὄντων ἁπάντων· οὐ γάρ ἐστι κτίσις ἀφανὴς, ἐνώπιον αὐτοῦ. τοῦτο τὸ σμικρὸν ἄποσόν ἐστι καὶ ἀπήλικον, ἀκρατὲς, ἄπειρον, ἀόριστον, περιληπτικὸν πάντων· αὐτὸ δὲ, ἀπερίληπτον.

Τὸ δὲ ταὐτὸν ὑπερουσίως ἀΐδιον, ἄτρεπτον, ἐφ' ἑαυτοῦ μένον, ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον, πᾶσιν ὡσαύτως παρὸν, καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ στερρῶς καὶ ἀχράντως ἐν τοῖς καλλίστοις ὅροις τῆς ὑπερουσίου ταὐτότητος ἱδρυμένον, ἀμετάβλητον, ἀμετάπτωτον, ἀῤῥεπὲς, ἀναλλοίωτον, ἀμιγὲς, ἄϋλον, ἁπλούστατον, ἀπροσδεὲς, ἀναυ-

ξὲς, ἀμείωτον, ἀγένητον, οὐχ ὡς μή πω γενόμενον, ἢ ἀτελείωτον, ἢ ὑπὸ τοῦδε, ἢ τόδε μὴ γενόμενον, οὐδ' ὡς μηδαμῆ μηδαμῶς ὄν, ἀλλ' ὥσπερ πάντῃ ἀγένητον, καὶ ἀπολύτως ἀγένητον, καὶ ἀεὶ ὄν, καὶ αὐτοτελὲς ὄν, καὶ ταὐτὸν ὂν καθ' ἑαυτὸ, καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ μονοειδῶς καὶ ταὐτοειδῶς ἀφοριζόμενον, καὶ τὸ ταὐτὸν ἐξ ἑαυτοῦ πᾶσι τοῖς μετέχειν ἐπιτηδείοις ἐπιλάμπον, καὶ τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις συντάττον, περιουσία καὶ αἰτία ταὐτότητος, ἐν ἑαυτῷ καὶ τὰ ἐναντία ταὐτῶς προέχον, κατὰ τὴν μίαν καὶ ἑνικὴν τῆς ὅλης ταὐτότητος ὑπερέχουσαν αἰτίαν.

Τὸ δὲ ἕτερον, ἐπειδὴ πᾶσι προνοητικῶς ὁ θεὸς πάρεστι, καὶ πάντα ἐν πᾶσι διὰ τὴν πάντων σωτηρίαν γίνεται, μένων ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ τῆς οἰκείας ταὐτότητος ἀνεκφοιτήτως κατ' ἐνέργειαν μίαν, καὶ ἄπαυστον ἑστηκὼς, καὶ ἑαυτὸν ἐπιδιδοὺς ἀκλίτῳ δυνάμει πρὸς ἐκθέωσιν τῶν ἐπεστραμμένων, καὶ τὴν ἑτε-

ρότητα τῶν ποικίλων τοῦ θεοῦ κατὰ τὰς πολυειδεῖς ἐμφάσεις σχημάτων, ἑτερά τινα τοῖς φαινομένοις παρ' ὃ φαίνονται σημαίνειν οἰητέον. ὡς γὰρ εἰ τὴν ψυχὴν αὐτὴν σωματοειδῶς ὁ λόγος διέπλαττε, καὶ μέρη σωματικὰ τῇ ἀμερεῖ περιέπλαττεν, ἑτέρως ἐνοοῦμεν ἐπ' αὐτῇ τὰ περιπλαττόμενα μέρη, τῇ ἀμερείᾳ τῇ κατὰ ψυχὴν οἰκείως. καὶ κεφαλὴν μὲν, τὸν νοῦν. αὐχένα δὲ, τὴν δόξαν, ὡς ἐν μέσῳ λόγου καὶ ἀλογίας. στῆθος δὲ, θυμόν. γαστέρα δὲ, τὴν ἐπιθυμίαν. σκέλη δὲ καὶ πόδας, τὴν φύσιν ἐλέγομεν, τοῖς τῶν μερῶν ὀνόμασι τῶν δυνάμεων, συμβόλοις χρώμενοι. πολλῷ γε μᾶλλον ἐπὶ τοῦ πάντων ἐπέκεινα, τὴν ἑτερότητα τῶν μορφῶν καὶ τῶν σχημάτων, ἱεραῖς καὶ θεοπρεπέσι καὶ μυστικαῖς ἀναπτύξεσιν ἀνακαθαίρεσθαι χρή. καὶ εἰ βούλει τὰ τριττὰ τῶν σωμάτων σχήματα, τῷ ἀναφεῖ καὶ ἀσχηματίστῳ θεῷ περιάψαι, πλάτος μὲν θεῖον ῥητέον, τὴν ὑπερουρεῖαν ἐπὶ πάντα τοῦ θεοῦ πρόοδον. μῆκος δὲ,

τὴν ὑπερεκτεινομένην τὰ ὅλα δύναμιν· βάθος δὲ, τὴν πᾶσι τοῖς οὖσιν ἀπερίληπτον κρυφιότητα καὶ ἀγνωσίαν. ἀλλ' ὅπως μὴ λάθωμεν ἑαυτοὺς ἐκ τῆς τῶν ἑτερείων σχημάτων καὶ μορφῶν ἀναπτύξεως τὰς ἀσωμάτους θεωνυμίας ταῖς διὰ συμβόλων αἰσθητῶν συμφύροντες· διὸ περὶ μὲν τούτων, ἐν τῇ συμβολικῇ θεολογίᾳ· νῦν δὲ αὐτὴν τὴν θείαν ἑτερότητα, μὴ ἀλλοίωσίν τινα τῆς ὑπερατρέπτου ταὐτότητος ὑποπτεύσωμεν· ἀλλὰ τὸν ἑνιαῖον αὐτοῦ πολυπλασιασμὸν, καὶ τὰς μονοειδεῖς τῆς ἐπὶ πάντα πολυγονίας προόδους.

Ὅμοιον δὲ τὸν θεὸν, εἰ μὲν ὡς ταὐτὸν εἴποι τις, ὡς ὅλον δι' ὅλου ἑαυτῷ μονίμως καὶ ἀμερίστως ὄντα ὅμοιον, οὐκ ἀτιμαστέον ἡμῖν τὴν τοῦ ὁμοίου θεωνυμίαν. οἱ δὲ θεολόγοι τὸν ὑπὲρ πάντα θεὸν ᾗ αὐτὸς, οὐδενί φασιν εἶναι ὅμοιον· αὐτὸν δὲ, ὁμοιότητα θείαν δωρεῖσθαι τοῖς ἐπ' αὐτὸν ἐπιστρεφομένοις, τῇ κατὰ δύνα-

μιν μιμήσει, τὸν ὑπὲρ πάντα καὶ ὅρον καὶ λό-
γον. καὶ ἔστιν ἡ τῆς θείας ὁμοιότητος δύναμις,
ἡ τὰ παραγόμενα πάντα πρὸς τὸ αἴτιον ἐ-
πιστρέφουσα. ταῦτα γοῦν ῥητέον ὅμοια τῷ
θεῷ, καὶ κατὰ θείαν εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν· οὐδὲ
γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὅμοιον, ὅτι μηδὲ ἄνθρω-
πος τῇ ἰδίᾳ εἰκόνι ὅμοιος· ἐπὶ γὰρ τῶν ὁμοτα-
γῶν δυνατὸν καὶ ὅμοια αὐτὰ ἀλλήλοις εἶναι
καὶ ἀντιστρέφειν ἐφ' ἑκάτερα τὴν ὁμοιότη-
τα, καὶ εἶναι ἄμφω ἀλλήλοις ὅμοια κατὰ προη-
γούμενον ὁμοίου εἶδος· ἐπὶ δὲ τοῦ αἰτίου καὶ τῶν
αἰτιατῶν, οὐκ ἀποδεξόμεθα τὴν ἀντιστρο-
φήν· οὐ γὰρ μόνοις τοῖσδε, ἢ τοῖσδε, τὸ ὁμοίως
εἶναι δωρεῖται· πᾶσι δὲ τοῖς ὁμοιότητος μετέ-
χουσι, τοῦ εἶναι ὁμοίοις, ὁ θεὸς αἴτιος γίγνεται,
καὶ ἔστι, καὶ αὐτῆς τῆς αὐτοομοιότητος ὑπο-
στάτης, καὶ τὸ ἐν πᾶσιν ὅμοιον ἴχνει τινὶ τῆς
θείας ὁμοιότητος, ὅμοιόν ἐστι, καὶ τὴν ἕνωσιν
αὐτῶν συμπληροῖ.

Καὶ τί δεῖ περὶ τούτου λέγειν· αὐτὴ γὰρ ἡ

θεολογία τὸ ἀνόμοιον αὐτὸν εἶναι πρεσβεύει, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀσύντακτον, ὡς καὶ πάντων ἕτερον, καὶ τὸ δὴ παραδοξότερον, ὅτι μηδὲ εἶναί τι ὅμοιον αὐτῷ φησί. καίτοι οὐκ ἐναντίος ὁ λόγος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμοιότητι· τὰ γὰρ αὐτὰ, καὶ ὅμοια θεῷ, καὶ ἀνόμοια· τὸ μὲν, κατὰ τὴν ἐνδεχομένην τοῦ ἀμιμήτου μίμησιν· τὸ δὲ, κατὰ τὸ ἀποδέον τῶν αἰτιατῶν τοῦ αἰτίου, καὶ μέτροις ἀπείροις καὶ ἀσυγκρίτοις ἀπολιμπανόμενον.

Τί δὲ καὶ περὶ τῆς θείας στάσεως, ἤτοι καθέδρας, φαμέν· τί δὲ ἄλλο γε, παρὰ τὸ μένειν αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ τὸν θεὸν, καὶ ἐν ἀκινήτῳ ταυτότητι μονίμως πεπηγέναι καὶ ἀραρότως ὑπεριδρῦσθαι, καὶ τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τὸ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως ἐνεργεῖν, καὶ κατὰ τὸ ἀμετάστατον αὐτὸν ἐξ ἑαυτοῦ πάντως ὑπάρχειν, καὶ κατὰ τὸ ἀμετακίνητον αὐτὸ, καὶ ὁλικῶς ἀκίνητον· καὶ ταῦτα ὑπερουσίως· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ τῆς πάντων στάσεως καὶ ἕδρας αἴτιος, ὁ ὑπὲρ πᾶ-

σιν ἕδραν καὶ στάσιν· καὶ ἐν αὐτῷ πάντα συνέστηκεν, ἐκ τοῦ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν στάσεως ἀσάλευτα διαφυλαττόμενα.

Τί δὲ καὶ ὅταν αὖθις οἱ θεολόγοι καὶ ἐπὶ πάντα προϊόντα, καὶ κινούμενόν φασι τὸν ἀκίνητον· οὐ θεοπρεπῶς καὶ τοῦτο νοητέον; κινεῖσθαι γὰρ αὐτὸν εὐσεβῶς οἰητέον, οὐ κατὰ φορὰν, ἢ ἀλλοίωσιν, ἢ ἑτεροίωσιν, ἢ τροπὴν, ἢ τοπικὴν κίνησιν· οὐ τὴν εὐθεῖαν, οὐ τὴν κυκλοφορικὴν, οὐ τὴν ἐξ ἀμφοῖν, οὐ τὴν νοητὴν, οὐ τὴν ψυχικὴν, οὐ τὴν φυσικὴν, ἀλλὰ τὸ εἰς οὐσίαν ἄγειν τὸν θεὸν, καὶ συνέχειν τὰ πάντα, καὶ παντοίως πάντων προνοεῖν, καὶ τὸ παρεῖναι πᾶσι, τῇ πάντων ἀσχέτῳ περιοχῇ· καὶ ταῖς ἐπὶ τὰ ὄντα πάντα προνοητικαῖς προόδοις καὶ ἐνεργείαις. ἀλλὰ καὶ κινήσεις θεοῦ τοῦ ἀκινήτου, θεοπρεπῶς τῷ λόγῳ συγχωρητέον ὑμνῆσαι. καὶ τὸ μὲν εὐθὺ, τὸ ἀκλινὲς νοητέον, καὶ τὴν ἀπαρέγκλιτον πρόοδον τῶν ἐνεργειῶν, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ τῶν ὅλων γένεσιν.

τὸ δὲ ἑλικοειδές, τὴν σταθερὰν πρόοδον, καὶ τὴν γόνιμον στάσιν. τὸ δὲ κατὰ κύκλον, τὸ ταὐτὸν, καὶ τὸ τὰ μέσα καὶ ἄκρα περιέχοντα καὶ περιεχόμενα, συνέχειν, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν τῶν ἀπ' αὐτοῦ προεληλυθότων ἐπιστροφήν.

Εἰ δέ τις τὴν τοῦ αὐτοῦ τῶν λογίων, ἢ τὴν τῆς δικαιοσύνης θεωνυμίαν, ἐπὶ τοῦ ἴσου λαμβάνοι, ῥητέον ἴσον τὸν θεόν, οὐ μόνον ὡς ἀμερῆ καὶ ἀπαρέγκλιτον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ πάντα καὶ διὰ πάντων ἐπ' ἴσης διαφοιτῶντα, καὶ ὡς τῆς αὐτοϊσότητος ὑποστάτην, καθ' ἣν ἰσουργεῖ τὴν δι' ἀλλήλων ἁπάντων ὁμοίαν χώρησιν, καὶ τὴν τῶν μεταλαμβανόντων ἐπ' ἴσης μετοχήν, κατὰ τὴν ἑκάστων ἐπιτηδειότητα, καὶ τὴν ἴσην κατ' ἀξίαν ἐπὶ πάντα νενεμημένην δόσιν, καὶ κατὰ τὸ πᾶσαν ἰσότητα, νοητήν, νοεράν, λογικήν, αἰσθητικήν, οὐσιώδη, φυσικήν, θελητὴν ἐξῃρημένως καὶ ἑνιαίως ἐν ἑαυτῷ προειληφέ-

ναι, κατὰ τὴν ὑπὲρ πάντα πάσης ἰσότητος ποιητικὴν δύναμιν.

Περὶ παντοκράτορος, παλαιοῦ ἡμερῶν, ἐν ᾧ καὶ περὶ αἰῶνος καὶ χρόνου. κεφ. ι.

ΡΑ δὴ τῷ λόγῳ τὸν πολυώνυμον θεὸν, ὡς παντοκράτορα, καὶ ὡς παλαιὸν ἡμερῶν ὑμνῆσαι· τὸ μὲν γὰρ, λέγεται, διὰ τὸ πάντων αὐτὸν εἶναι παντοκρατορικὴν ἕδραν, συνέχουσαν καὶ περιέχουσαν τὰ ὅλα, καὶ ἐνιδρύουσαν, καὶ θεμελιοῦσαν, καὶ περισφίγγουσαν, καὶ ἀρραγὲς ἐν ἑαυτῇ τὸ πᾶν ἀποτελοῦσαν, καὶ ἐξ ἑαυτῆς τὰ ὅλα, καθάπερ ἐκ ῥίζης παντοκρατορικῆς προάγουσαν, καὶ εἰς ἑαυτὴν τὰ πάντα, καθάπερ εἰς πυθμένα παντοκρατορικὸν ἐπιστρέφουσαν καὶ συνέχουσαν αὐτὰ, ὡς πάντων ἕδραν παγκρατῆ, τὰ συνεχόμενα πάντα, κατὰ μίαν ὑπερέχουσαν πάντα συνοχὴν, ἀσφα-

λιζομένων καὶ οὐκ ἐῶσαν αὐτὰ διεκπεσόντα ἑαυτῆς, ὡς ἐκ παντελοῦς ἑστίας κινούμενα παραπολέσθαι.

Λέγεται δὲ παντοκράτωρ ἡ θεαρχία, καὶ ὡς πάντων κρατοῦσα, καὶ ἀμιγῶς τοῖς διοικουμένοις ἐπάρχουσα, καὶ ὡς πᾶσιν ἐφετὴ καὶ ἐπέραστος οὖσα, καὶ ἐπιβάλλουσα πᾶσι τοὺς ἐθελουσίους ζυγούς, καὶ τὰς γλυκείας ὠδῖνας τοῦ θείου καὶ παντοκρατορικοῦ καὶ ἀλύτου τῆς ἀγαθότητος αὐτῆς ἔρωτος.

Ἡμερῶν δὲ παλαιὸς ὁ θεὸς ὑμνεῖται, διὰ τὸ πάντων αὐτὸν εἶναι καὶ αἰῶνα, καὶ χρόνον, καὶ πρὸ ἡμερῶν, καὶ πρὸ αἰῶνος, καὶ χρόνου· καίτοι καὶ χρόνον, καὶ ἡμέραν, καὶ καιρόν, καὶ αἰῶνα θεοπρεπῶς αὐτὸν περιρρητέον, ὡς ὄντα κατὰ πᾶσαν κίνησιν ἀμετάβλητον καὶ ἀκίνητον, καὶ ἐν τῷ ἀεὶ κινεῖσθαι μένοντα ἐφ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ ὡς αἰῶνος, καὶ χρόνου, καὶ ἡμερῶν αἴτιον· διὸ καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν μυστικῶν ὁράσεων θεοφανείαις, καὶ πολιὸς καὶ νέος πλάττεται· τὸ μὲν

πρεσβυτέρου, τὸ ἀρχαῖον καὶ ὄντα ἀπ' ἀρχῆς· τοῦ νεωτέρου δὲ, τὸ ἀγήρω σημαίνοντος· ἢ ἀμφοῖν τὸ ἐξ ἀρχῆς διὰ πάντων ἄχρι τέλους αὐτὸν προϊέναι διδασκόντων· ἢ ὡς ὁ θεῖος ἡμῶν ἱεροτελεστὴς φησι, τοῦ ἑκατέρου τὴν ἀρχαιότητα τὴν θείαν ὑποδηλοῦντος· τοῦ μὲν πρεσβυτέρου, τὸ πρῶτον ἐν χρόνῳ· τοῦ νεωτέρου δὲ, τὸ κατὰ ἀριθμὸν ἀρχαιότερον ἔχοντος· ἐπείπερ ἡ μονὰς, καὶ τὰ περὶ μονάδα, τῶν ἐπὶ πολὺ προεληλυθότων ἀριθμῶν ἀρχηγικώτερα.

Χρὴ δὲ ὡς οἶμαι, καὶ χρόνου, καὶ αἰῶνος φύσιν, ἐκ τῶν λογίων εἰδέναι· καὶ γὰρ οὐ τὰ πάντῃ καὶ ἀπολύτως ἀγένητα, καὶ ὄντως ἀΐδια, πανταχοῦ φησὶν, αἰώνια· καὶ τὰ ἄφθαρτα δὲ, καὶ ἀθάνατα, καὶ ἀναλλοίωτα, καὶ ὄντα ὡσαύτως· ὡς ὅταν λέγῃ τὸ, ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ τὰ ὅμοια· πολλάκις δὲ καὶ τὰ ἀρχαιότατα τῇ τοῦ αἰῶνος ἐπωνυμίᾳ χαρακτηρίζει· καὶ τὸν ὅλον δὲ αὖθις, ἔσθ' ὅτε τοῦ καθ' ἡμᾶς

χρόνου παρέκτασιν, αἰῶνα προσαγορεύει, καθ' ὅσον καὶ ἰδιότης αἰῶνός ἐστι τὸ ἀρχαῖον καὶ ἀναλλοίωτον· καὶ τὸ καθόλου τὸ εἶναι μετρεῖν. χρόνον δὲ καλεῖ, τὸν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ, καὶ ἀλλοιώσει, καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἔχοντα· διὸ καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε κατὰ χρόνον ὁριζομένους αἰῶνος μεθέξειν ἡ θεολογία φησὶν, ἡνίκα τοῦ ἀφθάρτου καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντος αἰῶνος ἐφικώμεθα. τοῖς λογίοις δὲ ἔσθ' ὅτε καὶ ἔγχρονος αἰὼν δοξάζεται, καὶ αἰώνιος χρόνος· εἰ καὶ μᾶλλον ἴσμεν αὐτοῖς, καὶ κυριώτερον τὰ ὄντα τῷ αἰῶνι, καὶ τὰ ἐν γενέσει τῷ χρόνῳ καὶ λεγόμενα καὶ δηλούμενα. χρὴ τοιγαροῦν οὐχ ἁπλῶς συναΐδια θεῷ τῷ πρὸ αἰῶνος οἴεσθαι τὰ αἰώνια λεγόμενα· τοῖς σεπτοτάτοις δὲ λογίοις ἀπαρατρέπτως συνεπομένους, αἰώνια μὲν καὶ ἔγχρονα κατὰ τοὺς συνεγνωσμένους αὐτοῖς προσυπακούειν τρόπους· μέσα δὲ ὄντων καὶ γιγνομένων, ὅσα, πῇ μὲν αἰῶνος, πῇ δὲ χρόνου μετέχει. τὸν δὲ θεὸν,

καὶ ὡς αἰῶνα καὶ ὡς χρόνον ὑμνεῖν, ὡς χρόνου παντὸς καὶ αἰῶνος αἴτιον, καὶ παλαιὸν ἡμερῶν, ὡς πρὸ χρόνου καὶ ὑπὲρ χρόνον, καὶ ἀλλοιοῦντα καιροὺς καὶ χρόνους· καὶ αὖθις πρὸ αἰώνων ὑπάρχοντα, καθ' ὅσον καὶ πρὸ αἰῶνός ἐστι, καὶ ὑπὲρ αἰῶνα, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία πάντων τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Περὶ εἰρήνης, καὶ τί βούλεται αὐτὸ τὸ αὐτοεῖναι· τίς ἡ αὐτοζωὴ, καὶ τίς ἡ αὐτοδύναμις, καὶ τὰ οὕτω λεγόμενα. κεφ. ια.

ΑΓΕ δὴ τὴν θείαν καὶ ἀρχισυναγωγὸν εἰρήνην ὕμνοις εἰρηναίοις εὐφημήσωμεν· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ πάντων ἑνωτικὴ, καὶ τῆς ἁπάντων ὁμονοίας τε καὶ συμφυΐας γεννητικὴ καὶ ἀπεργαστική· διὸ καὶ πάντα αὐτῆς ἐφίεται, ὃ μεριστὸν αὐτῶν πλῆθος ἐπιστρεφούσης εἰς τὴν ὅλην ἑνότητα, καὶ τὸν ἐμφύλιον τοῦ παντὸς πόλεμον ἑνούσης εἰς ὁμοειδῆ συνοικίαν· τῇ μετοχῇ τῆς θείας εἰρή-

νης. αἱ γοῦν πρεσβύτεραι τῶν συναγωγῶν δυνάμεων, αὗταί τε πρὸς ἑαυτὰς καὶ πρὸς ἀλλήλας ἑνοῦνται, καὶ πρὸς τὴν μίαν τῶν ὅλων εἰρηναρχίαν, καὶ τὰ ὑφ' ἑαυτὰς ἑνοῦσιν αὐτά τε πρὸς ἑαυτὰ, καὶ πρὸς ἄλληλα, καὶ πρὸς τὴν μίαν καὶ παντελῆ τῆς πάντων εἰρήνης ἀρχὴν καὶ αἰτίαν· ἥτις ἀμερῶς ἐπιβεβηκυῖα τοῖς ὅλοις, ὥσπερ τισὶ κλείθροις τῶν διῃρημένων συμπληκτικοῖς τὰ πάντα ὁρίζει, καὶ περατοῖ, καὶ ἀσφαλίζεται, καὶ οὐκ ἐᾷ διαιρεθέντα χυθῆναι πρὸς τὸ ἄπειρον καὶ ἀόριστον, ἄτακτα, καὶ ἀνίδρυτα, καὶ ἔρημα θεοῦ γινόμενα, καὶ τῆς ἑαυτῶν ἑνώσεως ἐξιόντα, καὶ ἐν ἀλλήλοις παμμιγῶς συμφυρόμενα. Περὶ μὲν οὖν αὐτῆς, ὅ,τι ποτέ ἐστι τῆς θείας εἰρήνης καὶ ἡσυχίας, ἣν ὁ ἱερὸς Ἰοῦστος ἀφθεγξίαν καλεῖ, καὶ ἐπὶ πᾶσαν γινωσκομένην πρόοδον, ἀκινησίαν· ὅπως τε ἠρεμεῖ, καὶ ἡσυχίαν ἄγει, καὶ ὅπως ἐν ἑαυτῇ καὶ εἴσω ἑαυτῆς ἐστὶ, καὶ πρὸς

αὐτὴν ὅλην ὅλη ὑπερηνῶσθαι; καὶ οὔτε εἰς ἑαυτὴν εἰσιοῦσα, καὶ πολλαπλασιάζουσα ἑαυτὴν ἀπολείπει τὴν ἑαυτῆς ἕνωσιν. ἀλλὰ καὶ πρόεισιν ἐπὶ πάντα ἔνδον ὅλη μένουσα δι' ὑπερβολὴν τῆς πάντα ὑπερεχούσης ἑνώσεως, οὔτε εἰπεῖν, οὔτε ἐννοῆσαί τινι τῶν ὄντων, οὔτε θεμιτὸν, οὔτε ἐφικτόν· ἀλλ' ὡς ἄφθεγκτον καὶ τοῦτο, καὶ ἄγνωστον ἐπ' αὐτὴν ἀναθέντες, ὡς πάντων οὖσαν ἐπέκεινα τὰς νοητὰς αὐτῆς καὶ ῥητὰς μετουσίας, καὶ τοῦτο ὡς δυνατὸν ἀνδράσι, καὶ ἡμῖν πολλῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἀπολειπομένοις ἐπισκοπήσωμεν.

Καὶ πρῶτόν γε τοῦτο ῥητέον, ὅτι τῆς αὐτοειρήνης καὶ τῆς ὅλης καὶ τῆς καθ' ἕκαστόν ἐστιν ὑποστάτις, καὶ ὅτι πάντα πρὸς ἄλληλα συγκεράννυσι, κατὰ τὴν ἀσύγχυτον αὐτῶν ἕνωσιν, καθ' ἣν ἀδιαιρέτως ἡνωμένα, καὶ ἀδιαστάτως ὅμως ἀκραιφνῆ κατὰ τὸ οἰκεῖον ἕκαστα εἶδος ἕστηκεν, οὐκ ἐπιθολούμενα διὰ τῆς πρὸς τὰ ἀντικείμενα κράσεως, οὐδὲ ἀπαμ

βλιώοντά τι τῆς ἑνωτικῆς ἀκριβείας καὶ καθαρότητος· μίαν οὖν τινὰ καὶ ἁπλῆν τὴν εἰρηνικῆς ἑνώσεως θεωρήσωμεν φύσιν, ἑνοῦσαν ἅπαντα ἑαυτῇ, καὶ ἑαυτοῖς, καὶ ἀλλήλοις· καὶ διασώζουσαν πάντα ἐν ἀσυγχύτῳ πάντων συνοχῇ, καὶ ἀμιγῆ, καὶ συγκεκραμένα· δι' ἣν οἱ θεῖοι νόες ἑνούμενοι ταῖς νοήσεσιν ἑαυτῶν ἑνοῦνται, καὶ τοῖς νοουμένοις· καὶ αὖθις ἐπὶ τὴν ἄγνωστον ἀναβαίνουσι τὴν ὑπὲρ νοῦν ἱδρυμένων συναφήν· δι' ἣν αἱ ψυχαὶ τοὺς παντοδαποὺς αὐτῶν λόγους ἑνοῦσαι, καὶ πρὸς μίαν νοερὰν συνάγουσαι καθαρότητα, προβαίνουσιν οἰκείως ἑαυταῖς, ὁδῷ καὶ τάξει διὰ τῆς ἀΰλου καὶ ἀμεροῦς νοήσεως ἐπὶ τὴν ὑπὲρ νόησιν ἕνωσιν· δι' ἣν ἡ μία καὶ ἀδιάλυτος πάντων συμπλοκὴ κατὰ τὴν θείαν αὐτῆς διαρμονίαν ὑφίσταται, καὶ ἐναρμόζεται συμφωνίᾳ παντελεῖ καὶ ὁμονοίᾳ καὶ συμφυΐᾳ· συναγομένη τε ἀσυγχύτως, ἀδιαιρέτως τε συνεχομένη· διήκει γὰρ ἡ τῆς παντελοῦς εἰρήνης

ὁλό-

ὁλότης, ἐπὶ πάντα τὰ ὄντα, κατὰ τὴν ἁπλουστάτην αὐτῆς καὶ ἀμιγῆ τῆς ἑνοποιοῦ δυνάμεως παρουσίαν, ἑνοῦσα πάντα, καὶ συνδέουσα τὰ ἄκρα διὰ τῶν μέσων τοῖς ἄκροις, κατὰ μίαν ὁμοφυῆ συζευγνύμενα φιλίαν, καὶ τὸ ἀπολαύειν αὐτῆς δωρουμένη, καὶ ταῖς ἐσχάταις τοῦ παντὸς ἀποπερατώσεσι· καὶ πάντα ὁμόγνια ποιοῦσα ταῖς ἑνότησι, ταῖς ταυτότησι, ταῖς ἑνώσεσι, ταῖς συναγωγαῖς, ἀδιαιρέτως δηλαδὴ τῆς θείας εἰρήνης ἑστώσης· καὶ ἐν ἑνὶ πάντα δεικνυούσης, καὶ διὰ πάντων φοιτώσης, καὶ τῆς οἰκείας ταυτότητος οὐκ ἐξισταμένης· πρόεισι γὰρ ἐπὶ πάντα, καὶ μεταδίδωσι πᾶσιν οἰκείως αὐτοῖς ἑαυτῆς, καὶ ὑπερβλύζει περιουσίᾳ τῆς εἰρηνικῆς γονιμότητος· καὶ μένει δι' ὑπεροχὴν ἑνώσεως ὅλη πρὸς ὅλην καὶ καθ' ὅλην ἑαυτὴν ὑπερηνωμένη.

Πῶς οὖν, φαίη τις, ἐφίεται πάντα εἰρήνης· πολλὰ γὰρ ἑτερότητι καὶ διακρίσει χαίρει,

καὶ οὐκ ἄν ποτε ἑκόντα ἠρεμεῖν ἐθελήσοι· καὶ εἰ μὲν ἑτερότητα καὶ διάκρισιν ὁ ταῦτα λέγων φησὶ τὴν ἑκάστου τῶν ὄντων ἰδιότητα· καὶ ὅτι ταύτην οὐδὲ ἓν τῶν ὅλων ὄν, ὅσον ἐστὶν ἐθέλει ποτὲ ἀπολλύειν· οὐκ ἂν οὐδὲ ἡμεῖς πρὸς τοῦτο ἀντιφήσομεν, ἀλλὰ καὶ ταύτην εἰρήνης ἔφεσιν ἀποφαινόμεθα· πάντα γὰρ ἀγαπᾷ πρὸς ἑαυτὰ εἰρηνεύειν τε καὶ ἡνῶσθαι, καὶ ἑαυτῶν καὶ τῶν ἑαυτῶν, ἀκίνητα καὶ ἄπτωτα εἶναι· καὶ ἔστι καὶ τῆς καθ' ἕκαστον ἀμιγοῦς ἰδιότητος, ἡ παντελὴς εἰρήνη φυλακτική, ταῖς εἰρηνοδώροις αὐτῆς προνοίαις, τὰ πάντα ἀστασίαστα καὶ ἀσύμφυρτα πρός τε ἑαυτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα διασώζουσα, καὶ πάντα ἐν σταθερᾷ καὶ ἀκλίτῳ δυνάμει πρὸς τὴν ἑαυτῶν εἰρήνην καὶ ἀκινησίαν ἱστῶσα.

Καὶ εἰ τὰ κινούμενα πάντα μὴ ἠρεμεῖν, ἀλλὰ κινεῖσθαι ἀεὶ τὴν ἑαυτῶν κίνησιν ἐθέλοι· καὶ τοῦτο ἔφεσίς ἐστι τῆς θείας τῶν ὅλων εἰρήνης, τὰ πάντα ἐφ' ἑαυτῶν ἀδιάπτωτα δια-

σωζούσης, καὶ τὴν πάντων τῶν κινουμένων ἰδιότητα καὶ κινητικὴν ζωὴν, ἀκίνητον καὶ ἄπτωτον φυλαττούσης, ἐν τῷ τὰ κινούμενα πρὸς ἑαυτὰ εἰρηνεύοντα, καὶ ὡσαύτως ἔχοντα, δρᾶν τὰ ἑαυτῶν.

Εἰ δὲ τὴν κατ' ἔκπτωσιν εἰρήνης ἑτερότητα λέγων, ἰσχυρίζεται μὴ πᾶσιν εἶναι ἐραστὴν τὴν εἰρήνην, μάλιστα μὲν οὐδέν ἐστι τῶν ὄντων, ὃ πάσης παντελῶς ἑνώσεως ἀποπέπτωκε· τὸ γὰρ πάντῃ ἄστατον, καὶ ἄπειρον, καὶ ἀνίδρυτον, καὶ ἀόριστον, οὔτε ὄν ἐστιν, οὔτε ἐν τοῖς οὖσιν. εἰ δὲ τούτους φησὶν εἰρήνῃ, καὶ εἰρήνης ἀγαθοῖς ἀπεχθάνεσθαι, τοὺς ἔρισι καὶ θυμοῖς, καὶ ἀλλοιώσεσι καὶ ἀκαταστασίαις χαίροντας· καὶ οὗτοι ἀμυδροῖς εἰδώλοις εἰρηνικοῖς ἐφέσεως διακρατοῦνται, πρὸς παθῶν ἐνοχλούμενοι πολυκινήτων· καὶ ταῦτα ἰσῶν ἀνεπιστημόνως ἐφιέμενοι, καὶ οἰόμενοι τῇ ἀποπληρώσει τῶν ἀεὶ ἀπορρεόντων εἰρηνεύειν ἑαυτοὺς τῇ ἀτυχίᾳ τῶν κρατησασῶν ἡδονῶν ἐκταρασσο-

σομένοις. Ἢ ἂν τις εἴποι περὶ τῆς κατὰ χριστὸν εἰρηνοχύτου φιλανθρωπίας, καθ' ἣν οὐ μὴ μάθωμεν ἔτι πολεμεῖν, οὔτε ἑαυτοῖς, οὔτε ἀλλήλοις, οὔτε ἀγγέλοις· ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τὰ θεῖα κατὰ δύναμιν συνεργήσωμεν, κατὰ πρόνοιαν ἰησοῦ τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν ἐνεργοῦντος καὶ ποιοῦντος εἰρήνην ἄρρητον καὶ ἐξ αἰῶνος προωρισμένην, καὶ ἀποκαταλλάσσοντος ἡμᾶς ἑαυτῷ ἐν πνεύματι, καὶ δι' ἑαυτοῦ, καὶ ἐν ἑαυτῷ τῷ πατρὶ, περὶ ὧν τῶν ὑπερφυῶν δώρων, ἐν ταῖς θεολογικαῖς ὑποτυπώσεσιν ἱκανῶς εἴρηται, προσεπιμαρτυρούντων ἡμῖν καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν λογίων ἐπιπνοίας.

Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἄλλοτέ μου δι' ἐπιστολῆς ἐπύθου, τί ποτε ἄρα φημὶ τὸ αὐτὸ εἶναι, τὴν αὐτοζωὴν, τὴν αὐτοσοφίαν, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἔφης διαπορῆσαι, πῶς τὸν θεὸν, ποτὲ μὲν αὐτοζωὴν φημὶ, ποτὲ δὲ τῆς αὐτοζωῆς ὑποστάτην, ἀναγκαῖον ᾠήθην ἱερὲ τοῦ θεοῦ ἀν-

θεσπε, καὶ ταύτης σε τῆς ἐφ' ἡμῖν ἀπορίας ἀπολῦσαι.

Καὶ πρῶτον μὲν, ἵνα τὰ μυριόλεκτα καὶ νῦν ἀναλάβωμεν, οὐκ ἔστιν ἐναντίον, αὐτοδύναμιν ἢ αὐτοζωὴν εἰπεῖν τὸν θεὸν, καὶ τῆς αὐτοζωῆς, ἢ εἰρήνης, ἢ δυνάμεως ὑποστάτην· τὰ μὲν γὰρ, ἐκ τῶν ὄντων καὶ μάλιστα ἐκ τῶν πρώτως ὄντων, ὡς αἴτιος πάντων τῶν ὄντων λέγεται· τὰ δὲ, ὡς ὑπὲρ πάντα καὶ τὰ πρώτως ὄντα, ὑπερὼν ὑπερουσίως· τί δὲ ὅλως φὴς, τὸ αὐτὸ εἶναι λέγομεν, ἢ τὴν αὐτοζωὴν, ἢ ὅσα ἀπολύτως καὶ ἀρχικῶς εἶναι, καὶ ἐκ τοῦ θεοῦ πρώτως ὑφεστηκέναι τιθέμεθα.

Τοῦτο δέ φαμεν, οὐκ ἔστιν ἀγκύλον, ἀλλ' εὐθὺ καὶ ἁπλῆν τὴν διασάφησιν ἔχον· οὐ γὰρ οὐσίαν τινὰ θείαν, ἢ ἀγγελικὴν εἶναι φαμὲν τὸ αὐτὸ εἶναι τοῦ εἶναι τὰ ὄντα πάντα αἰτίαν· μόνον γὰρ τοῦ εἶναι πάντα τὰ ὄντα, καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι τὸ ὑπερούσιον, ἀρχὴ, καὶ οὐσία, καὶ αἴτιον· οὐδὲ

ζωογόνον ἄλλην θεότητα παρὰ τὴν ὑπέρθεον πάντων ὅσα ζῇ, καὶ τῆς αὐτοζωῆς αἰτίαν ζωὴν, οὔτε συνελόντα εἰπεῖν, ἀρχικὰς τῶν ὄντων καὶ δημιουργικὰς οὐσίας καὶ ὑποστάσεις, ἅς τινὰς καὶ θεοὺς τῶν ὅλων καὶ δημιουργοὺς αὐτοσχεδιάσαντες ἀπεσομάτισαν, οὓς ἀληθῶς καὶ κυρίως εἰπεῖν, οὔτε αὐτοὶ ᾔδεισαν, οὐκ ὄντας, οὔτε οἱ πατέρες αὐτῶν· ἀλλ' αὐτοεῖναι, καὶ αὐτοζωὴν, καὶ αὐτοθεότητα φαμέν· ἀρχικῶς μὲν οὖν καὶ θεϊκῶς καὶ αἰτιατικῶς, τὴν μίαν πάντων ὑπεράρχιον καὶ ὑπερούσιον ἀρχὴν καὶ αἰτίαν· μεθεκτῶς δὲ, τὰς ἐκδιδομένας, ἐκ θεοῦ τοῦ ἀμεθέκτου προνοητικὰς δυνάμεις, τὴν αὐτοουσίωσιν, αὐτοζώωσιν, αὐτοθέωσιν· ὧν τὰ ὄντα οἰκείως ἑαυτοῖς μετέχοντα, καὶ ὄντα, καὶ ζῶντα, καὶ ἔνθεα, καὶ ἔστι καὶ λέγεται· καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως· διὸ καὶ τῶν πρώτων αὐτῶν ὁ ἀγαθὸς ὑποστάτης λέγεται εἶναι. εἶτα τῶν ὅλων αὐτῶν, εἶτα τῶν μερικῶν αὐτῶν· εἶτα τῶν ὅλων αὐτῶν μετεχόντων, εἶτα τῶν μερικῶς

αὐτῶν μετεχόντων. καὶ τί δεῖ περὶ τούτων λέγειν, ὅπου γέ τινες τῶν θείων ἡμῶν ἱεροδιδασκάλων, καὶ τῆς αὐτοαγαθότητος καὶ θεότητος ὑποστάτην φασί, τὸν ὑπεράγαθον καὶ ὑπέρθεον αὐτοαγαθότητα καὶ θεότητα λέγοντες εἶναι τὴν ἀγαθοποιὸν καὶ θεοποιὸν, ἐκ θεοῦ προεληλυθυῖαν δωρεάν· καὶ αὐτοκάλλος, τὴν αὐτοκαλλοποιὸν χύσιν· καὶ ὅλον κάλλος, καὶ μερικὸν κάλλος· καὶ ὅλως καλά, καὶ ἐν μέρει καλά· καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν εἴρηται καὶ εἰρήσεται τρόπον, δηλοῦντα προνοίας καὶ ἀγαθότητας μετεχομένας ὑπὸ τῶν ὄντων, ἐκ θεοῦ, τοῦ ἀμεθέκτου προϊούσας ἀφθόνῳ χύσει καὶ ὑπερβλυζούσας, ἵνα ἀκριβῶς ὁ πάντων αἴτιος ἐπέκεινα ᾖ πάντων, καὶ τὸ ὑπερούσιον καὶ ὑπερφυὲς πάντῃ ὑπερέχῃ τῶν καθ' ὁποίαν τινά ποτε οὐσίαν καὶ φύσιν.

Περὶ ἁγίου ἁγίων, βασιλέως βασιλέων, κυρίου κυρίων, θεοῦ θεῶν. κεφ. ιβ΄.

ΑΛΛ' ἐπειδὴ καὶ περὶ τούτων ὅσα εἰπεῖν ἔδει, τὸ προσῆκον ἀπείληφεν ὡς οἶμαι τέλος, ὑμνητέον ἡμῖν τὸν ἀπειρώνυμον, καὶ ὡς ἅγιον ἁγίων, καὶ βασιλέα τῶν βασιλευόντων, καὶ βασιλεύοντα τὸν αἰῶνα καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι, καὶ ὡς κύριον τῶν κυρίων, καὶ θεὸν τῶν θεῶν. καὶ πρῶτόν γε ῥητέον, τί μὲν αὐταγιότητα εἶναι οἰόμεθα, τί δὲ βασιλείαν, τί δὲ κυριότητα, τί δὲ θεότητα, καὶ τί βούλεται δηλοῦν τὰ λόγια, τῷ διπλασιασμῷ τῶν ὀνομάτων.

Αγιότης μὲν οὖν ἐστὶν ὡς καθ' ἡμᾶς εἰπεῖν, ἡ παντὸς ἄγους ἐλευθέρα καὶ παντελὴς καὶ πάντη ἄχραντος καθαρότης. βασιλεία δὲ, ἡ παντὸς ὅρου, καὶ κόσμου, καὶ θεσμοῦ, καὶ τάξεως διανέμησις. κυριότης δὲ, οὐχ ἡ τῶν χειρόνων ὑπεροχὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσα τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἡ παντελὴς παγκτησία, καὶ ἀληθὴς καὶ ἀμετάπτω-

τος βεβαιότης· διὸ καὶ κυριότης παρὰ τὸ κῦρος, καὶ τὸ κύριον, καὶ τὸ κυριεῦον. Θεότης δὲ, ἡ πάντα θεωμένη πρόνοια, καὶ ἀγαθότητι παντελεῖ καὶ πάντα περιθέουσα καὶ συνέχουσα, καὶ ἑαυτῆς ἀποπληροῦσα, καὶ ὑπερέχουσα πάντα τὰ τῆς προνοίας αὐτῆς ἀπολαύοντα.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τῆς πάντα ὑπερβαλλούσης αἰτίας ἀπολύτως ὑμνητέον, καὶ προσρητέον αὐτὴν, ὑπερέχουσαν ἁγιότητα, καὶ κυριότητα, καὶ βασιλείαν ὑπερκειμένην καὶ ἁπλουστάτην θεότητα· καὶ γὰρ ἐξ αὐτῆς ἐν ἑνὶ, καὶ ἀθρόως ἐκπέφυκε καὶ διανενέμηται πᾶσα ἀμιγὴς ἀκρίβεια, πάσης εἰλικρινοῦς καθαρότητος, πᾶσα ἡ τῶν ὄντων διάταξίς τε καὶ διακόσμησις, δυσαρμοστίαν, καὶ ἀνισότητα, καὶ ἀσυμμετρίαν ἐξορίζουσα, καὶ εἰς τὴν εὔτακτον ταυτότητα καὶ ὀρθότητα γανυμένη, καὶ περιάγουσα τὰ μετέχειν αὐτῆς ἠξιωμένα· πᾶσα ἡ παντελὴς

καὶ πάντων τῶν καλῶν παγκτησία· πᾶσα ἀγαθὴ περιουσία, θεωρὸς καὶ συνοχικὴ τῶν προνοουμένων, ἑαυτὴν ἀγαθοπρεπῶς ἐπιδιδοῦσα, πρὸς ἐκθέωσιν τῶν ὑπεστραμμένων.

Ἐπειδὴ δὲ ὑπερπλήρης πάντων ἐστὶν ὁ πάντων αἴτιος, κατὰ μίαν τὴν πάντων ὑπερέχουσαν ὑπερβολὴν, ἅγιος ἁγίων ὑμνεῖται, καὶ τὰ λοιπὰ, καθ' ὑπερβλύζουσαν αἰτίαν, καὶ ἐξῃρημένην ὑπεροχὴν, ὡς ἂν τις φαίη, καθ' ὅσον ὑπερέχουσι τῶν οὐκ ὄντων τὰ ὄντα, ἅγια, ἢ θεῖα, ἢ κύρια, ἢ βασιλικὰ, καὶ αὖ τῶν μετεχόντων αἱ αὐτομετοχαί· κατὰ τοσοῦτον ὑπερίδρυται πάντων τῶν ὄντων ὁ ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα, καὶ πάντων τῶν μετεχόντων καὶ τῶν μετοχῶν, ὁ ἀμέθεκτος αἴτιος. ἁγίους δὲ, καὶ βασιλεῖς, καὶ κυρίους, καὶ θεοὺς καλεῖ τὰ λόγια, τὰς ἐν ἑκάστοις ἀρχικωτέρας διακοσμήσεις, δι' ὧν αἱ δεύτεραι τῶν ἐκ θεοῦ δωρεῶν μεταλαμβάνουσαι τὴν τῆς ἐκείνων διαδόσεως ἁπλότητα περὶ τὰς ἑαυτῶν διαφορὰς πλη

φύουσιν· ὧν αἱ προφήτισαι τῆς ποικιλίας προνοητικῶς καὶ θεοειδῶς πρὸς τὴν ἑνότητα τῆς ἑαυτῶν συνάγουσι.

Περὶ πλείου καὶ ἑνός. κεφ. ιγ.

Τοσαῦτα καὶ περὶ τούτων· ἐπ' αὐτῷ δὲ λοιπὸν εἰ δοκεῖ τῷ λόγῳ, τὸ καρτερώτατον χωρῶμεν· καὶ γὰρ ἡ θεολογία, τοῦ πάντων αἰτίου καὶ πάντα καὶ ἅμα πάντα κατηγορεῖ, καὶ ὡς τέλειον αὐτὸ καὶ ὡς ἓν ὑμνεῖ.

Τέλειον μὲν οὖν ἐστίν, οὐ μόνον ὡς αὐτοτελές, καὶ καθ' ἑαυτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ μονοειδῶς ἀφοριζόμενον, καὶ ὅλον δι' ὅλου τελειότατον, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑπερτελὲς κατὰ τὸ πάντων ὑπερέχον, καὶ πᾶσαν μὲν ἀπειρίαν ὁρίζον, παντὸς δὲ πέρατος ὑπερηπλωμένον, καὶ ὑπὸ μηδενὸς χωρούμενον, ἢ καταλαμβανόμενον· ἀλλὰ καὶ διατεῖνον ἐπὶ πάντα ἅμα καὶ

ὑπὲρ πάντα ταῖς ἀνεκλείπτοις ἐπιδόσεσι καὶ ἀτελευτήτοις ἐνεργείαις. Τέλειον δ' αὖ λέγεται, καὶ ὡς ἀναυξὲς, καὶ ἀεὶ τέλειον, καὶ ὡς ἀμείωτον, ὡς πάντα ἐν ἑαυτῷ προέχον καὶ ὑπερβλύζον, κατὰ μίαν τὴν ἄπαυστον καὶ ταὐτὴν καὶ ὑπερπλήρη καὶ ἀνελάττωτον χορηγίαν, καθ' ἣν τὰ τέλεια πάντα τελεσιουργεῖ, καὶ τῆς οἰκείας ἀποπληροῖ τελειότητος.

Ἓν δὲ, ὅτι πάντα ἑνιαίως ἐστὶ κατὰ μιᾶς ἑνότητος ὑπεροχὴν, καὶ πάντων ἐστὶ τοῦ ἑνὸς ἀνεκφοιτήτως αἴτιον· οὐδὲν γάρ ἐστι τῶν ὄντων ἀμέτοχον τοῦ ἑνός· ἀλλ' ὥσπερ ἅπας ἀριθμὸς, μονάδος μετέχει, καὶ μία δυὰς, καὶ δεκὰς λέγεται, καὶ ἥμισυ ἓν, καὶ τρίτον καὶ δέκατον ἕν· οὕτω πάντα καὶ πάντων μόριον τοῦ ἑνὸς μετέχει· καὶ τῷ εἶναι τὸ ἓν, πάντα ἐστὶ τὰ ὄντα· καὶ οὐκ ἔστι τὸ πάντων αἴτιον ἓν, τῶν πολλῶν ἕν· ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἑνὸς καὶ πλήθους, καὶ παντὸς ἑνὸς, καὶ πλήθους ὁριστικόν·

οὐδὲ γάρ ἐστι πλῆθος ἀμέτοχόν πη τοῦ ἑνός· ἀλλὰ τὸ μὲν πολλὰ τοῖς μέρεσιν, ἓν τῷ ὅλῳ· καὶ τὸ πολλὰ τοῖς συμβεβηκόσιν, ἓν τῷ ὑποκειμένῳ· καὶ τὸ πολλὰ τῷ ἀριθμῷ, ἢ ταῖς δυνάμεσιν, ἓν τῷ εἴδει· καὶ τὸ πολλὰ τοῖς εἴδεσιν, ἓν τῷ γένει· καὶ τὸ πολλὰ ταῖς προόδοις, ἓν τῇ ἀρχῇ. καὶ οὐδέν ἐστι τῶν ὄντων, ὃ μὴ μετέχει πη τοῦ ἑνὸς τοῦ ἐν ᾧ κατὰ πάντα ἑνικῶς, πάντα καὶ ὅλα πάντα, καὶ τὰ ἀντικείμενα καὶ ἑνιαίως προειληφότος· καὶ ἄνευ μὲν τοῦ ἑνός, οὐκ ἔσται πλῆθος· ἄνευ δὲ τοῦ πλήθους, ἔσται τὸ ἕν, ὡς καὶ μονὰς πρὸ παντὸς ἀριθμοῦ πεπληθυσμένου· καὶ εἰ πᾶσι τὰ πάντα ἡνωμένα τις ὑπόθοιτο, τὰ πάντα ἔσται τῷ ὅλῳ ἕν.

Ἄλλως τε καὶ τοῦτο ἰστέον, ὅτι κατὰ τὸ ἑνὸς ἑκάστου προεπινοούμενον εἶδος, ἡνῶσθαι λέγεται τὰ ἡνωμένα καὶ πάντων ἐστὶ τὸ ἕν, στοιχειωτικόν· καὶ εἰ ἀνέλῃς τὸ ἕν, οὔτε ὁλότης, οὔτε μόριον, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν ὄντων ἔσται· πάντα

τοῦ ἐν ἑαυτῷ, τὸ ἓν ἑνοειδῶς προείληφέ τε καὶ περιείληφε. Ταύτῃ γοῦν ἡ θεολογία τὴν ὅλην θεαρχίαν, ὡς πάντων αἰτίαν ὑμνεῖ τῇ τοῦ ἑνὸς ἐπωνυμίᾳ, καὶ εἷς θεὸς ὁ πατήρ, καὶ εἷς κύριος ἰησοῦς χριστός, καὶ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς ὅλης θεϊκῆς ἑνότητος ἀμέρειαν· ἐν ᾗ πάντα ἑνικῶς συνῆπται καὶ ὑπερήνωται, καὶ προέστιν ὑπερουσίως· διὸ καὶ πάντα ἐπ' αὐτὴν ἐνδίκως ἀναπέμπεται καὶ ἀνατίθεται, ὑφ' ἧς καὶ ἐξ ἧς καὶ δι' ἧς, καὶ ἐν ᾗ, καὶ εἰς ἥν, πάντα ἐστί, καὶ συντέτακται, καὶ μένει, καὶ συνέχεται, καὶ ἀποπληροῦται, καὶ ἐπιστρέφεται· καὶ οὐκ ἂν εὕροις τι τῶν ὄντων, ὃ μὴ τῷ ἑνὶ καθ' ὃ πᾶσα ἡ θεότης ὑπερουσίως ὀνομάζεται, καὶ ἔστι τοῦθ' ὅπερ ἐστί, καὶ τελειοῦται, καὶ διασώζεται. καὶ χρὴ καὶ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν πολλῶν ἐπὶ τὸ ἕν, τῇ δυνάμει τῆς θεϊκῆς ἑνότητος ἐπιστρεφομένους, ἑναίως ὑμνεῖν τὴν ὅλην καὶ μίαν θεότητα, τὸ πάντων αἴτιον ἕν, τὸ πρὸ πάν-

τὸς ἑνὸς καὶ πλήθους, καὶ μέρους καὶ ὅλου, καὶ ὅρου καὶ ἀορισίας, καὶ πέρατος καὶ ἀπειρίας· τὸ πάντα τὰ ὄντα καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι ὁρίζον, καὶ πάντων καὶ ὅλων πάντων, καὶ ἅμα, καὶ πρὸ πάντων, καὶ ὑπὲρ πάντα, καὶ ἑνικῶς αἴτιον, καὶ ὑπὲρ αὐτὸ τὸ ἓν ὄν, καὶ αὐτὸ τὸ ἓν ὂν ὁρίζον, ἐπείπερ τὸ ὂν ἕν, τὸ ἐν τοῖς οὖσιν, ἐναριθμόν ἐστιν· ἀριθμὸς δὲ οὐσίας μετέχει. τὸ δὲ ὑπερούσιον ἕν, καὶ τὸ ὂν ἕν, καὶ πάντα ἀριθμὸν ὁρίζει, καὶ αὐτό ἐστι, καὶ ἑνὸς, καὶ ἀριθμοῦ, καὶ παντὸς ὄντος ἀρχὴ καὶ αἰτία, καὶ ἀριθμὸς καὶ τάξις. διὸ καὶ μονὰς ὑμνουμένη, καὶ τριὰς, ἡ ὑπὲρ πάντα θεότης· οὐκ ἔστιν οὐδὲ μονὰς, οὐδὲ τριὰς, ἡ πρὸς ἡμῶν, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ὄντων διεγνωσμένη· ἀλλ᾽ ἵνα καὶ τὸ ὑπερηνωμένον αὐτῆς καὶ τὸ θεογόνον ἀληθῶς ὑμνήσωμεν, τῇ τριαδικῇ καὶ ἑναίᾳ θεωνυμίᾳ, τὴν ὑπερώνυμον ὀνομάζομεν τοῖς οὖσι τὴν ὑπερούσιον. οὐδεμία δὲ μονὰς, ἢ τριὰς, οὐδὲ ἀριθμὸς, οὔτε

ἑνότης, ἢ γονιμότης, οὐδὲ ἄλλό τι τῶν ὄντων ἤ τινὶ τῶν ὄντων συνεγνωσμένων, ἀλλὰ τὴν ὑπὲρ πάντα καὶ λόγον καὶ νοῦν, κρυφιότητα τῆς ὑπὲρ πάντα ὑπερουσίως ὑπερούσης ὑπερθεότητος· οὐδὲ ὄνομα αὐτῆς ἐστὶν, οὐδὲ λόγος· ἀλλ' ἐν ἀβάτοις ἐξήρηται· καὶ οὐδὲ αὐτὸ τὸ τῆς ἀγαθότητος ὡς ἐφαρμόζοντες αὐτῇ, προσφέρομεν· ἀλλὰ πόθῳ τοῦ ἐννοεῖν τι καὶ λέγειν περὶ τῆς ἀῤῥήτου φύσεως ἐκείνης, τὸ τῶν ὀνομάτων σεπτότατον αὐτῇ πρώτως ἀφιερούμεν, καὶ συμφωνήσοιμεν ἂν καὶ τούτῳ τοῖς θεολόγοις· τῆς δὲ τῶν πραγμάτων ἀληθείας ἀπολειφθησόμεθα. διὸ καὶ αὐτοὶ τὴν διὰ τῶν ἀποφάσεων ἄνοδον προτετιμήκασιν, ὡς ἐξιστῶσαν τὴν ψυχὴν τῶν ἑαυτῇ συμφύλων, καὶ διὰ πασῶν τῶν θείων νοήσεων ὁδεύουσαν, ὧν ἐξήρηται τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, καὶ πάντα λόγον, καὶ γνῶσιν. ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ὅλων αὐτῷ συνάπτουσαν, καθ' ὅσον καὶ ἡμῖν ἐκείνῳ συνάπτεσθαι δυνατόν.

Ταύ-

Ταύτας ἡμεῖς τὰς νοητὰς θεωνυμίας συνηρηκότες, ὡς ἐφικτὸν ἀνεπτύξαμεν, οὐ μόνον αὐτῶν τῆς ἀκριβείας ἀπολειπόμενοι· τοῦτο γὰρ ἀληθῶς καὶ ἄγγελοι φαῖεν· οὐδὲ τῆς κατ' ἀγγέλους αὐτῶν ὑμνῳδίας· καὶ τῶν ἐσχάτων γὰρ ἀποδέουσιν οἱ κράτιστοι τῶν παρ' ἡμῖν θεολόγων· οὔτε μὴν αὐτῶν τῶν θεολόγων, οὐδὲ τῶν αὐτῶν ἀσκητῶν, ἢ συνοπαδῶν· ἀλλὰ καὶ τῶν ἡμῖν ὁμοταγῶν, ἐσχάτως καὶ ὑφειμένως· ὥστε, εἰ μὲν ὀρθῶς ἔχοι τὰ εἰρημένα, καὶ ὡς καθ' ἡμᾶς ὄντως ἐφηψάμεθα τῇ διανοίᾳ τῆς θεωνυμικῆς ἀναπτύξεως, ἐπὶ τὸν πάντων ἀγαθῶν αἴτιον τὸ πρᾶγμα ἀναθετέον, τὸν δωρούμενον πρῶτον αὐτὸ τὸ εἰπεῖν, ἔπειτα τὸ εὖ εἰπεῖν· καὶ εἴ τι τῶν ὁμοδυνάμων παραλέλειπται· κἀκεῖνο ἡμᾶς κατὰ τὰς αὐτὰς μεθόδους προσυπακούειν δεήσει. εἰ δὲ ταῦτα, ἢ οὐκ ὀρθῶς, ἢ ἀτελῶς ἔχει, καὶ τῆς ἀληθείας, ἢ ὁλικῶς, ἢ μερικῶς ἀποπεπλανήμεθα, τῆς σῆς ἂν εἴη φιλανθρωπίας ἐπανορθοῦσαι τὸν

τὸν ἀκουσίως ἀγνοοῦντα, καὶ μεταδοῦναι λόγου τῷ μαθεῖν δεομένῳ, καὶ ἐπαμῦναι τῷ μὴ αὐτάρκη δύναμιν ἔχοντι, καὶ ἰάσασθαι τὸν οὐκ ἐθέλοντα ἀρρωστεῖν· καὶ τὰ μὲν παρ' ἑαυτοῦ, τὰ δὲ παρ' ἑτέρων ἐξευρίσκοντα, πάντα δὲ ἐκ τἀγαθοῦ λαμβάνοντα, καὶ εἰς ἡμᾶς διαβιβάσαι· μηδὲ ἀποκάμῃς φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν. ὁρᾷς γὰρ ὅτι καὶ ἡμεῖς οὐδένα τῶν παραδοθέντων ἡμῖν ἱεραρχικῶν λογίων εἰς ἑαυτοὺς συνεστείλαμεν· ἀλλὰ αἰοθεύτοις αὖθις καὶ ὑμῖν καὶ ἑτέροις ἱεροῖς ἀνδράσι μεταδεδώκαμέν τε καὶ μεταδώσομεν, ὡς ἂν, ἡμεῖς τε εἰπεῖν ἱκανοὶ, καὶ οἷς λέγεται ἀκούειν, κατ' οὐδὲν τὴν παράδοσιν ἀδικοῦντες, εἰ μὴ ἄρα πρὸς τὴν νόησιν, ἢ τὴν ἔκφρασιν αὐτῶν ἀσθενήσομεν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον, ταύτῃ ἐχέτω τε καὶ λεγέσθω. καὶ ἔστω δὴ τοῦτο ταῖς νοηταῖς θεωνυμίαις τὸ καθ' ἡμᾶς πέρας· ἐπὶ δὲ τὴν συμβολικὴν θεολογίαν ἡγουμένου θεοῦ μεταβησόμεθα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ἀθηνῶν τοῦ ἀρεοπαγίτου πρὸς τιμόθεον τὸν ἁγιώτατον ἐπίσκοπον ἐφέσου, περὶ μυστικῆς θεολογίας.

Τίς ὁ θεῖος γνόφος. κεφ. α.

Τριὰς ὑπερούσιε καὶ ὑπέρθεε καὶ ὑπεράγαθε, τῆς χριστιανῶν ἔφορε θεοσοφίας, ἴθυνον ἡμᾶς ἐπὶ τὴν τῶν μυστικῶν λογίων ὑπεράγνωστον, καὶ ὑπερφαῆ, καὶ ἀκροτάτην κορυφὴν, ἔνθα τὰ ἁπλᾶ, καὶ ἀπόλυτα, καὶ ἄτρεπτα τῆς θεολογίας μυστήρια, κατὰ τὸν ὑπέρφωτον ἐγκεκάλυπται τῆς κρυφιομύστου σιγῆς γνόφον, ἐν τῷ σκοτεινοτάτῳ τὸ ὑπερφανέστατον ὑπερλάμποντα, καὶ ἐν τῷ πάμπαν ἀναφεῖ καὶ ἀοράτῳ τῶν ὑπερκάλων ἀγλαϊῶν, ὑπερπληροῦντα τοὺς ἀνομμάτους νόας.

ἐμοὶ μὲν οὖν ταῦτα ηὔχθω· σὺ δέ ὦ φίλε Τιμόθεε, τῇ περὶ τὰ μυστικὰ θεάματα συντόνῳ διατριβῇ καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀπόλειπε, καὶ τὰς νοερὰς ἐνεργείας, καὶ πάντα αἰσθητὰ καὶ νοητὰ, καὶ πάντα οὐκ ὄντα καὶ ὄντα, καὶ πρὸς τὴν ἕνωσιν· ὡς ἐφικτὸν ἀγνώστως ἀνατάθητι τοῦ ὑπὲρ πᾶσαν οὐσίαν καὶ γνῶσιν· τῇ γὰρ ἑαυτοῦ καὶ πάντων ἀσχέτῳ, καὶ ἀπολύτῳ καθαρῶς ἐκστάσει πρὸς τὴν ὑπερούσιον τοῦ θείου σκότους ἀκτῖνα, πάντα ἀφελὼν καὶ ἐκ πάντων ἀπολυθεὶς ἀναχθήσῃ. Τούτων δὲ ὅρα ὅπως μηδεὶς τῶν ἀμυήτων ἐπακούσῃ· τούτους δέ φημι τοὺς ἐν τοῖς οὖσιν ἐνισχημένους, καὶ οὐδὲν ὑπὲρ τὰ ὄντα ὑπερουσίως εἶναί τι φανταζομένους, ἀλλ᾽ οἰομένους εἰδέναι τῇ καθ᾽ αὐτοὺς γνώσει, τὸν θέμενον σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ. εἰ δὲ ὑπὲρ τούτους εἰσὶν αἱ θεῖαι μυσταγωγίαι, τί ἂν τις φαίη περὶ τῶν μᾶλλον ἀμύστων, ὅσοι τὴν πάντων ὑπερκειμένην αἰτίαν, καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς οὖσιν ἐσχά-

τῶν χαρακτηρίζουσιν, καὶ οὐδὲν αὐτὴν ὑπερέχειν φασὶ τῶν πλαττομένων αὐτοῖς ἀθέων καὶ πολυειδῶν μορφωμάτων, δέον ἐπ' αὐτῇ καὶ πάσας τὰς τῶν ὄντων τιθέναι καὶ καταφάσκειν θέσεις, ὡς πάντων αἰτίᾳ, καὶ πάσας αὐτὰς κυριώτερον ἀποφάσκειν, ὡς ὑπὲρ πάντα ὑπερούσῃ· καὶ μὴ οἴεσθαι τὰς ἀποφάσεις ἀντικειμένας εἶναι ταῖς καταφάσεσιν· ἀλλὰ πολὺ πρότερον αὐτὴν ὑπὲρ τὰς στερήσεις εἶναι τὴν ὑπὲρ πᾶσαν καὶ ἀφαίρεσιν, καὶ θέσιν. Οὕτω γοῦν ὁ θεῖος Βαρθολομαῖός φησι, καὶ πολλὴν τὴν θεολογίαν εἶναι καὶ ἐλαχίστην· καὶ τὸ εὐαγγέλιον πλατὺ καὶ μέγα, καὶ αὖθις συντετμημένον· ἐμοὶ δοκεῖ ἐκεῖνο ὑπερφυῶς ἐννοήσας, ὅτι καὶ πολύλογός ἐστιν ἡ ἀγαθὴ πάντων αἰτία· καὶ βραχύλεκτος ἅμα, καὶ ἄλογος, ὡς οὔτε λόγον, οὔτε νόησιν ἔχουσα, διὰ τὸ πάντων αὐτὴν ὑπερουσίως ὑπερκειμένην εἶναι, καὶ μόνοις ἀπερικαλύπτως καὶ ἀληθῶς ἐκφαινομένην τοῖς καὶ τὰ ἐναγῆ

πάντα καὶ τὰ καθαρὰ διαβαίνουσι, καὶ πάσαν πασῶν ἁγίων ἀκροτήτων ἀνάβασιν ὑπερβαίνουσι, καὶ πάντα θεῖα φῶτα, καὶ ἤχους, καὶ λόγους οὐρανίους ἀπολιμπάνουσι, καὶ εἰς τὸν γνόφον εἰσδυομένοις, οὗ ὄντως ἐστὶν ὡς τὰ λόγιά φησιν, ὁ πάντων ἐπέκεινα. καὶ γὰρ οὐχ ἁπλῶς ὁ θεῖος μωσῆς, ἀποκαθαρθῆναι πρῶτον αὐτὸς κελεύεται, καὶ αὖθις τῶν μὴ τοιούτων ἀφοριασθῆναι, καὶ μετὰ πᾶσαν ἀποκάθαρσιν ἀκούει τῶν πολυφώνων σαλπίγγων, καὶ ὁρᾷ φῶτα πολλά, καθαρὰς ἀπαστράπτοντα καὶ πολυχύτους ἀκτῖνας· εἶτα τῶν πολλῶν ἀφορίζεται, καὶ μετὰ τῶν ἐκκρίτων ἱερέων ἐπὶ τὴν ἀκρότητα τῶν θείων ἀναβάσεων φθάνει, κἂν τούτοις, αὐτῷ μὲν οὐ συγγίνεται τῷ θεῷ, θεωρεῖ δὲ οὐκ αὐτὸν, ἀθέατος γὰρ, ἀλλὰ τὸν τόπον οὗ ἐστί. τοῦτο δὲ οἶμαι σημαίνειν τὸ τὰ θειότατα καὶ ἀκρότατα τῶν ὁρωμένων καὶ νοουμένων ὑποθετικούς τινας εἶναι λόγους τῶν ὑποβεβλημένων τῷ πάντα ὑπε-

ρέχοντι, δι' ὧν ἡ ὑπὲρ πᾶσαν ἐπίνοιαν αὐτοῦ παρουσία δείκνυται, ταῖς νοηταῖς ἀκρότησι τῶν ἁγιωτάτων αὐτοῦ τόπων ἐπιβαίνουσα· καὶ τότε καὶ αὐτῶν ἀπολύεται τῶν ὁρωμένων καὶ τῶν ὁρώντων, καὶ εἰς τὸν γνόφον τῆς ἀγνωσίας εἰσδύνει τὸν ὄντως μυστικόν, καθ' ὃν ἀπομυεῖ πάσας τὰς γνωστικὰς ἀντιλήψεις καὶ ἐν τῷ πάμπαν ἀναφεῖ, καὶ ἀοράτῳ γίνεται, πᾶς ὢν τοῦ πάντων ἐπέκεινα, καὶ οὐδενός, οὔτε ἑαυτοῦ, οὔτε ἑτέρου· τῷ παντελῶς δὲ ἀγνώστῳ τῇ πάσης γνώσεως ἀνενεργησίᾳ, κατὰ τὸ κρεῖττον ἑνούμενος, καὶ τῷ μηδὲν γινώσκειν, ὑπὲρ νοῦν γινώσκων.

Πῶς δεῖ καὶ ἑνοῦσθαι καὶ ὕμνους ἀνατιθέναι τῷ πάντων αἰτίῳ, καὶ ὑπὲρ πάντα. κεφ. β.

ΚΑτὰ τοῦτον ἡμεῖς γενέσθαι τὸν ὑπέρφωτον εὐχόμεθα γνόφον, καὶ δι' ἀβλεψίας καὶ ἀγνωσίας ἰδεῖν, καὶ γνῶναι τὸ ὑπὲρ

θέαν καὶ γνῶσιν αὐτὸ τὸ μὴ ἰδεῖν μηδὲ γνῶναι· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ὄντως ἰδεῖν καὶ γνῶναι· καὶ τὸν ὑπερούσιον ὑπερουσίως ὑμνῆσαι διὰ τῆς πάντων τῶν ὄντων ἀφαιρέσεως, ὥσπερ οἱ αὐτοφυὲς ἄγαλμα ποιοῦντες, ἐξαιροῦντες πάντα τὰ ἐπιπροσθοῦντα τῇ καθαρᾷ τοῦ κρυφίου θέᾳ κωλύματα, καὶ αὐτὸ ἐφ᾽ ἑαυτοῦ τῇ ἀφαιρέσει μόνῃ τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀναφαίνοντες κάλλος. χρὴ δὲ ὡς οἶμαι, τὰς ἀφαιρέσεις, ἐναντίως ταῖς θέσεσιν ὑμνῆσαι· καὶ γὰρ ἐκείνας μὲν, ἀπὸ τῶν πρωτίστων ἀρχόμενοι, καὶ διὰ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ ἔσχατα κατιόντες, ἐτίθεμεν· ἐνταῦθα δὲ ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἐπὶ τὰ ἀρχικώτατα τὰς ἐπαναβάσεις ποιούμενοι, τὰ πάντα ἀφαιροῦμεν, ἵνα ἀπερικαλύπτως γνῶμεν ἐκείνην τὴν ἀγνωσίαν, τὴν ὑπὸ πάντων τῶν γνωστῶν ἐν πᾶσι τοῖς οὖσι περικεκαλυμμένην, καὶ τὸν ὑπερούσιον ἐκεῖνον ἴδωμεν γνόφον τὸν ὑπὸ παντὸς τοῦ ἐν τοῖς οὖσι φωτὸς ἀποκρυπτόμενον.

Τίνες αἱ καταφατικαὶ θεολογίαι, τίνες αἱ ἀποφατικαί. κεφ. γ΄.

Ἐν μὲν οὖν ταῖς θεολογικαῖς ὑποτυπώσεσι τὰ κυριώτατα τῆς καταφατικῆς θεολογίας ὑμνήσαμεν, πῶς ἡ θεία καὶ ἀγαθὴ φύσις, ἑνικὴ λέγεται· πῶς τριαδική· τίς ἡ κατ᾽ αὐτὴν λεγομένη πατρότης τε καὶ υἱότης· τί βούλεται δηλοῦν, ἡ τοῦ πνεύματος θεολογία· πῶς ἐκ τοῦ ἀΰλου καὶ ἀμεροῦς ἀγαθοῦ, τὰ ἐγκάρδια τῆς ἀγαθότητος ἐξέφυ φῶτα, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐν ἀλλήλοις συναϊδίου τῇ ἀναβλαστήσει μονῆς ἀπομεμένηκεν ἀνεκφοίτητα· πῶς ὁ ὑπερούσιος Ἰησοῦς, ἀνθρωποφυικαῖς ἀληθείαις οὐσιῶται· καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς τῶν λογίων ἐκπεφασμένα κατὰ τὰς θεολογικὰς ὑποτυπώσεις ὕμνηται. ἐν δὲ τῷ περὶ θείων ὀνομάτων, πῶς ἀγαθὸς ὀνομάζεται, πῶς ὤν, πῶς ζωὴ καὶ σοφία καὶ δύναμις, καὶ ὅσα ἄλλα

τῆς νοητῆς ἐστὶ θεωνυμίας. ἐν δὲ τῇ συμβολικῇ θεολογίᾳ, τίνες αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τὰ θεῖα μετωνυμίαι· τίνες αἱ θεῖαι μορφαί· τίνα τὰ θεῖα σχήματα, καὶ μέρη καὶ ὄργανα· τίνες οἱ θεῖοι τόποι καὶ κόσμοι· τίνες οἱ θυμοὶ, τίνες αἱ λύπαι, καὶ αἱ μήνιδες· τίνες αἱ μέθαι, καὶ αἱ κραιπάλαι· τίνες οἱ ὅρκοι, καὶ τίνες αἱ ἀραί· τίνες οἱ ὕπνοι, καὶ τίνες αἱ ἐγρηγόρσεις, καὶ ὅσαι ἄλλαι τῆς συμβολικῆς εἰσὶ θεοτυπίας, ἱερόπλαστοι μορφώσεις· καὶ σὲ οἴομαι συνεωρακέναι, πῶς πολυλογώτερα μᾶλλόν ἐστι τὰ ἔσχατα τῶν πρώτων· καὶ γὰρ ἐχρῆν τὰς θεολογικὰς ὑποτυπώσεις, καὶ τὴν τῶν θείων ὀνομάτων ἀνάπτυξιν, βραχυλογωτέραν εἶναι τῆς συμβολικῆς θεολογίας, ἐπείπερ ὅσῳ πρὸς τὸ ἄναντες ἀνανεύομεν, τοσοῦτον οἱ λόγοι ταῖς συνόψεσι τῶν νοητῶν περιστέλλονται· καθάπερ καὶ νῦν εἰς τὸν ὑπὲρ νοῦν εἰσδύνοντες γνόφον, οὐ βραχυλογίαν, ἀλλ' ἀλογίαν παντελῆ καὶ ἀνοησίαν εὑρή-

σομένην· κἀκεῖ μὲν, ἀπὸ τοῦ ἄνω πρὸς τὰ ἔσχατα κατιὼν ὁ λόγος, κατὰ τὸ ποσὸν τῆς καθόδου, πρὸς ἀνάλογον πλῆθος ηὐρύνετο· νῦν δὲ, ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὸ ὑπερκείμενον ἀνιὼν, κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀνόδου συστέλλεται, καὶ μετὰ πᾶσαν ἄνοδον ὅλος ἄφωνος ἔσται, καὶ ὅλος ἑνωθήσεται τῷ ἀφθέγκτῳ.

Διὰ τί δὲ ὅλως, φῄς, ἀπὸ τοῦ πρωτίστου τιθέμενοι τὰς θείας θέσεις, ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἀρχόμεθα τῆς θείας ἀφαιρέσεως· ὅτι τὸ ὑπὲρ πᾶσαν τιθέντας θέσιν ἀπὸ τοῦ μᾶλλον αὐτῷ συγγενεστέρου, τὴν ὑποθετικὴν κατάφασιν ἐχρῆν τιθέναι· τὸ δὲ ὑπὲρ πᾶσαν ἀφαίρεσιν ἀφαιροῦντας, ἀπὸ τῶν μᾶλλον αὐτοῦ διεστηκότων ἀφαιρεῖν· ἢ οὐχὶ μᾶλλόν ἐστι ζωὴ καὶ ἀγαθότης, ἢ ἀὴρ καὶ λίθος, καὶ μᾶλλον οὐ κραιπαλᾷ, καὶ οὐ μηνιᾷ, ἢ οὐ λέγεται, οὐδὲ νοεῖται;

Ὅτι οὐδὲν τῶν αἰσθητῶν ὁ παντὸς αἰσθητοῦ καθ' ὑπεροχὴν αἴτιος. κεφ. δ.

Λέγομεν οὖν ὡς ἡ πάντων αἰτία καὶ ὑπὲρ πάντα οὖσα, οὔτε ἀνούσιός ἐστιν, οὔτε ἄζωος, οὔτε ἄλογος, οὔτε ἄνους· οὐδὲ σῶμά ἐστιν, οὔτε σχῆμα, οὔτε εἶδος, οὔτε ποιότητα, ἢ ποσότητα, ἢ ὄγκον ἔχει· οὐδὲ ἐν τόπῳ ἐστὶν, οὔτε ὁρᾶται, οὔτε ἐπαφὴν αἰσθητὴν ἔχει· οὐδὲ αἰσθάνεται, οὔτε αἰσθητή ἐστιν, οὐδὲ ἀταξίαν ἔχει καὶ ταραχὴν, ὑπὸ παθῶν ὑλικῶν ἐνοχλουμένη· οὔτε ἀδύναμός ἐστιν, αἰσθητοῖς ὑποκειμένη συμπτώμασιν, οὔτε ἐν ἐνδείᾳ ἐστὶ φωτός· οὐδὲ ἀλλοίωσιν, ἢ φθορὰν, ἢ μερισμὸν, ἢ στέρησιν, ἢ ῥεῦσιν, οὔτε ἄλλό τι τῶν αἰσθητῶν, οὔτε ἐστὶν, οὔτε ἔχει.

Ὅτι οὐδὲν τῶν νοητῶν, ὁ παντὸς νοητοῦ κατ' ὑπεροχὴν αἴτιος. κεφ. ε.

Αὖθις δὲ ἀνιόντες λέγομεν, ὡς οὔτε ψυχή ἐστιν, οὔτε νοῦς· οὔτε φαντασίαν, ἢ δόξαν, ἢ λόγον, ἢ

νόησιν ἔχει· οὐδὲ λόγος ἐστὶν, οὔτε νόησις· οὐ-
δὲ λέγεται, οὔτε νοεῖται· οὔτε ἀριθμός ἐστιν,
οὔτε τάξις, οὔτε μέγεθος, οὔτε σμικρότης·
οὔτε ἰσότης, οὔτε ἀνισότης· οὔτε ὁμοιότης, ἢ
ἀνομοιότης· οὔτε ἕστηκεν, οὔτε κινεῖται, οὔτε
ἡσυχίαν ἄγει, οὔτε ἔχει δύναμιν, οὔτε δύ-
ναμίς ἐστιν, οὔτε φῶς· οὔτε ζῇ, οὔτε ζωή ἐστιν·
οὐδὲ οὐσία ἐστὶν, οὔτε αἰὼν, οὔτε χρόνος· οὐδὲ
ἐπαφή ἐστιν αὐτῆς νοητή· οὔτε ἐπιστήμη, οὔ-
τε ἀλήθειά ἐστιν, οὐδὲ βασιλεία, οὔτε σοφία·
οὐδὲ ἓν, οὐδὲ ἑνότης, οὐδὲ θεότης, ἢ ἀγαθό-
της, οὐδὲ πνεῦμά ἐστιν ὡς ἡμᾶς εἰδέναι· οὔ-
τε υἱότης, οὔτε πατρότης, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν
ἡμῖν, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ὄντων συνεγνωσμένων·
οὐδέ τι τῶν οὐκ ὄντων, οὐδέ τι τῶν ὄντων ἐστὶν,
οὐδὲ τὰ ὄντα αὐτὴν γινώσκει ᾗ αὐτή ἐστιν·
οὐδὲ αὐτὴ γινώσκει τὰ ὄντα ᾗ ὄντα ἐστίν· οὐδὲ
λόγος αὐτῆς ἐστὶν, οὔτε ὄνομα, οὔτε γνῶσις·
οὐδὲ σκότος ἐστὶν, οὐδὲ φῶς· οὔτε πλάνη, οὔ-
τε ἀλήθεια· οὐδὲ ἐστὶν αὐτῆς καθόλου θέσις,

οὔτε ἀφαίρεσις· ἀλλὰ τῶν μετ' αὐτὴν τὰς θέσεις, καὶ ἀφαιρέσεις ποιοῦντες αὐτὴν, οὔτε τίθεμεν, οὔτε ἀφαιροῦμεν· ἐπεὶ καὶ ὑπὲρ πᾶσαν θέσιν ἐστὶν ἡ παντελὴς καὶ ἑνιαία τῶν πάντων αἰτία· καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀφαίρεσιν ἡ ὑπεροχὴ τοῦ πάντων ἁπλῶς ἀπολελυμένου καὶ ἐπέκεινα τῶν ὅλων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ἀθηνῶν τοῦ ἀρεοπαγίτου, ἐπιστολαί.

Γαΐῳ θεραπευτῇ, ἐπιστολὴ α.

Τὸ σκότος ἀφανὲς γίνεται τῷ φωτί, καὶ μᾶλλον τῷ πολλῷ φωτί· τὴν ἀγνωσίαν ἀφανίζουσιν αἱ γνώσεις, καὶ μᾶλλον αἱ πολλαὶ γνώσεις· ταῦτα ὑπεροχικῶς, ἀλλὰ μὴ κατὰ στέρησιν ἐκλαβών, ἀπόφησον ὑπεραληθῶς, ὅτι λανθάνει τοὺς ἔχοντας ὂν φῶς, καὶ ὄντων γνῶσιν ἡ κατὰ θεὸν ἀγνωσία, καὶ τὸ ὑπερκείμενον αὐτοῦ σκότος, καὶ καλύπτεται παντὶ φωτί, καὶ ἀποκρύπτεται πᾶσαν γνῶσιν· καὶ εἴ τις ἰδὼν θεόν, συνῆκεν ὃ εἶδεν, οὐκ αὐτὸν ἑώρακεν, ἀλλά τι τῶν αὐτοῦ τῶν ὄντων καὶ γινωσκομένων· αὐτὸς δὲ ὑπὲρ νοῦν

καὶ ὑπὲρ οὐσίαν ὑπεριδρυμένος, αὐτῷ τῷ καθόλου μὴ γινώσκεσθαι, μηδὲ εἶναι, καὶ ἔστιν ὑπερουσίως, καὶ ὑπὲρ νοῦν γινώσκεται· καὶ ἡ κατὰ τὸ κρεῖττον παντελὴς ἀγνωσία, γνῶσίς ἐστι τοῦ ὑπὲρ πάντα τὰ γινωσκόμενα.

Τῷ αὐτῷ γαΐῳ θεραπευτῇ. ἐπισ. β.

ΠΩΣ ὁ πάντων ἐπέκεινα, καὶ ὑπὲρ θεαρχίαν ἐστὶ, καὶ ὑπὲρ ἀγαθαρχίαν, εἰ θεότητα καὶ ἀγαθότητα νοήσαις, αὐτὸ τὸ χρῆμα τοῦ ἀγαθοποιοῦ καὶ θεοποιοῦ δώρου, καὶ τὸ ἀμίμητον μίμημα τοῦ ὑπὲρ θέου καὶ ὑπεραγάθου, καθ᾽ ὃ θεούμεθα καὶ ἀγαθυνόμεθα. καὶ γὰρ εἰ τοῦτο ἀρχὴ γίνεται τοῦ θεοῦσθαι καὶ ἀγαθύνεσθαι τοὺς θεουμένους καὶ ἀγαθυνομένους, ὁ πάσης ἀρχῆς ὑπεράρχιος, καὶ τῆς οὕτω λεγομένης θεότητος καὶ ἀγαθότητος, ὡς θεαρχίας καὶ ἀγαθαρχίας ἐστὶν ἐπέκεινα, καθ᾽ ὅσον ἀμίμητος, καὶ ἄσχετος,

ὑπε-

ὑπερέχει τῶν μιμήσεων καὶ σχέσεων, καὶ τῶν μιμουμένων καὶ τῶν μετεχόντων.

Τῷ αὐτῷ Γαΐῳ. ἐπισ. γ.

Ἐξαίφνης ἐστὶ τὸ παρ' ἐλπίδα καὶ ἐκ τοῦ τέως ἀφανοῦς, εἰς τὸ ἐμφανὲς ἐξαγόμενον· ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ χριστὸν φιλανθρωπίας, καὶ τοῦτο οἶμαι τὴν θεολογίαν αἰνίττεσθαι, τὸ ἐκ τοῦ κρυφίου τὸν ὑπερούσιον εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἐμφάνειαν ἀνθρωπικῶς οὐσιωθέντα προεληλυθέναι· κρύφιος δέ ἐστι καὶ μετὰ τὴν ἔκφανσιν, ἢ ἵνα τὸ θειότερον εἴπω, καὶ ἐν τῇ ἐκφάνσει: καὶ τοῦτο γὰρ ἰησοῦ κέκρυπται, καὶ οὐδενὶ λόγῳ, οὔτε νῷ τὸ κατ' αὐτὸν ἐξῆκται μυστήριον, ἀλλὰ καὶ λεγόμενον ἄρρητον μένει, καὶ νοούμενον ἄγνωστον.

Τῷ αὐτῷ Γαΐῳ θεραπευτῇ. ἐπιστ. δ.

ΩΣ, φὴς, ἰησοῦς ὁ πάντων ἐπέκεινα, πᾶσίν ἐστιν ἀνθρώποις οὐσιωδῶς συντεταγμένος· οὐ γὰρ ὡς αἴτιος ἀνθρώπων, ἐνταῦθα λέγεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς αὐτὸ κατ' οὐσίαν ὅλην ἀληθῶς ἄνθρωπος ὤν· ἡμεῖς δὲ τὸν ἰησοῦν οὐκ ἀνθρωπικῶς ἀφορίζομεν· οὐδὲ γὰρ ἄνθρωπος μόνον, οὐδὲ ὑπερούσιος, ἢ ἄνθρωπος μόνον, ἀλλ' ἄνθρωπος ἀληθῶς, ὁ διαφερόντως φιλάνθρωπος ὑπὲρ ἀνθρώπους καὶ κατὰ ἀνθρώπους ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων οὐσίας ὁ ὑπερούσιος οὐσιωμένος· ἔστι δὲ οὐδὲν ἧττον, ὑπερουσιότητος ὑπερπλήρης ὁ ἀεὶ ὑπερούσιος, ἀμέλει τῇ ταύτης περιουσίᾳ· καὶ εἰς οὐσίαν ἀληθῶς ἐλθὼν, ὑπὲρ οὐσίαν οὐσιώθη, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐνήργει τὰ ἀνθρώπου· καὶ δηλοῖ παρθένος, ὑπερφυῶς κύουσα, καὶ ὕδωρ ἄστατον, ὑλικῶν καὶ γεηρῶν ποδῶν ἀνέχον βάρος, καὶ μὴ

ὑπεῖκον, ἀλλ' ὑπερφυεῖ δυνάμει πρὸς τὸ ἀδιάχυτον συνιστάμενον. Τί ἄν τις τὰ λοιπά, πάμπολλα ὄντα, διεξίοι, δι' ὧν ὁ θείως ὁρῶν, ὑπὲρ νοῦν γνώσεται, καὶ τὰ ἐπὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Ἰησοῦ καταφασκόμενα, δύναμιν ὑπεροχικῆς ἀποφάσεως ἔχοντα. Καὶ γὰρ ἵνα συνελόντες εἴπωμεν, οὐδὲ ἄνθρωπος ἦν, οὐχ ὡς μὴ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀνθρώπων, ἀνθρώπων ἐπέκεινα, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀληθῶς ἄνθρωπος γεγονώς. Καὶ τὸ λοιπόν, οὐ κατὰ θεὸν τὰ θεῖα δράσας, οὐ τὰ ἀνθρώπεια κατὰ ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀνδρωθέντος θεοῦ, καινήν τινα τὴν θεανδρικὴν ἐνέργειαν ἡμῖν πεπολιτευμένος.

Δωροθέῳ λειτουργῷ. Ἐπιστ. ε.

Ὁ θεῖος γνόφος ἐστὶ, τὸ ἀπρόσιτον φῶς, ἐν ᾧ κατοικεῖν ὁ θεὸς λέγεται, καὶ ἀοράτῳ γε ὄντι διὰ τὴν ὑπερέχουσαν φανότητα, καὶ ἀπροσίτῳ τῷ αὐτῷ διὰ τὴν

ὑπερβολὴν τῆς ὑπερθεσίου φωτοχυσίας, ἐν τούτῳ γίγνεται πᾶς ὁ θεὸν γνῶναι καὶ ἰδεῖν ἀξιούμενος, αὐτῷ τῷ μὴ ὁρᾶν, μηδὲ γινώσκειν, ἀληθῶς ἐν τῷ ὑπὲρ ὅρασιν καὶ γνῶσιν γιγνόμενος, τοῦτο αὐτὸ γιγνώσκων, ὅτι μετὰ πάντα ἐστὶ τὰ αἰσθητὰ, καὶ τὰ νοητά· καὶ προφητικῶς ἐρῶν, ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσίς σου ἐξ ἐμοῦ· ἐκραταιώθη, οὐ μὴ δυνῶμαι πρὸς αὐτήν. ὥσπερ οὖν καὶ ὁ θεῖος παῦλος ἐγνωκέναι τὸν θεὸν λέγεται, γνοὺς αὐτὸν ὑπὲρ πᾶσαν ὄντα νόησιν καὶ γνῶσιν· διὸ καὶ ἀνεξιχνιάστους εἶναι τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ φησι, καὶ ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεκδιηγήτους τὰς δωρεὰς αὐτοῦ, καὶ τὴν εἰρήνην αὐτοῦ ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν, ὡς εὑρηκὼς τὸν ὑπὲρ πάντα· καὶ τοῦτο ὑπὲρ νόησιν ἐγνωκὼς, ὅτι πάντων ἐστὶν ἐπέκεινα, πάντων αἴτιος ὤν.

Σωπάτρῳ ἱερεῖ. ἐπισ. ϛ.

Η τοῦτο οἴου νίκην ἱερὲ Σώπατρε, τὸ εἰς θρησκείαν, ἢ δόξαν ὑβρίσαι μὴ ἀγαθὴν φαινομένην· οὐδὲ γὰρ οὐδ' εἰ κεκριμένως αὐτὴν ἐξελέγξεις, ἤδη τὰ Σωπάτρου καλά· δυνατὸν γὰρ καὶ σέ, καὶ ἄλλους ἐν πολλοῖς τοῖς ψεύδεσι καὶ φαινομένοις, ἓν ὄν, τὸ κρύφιον, τὸ ἀληθὲς λανθάνειν· οὐδὲ γὰρ εἴ τι μὴ ἐρυθρόν, ἤδη λευκόν· οὐδὲ εἴ τις μὴ ἵππος, ἐξ ἀνάγκης ἄνθρωπος· οὕτω δὲ ποιήσεις, ἐμοὶ πειθόμενος, ἀφέξῃ μέν, τοῦ καθ' ἑτέρων λέγειν, ὑπὲρ ἀληθείας δὲ οὕτως ἐρεῖς, ὡς πάντῃ εἶναι ἀνεξέλεγκτα τὰ λεγόμενα.

Πολυκάρπῳ ἱεράρχῃ. ἐπισ. ζ.

ΓΩ μὲν οὐκ οἶδα πρὸς Ἕλληνας ἢ πρὸς ἑτέρους εἰπὼν ἀρκεῖν οἰόμενος ἀγαθοῖς ἀν-

δράσιν, εἰ τὸ ἀληθὲς αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ δυνήσοιντο καὶ γνῶναι καὶ εἰπεῖν, ἢ ὄντως ἔχει. τούτου γὰρ ὅ,τι ποτέ ἐστι, κατὰ νόμον ἀληθείας, ὀρθῶς ἀποδεικνυμένου, καὶ ἀκραιφνοῦς ἑστηκότος πᾶν τὸ ἑτέρως ἔχον, καὶ τὴν ἀλήθειαν προσποιούμενον, ἐξελεγχθήσεται καὶ ἕτερον ὂν, τοῦ ὄντως ὄντος, καὶ ἀνόμοιον, καὶ δοκοῦν ἐκεῖνο μᾶλλον ἢ ὄν. περιττὸν οὖν ἐστι τὸν τῆς ἀληθείας ἐκφάντορα πρὸς τούτους, ἢ ἐκείνους διαμάχεσθαι· λέγει γὰρ ἕκαστος αὐτὸς ἔχειν τὸ νόμισμα τὸ βασιλικόν· καὶ ἴσως γε ἔχει τι μορίου τινὸς τοῦ ἀληθοῦς ἀπατηλὸν εἴδωλον. καὶ εἰ τοῦτον ἐλέγξεις, ὁ ἕτερος, καὶ αὖθις ὁ ἄλλος περὶ τοῦ αὐτοῦ φιλονεικήσει· τοῦ δ' ἀληθοῦς αὐτοῦ τεθέντος ὀρθῶς λόγου, καὶ πρὸς τῶν ἄλλων πάντων ἀνεξελέγκτου μείναντος, πᾶν τὸ μὴ οὕτω κατὰ πάντα ἔχον αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ τῇ ἀντιλήπτῳ στάσει τοῦ ὄντως ἀληθοῦς καταβάλλεται. τοῦτο μὲν οὖν ὡς οἶμαι καλῶς ἐγνωκὼς, οὐκ ἔσπευσα πρὸς Ἕλληνας,

ἢ πρὸς ἑτέρους εἰπεῖν· ἀλλ' ἱκανόν μοι καὶ τοῦτο θεὸς δοίη περὶ ἀληθείας εἰδέναι πρῶτον, ἔπειτα, εἰδότα, ὡς χρὴ λέγειν.

Σὺ δὲ φὴς λοιδορεῖσθαί μοι τὸν σοφιστὴν Ἀπολλοφάνη, καὶ πατραλοίαν ἀποκαλεῖν, ὡς τοῖς ἑλλήνων ἐπὶ τοὺς ἕλληνας οὐχ ὁσίως χρωμένῳ. καίτοι πρὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἦν ἀληθέστερον εἰπεῖν, ὡς ἕλληνες τοῖς θείοις οὐχ ὁσίως ἐπὶ τὰ θεῖα χρῶνται, διὰ τῆς σοφίας τοῦ θεοῦ, τὸ θεῖον ἐκβάλλειν πειρώμενοι σέβας· καὶ οὐ τὴν τῶν πολλῶν ἔγωγε φημὶ δόξαν, τοῖς τῶν ποιητῶν προσύλως καὶ ἐμπαθῶς ἐναπομενόντων, καὶ τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα λατρευόντων· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς Ἀπολλοφάνης, οὐχ ὁσίως τοῖς θείοις ἐπὶ τὰ θεῖα χρῆται· τῇ γὰρ τῶν ὄντων γνώσει, καλῶς λεγομένῃ πρὸς αὐτοῦ φιλοσοφίᾳ, καὶ πρὸς τοῦ θείου παύλου σοφίᾳ θεοῦ κεκλημένῃ, πρὸς τὸν αἴτιον καὶ αὐτῶν τῶν ὄντων καὶ τῆς γνώσεως αὐτῶν, ἐχρῆν ἀνάγεσθαι τοὺς ἀληθεῖς φιλοσόφους· καὶ ἵνα μὴ

τὴν τῶν ἄλλων, ἢ τὴν αὐτοῦ παρὰ τὸ δοκοῦν ἐξελέγχοιμι δόξαν, ἔδει συνιδεῖν Ἀπολλοφάνη σοφὸν ὄντα, μὴ ἂν ἄλλως ποτὲ δυνηθῆναι τῆς οὐρανίας τι παρατραπῆναι τάξεως καὶ κινήσεως, εἰ μὴ τὸν τοῦ εἶναι αὐτὴν καὶ συνοχέα, καὶ αἴτιον ἔσχεν εἰς τοῦτο κινοῦντα, τὸν ποιοῦντα τὰ πάντα καὶ μετασκευάζοντα κατὰ τὸν ἱερὸν λόγον· πῶς οὖν οὐ σεβῆ τὸν ἐγνωσμένον ἡμῖν κἀκ τούτου, καὶ ὄντως ὄντα τῶν ὅλων θεὸν, ἀγάμενος αὐτὸν τῆς παναιτίου καὶ ὑπὲρ ἀῤῥήτου δυνάμεως, ὅταν ἥλιος ὑπ᾽ αὐτοῦ καὶ σελήνη κατὰ δύναμιν καὶ στάσιν ὑπερφυεστάτην ἅμα τῷ παντὶ πρὸς τὸ παντῇ ἀκίνητον ὁρίζωνται), ἢ εἰς μέτρον ἡμέρας ὅλης ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἑστᾶσι τὰ πάντα σημείων· ἢ τὸ τούτου γε πλεῖον, εἴπερ τῶν ὅλων καὶ τῶν κρειττόνων καὶ περιεχόντων οὕτω φερομένων οὐ συμπεριηνέχθη τὰ περιεχόμενα· καὶ ὅταν ἄλλη τις ἡμέρα κατὰ συνέχειαν σχεδὸν τριπλασιάζηται, καὶ ἐν εἴκοσι ταῖς πά-

σαις ὥραις, ἢ τὸ πάλιν τοσούτου χρόνου φορὰς ἐναντίας ἀναποδίζῃ καὶ ἐπαναστρέφῃ ταῖς οὕτως ἄγαν ὑπερφυεστάταις ἀντιπαρεισαγωγαῖς· ἢ ὁ ἥλιος ἐν ἰδίῳ δρόμῳ τὴν πεντάζωπον αὐτοῦ κίνησιν ἐν ὥραις δέκα συνελὼν, ἀναλυτικῶς αὖθις ὅλην αὐτὴν ἐν ταῖς ἑτέραις δέκα καινήν τινα τρίβων ὁδὸν ἀναποδίζῃ. τοῦτο δὴ τὸ καὶ βαβυλωνίους εἰκότως ἐκπλῆξαι, καὶ μέχρις ἐκτὸς τῷ ἐζεκίᾳ καθυποτάξαι, ὡς ἂν ἰσοθέῳ τινὶ καὶ ὑπερέχοντι τοὺς ἀνθρώπους. καὶ οὐ δήπου φημὶ τὰς ἐν αἰγύπτῳ μεγαλουργίας, ἢ ἄλλας τινὰς ἀλλαχοῦ θεοσημείας γεγενημένας, ἀλλὰ τὰ κοινὰ καὶ οὐράνια, τὰ ἐν τῷ παντὶ τὰ πᾶσι θριαμβευθέντα. φησὶ δὲ πάντως ἀπολλοφάνης, οὐκ εἶναι ταῦτα ἀληθῆ· μάλιστα μὲν οὖν τοῦτο ταῖς περσῶν ἱερατικαῖς ἐμφέρεται φήμαις, καὶ εἰσέτι μάγοι τὰ μνημόσυνα τοῦ τριπλασίου μίθρου τελοῦσιν. ἀλλ' ἐξέστω αὐτῷ τούτοις διὰ τὴν ἄγνοιαν, ἢ τὴν ἀπει-

εἶναι ἀπιστεῖν. εἰπὲ δὲ αὐτῷ· τί λέγεις περὶ
τῆς ἐν τῷ σωτηρίῳ σταυρῷ γεγονυίας ἐκλεί-
ψεως· ἀμφοτέρω γὰρ τότε κατὰ ἡλιούπολιν
ἅμα παρόντε τε καὶ συνεστῶτε, παραδό-
ξως τῷ ἡλίῳ τὴν σελήνην ἐμπίπτουσαν
ἑωρῶμεν· οὐ γὰρ ἦν συνόδου καιρός· αὖθίς
τε αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐνάτης ὥρας ἄχρι τῆς ἑ-
σπέρας, εἰς τὸ τοῦ ἡλίου διάμετρον ὑπερφυῶς
ἀντικαταστᾶσαν. ἀνάμνησον δέ τι καὶ ἕτε-
ρον αὐτόν· οἶδε γὰρ ὅτι καὶ τὴν ἔμπτωσιν αὐ-
τὴν ἐξ ἀνατολῶν ἑωράκαμεν ἀρξαμένην,
καὶ μέχρι τοῦ ἡλιακοῦ πέρατος ἐλθοῦσαν· εἶ-
τα ἀναποδίσασαν καὶ αὖθις, οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
καὶ τὴν ἔμπτωσιν, καὶ τὴν ἀνακάθαρσιν, ἀλλ' ἐκ
τοῦ κατὰ διάμετρον ἐναντίου γεγενημένην. το-
σαῦτά ἐστι τὰ τότε καιροῦ τὰ ὑπερφυῆ καὶ μό-
νῳ χριστῷ τῷ πάντων αἰτίῳ δυνατά, τῷ ποιοῦν-
τι μεγάλα καὶ ἐξαίσια ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός.

Ταῦτα εἴ σοι θεμιτὸν εἰπέ, καὶ εἰ δυνατόν,
ἀπολλόφανες, ἐξέλεγχε, καὶ πρὸς ἐμὲ τὸν τότε

καὶ συμπαρόντα σοι, καὶ συνεωρακότα, καὶ συ-
νανακρίναντα πάντα, καὶ συναγάμενον· ἀμέ-
λει καὶ μαντείας τότε οὐκ οἶδ' ὅθεν ὁ ἀπολλο-
φάνης ἀπάρχεται, καὶ πρὸς ἐμὲ, ὥσπερ τὰ
γινόμενα, συμβάλλων ἔφη, ταῦτα, ὦ καλὲ
διονύσιε, θείων ἀμοιβαὶ πραγμάτων. τοσαῦ-
τα ὡς κατ' ἐπιστολὴν ἡμῖν εἰρήσθω· σὺ δὲ ἱ-
κανὸς καὶ τὰ ἐλλείποντα προσαναπληρῶσαι,
καὶ προσαγαγεῖν τελέως τῷ θεῷ τὸν ἄνδρα
σοφὸν τὰ πολλὰ ὄντα, καὶ ἴσως οὐκ ἀπαξιώ-
σοντα πρᾳέως μαθεῖν τὴν ὑπέρσοφον τῆς
θρησκείας ἡμῶν ἀλήθειαν.

Δημοφίλῳ θεραπευτῇ περὶ ἰδιοπραγίας καὶ
χρηστότητος. ἐπιστ. η.

Ι τῶν ἑβραίων ἱστορίαι φασὶν
ὦ γενναῖε δημόφιλε, καὶ τὸν
ἱερὸν ἐκεῖνον μωσέα διὰ
τὴν πολλὴν πρᾳότητα τῆς
θεοφανείας ἠξιωμένον· καὶ εἴ ποτε αὐτὸν

ἔξω τῆς θείας ὄψεως ἀναγράφουσιν, οὐ περὶ τῆς ἱερότητος ἐκβάλλουσι τοῦ θεοῦ· λέγουσι δέ, ὅτι λίαν ἀπαυθαδιαζομένῳ καὶ ἀντιτείνοντι ταῖς θείαις βουλαῖς ὠργίσθη θυμῷ κύριος. ὅτε δὲ αὐτὸν ἀνακήρυκτον ποιῆσαι ταῖς θεοκρίτοις ἀξίαις, ἐκ τῆς περιεχούσης τἀγαθοῦ θεομιμησίας ἀνακηρύττεται· καὶ γὰρ ἦν πρᾶος σφόδρα· καὶ ὑπὸ τούτου λέγεται θεράπων θεοῦ, καὶ εἰς θεοπτίαν ἁπάντων προφητῶν ἀξιώτερος· ἀλλὰ καὶ ὅτε πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν ἀαρὼν ἰταμοί τινες ὑπὲρ ἀρχιερωσύνης καὶ ἐθναρχίας ἐφιλονείκουν, ὑπερεῖχε μὲν ἁπάσης φιλοτιμίας καὶ φιλαρχίας, καὶ παρεχώρει τῷ θεοκρίτῳ τὴν τοῦ λαοῦ προστασίαν. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐπισυνέστησαν αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν προτέρων ὀνειδίζοντες ἠπείλουν, καὶ ἤδη σχεδὸν ἐπήεσαν, ἐπεβοᾶτο μὲν ὁ πρᾶος τὸν ἀγαθὸν εἰς σωτηρίαν· ἐπαρρησιάζετο δὲ λίαν ἐπιεικῶς, ὅτι πάντων εἴη καθαρὸς τοῖς ἀρχομένοις ἀναίτιος·

ᾔδει γάρ, ὅτι χρὴ τὸν ὁμιλοῦντα θεῷ τἀγαθῷ πρὸς τὸ ὅτι μάλιστα ὁμοιότατον ὡς ἐφικτὸν ἀποτετυπῶσθαι, καὶ ἑαυτῷ συνειδέναι τὰς ἀγαθοφιλεῖς ἐργασίας. Ἥ δὲ τὸν θεοπάτορα δαβὶδ ἐποίει θεοφιλῆ· καὶ γὰρ ἀγαθὸν ὄντα, καὶ περὶ ἐχθροὺς ἀγαθόν, εὕρηκα, φησὶν ὁ ὑπεράγαθος καὶ φιλάγαθος, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου· καίτοι καὶ θεσμὸς ἀγαθὸς ἐδεδώρητο καὶ ὑποζυγίων ἐχθροῦ προνοεῖν· καὶ ἰὼβ ὡς ἀκακίας ἐχόμενος ἐδικαιοῦτο· καὶ ἰωσὴφ τοὺς ἐπιβούλους ἀδελφοὺς οὐκ ἠμύνετο· καὶ ἄβελ ἁπλῶς καὶ ἀνυπόπτως συνεπορεύετο τῷ ἀδελφοκτόνῳ· καὶ πάντας ἡ θεολογία τοὺς ἀγαθοὺς ἀνακηρύττει μὴ προσυννοοῦντας τὰ κακά, μὴ προσποιοῦντας, ἀλλὰ μηδὲ πρὸς τὴν ἄλλων κακίας ἐκ τἀγαθοῦ μεταποιουμένους· τοὐναντίον δὲ θεοειδῶς καὶ τοὺς κακοὺς ἀγαθύνοντας· καὶ ἐφαπλοῦντας, καὶ ἐπ' αὐτοὺς τὴν πολλὴν αὐτῶν ἀγαθότητα, καὶ πρὸς τὸ ὅμοιον ἐπιεικῶς ἐκκα-

λουμένους. ἀλλ' ἐπὶ τὸ ἄναντες ἀναβιβάσωμεν, οὐκ ἀνδρῶν ἱερῶν ἐπιεικείας, οὐ φιλανθρώπων ἀγγέλων ἀγαθότητας ἐξαγγέλλοντας, ἐλεούντων ἔθνη καὶ ὑπὲρ δεομένων αὐτῶν ἀγαθοῦ, καὶ ταῖς ὀλεθρίαις καὶ κακεργέτισιν ἐπιτιμώντων πληθύσι, καὶ ἀχθομένων μὲν ἐπὶ κακοῖς, εὐφραινομένων δὲ τῇ σωτηρίᾳ τῶν εἰς τὰ ἀγαθὰ μετακαλουμένων· οὐδ' ὅσα ἄλλα περὶ τῶν ἀγαθοεργῶν ἀγγέλων ἡ θεολογία παραδίδωσιν, ἀλλὰ τοῦ ὄντως ἀγαθοῦ καὶ ὑπεραγάθου χεῖσου τὰς ἀγαθοποιοὺς ἀκτῖνας ἐν ἡσυχίᾳ παραδεχόμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ τὰς θείας ἀγαθουργίας αὐτοῦ φωταγωγηθῶμεν. ἆρα γὰρ οὐκ ἔστιν ἀφάτου καὶ ὑπὲρ νόησιν ἀγαθότητος, ὅτι τὰ ὄντα εἶναι ποιεῖ, καὶ ὅτι πάντα αὐτὰ πρὸς τὸ εἶναι παρήγαγε, καὶ πάντα βούλεται ἀεὶ γενέσθαι παραπλήσια αὐτῷ, καὶ κοινωνικὰ τῆς αὐτοῦ κατὰ τὴν ἑκάστου ἐπιτηδειότητα; τί δὲ, ὅτι καὶ τῶν ἀποφοιτώντων ἐρωτικῶς ἔχεται, καὶ φι-

λονεικεῖ, ὃς δεῖται μὴ ἀπαξιωθῆναι τῶν ἐρωμένων καὶ θρυπτομένων αὐτῶν· ὃς εἰκῆ κατεγκαλούντων ἀνέχεται, καὶ αὐτὸς ἀπολογεῖται, καὶ μᾶλλον ἐπαγγέλλεται θεραπεύσειν· καὶ ἔτι αὐτοῖς ἀπέχουσιν, ὅμως προσιοῦσι προστρέχει καὶ ὑπαντᾷ, ὃς ὅλους ὅλοις περιφεὶς ἀσπάζεται, καὶ οὐκ ἐγκαλεῖ περὶ τῶν προτέρων· ἀλλ' ἀγαπᾷ τὰ παρόντα, ὃς ἑορτὴν ἄγει, καὶ συγκαλεῖ τοὺς φίλους, δηλαδὴ τοὺς ἀγαθοὺς, ἵνα ᾖ πάντων εὐφραινομένων ἡ κατοικία. δημόφιλος δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος ἀγαθοῖς ἀπεχθάνεται, καὶ λίαν ἐνδίκως ἐπιτιμᾶται, καὶ ἐκδιδάσκεται τὰ καλὰ, καὶ ἀγαθύνεται· πῶς γὰρ οὐκ ἔδει, φησὶ, τὸν ἀγαθὸν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀπολωλότων εὐφραίνεσθαι, καὶ ζωῇ τῶν τεθανατωμένων. ἀμέλει καὶ ἐπ' ὤμων αἴρει τὸ μόλις ἀπὸ πλάνης ἐπιστραφὲν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἀγγέλους εἰς εὐφροσύνην ἐγείρει· ὃς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους, καὶ ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς

καὶ ἀγαθοῖς· καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τί-
θησιν ὑπὲρ τῶν ἀποφευγόντων. σὺ δὲ ὡς τὰ
γράμματά σου δηλοῖ, καὶ προσπεσόντα τῷ
ἱερεῖ, τὸν ὡς φὴς ἀσεβῆ καὶ ἁμαρτωλόν, οὐκ
οἶδ' ὅπως καθ' ἑαυτοῦ παρὼν ἀπελάκτι-
σας· εἶτα, ὁ μὲν ἐδεῖτο καὶ ὡμολόγει πρὸς
ἰατρείαν κακῶν ἐληλυθέναι. σὺ δὲ οὐκ ἔφρι-
ξας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαθὸν ἱερέα μετὰ θρά-
σους προσεπηλάκιζες, ἐλεητὸν εἶναι μετανο-
οῦντα, καὶ τὸν ἀσεβῆ δικαιώσαντα, καὶ τέλος
ἔξιθι, ἔφης τῷ ἱερεῖ, μετὰ τῶν ὁμοίων, καὶ εἰσε-
πήδησας οὐκ ὄντος θεμιτοῦ, πρὸς τὰ ἄδυ-
τα, καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων συνέστειλας· καὶ
γράφεις ἡμῖν, ὅτι μέλλοντα διαφθαρῆναι
τὰ ἱερὰ προνοητικῶς ἀπέσωσα, καὶ ἔτι ἀ-
χράντα διαφυλάττω. νῦν οὖν ἄκουε τῶν
ἡμετέρων, οὐ θεμιτὸν ἱερέα πρὸς τῶν ὑπὲρ
σὲ λειτουργῶν, ἢ τῶν ὁμοταγῶν σοι θεραπευ-
τῶν εὐθύνεσθαι· κἂν ἀσεβεῖν εἰς τὰ θεῖα δο-
κῇ, κἂν ἄλλο τι τῶν ἀπειρημένων ἐξελέγχοιτο
δρά-

δράσαις· εἰ γὰρ ἀκοσμία καὶ ἀταξία τῶν θειοτάτων ἐστὶ καὶ ὅρων καὶ θεσμῶν ἔκβασις, οὐκ ἔχει λόγον ὑπὲρ θεοῦ τὴν θεοπαράδοτον ἀνατρέπεσθαι τάξιν· οὐ γὰρ ἐφ' ἑαυτὸν ὁ θεὸς ἐμερίσθη· πῶς γὰρ σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ· καὶ εἰ τοῦ θεοῦ ἐστὶν, ὡς τὰ λόγιά φησιν, ἡ κρίσις· οἱ δὲ ἱερεῖς ἄγγελοι καὶ προφῆται μετὰ τοὺς ἱεράρχας εἰσὶ τῶν θείων κριμάτων, πρὸς αὐτῶν τὰ θεῖα προσηκόντως τοῖς διὰ μέσων τῶν λειτουργῶν, ὅταν ᾖ καιρὸς ἐκδιδάσκου, δι' ὧν καὶ τοῦ εἶναι θεραπευτὴς ἠξιώθης. ἢ οὐχὶ καὶ τὰ ἱερὰ σύμβολα τοῦτο βοᾷ; καὶ γὰρ οὐχ ἁπλῶς, ἀπὸ πάντων μὲν ἐξήρηται τὰ ἅγια τῶν ἁγίων· πλησιάζει δὲ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ τῶν ἱεροτελεστῶν διάκοσμος. εἶτα, τῶν ἱερέων ἡ διακόσμησις· ἑπομένως δὲ τούτοις, ἡ τῶν λειτουργῶν· τοῖς δὲ τεταγμένοις θεραπευταῖς, αἱ πύλαι τῶν ἀδύτων εἰσὶν ἀφωρισμέναι, καθ' ἃς καὶ τελοῦνται, καὶ παρεστᾶσιν, οὐ πρὸς φυλακὴν αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς τάξιν

καὶ ἐπίγνωσιν ἑαυτῶν, μᾶλλον τοῦ λαοῦ παρὰ τοὺς ἱερατικοὺς πλησιάζοντες· ὅθεν ἡ τῶν ἱερῶν ἁγία ταξιαρχία, μεταλαμβάνειν αὐτοὺς ἱεροθετεῖ τῶν θείων, ἑτέροις δηλαδὴ τοῖς ἐνδοτέροις αὐτῶν τὴν μετάδοσιν ἐγχειρήσασα· καὶ γὰρ οἱ περὶ τὸ θεῖον συμβολικῶς ἀεὶ παρεστηκότες θυσιαστήριον, ὁρῶσι καὶ ἀκούουσι τὰ θεῖα, τηλαυγῶς αὐτοῖς ἀνακαλυπτόμενα, καὶ προϊόντες ἀγαθοειδῶς ἐπὶ τὰ ἔξω τῶν θείων παραπετασμάτων τοῖς ὑπηκόοις θεραπευταῖς· καὶ τῷ ἱερῷ λαῷ, καὶ ταῖς καθαιρομέναις τάξεσιν ἐκφαίνουσι κατ' ἀξίαν τὰ ἱερὰ τὰ καλῶς ἄχραντα διαφυλαχθέντα, μέχρις ὅτε τυραννικῶς αὐτοῖς ἐπεισπηδήσας, ἐκπομπεῦσαί σοι τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἠνάγκασας οὐκ ἐθέλοντα, καὶ ἔχειν φῂς τὰ ἱερὰ καὶ διαφυλάττειν. καίτοι οὔτε εἶδες, οὔτε ἤκουσας, οὔτε ἔχεις τι τῶν προσηκόντων τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν ἀλήθειαν τῶν λογίων ἔγνωκας, ἑκάστης ἡμέρας

ωτὰ λογομαχῶν ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκου-
όντων. καὶ εἰ μὲν ἐθελαρχία τις ἐνεχείρησεν
οὐ προστεταγμένον αὐτῷ παρὰ βασιλέως,
ἐνδίκως ἐτιμωρεῖτο· καὶ εἰ τὸν ἄρχοντα δικαι-
οῦντά τινας, ἢ καταδικάζοντα, παρεστώς τις
τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων ἐπῆλθ' ἀνακρίνειν ἐ-
τόλμησεν· οὔπω γὰρ φημὶ παραπληκτίζειν·
ἅμα καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκβάλλειν ἔδοξε. σὺ δὲ
ἄνθρωπε, οὕτω τολμηρὸς εἶ κατὰ τὰ τοῦ πραέως
καὶ ἀγαθοῦ, καὶ τῆς ἱεραρχικῆς αὐτοῦ θεσμοθε-
σίας· καὶ ταῦτα ἐχρεὼν εἰπεῖν, ὅτ' ἂν ὑπὲρ ἀ-
ξίαν τις ἐγχειρῶν, ὅμως εἰκότα πράττειν ἐδό-
κει· καὶ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἐφικτὸν οὐδενί. τί γὰρ ἄ-
τοπον Ὀζίας ἐποίει θυμιῶν τῷ θεῷ; τί δὲ ὁ Σα-
οὺλ θύων; τί δὲ οἱ τυραννικοὶ δαίμονες ἀληθῶς
θεολογοῦντες τὸν Ἰησοῦν; ἀλλ' ἐκκήρυκτος τῇ
θεολογίᾳ πᾶς ὁ ἀλλοτριοεπίσκοπος, καὶ ἕκα-
στος ἐν τῇ τάξει τῆς λειτουργίας αὐτοῦ ἔσται· καὶ
μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰ-
σελεύσεται, καὶ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ· καὶ τοῦτο ἐν

πάσῃ τῇ κατὰ νόμον ἱεραρχικῇ καθαρότητι· καὶ οἱ ἱερεῖς περιστέλλουσι τὰ ἅγια· καὶ οἱ λευῖται οὐ μὴ ἅψονται τῶν ἁγίων, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τῇ προπετείᾳ ὀζίᾳ· καὶ μαριὰμ λεπροῦται, τῷ νομοθέτῃ θεσμοθετεῖν ἐγχειρήσασα· καὶ ἐπὶ τοὺς σκευᾶ υἱοὺς ἐφήλατο τὰ δαιμόνια, καὶ οὐκ ἀπέστελλον αὐτούς, ἔφη· καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον, καὶ οὐκ ἐλάλουν πρὸς αὐτούς, καὶ αὐτοὶ προεφήτευον· καὶ ὁ ἀσεβὴς, ὁ θύων μοι μόσχον, ὡς ὁ ἀποκτείνων κύνα· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐκ ἀνέχεται τῶν παρανόμων ἡ παντελὴς τοῦ θεοῦ δικαιοσύνη· λεγόντων δὲ αὐτῶν, ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν, καὶ οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ἀποκρίνεται· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας. ὥστε οὐ θεμιτὸν ὡς τὰ ἱερὰ λόγιά φησιν, οὐδὲ τὰ δίκαια μὴ κατ' ἀξίαν διώκειν· προσέχειν δὲ ἕκαστον ἑαυτῷ χρὴ, καὶ μὴ τὰ ὑψηλότερα καὶ βαθύ-

τερα ἐννοεῖν· διαγνοεῖσθαι δὲ μόνα τὰ κατ' ἀξίαν αὐτῷ προστεταγμένα.

Τί οὖν φής, οὐ χρὴ τοὺς ἱερέας ἀσεβοῦντας, ἢ ἄλλο τι τῶν ἀτόπων ἐξελεγχομένους εὐθύνεσθαι, μόνοις δὲ ἐξέσται τοῖς καυχωμένοις ἐν νόμῳ διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζειν. καὶ πῶς οἱ ἱερεῖς ἐκφάντορές εἰσι τοῦ θεοῦ· πῶς γὰρ ἐξαγγελοῦσι τῷ λαῷ τὰς θείας ἀρετάς, οὐκ ἐγνωκότες αὐτοῦ τὴν δύναμιν. ἢ πῶς φωτίσουσιν οἱ ἐσκοτισμένοι· πῶς δὲ τοῦ θείου μεταδώσουσι πνεύματος, οὔτε εἰ ἔστι πνεῦμα ἅγιον ἕξει καὶ ἀληθείᾳ πεπιστευκότες· ἐγὼ δὲ ἀπολογήσομαί σοι πρὸς ταῦτα· καὶ γὰρ οὐκ ἐχθρὸς ὁ δημόφιλος· οὐδὲ ἀνέξομαί σε πλεονεκτηθῆναι τῷ σὲ τολμᾷ· καὶ γὰρ ἑκάστη τῶν περὶ θεὸν διακόσμησις, θεοειδεστέρα τῆς μᾶλλον ἀφεστηκυίας ἐστὶ, καὶ φωτεινότερα ἅμα καὶ φωτιστικώτερα τὰ μᾶλλον τῷ ἀληθεῖ φωτὶ πλησιαίτερα. καὶ μὴ τοπικῶς ἐκλάβοις, ἀλλὰ

κατὰ τὴν θεοδόχον ἐπιτηδειότητα τοῦ πλησιασμόν. εἰ τοίνυν ἡ τῶν ἱερέων διακόσμησίς ἐστιν ἡ φωτιστική, παντελῶς ἀποπέπτωκε τῆς ἱερατικῆς τάξεως καὶ δυνάμεως, ὁ μὴ φωτιστικός· ἢ πού γε μᾶλλον ὁ ἀφώτιστος καὶ τολμηρὸς ἔμοιγε δοκεῖ τοῖς τε ἱερατικοῖς ὁ τοιοῦτος ἐγχειρῶν, καὶ οὐ δέδοικεν, οὐδὲ αἰσχύνεται τὰ θεῖα παρὰ τὴν ἀξίαν διώκων, καὶ οἰόμενος θεὸν ἀγνοεῖν, ἅπερ αὐτὸς ἑαυτῷ συνέγνωκε, καὶ ἀπατᾷν νομίζει τὸν ψευδωνύμως ὑπ᾽ αὐτοῦ πατέρα καλούμενον, καὶ τολμᾷ τὰς ἐναγεῖς αὐτοῦ δυσφημίας· οὐ γὰρ εἴποιμι προσευχάς· ἐπὶ τὰ θεῖα σύμβολα χριστοειδῶς ἐπιλέγειν, οὐκ ἔστιν οὗτος ἱερεύς, οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ δυσμενής, δόλιος, ἐμπαίκτης ἑαυτοῦ, καὶ λύκος ἐπὶ τὸν θεῖον λαὸν τῷ κωδίῳ καθωπλισμένος.

Ἀλλ᾽ οὐ Δημοφίλῳ ταῦτα θεμιτὸν εὐθύνειν· εἰ γὰρ ἡ θεολογία δικαίως τὰ δίκαια κελεύει μεταδιώκειν· δίκαια δέ ἐστι μεταδιώ-

κειν, ὅτῳ ἀπονέμειν ἐθέλει τὶς ἑκάστῳ τὰ
κατ' ἀξίαν δικαίως, οὔτω πᾶσι μεταδιωκτέον,
οὐ παρὰ τὴν ἑαυτῶν ἀξίαν ἢ τάξιν· ἐπεὶ καὶ
ἀγγέλοις δίκαιον ἀπονέμεσθαι τὰ κατ' ἀ-
ξίαν, καὶ ἀφορίζεσθαι. πλὴν οὐ πρὸς ἡμῶν
ὦ δημόφιλε· δι' αὐτῶν δὲ ἡμῖν ἐκ θεοῦ, καὶ
αὐτοῖς διὰ τῶν ἔτι προϋχόντων ἀγγέλων, καὶ
ἁπλῶς εἰπεῖν ἐν πᾶσι τοῖς οὖσι διὰ τῶν πρώ-
των τοῖς δευτέροις ἀπονέμεται τὰ κατ' ἀ-
ξίαν ὑπὸ τῆς πάντων εὐτάκτου καὶ δικαιο-
τάτης προνοίας. οἱ μὲν οὖν καὶ ἄλλων ἐ-
πιτρέχειν ὑπὸ θεοῦ ταχθέντες ἀπονείμωσι με-
θ' ἑαυτούς, καὶ τοῖς ὑπηκόοις τὰ κατ' ἀξίαν·
δημόφιλος δὲ λόγῳ, καὶ θυμῷ καὶ ἐπιθυμίᾳ
τὰ κατ' ἀξίαν ἀφοριζέτω, καὶ μὴ ἀδικείτω
τὴν ἑαυτοῦ τάξιν, ἀλλ' ἐπιτρεχέτω τῶν ὑφει-
μένων ὁ ὑπερκείμενος λόγος· εἰ γὰρ ἐπ' ἀγορᾶς
ἰδόντες οἰκέτην δεσπότῃ, καὶ πρεσβυτέρῳ νε-
ώτερον, ἢ καὶ υἱὸν πατρὶ διαλοιδορούμενον
ἅμα καὶ ἐπιόντα, καὶ πληγὰς ἐπιτιθέντα,

καὶ ἀσεβεῖν ἐδοκοῦμεν, εἰ μὴ τοῖς κρείττοσιν ἐπιδραμόντες, ἐβοηθήσαμεν. καίτοι γε ἴσως ἐκεῖνοι περιηδίκηντο· πῶς οὐκ ἀσχημονήσόμεθα παρορῶντες ὑπὸ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας ἀδικούμενον λόγον, καὶ τῆς ἐκ θεοῦ δοθείσης ἀρχῆς ἐκβαλλόμενον, καὶ ἐν ἑαυτοῖς ἀσεβῆ καὶ ἄδικον ἀταξίαν, καὶ στάσιν, καὶ ἀκοσμίαν ἐγείροντες, εἰκότως ὁ μακάριος ἡμῶν ἐκ θεοῦ νομοθέτης, οὐκ ἀξιοῖ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ περιΐστασθαι, τὸν μὴ τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς ἤδη προεστηκότα· καὶ γὰρ ὁ τάξας ἑαυτὸν, καὶ ἕτερον τάξει· καὶ ὁ ἕτερον, καὶ οἶκον· καὶ ὁ οἶκον, καὶ πόλιν· καὶ ὁ πόλιν, καὶ ἔθνος· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὡς τὰ λόγιά φησιν, ὁ ἐν ὀλίγῳ πιστὸς, καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστι· καὶ ὁ ἐν ὀλίγῳ ἄπιστος, καὶ ἐν πολλῷ ἄπιστός ἐστιν.

Αὐτὸς μὲν οὖν ἐπιθυμίᾳ, καὶ θυμῷ, καὶ λόγῳ, τὰ κατ' ἀξίαν ἀφόριζε· σοὶ δὲ οἱ θεῖοι λειτουργοὶ, καὶ τούτοις οἱ ἱερεῖς· ἱεράρχαι δὲ,

τοῖς ἱερεῦσι· καὶ τοῖς ἱεράρχαις, οἱ ἀπόστολοι· καὶ οἱ τῶν ἀποστόλων διάδοχοι· καὶ εἴ πού τις καὶ ἐν ἐκείνοις τοῦ προσήκοντος ἀποσφαλείη, παρὰ τῶν ὁμοταγῶν ἁγίων ἐπανορθωθήσεται, καὶ οὐ παρεισγραφήσεται τάξις ἐπὶ τάξιν· ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ τάξει αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτοῦ ἔσται. τοσαῦτά σοι περὶ ἡμῶν ὑπὲρ τοῦ εἰδέναι καὶ δρᾶν τὰ ἑαυτοῦ· περὶ δὲ τῆς εἰς τὸν ἄνδρα τὸν ὥς φῂς ἀσεβῆ καὶ ἀλιτήριον ἀπανθρωπίας, οὐκ οἶδ' ὅπως κλαύσομαι τὸ σύντριμμα τοῦ ἀγαπητοῦ μου· τίνος γὰρ οἴει θεραπευτὴς ὑφ' ἡμῶν ταχθῆναι· καὶ γὰρ εἰ μὴ τοῦ ἀγαθοῦ, πάντως τοῦ καὶ ἡμῶν ἀνάγκη σε εἶναι καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς θεραπείας ὅλης ἀλλότριον. καὶ ὥρα σοι καὶ θεὸν ζητῆσαι, καὶ ἱερέας ἑτέρους, καὶ παρ' ἐκείνοις θηριωθῆναι μᾶλλον ἢ τελειωθῆναι, καὶ εἶναι τῆς φίλης ἀπανθρωπίας ἀμείλικτον ὑπηρέτην. ἆρα γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρὸς τὸ πάντη ἅγιον ἀποτετελέσμεθα, καὶ οὐ δεόμεθα

τῆς θείας ἐφ' ἑαυτοῖς φιλανθρωπίας, ἢ τὴν διπλῆν ἁμαρτίαν ὡς τὰ λόγιά φησι, κατὰ τοὺς ἀσεβεῖς ἁμαρτάνομεν, οὐκ εἰδότες ἐν τίνι προσκόπτομεν· ἀλλὰ καὶ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς καὶ οἰόμενοι βλέπειν, ἀληθῶς δὲ οὐ βλέποντες. ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἔφριξα ἐγὼ, καὶ διαπιστῶ ἐμαυτῷ, καὶ εἰ μὴ τοῖς σοῖς ἐνέτυχον, ὡς οὐκ ὤφελον οὐδ' ἰδεῖν γράμμασιν. οὐκ ἂν ἐπείσθην, εἴπερ ἄλλοι με τινὲς περὶ σοῦ πείθειν ἠξίουν, ὅτι Δημόφιλος οἴεται τὸν ἀγαθὸν ἐπὶ πάντα θεὸν, οὐκ εἶναι καὶ φιλάνθρωπον, οὔτε ἑαυτὸν δεῖσθαι τοῦ ἐλεοῦντος, ἢ σώζοντος· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀποχειροτονεῖ, τοὺς ἠξιωμένους ἀγαθότητι φέρειν τὰ ἀγνοήματα τοῦ λαοῦ, καὶ οὐκ εἰδότας, ὅτι καὶ αὐτοὶ περίκεινται ἀσθένειαν· ἀλλ' ὁ θεαρχικὸς ἱεροτελεστὴς ἑτέραν πεπόρευται· καὶ ταῦτα τῶν ἁμαρτωλῶν, ὡς τὰ ἱερὰ λόγιά φησιν, ἀφωρισμένος καὶ τῆς εἰς ἑαυτὸν ἀγάπης ἀπόδειξιν ποιεῖται, τὴν τῶν

προβάτων ἐπιεικεστάτην ποιμαντικήν· καὶ πονηρὸν μὲν ἀποκαλεῖ, τὸν μὴ ἀφέντα τῷ συνοικέτῃ τὴν ὀφειλήν, μή τε μειζόνως μεταδόντα τῆς δωρηθείσης αὐτῷ παμπόλλης ἀγαθότητος· δικαιοῖ δὲ τῶν οἰκείων ἀπολαύειν αὐτῶν· ὅπερ ἀναγκαῖον εὐλαβηθῆναι σε ἐμὲ καὶ δημόφιλον· καὶ γὰρ καὶ τοῖς εἰς αὐτὸν ἀσεβοῦσιν, ἐν αὐτῷ τῷ πάσχειν ἄφεσιν παράγει παρὰ τοῦ πατρός· ἐπιτιμᾷ δὲ καὶ τοῖς μαθηταῖς, ὅτι καὶ ἀσεβείας ἀνηλεῶς ἠξίωσαν κρῖναι τοὺς ἐκδεδιωκότας αὐτὸν Σαμαρείτας· τοῦτο δὴ τὸ μυριόλεκτον σοῦ τῆς θρασείας ἐπιστολῆς· ἄνω γὰρ καὶ κάτω θρυλλεῖς, ὡς οὐχ ἑαυτὸν, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἐξεδίκησας διὰ κακίας εἰπέ μοι, τὸν ἀγαθόν.

Απαγε· οὐκ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, ἀλλὰ ὃς ἄκακός ἐστι καὶ ἐλεήμων· οὐκ ἐρίσει, οὐδὲ κραυγάσει· καὶ αὐτὸς πραΰς, καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν· ὥστε

σὸκ ἀποδεξόμεθά σου τὰς ἀζηλώτους ὁρ-
μάς· οὐδ' εἰ μυριάκις ἀναλάβοις τὸν Φι-
νεὲς καὶ τὸν ἠλίαν· ταῦτα γὰρ ἀκούοντα τὸν Ἰη-
σοῦν οὐκ ἤρεσκον, οἱ τοῦ πραέος τότε καὶ ἀ-
γαθοῦ πνεύματος ἀμέτοχοι μαθηταί. καὶ
γὰρ καὶ ὁ θειότατος ἡμῶν ἱεροθέτης, ἐν πρα-
ότητι διδάσκει τοὺς ἀντιδιατιθεμένους τῇ δι-
δασκαλίᾳ τοῦ θεοῦ· διδάσκεσθαι γὰρ, οὐ τι-
μωρεῖσθαι χρὴ τοὺς ἀγνοοῦντας, ὥσπερ καὶ
τυφλοὺς οὐ κολάζομεν, ἀλλὰ καὶ χειραγω-
γοῦμεν· σὺ δὲ τὸν ἀνανεύειν ἐπὶ τὸ φῶς ἀρ-
χόμενον ταῖς δρὶ κατὰ τῆς κόρρης διδοὺς ἀντιπά-
θης, καὶ μετὰ πολλῆς αἰδοῦς προσιόντα, θρα-
σέως ἀπελάκτιζες· τοῦτο δὴ τὸ πολλῆς φρί-
κης ἄξιον, ὃν ὁ χριστὸς ἀγαθὸς ὢν, ἐπὶ τὰ ὄρη
πλανώμενον ἐπιζητεῖ, καὶ ἀποφεύγοντα
προσκαλεῖται, καὶ εὑρεθέντα μόλις ἐπὶ τῶν
ὤμων αἴρει· μὴ, παρακαλῶ, μὴ κακῶς οὕ-
τω περὶ ἑαυτῶν βουλευώμεθα, μηδὲ εἰς ἑ-
αυτοὺς ὠθῶμεν τὸ ξίφος· οἱ μὲν γὰρ ἀδικεῖν

τινάς, ἢ τοὐναντίον εὐεργετεῖν ἐπιχειροῦντες, ἐκείνους μὲν οὐ πάντως ἔδρασαν ἅπερ ἠθέλησαν· ἑαυτοῖς δὲ κακίαν ἢ ἀγαθότητα συνοικήσαντες, ἢ θείων ἀρετῶν, ἢ ἀτιθάσων ἔμπλεοι παθῶν ἔσονται· καὶ οὗτοι μὲν ἀγγέλων ἀγαθῶν ὀπαδοὶ καὶ ξυνοδοιπόροι, καὶ ἐνθάδε καὶ ἐκεῖ σὺν πάσῃ εἰρήνῃ καὶ ἀσφαλείᾳ πάντων κακῶν εἰς τὸν ἀεὶ ὄντα αἰῶνα τὰς μακαριωτάτας ἀποκληρώσονται λήξεις, καὶ μετὰ θεοῦ ἀεὶ ἔσονται, ὃ πάντων ἀγαθῶν μέγιστον· οὗτοι δὲ, ἀποπεσοῦνται τῆς θείας ἅμα καὶ τῆς ἑαυτῶν εἰρήνης, καὶ ἐνθάδε καὶ μετὰ θάνατον ἅμα τοῖς ἀνημέροις δαίμοσιν ἔσονται. οὗ δὴ ἕνεκα ἡμῖν ἡ πολλὴ σπουδὴ μετὰ θεοῦ τοῦ ἀγαθοῦ γίνεσθαι καὶ εἶναι σὺν κυρίῳ πάντοτε, καὶ μὴ τοῖς κακοῖς ἐκ τοῦ δικαιωποῦ συναφειαθῆναι τὰ κατ' ἀξίαν ἐξ ἑαυτῶν ὑπομένοντας· ὅπερ ἐγὼ πάντων μάλιστα φοβοῦμαι, καὶ εὔχομαι εἶναι πάντων κακῶν ἀμέτοχος· καὶ εἰ βούλει, καὶ

θείας ὁράσεως ἁγίου τινὸς ἀνδρὸς ἐπιμνησθήσομαι· καὶ μὴ γελάσῃς· ἀληθῆ γὰρ ἐρῶ.

Γενόμενόν με ποτὲ κατὰ τὴν κρήτην, ὁ ἱερὸς ἐξεναγώγησε κάρπος, ἀνὴρ καὶ εἴ τις ἄλλος, διὰ πολλὴν καθαρότητα νοῦ πρὸς θεοπτίαν ἐπιτηδειότατος. καὶ γοῦν οὐδὲ ταῖς ἁγίαις τῶν μυστηρίων τελεταῖς ἐνεχείρει, μὴ πρότερον αὐτῷ κατὰ τὰς προτελείους εὐχὰς ἱερὰς, καὶ εὐμενοῦς ὁράσεως ἐπιφαινομένης. ἔλεγεν οὖν, ὅτι λελυπηκότος αὐτόν ποτε τῶν ἀπίστων τινός· ἡ λύπη δὲ ἦν, ὅτι τῆς ἐκκλησίας ἐκεῖνος τινὰ πρὸς τὸ ἄθεον ἀπεπλάνησεν, ἔτι τῶν ἱλαρείων ἡμερῶν αὐτῷ τελουμένων. δέον ἀμφοτέρων ἀγαθοπρεπῶς ὑπερεύξασθαι, καὶ θεὸν τὸν σωτῆρα συλλήπτορα λαβόντα, τὸν μὲν ἐπιστρέψαι, τὸν δὲ ἀγαθότητι νικῆσαι, καὶ μὴ διαλιπεῖν νουθετοῦντα διὰ βίου παντὸς, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον· καὶ οὕτως ἐπὶ τὴν θείαν αὐτοὺς ἀναγαγεῖν γνῶσιν, ὡς ἂν ἤδη καὶ τῶν ἀμφισβητησίμων αὐτοῖς κρινομένων, καὶ τῆς ἀλόγας

θρασυνομένων ἐννόμῳ δίκῃ σωφρονεῖν ἀναγκαζομένων· ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ μὴ πρότερον τοῦ τὸ παθεῖν, οὐκ οἶδ' ὅπως τότε πολλήν τινα τὴν δυσμένειαν καὶ τὴν πικρίαν ἐντήξας ἐκοιμήθη· κατεδάρθη μὲν, οὕτω κακῶς ἔχων· ἑσπέρα γὰρ ἦν· περὶ δὲ μέσας νύκτας· εἰώθει γὰρ εἰς τόνδε τὸν καιρὸν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ πρὸς τοὺς θείους ὕμνους ἐγρηγορέναι· διανίσταται μὲν οὐδὲ τῶν ὕπνων ἀπτῶν, πολλῶν γε ὄντων, καὶ ἀεὶ ἐγκοπτομένων, ἔξω ταραχῆς παραπολαύσας· ἐστὼς δὲ ὅμως εἰς τὴν θείαν ὁμιλίαν οὐκ εὐαγῶς ἠνιᾶτο καὶ ἐδυσχέραινεν, οὐκ εἶναι δίκαιον λέγων, εἰ ζῷεν ἄνδρες ἄθεοι, καὶ διαστρέφοντες τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας· καὶ ταῦτα λέγων, ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ παραστῆναί τινι τὰς ἀμφοτέρων εἰσάπαξ ἀνηλεῶς ἀποπαῦσαι ζωάς· ταῦτα δὲ εἰπών, ἔλεγε δόξαι ἰδεῖν ἄφνω τὸν οἶκον ἐν ᾧπερ εἰσῄκει διαδονηθέντα πρότερον, καὶ ἐκ τῆς ὀροφῆς εἰς δύο μέσον διαιρεθέντα, καί τινα πυρὰν

πολύφωτον ἐπίπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ταύτην, ἐδόκει γὰρ λοιπὸν ὕπαιθρος ὁ τόπος, ἐκ τῶν οὐρανίου χώρου μέχρις αὐτοῦ καταφερομένην· τὸν δὲ οὐρανὸν αὐτὸν διαπεπταμένον, καὶ ἐπὶ τῷ νώτῳ τοῦ οὐρανοῦ τὸν Ἰησοῦν ἀπείρων αὐτῷ ἀνθρωποειδῶς παρεστηκότων ἀγγέλων. καὶ ταῦτα μὲν ἄνωθεν ὁρᾶσθαι, καὶ αὐτὸν θαυμάζειν· κάτω δὲ κύψας ὁ Κάρπος, ἰδεῖν ἔφη καὶ τὸ ἔδαφος αὐτὸ πρὸς ἀχανές τι χάσμα καὶ σκοτεινὸν διερρηγμένον· καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας ἐκείνους, οἷς ἐπηρᾶτο, πρὸ αὐτοῦ κατὰ τὸ στόμιον ἑστηκέναι τοῦ χάσματος ὑποτρόμους ἐλεεινούς, ὅσον οὔπω καταφερομένους ἀπὸ τῆς τῶν οἰκείων ποδῶν ἀστασίας· κάτωθεν δὲ ἀπὸ τοῦ χάσματος, ὄφεις ἀνέρπειν, καὶ περὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ὑποκινουμένους, ποτὲ μὲν ἀποσύρειν, ἐπανειλουμένους ἅμα καὶ ἐπιβαροῦντας, καὶ ἐπανέλκοντας· ποτὲ δὲ τοῖς ὀδοῦσιν, ἢ τοῖς οὐραίοις ὑποτύφοντας, ἢ ὑπογαργαλίζοντας, καὶ διαπαντὸς εἰς

τὸ

τὸ ἀχανὲς ἐμβαλεῖν μηχανωμένους· εἶναι δὲ καὶ ἄνδρας τινὰς ἐν μέσῳ τοῖς ὄφεσι, κατὰ τῶν ἀνδρῶν συνεπιτιθεμένους· διαδονοῦντας ἅμα καὶ ὑπωθοῦντας καὶ καταπαίοντας. ἐδόκουν δὲ εἶναι πρὸς τὸ πεσεῖν ἐκεῖνοι, τὰ μὲν, ἄκοντες· τὰ δὲ, ἑκόντες, ὑπὸ τοῦ κακοῦ κατ᾽ ὀλίγον βιαζόμενοι ἅμα καὶ πειθόμενοι. ἔλεγε δὲ ὁ κάρπος ἑαυτὸν ἡσθῆναι κάτω βλέποντα· τὰ ἄνω δὲ, ἀμελεῖν· δυσχεραίνειν δὲ καὶ ὀλιγωρεῖν, ὅτι μὴ πεπτώκασιν ἤδη, καὶ τῷ πράγματι πολλάκις ἐπιθέμενον καὶ ἀδυνατήσαντα, καὶ ἀχθεσθῆναι τὸ ἐπαράσασθαι, καὶ ἀνανεύσαντα μόλις, ἰδεῖν μὲν αὖθις τὸν οὐρανὸν, ὥσπερ καὶ πρότερον ἑωράκει· τὸν δὲ ἰησοῦν ἐλεήσαντα τὸ γιγνόμενον, ἐξαναστῆναι τοῦ ὑπερουρανίου θρόνου, καὶ ἕως αὐτῶν καταβάντα, καὶ χεῖρα ἀγαθὴν ὀρέγειν, καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτῷ συνεπιλαμβανομένους, ἄλλον ἄλλοθεν ἀντέχεσθαι τοῖν ἀνδροῖν· καὶ εἰπεῖν τῷ κάρπῳ τὸν

ἰησοῦ, τῆς χλεῦς ἤδη περίεστα μέλλεις, παῦε κατ᾽ ἐμοῦ λοιπόν· ἕτοιμος γάρ εἰμι καὶ αὖθις ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀνασωζομένων παθεῖν, καὶ προσφιλές μοι τοῦτο, μὴ ἄλλων ἁμαρτανόντων ἀνθρώπων. πλὴν, ὅρα εἰ καλῶς ἔχει σοι, τὸ ἐν τῷ χάσματι καὶ μετὰ τῶν ὄφεων μονὴν ἀνταλλάξασθαι τῆς μετὰ θεοῦ καὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ φιλανθρώπων ἀγγέλων. Ταῦτά ἐστιν ἃ ἐγὼ ἀκηκοὼς πιστεύω ἀληθῆ εἶναι.

Τίτῳ ἱεράρχῃ, ἐρωτήσαντι διὰ ἐπιστολῆς, τίς ὁ τῆς σοφίας οἶκος, τίς ὁ κρατὴρ, καὶ τίνα τὰ βρώματα αὐτῆς καὶ τὰ πόματα. ἐπισ. θ.

Μὲν ἱερὸς τιμόθεος, ὦ καλὲ τίτε, οὐκ οἶδα εἴ τινος τῶν διεγνωσμένων μοι θεολογικῶν συμβόλων ἀπελήλυθεν ἀνήκοος· ἀλλ᾽ ἐν τῇ συμβολικῇ θεολογίᾳ διηυκρινησάμεθα πάσας αὐτῷ τὰς τῶν λογίων περὶ θεοῦ δοκούσας εἶναι τοῖς πολλοῖς τερατολο-

γίας· καὶ γὰρ ἀτοπίαν δεινὴν ἐναπομόργνυνται ταῖς ἀτελέσι τῶν ψυχῶν, ὁπόταν οἱ τῆς ἀπορρήτου σοφίας πατέρες, διά δή τινων κρυφίων καὶ ἀποτετολμημένων αἰνιγμάτων ἐκφαίνωσι τὴν θείαν καὶ μυστικὴν καὶ ἄβατον τοῖς βεβήλοις ἀλήθειαν· διὸ καὶ ἀπιστοῦμεν οἱ πολλοὶ τοῖς περὶ τῶν θείων μυστηρίων λόγοις· θεώμεθα γὰρ μόνον αὐτὰ διὰ τῶν προσπεφυκότων αὐτοῖς αἰσθητῶν συμβόλων· δεῖ δὲ καὶ ἀποδύντας αὐτὰ ἐφ᾽ ἑαυτῶν γυμνὰ καὶ καθαρὰ γενόμενα ἰδεῖν· οὕτω γὰρ ἂν θεώμενοι, σεφθείημεν πηγὴν ζωῆς εἰς ἑαυτὴν χεομένην, καὶ ἐφ᾽ ἑαυτῆς ἑστῶσαν ὁρῶντες καὶ μίαν τινὰ δύναμιν, ἁπλῆν, αὐτοκίνητον, αὐτοενέργητον, ἑαυτὴν οὐκ ἀπολείπουσαν, ἀλλὰ γνῶσιν πασῶν γνώσεων ὑπάρχουσαν, καὶ ἀεὶ δι᾽ ἑαυτῆς ἑαυτὴν θεωμένην. χρῆναι γοῦν αὐτῷ τε καὶ ἄλλοις παρ᾽ ἡμῶν ᾠήθημεν, ὡς οἷόν τε ἦν ἀναπτυχθῆναι τὰ πολυποδαπὰ μορφώματα, τῆς περὶ θεοῦ συμβολικῆς ἱεροπλαστίας·

τὰ γὰρ ἐκτὸς αὐτῆς ὅπως σε ἀναπέπλησαι τῆς ἀπιθάνου καὶ πλασματώδους τερατείας, οἷ ἐπὶ μὲν τῆς ὑπερουσίου θεογονίας, γαστέρα θεοῦ σωματικῶς θεὸν γεννῶσαν ἀναπλαττούσης, καὶ λόγον εἰς ἀέρα προχεόμενον ἀπὸ καρδίας ἀνδρικῆς ἐξερευγομένης αὐτόν, καὶ πνεῦμα ἐκπνεόμενον ἀπὸ στόματος ἀναγραφούσης, καὶ κόλπους θεογονικοὺς ἐναγκαλιζομένους θεοῦ υἱὸν σωματοπρεπῶς ἡμῖν ἐξυμνούσης, ἢ φυτικῶς ταῦτα διαπλαττούσης· καὶ δένδρα τινά, καὶ βλαστούς, καὶ ἄνθη, καὶ ῥίζας προβαλλομένης, ἢ πηγὰς ὑδάτων ἀναβλυζούσας, ἢ ἀπαυγασμάτων προαγωγικὰς φωτογονίας, ἢ ἄλλας τινὰς ὑπερουσίων θεολογιῶν ἐκφαντορικὰς ἱερογραφίας. Ἐπὶ δὲ τῶν νοητῶν τοῦ θεοῦ προνοιῶν, ἢ δωρεῶν, ἢ ἐκφάνσεων, ἢ δυνάμεων, ἢ ἰδιοτήτων, ἢ λήξεων, ἢ μονῶν, ἢ προόδων, ἢ διακρίσεων, ἢ ἑνώσεων, ἀνδροπλαστίαν τῷ θεῷ, καὶ θηρίων, καὶ ζώων ἄλλων, καὶ φυτῶν, καὶ λί-

θων ποικιλομορφίαν περιπλαττούσης· καὶ
κόσμους αὐτῷ γυναικείους, ἢ βαρβαρικὰς ὁ-
πλοποιίας περιτιθείσης· καὶ κεραμίαν, καὶ χω-
νευτήριον, ὡς ἂν βαναύσῳ τινὶ προστιθείσης·
καὶ ἵππους αὐτῷ, καὶ ἅρματα, καὶ θρόνους
ὑποστρωννύσης· καὶ δαΐτας τινὰς ὀψοποιη-
τικὰς ἐπισκευαζούσης· τὸ πεπωκότα, τὸ με-
θύοντα, καὶ ὑπνώττοντα, καὶ κραιπαλῶντα δια-
πλαττούσης· τί ἂν τις εἴποι τὰς ὀργάς, τὰς
λύπας, τοὺς παντοδαποὺς ὅρκους, τὰς μετα-
μελείας, τὰς ἀράς, τὰς μηνίδας, τὰ πολυει-
δῆ τὸ λοξὰ τῆς ἀμφιρρητίας τῶν ἐπαγγελιῶν σο-
φίσματα, τὴν ἐν τῇ ξυέσει γιγαντομαχίαν,
καθ' ἣν ἐπιβουλεύειν ἐκ φόβου λέγεται τοῖς
δυνατοῖς ἐκείνοις ἀνδράσι, καὶ ταῦτα τὴν οἰ-
κοδομὴν, οὐκ ἐπ' ἀδικίᾳ τινῶν ἑτέρων· ἀλ-
λ' ὑπὲρ σωτηρίας τῆς ἑαυτῶν μεμηχανημέ-
νοις· τὸ δὲ συμβούλιον ἐκεῖνο τὸ κατ' οὐρανὸν
ἐπὶ δόλῳ καὶ ἀπάτῃ τοῦ Ἀχαὰβ σκευαζόμε-
νον· τὸ τὰς τῶν ᾀσμάτων περιούλους καὶ ἑται-

ειν γὰρ πολυπαθείας καὶ ὅσα ἄλλα τῆς πάντα τολμώσης ἐστὶ τερατοπλασίας ἱερὰ συνθήματα φαινόμενα, τῶν κρυφίων προβεβλημένα καὶ πεπληθυσμένα, καὶ μεριστὰ τῶν ἑνιαίων καὶ ἀμερίστων, καὶ τυπωτικὰ, καὶ πολύμορφα τῶν ἀμορφώτων καὶ ἀτυπώτων· ὧν εἴ τις ἰδεῖν δυνηθείη τὴν ἐντὸς ἀποκεκρυμμένην εὐπρέπειαν, εὑρήσει μυστικὰ καὶ θεοειδῆ πάντα, καὶ πολλοῦ τοῦ θεολογικοῦ φωτὸς ἀναπεπλησμένα· μὴ γὰρ οἰώμεθα τὰ φαινόμενα τῶν συνθημάτων ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀναπεπλάσθαι· προβεβλῆσθαι δὲ τῆς ἀπορρήτου καὶ ἀθεάτου τοῖς πολλοῖς ἐπιστήμης, ὡς μὴ τοῖς βεβήλοις εὐχείρωτα εἶναι τὰ πανίερα· μόνοις δὲ ἀνακαλύπτεσθαι τοῖς τῆς ὁσιότητος γνησίοις ἐρασταῖς, ὡς πᾶσαν τὴν παιδαριώδη φαντασίαν ἐπὶ τῶν ἱερῶν συμβόλων ἀποσκευαζομένοις, καὶ ἱκανοῖς διαβαίνειν ἁπλότητι νοῦ, καὶ θεωρητικῆς δυνάμεως ἐπιτηδειότητι, πρὸς τὴν ἁπλῆν, καὶ ὑπερφυῆ, καὶ

ὑπεϊδρυμένην τῶν συμβόλων ἀλήθειαν. ἄλλως τε καὶ τοῦτο ἐννοῆσαι χρή, τὸ διττὴν εἶναι τὴν τῶν θεολόγων παράδοσιν· τὴν μὲν, ἀπόρρητον καὶ μυστικήν· τὴν δὲ, ἐμφανῆ καὶ γνωριμωτέραν· καὶ τὴν μὲν, συμβολικὴν καὶ τελεστικήν· τὴν δὲ, φιλόσοφον καὶ ἀποδεικτικήν. καὶ συμπέπλεκται τῷ ῥητῷ τὸ ἄρρητον, καὶ τὸ μὲν, πείθει καὶ καταδεῖται τῶν λεγομένων τὴν ἀλήθειαν· τὸ δὲ, δρᾷ καὶ ἐνιδρύει τῷ θεῷ ταῖς ἀδιδάκτοις μυσταγωγίαις· καὶ μὴν οὐδὲ κατὰ τὰς τῶν ἁγιωτάτων μυστηρίων τελετάς, οἱ τῆς καθ' ἡμᾶς, ἢ τῆς νομικῆς παραδόσεως ἱερομύσται, τῶν θεοπρεπῶν ἀπέσχοντο συμβόλων· ἀλλὰ καὶ τοὺς πανιερωτάτους ἀγγέλους δι' αἰνιγμάτων τὰ θεῖα μυστικῶς προάγοντας ὁρῶμεν, καὶ αὐτὸν Ἰησοῦν ἐν παραβολαῖς θεολογοῦντα, καὶ τὰ θεουργὰ μυστήρια παραδιδόντα διὰ τῆς τυπικῆς τραπεζώσεως· καὶ γὰρ ἦν εἰκός, οὐ μόνον ἄχραντα τοῖς πολλοῖς ἀποσεσῶσθαι τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν

ἀνθρωπίνην ζωὴν ἀμέριστον ἅμα καὶ μεριστὴν ὑπάρχουσαν, οἰκείως ἑαυτῇ ταῖς θείαις ἐλλάμπεσθαι γνώσεις· καὶ τὸ μὲν ἀπαθὲς τῆς ψυχῆς, εἰς τὰ ἁπλᾶ καὶ ἐνδότατα τῶν θεοειδῶν ἀγαλμάτων ἀφορίσαι θεάματα· τὸ παθητικὸν δὲ αὐτῆς, συμφυῶς θεραπεύειν ἅμα καὶ ἀνατείνειν ἐπὶ τὰ θειότατα, τοῖς προμεμηχανημένοις τῶν τυπικῶν συμβόλων ἀναπλασμοῖς· ὡς συγγενῆ τὰ τοιαῦτα πέφυκε παραπετάσματα, ὥς δηλοῦσιν ὅσοι καὶ παρακαλυμμάτων ἐκτὸς θεολογίας σαφοῦς ἀκηκοότες, ἐν ἑαυτοῖς ἀναπλάττουσι τύπον τινὰ πρὸς τὴν νόησιν αὐτοὺς τῆς εἰρημένης θεολογίας χειραγωγοῦντα.

Καὶ αὐτὴ δὲ τοῦ φαινομένου παντὸς ἡ κοσμουργία, τῶν ἀοράτων τοῦ θεοῦ προβέβληται, καθάπερ φησὶ Παῦλός τε καὶ ὁ ἀληθὴς λόγος. διὸ καὶ οἱ θεολόγοι, τὰ μὲν, πολιτικῶς καὶ ἐννόμως ἐπισκοποῦσι· τὰ δὲ, καθαρτικῶς καὶ ἀχράντως· καὶ τὰ μὲν, ἀνθρωπι-

κῶς καὶ μέσως· τὰ δὲ, ὑπερκοσμίως καὶ τελεσιουργικῶς. καὶ τοτὲ μὲν ἀπὸ τῶν νόμων τῶν φαινομένων· τοτὲ δὲ ἀπὸ τῶν ἀφανῶν θεσμῶν κατὰ τὸ προσῆκον τοῖς ὑποκειμένοις ἱεροῖς γράμμασι καὶ νοῖς καὶ ψυχαῖς· οὐ γὰρ ἱστορίαν ψιλὴν, ἀλλὰ ζωτικὴν ἔχει τελείωσιν ὁ περικείμενος αὐτοῖς ἅπας τε καὶ διὰ πάντων λόγος. χρὴ τοίνυν καὶ ἡμᾶς, ἀντὶ τῆς δημώδους περὶ αὐτῶν ὑπολήψεως, εἴσω τῶν ἱερῶν συμβόλων ἱεροπρεπῶς διαβαίνειν καὶ μηδὲ ἀτιμάζειν αὐτὰ τῶν θείων ὄντα χαρακτήρων ἔκγονα καὶ ἀποτυπώματα, καὶ εἰκόνας ἐμφανεῖς τῶν ἀπορρήτων καὶ ὑπερφυῶν θεαμάτων· καὶ γὰρ οὐ μόνον τὰ ὑπερούσια φῶτα καὶ τὰ νοητὰ, καὶ ἁπλῶς τὰ θεῖα τοῖς τυπωτικοῖς διαποικίλλεται συμβόλοις· ὡς πῦρ ὁ ὑπερούσιος θεὸς λεγόμενος, καὶ τὰ νοητὰ τοῦ θεοῦ λόγια πεπυρωμένα· προσέτι δὲ καὶ τῶν νοητῶν ἅμα καὶ νοερῶν ἀγγέλων οἱ θεοειδεῖς διάκοσμοι, ποικίλαις μορφαῖς διαγράφονται

καὶ πολυειδέσι, καὶ ἐμπυρίοις σχηματισμοῖς· καὶ ἄλλως γὰρ ἡ τὴν αὐτὴν τοῦ πυρὸς εἰκόνα κατὰ τοῦ ὑπὲρ νόησιν θεοῦ λεγομένην ἐκλαβεῖν· ἄλλως δὲ κατὰ τῶν νοητῶν αὐτοῦ προνοιῶν ἢ λόγων· καὶ ἄλλως ἐπὶ τῶν ἀγγέλων· καὶ τὴν μὲν, κατ' αἰτίαν· τὴν δὲ, καθ' ὕπαρξιν· τὴν δὲ, κατὰ μέθεξιν· καὶ ἄλλα ἄλλως, ὡς ἡ κατ' αὐτὰ θεωρία καὶ ἐπιστημονικὴ διάταξις ὁροθετεῖ. καὶ μὴ ὡς ἔτυχε τὰ ἱερὰ σύμβολα συμφύρειν, ἀλλὰ προσηκόντως αὐτὰ ταῖς αἰτίαις, ἢ ταῖς ὑπάρξεσιν, ἢ ταῖς δυνάμεσιν, ἢ ταῖς τάξεσιν, ἢ ταῖς ἀξίαις ἀναπτύσσειν, ὧν καὶ ἔστιν ἐκφαντορικὰ συνθήματα· καὶ ὅπως μὴ πέρα τοῦ δέοντος ἐπιστέλλοιμεν, ἐπ' αὐτὴν ἤδη τὴν προτεθεῖσαν ὑφ' ὑμῶν ζήτησιν ἰτέον· καὶ λέγομεν, ὅτι πᾶσα τροφὴ τελεσιουργός ἐστι τῶν τρεφομένων, τὴν ἀτέλειαν αὐτῶν καὶ τὴν ἔνδειαν ἀποπληροῦσα, καὶ τὸ ἀσθενὲς θεραπεύουσα, καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν φρουροῦσα, καὶ ἀναθάλλειν ποιοῦσα, καὶ ἀνανεάζουσα, καὶ ζωτικὴν αὐτοῖς εὐπάθειαν δωρου-

μένη· καὶ ἁπλῶς τοῦ αἰῶνος καὶ τοῦ ἀτελοῦς ἐλάττειρα, καὶ τῆς εὐφροσύνης αὐτῶν καὶ τῆς τελειότητος χορηγός.

Καλῶς οὖν ἡ ὑπέρσοφος καὶ ἀγαθὴ σοφία πρὸς τῶν λογίων ὑμνεῖται, κρατῆρα μυστικὸν ἱστῶσα, καὶ τὸ ἱερὸν αὐτῆς πόμα προχέουσα· μᾶλλον δὲ πρὸ τούτων τὰς στερεὰς τροφὰς προτιθεῖσα, καὶ μετ᾽ ὑψηλοῦ κηρύγματος αὐτὴ τοὺς δεομένους αὐτῆς ἀγαθοπρεπῶς ἐφιεμένη. διττὴν οὖν τὴν τροφὴν ἡ θεία σοφία προτίθησι· τὴν μὲν, στερεὰν καὶ μόνιμον· τὴν δὲ, ὑγρὰν καὶ προχεομένην· καὶ ἐπὶ κρατῆρι χορηγεῖ τὰς προνοητικὰς αὐτῆς ἀγαθότητας. ὁ μὲν οὖν κρατὴρ περιφερὴς ὢν καὶ ἀναπεπταμένος, σύμβολον ἔστω τῆς ἀνηπλωμένης ἅμα καὶ ἐπὶ πάντα περιπορευομένης, ἀνάρχου καὶ ἀτελευτήτου τῶν ὅλων προνοίας. πλὴν ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ πάντα προϊοῦσα, μένει ἐν ἑαυτῇ· καὶ ἕστηκεν ἐν ἀκινήτῳ ταυτότητι, καὶ παντελῶς αἰεκφοιτήτῳ

ἑαυτῆς ἱδρυμένη, μονίμως καὶ ἀπαρατρέπτως αὐτός τε ὁ κρατὴρ ἕστηκεν· οἰκοδομοῦσα δὲ καὶ ἡ Σοφία οἶκον ἑαυτῇ λέγεται, καὶ ἐν αὐτῷ καὶ τὰς στερεὰς τροφάς, καὶ τὰ πόματα, καὶ τὸν κρατῆρα προτιθεμένη, ὡς εἰδέναι τοῖς τὰ θεῖα θεοπρεπῶς συμβάλλουσι, δῆλον, ὅτι καὶ πρόνοια παντελής ἐστιν ὁ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ εὖ εἶναι τὰ πάντα αἴτιος, καὶ ἐπὶ πάντα πρόεισι, καὶ ἐν τῷ παντὶ γίνεται, καὶ περιέχει τὰ πάντα, καὶ αὖθις ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ καθ' ὑπεροχὴν, οὐδὲν ἐν οὐδενὶ κατ' οὐδέν ἐστιν· ἀλλ' ἐξήρηται τῶν ὅλων, αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ ταὐτῶς καὶ ἀϊδίως ὢν, καὶ ἑστηκὼς καὶ μένων, καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχων, καὶ οὐδαμῶς ἔξω αὑτοῦ γιγνόμενος, οὐδὲ τῆς οἰκείας ἕδρας καὶ ἀκινήτου μονῆς καὶ ἑστίας ἀπολειπόμενος· ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τὰς ὅλας καὶ παντελεῖς προνοίας ἀγαθουργῶν καὶ προϊὼν ἐπὶ πάντα, καὶ μένων ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἑστὼς ἀεὶ καὶ κινούμενος, καὶ οὔτε ἑστὼς, οὔτε κινούμενος, ἀλλ' ὡς ἂν

τὶς φαίη τὰς περινοητικὰς ἐνεργείας ἐν τῇ μονιμότητι, καὶ τὴν μονὴν ἐν τῷ περινοεῖν, συμφυῶς ἅμα καὶ ὑπερφυῶς ἔχων.

Ἀλλὰ τίς ἡ στερεὰ τροφή, καὶ τίς ἡ ὑγρά· ταύτας γὰρ ἡ ἀγαθὴ σοφία δωρεῖσθαι ἅμα καὶ περινοεῖν ὑμνεῖται. τὴν μὲν οὖν στερεὰν τροφὴν, σύνθημα φέρειν οἴομαι τῆς νοερᾶς καὶ μονίμου τελειότητος καὶ ταυτότητος, καθ' ἣν τὰ θεῖα κατ' ἑστῶσαν καὶ δυνατὴν καὶ ἑνιαίαν καὶ ἀδιαίρετον γνῶσιν μετέχεται πρὸς τῶν νοερῶν αἰσθητηρίων ἐκείνων, οἷς ὁ θειότατος Παῦλος ἐκ τῆς σοφίας εἰληφὼς, τῆς ὄντως στερεᾶς τροφῆς μεταδίδωσι. τὴν δὲ ὑγρὰν, τῆς διαχυτικῆς ἅμα καὶ ἐπὶ πάντα προϊέναι σπευδούσης ἐπιρροῆς· καὶ ἔτι διὰ ποικίλων καὶ πολλῶν καὶ μεριστῶν, ἐπὶ τὴν ἁπλῆν καὶ ἀτρεμῆ θεογνωσίαν τοὺς τρεφομένους οἰκείως αὐτοῖς ἀγαθότητα χειραγωγούσης· διὸ καὶ δρόσῳ καὶ ὕδατι τὰ θεῖα καὶ νοητὰ λόγια, καὶ γάλακτι καὶ οἴνῳ καὶ μέλιτι

παρεικάζεται, διὰ τὴν ζωογόνον αὐτῶν ὡς ἐν ὕδατι δύναμιν, καὶ αὐξητικὴν ὡς ἐν γάλακτι, καὶ ἀναζωτικὴν ὡς ἐν οἴνῳ, καὶ καθαρτικὴν ἅμα καὶ φρουρητικὴν ὡς ἐν μέλιτι· ταῦτα γὰρ ἡ θεία σοφία δωρεῖται τοῖς προσιοῦσιν ἀφθόνως αὐτοῖς· καὶ ἀνεκλείπτων εὐωχιῶν ἐπίρροιαν χορηγοῦσα καὶ ὑπερβλύζουσα. οὕτω δὴ τὸ ἀληθῶς εὐωχεῖν· καὶ διὰ ταῦτα ζωοποιός ἅμα καὶ κουροτρόφος, καὶ ἀνανεωτική, καὶ τελεσιουργὸς ὑμνουμένη.

Κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἱερὰν τῆς εὐωχίας ἀνάπτυξιν, καὶ αὐτὸς ὁ πάντων ἀγαθῶν αἴτιος θεός, μεθύειν λέγεται διὰ τὸ ὑπερπλήρη καὶ ὑπὲρ νόησιν τῆς εὐωχίας, ἢ κυριώτερον εἰπεῖν εὐεχίας, τοῦ θεοῦ παντελῆ καὶ ἄφατον ἀμετρίαν· ὡς γὰρ ἐφ' ἡμῶν κατὰ τὸ χεῖρον ἡ μέθη καὶ ἀσύμμετρος ἀποπλήρωσίς ἐστι, καὶ νοῦ καὶ φρενῶν ἔκστασις· οὕτω κατὰ τὸ κρεῖττον ἐπὶ θεοῦ τὴν μέθην οὐκ ἄλλο τι χρὴ διανοεῖσθαι, παρὰ τὸ ὑπερπλήρη καὶ αἰτίαν προοῦσαν

ἐν αὐτῷ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἀμετρίαν· ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπακολουθοῦσαν τῇ μέθῃ, τῶν φρενῶν ἔκστασιν, τὴν ὑπεροχὴν τοῦ θεοῦ τὴν ὑπὲρ νόησιν αἰνιττέον, καθ' ἣν ἐξήρηται τῶν νοεῖν ὑπὲρ τὸ νοεῖν ὤν, καὶ ὑπὲρ τὸ νοεῖσθαι, καὶ ὑπὲρ αὐτὸ τὸ εἶναι, καὶ ἁπλῶς ἁπάντων ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ μεμεθυσμένος ἅμα καὶ ἐξεστηκώς ἐστιν ὁ θεός, ὡς πάντων αὐτῶν ἅμα καὶ ὑπὲρ πλήρης ὤν, ἀμετρίας πάσης ὑπερβολῇ, καὶ αὖθις ἔξω καὶ ἐπέκεινα τῶν ὅλων διῳκισμένος· ἀπὸ δὴ τούτων ὁρμώμενοι καὶ τὰ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ τῶν ὁσίων συμπόσια, κατὰ τὸν αὐτὸν ἐκληψόμεθα τρόπον· περιζώσεται γάρ φησιν, αὐτὸς ὁ βασιλεύς, διακλινεῖ αὐτούς, καὶ αὐτὸς διακονήσει αὐτοῖς. ἐμφαίνει δὲ ταῦτα κοινήν τινα καὶ ὁμονοητικὴν τῶν ἁγίων ἐπὶ τοῖς θείοις ἀγαθοῖς κοινωνίαν, καὶ ἐκκλησίαν πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ πνεύματα δικαίων πᾶσιν ἀγαθοῖς τετελειωμένα, καὶ πάντων ἀγαθῶν

ἀποπεπλησμένα. καὶ τὴν ἀνάκλισιν, ἀνάπαυλαν οἰόμεθα τῶν πολλῶν πόνων, καὶ ζωὴν ἀπήμονα, καὶ πολιτείαν ἔνθεον· ἐν φωτὶ καὶ χώρᾳ ζώντων, ἁπάσης εὐπαθείας ἱερᾶς ἀναπεπλησμένην, καὶ παντοδαπῶν καὶ μακαρίων ἀγαθῶν ἄφθονον χορηγίαν, καθ᾽ ἣν εὐφροσύνης ἁπάσης ἀναπίμπλανται. τούτου δὴ τοῦ εὐφραίνειν ἰησοῦ καὶ ἀνακλίνοντος αὐτοὺς, καὶ διακονοῦντος, καὶ τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυλαν δωρουμένου, καὶ τὴν ἀποπλήρωσιν τῶν καλῶν διανέμοντος ἅμα καὶ ἐπιρρέοντος.

Ἐπιζητήσεις δὲ εὖ οἶδα καὶ τὸν εὐφημούμενον ὕπνον τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ἐγρήγορσιν ἀναπτυχθῆναι· καὶ ὅταν φῶμεν θεῖον ὕπνον εἶναι, τὸ ἐξῃρημένον τοῦ θεοῦ καὶ ἀκοινώνητον ἀπὸ τῶν προνοουμένων· ἐγρήγορσιν δὲ, τὴν εἰς τὸ προνοεῖν αὐτοῦ τῶν παιδείας ἢ σωτηρίας δεομένων προσοχήν· ἐπ᾽ ἄλλα θεολογικὰ σύμβολα μετελεύσῃ· διὸ καὶ περιττὸν οἰηθέντες

θέντες εἶναι τὸ τὰ αὐτὰ τοῖς αὐτοῖς ἐπαναχυκλοῦντας ἕτερα δοκεῖν λέγειν· ἅμα δὲ καὶ ὑμῶν εἰς τὰ καλὰ πείθεσθαι συνεγνωκότες, τὰ μὲν τῆς ἐπιστολῆς ἄχρι τῶν εἰρημένων ἀποπαυόμεθα, ἐκτεθεικότες ὡς οἶμαι καὶ περιττὰ τῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις γράμμασιν ἐπωφελημένων.

Αὐτὴν δὲ ὅλην ἡμῶν τὴν συμβολικὴν θεολογίαν ἀποστέλλομεν, καθ' ἣν εὑρήσεις μετὰ τοῦ τῆς Σοφίας οἴκου, καὶ τοὺς στύλους τοὺς ἑπτὰ διηυκρινημένους, καὶ τὴν στερεὰν αὐτῆς τροφὴν, εἰς θύματα καὶ ἄρτους διῃρημένην, καὶ τίς ἡ τοῦ οἴνου κρᾶσις· αὖθίς τε, τίς ἡ ἀπὸ τῆς μέθης τοῦ θεοῦ κραιπάλη. καὶ αὐτὰ δὲ τὰ νῦν εἰρημένα διεξοδικώτερον ἐν αὐτῇ διήρθρωται· καὶ ἔστιν ὡς οἶμαι πασῶν τῶν συμβολικῶν θεολογιῶν εὑρέτις ἀγαθὴ, καὶ συμβαίνουσα ταῖς τῶν λογίων ἱεραῖς παραδόσεσι καὶ ἀληθείαις.

ΙΩΑΝΝΗ ΘΕΟΛΟΓΩ, ΑΠΟΣΤΟΛΩ, καὶ εὐαγγελιστῇ, περιορισθέντι κατὰ πάτμον τὴν νῆσον. ἐπισ. ι.

Προσαγορεύω σε τὴν ἱερὰν ψυχὴν ἠγαπημένε· καὶ ἔστι μοι τοῦτο πρὸς σὲ παρὰ τοὺς πολλοὺς ἰδιαίτερον. χαῖρε ἀληθῶς ἠγαπημένε, τῷ ὄντως ἐραστῷ καὶ ἐφετῷ καὶ ἀγαπητῷ, λίαν ἠγαπημένε. τί θαυμαστὸν εἰ χριστὸς ἀληθεύει, καὶ τοὺς μαθητὰς οἱ ἄδικοι τῶν πόλεων ἐξελαύνουσιν, αὐτοὶ τὰ κατ' ἀξίαν ἑαυτοῖς ἀπονέμοντες, καὶ τῶν ἁγίων οἱ ἐναγεῖς ἀποδιαστελλόμενοι καὶ ἀποφοιτῶντες. ἀληθῶς ἐμφανεῖς εἰκόνες εἰσὶ τὰ ὁρατὰ τῶν ἀοράτων· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις, αἴτιος ἔσται τῶν ἐξ αὐτοῦ δικαίων ἀφορισμῶν ὁ θεός· ἀλλ' οἱ τοῦ θεοῦ παντελῶς ἑαυτοὺς ἀφορίσαντες· ὥσπερ καὶ θατέρους ὁρῶμεν ἐντεῦθεν ἤδη μετὰ τοῦ θεοῦ γιγνομένους· ἐπειδὴ ἀληθείας ὄντες ἐρασταὶ,

τῆς προσπαθείας μὲν ἀναχωροῦσι τῶν ὑλικῶν, ἐν πάσῃ δὲ πάντων καλῶν ἀληθείᾳ καὶ ἔρωτι θείῳ τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων εἰρήνην ἀγαπῶσι, καὶ τὸν ἁγιασμὸν κἀκ τῆς παρούσης ζωῆς ἀπάρχονται τῆς μελλούσης ἀγγελοπρεπῶς ἐν μέσῳ ἀνθρώπων ἐμπολιτευόμενοι, ξὺν ἀπαθείᾳ πάσῃ, καὶ θεωνυμίᾳ, καὶ ἀγαθότητι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς. ὑμᾶς μὲν οὖν οὐκ ἄν ποτε οὕτω μανείην, ὡς ἡγήσασθαί τι πάσχειν· ἀλλὰ καὶ τὰ σώματος πάθη κατὰ μόνον τὸ κρίνειν αὐτὰ διαισθάνεσθαι πιστεύω· τοὺς δὲ ἀδικοῦντας ὑμᾶς καὶ περιορίζειν οἰομένους, οὐκ ὀρθῶς τοῦ εὐαγγελίου τὸν ἥλιον ἐνδίκως αἰτιώμενος. εὔχομαι τούτων ἀφεμένους, ὧν ἐφ' ἑαυτοὺς δρῶσιν, ἐπὶ τἀγαθὸν τρέπεσθαι, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ὑμᾶς ἐφελκύσασθαι, καὶ μεταλαβεῖν τοῦ φωτὸς ἡμᾶς· ἢ οὐδὲ τοὐναντίον ἀποστερῆσαι τῆς ἰωάννου παμφαοῦς ἀκτῖνος, νῦν μὲν ἐντευξομένους τῇ μνήμῃ καὶ ἀνανεώσει

τῆς σῆς ἀληθοῦς θεολογίας· μικρὸν δὲ ὕστερον· ἐρῶ γὰρ, εἰ καὶ τολμηρὸν ὑμῖν αὖθις ἐνωθησομένοις· ἀξιόπιστος δὲ πάντως εἰμὶ τὰ προεγνωσμένα σοι ἐκ θεοῦ, καὶ μαθὼν, καὶ λέγων, ὅτι καὶ τῆς ἐν πάτμῳ φυλακῆς ἀφεθήσῃ, καὶ εἰς τὴν ἀσιάτιδα γῆν ἐπανήξεις, καὶ δράσεις ἐκεῖ τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ μιμήματα, καὶ τοῖς μετὰ σὲ παραδώσεις.

GVIL. MORELIVS
LECTORI.

VVM de Dionyſij Areopagitę ſcriptis excudendis cogitaſſem, nihil mihi potius fuit, quàm vt librum emendatiſsimum, & correctiſsimum ederem, qui hactenus aut neglectus multis typographis iacuerit, aut ſicubi datus ſit in lucem, mendoſus exiuerit. Itaque quos vndecunque nanciſci codices manuſcriptos potui, mihi comparaui, de quorum fide mendas impreſſorum corrigere, emẽdare deprauata, ſuperflua tollere, quæ deeſſent ſupplere poſſem. Qua in re facienda ea fide ſum vſus, vt nihil mutauerim, de quo vetuſti libri non conſentirẽt, & veteres interpretes nimis quam fideles in reddendis quę ſui codices habebãt, me non admonerent. Quoniam autem nullius iudicio fraudi eſſe velim, quo minus ſuam quiſque in iſta lectionum varietate ſententiam ponat, idcirco viſum eſt & codicum omnium quibus vſi ſumus, varias lectiones colligere: atque hîc exponere: & à quibus ſumus mutuati docere, vt de fide noſtra periculum qui facere volet, facilius poſsit, & quibus hoc in commune beneficium debeatur, intelligant omnes.

Libris ergo manuſcriptis hiſce ſumus vſi. Primus omnium antiquiſsimus literis maiuſculis & propemodum vncialibus in membrana ita deſcriptus erat, vt verba à verbis nullo interſtitio aut exiguo admodum, diſtinguerentur, ſine accentuum vlla aut rariſsima nota, niſi ſicubi verbũ alioqui ambiguum foret. Ante mille ducentos annos ſcriptum affirmant, qui in hoc genere librorum tractando diu verſati ſunt. Complectebatur libros omnes Dionyſij quos damus. quanquam quaternione vno mutilatus erat. Nulla tamen ſcholia habebat, nec aliud quicquam præter verba Dionyſij. Hunc nobis benigne liberalitérque, cõmodauit vir clariſsimus Erricus Mẽmius.

Secundus ac tertius itidem in membranis eadem opera ſcripta habebant, & vnà ſcholia Maximi: ſed non eodem modo. Nam de duobus maior præfationem quam ſcholiis præpoſuimus habebat, deinde ſcripta Dionyſij, & ad margines ſcholia: ad extremũ autem Michaelis Hieroſolymitani Encomium, & B. Dionyſij martyrium. Alter forma multo minore, ſeorſum verba Dionyſij, & Maximi ſcholia: ſed non tam ampla erant in hoc paruo volumine ſub nomine Maximi ſcholia, quàm in maiore, aut in Dionyſiaco. Duos hos libros correctos ſane & vetuſtos, habui à Ioanne Salignaco, Theologo, literarum Hebraicarum, Græca-

rum ac Latinarum peritiſsimo.

Quartus ſimiliter in membranis elegantiſſime, caſtigatiſsime ac diligentiſsime Dionyſij ſcripta, & ſcholia cõtinebat, longe ampliora quàm vllus alius codex. Eum à venerandis ac religioſis viris cœnobii Dionyſiani multis precibus impetraui: quem librum merito in magno precio & honore habent, ante cẽtum & quinquaginta annos ad ſe miſſum Cõſtantinopoli ab imperatore Manuele Palæologo.

Quintus non ille quidem in membranis, vt ſuperiores, ſed in peruetuſta charta exaratos habebat Dionyſii libros, vna cum Pachymeræ paraphraſi, liber ſi quis alius, correctus & emẽdatus. Eum à Godfrido Tilmanno pio ac religioſo doctòque Chartuſiano vtendum accepimus.

Sextus ac ſeptimus chartacei non tam veteres erant quàm ſuperiores, & ab Hieronymo quodam Spartano ab annis ſexaginta deſcripti vt videtur, vterque Dionyſii libros habebat & ſcholia ad marginem adſcripta. Eorum altero Guil. Budæus literarum Græcarũ doctiſsimus, vſus erat, & in eo ſua manu multa notauerat & emendarat. Eum vtẽdum accepimus à clariſs. viro Petro à S. Andrea, eiuſdem Budæi affini. Septimum cõmodauit idem ſecundum ac tertium, Salignacus.

Veterum interpretũ codices manuſcriptos

multos habuimus: ſed omnium antiquiſſimos nobis ſuppeditarunt iidem religioſi viri monaſterii Dionyſiani ad vrbem Pariſienſem. Interpretes veteres ſunt, Dionyſii ſcriptorum Ioannes Eriugena Scotus omnium primus, tẽporibus Caroli Ludouici filii, ad ann. Chriſti DCCCL. Poſt eum Ioannes Sarracenus, ad ann. Chriſti MCLXXX. Eodem tempore aut non multo poſt, eoſdem libros paraphraſtice tranſtulit Abbas quidam Vercellenſis. Scholia autem Maximi & Ioannis Sycopolitani antiſtitis, in Latinum ſermonem conuertit Anaſtaſius ſedis Apoſtolicæ Bibliothecarius, eodem tempore propemodum quo Ioannes Eriugena vixit. Cęterum ſiquando horum librorum auctoritatem afferam, internoſcendi cauſa literis ſingulis ſingulos libros notabo, ad hunc modum:

M. Memmii codicem.
S. Salignaci maiorem.
P. Salignaci paruum.
D. Dionyſianum.
Ch. Chartuſianum.
B. Quo Budæus eſt vſus.
Sc. Ioannis Scoti interpretationem.
Sar. Ioannis Sarraceni conuerſionem.
Ver. Vercellenſis paraphraſin.

IN LIBRVM DE CÆLESTI HIERARCHIA.

Pag.1. πρὸς τιμόθεον ἐπίσκοπον) Ch.addit ἐφέσου. Οὐρανίας ἱεραρχίας) Ch. οὐρανίου. Ἀναστατικῶς ἡμᾶς ἀναπληροῖ) Ch. D.S.P. & Pachymeres, ἀναπλοῖ. Veteres interpretes,& alii libri ἀναπληροῖ. Συναγωγοῦ πατρὸς) Impreſsi libri, πνεύματος. cui lectioni aduerſantur veteres omnes libri, interpretes Latini & Græci. Ἐξ αὐτοῦ πάντα) Ch.D.P. τὰ πάντα. itáque in Paulo cuius hæc verba ſunt, ſcribitur.

Pag.2. Τὸ ὄν, τὸ ἀληθινὸν) In Bud.codice erat vitioſe τὸ ὄντα ἀληθινόν. itaque emendauit ὄντως ἀληθινόν. Pachymeres notat legi ſine diſtinctione τὸ ὂν τὸ ἀληθινὸν,& cum diſtinctione, vtrũque exponens. Καὶ ὑπεράρχιον) ita legendum. Ἑνικῆς ἐνδότητος) Memmii liber ἑνότητος. quam lectionẽ ſecutus eſt Scotus & Sarracenus. Πρὸς ἀναγωγικὴν δὲ) Ch. D.P. Sar. πρὸς ἀναγωγὴν δέ.

Pag.3. Μένει τι ἔνδον ἑαυτῆς ἀραρότως) M. μένει ἔνδον ἑαυτοῦ ἀοράτως. ſed mendoſe opinor, quũ nulla auctoritate alia nitatur. Αὐτῆς ἕνωσιν) Bud. aſpirauit, αὑτῆς. Μὴ τῇ ποικιλίᾳ) B. εἰ μή. Interpretes *niſi* vertunt.

Pag.4. Τῶν καθ' ἡμᾶς νοῒ) Ch.D.P. νῷ.

Pag.5. ταῖς αἰσθηταῖς) Articulũ non habent. Ch. D.P. Ὅπως ἂν ἡμᾶς ἀναγάγοι) D. ἀνάγοι. Τὰς ὑ-

ϛαρχίας) ἱεραρχίας) D. οὐρανίους. In hoc nomine variant fere exemplaria. quod ſemel admo nuiſſe ſit ſatis. Επομένως δὲ τούτοις) D. P. Επομένως τε. quod Sc. ſequitur.

Pag. 6. Πλασμάτων ἁπλότητα) M. ἀπλασότητα. Scotus vertit, *Veritatem*. Τοῖς οὐρανίοις καὶ θεοειδέσι νόας) Coniunctionem καὶ non habet Ch. nec veteres interpretes duo reddunt καὶ θεοειδέσι.

Λεόντων θηρομορφίαν) Ch. D. P. θηριομορφίαν. Πρὸς ἀετῶν ἀγκυλόχειλον εἶδος) In vetuſtiſsimo Memmii corrigebatur ἀγκυλοχείλων. Επὶ τῶν ἀσχηματίστων νοῶν) Variant libri in accentu νοῶν. quidam enim vt Ch. & D. νόων ſcriptum habent. Bud. ſua manu ſcripſit νοῶν. Semel hoc monuiſſe ſufficiat. nam frequens hoc verbum occurrit.

Pag. 7. Εν τοῖς λογίοις εἰκονογραφίας) M. ἱερογραφίας. cui lectioni Scotus aſtipulatur. Οἰκείοις αὐτὰ ὡς δυνατὸν) αὐτοῖς D. vt ad θεολόγους referatur. Καὶ ἀΰλων ποσῶς) M. πῶς. περιτεθέντας πολυμορφίας) Ch. & D. περιτεθεῖναι.

Pag. 8. Αθέσμως ἐξυβρίζειν δυνάμεις) D. ἐξυβρίζει. M. οὐκ ἐξυβρίζειν. & οὐκ ἀποπλανᾶν. Budæi codex οὐκ ἐξυβρίζειν. quod ille correxit οὐκ ἐξυβρίζει. & οὐκ ἀποπλανᾷ. ita habet & S. P. in priori parte nō habet negationem. Scotus negationes vertit, Sarracenus omittit. Ορνιθίας ἀγελαρχίας) M. ὀρνιθητικῆς. Αλλ' ἡ τῆς ἀληθείας) Lege in nominandi caſu, conſenſu exemplarium, ἡ.

Pag.9. Καὶ συμφυῶν ἀναγωγιῶν) Ch. & D. ἀναγωγῶν.

Pag.10. Εἰς τὸ παντελῶς ἄποικος) D. παντελές. Καὶ ὡς φῶς) Præponit Budæus, ποτὲ δὲ, quod nulli codices alii aut interpretes habent. ποτὲ δὲ, ταῖς ἀνομοίοις) D. & Ch. addunt καὶ, sic, ποτὲ δὲ καὶ ταῖς ἀν.

Pag.11. Τιμῶσι τοῦ ἱεροῦ) M. antiquissimus liber, & Sc. Καὶ νῦν τοῦ ἱεροῦ.

Pag.12. Ὅτι δὲ καὶ τὸν ἡμέτερον νοῦν) B. Ἔτι δὲ καὶ ὡς τὸν ἡμέτερον. Cùm pro ὅτι hic liber haberet ἔτι, ea deprauatio fecit, vt ὡς addiderit Budæus, vt orationis καταλληλότης constaret. Εἰς μὲν γὰρ τὰς ἡμιωτέρας) μὲν D. non habet. nec certe aliquid sequitur quod respondeat. Καὶ πληθυνθεῖσαι) ἀποπληθυνθεῖσαι Ch. Καὶ χρυσοειδεῖς) Hęc verba desunt in Ch. vt quod sequitur, καὶ φωτοειδεῖς. nec posteriora vertit Scot. Ἠμφιεσμένοις ἐσθῆτα φαεινὴν) φαεινὴν D. P. ἐσθῆτ' ἀφανῆ M. Καὶ ὅσοις ἄλλαις ὁμοιοτυπώτοις μορφαῖς) Ch. καὶ ὅσαις ἄλλαις. καὶ ὅσοις ἄλλοις ὁμοιοτυπώτοις καλλεσιν ἢ, D. P. & in margine M. Ὡς μὴ θεμιτοῦ μηδὲ ἀληθοῦς) D. μήτε θεμιτοῦ, μήτε ἀληθοῦς. P. μήτε θεμιτοῦ, μηδὲ ἀληθοῦς.

Pag.13. Ἐστὶν οὖν ἐκ πάντων) Addit Ch. & P. τούτων.

Pag.14. Ἐρῶντα ζητεῖν αὐτὴν ἀκούουσαι) M. non habet αὐτήν. nec quod sequitur, λόγον καί. Καὶ τὴν ἀπλανῆ καὶ καλλοποιὸν) M. & Sc. ἀφανῆ. at Ch. ἀπλανῆ καὶ θείαν εὐπρέπ. Πρὸς μηδενὸς ἐκκόπτεσθαι) Ch, D. S, P. εἰσκόπτεσθαι.

Pag.17. Καὶ ἀνιέρων ἀχράντως) M. ἀχράντων. Ὡς ἀναπομεῖναι) M. ἀπομεῖναι. Οὐ γὰρ ἂν ἴσως) Ch.D.P. οὐδὲ γάρ. Εἰς ἀναγωγὴν) M. ἀγωγήν.

Pag.20. Ἔσοπτρα διειδέστατα) Bud. ἔσοπτρά τι. Τοῖς τῶν ἱερῶν τελεταῖς) Ch.D.P.S. τελεσταῖς. cui lectioni veteres astipulantur interpretes. Καὶ πρὸς αὐτὴν ἱεροπρεπῶς) Ch. ἱερῶς.

Pag 21. Τοῖς μὲν, πληροῦσθαι) Ch. D. πλειοῦσθαι. Ἁρμόσει κατὰ τόνδε τὸν τρόπον ἡ θεία) Ch. aliter legit & distinguit. ἁρμόσει. διὰ τόνδε τὸν τρόπον ἡ θεία.

Pag.22. ὑπέρφως προτέλειος, αὐτοτελεταρχία. Ch. ὑπέρφωτος. S. & M. adiũgũt post προτέλειος, verbũ αὐτοτέλειος, quod Scot. etiã reddit. Τοὺς τετελυμένους) S.P.D. τελειουμένους.

Pag.23. Τελεῖν τοὺς πληρουμένους) D. τελειουμένους. Καὶ ὑπερφυῶς ὄντα) M. ὄντα. Καλῶς ἡμῖν ὁρισθείσης) D. ἡμῖν non habet.

Pag.24. Πρῶτον ἁπάντων) D.P. πρῶτον δὴ ἁπάντων. Ἔστι γὰρ τοῦτο) ἔστι δέ, D. Ὡς ἑκάστη τῶν ὄντων) ὡς ἑκάστω, S.P.D.Ch. Τὰ μὲν οὖν ἄζωα πάντα, τῷ εἶναι) τὸ εἶναι, S.D.Ch. pro ἄζωα, M. ζῶα habet mendose. Hic autem locus ab Origene citatur Homilia quadam in Ioannem, vt vel hinc auctoris antiquitatem agnoscas.

Pag.25. προσεχεῖς μὲν οὖσαι) Ch. D.P. μένουσαι.

Pag.26. Κρυφίους ὁρίσεις) D.S.P. κρυφίας.

Pag.27. Διὰ δὴ τινῶν) δὴ non habet D. Ὡς ἂν μορφώσει τῶν ἀμορφώτων) M. ἐκ τῶν ἀμορφώτων.

Pag.28. Ὅπως ἂν ἡμᾶς ἀληθῶς μυήσαιτο) Ch. D.P.

μωήση τὸ θέας, &c. M. θέας in accuſandi caſu legit. ſequitur enim καὶ ἱερὰς ὑποτυπώσεις. quod Scotus vertit, *Diuinos eam eſſe & ſacros characteres*. Μύστας καὶ χορηγούς) Ch. μύστας τε.

Pag. 29. Τοῦ ἰησοῦ ἱερουργίας) Ch. D. P. S. θεουργίας. quod etiam Scot. reddit. Τὸν ἰωσὴφ ἐξεπαίδευσεν) Ch. D. ἐξεπαίδευεν. Πρὸς τὰς ὑπερτάτας) D. ὑπὲρ ταύτας.

Pag. 30. Ἀλλ' οὐ πειθῶς) Ch. ἀλλὰ καὶ οὐ π. Δι' ἀγγέλων διατυπώσεων) D. ὑποτυπώσεσι.

Pag. 31. Ὡς ἡ καθ' ἡμᾶς) D. S. non habent articulum ἡ. Αὐτοῖς λογίοις) lege ἐν τοῖς. Τῶν ὑπερκοσμίων αὐτῶν) D. ὑπερκειμένων. Ἐλλάμψας καὶ δυνάμεις) Ch. ἐλλάμψας τε &, itaq; Sarrac. vertit.

Pag 32. Αὐτὰς ὑπερκειμένων) Budæus corrigit αὐτῆς. Ἀρχὰς, ἢ θρόνους) Chart. add. poſt ἀρχὰς, ἐξουσίας.

Pag. 33. Καὶ οἷοι τῶν ὑπερουρανίων οὐσιῶν) M. S. P. ἐπουρανίων. Τὴν θεωπικὴν αὐτῶν πλεταρχ.) D. θεωρητικήν. quod verbum Scotus interpretatur. Καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῶν) Ch. D. καὶ τὴν ἑαυτῶν ἱεράν. ita etiam Scot.

Pag. 34. Ἀμέσως εἶναι παραδιδομένην) M. S παραδεχομένην. Ἀμέσως ἱδρύεσθαι) Ch. D. P. ἱδρύσθαι. Παραδιδόναι τὴν τῶν ἱερῶν) M. S. παραδεδόσθαι τε. Ο κλεινὸς ἡμῶν ἔφη καθηγεμών) S. κοινός. Scotus aſtipulatur. Ης οὐκ ἔστιν ἑτέρα θεοειδεστέρα) D. θειοτέρα.

Pag. 35. Τῶν σεραφὶμ ὀνομασίαν) ſubiungunt Ch.

D.S.P.Sc.φασίν. Τλὼ δὲ χερυβίμ) D.P.S.τῶν χερουβίμ.

Pag.36.τῷ περὶ θεὸν) Ch.D.S.P.M.τὸ περὶ θεόν.

Pag.37.Αναπεπλασμένων) Ch.D.P.S,Sc.Sar. ἀναπεπλησμένων. Τά πάσης ἀκριβῶς ἐξηρῆσθαι) D.ἀμιγῶς. Καὶ πάσης ἐξαπατᾶς) Ch.καὶ τὸ πάσης. Τὸν μὲ γὸ ἀπάσης) D.S.P. Ch.τὸ μὲ γὸ,ἀπάσης.

Pag.39.Ως οἰκείαν οἰκέον) ὡς non habet Ch. S. P. Sc.Sar.ἐοικῦαι M.

Pag.39.Καὶ τῆς οἰκείας αὐτοκινήτου) Ch.D.P.ἀεικινήτου. Οὐχ ὡς αἰσθητῶν συμβόλων νοερῶν) ἢ νοερῶν, Ch.D.P.Sc.

Pag.40. Τῷ ἐπ' αὐτλὼ ἀμέσω) D.P.S.ἀμέσως,quã lectionem Scot.expresſit. Καὶ κτ παραρρήσεως) Ch.D.P.τῆς ἀρρεπῆς. Μυοῦνται πρὸς αὐτῆς πλεταρχίας) Ch. μυοῦνται καὶ πλοῦνται πρὸς αὐτῆς τῆς πλετ. Cuius lectionis veſtigium eſt in veteri Sc.tralatione.

Pag.41.τὸν κύκλον εἶ) τῶν οὐρανίων) τὸ,κύκλον εἶ), Ch. D.S. Αγαμαι δὲ,ὅτι καὶ τ̃ ἐπουρανίων) Ch.D.S. θαυμάζω δέ.Ch.ὅτι τ̃ οὐρανίων.D.ὑπερουρανίων.

Pag.42.Τῇ κατ' ἀξίαν) Ch.D.S.P. τῇ κτ τάξιν Veteres tralationes conſentiunt.

Pag. 43. τλὼ οὐ πρότερον ἐποπτευούσαν) D.ἐποπτευσουσαν.

Pag.44. Ως φωνὴ ὑδάτων πολλῶν) nõ habet πολλῶν, M.S.P.Sc.Sar. Τῶν ὑπερουρανίων νοῶν) οὐρανίων M.Scot.

Pag.46.Εκφαίνει τῆς θεοειδοῦς ἰδιότητας) Ch.D.S.P.

ἐμφαίνει. Ὑποπίζίας ὑφέσεως) Ch. περιπίζίας. Πάσης μειωτικῆς δουλοποιίας) Ch. δουλοπρεπείας.

Pag. 47. Καὶ τὰ μετ' αὐτὴν) Ch. D. μεθ' ἑαυτήν. Πρὸς οὐδὲν τὸν εἰκῆ) Ch. καὶ πρὸς οὐδὲν. Ολικῶς ἐπιγεγραμμένην) D. P. S. ἐπιγεγραμμένην. Θεοειδείας) D. S. P. ἀγαθοειδείας. Τὰς κατ' αὐτῶν θεοειδεῖς ἐνεργείας) Ch. D. P. κατ' αὐτήν. Δυνατῶς ἐπὶ τὸ θεομίμητον) Ch. ἀλλὰ δυνατῶς. Καὶ θεοειδῶς περιϊοῦσα) Ch. περιϊοῦσαν. Sc. & Sar. aſſentiũtur.

Pag. 48. Καὶ τὰ μετ' αὐτὴν) D. καὶ τὰ μετ' ταύτην. Σύμβολον ποιησώμεθα) S. P. D. Ch. ποιησόμεθα, veluti Sc. etiam interpretatur.

Pag. 49. Εἶναι πλειοτέρας) Ch. D. πλεωτέρας. Διὸ καὶ πρὸς τῆς ἡμῶν ἱερατικῆς παραδόσεως) In Chart. alia lectio notatur, ἱεραρχικῆς. Ὡς δι' αὐτῶν) M. non habet.

Pag. 50. Επιεικῶς ἐπανήγαγεν) Ch. D. P. ἐπανῆγεν. Ο ζαχαρίας) Articulum non habet D. & P. Πρὸς ὑπαίτησιν) D. ἀπαίτησιν.

Pag. 51. Γατρικὴ φιλανθρωπία) σχετικὴ, M. Scot. Οἱ τὰς πλέκεις εἶχον) Articulus deeſt in M. Καὶ δοῦναι τὸ σημεῖον) τὸ non habēt Ch. D. P. Εφ' ὃς ἐστι σημεῖον) ἐφ' οἷς, D.

Pag. 52. Εμβάλλει τὸ πῦρ) ἐκβάλλει, D. Ηὅσα ἄλλα) καὶ ὅσα, Ch.

Pag. 53. Τὴν ὑπερούσιον αὐτῆς ταξιαρχίαν) αὐτήν, D.

Pag. 54. Τῶν θεῶν ἐλλαμπομένων) θεῶς, P. S. D. Καὶ μᾶλλον πρὸς ἡμῶν, &c.) In D. locus ita legitur, καὶ μᾶλλον πρὸς ἡμῶν ἐκφαντορικοὶ τῶν προτέρων,

ἄγγελοι οἰκειότερον ὀνομαζόμενοι. Sicque Sar. reddit in P. ἢ μᾶλλον πρὸς ἡμῶν ἄγγελοι παρὰ τοὺς προτέροις ἐκφαντορικοὶ τῶν προτέρων οἰκειότερον ὀνομαζόμενοι.

Pag. 55. Ἱεραρχίας ἐμφανέστερον) ἐκφανέστερον, Ch. D. Τῆς δὲ μετ' αὐτὴν, κρυφιωδέστερον) D. κρυφιοειδέστερον. Ταῖς ἀνθρωπείαις ἱεραρχίαις) ἀνθρωπίναις, Ch. D. P. S. Καὶ μετ' εὐκοσμίας) coniunctio καὶ non est in D. Ch.

Pag. 56. Καὶ ἄλλους ἐθνῶν ἑτέρων) M. ἄλλων ἐθνῶν ἑτέρους. Scotus in codice suo habuit, καὶ ἄλλοις ἐθνῶν ἑτέροις, Ἀναλόγως) ἀναλόγῳ alia lectio in Ch. & D.

Pag. 58. Τυπωθεισῶν ὑπὸ τῶν ἀγγελικῶν ὁράσεων) τυπωθεισῶν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, Ch. S. ὑπὸ τῶν, non est in D.

Pag. 59. Τῆς μιᾶς ἁπάντων) ἁπάντων nõ habuit Ch. πάντων, D. Ταῖς τῶν οἰκείων ἀγγέλων) Ch. ἁγίων ἀγγ.

Pag. 60. Ἐπ' αὐτὴν ὡς οἰκείαν) ὡς ἐπ' οἰκείαν, D. Ἀμέσως ἀνατείνεσθαι) ἀνάγεσθαι, M. & tral. Scoti. Κρυφιωτέρα καὶ φανοτέρα) In M. in nominandi casu leguntur ista, κρυφιωτέρα καὶ φανοτέρα. & mox item κρυφιωτέρα μὲν, ὡς νοητοτέρα, καὶ μᾶλλον ἁπλωτικὴ καὶ ἑνοποιός· φανοτέρα δὲ, &c. cui lectioni tralatio Scoti astipulatur, Ὡς δ' ἤδη κεχυμένῃ) M. κεχυμένην.

Pag. 61. Καὶ τεταγμένης ἀγωγῆς) ἀναγωγῆς, Ch. D. P. Sar. Ὅτι καὶ αὐτὴ τῶν ἱεραρχιῶν ἑκάστη) Bud. corrigit in dandi casu ἑκάστῃ. Ch. & S. habent αὐτῇ.

τῇ. Sar. astipulatur. Εἰς τὰς πρεσβύτας) articulus deest in Ch.D.S.M.

Pag. 62. Κεκραγυῖαι, ἀφῶς) M. ἀφῶς coniungit cum κεκραγυῖαι. Καὶ καθ' αὐτὴν) D. καθ' ἑαυτὴν, eodem sensu.

Pag. 63. Κοινῶς ἐπὶ πάσαις κεχρημένοι) Alia lectio notatur in Ch. ἐπὶ πᾶσι.

Pag. 64. Δυνάμεις ἀποκαλούμεναι) lege ἀποκαλῶμεν.

Pag. 65. Καὶ γὰρ ἀμέθεκτα) ita habebat M.& S. Alii codices Ch. D. P. εἰ γὰρ ἀμέθεκτα. Interpretes ita legerunt. Υπὸ τῶν λογίων) ὑπὸ τῶν θείων λογίων, Ch. Ως οἶμαι προσδιωρισμένοις) τοῖς διωρισμένοις, Ch.D.S.P. Μετέχουσι μὲν καὶ αὐταὶ) αὗται, D.P.S.

Pag. 67. Καὶ τοὺς παρ' ὑμῶν) παρ' ἡμῖν, Ch.S.P.D.Sc. Sar. Ver. Καὶ τῆς θεϊκῆς ὁμωνυμίας) Ch. καὶ τῆς θείας.

Pag. 68. Καὶ γὰρ ἀπορήσειε τις) Ch. ἀπορήσειεν ἄν τις. Οὐσίαις ἐνάριθμος) ἐναρίθμιος, P.D. Ως ἱερουργὸν τῆς τοῦ προφήτου) ὡς non habent M.P.B.Sc.

Υπὸ τῆς παρούσης ἐνστάσεως) παθούσης, M.S. Budæi item codex: sed παρούσης correxit.

Pag. 69. Καθαρτικὴν ἱερουργίαν) ἀποκαθαρτικὴν, Ch. Επὶ τὴν προσπορευγὸν ἱεραρχίαν) ἐπὶ τὴν πρώτην, Ch. Sar. Καὶ τὴν οἰκείαν φωτοδοσίαν) καὶ τὴν οἰκείαν ἅμα φωτοδ. Ch. D. Εἰς τὰς ὑποβεβηκυίας αὐτὴν διακόσμους διαδίδωσι) εἰς τὰς ἀποβεβηκυίας ἑαυτὴν διακόσμους διαδίδωσι, D. αὐτὴν, S. ἑαυτὴν, P. αὐτὴ διακόσμους αὐτὴν, M. cum P. Scotus facit. cum impresso Sar.

Pag.70. Ἡ τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος) ὅτι ἡ τῆς ἡλ. P. Πρὸς φωτοδοσίαν) φωτοδοσίας, S.P. D. Sc. Sar. Πρὸς τὸ τελείως σχεδὸν) τελέως, D. Πρὸς δὲ τὰς ἀντιτυπεῖς ἐνδυτίας) ταῖς ἀντιτύποις ἢ ἐνδυτίας, S.P.D. Ch. Sa.

Pag.71. αὐταὶ πρὸς τὸ ἐφάμιλλον) αὗται, S.P.D.Ch.

Pag.72. ἀναλόγως προνοίᾳ) ἀναλόγῳ, D. Ch. Ἐστιν οὖν) ἔστι μὲν οὖν, Ch. Θείως δὲ, καὶ θεομιμήτως) θείως δὲ, καὶ θεοειδῶς, M. θεοειδῶς δὲ καὶ θεομιμήτως, S. Sc. Καὶ εἰς ἡμᾶς) εἰς non eſt in D.P.Ch.

Pag.74. Ἐπὶ τὴν νοερὰν ἐκείνην θεωρίαν ἀναπεθῆναι) τὴν ἱερὰν, Ch.D.Sc.Sar. ἀναπαθῆναι, M.S.P.D. Ch.Sar. Ὑπὸ θεὸν καὶ μετὰ θεόν) M. tātum habet, καὶ μετὰ θεὸν, quod ſequitur Sc. Ἐν μέσῳ τῶν ὑποβεβηκυῶν) ὑποβεβηκυῶν, P.D.Sar. Ἐμάνθανεν οὖν τοῖς ὁρωμένοις) εἰρημένοις, D. Ἀσυγκρίτως ὑπερίδρυτο) ὑπερίδρυται, Ch. Αὐτὸ ἀρχὴν) καὶ ἀρχὴν, D.Ch.

Pag.75. Εἰς τὴν ὑψηλοτέραν) εἰς τὴν τῶν ὑψηλοτέρων, D.

Pag.76. διαυγείας ἀγνότητος) καὶ ἀγνότητος, D. & Bud. ἀγνόντος, M. corrupte opinor. eius lectionis tamē veſtigium eſt in tralatione Scoti. vertit enim *Incognitæ*. Αὐτὴ δὲ) αὕτη, Ch.D. Τελετουργουμένη) τελεσιουργουμένη, D. Ἡ τῶν ἐσχάτων ἡμῶν νοερῶν) ἡ τῶν ἡμῶν, M. P. Ch. Sc.Sar. ἡ τῶν περὶ ἡμῶν, D.

Pag.77. τῆς πάσης καθάρσεως εἶναι αἰτίαν) εἶναι αἰτία, D. S.P. εἶναι αἰτία καὶ ἀρχὴ, Ch.

Pag.78. τελετουργῶν ἄγγελος) τελεσιουργῶν, Ch. Αὐτὸς κινῶν) καὶ αὐτὸς κινῶν, S.P.D.Ch.Sc.Sar. αὐτοκινῶν, M.Ch.

Pag.79. Η θατέραν τῶν εἰρημένων) θατέρα, Ch.D. θατέρων εἰρημένων, S.Bud.codex: correxit tamen, θατέρα τῶν. *Alteram* vertunt Sc.& Sar. Εἴπερ ὅπῃ) ᾗ non eſt in Ch. videtur legendum εἴη.

Pag.80. Εἰς ἑαυτὰς ἐπανακυκλοῦσα) εἰς ἑαυτήν, M. quod ſequitur Sc.

Pag.81. περὶ τὰς ὑψηλὰς θεωρίας) περὶ τὰς ἑνικὰς καὶ ὑψηλάς, P.D.Ch.

Pag.82. Υπὸ τῶν προτέρων λέγομεν) ἐλέγομεν, S.P.D. Ch.Sc.Sar.

Pag.83. Τὰς ἐν τοῖς λογίοις) λόγοις, M. Καὶ τὸ τοῦ περὶ τὰ δεύτερα) τῇ περὶ τά, S.P.D.Ch.Bud.

Pag.84. Σχεδὸν παρὰ πάντας) παρὰ πάσας, D. περὶ πάντας, P. Καὶ ἄνδρας ὥσπερ ἐξαστράπτοντας) ὡς πῦρ, S.P.D.Ch.Sc. Sar. Θρόνους δὲ πυρίνους) πυρίους. M.s.P.D.

Pag.85. Ως ἐν ὁρατοῖς εἰκόνας) ὡς non eſt in D. Καὶ τὰ ἐν οἷς ἂν ἐγγένηται, πρὸς τὴν οἰκείαν ἄγον εἰρήνην) Participium ἄγον non habent M.s.P.B. Itaque Budæus correxit, καὶ τῶν ἐν οἷς, vt ad ἀφομοιωτικὸν referatur. eodem modo accipit Pachymeres, & τὰ ἐν οἷς, conſtruit cum ἀφομοιωτικόν, vt ſit ἀφομοιωτικὸν κατὰ τὰ ἐν οἷς ἂν ἐγγένηται. Chartuſian. & Dionyſian. codex, item antiquæ omnes tralationes ἄγον habent, & punctum ante ἀφομοιωτικόν. Τῇ ζωοπύρῳ θερμότητι) ζωπύρῳ, D.s. B. Ανωφόρον, ὀξύπορον) αἰώφορον, D.Ch.B. ὀξυπόρον, P. Vtrunque in agẽdi ſignificatione Sc.& Sar. exponunt. Πρὸς τὰς ὑποδεχομένας) καὶ

περὸς, S.P.Ch.Sc.Sar.

Pag.86. Καὶ αὖθις ἀκαταλήπτως ἀφιπτάμενον) ἀφιπτάμενον, M. Αμείωτον ἐν πᾶσι) ἐν πάσαις, D.P. Θεαρχικῆς ἐνεργείας) Ch. addit articulum τῆς θεαρχικῆς.

pag.87. Ταῖς δὲ τῶν ὀσφραντῶν) ὀσφραντικῶν, M.Sc.P.

pag.88. Ζωτικῆς δυνάμεως) subdit Ch. νέον. Διαιρεῖ καὶ πληθύει) πληθύνει, P.D. Ch.

Pag.89. ἐμφαίνειν τὸ ἀδάμαστον) ἐμφαίνει, M.

Pag.90. Καὶ νοερῶς ἐλλαμπόμενον) ἢ νοερῶς, S.P.D. Ch.Sc. Καὶ τὰ μυστικὰ) τὰ non habent P.D. Ch.

Pag.91. Εἰς αὐτὴν ἑνιαίως) εἰς ἑαυτὴν, S.P.D.Sc. Καὶ οἰκοδομητικὸν καὶ τὸ τελειωτικὸν) καὶ οἰκοδομικὸν καὶ τελειωτ. D. Τῆς ἀναγώγου) legendum ἀναγωγοῦ.

Pag.92. Τῶν δὲ, περιστάσιων) περιστάσιως, D.Ch.Sco. Αχρόνως διήκουσαν ποίαν) πᾶσιν, D. Ch. at explicatio est illius, ex Maximi scholio.

Pag.93. Φωτὸς ὑπερκοσμίως ἀποπληρουμένοις) φωτὸς ὑπερπληρουμένοις. M. Πρωτοφαίνειν) φωτοφαίνειν, D.

Pag.94. Κατὰ τοὺς ἀποδοθέντας λόγους) ἀποδιδομένους, Ch. Τῶν τυπικῶν εἰκόνων) τυπωτικῶν, S.P.D.Sar.

Pag.95. Ανεκπεμπτύτῳ περιστολῇ) ἀνεκπεμπτύτως, M. S. correctum tamen in hoc τῳ. Καὶ τοὺς νοεροὺς αὔλακας) D. in genere fœminino, τὰς νοεράς. Τὸ βασιλικὸν, καὶ ὑψίφορον) ὑψιφόρον, S.P.D. Ch.Sc.

Pag.96. Σύμμικτον δὲ περὸς λευκοῦ) καὶ περὸς λευκοῦ, D.

Ἐπιχειρητικῶς ἢ περιοντικῶς) ἐπιχειρητικὸν, D.

Pag.97. Τὰ δὲ ἁρμάτα τὴν συζυγικὴν τῶν ὁμοταγῶν κοινωνίαν) τὴν ζυγικὴν, D. Τῶν ὁμοιοτήτων, M. Sc.B.

Pag.98. Κατὰ ἱεραρχικὴν φωνὴν) καθ' ἱερ. P.S.Ch. κατὰ τὴν ἱεραρχ. D.

Pag.99. Τοσαῦτά μοι περὶ τῶν ἱερῶν) καὶ περὶ τῶν ἱερῶν, S. P.D.Ch.Sc.Sar. Πρὸς τὸ μηδὲ ὑπτιῶς) μὴ ὑπτιῶς, P.D. μήτι ὑπτιῶς, S.

Pag.100. Τοῦ φωταγωγοῦντος, τοῦ μυοῦντος δεόμεθα) καὶ τοῦ μυοῦντος, P.D.Ch.

IN DE ECCLESIASTICA hierarchia.

Pag.102. Ταῖς νοεραῖς καὶ ἀοράτοις γνώσεσι) ταῖς ἱεραῖς. Ἐγγύτεροι μὲν αὐτοὶ γινόμεθα) ἐγγυτέρω μὲν αὐτοὶ γενοίμεθα, D.Ch. γινώμεθα, M.S.P.Bud. corrig. γινώμεθα.

Pag.103. Καὶ θεαρχικὴν αὐτὴν) corrige αὐγήν. Φωτοειδεῖς καὶ θεουργικοὶ) καὶ θεουργοὶ, Ch.P. Καὶ κυριοτήτων τε καὶ θείων) Prius καὶ non habent D.Ch.P. S.B.

Pag.104. Τὴν κατ' αὐτοὺς ἱεραρχίαν ὑμνηκότων) κατ' αὐτὰς, D.P.S.B.Sc. ἀνυμνηκότων, Ch.P. Καὶ ὡς δυνατὸν, ἑτέροις ἡγεῖσθαι) ἑτέρως εἰσηγεῖσθαι, M.S. B. corrigit ἑτέροις.

Pag.105. Ποικιλίᾳ πληθυομένην) πληθυνομένην, D. Ch. Πάντες οἱ θεοειδεῖς) ἑνοειδεῖς, D.Ch.P.Sc. Sar.

Pag.106. Κατὰ τὸ σεπ͂ὸν τῆς ἡμῶν παραδόσεως) κατὰ τὸ σεπ͂ὸν τῆς ἡμῶν ἱερᾶς παραδόσεως, D.P.s.sc.sar. νοερᾶς, Ch. Ιερῶν λόγος, καθολικωτάτη) ἱερωσυνης λόγος, ἡ καθολ. Ch.D.M. ἱερὸς λόγος, P.sar.

Pag.107, Η λογικὴ σωτηρία καθ' ἡμᾶς) τῶν καθ' ἡμᾶς, D.P.s. Απάσης δὲ τοῦτο κοινὸν ἱεραρχίας) In dádi casu ἁπάσῃ ἱεραρχίᾳ, Ch.D.s. Λέγωμεν τοίνυν) λέγομεν, P.D.Ch.

Pag.109. ἀπαρακαλύπτοις νοήσεσιν) ἀπερικαλύπτοις, D. Ch. Τῆς τῶν μετὰ τοὺς ἀναγωγῆς καὶ γνώσεως) τῆς μετ' αὐτοὺς, D.Ch.s.P. itáque legendum. Ημῖν ἐδόσαν) παρέδοσαν, D.

Pag.110. Εἰς τοὺς ἔτι πλειουμένους) πλουμένους, D.P. Θεοπαραδότως νομοθέται) θεοπαραδότων, Ch.

Pag.111. Αλλων τι ἱεραρχικῶν) ἱεραρχικῶς, D. Η περὶ τινὰ τῶν ἀΰλων ἱερολογιῶν) τῶν ἀΰλων, Ch. Επιτηδειότητα μορφοῦσα, τὰς ψυχικὰς) ἐπιτηδειότατα, Ch.P. τὰς φυσικὰς, Ch.D.

Pag.112. Εἰ γὰρ τὸ εἶναι θεῶς) τοῦ εἶναι, Ch. Υπάρξαι δεῖ) ὑπάρξαι δεῖν, M. Επὶ τὸ θεῖον ἰέτω) ἰέτω, Ch.P.

Pag.113. Τὸν δὲ ναῦ δαυῒ) τὸν ναῦ δαυὶδ δὲ, Ch.P. Απεχειήσαντο) ἀπεχειήσατο, M.s.sar. Απαντας ἀνθρώπους θέλων σωθῆναι) πάντας ἀνθρώπους ἐθέλων, D.Ch. πάντας & ἐθέλων, P. ἅπαντας & ἐθέλων, s. Ως ἡμᾶς οὕτως ἀφικέσθαι) οὕτως non habent M.P. D.s.sar. Προσθέωσιν) προσθεσιν, M. vbi correctum προσθεσιν. & ſic vertit sc. item s.

Pag.114. Οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς) ſubdit Ch. οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός. Ο τούτων ἀγαπήσας) ὁ δὲ

τούτων ἀγαπήσας. P.Ch.D.sc.sar. πλουτῶν δὲ ὅμως, ποιήσει τὸ αἰτηθὲν) πλουτοῦσι δὲ ὅμως, Ch.P. ἐποίησε τὸ αἰτηθὲν, M.

Pag.115. Ἐστέφθη πρόσωπα καὶ ὑμνεῖ) ἐστέφθη μὲν, D.P.S.sar. ὡς ἔφημεν, πρόσωπα μὲν ὑμνεῖ, M.sc. Μαρτύρεται μὲν αὐτῷ) μαρτυρεῖ, M.

Pag.116. Ὑπολύει μὲν αὐτὸν) ἀπολ. Ch. Ἐπὶ δυσμαῖς προσέχοντα, καὶ τὰς χεῖρας ἀπωθοῦντα) ἐπὶ δυσμῶν, Ch. ἐπὶ δυσμάς, D. ἀνωθοῦντα, M. Τὴν ἀποταγὴν μαρτυρόμενος) μαρτυράμενος, Ch. D. Ὁμολογήσαντα τρεῖς τοῦτο) τοῦτον, Ch. αὐτὸν, P.

Pag.118. Χεῖρα πρὸς αὐτὸν χειραγωγούμενος) καὶ πρὸς αὐτὸν, M. πρὸς αὐτῶν, Ch.D.sar. χειραγωγούμενος χεῖρα, S. Παραλαβόντες δὲ αὐτὸν) καὶ παραλαβόντες αὐτὸν, Ch.D.P.S.sar. Αὖθις ἀπάγουσιν) ἄγουσιν, Ch.D.P.S.sar. Ἱεροτελεστικωτάτης ἀρχαιεστίας) ἱεροτελεστάτης, M.

Pag.119. Αὐτὴ μὲν οὖν, ὡς ἐν συμβόλοις) οὖν non habent, P.Ch.D.S.sc.sar. Τελετὴ θεογενεσίας) τελετῆς θεογενεσία, M.sc. Οὐδὲ τῶν αἰσθητῶν) ἐκ τῶν αἰσθητῶν. M.sc. Εἰκονιζόμενα· τί γὰρ ἂν φανείη) εἰκονιζομένη· κατὰ τί γὰρ ἄν, M.sc. ἀπεικονιζόμενα, S P.

Pag.120. Αὐτὴ δὲ οὖν, εἰ καὶ μηδὲν) ταύτῃ, M.Ch. D.P. S. Ταῖς κατὰ μέρος τάξεσι) τὴν ἐναρμόνιον ἀναγωγὴν) ταῖς ἀνιέροις τάξεσι τὴν ἐναρμόνιον ἀγωγήν.

Pag.121. Λέγωμεν τοίνυν) λέγομεν τοίνυν, Ch.D.sar. Εἴτ' οὖν ἀποσταίη) εἴ τις οὖν, M.P.sc.

Pag.122. οὐδὲ ἀνιέρῳ τῆς προτέρας) Hunc locum ita habet M, & vertit sc. οὐδὲ ἀνιέρως τῆς προτέρας

ἀποστασίας, ἢ ἀμετρείας μηδὲν ἀεὶ χρώμενοι, ἀλλ' ἐνθέως ἀεὶ τοῖς προϊοῦσι.

Pag.123. Ἀλλ' ἐπίστασθαι) ἀλλ' εἰπεῖν, S.B.Sc. Sar. Τῆς θεοῦ δὲ πλεοτωτάτης) lege πλεωτάτης. Κατὰ βραχὺ δὲ διὰ τῶν αὐτοῦ) δι' αὐτῶν, M. Sc. & mox pro ἐπὶ τὰ, ἔπειτα. Ἐπὶ τὴν ἀκρότητα ἐν τάξει καὶ ἱερῶς) ἐπὶ τὴν ἀκροτάτην θεαρχικὴν, M.Sc.P. pro ἐν τάξει, S.& P. τάξιν habent. Τῆς εὐκόσμου) εἰς κόσμου, M.Sc. εὐκοσμίου, P.Sar.

Pag.124. Τὸν δὲ οὕτως αἰαγόμενον) δὲ non eſt in S. P.D.Ch.Sar. Μεταδίδωσιν mox legendum. Ἐραστὴν δηλονότι) ἐραστὴν τῆς ἀληθείας δηλονότι, S. P. B. Ἅμα μετέχειν) μετασχεῖν, P.

Pag. 125. Τὴν οὖν περιπέραν) οἰονεὶ, D.Ch. Σχέσιν ἀπολύσασα) ἀποδύσασα, S.P.B. Καὶ τῇ τῶν χρωμάτων ἀπώσει) ἀποπτώσει, M.Sc. Πρὸς ἔσω μετάγει) πρόσω μετάγει, M.Sc. *in conſpectum.*

Pag.126. Ἐν συντονίᾳ πρὸς ἕν) πρὸς τὸ ἕν, S. D.Ch. Ὅση δύναμις) ὡς ἡ δύναμις, M.Sc. Ἐπὶ τὰ πλειότερα) πλεώτερα, D.Ch. πλεώτατα, M.Sc. Ὁ μὲν γὰρ θεοειδὴς) γὰρ non habent M.Ch. ἀγαθοειδὴς, M. Ὑπ' αὐτοῦ πλοῦσι) ἐπ' αὐτοῦ, P.Sar.

Pag.127. Ὡς καλῶς εὐπρεπεῖ) εὐπρεπὴς, M.Sc. Ὡς θεοῖς ὁ πλούμενος) θεὸς, M. Sc. Ἐμμένει δὲ) in futuro ἐμμενεῖ, S.P.Ch.D.B.Sar. Καὶ κατ' αὐτὰς) μετ' αὐτὰς, P.

Pag.128. Οὐ τῆς οὐσίας ἀνυπαρξία) οὐ τῆς οὐσίας αὐτῆς ἀνυπ. P. Ἀλλ' ἡ τῶν λυομένων διάκρισις) λυομένων δὲ, M.Sc. Καθ' ἑτέραν τινὰ τῶν σωματοειδῶν

ὁμοιώσιων) præponunt ἡ, S.P.D.B.Sc.Sar. ὁμοιώσιν habet Ch. Τελοῖ καταδύσεσι) addun Ch.D.S.P.Scot.Sar. καὶ αἱ αδύσεσι. Τὴν τοῦ λογίου) λόγου, Ch.Sar. Οὐδὲν εὕρηκεν) εὗρεν, P.

Pag.131. Ὅτι ταῖς τῶν ἄλλων ἱεραρχικῶν συμβόλων μεθέξεσιν, M. & Scot. ταῖς & μεθέξει. Καὶ πλειστικῶν ἐστὶ δωρεῶν) M.& Sc. αἱρεῖν ἐστί. Ἁπλῆς μὲν οὖσα) μυροῦσα, S.D.Ch.& Bud. ita correxit. Διὰ τὸ ἀτέλεστον) ἀπλέστατον, D. Sc. Τὸ δὲ τέλος ἁπάσης) ἁπάσῃ, P.D.Ch.

Pag.132. Εἰ γὰρ καὶ πᾶσι κοινὸν τοῖς ἱεραρχικοῖς) εἰ γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις κοινὸν, Ch. πᾶσι τοῖς ἄλλοις κοινὸν ἱερ. D. P. Τὸ προσώπως ἰδεῖν) πρόσωπον, M. Sc.Sar. Ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων) πρὸς τὴν τῶν, D.Sar. Φωταγωγοῦμαι) χειραγωγοῦμαι, S. B. Ἱεροῦ χώρου) Interpretes. Sc. & Sar. χοροῦ. Ψαλμικὴν ἱερολογίαν) ψαλμῳδικὴν, P.

Pag.134. Ὁ ἱεράρχης ὑμνήσας) ὑπομνήσας, S.B. Καὶ νοητοῖς θεάμασι) M. Sc. νοεροῖς.

Pag.135. Τοῖς ἔτι πλειυμδόις) πλημμύροις, P. Ψυχαγωγίαν εἰπὼν) εἴπω, S.P.B. Sc. Ἀνόντος αὐτοῖς) ἀνόντος, Ch.D.S.P.sar. Μέχρι τῶν ἐκτὸς) καὶ μέχρι τῶν, S.P, D.B.sc.Sar. Καὶ πρὸς γε τούτου τὴν παντελῆ) καὶ πρὸς γε τούτοις ἐντελῆ, M.sc. Ὡς ὁμοτρόφοις) ὁμοτρόποις, Ch.s.p.B.

Pag.136. Αὐτάρκη καταλείποντες) καταλιπόντες, Ch. D.B. correct. in s. Ἰησοῦ φωταγωγοῦντος) τοῦ φωταγωγ. S.P. Ἐντὸς παρεῖναι) ἐντὸς γὰρ εἶ). P. D.Ch. sar. Τῶν πανιέρων, οἶομαι, τὸ νοητὸν) τῶν πανιέρων, καὶ τὸ νοητὸν, M sc. ὡς οἶομαι, καὶ Bud. corrigit.

Pag.137. Μετ' ἀλλοσμίας ἰόντα) ἀλλοσμίας, D.S.B. Υπ' αὐτῷ) αὐτὸ, D.S.Sar. Ιερῶν κοινωνίαν) ἱεραὶ κοινωνίαι, Ch. B.S.Sar. Καὶ πᾶσι δὲ τοῖς θεοειδέσιν) καὶ nō est in P.D.B.Sar. Μέχρι πάσης χωρᾶ) χωρῆ, S.B. Τῆς θεαρχικῆς εἰκονογραφίας) ἱεραρχικῆς, P.B. Κατὰ τὴν αὐτὴν δὴ θεοειδῆ) δέ, D. M.Sc. Εἰ καὶ τὴν ἐπαίδου αὐτοῦ τῆς ἱεραρχίας ἐπιστήμην) ἑαυτοῦ, M.Sc. ἱεραρχικὴν ἐπιστήμην, D. τῆς θεαρχίας, P.

Pag.138. Οὐκ ἤμελλεν ἀπηρτῆσθαι τοῦ πάντων ἱεραρχικωτάτου) ἀπηρτῆσθαι τοῦ ἀρχικωτάτου, D. πανιεραρχικωτάτου, Sal.

Pag.139. Τῶν αἰιόντων) αἰώνων, Sc.Sar. ita corrigit Bud. Ιησοῦ θεουργίας) θεαρχίας, D.

Pag.140. Ταῖς ψυχικαῖς ἡμῶν ἕξεις) φυσικάς, P.D.Ch. Τῶν ἱερῶν χορεία) χώρα, M.Sc. Τῶν ἀγιογράφων συνταξεων) ἀπογράφων, M.Sc. *professarum.* Μίαν σύμπνοιαν) ἔμπνευσιν, Ch.D.M.Sc. Sar. Υφ' ἑνός. ἐφ' ἑνός, P. Τῆς θεοσυνεσίας) θεογονίας, M. Καὶ θεωρίας) θεουργίας, D.

Pag.142. Εἰσὶ γὰρ ἀμέθεκτοι) P. subdit πάντης. Τὴν κατ' ἀξίαν ἀπόπληξιν) κατ' ἀξίαν, P. ἀπόδειξιν, M. Sc. Καὶ ζωοποιοῖς μορφώμασι) ἐπὶ ὁποίοις μορφώσεσι, M.Sc. Καὶ μακαρίαν περισυναγωγὴν) περιαγωγὴν, P.D.Ch. διαγωγὴν, M.S.B. Τὸ φῶς ἐνεργεῖν) ἐνεργήσειν, Ch. ἐνεργήσει, S.B.Sar.

Pag.143. Πρὸς τὰ φωτοειδῆ καὶ πλεσιουργικά) πρὸς τὸ φῶς θεοειδῆ καὶ πλεσιουργικὴν, M.Sc.

Pag.144. Η τῶν πανιέρων θεία καὶ κοινωνία) θεία κοινωνία. M.S. Πρὸς τὴν τῆς οἰκείας) πρὸς τὸ, M.P.Sc. Ως

ἡ τῶν ἱεραρχικῶν) ἱεραρχῶν, Ch.

Pag.145. Καὶ ἐνεργούμενος. οἱ πρῶτοι δὲ) καὶ ἐνεργούμενοι πρῶτοι δὴ οὖν, D.P.Ch. S. Ἀποκρύπτεται, ἀποκρύπτεται τὸν μὴ, &c. Bud. ſua manu correxit & vertit Sar.

Pag.146. Ἀξίως κοινωνοῖς) ἀξίοις, Ch. Ἐπειδὴ τοῦ θείου) ἐπεὶ δὲ, D.Ch. Ὑπερκειμένης αὐτοῖς) Bud. correxit αὐτοῖς. Οἱ πρὸς τὰ τῶν ἐναντίων δείματά τι) δέσματά τι, M. Sc.

Pag. 147. Οἱ πανίεροι) τότε οἱ πανίεροι, M. D. Ch. Sc. Sar. οἱ δὲ πανίεροι, B. corr. Ὑμνολογία legendum. Ὑμνολογίαν καλοῦσιν) ὁμολογίαν, P. D. Sar. Ἱεραρχικὴν) ἀρχικὴν, D. ἱερατικὴν, P. Ἱερῶν δώρων) δωρεῶν, P.

Pag.148. Ἄρτος προτίθεται) προστίθεται, M.Sc. Sar. Ἑνοποιηθῶμεν) ἑνοποιηθείημεν, D.S.

Pag.149. Πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ὁμοειδεῖς) ὁμοειδὲς, Ch.Sc. Μακαριστὴν ἕξιν lege. Ἱεροῖς ἀνατίθενται, D. Ch. B.

Pag.150. Κατὰ τὴν ἐν θεῷ πεπλεσμένην) ἐνθέως, P. τὴν ἐν τῷ θεῷ, D. Ἀμετάστατον γνῶσιν) ἀμετάπτωτον, D. Ch. Σεβασμίων συμβόλων) σεβασμιωτάτων, Ch. Ἁγιωτάτων συμβόλων) ἁγίων συμβόλων, Ch.

Pag 151. Ἐσχάτων ἑαυτοῦ) Ch. Δι' ἧς ἀκροτάτης) Budæus ſcribit, δι' ἧς τὸ ἀκροτάτης. Ὁ μὲν ἱερὸς λουτὴρ) ὁ μὲν οὖν, M.Sc. Κατὰ νόμον) κατὰ τὸν νόμον, D. Φανοτέρας γὰρ) φανερωτέρας, Ch. D. γὰρ non eſt in M.& Sc. Τῶν ὁμοιοειδῶν ἐσόπτρων) ὁμοειδῶν, Ch. D.P.B.

Pag. 152. Ἐφιέντων διεῖναι) ἀφιέντων, S.B. διϊέναι, Ch. S.M.P. Ἐν τοῖς αὐτοῦ πανεπισκόποις) ἑαυτοῦ, P. Ἀδεκάστεις κρίσεσιν) ἀνακρίσεσιν, P. Budæus notauit aliam lectionem, κλίσεσιν. Καὶ ὑπ' ὄψιν ἄγει τὰ ὑμνηθέντα. ἅτινας μὲν εἶη) καὶ ἐπ' ὄψιν, Bud. ὑμνηθέντα, τίνας μὲν οὖν εἶη, D. Ἀρωγὸν ἐπικαλεσάμενοι) ἀρρωγόν, M.sc.

Pag. 153. Ταῖς οἰκείαις ῥοπαῖς) Hæc verba hoc loco non habent, s.P.D.Ch.B.sar. sed post τῶν θείων ἀγαθῶν.

Pag. 154. Οἰκείως ἐμπεπλώκει) ἐνεπεπλώκει, Ch. ἐκπεπλώκει, M.s.B.

Pag. 155. Ἀγαθουργὸς μετασκευάσαιτο) μετασκευάσασα, s.P.D.Ch.sar. Ὑπερκόσμιον δείξασα) ὑποδείξασα, P.B. Ἱερολογίαις τε καὶ ἱερουργίαις) θεολογίαις, P. Τοῦτο οὖν ποιοῦμεν) τοῦτο γάρ, Ch.D.s.B.

Pag. 156. ἐν νοεροῖς ὀφθαλμοῖς) νοητοῖς, s.P.sar.

Pag. 157. Πληθύνει) πληθύει, Ch.s.P.B. Ἀνδηγοιώτως ἀγαθότητι) αἰδηγοιώτω, M.sc. Ὡς μέγη σώματι) σώματος, s.B. Καὶ ὑγιέστατα lege.

Pag. 158. Καὶ τῇ πρὸς αὐτήν) πρὸς αὐτόν, M.P. Τοῖς ἱερῶς δρωμένοις) ἱεροῖς, M. sc. Κατ' ἄκρον ἑνώσει) κατ' ἄκαιρον, M.sc. Κατὰ τὸ θεῖον κρυφίως) τὸ θεῖον, Ch. s.P.B. Ἐξ ἡμῶν εἰδοποιούμενον) εἰς φύσιν ἡμῶν, M.sc.

Pag. 159. Τὸ ἀνθρώπειον φῦλον) ἀνθρώπινον, s.P. Ζωῇ, πρὸς αὐτήν) τῇ πρὸς αὐτήν, Ch.D.s.P.B. Ἀποπλεσθησόμεθα) ἀποπλεσμάτων ἐσόμεθα, M.sc. Ἔκφυτοι πάντη) ἔκφυλοι, s.P.D.Ch.sc.sar.

Pag. 60. Ὑπερεχόμενον φῶς) ὑπερεχόμενον, M.sc. Η-

λιθοειδῶς μεταχετεύουσιν) ἐποχετεύουσιν, s.P.D.Ch.B. sar. Καὶ θείου παντὸς) θείου φωτὸς, P. Πρὸς τῆς θείας ἐπιποθίας) θείας ἁρμονίας, Ch. Τῶν ἱερέων διακόσμησις) ἱερῶν, M.P.Ch.D. Προσβλέψαι ποτὲ) τότε, s.B.

Pag.161. Γεύσασθε φησὶ) γεύσασθε δὲ, M. D. Ch. sc. Τῆς θεαρχίας) θεουργίας, M. sc. Τὰ νοητὰ θεάματα) θελήματα, s.B. corrigit θεωρήματα. neutrum est in M. nec in sc.

Pag.162. Προηγησαμένων δηλαδὴ) προηγουμένων, Ch. Αναβοώντων ἁπάντων) πάντων, s. P.D.Ch.

Pag.163. Η μὲν οὖν εἰσαγωγ.) οὖν non est in s. P. D. Ch.B. Τῶν ὁσίων ἀνδρῶν) τῶν θείων ἀνδρῶν, s. P. B. sar. Μόνοις τοῖς νοεροῖς) μόνον, M. sc.

Pag.164. Εἰ πρὸς τὸ ἀρχέτυπον) ἀεὶ, M. sc. & mox, ἀλλ' αὐτὴ ἐκεῖνον. & pro διπλασιάσει, διαπλάσει. Οσις ἐστὶ τῇ γραφόμενον) τὸ γραφ. s. Τὸ ἀληθὲς ἐν τῷ ὁμοιώματι καὶ τὸ ἀρχέτυπον ἐν τῇ εἰκόνι, καὶ) Hęc non habet M.B.s.D.sc.sar. Καὶ θεοειδέστατον ἴνδαλμα) θεοειδεστάτων, M. Οἱ θεῖοι γραφεῖς) θεογραφεῖς, M.

Pag.165. Οὐδὲ γὰρ ἀθέατοι) θεωρητοὶ, M. sc. Τὸ ἀληθῶς εὐῶδες) ἀληθὲς, M. sc.

Pag.166. Τοῦ μύρου πλεονουργία) πλεονουργία, P. Ch. D. Καὶ τῆς πληθύος) τοῦ πλήθους, M. Τοῦ νοητοῦ) s.P.D.Ch.sc. addūt φωτός. Οὐκέτι ὁμοίως προέεισιν) οὐχ ἑτοίμως, M.

Pag.167. Τῶν ἱεραρχικῶν τάξεως) τῶν ἱερατικῶν, P. Ωσαύτως ὄψει) ὄψει, s. ὡς αὐτοῖς ὄψεσι, M. sc. Καὶ ἀκίνητον πάντῃ) καὶ ἀμείωτον, Ch. Απλέστοις) ἀπλεστάτοις, D. Μανθάνονται πρὸς) μυοῦνται, M. sc.

Pag.168. Ἀφαιροῦσι δὲ τὴν ἐναντίαν πλείω καὶ θέλξιν) φέρουσι δὲ τὴν ἐναντίαν ἢ τοιαύδε κάθελξιν, M. sc.

Μᾶλλον αὐτοὶ) μάλιστα, M. Πρὸς τῷ μὴ αὖθις) πρός τι, sc. sar. Ἑστιῶσι δὲ τοὺς πανιέρους) Hunc locum ita habet M. ἑστιῶσι δὲ τοὺς, πανιέρως ἐν μακαρίοις καὶ νοητῶς θεάμασιν. itaque vertit sc. *Reficiunt autem quosdam sacratißime in beatis inuisibiliter, &c.*

Pag.169. Τελετουργία) πλειστουργία, Ch. Ὁρωμένη τοῖς ἱεροῖς) τοῖς ὁρωμένοις ἱεροῖς, Ch. D. M. scot. vertit, *obtutibus diuinis.* Περιττὸν ἐστὶν) ἡμῖν ἐστὶν, M. Ἐπανακυκλεῖν) ἐπανακυκλοῦν, Ch.

Pag.170. Ἡδονῆς· εἰ γὰρ ἡ τῶν αἰσθητῶν διώδων) διωδίας καὶ ἡδονῆς. D. τῶν αἰσθητῶς διωδῶν, s. ἡ γὰρ τῶν αἰσθητῶν, M. sc. Εἴπερ ἀβλαβές τι εἴη) τι non habet M. Ἀπαραφθάρτως) ἀπαραθραύστως, D. Εἰς τὰ θεοειδέστατα) εἰς non habet M. sed duntaxat θεοειδέστερα. & mox, τοὺς θεοπάτους δηλοῦ ἀτμοὺς, quę omnia reddit scot.

Pag.171. Καὶ διαδίδωσιν) ἔτι καὶ διαδίδωσι, M. Καὶ πολυπλασίως) πολλαπλασίως, D. Τὰ τῶν νοερῶν) ἱερῶν, D. Τὴν ὑπερτάτην) ὑπὲρ ἀρετὴν, M. sc. vtranq; lectionem sar. expreſsit. Ἐν τῇ τῶν πτερύγων) πτερῶν, Ch. s. M. sc.

Pag.172. Αἰσθηταῖς εἰκόσι τῶν νοητῶν) καὶ τῶν νοητῶν, M. Αὐλωτάταις ὄψεσι) ἁγιωτάταις, M. sc.

Pag.173. Ἱερογραφοῦσα) ſcribe ἱερογραφοῦσα. Περὶ τὰ πρόσωπα) πρόσωπα, s. P. Ch. Πέπονται μέσοις) πέπανται, Ch. D. s.

Pag.174. Περὶ δὲ τῶν νοήσεων) τῆς νοήσεως, D. Ἀνάγεται) ἄγεται, s. Ὡς ἐκέκραγον) ἐκέκραγεν, D. Καὶ ἀκίνητον ζωὴν) ἀεικίνητον, s. P. Ch. Εἴπερ οὖν) εἶπον οὖν, M.sc.

Pag.175. Τοῦ θείου μύρου) τοῦ δὲ θείου, M.sc. Ἔχουσι δυνάμεις) ἔχουσι τὰς δυνάμεις εἰς ἔκφανσιν αὐτοῦ, M. sc. Αὐτοῦ τε καὶ τοῦ θύματος) ἑαυτοῦ, D.s.P.

Pag.176. Ὅτι τῷ θείῳ μύρῳ) θείῳ non habent M.D. sc. Ὑποδεικνύουσα) ὑποδεικνῦσα, Ch.D.s.P. Ταὐτὸν ὄντα) ὄντα non est in Ch. s. P. Ὑπ' ὄψιν ἄγει) ὑπὲρ ὄψιν, M.sc. Ἄχρις αὖ) αὖ non habet D. s. P.

Pag.177. Πρὸς ἔνθεον καὶ αἰώνιον ὕπαρξιν) πρὸς θείαν, M. αἰωνίαν, Ch. Τελείων θεσμοθεσία lege. Τελετουργεῖ) τελεσιουργεῖ, P.D.Ch. Ὑπερουράνιος) ὑπερουρανία, M.s.D.Ch. Ἡ θεωρία) θεουργία, s. D.Ch. Τῆς θεουργικῆς ἡμῶν ἁγιαστείας) θεουργίας ἡμῶν καὶ ἁγίας. M.sc.

Pag.178. Ἁγιάζει γὰρ) ἁγιάζει τε γὰρ, s.P. Ch. Ἁγιαστείας) variant exemplaria in scriptura huius nominis. nam aliquando habent ἁγιστείας, aliquãdo vtrobique in penultima ει, quod semel dictum sit, & vbique intelligatur. Τῶν ἐπ' αὐτῶν) ἐπ' αὐτοῦ, P.s.Ch. D.

Pag.179. Τελετουργίαν) τελεσιουργίαν, Ch. eadem varietas reperitur fere vbique in hac voce, Καὶ θεουργίας) δημιουργίας, M.sc. Εἶναι τὰς θεαρχικὰς) θεουργικὰς, M.s.Ch.sc. Περὶ τῶν ἱεραρχικῶν δυνάμεων) ἱεραρχικῶν τάξεων, δυνάμεών τε αὐ-

τῶν καὶ ὀνεργῶν, Ch. D.

Pag.180. Τῶν ὑπερβεβηκυῶν) ὑποβεβηκ. D.P. Εἰς τὰς θεοπτάτας πλετας) ὁσιωτάτας, M.D. Ch. Η μὲν ἁγιωτάτη) ἱερωτάτη, D.

Pag.182. Ανάλογον φῶς) ἀνάλογον τὸ ὂν αὐταῖς φῶς, Ch. D.M. Κατὰ τὸ σιναῖον ὄρος) σινᾶ, M. Τελούμενοι) περιπλούμενοι, M. & mox, ἀναγόμενα.

Pag.183. Ταῖς νοεραῖς θεωρίαις) νοηταῖς, Ch. sar. Ιεραρχίας διαιρέσεως) lege διαιρέσεων.

Pag.184. Επιστημονικαῖς πλειώσεσιν) θεωρήσεσιν, M.sc.

Pag.185. Ενοπτιὸς) ὡς ἐνοποιὸς, M. Τὴν οἰκείαν διδοῦσας) δεῖσας, P. D. Ch.

Pag.186. Τῶν προφότων θεοπτικῶν) προφότως, S. D. Εἰς αὐτὴν ἀποπλεῖται) ἀποπληροῦται, S. D. Ch.

Pag.187. Αποπλοῦσαι) ἀποπλειοῦσαι, Ch. D.

Pag.188. Τὴν τῶν ἱεραρχικῶν) ἱερατικῶν, P. D. Εστιν οὖν ἡ ἱεραρχικὴ τάξις) ἱερατικὴ, S. Τελετουργοῦσα) ἱερουργοῦσα, Ch. Αναλόγοις αὐτῶν καὶ ἱερὰς ἕξεις) ἀναλόγως, Ch. ἱερὰς τάξεις, S. Υποδεικνύουσα) Variat in his verbis scriptura. δεικνῦσα, in his libris, in aliis δεικνύουσα. & ita in aliis casibus. Omnes locos notare longum esset.

Pag.189. Εἰς τὸ ἱεράρχην) ita legendum est, nō τῶν

Pag.190, Επὶ τὰς φανὰς τῶν ἱερέων) φανοτάτας, M. τῶν ἱερῶν, P. & mox τῶν ἱερῶν ἀμυγῶς. astipulatur, Ch. D.

Pag.191. Πρὸς τὸ μηδὲ θεμιτὸν) πρὸς τὸ, M. P.

Pag.192. Τῶν θείων εἰκόνων) εἰκὼν, Ch. D. Τοῦ θυσιαστηρίου) τοῦ θείου θυσίας. Ch. D.

Pag.194

Pag.194. Καὶ ὁμοιοειδῆ) desunt hæc in S. & P. ὁμοειδῆ, D.sc.sar. Καὶ ἱερείου τοῦ θυσιαστηρίου) τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου, S.P.D.

Pag.195. Ἡ δὲ τῆς ἱεραρχικῆς) ἱερατικῆς, S. Ἀπορραπιζούσης) ἀφοριζούσης, M.sc. Τὴν ἁπασῶν ὁμοῦ τῶν ἀδρικῶν) πασῶν, D. τῶν σωματικῶν, Ch. Μετὰ θεαρχικῆς) θεανδρικῆς, S. Ὡς ὁμοιοειδεῖς) ὁμοειδεῖς, P.D.Ch.

Pag.196. Ἄγων πλείωσιν) ἀνάγων, D. Ἱεραρχικῶς) ἱερατικῶς, Ch. Paulo post, pro ἱερατικὴν, ἱεραρχικὴν, Ch.D.

Pag.197. Ἱεροσολύμων) ἱερουσαλὴμ, Ch.D. Θειωδῶς ἐπιπεσόντος, ἕτεροι) M. δοθέντος, ἄλλοι. suffragatur scot.

Pag.198. Τὰς ἱερατικὰς) ἱεραρχικὰς, Ch. ἱερὰς, S. Εἰς τὸ θεοειδέστατον ἀνηγμένος) ἀναγόμενος, Sal. ἠγμένος, M. Τῶν ὁμοειδῶν νοῶν) ἱερῶν νόων, Ch.

Pag.199. Ὡς ὁλοκλήρως) subiungit ἱερῶς, P. Καὶ ἐπιστημονικῶς) ἐπιστημόνως, Ch.D.M. Ἐνὶ λόγῳ) ἐνὶ τῷ λόγῳ, M. Θεαρχίας) θεουργίας, D.S.

Pag.201. Ἱερουμένων) ἱερουργουμένων, S.D.Ch. Ἱερουργικῶς ἀποπλεχθέντων) ἱερουργῶς, M. Ἀποπλεῶν) ἀποπλῶν, P.

Pag.202. Λέγομεν εἶναι) λέγωμεν εἶναι, M.P. Τῶν ἱερουργιῶν καὶ τελετουργιῶν) ἱερουργικῶν, P. λειτουργιῶν, M. Ἐπιστρεπτικὴ) ἐπιστρεπτικὴ, P.

Pag.203. Ὡς μεταχθείσης) μεταπαχθείσης, P. Τελέως ἐκκαθαρθείσας) τελείως, S.P. Μεταχθῆναι) μεταπαχθῆναι, S.D. Ἱερουργικῶς) ἱερουργῶς, M.

pag.205. Ὀνομάζοντες) ὀνομάσαντες, D.P.

Pag.206. Ὑπεραναστηκέναι) ὑπανεστηκέναι, D. Ἱερῶν ἀνδρῶν) ἱερέων, M.

Pag.207. Τὴν δὲ πλειοτάτην) πλεωτάτην, S. P. Variat perpetuo ſcriptura huius vocis, ſiue nomen, ſiue verbum, ſiue aduerbiũ ſit. Semel hoc intellige, ne longior ſim.

Pag.208. Καὶ μοναχοῖς) μοναχικοῖς, Ch.P. Ἕξιν ἀναγωγὴν) καὶ ἀναγωγὴν, Ch.

Pag.209. Ἀφίκοιτο καὶ ἑνιαίαν ἀναγωγὴν) ἀφίκετο, & ἀγωγὴν, D.S.

Pag.210. Κοινωνικῆς καὶ θεοπτίας) κοινωνίας, Ch.M. καὶ θέας, D. Τῆς θεώσεως) θέσεως, M.S. Ἀποσώζουσα) ἀνασώζουσα, S.

Pag.211. (Οἷον ἀποκαθαίρουσα) οἷον non habent D.S. Εἰς τὰς ὑπερτέρας) ὑπερτάτας, D P.

Pag.112. Θεοπτιῶν) θεοπτικῶν, P.S. Ἐν ἀμφίων, καὶ πλειόνων) καὶ πλειόνων, S. Θειωδῶς διηγόρευται) θεοειδῶς, D.

Pag.213. Καὶ τὰ πρὸς ἡμῶν) πρὸ ἡμῶν, D. Καὶ ἀγαθοῦ τῆς ἐλπίδος) articulus τῆς non eſt in S.P.D. Καταπίπτειν ἔστιν) ſubiungunt P.D.Ch. μὴ ἐλθοῦσαι. Scot. ſequitur.

Pag.214. Ὡς ἀναρμόστων αὐταῖς, ἐν θεοειδεῖ, &c. Antiqua in M. libro lectio eſt, ὡς ἀναρμόστου αὐταῖς οὔσαν τὴν θεοειδῆ ζωὴν καὶ μακαρίαν λῆξιν. quã reddit Scot. Τὴν καθ' ἡμᾶς ἐν χριστῷ θεοειδεστάτην ζωὴν) In dãdi caſu corrigitur in codice Sal. τῇ θεοειδεστάτῃ ζωῇ.

Pag.215. Ἀδικοῦντες τὸ ἐπ' αὐτοῖς) lege ἀδικοῦντες, codicibus cõsentientibus. Ὁμοειδῆ τῷ τῇδε βίῳ) ὁμοιοειδῆ, P. sar. Καὶ μακαριωτάτην) μακαρίαν, S. P. D. Ἀλλ' οὐκ ἀποπτεύεται) ἀποπέσει, D. sar. Τὴν χρυσοειδῆ λῆξιν) lege χρυσοειδῆ.

Pag. 216. Εὐκαταφρόνητος φαίνεται) φαίνεται, S. Sc. Sar.

Pag. 217. Αὐτὸν τε ὅστις ἐστὶ) οἷός ἐστι, D. Εὐκταίως ἀφικόμενον τέλος) εὐκλεῶς, M. ὥρας, D. Τοῖς ὁσίως κεκοιμημένοις) ὁσίοις, M. Sc. Τὸν ἱερὸν χορὸν) articulum τὸν non habent S. P. D. Καππέπαυλο) κατατέπαυλο, P. D.

Pag. 218. Οἱ παρόντες ἅπαντες) παρεστῶτες, P.

Pag. 219. Ταῦτα μὲν) Ἀλλὰ ταῦτα, M. Sc. Πρὸς ἡμῶν πλούμενα) ἱερῶς πλούμενα, D. Οὐδὲ μὴ συνήσουσιν) συνήσωσι, corrigitur in S. Εἴπωμεν ὡς οὐκ ἀλόγως) εἴπομεν, P. Sc. Sar.

Pag. 220. Ὁμοειδεῖς καὶ αὐτοί) αὐτὸς, M. οὕτως, S. Τυραννικοῦ κράτους) τυραννώδους, S. P. Δικαιότατα κρίματα) δικαιώματα, M. Sc. Αἱ δὲ τῶν θεαρχικῶν) τῶν θείων, Ch. Sc. Αἰώνιοι καταπαχθήσονται) καταχθήσονται, S. P. Sc.

Pag. 221. Δυνάμεως μεταχούση) μεταχούσης, P. μεταχοῦσα, S. Ἐν μονῆσι) ὡς ἐν μονῆσι, S.

Pag. 222. Ἀδηλίαν θανάτου) δηλίαν, M. & Sc. ἀδηλίαν, D. Ch. Ἱερῶς ἀνακηρυττομένων) ἀνακηρυττόμενον, P. D. Sar. Πρὸς τὴν ὁμοίαν ἔφεσιν) ἄφεσιν, M. Sc. Ἅπαντα μὴ ἀφεῖναι) ἀφιέναι, M. S. P.

Pag. 223. Τὰ τῶν ἁγίων μακαριώτατα γέρα) μακαριότα-

των, M. Sc. Γαντπλῶς δηύπου) παντπλοις, M. S. P. Sc. Αγίων ἁπάντων) πάντων, D. mox lege μακαριστοί.

Pag. 224. Αὐτῶν τῶν κεκοιμημένων) αὐτῶν lege, vt est in S.P.Sc. Sar. Απολήψεται πᾶς) πᾶς, S. Η ἑτέρων ἔδρασιν) ἔπραξεν, D. Πρὸς τίνος ἱεραρχικῆς ἀρχῆς ἐφ' ἑτέραν λῆξιν μεταταχθήσεται) πῶς διὰ τινὸς, & μεταχθήσεται, M. Sc. Ζωῆς ἀμοιβαίαν) ἀμοιβήν, S. P. Κατὰ τὸν τῇδε βίον) τὸν δὲ τ βίον, M.

Pag 225. Η προφητικὴ προσευχή) ἀρχὴ, M. Αξιώσειεν αὐτὸν οἱ γενέσθαι) οἱ non est in D.P.

Pag. 226. Τὴν πάσης ὑποκειμένην) πάσας, M. D. S. Sc. Επὶ τοῖς ὁσίοις) θείοις, S. P. Τοῦ μεταδοῦναι) μεταδιδόναι, P.

Pag. 2:7. Παντοκράτορες θεοῦ ὄψει) θεοῦ non est in M. & Sc. Τὰς ἐγγενομένας) ἐγγινομένας, Ch. Αληθῶν λογίων) ἀληθινῶν, D. Αἰτεῖ δὲ αὐτὰ γενέσθαι) αὐτίκα, M. Sc.

Pag. 228. Εκφαντορικῶς ἐμφαίνων) ἐκφαίνων, P. S. Οὐ μόνον ὅτι τῆς ὑποφ.) ἐπεὶ οὐ μόνον τ ὑποφ. M. Scot.

Pag. 229. Εξαιτεῖ τὰ θεοειδῶς) ἐξαιτεῖται, D. Τὰ τοῖς ὁσίοις ἐσόμενα) τοῖς ἁγίοις, P. Τῷ πλεταρχικῷ) πλεταρχῇ, D. Αν τινῶν) ἐάν τινων, S. P.

Pag. 230. Τοῖς οὐρανοῖς) τῷ οὐρανῷ, M. Sc. Ως ἐκείνου) ὡς ἁγίου ἀγγελικοῦ ἐκείνου, M. Sc. Κατὰ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας) γινομένας, S. P. D. Υπὸ θεοῦ κεκινημένοις) κεκινημένοις, S. P. D. Εἰς τὰ τῆς εἰρημένης

εὐχῆς ἀκόλουθα) ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ, M.

Pag.231. Ὁ κατὰ θέαν ζωὴν) ὁ κατὰ τὴν θέαν, D. Πρὸ τοῦ θεοπάτου) θείου, D. Απαμφίασιν) Variat & huius vocis ſcriptura, alias in penultima ε, alias α. Τὸ ἔλαιον ἐπιχέεται) ἐπιχέει, P.

Pag.232. Τῆς ὁσίας ἢ τῆς ἐνδυτίας) τῆς θείας, S. Καὶ ἐν ἐπιστήμῃ) ἐν non eſt in M.S.D. Ταῖς καθολικαῖς ἁγιστείαις) διὰ τῆς καθολικῆς ἁγιαστείας, M.Sc. Ἐν γραφαῖς ἀφερμηνεύειν) ἐγγράφως, M.

Pag.233. Ὡς φῄς) ὡς ἔφης, S.

Pag.234. Προτηθέντα) προστηθέντα, M.S.D.Sar. Ημῖν μὲν ἠγνοημένας) ἀγνοουμένας, S. Καὶ σοφοποιὸς) καὶ πανσοφοποιὸς, S. Εἰς ἡμᾶς προήγαγεν) προσήγαγεν, M.Sc.

Pag.235. Ανάγειν τὸν παῖδα) ἄγειν, S. Αποτάξασθαι) ἀποτάξεσθαι, D.Sar.

Pag.236. Ὁπλικωτέρων νοῶν) ὁπλικώτερον, M.Sc. Φανότερα δὲ πολλῷ) φανερώτερα δὲ πολλὰ, M.Sc. Καὶ θεόπτερα τοῖς εἰρημ.) θεοπάτοις, M.Sc.

IN LIBR. DE DIVINIS nominibus.

Pag.238. Καταδείσασθαι) καταδήσασθαι, M. S. P. Οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας ἀνθρωπίνης λόγοις) ἐν πειθοῖ, D. B. & ſubdit, ἐν λόγοις. πιθοῖς, M. vt eſt in vetuſto nouo Teſtamento.

Pag.239. Τὴν καθ' ἡμᾶς λογικῆς) τῆς, S.P. Λογίων

ἀκτῖς) λόγοι, Ch. Πρὸς τὰς ὑπερτάτας) περὶ δὲ τὰς, D. Ἀνακαλύπτεται τὰ θεῖα) αἱ ἀνακύπτεται, M.Sc.

Pag.240. Ἀσειςία) ἀπειρία, M.S. ἀσειςία καὶ ἀπειρία, P. Καὶ ὡς αὖ αὐτὴ) αὐτὸ, S.P. & mox περὶ ἑαυτοῦ. Ἐπιςητῶς ἀποφαίνοιτο) αἰσθητῶς ἀποφήσοιτο, S. ἀποφοιτήσοιτο, P. Παρὰ τὰ θεωδῶς) θεοειδῶς, D.

Pag.242. Ἀπαυθαδιζομένους) ἀπαυθαδιαζομένους, P. D.Ch. Τῶν ὑπερουρανίων τάξεων) ἐπουρανίων, P. οὐρανίων τάξεων καὶ οὐσιῶν, D. οὐρανίων οὐσιῶν, M. Πρὸς τὸ καὶ ὁρᾶν) πρὸς τὸ, P. καὶ non habet Ch.

Pag.243. Περὶ ἑαυτῆς) περὶ αὐτῆς, P. Ἀπολισθησάντων) παρολισθησάντων, S.P. Καὶ τῶν θεουμένων) ἐνθεουμένων, Ch. Ὑπεράρχιος ἀρχὴ) ὑπέραρχος, M.

Pag.244. Διασκευάζουσαν) κατασκευάζουσαν, Ch. Ἐπὶ τὸ ὀνομάζεται) ἐπί τε τὸ ὀνομ. D.

Pag.245. Αὐτῆς οὐσιοποιὸν ἀγαθ.) οὐσιοποιοῦ, S. Καὶ αἰαπηθεῖσα) αἰωρηθεῖσα, D. Ch. Ἐξῆς ἀρρύτως) ἀφθέγκτως, S.P. Εἴσω τῆς καθ' ἡμᾶς ἐγγόνει φύσεως) ἕως τῆς, S. ἐληλύθει φύσεως, P. Μετὰ τοῦ ἀμεταβόλου) ἀμεταβλήτου, Ch.

Pag.246. Καὶ τὴν ὑπερφυῆ) καὶ τὴν ὑπερούσιον καὶ ὑπερφυᾶ, D. Τῆς χριστοειδοῦς) χρ. χρηστῆς in Ch. Θεωρίαις ἀποπληρούμενοι) αἰαπληρούμενοι, P. Τῇ θεοπάτῃ μοταμ.) θεία, Ch.

Pag.247. Οἰκείοις μὲν) οἰκείως μὲν, P.

Pag.248. Εἰ κρείττων ἐστὶ) εἰ καὶ κρεῖττόν ἐστι, P. Καὶ συναπτική) hæc desunt in S.P.

Pag.249. Νοερᾶς ἐνεργείας) ἱερᾶς ἐνεργείας, Ch. Τὸ ὑπέρθεον φῶς) ὑπέρθεν, M. Ὡς πάντων) additur

in M. τῶν ὄντων. Ὑπερύπαρξις) ὕπαρξις, P.

Pag. 250. Ἐπειδὴ δὲ περὶ αὐτὴν) ἐπειδή, P. Τὰ μὲν νοερὰ) τὰ μὲν οὖν νοερά, P. Αἰσθητικῶς) αἰσθητῶς, S. Ὡς ἔπαν φασὶ) φῶσι, D.

Pag. 251. Τῷ φήσαντι) φωνήσαντι, S. Τῶν πάντων αἴτιον) τὸν πάντων, M. Ὡς ὑπερέχοντα) ὡς περιέχοντα, M. S.D. Ἀπάσης γνώσεως) ἀπὸ πάσης, M.

Pag. 252. Ὅλων βασιλεία) βασίλεια, D. Ἀρχηγική, ἀρχική, D.

Pag. 254. Ἢ πυρίνοις, ἢ ἠλεκτρίνοις) ἢ πυρίοις, D.M.S. ἢ ἠλεκτρικοῖς, S.P. Τὰς θεοειδεῖς) θεοφανεῖς, M.D. P. Καὶ τῶν ἀμυήτων) ἀμύστων, S.P.

Pag. 255. Ἀπὸ τοῦ στόματός μου) ἐκ τοῦ, M.Sc.

Pag. 256. Λογίων ὑμνῆται) ὑμνεῖται, S.Sc.Sar. Τί με ἐρωτᾷς) ἐπερωτᾷς, S. P. Ch. Θεωνυμίας) ἐπωνυμίας, S.Sc. Ἀναζητεῖσθαι) ἀναπίνεσθαι, S.P. Βλασφημεῖ) βλασφημεῖν, P.D. non haber S.Ch. Καὶ γὰρ αὐτὸς, ὡς αὐτὸς, P.D.

Pag. 257. Ὑμνεῖσθαι) εἰρῆσθαι, D. Ch. Περιγράψαι βιάσαιντο) περιγράψαιντο, D. Τάδε λέγει) ταῦτα δὲ, P. τοῦτο δὲ, S. Τὴν θεαρχικὴν) θεαρχίαν, S. P. ζωαρχίαν, Ch. Ποσαχῆ τῆς θεολογίας) ποσαχῆ που, D.

Pag. 258. Ὡς ὅταν φαίη) ὅταν φῇ, D. Τοῦ πατρὸς, καὶ αὐτοῦ) τοῦ λόγου δηλονότι, subiung t D. quod è glossemate irrepsit. Θεαρχία περιούσῃ) περιούσει, D.

Pag. 259. Εἰσχρήσομεν) εἰσχρήσωμεν, S.P.Sar. Ἡμεῖς οὔτι αὐτὸν) οὐδὲ ἑαυτὸν, D. Τῶν λογίων ἀληθειῶν) τῶν θείων λογίων, Ch. Κανόνι καὶ φωτὶ) καὶ σκοπῷ, Ch.

Pag.261. Τὸ παιδὸς) τὸ τοῦ παιδὸς, S.P.Ch. Καὶ πνεύματος) καὶ ἁγίου πνεύματος, S.P.D.Ch. Αὖθις περὶ τούτω) τούτοις, M.Scot. Καλοῦσι γὰρ) λέγουσι γάρ, S.P.

Pag.262. Ἤτοι τῆς ὑπερουσιότητος) ὑπερουσίου θεότητος, P.

Pag.263. Συνεπισπώμενον) συνεπισπασάμενοι, S.P.D.

Pag.264. Υπερηρμένης) ὑπερῃωρημένης, Ch. Μόνη δὲ πηγὴ) S. μόνη δὲ τῇ πηγῇ.

Pag.265. Ολικότητι) ἀγαθότητι, S.P. Υπ' οὐδενὸς οὐδενὶ) ἐν οὐδενὶ, P. Καθάπερ σημεῖον) κέντρου σημεῖον, P.D.Ch. Εκτυπώματα πολλά) ἐκτύπωμα τὰ πολλά, S.P.

Pag.266. Καὶ ταύτην ἑκάστω) καὶ ταύτην ταύτη, M. καὶ ἑκάστω, S.P.D. Η δὲ τῶν μετεχόντων) ἀλλ' ἡ τῶν μετεχ. P.Sar. Εἰ μὲν ἁπαλὰ καὶ εὐτύπωτα) ἁπλᾶ, D. ἐκτύπωτα, M.S. Επιτηδειότητος) ἰδιότητος, D.
Τοῦ ἀμεθέκτου καὶ ἀτυπώτου καὶ τοῦ ἀσαφοῦς) τοῦ ἀμεθέκτου, non habet D.P. καὶ ἀτυπώτου, non est in S.Sc. Sar.

Pag.267. Καὶ φιλάνθρωπον βούλησιν) συμβουλίαν, S. ὁμοβουλίαν, D.P. Ην ἵδρακε) ἕδρασε, S.P. Η θεὸς) ἢ καὶ θεὸς, P. Τὰ μὲν αἰνελίξαντες) αἰαλέξαντες, M.Sc. αἰαδείξαντες, S. Επὶ τὰ φανὰ τῶν λογίων) φανὰ τῶν, non habet D.P. φανερὰ est in M.
Επιβαλόντες) ἐπιβάλλοντες, S. ἐνωθέντες, M. Sar.

Pag.268. Προαγομένας δυνάμεις) μεθέξεις, S. Αὐτὴ δὲ κατὰ τὴν πασῶν) αὐτῇ, P.Sc. αὕτη, S. πάντων, S.P.D.

Ὑπεροχὴν αἰτία) ὑπεροχικὴν αἰτίαν, P. Ὁ δὲ ἰησοῦς) ὁ δὲ υἱός, s. P. D. sc. sar.

Pag. 269. Ἀλλὰ μέχρι) ἄχρι, s. Ἐνεργείας ἡ δύναμις) ἡ πρόοδος, s. P. Ὑπὲρ πᾶσαν νόησιν) νόησιν, M. Χρήσωμαι παραδείγματι) παραδείγματι, D.

Pag. 270. Παρειλήφαμεν ἀγνοοῦμεν δὲ) παραδέδοται· ἀγνοεῖται δὲ) s. Ἐπεπόρθυτο) ἐπεπορθεῖτο, D. s.

Pag. 271. Ὑμνηται λίαν) ὑμνεῖται, s. sc. Τοῦ ἰησοῦ θεότης) τοῦ υἱοῦ, s. P.

Pag. 272. Τελεία μὲν ἐστιν) καὶ τελεία, P. Οὐσία ταῖς ὅλαις οὐσίαις ἀχράντως) ἀχράντοις. M. sc. Πλήρης, ἐν τοῖς ἐνδεέσιν) καὶ πλήρης, s. P. Ἐν τοῖς πλήρεσιν) πλήθεσιν, M. sc. Ὑπὸ φιλανθρωπίας) ὑπὲρ φιλανθρωπ. M. S. P.

Pag. 273. Ἵλεω δὲ εἴη καὶ πρὸς ἡμῶν) ἵλεω δὲ πρὸς ἡμῶν, P. καὶ non habent præter P. M. s. D. Καινῶν καινότατον) καινότερον, s. P. sar. Ὑπερούσιος) ὑπερουσίως, P. sar. Τὰ ἡμῶν ἐξ ἡμῶν ὑπὲρ ἡμᾶς ὑπερέχων) καὶ non habent s. P. vt in D. non eſt ἐξ ἡμῶν, & pro ὑπερέχων ſcribitur ἔχων. vt in sar. Περὶ πάντων ἑξῆς) τῶν ἑξῆς, s. P. Θείαν φαμὲν) εἶναι φαμέν, D. P. sar. Ἡνωμένως μὲν) ἡνωμένοις, s. Πληθύεται δὲ) πληθύνεται δὲ, s. P. variat ad hunc modum hoc verbum ſæpiſſime. locos notare longum eſſet.

Pag. 274. Τῶν πολλῶν ὄντων, μένοντος δὲ) ὄντων μὲν, ἕνος δὲ, s. sc. μένοντος γὰρ, non habet M. D. Τῷ πάντων εἶναι) τὸ, P. Προσαγορῇ) παραγορῇ, D. P. sc. sar. περιαγορῇ, s. Τοῦ ἑνὸς μεταδοὺς) μεταδιδοὺς, P.

Pag.275. Πολλῶν γιγνομένων) γινομένων, D. Ἐν τοῖς μερισοῖς, ἑνωμένως ἑαυτῷ) ἐν τοῖς ἀμερίσοις, ἑνωμένως ἐν ἑαυτῷ, S.

Pag.276. Ἐκ τῶν ἐμφαινουσῶν) ἐκφαινουσῶν, S.P. Τοῦ πᾶσαν ἀγαθουργικὴν θεωνυμίαν, ἐφ' ἣ παρ κεῖται) τὸ πᾶσαν θεουργικὴν, S.P. ἐφ' ἣ παρ αὖ κεῖται, D. Θεαρχικῆς) τῆς θεαρχικῆς, P. Ἀγαθωνυμίαν) ἐπωνυμίαν, D. Τὴν ἐκφαντορικὴν) ἐκφαντικὴν, M.

Pag.277. Προσανάγεσθαι καὶ μᾶλλον) προσάγεσθαι, S.P. καὶ τό τι μᾶλλον, P. Εὐχαῖς ἀνατείνωμεν) ἀνατείνομεν, M.S.P.Sc.

Pag.278. Ἐκδιδομένων) ἐκδιδομένων, S.P. Καὶ μᾶλλον ἐν θεολογίας) ἐκ θεολογίας, M.Sc. Οὐδαμῶς) οὐδαμοῦ, D. Θείαις μνείαις) μνήμαις, S P.D.

Pag.279. Καίτοι γε, εἰ μὴ ἐκεῖνος) ἢ γοῦν, M.S. καὶ γοῦν εἴπερ ἐκ. D.Sc.Sar. Ἡ μανίας) ἣ non eſt in D.P. Ἐληλύθαμεν, ὡς ἣ) ἐληλύθαμεν, S.P.D. ἣ ὡς, P. ἐκ τῶν ἐκείνου λόγων) λογίων, S.D.Sc.Sar.

Pag.280. Ἀντεπέσταλκας) ἀναποστείλας, M. Τοῖς ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς) τῆς M. S.P. præponit D. καὶ τὰ αὐτοῦ.
 Δεύτερα λόγια) δευτερολόγια, D. Θεοχείστων ἀκόλυθα) θεωχρήστων, S.P.Ch. Τὸ ταύτην ἑστιᾶν) ταύτης, D.Sc.Sar.

Pag.281. Καὶ θεοδόχου σώματος) φωτοδόχου, D.

Pag.282. Καὶ παρὰ πάντων, P. Θεῖος ὑμνολόγος) καὶ θεῖον, S.P.Sc.Sar. Ἀλλ' ἵνα) καὶ ἵνα, M.Sc.Sar.

Pag.283. Ἥλιον αἴτιον πᾶσιν) αἰτιατὸν, M. quod sc. exprimit. Συνηθώμεθα) συνηθώμεθα, P. Sc. Τῶν θείων) γραφῶν δηλονότι ſubiungit D. è ſcholio o-

pinor. Οὐπ ὅσα τὰ ῥητὰ) ὡς ἄῤῥητα, s.P.sc.

pag.284. Χωρῶμψ) in s. correctum erat χωρῦμψ.

pag.285. Καὶ ὅπ τοῦ εἶ) τὸ ἔπ, s. τὸ εἶ), P. Τὸ ἐξηρημένως) ἐξηρημένον, D. Εἰσὶ καὶ ζωλὼ ἔχοισι) ζῶσι τὸ ζωλὼ ἔχοισι, D.sar.

pag.286. Καὶ ἑστία τῶν ἀγαθῶν) τὸ ἑστίασις, M.sc. Et refectio bonorum. sar. Et cibus bonorum. Αἱ πρὸς τὰς κρείττους ἀναγωγικαὶ) αἱ ἀγωγαὶ καὶ, s. Καὶ περὶ ἑαυτὰς) περὶ αὐτὰς, s.P.sc.

pag.287. Τῆς θείας σιγῆς) πηγῆς, M.s.P. Ψυχῶν ἀγαθαὶ) ψυχῶν ἐστὶν, D.sc.sar. Πάντων ἀγαθῶν) πάντων τῶν, D. Ἐκλάμψιων) ἐκλάμψεων, D.

pag.288. Διὰ τἀγαθὸν) τὸ ἀγαθὸν, P. Καὶ ὅση) ὅσα ἂν, M. s.

Pag.289. Καὶ ἀποπερατώσεων) ὑποπερατώσεων legit Maximus scholiastes. Ταύτης οὐσίας) εὐρείας vel εὐροίας, D.M.sc. Ενίων ἀσίρων) ἐνιαίων, P.sc. Αφορίζοισι καὶ ἀειθμοῦσι) ἀφορίζοισι δὲ τὸ, M. forte τὸ legendum.

pag.290. Τί δ' ἄν τις) δὲ non est in s.P.sc.sar. Τῶν αἰωνιωτάτων) αἰωνιωτάτω, D.P.

pag.291. Μὴ ἀναπλυμένων) ἀναπαυομένων, s.

pag.292. Πάντα ὑπέση) πάντα καὶ ὑπέση, D. Καὶ εἰς ὃ τὰ πάντα) εἰς ὃν, s.P. Καθάπερ) καὶ καθάπερ, P. Πάντα τὰ ὄντα) τὰ ὄντα non habent s.P.sc.sar.

Pag.293. ἐμπιμπλᾶσαι) ἐμπιμπλᾶν, P. ἐμπιπλᾶσαι, D.

Pag.294. Ανακαθαίρειν) ἀποκαθαίρειν, D. Πρῶτα μὲν) πρότερον μὲν, D. Απολουομένων φωτὸς) ἀπογευσαμένων, M. Αναπίνειν αὐτὰς) ἑαυτὰς, D. Καὶ περι-

κόσμιον) ἐπικόσμιον, D.P. Καὶ πάντας περιέχουσα) διαβαίνουσα, S.P.

Pag. 295. Τὰ νοερὰ δὲ τὰ λογικὰ) posterius τὰ non est in D.P. Καὶ ἔτι ἐπιστρεπτική) ἔτι non habet S.P. Κεχαριτωμένης) κεχαρισμένης, M. Οὐ διαιρετόν) διαιρετόν, D.S.P.

Pag. 296 Τῶν ὄντων ἁπάντων) τῶν νοητῶν, M.S. Επαστράπτον) ἀπαστράπτον, D. Ούτε αὐξανόμενοι) αὐξόμενοι, D.

Pag. 297. Ως, ὥσπερ μὲν) ἦ, ὥσπερ μὴ, D. Καθ' ἑαυτὸ μεθ' ἑαυτοῦ) καθ' αὑτὸ μεθ' αὑτοῦ, D.S. Καὶ πᾶν καλόν) πάγκαλον, S. Τἀγαθῷ τὸ καλόν) τοῦ ἀγαθοῦ, S.

Pag. 298. Καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ) καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, D. item mox. Υμνηται) ὑμνεῖται, S.D.P. Τοῦτο τὸ ἕν) τοῦτο δὲ τὸ ἕν, P. Εκ τούτου) ἐκ τούτου, P. Τῶν ἐναντίων) subdit S. διακεκριμένων. Καὶ αἱ ἀδιάλυτοι) δὲ non est in D.S.P.Sc.Sar.

Pag. 299. Οπόταν περιίωσι) περιίωσι, D. Ακαταλήπτως) ἀκαταλήπτως, D.

Pag. 300. Νοερῶς δὲ ἑνιαίως) καὶ μονίμως, P. Καὶ μεταβατικῶς) συμμεταβατικῶς, D. Ενικῇ νοερότητι) ἑνότητι, D. Περὶ ἑαυτὴν) περὶ αὐτὴν, D.M.

Pag. 301. Τὸ ὑπὲρ πᾶσαν) καὶ ὑπὲρ πᾶσαν, M. Διὸ πᾶσα) δι' οὗ, P. Καὶ ἐν ᾧ) subiungunt M.P.D. καὶ δι' οὗ. quod habet Sc. sed prętermittit, καὶ ἐν ᾧ. Μόρῃ πᾶν ἕν) M. μόρῃ πάντα ἕν.

Pag. 302. Εστι δὲ γίνεται) ἐστί τε καὶ, D. Τελική) τελειωτική, S.Sc. Καὶ εἰς αὐτὸ) εἰς αὐτόν, D.P.

Pag. 303. Ομοταγῶν) ὁμοτίμων, M.Sc. Καὶ τὰ κρείττω)

κρείττονα, D. Καὶ ἔστι καὶ ὁ θεῖος) καὶ ἔστιν ὁ θεῖος, P. Γεννητικὴν) γεννητικὴν, D. Ἔστι μὲν γὰρ ἄλογον ὡς οἶμαι τὸ σκαιὸν) ἔστι μὲν γὰρ ἄλογον ὡς οἶμαι καὶ εἰκαῖον, S.

Pag.304. Καὶ οὐκ ἐθελόντων) οὐ θελόντων, S. Γραμμαῖς αἰσθηταῖς) αἰσθητῶς, D. Ἢ ἕτερόν τι) ἑτέρων τι, M.Sc.

Pag.305. Θεοειδὴς γινομένη) γινομένη, P. Πάντως εἰσὶ) πάντων, P.Sc. Ἀκουέτωσαν αὐτῶν) αὐτὴν, M.Sc. Ἐρωτικὰς θεολογίας) θεολογικὰς ἐρωτήσεις, S.

Pag.306. Καὶ θεόπρον) καὶ nõ est in S. Μὴ φοβηθῶμεν) μὴ φοβώμεθα, S.D. Ὡς οὐκ ἔστιν ἀληθὴς) ὅς, S.P.D.Sc.

Pag.307. Ἀχώρητον γὰρ) ἀναχώρητον, M. Σοφίας τέτα-ται) πέπαται, D. forte πέπασται. Καὶ τὸ τοῦ ἔρωτος) τὸ non est in S.P.D.

Pag.308. Κοινωνικὴν ἀγάπ.) κοινὴν, S.P. Ὡς ἀληθὴς ἐραστὴς) ἀληθῶς, M.Sc. Ζῶν, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἐραστοῦ ζωὴν) ζωὴν, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἐραστοῦ ζῶν, P. Αἴτιος, τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν τῶν πάντων ἔρωτι) τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν, τῶν πάντων, M. τῶν item habet S.

Pag.309. Αὐτὸν ἀποδεικνύωσι) αὐτὴν, M.P.Sc. Ὃ καὶ τὰ ἐφιέμενα) δι' ὅ, S. ὅ, P.

Pag.310. Αὐτὸ καλοῦσιν) αὐτὸν, D. Κατὰ τὸ αὐτὸ) Quæ ab hoc loco ad duas paginas & dimidiatã ante hæc verba, καὶ αὐτὸ δεῖ τὸ εἰδοποιὸν, cõtinentur, in impreſsis codic. deerãt. habẽt manuſcripti. veteres interpretes expreſſerunt.

Pag.312. Οἷαι μὲν αἱ) ὅσαι, P. Μεθ' οὓς οἱ) καθ' οὓς, P. Νῦν αὖθις) τὸ νῦν αὖθις, P.Sc. Συνελίξωμεν ἅμα) συμμίξωμεν, S. Προκατάρχει πάντως) πάντων, S.

Pag.313. Εἴπωμεν, ὅτι) εἴπωμεν, P. Ἐν αὐτῷ εἶναι) ἐν

ἑαυτῷ,s.D. Τοῖς ἄλλοις γίνεται) γίνεται non est in s.P.

Pag.314. Τοιόςδε ἀπορῶν) οὗτος δὲ,M. Ἀξιώσομεν) ἀξιώσομεν,S.P. Ἐκ τἀγαθοῦ) ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ,D.

Pag.315. Ἔσται τὸ καλὸν) δεῖ,S. Καὶ τἀγαθὸν) καὶ τὸ ἀγαθὸν,M. Τὸ μὲν οὖν ἀγαθὸν) Hic in M. quaternio deerat,quem paginæ hinc quatuordecim complectuntur.

Pag.316. Ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ) τούτου,S. Ἀλλότριον) in s.P.sc. deest hoc verbum. Τῇ αἰτίᾳ λόγῳ) τῇ αἰτίᾳ λόγου,S.P. Καὶ ἐκ τούτων) καὶ κ τούτων,S.P. Ἐκγονον αἰτίου) ἔγγονον,S.P.D.

Pag.317. Τὸ καλὸν ᾗ καλὸν) καθὸ καλὸν,P. Αὐτὸ τί) λέγει) λέγοι,S.P.D. Οὐχ ᾗ φθορὰ) ὡς οὐχ ᾗ φθορὰ, D. φθείρει,P. Φθείρει καὶ κακύνει) φθείρει γὰρ,P.

Pag.318. Οὐδὲ γὰρ ἔσται) ἄρα ἔσται,P. Ἔσται ἀγαθὸν) τὸ ἀγαθὸν frequens autem huius nominis cũ articulo scripturæ varietas in exemplaribus. in aliis τὸ ἀγαθὸν, τοῦ ἀγαθοῦ,&c.integre:in aliis concise τἀγαθὸν, τἀγαθοῦ, τἀγαθῷ. Semel admonuisse sufficiat, cùm sensus nõ varietur. Μέχρι μόνον χωρεῖ) μόνων,S.P.D.

Pag.319. Τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος) τὸ non est in D. Καὶ τὴν ἑαυτοῦ) αὐτοῦ,P.

Pag.320. Ὑπεροχικῶς) ὑπερέχοντος,S.P.Sar. Ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων πάντων) τῶν μὲν,D.P.sc. ἁπάντων, S. Καὶ ἀπελθούσης ἢ μηδὲ ἐγγενομένης πάντη τῆς ἕξεως) καὶ ἀπελθουσῶν, ἢ μηδὲ ἐγγενομένων πάντη τῶν ἕξεων, S. Οἷον ὁ ἀκόλαστος) ὁ οὖν, P. Κατὰ τὴν ἄλογον) διὰ

τλῶ,D. Κατ' αὐτὸ τὸ τῆς ἑνώσεως) κατ' ἑαυτὸ,S. Καὶ ὁ θυμὸς δὲ) δὲ non est in s.P.sc.

Pag.321. Τἀγαθὸν αἰέλης) αἰέλοις, D. sequitur tamen, εἰ γὰρ τοῦτο γίνηται in omnibus codicib. Καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτὸ ἐστὶ) καὶ γὰρ non est in P. vt nec posterius καὶ in s.

Pag.323. Οὐ δύναται γὰρ) δυνατὸν, P.

Pag.325. Εἰκὸν ἐστὶ τοῦ θεοῦ) τοῦ ἀγαθοῦ, D.

Pag.328 Φαίνεταί τις αὖ) αὖ non est in S.P.

Pag.329. Φθορὰ τῷ ζώῳ) τῶν ζώων, P. Ἡνοιῶσθαι φαμὲν) φῶμεν, D. Ἀπημόσαντες αὐτῶν) ἑαυτῶν, D.S. P.Sc. Λέγει κακὰς) λέγει, S.P. Ὅτι συγγίνονται) συντείνονται, M.sc.

Pag.330. Καὶ τὸν ἀέρα τὸν) τὴν ἀέρα, καὶ τὸν, M. Εἰ γὰρ αἰέλης) αἰέλοις, D. Τὸ μὲν ἀδικὸν) ἀνδρεῖον, D.P.

Pag.331. Πᾶσαν τὴν φύσιν) τλῶ non est in D.S. Καὶ τὸ τῇ δὲ κατὰ φύσιν, τῇ δε) τὸ τι τῇ μὲν, S. καὶ τὸ τόδε κατὰ φύσιν, τόδε, P. Λύσις κάλλους) καλοῦ, M.

Pag.332. Αἴτιον τῇ ψυχῇ) articulus deest in M. Τοῦτο γὰρ ὅτι καὶ νοῦς) ὅτι non est in M. Καὶ ἢ τὸ ἀγαθὸν) τὸ εἰ, M.

Pag.333. Καὶ ἄλλο τὸ αἰσθητὸν) ἄλλο non est in M. Τὸ γὰρ κακὸν ἢ κακὸν) καθὸ, M s. Ἀλλ' ἐξ ἀτάκτου καὶ πλημμελοῦς κινήσεως) ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ἀτάκτου καὶ πλημμελήσεως, M.

Pag.334. Ἐκ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ὅλης) ἐκ μιᾶς, non habet s.P.D. Τὸ δὲ κακὸν) δὲ non est in M. Τὸ κακὸν, ἢ ἀγαθὸν) ἢ ἀγαθὸν, s.P.D.

Pag.335. Εἰ δὲ τὸ κακὸν) δὲ non est in D. Οὐδὲ ἀ-

τεχνίας ἐν τῇ τέχνῃ) οὐδὲ ἄτεχνος, M.

Pag.336. Οὐδεὶς γὰρ εἰς τὸ κακὸν) εἰς non est in M. Παρυπόστασιν) duobus verbis lege παρ' ὑπόστασιν, vt habet P.

Pag.337. Καὶ ἄζωον) ἄζων, P. Τὸ οὐσίας) καὶ οὐσίας, M. Τὰ αὐτὰ κατὰ τὸ αὐτὸ) ὃ κατὰ τὸ αὐτὸ, P. Δαίμοσι κακὸν) τὸ κακὸν, P.

Pag.338. Ἠ ἰδικὴν) ἡ non est in P. Διὸ καὶ τὸν εἰκαῖον) καὶ τὸν ματαιόν, M.

Pag.339. Οἰκείως ὅλῳ) ὁμοίως, M. Καὶ καθὸ οὐκ ἐφίενται) καὶ εἰ οὐκ ἐφίενται, S.P.D.

Pag.340. Καὶ ὅλως) καὶ ὡς ὅλως, M. Εἰ μὴ οὐκ ἔχειν) εἰ μὴ οὖν, P. Ἐκ τἀγαθοῦ) κατ' ἀγαθοῦ, S. Οὐκ ἐπαινετὸν) ἐπαινετέον, S.P.

Pag.341. Ἀπερράπιστον) ἀπερράγιστον, M. Ὡς εἰδοποιὸν τῶν οὐκ ὄντων) ἰδιοποιὸν, M. Ὑπομνήσομεν) ὑπομνήσωμεν, S.

Pag.342. Τὴν αὐτοῦ ὑπερούσιον) αὐτοῦ ὑπερούσιον, M.sc

Pag.343. Ταῖς ὑπὲρ πᾶσαν) τὴν, D. Ὑπεριδρυμένης) ὑπεριδρυμένων, D.s.B.sc.sar. Ἐκφαντικὴν) ἐκφαντορικήν, S.P. Ὑπερεκτεινομένην) ὑπερεκτεινομένης, S.P.D.

Pag.344. Καὶ τῶν λοιπῶν ὑπερέχειν) τῶν λογίων, s. sed vitiose opinor. Ἐξ αὐτοῦ δωρεᾶς) δωρεαὶ, D.P. itáque legendum. Ὥσπερ καὶ τὰ λογικὰ) τὰ λοιπὰ, M. sc.

Pag.345. Πλησιαίτερα) πλησιέστερα, M. Τὰ ἐν τοῖς οὖσιν ὄντα) ἐπὶ τοῖς οὖσι, S.P.

Pag.346. Οὔτι γνώσεται) γνωσθήσεται, M. Παρὰ τοῦ

προόντος

προεόντος) προνοοῦντος, M.Sc. Αὐτοῦ μετοχῶν) μετεχόντων, M.sc. μετέχων, s.D.

Pag. 347. Τὸ αὐτὸ εἶναι πάντων οὐκ εἰκότως) τὸ αὐτὸ εἶναι πάντων εἰκ. M.sc. Πᾶν, αὐτὸ) πάντα, s.

Pag. 348. Τοῦ αὐτὸ εἶναι δωρεαὶ) δωρεῶν, M. Sc. Ἑνοειδῶς προϋφέστηκε) ὑφέστηκε, S.

Pag. 349. Πλησιαίτεραί εἰσι) πλησιώτεραι. S. Πάντες οἱ τῆς καθ' ἕκαστον) οἱ αὐτῆς καθ' ἕκαστον, D.

Pag. 350. Πᾶσα κρᾶσις) κρίσις, M.Sc. Καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς) καὶ ἐκ ταύτης, M.

Pag. 351. Προουσίας ὤν) πρὸ οὐσίας lege.

Pag. 352. Καὶ τὸ ζῆν ἐπ' αὐτοῦ) subdit P. καὶ τὸ εἶναι. Τοῖς θεοπρεπῶς νοοῦσι) ὑμνοῦσι, S.D. Πάντων τῶν ὄντων συνέχων) πηγὴ ὤν, M.S. Καὶ οὐδὲν ἐστι τῶν πάντων) τῶν ὄντων, M.sc.

Pag. 353. Πολλῷ γε μᾶλλον ἐπὶ τῆς καὶ αὐτοῦ καὶ πάντων αἰτίας) ἐπὶ γῆς & αἴτιος, M.sc. Πάντα τῶν ὄντων παραδείγματα) πάντων τῶν ὄντων, S.P.D. Καὶ ἑνιαίως προϋφεστῶτας) ἑνιαίους, S.P.

Pag. 355. Πάντα δὲ ὡσαύτως) παντελῶς, S. Ὡς οὗ ἕνεκα) τὸ οὗ ἕνεκα, S.P.D. Παρ' ὧν τοῖς πᾶσι) παρ' ὧν legendũ.

Pag. 356. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων) Hinc caput ſextum inchoant, M.s.P.sc.sar. Ἀγγελικῆς ἀκινησίας) non habentur in s. ἀειζωίας, P. & ſubdit, καὶ. Διὸ καὶ ζῶντες) διὰ ζωὴν, s.P. Τὸ ἀθάνατον εἶναι) ἀθάνατον, M. ἀθανάτως, P.SC.

Pag. 357. Καὶ ὡς περὶ ἐπὶ τοῦ ὄντος ἐλέγομεν) καὶ ἐπὶ τοῦ, P. λέγομεν, S.SC. Τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ζωὴν) περὶ, S. Ἀπήχημα τῆς ζωῆς) ψυχῆς, M.

pag.358. ἐνδεχόμενοι ἀγγελοειδῆ) Interiiciunt S.& D. ἐν ἡμῖν, P. ὡς εἰπεῖν. Επήγγελται) ἐπαγγέλλεται, S. Sc.Sar. μετάσχοιν, M. Sc. Αντιῤῥητικοὶ λόγοι) ἀντιῤῥητικώτεροι, S. Θείου χοροῦ) χωρείου, M.Sc.

Pag.359. ῥητέον αὐτοῦ, τὸ παρὰ φύσιν) αὐτὸ παρὰ φύσιν, M.Sc. Η ζωῆς οὐσίαν) οὐσίας ζωὴν, P. Καὶ ζῆ καὶ ζωοῖ) καὶ ζῶσι, M. Sc. καὶ ζωὴ καὶ ζωοῖ, P. Η γὰρ ὑπέρζωος) εἰ γὰρ, M.Sc. Διαιρετικὴ ζωῆς) ζωὴ, M.sc. Καὶ πάσῃ ζωῇ) καὶ πᾶσα ζωὴ, S.P.D.Sc.Sar.

Pag.350. Τὴν ἀγαθὴν καὶ αἰωνίαν) ἀληθῆ καὶ αἰων. S.P. Πρὸς τὸ σαθερὸν καὶ μόνιμον) πρὸς τὸ βέβαιον καὶ μόν, S. P.

Pag.361. Ενειλούμενοι) ἐνιλλούμενοι, P.D. Τὴν τοῦ τοῦδε φύσιν) τήνδε φύσιν, M. τήν τι, Sc.

Pag.362. Ολων ἑαυτῶν ἐξισταμένοις) ὅλων αὐτῶν, S.P. ἐξισταμένων, S.Sar. Καὶ μὴ ἑαυτῶν) καὶ μέλη αὐτῶν, M.Sc. Τοῖς μετὰ θεοῦ γινομένοις) γινομένοις, P.S. Η λόγον διεξοδικῶν) διεξοδικῶς, P.

Pag.363. Νοερῶς, ἀύλως, ἑνοειδῶς) καθαρῶς, ἀύλ. M. Sc. καὶ ἀύλως, καὶ ἑνοειδῶς, P. καὶ νοητῶς, ἀύλως, S. Καὶ τοῦ θεοειδῶς ἑνὶ) ἑνιαίῳ, P.Sar. Πρὸς τὸν θεῖον) πρὸς τὸ νοερὸν, M.Sc. Καὶ τοῦ μειστοῦ καὶ τοῦ παντοδαποῦ) καὶ τῶν μειστῶν καὶ παντοδαπῶν, S.P. Τῶν ἑνιαίων νοῶν) ἐννοιῶν, S. Η νοῦς) εἰ νοῦς, M.Sc.

Pag.364. Καὶ ὑποστάσις) ὑπόστασις, S.Sc. Καὶ λόγος, καὶ γνῶσις) καὶ γνώσεις, S.P.Sc. Sar. Επὶ θεοῦ τέλειον) ἐπὶ τοῦ θεοῦ. Τῷ ὑπερπλεῖ) ὑπερπλείῳ, S.

Pag.365. Υπεροχὴν τοῦ ὁρατοῦ) τοῦ non habet S. ἀοράτου, M.Sc. Γνώσεται) γινώσκεται, M.Sc.

Pag.366. Καὶ ἐν ἑαυτῷ) ἐν αὐτῷ, S.P. ἑτέρῳ δὲ τὴν κοινῇ) κοινὴν, S.P. Ταύτῃ γοῦν) ταύτῃ οὖν, P.

Pag.367. Τῶν ὄντων ὄντα) τῶν νοητῶν, S. Οὐκ ἐκ τῆς αὐτοῦ) ἑαυτοῦ, P.

Pag.369. Τῶν πεπιστευμένων) πεπεισμένων, S.D.

Pag.370. Οὐχ ὅ φασιν ἐκεῖνοι) ὥς φασιν, P. Ἐκεῖνοι μαινόμενον) μαινόμενοι, S.

Pag.371. Παραδίδονται) παραδέδωκε, S.P. Ἐκλάβοιμεν) ἐκλάβωμεν, S.P. Λεγόμενον εἶναι) λεγόμενον εἶναι, S.P.

Pag.372. Τὰ ἔσχατα τῶν ἀπηχήματα) ἀπηχήματα, P.

Pag.373. οὐδὲ ὅρασις) οὔτε ὅρασις, P.

Pag.374. Καὶ διὰ θυμοσωίας) διὰ θυμοσωίας, P. Τὰς τοῦ ὕδατος ἐπιρρόιας) ἐπιρρόας, S.P.

Pag.375. Ἀδιαφθόροις φυλάττει) διαφυλάττει, S.P. Ἀδιάλυτον μονὴν) διὰ διάλυτον μονὴν, P. Τοῖς ἐκθεουμένοις) τοῖς θεουμένοις, S.

Pag.376. Ἀσθενῆ καταλύειν ἐπιχειρῶν) κατάλυσιν, S.

Pag.377. Τὸν ὑπὲρ δύναμιν) ὑπὲρ δύναμιν, S.

Pag.378. Φασὶ γὰρ ὀφείλειν ἀνεῖναι) φησὶ γὰρ ὀφείλειν εἶναι, S. P. Καὶ τοῖς αὐτοκινήτοις τὴν ἑτεροκίνητον αἰτίαν) τοῖς ἑτεροκινήτοις τὴν αὐτοκίνητον, D. Καὶ ἀμετάβολα τῇ φύσει) εἶναι τῇ φύσει, S.P. Ἡδονὰς αἰωνίας) αἰωνίους, D.

Pag.380. Ταῖς τῶν ὑλικῶν διαδόσεσι) ταῖς τῶν ὑλικῶν δόσεσι, S.D.

Pag.381. Οὐκ ἀπὸ σκοποῦ) οὐκ ἄπο σκοποῦ, D. Ὑπερείδουσα) ὑπερειδοῦσα, S.

Pag.382. Ἰσότητος διορίζεται) ὁρίζεται, S. Ἐν ᾧ ἕκαστον εἶναι) τὸ εἶναι, S.

Pag.383. Ἀνατέθειται τῷ πάντων) ἀνατέθειται, S. Θεωνυμιῶν ἀγαλμάτων) θεωνυμικῶν lege.

Pag.384. Μεγαλειότητος χύσιν) φύσιν, D.S. Στοιχειωτικὸν αἴτιον ἐστι) στοιχειωτικὸν non est in D. S. Sc. Sar.

Pag. 85. Οὐδαμῶς γὰρ) οὐδαμοῦ, S.P. Ψυχῆς τε καὶ πνεύματος) τε non habent D. S. P. vt nec verba quæ sequuntur, καὶ κριτικὸν ἐνθυμήσεων, Astipulantur Sc.& Sar. quę tamen in Paulo, cuius sunt hæc verba, leguntur ad Hebr. 4. Ἐφ' ἑαυτοῦ μένον, ἀεὶ) S. P. sic distinguunt, μένον ἀεὶ, κατὰ τὰ αὐτά.

Pag.386 Παραγγέλλονται) παῦ, ἀγγέλλονται, S.D.Sar. Ταὐτὸν ὂν καθ' ἑαυτὸ) καθ' ἑαυτοῦ, P. Ταὐτῶς περιέχον) περιέχον, D. Μένον ἐφ' ἑαυτῷ) μένων lege.

Pag.387. Ὁ ἐράστης σχήματος) S. subiungit μορφῶν.

Pag.388. Ἐν τῇ συμβολικῇ θεολογίᾳ) subdit D. εἰρήσεται, P. εἴρηται.

Pag.389. Τὸν ὑπὲρ πάντα καὶ ὅρον) τὸν, P.S.Sc. Ὁμοια τῷ θεῷ) τῷ non est in S.D. Ἐπὶ γὰρ τῶν ὁμοταγῶν) ἐπὶ μὲν γὰρ, P.D.Sar. Τὸ ὁμοίως εἶναι δωρεῖται) ὁμοίοις, P.Sc.Sar. Καὶ αὐτῆς τῆς αὐτοομοιότητος) καὶ αὐτῇ, S.Sc. Αὐτὴ γὰρ ἡ θεολογία) καὶ αὐτὴ γὰρ ἡ θεολογία, S.

Pag.390. Ὡς καὶ πάντων ἕτερον) πᾶσιν, P.Sc. καὶ non est in S.D. Τοῦ ἀμιμήτου μίμησιν) Præponit P. τῶ ἀμεθέκτου μέθεξιν. quæ verba sunt in S.& D. sed illa absunt. Καὶ ἀσυγκρίτως ἀπολιμπανόμενον) ἀσυγχύτως ἀπολειπόμενον, S.D. Παρὰ τὸ μένειν) ἢ παρά τι, P.

Pag.391. Οὐ τὴν φυσικὴν) τὴν φυτικὴν, D. Καὶ τὸ παρεῖναι πᾶσι) τῷ παρεῖναι, S. Sar.

Pag.392. Νενεμημένην δόσιν) θεονοουμένην, S.

Pag.393. Καὶ ἀῤῥαγὲς ἐν ἑαυτῇ) ἐν αὐτῇ, D. Καὶ εἰς ἑαυτὴν τὰ πάντα) εἰς αὐτὴν, S.P.

Pag.394. Τοῖς διοικουμένοις ἐπάρχουσα) ἐπαρκοῦσα, S.P.Sc. Καὶ ἐπιβάλλουσα) περιβάλλουσα, P. Καὶ ἀλύπου τῆς ἀγαθότητος) καὶ ἀλύπου, S. ἀύλου legisse Sc. videtur. Καὶ πολιὸς καὶ νέος) παλαιὸς, S.P.D.Sc.

Pag.395. Τοῦ μὲν προτέρου) πρεσβυτέρου, S.P. D. Sc. Sar. Τὰ ἀρχαιότατα) ἀρχαιότερα, D.

Pag.396. Αἰῶνος μεθέξειν) μεθέξει, P. μέθεξιν, Sc.

Pag.397. Καὶ πρὸ αἰῶνος) προαιώνιος, P.

Pag.398. Εἰρήνης. αἱ γοῦν πρεσβύτεραι) εἰρήνης αἱ πρεσβύτεραι, S.D.P.Sc.Sar. Αὗταί τε πρὸς ἑαυτὰς) αὐταί τε, S.P.D. Ὥσπερ ἴσοι κλείθροις) κλήροις, S.

Pag.399. Ἐπισκοπήσωμεν) ἐπισκοπήσομεν, S.Sc.Sar.

Pag.400. Αὐτῶν λόγοις) ἑαυτῶν, P.Sar. Ἀδιαιρέτως τε συνεχομένη) συνεχομένη, P.Sc.

Pag.401. Συζευγνύμενα φιλίαν) συνεζευγμένα, S.P. Φαίη τις, ἐφίεται) ὅτι ἐφίεται, D.

Pag.402. Ἀντιφήσομεν) ἀντιφήσαιμεν, D. Ἀδιάπτωτα) ἀμετάπτωτα, S.P.

Pag.403. Εἰρηνικοῖς) εἰρηνικῆς, S.P.D.Sc.Sar. Ἀπυξία τῶν κρατησασῶν) ἀταξία, D.

Pag.404. Συνεργήσωμεν) συνεργήσομεν, D.Sc.Sar. Ἔφης διαπορῆσαι) ἀπορῆσαι, S.P.D.

Pag.405. Τῆς ἐφ' ἡμῖν ἀπορίας) ἐφ' ἡμῖν, nõ est in D. Δυνάμεως ὑποστάτην) ἐπιστάτην, S. Ὑπερῶν ὑπερ-

σίως) ὑπερκείμενος, P. Φαμὲν τὸ αὐτὸ εἶναι) αὐτοεῖναι, vno verbo, B.D.

Pag. 406. Ζωογόνον ἄλλην) præcedit γὰρ in P. Ας ζῶντας καὶ θεοὺς) αἱ ζῶντες, P. Sc. Αρχικῶς μὲν. οὖν) οὖν nõ est in S.D. Διὸ καὶ τῶν προόντων) τῶν non est in D. προόντως habent S.P. Sar.

Pag. 408. Καὶ τάξεως διανέμησις) διανεμητικὴ διανέμησις, P. Οὐχ ἡ τῶν χρόνων) οὐχὶ, D.

Pag. 409. Παρὰ τὸ κῦρος) παρὰ τὸ κυρῶ, S. παρὰ τὸ κῦρος καὶ τὸ κυρῶ, D. Καὶ περιάγουσα) περιέχουσα, P.

Pag. 410. Πᾶσα ἀγαθὴ πρόνοια) θεϊκὴ πρόνοια, P. Τῶν ὑπογραμμένων) ἐπιγεγραμμένων, P. Sar. Ο πάντων αἴτιος) ὁ παναίτιος, S.

Pag. 411. Επ' αὐτῷ δὲ λοιπὸν) ἐπ' αὐτὸ, correctum in D. Sar. Τὸ καρπιμώτατον) καρπελκώτατον, P. Υπὸ μηδενὸς χωρούμενον) χρώμενον, S. Αλλὰ καὶ διαπῖνον) καὶ non est in S.D.

Pag. 412. Κατὰ μιᾶς ἑνότητος) ἑνώσεως, Ch. Οὕτω πάντα καὶ πάντων) καὶ παντὸς τῶν πάντων, Ch. D. Καὶ τῷ εἶναι) καὶ δὴ καὶ, D. Καὶ παντὸς ἑνὸς) παντὸς αἰῶνος, D.

Pag. 413. Εν ᾧ κατὰ πάντα ἑνικῶς) κατὰ πᾶν ἑνικοῦ, P. Προειληφότος) προσυνειληφότος, D. Καὶ αὐτὴν μὲν τοῦ ἑνὸς) τὸ αὐτὴν μόνον, D. Τὶς ὑπόθοιτο) ὑποθοῖτο, D. Καὶ εἰ ἀνέλῃς) ἀνέλοις, D.

Pag. 414. Καὶ εἷς θεὸς ὁ πατὴρ, καὶ εἷς κύριος) εἷς ὁ θεὸς πατὴρ καὶ εἷς ὁ κύριος, S.P.D. Υπερβάλλουσαν τῆς ὅλης) τοῖς ὅλοις, D. Ενδίκως ἀναπέμπεται) ἑνικῶς, Ch. D.

Pag.415. ἑνὸς τοῦ πλήθους) αἰῶνος καὶ πλ. D. Καὶ ὅλων πάντων) καὶ ὅλων τῶν πάντων, P. Οὐκ ἔστιν οὐδὲ μονὰς) οὐκ ἔστι δὲ οὐδέ, P. Ἄλλου τινὸς τῶν ὄντων) τῶν ὄντων nõ habet D. Ὑμνήσωμεν) ἀνυμνήσωμεν, D. Οὐδὲ ἀριθμὸς) οὔτε, P. D. Variat hæc coniunctio. nam alias οὔτε, alias οὐδὲ ſcribitur, eodẽ ſenſu. ſemel monuiſſe ſatis videtur.

Pag.416. Συνεγνωσμένων) συνεγνωσμένον, D.sc.sar. itáque ſcribendum fuit. Ὑπὲρ πάντα ὑπερουσίως ὑπερούσης ὑπερθεότητος) ὑπὲρ πάντα καὶ λόγον καὶ νοῦν, P.D:sc. θεότητος, D. Πόθῳ τοῦ ἐννοεῖν) τοῦ νοεῖν, P.S.D.Sc.Sar. Τὸ τῶν ὀνομάτων) τῶν ὄντων, Ch. Καὶ συμφωνήσοιμεν αὖ) συμφωνήσωμεν αὖ, S. Ἐκείνῳ συνάπτεσθαι) ἐκεῖνο, S.P.Sc.

Pag.417. Κατὰ τὰς αὐτὰς μεθόδους) κατὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους καὶ τὰς αὐτὰς μεθόδους, P.D.Sar. poſterius nõ habet S.

Pag.418. Καὶ τὰ μὲν παρ' ἑαυτοῦ, τὰ δὲ παρ' ἑτέρων) δι' αὐτοῦ, δι' ἑτέρων, S. Sar. Μηδὲ ἀποκάμῃς) ἀποκάμοις, D. Ἐχέτω τι καὶ λεγέσθω) τὸ ἀγέσθω, Ch.

IN LIBR. DB MYSTIca Theologia.

Pag.420. Καὶ τὰς νοερὰς ἐνεργείας) αἰσθητὰς ἐνεργείας, Ch. Ἀλλ' οἰομένους εἰδέναι τῇ καθ' αὐτοὺς γνώσει) οἰομένους εἶναι, Ch. κατ' αὐτούς, D. καθ' ἑαυτούς, S.

Pag.421. Τῶν ὄντων τιθέναι) τεθῆναι, S. Βαρθολομαῖος) βαρθολεμαῖος, D. Ἐμοὶ δοκεῖ) δοκεῖν, D.

Pag.422. Καὶ πάντα θεῖα) πάντα τὰ θεῖα,S.P. Αὐτὸς κυλίεται) περικυλίεται,S. Απασχάπτοντα) ἀσκάπτοντα,S. Τῶν ἐκκρίτων) εἰσκρίτων,S.P. Τὸν τόπον οὗ ἐστὶ) ἔστη,S.P.D.sc.

Pag.423. Καθ' ὃν ἀπομυεῖ) ἀπομύει,S.P.D.sat. Τὰς γνωστικὰς αἰπλήψεις) μουσικάς,Ch. Οὔπι ἑτέρου) τοῦ ἑτέρου,S. Τῆς πάσης γνώσεως) τῇ πάσης γνώσεως,D.

Pag.424. Αὐτὸ τὸ μὴ ἰδεῖν) αὐτῷ τῷ,D. τοῦτο τὸ,S. Χρὴ δὲ ὡς οἶμαι) χρὴ γὰρ,Ch. Εναντίως ταῖς θέσεσι) Εναντίας,D. Περικεκαλυμμένην) κεκαλυμμένην,S.

Pag.425. Πῶς ἡ θεία) ita legendum. Τί βούλεται δηλοῦν) In S.P.& Sc. pręponũtur hęc verba, οὐκοῦν ἐστὶ τοῦτο,ἤ.

Pag. 426. Βραχυλογωτέραν εἶ) βραδυλογωτέραν, S. βραχυλογώτερα,Ch.D. Καθάπερ καὶ νῦν) καὶ καθάπερ καὶ νῦν, S. Υπὲρ νοῦν εἰσδυνόντες) εἰσδυνόντας,D.

Pag.427. Ολος ἄφωνος ἔσται,καὶ ὅλος) ὅλως, & καὶ ὅλως, s.in D. vtraque lectio notatur. Πᾶσαν ὑπέρ τας θέσιν) φύσιν,Ch. Αὐτοῦ διεστηκότων) αὐτῷ,Ch.

Pag.428. Λέγομεν οὖν,ὡς) λέγωμεν, S.P.SC. Αδυνάμος ἐστιν) alia lectio in D. notatur, ἀδυνατός ἐστιν. Αινίττης λέγομεν) λέγομεν,S.P.SC.

Pag.430. Τῶν πάντων αἰτία) ἁπάντων,S.P.

IN EPISTOLAS.

Pag.431. Υπεραληθῶς) ὑπεραληθῶς, S. P. Καὶ ὄντως γνῶσιν) ὄντως γνῶσις,D.SC.

Pag.432. Καὶ ὑπὲρ οὐσίαν) ὑπὲρ non habet, s.D. scsar. Καὶ ὑπὲρ ἀγαθαρχίαν) ὑπὲρ non est in D. Μίμημα τοῦ ὑπὲρ θέου) τὸ ὑπὲρ θέου, s. Τοῖς θεουμένοις καὶ ἀγαθυνομένοις, τοῖς θεουμένοις καὶ ἀγαθυνομένοις, D. Καθ' ὅσον ἀμίμητος) ὁ ἀμίμητος, P. ὁ ἄμικτος, Ch.

Pag.433. Καὶ τῶν μετεχόντων) τῶν non habet D. s. Ἐκ τοῦ πῶς ἀφανοῦς) ἐκ τοῦ ὅλως πῶς, Ch. D. ἀφανῶς, s. Εἰς τὸ ἐμφανὲς) ἐκφανές, s.D.Ch. Προεληλυθέναι) προσεληλυθέναι, s.

Pag.434. Τῇ ταύτης περιουσίᾳ) ἀγαθότητι, s.

Pag.435. Ἀλλ' ὡς ἐξ ἀνθρώπων) ἀλλὰ πῶς, s. Οὐ γὰρ ἀνθρώπεια) ἀνθρώπινα, Ch. οὔτι ἀνθρώπεια, s.sc. Ὑπερέχουσαν φανότητα) ὑπερουσίαν, s.sc. Διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὑπερουσίου) δι' ὑπερβολὴν ὑπερουσίου, D. S.P.

Pag.436. Ἡ γνῶσις σου ἐξ ἐμοῦ) ἀπ' ἐμοῦ, Ch.D.s.

Pag.437. Ὑπὲρ ἀληθείας δὲ οὕτως ἐρεῖς) ὄντως ἐρεῖς, P. D, sc.sar.

Pag.438. Ἐξελεγχθήσεται) ἐλεγχθήσεται, s.P. Περιττὸν οὖν γε) οὖν non est in D. Καὶ εἰ τοῦτον ἐλέγξεις) εἰ τοῦτο, s. Τοῦ δι' ἀληθοῦς αὐτοῦ τεθέντος) καὶ τοῦ ἀληθοῦς αὐτοῦ προτεθέντος, D.s. Τοῦ ὄντως ἀληθοῦς) τοῦ ὄντως ὄντος ἀληθοῦς, D.

Pag.439. Ὡς χρὴ λέγειν) ὡς ἐχρῆν, P.

Pag. 440. Τὴν τῶν ἄλλων) τῶν non est in D.s.P. Ὅταν ἥλιος) ὁ ἥλιος, s. Εἰ γὰρ τῶν ὅλων καὶ τῶν κρειττόνων καὶ περιεχόντων) εἰ γὰρ καὶ τῶν ὅλων καὶ τῶν κρειττόνων καὶ τῶν περιεχόντων, D.

Pag. 441. Ἐν ἰδίῳ δρόμῳ) ἐν non est in S.P. Φησὶ δὲ πάντως) φῆσι δὲ, D.P. Ἡ τὴν ἀπειρίαν) ἀπορίαν, s.

Pag. 442. Κατὰ ἡλιούπολιν) κατὰ τὴν ἡλιούπολιν, D. ἡλίου πόλιν, P. Εἰς τὸ τοῦ ἡλίου διάμετρον) ἐπὶ τὸ, s.

Pag. 443. Περὶ ἰδιοπραγίας) ὑπὲρ, Ch. D.s. Διὰ τὴν πολλὴν) τὴν non est in Ch. D.s.P.

Pag. 445. Ὁμιλοῦντα θεῷ) τῷ θεῷ, D. Ἀγαθοειδεῖς ἐργατίας) alia lectio notatur in D. ἐργασίας. Ὁ ὑπεράγαθος καὶ φιλάγαθος) ὁ ὑπεράγαθος ὁ φιλάγαθος, P. postrema duo verba non habet D. Ch. Οὐκ ἠμύνετο) ἠμύνατο, P.D. Τοῖς ἀγαθοῖς) ἀγαθοειδεῖς, D.P. Μὴ προσποιοῦντας) προσποιοῦντας legendum. itáque habent optimi codices. Μηδὲ πρὸς τῆς ἄλλων) πρὸ τῶν ἄλλων, s.P. Καὶ ἐφαπλοῦντας) ἀφαπλοῦντας, s.

Pag. 446. Ἐξαγγέλλοντας) ἐξαγγέλλοντες, D.s.P. Πρὸς αὐτῶν ἐπὶ τὰς θέας) πρὸς αὐτὸν, D. Τὰ ὄντα εἶ) ποιεῖ) τὰ μὴ ὄντα, D.s.Ch. Παραπλήσια αὐτῷ) ἑαυτῷ, D.s. Καὶ τῶν ἀποφοιτώντων) ἀποφοιτήτων, D.

Pag. 447. Ὅμως προσιοῦσι) προϊοῦσι, s. Καὶ συγκαλεῖ τοὺς φίλους) καὶ συγκαλεῖται, D.s.P. Ἐπ' ὤμων αἴρει) φέρει, s. Ἀπὸ πλαίνης ἐπιστραφὲν) ἐπιστρέφον, s.P. Καὶ χρηστός ἐστιν) ὁ χρηστότατός ἐστιν, Ch.D.P. Τὸν ἥλιον αὐτοῦ) αὐτοῦ, D.s.P.

Pag. 488. Ὑπὸ τῶν ἀποφθυγόντων) ἀποφυγόντων, s. Ὁ μὲν ἐδεῖτο) ἠδεῖτο, s.P. Ἡ τῶν ὁμοταγῶν σοι θεραπευτῶν) ὁμοταγῶν σου, s.

Pag. 449. Ὑπὸ θεοῦ τὴν θεοπαράδοτον.) ἐκ θεοῦ, s. Σοὶ διὰ μέσων) σὺ διὰ μέσων, D.s.

Pag.450. Παρὰ τοὺς ἱερατικοὺς πλησιάζοντες) τοῖς ἱερατικοῖς, s.D. Εὐχαρήσασα) εὐχαρίσασα, D. Συμβολικῶς ἀεὶ παρεστηκότες) συμβολικῶς εἰπεῖν ἑστηκότες, s.P.

Pag.451. Εθναρχία τὴς ἀνεχείρησεν) ἐθναρχίαν, D. ἐθναρχίας, P. ἐπεχείρησεν, s.P. Εκβάλλειν ἔδοξε) ἔδοξε nō est in Ch.D. Κατὰ τὰ τοῦ θεράς) τὰ non est in D.s. Θυμιῶν τῷ θεῷ) τῷ κυρίῳ, Ch. Πᾶς ὁ δημοτελοεπίσκοπος) δημοτελεπίσκοπος, s.P. ὁ non est in D.

Pag.452. Καὶ οἱ ἱερεῖς περιστέλλουσι) οἱ non est in D. περιστέλλουσι, Ch.D.s. Οζία · καὶ μαριάμ λεπροῦνται) ὀζᾶ, D. μαρία λελέπρωνται, Ch. Ω ὁ ἀποκλείνων κύνα) ἀποκλίννων, D.s.P. Καὶ οὐκ οἶδα ὑμᾶς) καὶ nō est in s.P.D.

Pag.453. Πῶς γὰρ ἐξαγγελοῦσι) ἐξαγγέλλουσι, s.P. Τῷ ἀληθεῖ φωτὶ) τῷ ἀληθινῷ φωτὶ, s.P.

Pag.454. Εναγεῖς αὐτοῦ δυσφημίας) βλασφημίας, Ch. Τῷ καρδίῳ) τῷ non est in s.

Pag.455. Οταν ἀπονέμειν ἐθέλοι) ἐθέλῃ, D. Δίκαιον ἀπονέμεσθαι τὰ κατ᾽ ἀξίαν καὶ ἀφορίζεσθαι) δίκαιον ἀφορίζεσθαι τὰ κατ᾽ ἀξίαν, καὶ ἀφορίζεται, s. Τοῖς δευτέροις ἀπονέμεται) ἀπονέμει, s. Απονείμωσιν) ἀπονέμωσι, s. Ιδόντες οἰκέτην) εἰδότες, s.P. Επιτιθέντα) ἐπιθέντα, s.P.

Pag.457. Οὐκ οἶδ᾽ ὅπως) οὐκ οἶδα πῶς, D. Τίνος γὰρ οἴῃ) οἴει, D.

Pag.458. Οὐκ ἔστι καὶ φιλάνθρωπον) καὶ non est in D. Ελεοῦντος ἢ σώζοντος) καὶ σώζοντος, D. Καὶ δεῖ εἰδότας) καὶ ἱλάσκεσθαι, Ch.D. ὡς δεῖ εἰδότας, D.

Pag. 459. Μερικῶς μεταδόντα) μεταδιδόντα, S. Ἀπολαύειν αὐτὸν) αὐτῶν, Ch. ἐξεδίκησας) Finis est sententiæ, punctúmque subiiciendum. vt post ἀγαθὸν, nota interrogandi. & statim sequatur ἅπαγε. Sic habent boni codices.

Pag. 460. Εἰ μυριάκις ἀναλάβοις) ἐπαναλάβοις, S. Ἀντιδιατιθεμένοις) ἀντιδιατιθεμένοις, P. Οἱ μὲν γὰρ ἀδικεῖν) ἀδικοῦντες, D.

Pag. 461. Συνοικήσαντες) lege συνοικίσαντες, vt habet D. Ἐμπλεοι παθῶν) ἔκπλεοι, S. P. D. Καὶ μετὰ θεοῦ ἀεὶ ἔσονται) καὶ ἀεὶ ἔσονται, S. P. D. Ἅμα τοῖς αἰνημέροις δαίμοσιν) αἰνιέροις, D. P. Γενέσθαι καὶ εἶ) γίνεσθαι, S. P. Ἐκ τοῦ δικαιωτοῦ) δικαιοτόπου, D. P.

Pag. 462. Ἀληθῆ γὰρ ἐρῶ) δῆλον δὴ γὰρ, Ch. D.

Pag. 463. Καὶ πλὴν πικρίαν) καὶ πλὴν πικρὰν, S. Ἐκοιμήθη, κατεδάρθη, prius verbum non est in D. P. in S. glossema est posterioris. Καὶ ἀεὶ ἰσκοπτομένων) ἐκκοπτομένων, Ch. S. P. Καὶ ἐκ τῆς ὀροφῆς) καὶ non est in S. P.

Pag. 464. Ἐπιπορεύεσθαι αὐτοῦ) ἑαυτοῦ, D. S. P. Περὶ τοὺς πόδας αὐτῶν) αὐτῶν, S. Καὶ ἐπανέλκοντας) ἕλκοντας, D. S.

pag. 466. Πλὴν ὅρα) πλὴν σὺ δὲ ὅρα, S. Θεολογικῶν συμβόλων) θεολιγικῶς, S. P.

Pag. 467. Διὰ δή τινων) δὴ non est in D. Αὐτοενέργητον) αὐτενέργητον, D. S. P. Ὡς οἷόν τε ἦν) ὡς οἷοί τε ἦμεν, S.

Pag. 469. Προςπεθείσης) προςτεθείσης, D. S. P. Καὶ διαίτας ζωὰς) διαίτας, S. Ὀψοποιητικὰς) ὀψοποιϊκὰς, S. P.

Pag. 470. Ὡς μὴ τοῖς βεβήλοις) μηδὲ τοῖς, D. Τοῖς τῆς ὁσιότητος γνησίοις ἐρασταῖς) τῆς θεότητος, S.P.

Pag. 471. Διὰ τυπικῆς τῆς ἀπεζώσεως) τυπωτικῆς, S. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὴν) αὐτὸ, D. αὐτὴν τὴν, P.

Pag. 472. Τῶν τυπικῶν συμβόλων) τυπωτικῶν, S. Καὶ τὰ μὲν ἀνθρωπικῶς) ἀνθρωπίνως, S.

Pag. 473. Ἱεροῖς γράμμασι) πράγμασι, D.S.s. Εἴσω τῶν ἱερῶν) τῶν ἱεροπρεπῶν, Ch. Ἱεροπρεπῶς) ἱερῶς, Ch. Χαρακτήρων ἔκγονα) ἔγγονα, S.P. Καὶ γὰρ οὐ μόνον) μόνα, S.

Pag. 474. Κατὰ τὴν ὑπὲρ νόησιν) κατὰ τὴν ὑπερνόησιν οὐ, D. κατὰ τὸ, P. Ἄλλως δὲ κατὰ τῶν νοητῶν) κατὰ τὴν τῶν, S.P. νοητῶν non est in Ch. Ἐπιστέλλοιμεν) ἐπιστέλλωμεν, D.

Pag. 475. Καλῶς οὖν ἡ ὑπέρσοφος) οὖν non habet D. Γόμα προχέουσα) προϊάυσα, S.P.Ch.D. Ἐφιεμένην) ἐφιεμένη, D.S.P.

Pag. 476. Αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ) ἐν αὐτῷ, D. Ἔξω αὐτοῦ γινόμενος) ἑαυτοῦ, D.S. Τῆς οἰκείας ἕδρας) ἰδίας ἑδραίας, S. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τὰς ὅλας) ἐν ἑαυτῇ, S P.

Pag. 477. Ἀπρεμῆ θεογνωσίαν) θεωρίαν, D. Ἀγαθότητα χορηγούσης) ἀγαθότητι, D.P.

Pag. 478. Τοῦτο δὴ τὸ ἀληθῶς εὐωχεῖν) ἀληθὲς εὖ ἔχειν, Ch. εὖ ἔχειν, S. Κατ' αἰτίαν προοῦσαν) προσιοῦσαν, S. προϊοῦσαν, P.

Pag. 479. Τοῦ φρονεῖν ἕκαστον) τῶν φρενῶν, Ch. Ἀνακλινεῖ αὐτοὺς) κατακλινεῖ, D.P. Ἀπογεγραμμένων) alia lectio notatur in D. ἀπογεγραμμένην.

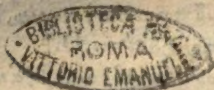
Pag. 480. Ἀποπεπλησμένα) ἀποπεπληρωμένα, S. Τούτου δὴ τοῦ εὐφραίνειν) εὐφραίνοντος, D. Ὅταν φῶμεν θεὸν

ὕπνον) ὅταν φήσωμεν, S. θεῖον μὲν ὕπνον, D.S. Ἐπ' ἄλλα θεολογ.) ἐπ' ἄλλα δὲ, S. ἐπ' ἄλλα δὴ, P.

Pag. 483. Καὶ θεωνυμίᾳ, καὶ ἀγαθότητι) καὶ ἁγιότητι, S.

Pag. 484. Εἰ δὲ τὸ λαμπρὸν ὑμῖν αὐτοῖς) ἡμῖν αὐτοῖς, S.

Hactenus variæ lectiones in vetustis libris: in quibus etsi leuiusculæ sunt quædam, nõ arbitror tamen studiosis ad natiuam Dionysii scripturam inuestigandam obfuturas, nec ad sententiam intelligendam, aut orationis contextum ornandum minus profuturas. Sunt autem quædam quas in libro exsculpsissemus, si exemplaria ista omnia cùm imprimebamus ad manum fuissent: aliquot enim nobis postea sunt data, quàm liber fuerit cusus.

EXCVDEBAT GVIL. MO-
RELIVS IN GRÆCIS TY-
POGRAPHVS REGIVS,
LVTETIÆ PARISIO-
RVM, PRIDIE IDVS
MART. M. D. LXII.

